Simeon of Durham

W., 10,000—20/9/98.

Croydon Public Libraries.

CENTRAL REFERENCE LIBRARY.

SANITATE CRESCAMUS

Accession No. 8622 **Class No.** 9274.2

Besides the class topic, other topics treated of in this book are as follows:—

TOPIC NO.	PAGES.	TOPIC NO.	PAGES.

This Volume is presented *by the Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury*

to ______________________

and will, in the event of the Library being broken up, be returned to the Controller of Her Majesty's Stationery Office, Westminster.

(s)

CROYDON PUBLIC LIBRARIES CENTRAL

BROMLEY LIBRARIES

3 0128 01796 9422

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

CROYDON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

o 11222. Wt. 23159.

CROYDON PUBLIC LIBRARIES CENTRAL

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

SYMEONIS MONACHI OPERA OMNIA.

HISTORIA REGUM.

CROYDON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

SYMEONIS MONACHI OPERA OMNIA.

HISTORIA REGUM.

EADEM HISTORIA AD QUINTUM ET VICESIMUM ANNUM CONTINUATA, PER JOANNEM HAGULSTADENSEM.

ACCEDUNT VARIA.

VOL. II.

EDIDIT
THOMAS ARNOLD, M.A.
REG. UNIV. HIB. SOCIUS; COLL. UNIV. OXON.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:
LONGMANS & Co., PATERNOSTER ROW; TRÜBNER & Co., LUDGATE HILL;
ALSO BY
PARKER & Co., OXFORD; AND MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE;
A. & C. BLACK, AND DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;
AND A. THOM & Co., DUBLIN.

1885.

8622

BROMLEY PUBLIC LIBRARIES | AL LS
CLASS
L 65.3
ACC.
01796 9422
[942.01]

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers,
For Her Majesty's Stationery Office.

CONTENTS.

	Page
INTRODUCTION - - - - -	ix–xxxviii
SUMMARIES - - - - -	xxxix–xli
HISTORIA REGUM - - - - -	3
CONTINUATION BY JOHN OF HEXHAM - -	284
AUCTARIUM :	
Capitula de Miraculis et Translationibus -	333
APPENDIX :	
1. De Primo Saxonum Adventu - -	365
2. Latin Poem on the Death of Sumerled -	385
3. Series Regum Northymbrensium - -	389
GLOSSARY - - - - - -	397
INDEX - - - - - -	401

INTRODUCTION.

LIBRARIES

INTRODUCTION.

§ 1. The chief piece in this volume is the *Historia Regum* by Symeon of Durham, with its continuation for 25 years, from 1129 to 1154, by John of Hexham. The remainder of the work on "Miracles and Translations," of which a portion appeared in Vol. I., follows; *see* the note at p. 333, With regard to the "Index of Geographical Forms," referred to at pp. xlii and 197 of Vol. I., I have resolved, upon full consideration, to merge it in the general index. The strange forms which occur in the MS. will be found here in their alphabetical order, with references to the modern names of the places meant, or to what are believed, or conjectured, to be such. The experience of every student tells him that, if no confusion is caused by it, facts placed under one alphabetical arrangement are more readily accessible than if they were classified and placed under two or more.[1]

I. The *Historia Regum*, through its having been printed by Sir Roger Twysden in the *Decem Scriptores*, has long been known to the historical student. Its special value as an authority for many events in the north of England and the south of Scotland, on which the Saxon Chronicles are almost silent, was soon understood. Full justice has been done to Symeon in this respect in that excellent and interesting work by Mr, Skene, "Celtic Scotland." But it has not yet been

---

[1] Thus the "Index Geographicus" and the "Index Onomasticus" in the *Monumenta Hist. Brit.* are instances of great labour absolutely thrown away. The general index contains everything that each of them contains, and a great deal more.

quite understood what a mere patchwork this history is, nor have its component parts been fully distinguished or appreciated. An endeavour must here be made to throw light on both these points.

The only existing MS. is in the library of Corpus College, Cambridge (C.C.C.C., 139). It takes up somewhat less than half of a small folio volume, double columned and sparingly ornamented, written in hands of the latter part of the twelfth century. An exact account of the contents of the volume, prepared by Canon Raine, may be read at p. lxvii of the Preface to the Surtees volume on "Symeon of Durham." It is enough to say here that the major part of the pieces contained in it relate to the history of the North of England, and that among them are found the work of Richard of Hexham, "De Gestis Stephani et de Bello Standardii," and the continuation of Symeon's "Historia Regum" by John of Hexham. The presence in the volume of these two last-named pieces, together with the interpolation in Symeon's history of long passages relating to Hexham saints, makes it more than probable that the volume was compiled in the priory of regular canons at Hexham, founded by Thomas, archbishop of York, the second of the name, in 1113.

§ 2. The "Historia Regum" is headed by an elaborate rubric (p. 3), in which, first of all, its authorship is ascribed to Symeon, "monk and precentor of the church of St. Cuthbert at Durham;" secondly, the period comprised in it is stated as extending from the death of Beda to that of king Henry the First, son of William the Bastard; thirdly, the length of this period is computed at 429 years and four months.

Several things may be inferred from this rubric: 1. that its date, and therefore the date of this transcription of Symeon's history, cannot be placed before 1154, the year in which Henry II. began to reign, for other-

wise his predecessor of the name could not have been described as Henry the *First*: 2. that its framer was careless or ignorant; since the work which he thus introduced begins four years *before* the death of Beda, and ends six years before the death of Henry I.; 3. that when he computes the period covered by the history at "four hundred and twenty-nine years and four months," whereas it was really only 400 years (735–1135), the scribe was confusing the terminal date of the history with that at which he himself made the transcript, viz., 1164. This last inference is, of course, not certain, but it seems to be highly probable; and the blunder (as was explained at page xxii of the Introduction to Vol. I. of this edition) was evidently the source of Bale's erroneous statement, that Symeon "flourished in the year 1164, in "which he finished his history."

The transcript of Symeon to which this rubric is prefixed bears clear marks (as will be presently shown) of having been added to by a Hexham writer; hence there can be little doubt that the rubric itself was fabricated at Hexham, certainly after 1154, and probably in 1164. This last inference is quite in accordance with the evidence which some statements made under 1074 (*see* below, p. 201, *note*), furnish as to the date of the transcript. If on palæographical grounds the copy in the Corpus volume must be dated later than 1164 (which I do not myself believe), then it must be regarded as having been taken from the transcript made in that year (or a copy of it), and as representing it.

Far from possessing the unity of plan announced by the rubric, the work, when examined, falls manifestly into two distinct parts. The first, commencing with an account of the murder of two young Kentish princes, kinsmen of St. Mildred of Thanet, in the seventh century, and then passing to 731, gives us from that point a regular history down to 957. The second, going back to 848 (p. 98), and availing itself largely of the Chronicle

of Florence of Worcester, carries on the narrative regularly to 1129, and ends with a colophon, in which the same erroneous substitution of 429 for 400 years (p. 283) is met with, which occurred in the opening rubric.

§ 3. There can be hardly a doubt that the last hand from which the whole work proceeded in its present shape, and was passed on to posterity, was a Hexham hand. The first thing to be done, therefore, is to determine, if possible, to what extent Hexham manipulators may have altered or enlarged Symeon's text. It might have been thought, since MSS. of the Durham work[1] on which Hoveden founded the Pars Prior of his history, are still in existence, and these MSS. reproduce to a great extent the history which is found in the Corpus volume, that a comparison of the Durham work with that which comes to us from Hexham would show the exact nature and extent of any Hexham additions. Such a comparison is indeed of great service, but it is not so conclusive as it might have been, because the Durham writer was evidently influenced by another motive, besides that of putting together Symeon's work and other materials into one consecutive history, namely, by the desire of abbreviating and condensing all such material. His omission, therefore, in the part of his work where he follows Symeon, of a passage about a Hexham saint, does not make it absolutely certain than Symeon wrote no such passage, because in his rage for abbreviation he omits much about other matters which Symeon certainly *did* write, or at least make use of. Where, however, it is not the mere presence or absence of a passage that is in question, but sentences, which in the Durham work read simply

---

[1] For an account of this work, see *Henr. Hunt.*, p. xlix, Rolls series.

and naturally, are found to be expressed awkwardly and with circumlocution in the Corpus history, it may reasonably be inferred that the latter has been subjected to interpolation, and that the Durham work preserves the original text. Thus the opening of the Durham work runs, "In exordio hujus operis genealogiam regum "Northanhimbrorum libet demonstrare, ut ad eorum "tempora valeamus pervenire, de quibus non est nar-"ratum post obitum reverentissimi sacerdotis Bedæ."[1] In the Corpus history the "Passio" of Ethelbert and Ethelred, which has nothing whatever to do with the kings of Northumbria, is placed at the beginning; and then the sentence just quoted, with such alterations as will make it applicable to the "Passio" preceding it, follows: "In exordio hujus operis genealogiam regum "[Cantuariorum strictim prælibavimus; nunc] North-"anhymbrorum libet demonstrare, ut ad eorum tem-"pora," &c.[2] It is manifest that the words within square brackets were inserted by an interpolator.

§ 4. Proceeding further, we find in the Corpus history (*infra*, p. 15, §§ 13–26) a long passage borrowed from Beda, containing extracts from his Lives of the Abbots and his verses on the Last Judgment, which in the Durham work is wanting. Had then the genuine text, as left by Symeon, no such passage? This it would not be safe to conclude. The compiler of the Durham work may have seen no sufficient reason for copying it into a history intended to begin where Beda left off. Exercising his own judgment, and aiming always at abbreviation, he may have omitted it. But whence did the passage come into the Corpus volume? For a time I was disposed to believe that both this passage and one which occurs soon afterwards (*infra*, p. 28, note *a*)

---

[1] Hoveden, i. 3; Rolls series. | [2] *Infra*, p. 13.

were Hexham additions to the Symeonic text. It is impossible to feel certain on the point, but I now incline to the opinion, moved chiefly by considerations of style, that these passages are due to the Cuthbertine writer presently to be described,[1] and that the Hexham copyist to whom we owe the Corpus volume did no more than retain them.

Under 740 is a long passage (§§ 36–39) devoted to the glorification of St. Acca, bishop of Hexham, who died in that year. A very small portion of this is given in the Durham work, not more than might have been naturally written by Symeon. But to ascribe the minute narrative of miracles and other wonderful interpositions wrought by St. Acca to anyone but an inmate of the Hexham monastery would be to go against all analogy and probability.

Again under 781 occurs a narrative (§§ 51, 52), in connexion with the notice of the death of St. Alchmund of Hexham in that year, of the translation of his relics made in the eleventh century. This passage, imbued as it is with strong local feeling, it would be even more difficult to ascribe to any but a Hexham writer than the narrative about Acca. The introduction of the name of Elfred the son of Westueor (or Westou), the grandfather of St. Ailred of Rievaulx (p. 48), was probably occasioned by the way in which Symeon in his *Hist. Dun. Eccl.* (III. 7) had spoken of that devout servant of St. Cuthbert. Symeon describes him as a great verifier and recoverer of relics, those of Acca and Alchmund being expressly mentioned. It is added that Elfred reserved some portion of all the relics which he thus recovered, in order to enrich therewith the church of Durham and the shrine of St. Cuthbert. The Hexham interpolator of this narrative about St. Alchmund seems to assert that whatever success Elfred

---

[1] See p. xvii.

may have had in abstracting relics at other places he had none at Hexham. So far from that he is represented as ignominiously foiled, and that by supernatural means, in an attempt to secrete a finger of St. Alchmund, which he had sacrilegiously cut off, with the intention of presenting it to the church of Durham.

§ 5. On page 95 occurs the passage, "Sequitur re-"capitulatio," &c. "There follows here a recapitulation "of the preceding account of king Alfred. Then the "succession of the kings in order." But the recapitulation does not commence till p. 98, and the intervening space is filled with four extracts from Malmesbury's *Gesta Regum*. As this work appeared about 1125 it is just possible that Symeon, who probably survived to 1130, might have inserted these extracts. But it is difficult to conceive what adequate motive he could have had for doing so. It must be observed that the sentence, "Sequitur recapitulatio, &c.," cannot be supposed to have been written by Symeon; it must be ascribed either to his literary executor at Durham, or to the Hexham manipulator, and was written, as I conceive, under the following circumstances: Symeon, having obtained a copy of the Cuthbertine's[1] work extending to 951, as the foundation and first portion of his history, seems to have been dissatisfied with that section of it in which the writer, following Asser, but adding a quantity of rhetorical and highly coloured remarks to the bishop's simple narrative, relates the story of Alfred (849–901). This section Symeon rewrote, following Asser closely, retrenching most of the Cuthbertine's florid additions, inserting something (see § 98) from his own history of the church of Durham, and taking the account of Alfred's last years (for

[1] This term is explained on p. xvii.

Asser stopped short at 893) from Florence of Worcester. This recapitulation, it can hardly be doubted, Symeon intended to *substitute* for the corresponding portion of the Cuthbertine's work; he would never have allowed *both* narratives to stand when he was giving the last revision to his history before publication. Probably he died before this last revision was effected, and the monk into whose hands his papers fell (whether he belonged to Durham or to Hexham it is impossible to say, but if the former, the Hexham interpolator copied from him), finding in the process of editing them that the life of Alfred was written twice over, instead of suppressing one of the lives retained both, but introduced the second with the sentence, "Sequitur recapitulatio, &c." This same editor, I believe, in connexion with the eulogy of king Edgar under 957, thought it desirable, (his precise motives we may fancy but can never be certain of), before proceeding with the recapitulation, to extract from Malmesbury's history the account of certain portents which Edgar saw while hunting, and to follow this up by other excerpts relating to the times of Edward the Confessor, these passages all wearing a sort of prophetic impress in relation to the hard times which were to follow the Norman Conquest.

There is little more in the history which we have any grounds for ascribing to the Hexham hand. To sum up what has been said, the Hexham insertions were probably the following:—1. The "Passio" at the beginning of the history; 2. The passage on Acca; 3. That on Alchmund; 4. The extracts from Malmesbury, with the sentence preceding them. To these perhaps may be added the description of Lindisfarne under 793 (*see* note at p. 196), the writer of which seems to mark it as an interpolation, in words ("His strictim dictis, &c."), recalling those at the beginning of § 40, which mark the end of an indubitably Hexham addition. The transposition also of the history of the earls of Northumbria

from 952 to 1072 may probably, for the reasons given in the note cited above, be ascribed to the Hexham interpolator.

§ 6. These additions having been peeled off, what remains? Still a history in two parts, one extending from 731 to 957, the other from 848 to 1129. Our attention must be confined at present to Part I. This, as it came into the hands of the Hexham manipulator, appears to have been a compilation, the object of which was, commencing at the year (731) where Beda stopped, to give a history of English affairs, chiefly those relating to the north, with incidental notices of the career of Charlemagne, down to the writer's own time. In doing this the compiler has made large use of the Life of Alfred by Asser. This history originally ended at 950 or 951. The writer was certainly a monk or servant of St. Cuthbert; *see* under the years 899, 925, 934 (pp. 92, 93). The see of St. Cuthbert, during nearly the whole of the 10th century, was established at Cunecaceastre or Chester-le-Street, and this must have been our author's place of residence. From so unwieldy a name an adjective cannot well be formed, and no confusion will arise if we designate him simply as "the Cuthbertine." The style of ecclesiastical Latin reached its nadir, in England at any rate, in the 10th century and the first half of the 11th; it was pretentious and bombastical on the one hand, obscure and ineffectual on the other. Let the reader look at pp. 14, 31, 55, 76, 84, and remark the curious way in which illustrative scraps of metre are cited from Boethius (pp. 14, 65, 67, &c.); then let him read some pages of the Life of St. Oswald of York, written by a Ramsey monk of the late 10th century;[1] he will feel, I think, that both works belong to nearly the same period, the same grade of culture.

---

[1] *Historians of the Church of York*, I. 399; Rolls series.

§ 7. The work, however, of the Cuthbertine has little originality; like Florence, Symeon himself, Hoveden, and many others, he embodied in his own book whatever pre-existing materials he could find. Malmesbury is the first of our chroniclers who deserves the title of a historian, who did not annex his materials, but use them. The Cuthbertine, as I believe, inserted the passages from Beda which occur between pages 15 and 29; and the substance of his account of Alfred is taken from Asser, word for word. For the first 70 years of his period he used the ancient Northumbrian Chronicle, the existence of which was detected, and its true character defined, in the admirable preface by Dr. Stubbs (now Bishop of Chester) to his edition of Hoveden. "Upon the foundation . . . . . of the " scanty notes which appear as an Appendix to Bede, " some northern writer, early in the ninth century, drew " up a chronicle extending over about 70 years. " Whether he was a scholar of York, Hexham, or Lin- " disfarne we cannot peremptorily decide;[1] but he " was clearly in relation with those in each ecclesiastical " centre who could give him accurate information. " From York he learned not only the pious lives and " edifying deaths of the successive ex-kings of Northum- " bria, but the movements of the Frankish kings, and " the details of the rising fortune of Charles. Alcuin " kept up a brisk correspondence with York, and from " his letters we can have little doubt some news " filtered through to his native kingdom. Amongst " the memoranda preserved in this Chronicle which " are not incorporated in the Anglo-Saxon Chronicle " may be adduced, besides the dates of the consecrations " of the Hexham, Lindisfarne, Whithern, and Mayo

[1] Probably of York; see under the years 796 (deaths of Alric and archbishop Eanbald), 798 (synod of Finchale), and 799 (death of Osbald).

"bishops, the action taken by Charles and Alcuin in "regard to the image controversy, the destruction of "cities in the year 764, and the death of the abbot, "whoever he may have been, in the year 799."[1] The name of this Northumbrian Chronicle may have been *Gesta Veterum Northanhymbrorum*, as it appears to be called by Richard of Hexham: ed. Raine, p. 60. So long as he could use it, the Cuthbertine was at no loss; between 731 and 802 there are but few years which have no entry allotted to them, while the additions which he himself makes are not historical, but of an ornamental and rhetorical character, consisting of choice moral reflections and quotations from Latin Christian poets. After 802, his guide failing him, he seems to have felt himself helpless; from 849, however, the date of the birth of Alfred, his copy of Asser would be available. Bridging over the gap, therefore, with a few meagre entrs, the Cuthbertine passes on to 849, and from that date to 887 employs the Life by Asser in telling the story of Alfred. In doing this he still amplifies and embellishes his text in the manner above described. Again occur the moral reflections (p. 74); again the quotations from Boethius (pp. 76, 77, 89).

§ 8. From 888 to 951, where, I think, the work of the Cuthbertine ends, the annals are indeed short and intermittent; yet when closely examined they yield many new facts, which, being thus reported to us on contemporary testimony, have a substantial historical value. Of these I shall speak further on, in connexion with the general view to be submitted on the value of Symeon's contributions to the history of the country.[3]

---

1 Hoveden, I. xxix; Rolls series.

2 If indeed these entries were made by the Cuthbertine, as to which there can be no certainty; see the notes on p. 68.

3 See p. xxv.

As to the few entries from 952 to 957, the latest of which affords internal evidence that it was written at least as late as the reign of Edward the Confessor, it is impossible to form any decided opinion as to when, where, or by whom they were added. On the whole it seems likely that they, as well as the sentence "Sequitur recapitulatio" immediately following them, and the extracts from Malmesbury, were inserted by some Hexham hand.

§ 9. Having now disposed of the Hexham additions, and the Cuthbertine narrative based on the Northumbrian annals, we have to consider the share which Symeon had in the history before us. Finding the Cuthbertine work in the scriptorium of the monastery at Durham, Symeon, towards the end of his life, appears to have resolved to make it the basis of a general chronicle, in which northern affairs were to be treated with especial fulness, coming down to his own time. He annexed the work of the Cuthbertine just as he found it, from the genealogy of the Northumbrian kings at the beginning (p. 13) to the year 846. From that point commenced the life of Alfred; this he re-wrote from Asser and Florence, intending beyond doubt to substitute (*ante*, § 5) his own version for that of the Cuthbertine. After 899, in which year Symeon places Alfred's death, instead of returning to the meagre work of the Cuthbertine for the next 50 years, he continues to use Florence, inserting however, the Cuthbertine's mention of the storm of Devennport in 920, and the substance of his account of Athelstan's expedition into Scotland in 934.

It would seem that Symeon, perhaps from advancing age, did not feel himself equal to any great exertion in the composition of his history. The *Historia Dunelmensis Ecclesiæ*, written when he was in middle life and full of energy, is an original work; the *Historia Regum*

is not. Under 884 he borrows a passage about John Scotus Erigena from the *Gesta Pontificum* of Malmesbury.[1] From 887 onwards, Symeon uses the work of Florence of Worcester, which probably first appeared soon after the author's death in 1118, as the basis of his own history, adding to it much less new matter than we could have desired. Here and there he abridges Florence considerably. Under 1066 and 1118 he borrows from Eadmer's *Historia Novorum*. He uses Dudo and William of Jumièges as sources of information on the affairs of Normandy and France.[2] More than once he borrows from his own work on the church of Durham.[3] From 1119 he loses Florence, and becomes an independent authority. The question, however, has been raised, whether he really carried on his work to 1129, where it ends in the Corpus MS. It has been thought that the fact of the Durham writer's returning to Huntingdon in 1121 [4] points to the original non-existence of any work by Symeon of later date. No certainty is obtainable on the matter; but the only positive evidence that exists, viz., the rubric at the end (p. 283), and the fact that John of Hexham began his history at the point where the *Historia Regum* ends, tends to establish the authorship of Symeon. The Hexham canons in the second half of the twelfth century had means of ascertaining the truth in such a matter which no subsequent age has possessed, and they tell us that Symeon's work came down to 1129. There is nothing intrinsically improbable in their statement; it must therefore be accepted till some rebutting testimony be produced.

§ 10. Lest it be thought that in the preceding remarks the existence of a writer, intermediate between the old

---

[1] This work only appeared in 1125; nevertheless, as the passage in question is given in full in the Durham book, it cannot be ascribed to the Hexham writer.

[2] See pp. 125, 136, 145, 155, 211, 242; and Duchesne, *Hist. Norm. Script.*, pp. 80 and 252.

[3] See pp. 114, 136, 186, 189.

[4] Hoveden sub anno.

Northumbrian chronicler and Symeon, whom we have called "the Cuthbertine," has been hastily assumed, it may be desirable to give here a detailed comparison of the earlier narrative, from 849 to 888, with Symeon's recapitulation. The references are to the pages of the present volume:—

p. 60. Symeon (p. 98) makes little change in this section, but corrects Asser's version of Alfred's genealogy by that of Florence.

p. 70. Entry for 851. Symeon in this instance (p. 100) retains the rhetorical amplifications of the earlier writer.

„ Entries for 852 and 853. Symeon adheres more closely to Asser than the first writer.

p. 71. For 854, Symeon inserts (p. 101) a list of the possessions of the see of Lindisfarne, and places under this year the victory of the Danes at Thanet and the marriage of Ethelwulf's daughter to Burhred. The earlier writer, so far following Asser, places both these events under 853.

p. 72. This account of Ethelwulf's will is considerably abridged by Symeon (p. 103).

„ Entry for 860. Symeon (103) retrenches the rhetorical additions of his predecessor.

p. 73. Entries from 863 to 866. Symeon inserts from Florence a notice of the death of St. Swithin, but otherwise makes little change. The passage on the character of Alfred, on his love of the old Saxon poetry and continual endeavour after self-improvement, with the enthusiastic comments of the old writer on so edifying an example, all this is retained by Symeon (104–5).

p. 74. Entry for 867. In his account of the great disaster at York in this year, Symeon is

fuller than his forerunner, who rather slurs it over.

p. 75. In his account of the march of Ethelred and Alfred to Nottingham in 868, the first writer is diffuse and flowery, and quotes Boethius; Symeon (106) keeps to Asser and Florence.

p. 76. On the martyrdom of Edmund in 870 the first writer is again diffuse, but gives us no new fact. Symeon says that Humbert the bishop was put to death along with him, as he had before stated in the *Hist. Dun. Eccl.*; (see I., 55, note).

pp. 77–81. In all this passage, which gives the fighting with the Danes in 871, the earlier writer is loose and lengthy, quoting from Boethius and the Bible; Symeon (107–9) adheres to Asser and Florence. For the years 872–3 Symeon is fuller than the other; for 874 this is reversed.

p. 82. For 875 the entries agree in the main, but the earlier writer says that the wanderings of bishop Eardulf with the body of St. Cuthbert lasted over *nine* years; Symeon (110) here, as in the *Hist. Dun. Eccl.*, states the time as *seven* years.

p. 83. Under 877 Symeon retains nearly the same words as the other for describing the vision of St. Cuthbert to Alfred.

p. 85. Symeon's entry for 879 corresponds to that of the earlier writer for 880.

" For 881, Symeon copies his predecessor, but with excisions. The latter not having named the monastery from which the relics of St. Benedict were removed by the monks, Symeon (113) adds the words "quod Floria-"cum dicitur." Under 882 he suppresses ornamental expressions.

p. 86. The earlier writer does not appear to have heard of the legend about the elevation of Guthred to the Northumbrian throne. Symeon devotes to it a paragraph (p. 114, note). Under 884 Symeon (115) inserts from Malmesbury a long passage about John Scotus Erigena. The older writer gives under this year (p. 87) an account of Alfred's children, and notices of Plegmund and Werfrith. Symeon had given most of this under 871, apparently thinking the opening of Alfred's reign the best place for it.

p. 88. For 886 the two entries substantially agree. Under 887 the old writer enlarges on the virtues of Alfred, citing Boethius; Symeon (118) gives facts about the Carolingian princes.

Between 888 and 952, after the older writer has lost the support of Asser, there is very little resemblance between him and Symeon, who uses the much fuller narrative of Florence. But, rightly recognising the value of the older entry under 934, concerning Athelstan's march into Scotland, he transfers it with little change into his own work (p. 124).

§ 11. This analysis will perhaps be held sufficient to prove that Symeon and the older writer were different persons; but it will be asked, where is the proof that this last wrote in the middle of the 10th century, and lived at Chester-le-Street? Might he not have lived much nearer to Symeon's time? Is it impossible that he should have written the entry under 957, and so have been a contemporary of Edward the Confessor? Now it is true that, this entry occurring only in one MS., and that MS. having been transcribed long after Symeon's death, the means do not exist of proving *directly* that the writer of the entry for 957 was a

different person from the original writer of the entry, say, for 934. But if there is any truth in the maxim *cuique in sua arte credendum*, an undoubting impression as to the date or origin of any historical work, founded upon a great variety of minute circumstances and turns of expression, each of which is separately too slight to be produced as an argument, yet the converging effect of which may be irresistible, such an impression, I say, produced after long study and careful weighing of all the alternatives in the mind of one accustomed to deal with mediæval MSS. is not to be lightly set aside. I am persuaded that the more attentively any experienced person may study the curious document between pages 14 and 94 of this volume, the more firmly will he be convinced that it is a composition of the 10th, not the 11th, century, grafted upon and incorporating an older work.[1]

§ 12. A general resumé of the value of the *Historia Regum* as a contribution to the history of the country must now be attempted.

In the passage above quoted (§ 7) from Bishop Stubbs' preface to Hoveden, a portion of the original information supplied by the Northumbrian Annals has been already detailed. To this may be added the notices of Angle operations in Scotland in the eighth century (§§ 42, 43), the mention of Mechil-wong-tune as the place where king Oswulf was murdered in 758, details of the death of Osred in 792, the mention of Colgu, the great Irish scholar (§ 57), the narrative of events in Northumbria

[1] One consideration of much weight is this: if the entry for 957 be genuine and the compiler of the document be accordingly deemed to have lived under Edward the Confessor, the church of Durham (founded in 995) must have been in existence for many years when he wrote. But, if so, is it conceivable that not the faintest and most distant allusion to that church should be found in any part of his work?

in 796, and the important entry for 799, to which there is scarcely anything corresponding in the Saxon Chronicles.

In the period between 802 and 951, where the Cuthbertine, except when he uses Asser, is left to his own resources, some of his statements, compared with what is found in other pieces of the Symeonic collection, and controlled by the Irish and Scottish Annals, throw considerable light on the confused state of things in Northumbria from about 870 to 950.

For instance, under 912, the Cuthbertine says that "Reingwald the king, and Oter the count, and Oswl "Cracabam, broke into and plundered Dublin." These three names are associated in a passage occurring in the Annals of Ulster under 918,[2] where it is said that "Ragnall, king of the Dubgall [black strangers], and "the earls Ottir and Gragabai," being all three "Galls "of Lochdacaech" [strangers of Waterford], were expelled from Ireland.

§ 13. This Reingwald, or Reginald, was an active Norwegian viking in his day, and is often mentioned in the scanty annals that have come down to us; but it is difficult or impossible to frame a consistent account of his career. The *Historia de Sancto Cuthberto*, almost a contemporary authority, says that Regenwald, "rex "paganus," came to Northumbria during the episcopate of Cutheard (901–915), and occupied the lands of Aldred, the son of Eadulf, of Bamborough.[3] This Eadulf, according to Ethelwerd,[4] died in 912. Reginald's

---

[1] Thus I understand the passage; but Lappenberg (Anglo Sax. Kings, ii. 114, Bohn's transl.) takes "Cra-"cabam" as the accusative of "Cracaba," and renders it "Clack-"mannan"; by "Dunbline" he understands Dunblane in Perthshire. Apparently he had not seen the passage in the Annals of Ulster referred to in the text.

[2] *Chronicles of the Picts and Scots*, Skene, 1867.

[3] Vol. I. p. 209.

[4] *Mon. Hist. Brit.* p. 520.

invasion of Northumbria, therefore, must be fixed between 912 and 915. The country, after the death of Guthred, in 894, had been taken by Alfred into his own hands,[1] and the district round Bamborough (that is, probably, everything between the Tyne and the Scottish kingdom) was ruled for Alfred by the earl Eadulf. Aldred, son of Eadulf, was "as dear to Edward as his "father had been to Alfred,"[2] which must mean that on Eadulf's death, in 912, Edward the Elder committed the earldom to Aldred. Reginald drove Aldred away; he took refuge with king Constantine in Scotland.

The parentage of Reginald remains an obscure point. If we could identify him with "Reginold," one of the three sons of Guthred, who between them are said to have long ruled in England,[3] we must regard him as a Christian, and as a prince coming back to claim his inheritance, which since the death of Guthred had been detained from him by West Saxon kings. But the old writer of the *Hist. de S. Cuthberto* expressly calls him a pagan king; moreover, as Guthred was but a "puer," or at the most a "juvenis," in 883 (vol. I., 68, 69), he could scarcely have had a son old enough to play the enterprising part assigned to Reginald, in or soon after 912. Gaimar, whose *Estorie des Engles* preserves, as is well-known, many genuine Northumbrian and Scandinavian traditions, says that "Renald" was a half Danish king, and the son of an English mother.[4] In the Annals of the Four Masters (a. 915) he is called the "grandson of Imhar," and as Sihtric is similarly described, it follows that Reginald and Sihtric would be either cousins or brothers. Fordun (*Chron. Gentis Scotorum*, Skene, 1871) says that "Ranald" was the son, and Sihtric the kinsman, of the Gurmund (Guthrum) king of the Danes of North-

[1] *Hist. Dun. Eccl.*, ii. 14.

[2] *Hist. de S. Cuthberto*, § 22.

[3] Adam of Bremen (Pertz, vii. 267), Lib. ii., cap. 68. Adam quotes a lost work, which he calls "Gesta Anglorum."

[4] *Mon. Hist. Brit.*, p. 808.

umbria and East Anglia, for whom Alfred procured baptism. This Guthrum died in 890; the times therefore would agree, but it does not seem likely that Guthrum's son should have merited the description of a "rex paganus." Possibly he may have been the "Ragnar," son of Harold Haarfager, king of Norway, to whom, in the division of his dominions in 903, Harold assigned Gudbrandsdal.[1] To two other sons, Thorgils and Frode, having no land for them, their father at the same time gave ships, and we are told that they were the "first of "the Northmen who took Dublin." Ragnar, hearing of the great success of his brothers, perhaps resigned his petty kingdom, and became the powerful viking, the terror of northern England, Scotland, and Ireland, whom we know as Reginald.

§ 14. Aldred, unable to resist Reginald, fled to the court of Constantine the Scottish king; and obtaining assistance from him, and also from Elfred the son of Brihtwulfing (that is, the son of the son of Brihtwulf, or Berhtwulf), a vassal of St. Cuthbert, whom bishop Cutheard had placed in possession of many of the see estates between the Lower Wear and the Lower Tees a few years before, gave battle to the Northmen at Corbridge on the Tyne. This was probably in 913 or 914.[2] Reginald was victorious; Elfred and many leading Englishmen were killed, and Aldred driven away.[3]

---

[1] *Heimskringla* Laing's transl.), i., 303.

[2] Mr. Hinde (Surtees Symeon, 147, note *r*.) identifies this battle with that of Tinemore (Tyne Moor) recorded in the Pictish Chronicle under 921. But in this last battle the Scots are said to have been victorious. It seems more likely that the entry in the Chronicle refers to the second battle of Corbridge, in which Constantine may have engaged as the ally of Reginald, and so had a share in his victory. The Northmen were expert in playing off against each other the races with which they came in contact; thus Constantine was in alliance with the Dane Anlaf at the great fight of Brunanburh.

[3] *Hist. de S. Cuth.*, loc. cit.

After the battle Reginald divided the eastern lands of St. Cuthbert between two of his followers, Scula and Onalafbald, giving to Scula the southern portion, from Billingham near the Tees to Castle Eden, and the northern portion, from Castle Eden to the Wear, to Onalafbald. Chester-le-Street seems to have lain within the jurisdiction of Onalafbald, who plagued the bishop sorely, but after a while came to a bad end.

The western lands of the see had been granted on services by bishop Cutheard to Edred the son of Rixinc; they seem to have reached to the mouth of the Derwent, and formed a great slice, so to speak, out of the middle of Cumberland, besides including the western parts of what is now Durham, and the south-western corner of Northumberland. Edred had slain a "princeps" named Eardulf, about whom we have no further information. Reginald attacked Edred; a second battle was fought at Corbridge, probably in 920 or 921; Edred was slain, and all the see-lands which he had held were given by Reginald to Esbrid and Elstan the earl.

Before this, Reginald had made raids in Ireland and Scotland, but the accounts are conflicting. If "Dunbline" is Dublin, and not Dunblane, he had made himself master of the chief port in Ireland in 912. The Four Masters, who call him "Raghnall," make him sail with a fleet three years afterwards to Waterford, which, according to the same authority, had been first seized by the Northmen in 910. In 918, say the Annals of Ulster, Reginald, with the counts Ottir and Gragabai, was expelled from Ireland, and soon afterwards landed in Alban (Scotland), and fought a great battle with Constantine, the result of which seems to have been undecided. The exact form of the occurrences is irrecoverable, but it appears tolerably certain that Reginald met with no great success in Ireland, for we next hear of him as in England again, and taking York by storm. "Rex Inguald" [read "Reinguald"], says the Cuthbertine under

919, "irrupit Eboracum." This feat made a great impression; it is mentioned in three of the Saxon Chronicles, D, E, and F; but they date it in 923. Nevertheless the power of Edward the Elder made itself felt even beyond the Humber, and we are told that, in 924, Reginald, Constantine of Scotland, Eadulf of Bamborough, and others came to terms with Edward and accepted him as their overlord. Reginald seems to have died in this or the following year, for in 925 we find Sihtric reigning in Northumbria. Of the death of this scourge of the north the author of the *Hist. de S. Cuth.* writes, "At "length the accursed king himself, with his sons and "his friends, perished, and took away with him nothing "of all those things of which he had robbed Saint "Cuthbert *except sin*" (præter peccatum).

§ 15. Sihtric succeeded to Reginald as king of Northumbria, and in 925 received from Athelstan his sister in marriage.[1] On his previous career there are two entries in the work of the Cuthbertine; one to the effect that he slew his brother Niel in 914, the other that he "smashed" (infregit) Devennport in 920. The statement about Niel is clearly in part erroneous; the mere consideration of the names is enough to show that he and Sihtric belonged to different races, and could not be brothers. Niel succeeded Flann as king of Ireland in 914. But the Northmen were strong in the land; Sihtric established a camp near Leixlip on the Liffey; and in 917, at the battle of Kilmashogue, the Irish were heavily defeated, and Niel slain.[2] Two of the Saxon Chronicles, E and F, have this same mistake about Niel and Sihtric, but under 921; from one of them the Cuthbertine probably copied it. The attack on the port

[1] Chron. D.
[2] *Annals of the Four Masters*, O'Donovan, 1851.

of the Devonians,[1] at the head of Plymouth Sound, would be a congenial enterprise for a northern pirate; the plunder and carnage in whicn he delighted would reward success, and the acquisition of the Hamoaze would secure for him and his friends a new harbour of refuge and place for refitting their ships.

§ 16. Sihtric died in 926[2]; his son Guthfrid succeeded him,[3] but was driven out the next year by Athelstan,[4] who took Northumbria into his own hands. An Anlaf or Olaf (probably the "Amhlaeibh" who, according to the Four Masters, was present at the battle of Kilmashogue) next appears on the Northumbrian stage. Symeon in the *Hist. Dun. Eccl.* (vol. I., p. 76) calls him the son of Guthred. He is distinguished by the Chronicles from Anlaf the son of Sihtric, though Malmesbury confounds them.[5] He seems to have reigned at or near Dublin, and thence brought the fleet which, with the Scottish and British powers, was defeated by Athelstan in 937. Anlaf with the remnant of his force escaped to Dublin. In 939, in which year the Cuthbertine dates the death of Athelstan, Anlaf "came first to "York." Probably he believed that Athelstan's successor would not be strong enough to keep down the Danish element in the north and east of England; and

---

[1] "Devonport," of course, is a modern word, having superseded "Dock" since the beginning of the present century. But since we meet with "Defenan-scire" in one of the Chronicles (D., a. 851), the existence of "Defenan-port" or "Defenn-port," as a name for Plymouth Sound, or rather for the inner western arm of it, may be surmised without improbability.

[2] Chron. D.

[3] *De Primo Sax. Adv.* infra, p. 377.

[4] "De regno Brittonum," says the Cuthbertine; *i.e.*, probably, from Cumberland, of which the Engenius, who afterwards fought at Brunanburh, was king. That Guthfrid took refuge with him was a fact which might easily be known at Chester-le-Street. Malmesbury describes the fugitive as one protected both by Eugenius and Constantine.

[5] *Gesta Regum*, ii. 6.

this belief appears to have been well founded. From York Anlaf marched south to Northampton, and thence to Tamworth, which he took and plundered. Soon afterwards he met king Edmund, and through the influence of archbishop Wulstan concluded a treaty with him by which Watling Street was to be the boundary between their kingdoms. So at least asserts the Cuthbertine; the humiliating fact is dissembled in the Chronicles, with which Symeon (p. 125) is in accord. Anlaf embraced Christianity in 942,[1] and died the same year.[2] Edmund took the opportunity of extending his power far to the north of the limits fixed by the late treaty. Another Anlaf, the son of Sihtric, was presently set up as king in Northumbria, where his nephew Reginald II., the son of Guthfrid, had also established himself; but both were driven into exile by Edmund in 944. These last events are told by the Cuthbertine in a confused way under the years 941, 943, 945. The elevation and deposition of Eiric, the last king of Northumbria, are mentioned by him under 948 and 950, but without the addition of any fact otherwise unknown.

§ 17. The notices by this writer relating to the kings whom the Northmen set up in Northumbria have been purposely kept together; a few scattered entries have now to be examined.

A.D. 901. "Osbrith regno pulsus est." This Osbrith is not elsewhere mentioned. We know that after the death of Guthred Alfred had appointed Eadulf to govern the northern part of the region, with Bamborough for the seat of government; probably this Osbrith was his governor in Yorkshire.

The entry under 910 appears to be borrowed from the corresponding passage in Chron. D. for that year.

---

[1] Chron. A.

[2] Chron. E.

934. The Chronicles speak in general terms of Athelstan's successful expedition in this year. The Cuthbertine supplies facts which show that this inroad was upon the same line of advance that had been followed by Ecgfrid in 685 with disastrous results. Athelstan, he says, laid Scotland waste "as far as Dunfoeder and "Wertermorum." Dunfoeder, as Mr. Skene has shown,[1] is Dunnottar in Kincardineshire; Wertermorum, *i.e.*, Werter Moor, is probably Wedder Hill, a prominent point in the range running parallel with the coast four or five miles from Dunnottar.

933. "King Athelstan ordered his brother Eadwine to be drowned in the sea."

The Chronicles merely say that he was drowned this year, "adronc on sæ;" but the Cuthbertine's statement is supported by Malmesbury, who gives a circumstantial account of the affair.

937. "King Athelstan fought at Wendune;" cf. "apud Weondune" in the *Hist. Dun. Eccl.*, where Symeon says that it is another name for "Brunnanbyrig." Under neither name has Brunanburh yet been satisfactorily identified. Mr. Skene's view, that it was on the Ouse, somewhere about Boroughbridge, has more in its favour than any other. It agrees well with the distinct statement of Malmesbury, that before the battle the invader "multum in Angliam processerat;" this could not be said of any place in Northumberland.

941. "Olilaf, soon after laying waste the church of St. "Balthere and burning Tynningham, perished. Then "the men of York harried the island of Lindisfarne, and "slew many." What is the meaning of this mysterious entry? It is observable that Hoveden, that is, the Durham book, has in this place "Onlaf" not "Olilaf." If this be the right reading, the incident may be understood thus: Anlaf, in spite of his conversion, resumed his piratical habits, and in a raid upon East Lothian burnt

---

[1] *Chronicles of the Picts*, p. cxxxvii.

the monastery of St. Balthere, which belonged to the see of Lindisfarne. His death soon afterwards being attributed by his pagan subjects at York to art magic proceeding from the Holy Island, they set on foot out of revenge the murderous expedition described in the text. The date should be 942 instead of 941, but the Cuthbertine is often inexact in his chronology.

§ 18. As has been already said, the original contributions made by Symeon to our knowledge are not very considerable, either in bulk or value. There are several notices of affairs in Normandy (pp. 120, 125, 136, 145, &c.) for which he is not indebted to Florence or any English predecessor; but, so far as I have ascertained, they contain no fact otherwise unknown, and embody no new view. The passage on p. 120 is abridged from Dudo of St. Quentin's, in whose text the name of the bishop of Chartres appears as Gualtelmus.[1] That on p. 125 might have been derived either from Dudo or William of Jumièges, both of whom, however, place the death of duke Richard I. in 943, not 941. The mention of Ethelred's hospitable treatment at Rouen in 1113 is taken almost *verbatim* from William of Jumièges.[2] The statement (p. 259) that William of Champeaux took the monastic habit eight days before his death is found, so far as I know, nowhere else; Ceillier appears to have been ignorant of it.[3] Symeon probably heard it from Hildebert, archbishop of Tours, a man of learning and virtue, and frequently resident in England, his letter to whom on some difficulties in Origen's Homilies is still extant.

There are several notices of Northumbrian affairs which he did not find in Florence; but in some of these

[1] Duchesne, *Hist. Norm. Scriptores Antiqui*, p. 80.

[2] "Decenter acceptus cum magnis opum apparatibus omne sui "incolatus Rotomagi cum eo exegit "tempus." Duchesne, p. 252.

[3] *Hist. Gen. des Auteurs Sacrés*, vol. xxi.

[4] MS. Laud. 123.

he only lays himself under obligation to his own history of the church of Durham. An instance of this is his narrative of the death of Cumin (p. 186). The devastation of Yorkshire which followed is dilated on here (p. 188); in the *H. D. E.* it is dismissed in a few words. On the other hand, the translation of the body of St. Cuthbert to Lindisfarne, and the wonderful crossing over the sands, are told shortly here, but with fulness in the other history. Under 1074 he tells again, with some additional details, the story of the revival of monastic life in the north, and subjoins an interesting sketch of the life of prior Turgot (pp. 200–205). In connexion with the mention of his marriage to the English Margaret, he describes Malcolm's five raids upon English territory (221). Under 1121 he describes a futile attempt of the monks of Durham to recover possession of Tynemouth, which, they asserted had been formally conveyed to them by earl Waltheof, but afterwards taken from them by Robert Mowbray and given to the abbey of St. Alban's. The controversy as to jurisdiction between York and Canterbury, which exttended over several years of the reign of Henry I., is told by Symeon with much fulness, and an evident leaning to the side of the northern primate. In the history of the last six years, Northumbrian, and even English, affairs come little into view; events in Normandy and the empire take their place. The mission of John of Crema, the legate (pp. 276–281), is carefully described; and there is no reference to the scandalous story told about him by Henry of Huntingdon. The narrative ends with a sketch of the prosperous state of the king's affairs in 1129, and a mention of the consecration of two bishops, of whom one was Henry of Blois, brother to Stephen, afterwards king.

§ 19. The *Historia Regum* has been edited in its entirety by Twysden in his *Decem Scriptores* (1652),

and by Mr. Hodgson Hinde (1868) for the Surtees Society. The first part of the history, that part, namely, which comprises the Northumbrian Annals and the work of the Cuthbertine, and terminates at 957, was printed by Mr. Petrie in the *Monumenta Historica Britannica.*

§ 20. The continuation of Symeon's history by John of Hexham was first printed from the unique MS. containing it (C.C.C.C. 139) in Twysden's *Decem Scriptores.* An English version of it may be seen in the fourth volume of Stevenson's "Church Historians of England." The latest edition, prepared with great care and a wealth of learned illustration, is in the first volume of Canon Raine's interesting compilation "The Priory of Hexham," published by the Surtees Society.

Little is known about the writer. Leland does not name him in his *Commentarii.* Bale asserts that he was prior of Hexham, "ejusdem cœnobii præses;" but he may have had as little foundation for saying so, as for his statement that he was a Benedictine monk; whereas in fact he was an Augustinian canon. However, there is a gap in the list of priors between 1160 and 1209, and Mr. Raine thinks his priorate may have fallen in that interval, which, of course, is possible. Bale reckons the section on p. 295 (§ 7 in this edition) as a separate treatise, "De signis et cometis." Mr. Raine has discovered that he was a member of the York chapter.

The remarkable passage (p. 305) describing the death of Archbishop Thurstan has been misunderstood by Mr. Raine, probably owing to an imperfect apprehension of the manner in which the divine office is said in choir. The vigils for the dead, "vigiliæ defunctorum," consist in part of Matins, divided into three Nocturns, in each of which three lessons, "lectiones," are read. But the whole nine lessons are only read either at the deposition of the dead person, "præsente cadavere," or on All Souls' day; on other occasions three lessons only

are read. The archbishop, feeling himself to be dying, seems to have desired that the vigils should be celebrated as if he were already dead; all the nine lessons were therefore read, and he himself (according to a still prevailing custom), as the highest dignitary present, read the ninth lesson.[1] It would also fall to him to read the versicle, "Dies illa dies iræ," as stated in the text. A glance at any book of "Hours" would have made most of this clear to Mr. Raine.

It would be unnecessary to mention another amusing mistake of Mr. Raine, were it not that it imputes a most unorthodox sentiment to pope Eugenius. In our author's opinion, he says, "pope Eugenius would as soon "have become an Arian as disobey St. Bernard."[1] The reference is to page 318, "quasi peccatum arriolandi "reputavit repugnare," &c. "Arriolandi" is mediæval Latin for "hariolandi," and certainly could not be equivalent to "Arianizandi"; and the passage is merely a citation of the familiar text where Samuel tells Saul that, "rebellion is as the sin of witchcraft"; or, as it stands in the Douay version, "it is like the sin of "witchcraft to rebel."

John of Hexham is alone responsible for the statement (p. 324) that Robert de Sigillo, bishop of London, died from eating poisoned grapes. Neither Diceto, who as dean of St. Paul's must have known the facts, nor Hoveden, nor Gervase of Canterbury, nor any chronicler of that or the following age, alludes to the story in any way. Dean Milman suggests that the fatal result may have been the effect of "grapes only ripened under an "English sun."[3]

Among the monastic foundations of king David (p. 330) is "Crag"; this is the monastery of the Crag

---

[1] The "IX." of the MS. means "nonam" not "novem," as printed by Mr. Raine, who has changed without authority "lectionem" into "lectiones."

[2] Priory of Hexham, p. clvii.

[3] *Annals of St. Paul's*, p. 28.

of Holyrood, close to Edinburgh.[1] Holm Cultram, in Cumberland, according to Dugdale, was founded in 1150, not by David himself but by his son Henry.

§ 21. With regard to the "Chapters on Miracles and Translations," nothing need be added to the remarks in the Introduction to the first volume, p. 26.

The appearance of the three short pieces printed in the Appendix is explained in each case by a prefatory note.

I must not omit to express here my grateful sense of the kindness of the Rev. S. S. Lewis, librarian at Corpus College, Cambridge, who, whenever I have found it necessary to consult the unique MS. of the *Historia Regum* in their possession, has been at much pains to afford me every facility for doing so. I desire also to acknowledge the courtesy of Mr. F. Madan, sub-librarian of the Bodleian, and Mr. Garnett, of the British Museum, from both of whom I have received much assistance during the progress of the edition.

---

[1] Walcott's *Scoti-monasticon*, p. 307.

SUMMARIES.

Introduction to Vol. I.

Contents of the volume: Life of Symeon of Durham; he was probably born in some southern county; about the year 1160; date of his profession as a monk; he was present at the Translation of 1104; his professional character; list of his works. MSS. of the *Historia Dunelmensis Ecclesiæ;* the Durham text; the Cottonian text; the Cambridge text; Bodleian and York MSS.; a second Cottonian text. MSS. of the other pieces in the volume. The history of the Church of Durham; date of its composition; refutation of Selden's arguments designed to prove that it was written by Turgot; evidence in favour of Symeon's authorship. The two continuations of the history. The Auctarium; "De injusta vexatione;" "Historia de Sancto Cuthberto;" "De obsidione Dunelmi"; Saxon poem on Durham; "De " archiepiscopis Eboraci;" De Miraculis et Translationibus"; analysis of this work; a chronological thread runs through it; the chapter on the Translation of 1104; question of authorship. The Appendix; Æðelwulf's poem; suggested that the monastery of which he writes was Craike; it was certainly a cell of Lindisfarne; Craike best satisfies all the conditions; the monk Ultan; abbot Sigbald;—Geoffrey's Life of Bartholomew the Hermit; the Bollandists published it from an incomplete copy; date of Bartholomew's death; facts recorded of him by Reginald;—Life of St. Oswald; probably written by the Reginald just mentioned.

Lists of bishops and priors of Lindisfarne and Durham, with dates, from 634 to 1530.

INTRODUCTION TO VOL. II.

Contents of the volume: the *Historia Regum* a patchwork; the unique MS. at Corpus College Cambridge; this volume probably compiled at Hexham; the initial rubric; the *Historia* falls naturally into two parts; the latest manipulator must have been a Hexham canon; the true opening of the history preserved in the Durham work; passages due either to the "Cuthbertine" writer or to the Hexham man; other passages certainly inserted at Hexham; Symeon's recapitulation of part of the Cuthbertine's work; the extracts from Malmesbury at p. 95; summary of the Hexham interpolations. First part: the work of a Cuthbertine monk of Chester-le-Street, writing about 950; evidence of style; his materials derived from Beda, Asser, and an old Northumbrian Chronicle; this chronicle extended from 731 to 802; Dr. Stubbs' account of it; after 888 the Cuthbertine becomes an independent authority; entries from 952 to 957 added later; how Symeon deals with the work of the Cuthbertine; the *Historia Regum* not an original work in the tense in which the history of the church of Durham is. Second part: compiled by Symeon from Florence of Worcester, and in part from Eadmer, with many additions from other sources; from 1119 to 1129 he is an independent authority; the suggestion that he brought his history no farther than 1121 probably unfounded. Detailed comparison of the earlier narrative with Symeon's recapitulation; general effect of the internal evidence decipherable in the former. Original information supplied by the Northumbrian Chronicle. The Cuthbertine throws light on the period from 870 to 950; career of Reingwald or Reginald; he lands in Northumbria soon after 912; different accounts of his parentage; first battle of Corbridge; Reginald victorious; he divides the eastern lands of St. Cuthbert between Scula and Onalafbald; second battle of Cor-

bridge; Reginald defeats Edred the tenant of the western lands of the see; his raids in Ireland and Scotland; he takes York by storm; accepts Edward the Elder as his overlord; his death in 924 or 925. Sihtric succeeds; elucidation of the statement as to his killing his brother Niel; his descent on Devennport; he dies in 926. Career of Anlaf the son of Guthred; fights against Athelstan at Brunanburh; his treaty with Edmund; is baptised and dies in 942. Other original notices by the Cuthbertine; Athelstan's invasion of Scotland in 934; the death of his brother Eadwine; fight of Wendune or Brunanburh; Olilaf at Tynningham. Symeon's own additions; notices of events in Normandy; Northumbrian notices; controversy between York and Canterbury; foreign affairs. Previous editions of the *Historia Regum*.

The continuation by John of Hexham; little known about the writer; passage on the death of archbishop Thurstan explained; pope Eugenius and St. Bernard; death of Robert bishop of London; the monastery of Crag.

SYMEONIS MONACHI HISTORIA REGUM.

INCIPIT HISTORIA SANCTÆ ET SUAVIS MEMORIÆ SYMEONIS,[1] MONACHI ET PRÆCENTORIS ECCLESIÆ SANCTI CUTHBERTI DUNELMI, DE REGIBUS ANGLORUM ET DACORUM, ET CREBERRIMIS BELLIS, RAPINIS, ET INCENDIIS EORUM; POST OBITUM VENERABILIS BEDÆ PRESBYTERI FERE USQUE AD OBITUM REGIS PRIMI HENRICI, FILII WILLELMI NOTHI QUI ANGLIAM ADQUISIVIT, ID EST CCCCXXIX. ANNORUM ET IV. MENSIUM.[a]

Incipit passio sanctorum Ethelberti atque Ethelredi regiæ stirpis puerorum.

A.D. 616. Death of Ethelbert king of Kent; his lineage.

Anno ab incarnatione Dominica DCXVI., qui est xxi. ex quo sanctissimus Augustinus cum sociis ad prædicandum missus est, Ethelbert rex Cantuariorum, post regnum temporale quod L. et vi. annis gloriosissime tenuerat, æterna cœlestis regni subiit gaudia. Erat autem idem rex filius Irmirici, cujus pater Octa, cujus pater Oiric, cujus pater Hengest, qui cum filio suo Oisc a Wirtigerno rege invitatus Britanniam primus intravit, ut Beda luculento describit sermone. Eadbaldus vero filius Ethelbyrhti regni gubernacula suscepit, qui genuit duos filios, Eormenredum atque Erconbyrhtum. Eadbaldus rex, transiens ex hac vita, Erconberto sceptra dereliquit imperii. Hic primus regum Anglorum in toto regno suo idola relinqui ac destrui præcepit; simul et jejunium quadraginta dierum observari principali auctoritate jussit; cui natus est filius nomine Ecgbertus.

Bed. iii. 8. — A.D. 640.

---

[1] *Simeonis*, Twys.

---

[a] This heading was certainly composed at Hexham; on it, and the erroneous concluding statement, see the Introduction.

Of his two great grandsons, Ethelbert and Ethelred, the author is about to write.

Natique sunt Eormenredo Ethelbertus atque Ethelredus; quorum vitam et passionis triumphum in exordio nostræ historiæ placet inserere, et gloriam sanctitatis eorum demonstrare.

§ 2. Erat namque rex Ethelbyrhtus perfectus in imperio gloriosæ potestatis, qui delectatus summopere verbis divinæ agnitionis, tinctus est baptismate salutis. Cujus studio vel sagaci auxilio ubique ecclesiarum Dei diffusus est status, et rerum suarum collatione fidelium roboratus extitit conventus. Unde, regni monarchia sollertissime pro sibi illato posse disposita, vocante (sequi enim inter omnia fecerat) justi remuneratoris clementia, carnalibus privatur, et ad ardua ætheris cum sanctis regnaturus sustollitur. Huic vero in regiminis sumministratione succedit filius Eadbaldus, sicut superius præfati sumus, de quo procreantur bini regalis stirpis filii, Eormenredus et Erconbybrtus, quorum junior imperialis principatum regni patre disponente suscepit. Post autem Erconbyrhti decessum, filius ipsius nomine Ecgbyrhtus illud potenter gubernavit. Eormenredus vero major absque imperii dominio in hujus caducalis vitæ permansit volubili stadio: cui justo ex justissima conjuge nati sunt filii duo, qui nutriti in herili cœlestis Regis palatio, multimodis sunt ditati æternæ gloriæ munere regio, quorum unus onomate nituit Ethelredus, alter vero vocabulo fulsit Ethelbyrhtus. Namque in eorum natali sanctissimo, cuncti, ut remur, lætati sunt beatorum spirituum ordines in cœlo, quia quos in terris destinari conspiciebant, ipsos fortiores post hujus vitæ gravia certamina ad se redituros videbant. Gavisa est telluris sublimitas, se ornari sentiens duplicis doni gratia, et quia ex nimio multatur contrariorum infortunio, se semper sperat inmeliorari tali subsidio. Gratulatur insuper et mater sancta ecclesia, dum sui tanto Sponsi illustratur dotalitio, quo et meritorum luce melius

They were the sons of Eormenred, the elder son of Eadbald.

resplendeat, et semper in sanctioris rectissimum æquitatis culmen crescat. Hujus nempe præcellentis doctrinæ utero traditi, ut sine accuratis disciplinæ magistralis loquamur eloquentiis, primo omnium in serenissimo sanctæ meditationis illius sacrario, nitido salutaris aquæ sunt abluti baptisterio, in cujus puri septem gradibus liquoris, septem sunt sortiti dona Spiritus sancti, episcopali benedictione perfusi, et sancto crismate delibuti. Quibus undique decentissime fulti, vivere studuerunt virgines et corpore sancto tenerrimi, septenis dierum curriculis, ut septem septies augmentatis et monade supposito, singularis in præsenti vita acquirerent fructum jubelei, hoc est, annum æternæ felicitatis; hoc deinde insignium illustri cura virtutum duplicato, corpore et anima, post peractum vitæ cursum, fructum caperent centesimum sacratissimis virginibus consecratum. Egregia namque insignes forma sanctitatis, aptissimis devincti caritatis radiis, cernuæ locupletes humilitatis officiis, inevincibilis ter beati patientiæ titulis, largis pro posse fungentes eleemosinarum studiis, indeficientis præcordialibus orationis compti privilegiis, et plurimis Patris spirituum debriantur bonitatum speculis. Quia ergo plantaria virtutum naturaliter eis insita pro nostra capacitate prælibavimus, nunc brevi notationis serie aggredi temptamus, qualiter ad gaudia cœlestis patriæ per coronam martyrii vocantur.

Their baptism.

Their eminent virtue and sanctity.

§ 3. Igitur, utriusque eorum parentibus ab hujus vitæ miseria decedentibus cum adhuc juvenilis potirentur imbecillitate ætatis, Ecgberhto regi germano consobrino suo sunt traditi, qualiter et sollertis prudentiæ educarentur exercitiis, et humanæ infirmitatis sustentarentur solatiis. Talibus vero piorum conaminibus non defuere iniquæ venena jaculationis, quæ semper adversus filios Dei per filios diffidentiæ telis invidiæ armatur. In regali namque palatio homo

Being early left orphans, they are committed to the care of king Ecgbert their cousin.

quidam peccati et filius inventus est perditionis, membrum diaboli, necnon domus zabuli, qui seculi vanis Matt. vii. 26. tumidus pompis, munificentiaque regali redimitus, nec

Egbert had a wicked counsellor named Thunur,

Deum timebat nec hominem reverebatur. Hic cum principe, cum pro nimia ambitione honoris super omnes consiliis frueretur, tum pro fætido humanæ levitatis favore, in vanum tollebatur; Aman super Mardocheum ignicomis mortiferæ vexationis furcis stimulabatur, quibus ipse postmodum insperate vinctus suspenderetur. Vocabatur porro convenienti sibi nomine Thunur, quod Latina interpretatione sonat, tonitrus. Furiis namque teterrimorum spirituum morbidis indesinenter vexabatur, quorum horridis fragoribus in inferni tartarum demergeretur. Videns ergo felices quos supra taxavimus vivere feliciter, sordidarum scabenti deturpatus meditationum prurigine, in cœnoso mentis impiæ volutabro cœpit cogitare, quibus adinventionum ruderibus eos neci posset tradere. Unde canino dente apud plurimos aulicorum eorum præconia præsumebat rodere, vecordique in calumnia

who in a long speech advises him to secure the succession by making away with the young princes his cousins.

ipsorum duci talia proferre. "Cum, rex serenissime, "strenua mente, sollerti opere, perspicacis sensus vale-"tudine, ac vigorabili tui potentatus lance, largissima "regnorum tuæ majestati subjacentium sinuamina pru-"dentissimo æquitatis disponantur libramine, est quam "preciosum, ut non tantum stabili nunc virga regni "recte moderetur, sceptrumque orbis status guber-"netur, quam pulcherrimæ tuæ propagini prospiciat "incolume pacis decus. Non enim tantum tui cura "sollicitationum nebulis agitareris, nisi clarissimorum "tuæ dignitatis successurorum specibus natorum opti-"mis delectareris. Quapropter operæ pretium duci-"mus, ut semita tranquillitatis eis prospera redimatur "quo et res publica ipsis successura nullo turbinum "fluctu quatiatur, nullis discordiarum angoribus vacil-"letur. Cuncta eis bonis omnibus exuberans arrideat "felicitas, lætitiæ pleniter inditis perseverabilis affluat

" jocunditas. Videre autem videor, ut magna hujus " salubritatis oriatur penes te injuria, quia nutris " cum diligentia qui aliquando sibi usurpare præsu- " ment tui regni fastigia, mutabuntque; diligenter eis " exhibes talia, in tui tuorumque posterorum inutilia. " Ex assistentibus tuæ celsitudinis loquor Ethelredo " et Ethelbyrtho tyrunculis, qui magis in augmento " tuæ liberorumque crescunt damnationis quam cu- " juslibet tuæ provectionis. Ergo perquisita directi " ominis scientiola, qua æqua promoveatur in eos ra- " tionis sententiola, consultum communis crederem " esse utilitatis tuæ, ut aut eos in longinquum dirigi " exilium jubeas regionis, aut citissime tradi mihi " sinas jugulis."[a] Rege hæc dissimulante, utraque se nolle denegante, illo tamen obnixe ut fieri permitteret stimulante, et hoc sæpius repetente, dum tepide et non argute prohibuit, audaciæ temeritatem ut perderentur intulit. O quam subdola semper in insontes perfidorum calliditas! O quam immitis fraudulentorum in innocentes sævitia! Nulla lenis gratiatissima pietatis cura, non eis ulla mansuetudinis intersunt viscera. Sola quæ meditantur acerba, quæ portant venenis similia. Quid plura? mortifera idem in se ipsum armatur pestifer turbo nequitia, qua absente regis præsentia manus nisus est extendere in Deo cernua innocentium colla.

Thunor murders the princes in the king's absence.

§ 4. Hac igitur invidi persecutoris insectatione martyres Christi coronati sunt palma victoriæ, et a Christo suscepti in prædio perennis vitæ lætantur cum angelis cœlestis patriæ. Pretiosa vero tantorum membra agonistarum jussit inhonestis subselliorum locis humo contegi regalium, credens latere diu cunctis quod peregerat stupidæ commentum perversitatis nequitia scelesti interemptoris. Porro nullo eis indulto fletus

---

[a] *jugulis.* The meaning seems to be, "to have their throats cut."

suspirio, nullo decem cordarum reboante officio, non hymnorum pulcherrimo Ambrosiano titulo, nec Gregoriano potitis dulcis armoniæ organo, non defuere summæ Deitatis tamen multiplicis virtutis exenia.

A column of light is seen over the palace.

§ 5. Etenim intempesta noctis quiete visa est divinitus corusca super aulam palatii regis fulsisse luminis columna, quæ illustratione insolita plures turbavit ex regis familia. Dantesque fragorem clamoris in admiratione nimia, expergefactus est rex, et hoc minime cognoscens surrexit a stratus sui cubiculo, et iter paravit ad nocturnales matutinorum hymnos. Cum digressus a domo, videt orbem novi splendoris incanduisse albedine, cujus procreatio diffluebat a præfato lucis mirabili solio. Enimvero tam recentis stupefactus intuitu, mentis agitari cœpit sollicitus rex cogitationibus, et ubi essent quos pridie præviderat, et de confabulatione perdendorum martyrum quam minister iniquitatis cum eo jamjudum habuerat, movebatur siquidem meditatione acerrima. Tunc celerrime ascito tanti criminis auctore, sciscitatur qua forent propinqui sui positi regionis longinquitate, quorum non fruebatur præsentiæ inclita pulchritudine. Iniquissimo sane surdas his punctionibus aures præbente carnifice, atque Cain voce superbo mentis supercilio se nescire turpiore grunniente, minaci vultu, quippe ut perterritus divinæ lucis claritate, ei fertur talia inculcavisse, "Tu mihi "plurima de eis semper sermocinatus es bonis con- "traria, tu de eorum exilio mala, tu de internecione "nefaria, tu adversus eos multa mordebaris insania. "Tibi pleniter enarrare nostræ sollertiæ oportet, ne- "quissime, qualiter inveniantur quos gravi insecta- "baris odii zelo, corrupta mente." Ad hæc ille furcifer, sentina malitiæ fætidus; "Sub tuæ," inquit, "mortua eorum jacent cadavera loco sedis domus." Princeps quid ageret? Perculsus namque timoris ingenti turbine, quia in parte torquebatur mordaci ma-

The king questions Thunor,

who avows the murder.

cula, alis conscientiæ, dum fortiter non restitit bonitatis hosti, et quia vindicare nequibat quod peractum injuste fuerat, stupens inhærebat, in quantumque poterat pœnitebat. Aurora itaque diei terris illucescente, convocatis quibus ad præsens innitebatur comitibus, regnique sui principibus, cum episcopis, in quibus supereminebat archipræsul Dorovernensis multæ beatitatis vir, vocabulo Deusdedit,[a] ad locum præfatorum innocentum concitus pergit, terram suffossorio avellit, corporaque sanctissima indecenter jugulata ac inhoneste condita detegit. Heu quam surda aure tunc mentis constitit, si non flevit, cum filios avunculi sui innocentes perditos conspexit! Heu quam ferreo usus est pectore, si, dum propinquos carnis suæ felici sanguinis vidit tinctos rubore, non tangitur cordis dolore! Heu quam gravi lacrimarum potuit suffundi imbre, dum tantæ nobilitatis flores inclitos tam futili vidit traditos sepulturæ!

The bodies are found and disinterred.

§ 6. Igitur, cum hominum exequiis, etiam non defuerunt magnalia perpetuæ Deitatis. Coronatos namque in regni æternitatis solio, etiam hic visitare dignatur miro potentiæ suæ miraculo. Talia gerebantur in villa regali quæ vulgari dicitur Easterige pronunciatione. Cum ergo sanctorum pretiosissima innocentum corpora terræ secreto forent superstatuta feretro, propositum est ut delata in urbem Cantiæ, Christi sepelirentur in monasterio;[b] et moveri non quiverunt ab illo in quo statuta fuerant loco. Propositum est ut ad S. Augus-

These things happened at Eastry.

[a] Deusdedit was archbishop of Canterbury from 655 to 664; see Bed. iii. 20. As he died on the same day as king Ercombert (*ib.* iv. 1), he could not have been contemporary with his son Egbert. Goscelin has "Theodorus" (Mon. Hist. Brit.).

[b] The "monasterium Christi" is represented by the present cathedral. The monastery of SS. Peter and Paul at Canterbury, founded by Augustine (Bed. i. 33), received his name after his death and canonization.

It is vainly attempted to remove the bodies to Canterbury, tini ferrentur ecclesiam, siquidem levari nequiverunt. Ad plurima quoque et honorabilia portare decreverunt loca, et tumbis appositarum manuum deficiebant brachia. Tandem salubri reperto consilio, ut ad famosissimum gestarentur monasterium Wacrinense [a] vocitatum, tam citissimæ agilitatis insperato levantur officio, they are taken to Wakering, ut nihil oneris videretur in gestamine diu desiderato. Quo cum perventum fuisset, cum pulcherrimis hymnorum cantilenis, lenibusque psalmorum melodiis, multis resonantibus choris et jubilationum cymbalis suscipiuntur, traduntur que principalem retro aram sepulturæ decenti. Hic multis annorum curriculis eis positis, excelsus Dominus, qui humilia respicit et alta a longe Ps. 138.
cognoscit, eos creberrimis ditare miraculis voluit, de and honoured by miracles. quibus duo posterorum notitiæ nunc propalare præsenti sermone [statuo].

A sheep-stealer struck dead. § 7. Accidit ut quidam, alterius bonis cæcatus, ovem cujusdam pauperis tolleret secretius, quam gestans in humeris, ligatis pedibus, deferre gliscebat secus arcisterium sanctorum martyrum, sed non potuit. Portari ibidem potuit, sed dehinc vehi non valuit. Reus itaque hujus sceleris continuo frustratur flatu vitali, prosterniturque mortuus, humi ovem viventem habens in manibus, eo insequente cui furtum fuerat illatum. Recepit innocens proprium, dimittit reum morte præventum subitanea, sanctorum ultione innocentum. Continuo currens ad æditüum sciscitatur si peremerit latronem illum: a nullo mortali didicit jugulatum. Acceptaque licentia reportandi quod suum fuerat, lætus et hilaris revertitur in sua, Deo ac sanctis ejus multas gratias agens.

---

[a] *Wacrinense.* If Wakering in Essex be meant, this monastery must have disappeared at an early period, for there is no mention of it in Dugdale, nor in Morant's "History of Essex."

§ 8. Igitur quoniam passiones sanctorum martyrum prout potuimus strictim prælibavimus, restat [ut] quomodo divina ultio super iniquissimum judicem, piissimæ necis eorum auctorem, pervenerit, breviter tangamus. Fuerat eis ex paterno maternoque soror procreata semine, Eormenburga vel Domneva nomine, quam habebat in conjugium copulationis legitimæ rex Merciorum, Mearwoldus nomine, quam Ecgberhtus rex ad se, misso legationis suæ gerulo, disposuit vocare. Quæ veniens, suscipitur ab omnibus primatibus illius regionis, uti dignum erat, honorabili perspicuæ ambitionis dignitate. Decernens itaque eam honorare, ut quodcunque vellet honestatis sibi competentis in potestatis suæ ditione rogaret, et sine mora acciperet, sancta mulier humili responsione subinfert, ut tantum terræ illi concederet quantum cerva, quam sibi nutrierat, in una die divino instinctu pede peragraret. Rex vero gratanter continuo jubet in crastinum præparari comitum agmen, quo fretus, navibus ad insulam Tenet dictam faceret callem. Quo positi, ipsaque cum cerva insulam navigio ingressa, viam cerva lustrandi arripit, a principeque et Christi famula cum plebe militari insequitur equis. Jam ex parte quam plurima circumita, nefandus carnifex turbatur invidia, et quasi pro fidelitate regis, cui nichil remanere videbatur ex ipsius vastitate amena, cœpit quasi in viis ejus compatiens garrire talia, "Cum cuncta peragas perspicacis "prudentiæ gubernaculo, quare hoc brutum animal, "sicut aliquid magni gerat, sequeris incessu devotis-"simo?" His dictis, Deitatis summis perculsus jaculis, ex sonipede ruit. Continuo suscipitur cum armis equoque nimis nimiumque infelix Thunor novo terræ hiatu, ac nimio terrore rex cum omnibus suis commilitonibus correptus, operiri concite jubet horrendo lapidum acervo ipsius corpus, anima perenni servata incendio, baratri cenosis ignibus, de quibus dictum est pœnis, "Transibunt animæ de pœnis nivium ad

Domneva and her hind.

Thunor is swallowed up in the earth.

Job. xxiv. 19.

The place still called Thunor's mound.

"calorem nimium." Qui locus a transeuntibus Thunerhleaw vocatur, talique vocabulo potitur. Talibus stupidæ mortis officiis insano lanista utente, ac pro deliciis tormentorum pœnas luente, prædicta fera, quantum divina voluntas concessit, eis comitantibus, iter fecit; et sic gradum fixit mirantibus cunctis. Rex quod spoponderat, viso territus miraculo fecit, manu propria formavit,[a] sicque domum rediit.

St. Mildred's monastery in Thanet, founded by Domneva, the sister of the murdered princes,

§ 9. Mulier vero sanctæ virtutis amica ac Deo valde electa, in hac insula ecclesiam[b] almæ Dei genitricis Mariæ perpetuæ virginis in memoria innocentum Christi martyrum fratrum suorum constituit, filiamque suam, bonæ indolis virginem, Mildrydam appellatam, ecclesiasticis in transmarinis partibus disciplinis eruditam, postmodum ibi constituit, cum segtuaginta sanctimonialibus a sancto archiepiscopo Deusdedit consecratis, inibique congregavit. Ibi ergo beatæ genitrix Mildrithæ post excursum plurimorum annorum, post exhibitionem bonarum virtutum, post ædificationem plurimarum mentium virorum et virginum quas in Christo confortavit, cum lampade justitiæ a Christo meruit audire, "Surge, propera, amica mea; veni de "Libano, veni, coronaberis." Cujus anima ad cœli deducta palatium, a Christo percipit inmarcescibilia victoriæ dona, cum eo sanctisque ejus regnatura in

who governs it till her death,

Cant. ii. 10.

[a] firmavit?

[b] *ecclesiam.* This monastery, founded for St. Mildred by her mother Domneva, was at Minster, near Ramsgate. It was destroyed by the Danes in the tenth century, and no remains of it now exist. It was in being in some form or other in the twelfth century, for Henry of Huntingdon writes that in his day the Life of St. Mildred might be read in Thanet, "Mildrithæ . . . "cœlibem vitam in insula Tenett "reperies" (Hen. Hunt., Rolls ed., p. xxvii). The hagiography of this saint still supplies ample materials, for the most part never edited; see Hardy's *Descr. Catal.* i. 376. Comp. also Thorn's account (Twysden's *Dec. Script.*, p. 1905). This "passio" of SS. Ethelbert and Ethelred is in fact but a single chapter of a much larger subject, the Legend of St. Mildred.

perenni gloria. Sane in monasterii regimine succedit inclita ejus soboles, quam educaverat decentissime, nobilis et in Christi servitio non deficiens Mildrytha prædicta, sanctissima virgo, multa fulgens miraculorum gratia.

and is succeeded by St. Mildred her daughter,

§ 10. Unde unum narramus miraculum quod sine dubio confirmat quia fecerat ei Dominus plurima quæ sunt mortalibus inedicibilia. Quadam namque temporis serie, lassescentibus membris pro nimia laboris diuturnitate, quiescebat in lectulo, modico gravata sopore: cui astitit angelus Domini in columbæ specie residens in ejus capite, ut eam tueretur a malignorum spirituum illusione. Hæc beata virgo, sicut ejus felix genitrix, bona relinquens sequacibus vestigia, omnipotente spirituum Patre ejus animam sumente, terra plorante, cœlo gaudente, vivit in æterna beatitudine, sacratissimo ipsius corpore in templo beatæ Dei genitricis Mariæ perpetuæ virginis digniter in condigno loco tradito sepulturæ. Præterea dum spurcissimi persecutoris piorum martyrum subitum mortis interitum statuimus describere, postmodum inflexímus oculos ad veneranda sororis neptisque eorum gesta, quibus insimul Christus fuit vivere, et mori lucrum, cujus gratia ad alia narranda eo succurrente est properandum, retinentes ordinem narrationum.

whose sanctity was attested by a dove alighting on her head when she was asleep.

---

§ 11. In exordio[a] hujus operis genealogiam regum Cantuariorum strictim prælibavimus, nunc Northanhymbrorum libet demonstrare, ut ad eorum tempora valeamus pervenire, de quibus non est narratum post obitum reverentissimi sacerdotis Bedæ.

Line of Northumbrian kings.

---

[a] This sentence appears to have been altered by the Hexham writer, as suggested in the Introduction; the genuine opening of Symeon's history, preserved in the Durham book, may be read in Hoveden's Pars Prior (Rolls ed., i. 3).

Ida, Glappa, Adda. § 12. Ida rex annis regnavit xi., quo abstracto Glappa uno regnavit anno, quem secutus Adda, octo annis tenuit regni fastigia. Illo vero penetrante ima pro meritis, Ethelric regnum adeptus est terrenum, quod tenuit vii. annis. Is secreta inferni visitans Theoderico imperia dereliquit, qui bis binis annis regnum tenens, regnum simul perdidit et vitam,

Ethelric, Theoderic.

Tendens in externas ire tenebras,
Quo pressus gravidis colla catenis
Cogitur nunc miserum cernere regnum.[a]

Boeth. de Cons. Philos. i. 2, 3.

Frithuwold. Post hunc Frithuwold adeptus est sceptrum regni vii. annis, qui subtractus a seculo monarchiam regni dereliquit regi Husso. Ipse vero vii. annis jura imperii tenens, didicit per se verum esse quod sequitur,

Hussus.

Mors spernit altam gloriam,
Involvit humile pariter et celsum caput,
Æquatque summis infima.

Boeth. ii. 7, 12.

Ethelfryth. Octavus in regno refulsit Ethelfryth fortissimus regum, qui xx. et viii. annis regno potitus vita et regno est privatus. Huic successit Edwinus rex, qui fidem Christianitatis percipiens, rex et martyr cœlos penetravit pro meritis, xvii. annis regnum conservans cum honore summæ potestatis. Oswaldus verò post hunc regnum Northanhymbrorum Christianissimus suscepit, quod et octo annis tenuit: qui supernæ civitatis gaudia petens, et cœli secreta scandens, regnum post ipsum Oswius rex suscepit[b] ad tuendum xx. et viii. annis. Quo ablato ab imis ad supera, Egfrido commisit terrena imperia, qui regnum xv. annis tenuit.

Edwin. Oswald. Oswy. Egfrid.

---

[a] These lines are not quoted, but *culled* from the second Metrum in Lib. I. of the *De Consolatione Philosophiæ*. What Boethius said of a mind oppressed by anxiety and fear, the writer transfers to the souls of the pagan kings of Northumbria, supposed to be racked by infernal torments.

[b] *petens . . . rex suscepit.* No construction; comp. "*Dantes fragorem . . . expergefactus est rex*," in § 5 above.

Quo a Pictis interfecto, quia injuste vastaverat Hiberniam, regnavit pro eo Alfridus frater ejus xix. annis. Alfrid. Alfrido vero successit filius ejus Osredus xi. annis. Osred, Coenred, Osric. Quo occiso, Coenredus regni gubernacula suscepit xi. annis.[a] Cui in regnum successit Osricus xi. annis. Coelwulf. Osrico vero successit Ceolwlfus frater Coenredi viii. annis. Huic Beda historiographus Anglorum historiam destinavit.

§ 13. In regni statu regis prædicti Egfridi anno iv. Under Egfrid were founded the monasteries at Wearmouth and Jarrow. constructum est quoddam nobile monasterium in Wiremuthe,[1] et anno vii. regni ejusdem natus est Beda magnus.' Sed qualiter id factum sit veriloquus Beda testatur in vita beatissimi abbatis sui Benedicti, atque Ceolfridi, quam ipse lenibus exaravit verbis, quæ in plerisque habetur descripta locis. Ædificatus est idem locus et in honore principis apostolorum Petri consecratus. Sed et aliud est cœnobium constructum in veneratione doctoris gentium Pauli, in loco qui dicitur Et Gyrvum. His dictis, libet huic nostro operi inserere quædam quæ gesta sunt in diebus istorum abbatum, ut hi qui vitam illorum non legerunt, audiant quanta Christianitatis flamma refulsit illis diebus in his ipsis regionibus, ut ait Beda in suis dictionibus.

Bed. Hist. Abbat. § 1. § 14. Fuit vir vitæ venerabilis, gratia Benedictus et nomine, ab ipso pueritiæ suæ tempore cor gerens senile, Life of Benedict the first abbot. ætatem quippe moribus transiens nulli animum voluptati dedit.[b] Nobili quidem stirpe gentis Anglorum progenitus, sed non minori nobilitate mentis ad promerenda semper angelorum consortia suspensus. Denique cum esset minister

[1] '—' In margine MS.

[a] Beda (*Hist. Eccl.* v. 22, 23) and the Sax. Chron. (a. 716) assign only two years to the reign of Coenred.

[b] The words *Fuit . . . dedit* are the opening sentence of the second book of pope Gregory's *Dialogues*; they referred originally, of course, to the great St. Benedict.

Oswii regis, et possessionem terræ suo gradui competentem illo donante perciperet, annos natus circiter xx. et v. fastidivit possessionem caducam ut acquirere posset æternam. Despexit militiam cum corruptibili donativo terrestrem, ut vero Regi militans[1] regnum in superna felicitate mereretur habere perpetuum. Reliquit domum, cognatos, et patriam propter Christum et propter evangelium, ut centuplum acciperet et vitam æternam possideret. Respuit nuptiis servire carnalibus, ut sequi valeret Agnum virginitatis gloria candidum in regnis cœlestibus. Abnuit liberos carne procreare mortales, prædestinatus a Christo ad educandos ei spirituali doctrina filios cœlesti in vita perennes.

He goes to Rome;

§ 15. Dimissa ergo patria Romam adiit, beatorum apostolorum, quorum desiderio semper ardere consueverat, adorare[a] curavit, ac patriam mox reversus, studiosius ea quæ viderat ecclesiasticæ vitæ instituta diligere, venerari, et quibus potuit prædicare non desiit. Profectus est dehinc ad limina sanctorum apostolorum tempore Vitaliani papæ; qui inde egrediens ad Lirinensem insulam . . . . se monachorum cœtui tradidit, tonsuram accepit; . . . . ubi per biennium . . . . institutus, rursus beati Petri . . . . amore devictus sacra ejus limina repedare statuit.

studies at Lerins.

§ 16. His diebus apostolicus papa Theodorum episcopum atque Adrianum abbatem cum viro Dei Benedicto ad Anglicam direxit gentem. Quot vero Benedictus divina volumina, quantas beatorum apostolorum sive martyrum Christi reliquias attulit, quis annunciet? Rex vero Egfrid his diebus regnum Northanhymbrorum pio moderamine tenuit. In cujus conspectu tantam invenit gratiam summæ clementiæ, ut confestim ei terram septuaginta familiarum de suis largiretur prædiis, et monasterium inibi primo pastori ecclesiæ facere

Bed. ibid. § 4.

[1] *militaret*, Beda.

[a] The words supplied by Beda before *adorare*, "etiam loca corporum corporaliter visere atque," are necessary to complete the sense.

Bed. Hist. Abb. § 4. præciperet, ... ad ostium fluminis Wiri ad lævam,[1] anno ab incarnatione Domini DC. LXXIV., indictione secunda, anno autem iv. imperii ejusdem regis. Deinde cementarios adquisivit, vitrique factores invitavit, et omnia quæ necessaria erant copiose est adeptus. Qui quinquies, ut liber vitæ ejus demonstrat, est profectus ultra maris salsi gurgites, qui tanta munera, et tanta attulit dona in omnibus speciebus, ut præ multitudine nequeant referri. Wearmout founded, A.D. 674.

ibid. § 6. § 17. Igitur venerabilis Benedicti virtute, industria, ac religione rex Egfridus non minimum delectatus, terram quam ad construendum monasterium ei donaverat, quia bene ac fructuose ordinatam conspexit, quadraginta adhuc familiarum data possessione augmentare regali munere curavit. O benigna clementia Christi, o clemens pietas regis, quæ non solum libens contulit sua bona bonis, verum etiam data possessione augmentare curavit, ut illud Luc. xxiv. 32 impleretur quod legitur, "Nonne cor nostrum ardens "erat in eo." Væ inimicis Christi, væ qui destruunt, qui comburunt templa Dei! Comburuntur et ipsi, ubi vermes eorum non moriuntur, et ignis non extinguitur. De his nunc taceamus, et quid gestum sit læti dicamus. Generosity of Egfrid.

§ 18. Peractis bissenis mensibus, coadunati sunt monachi numero ferme decem et vii., præposito ac presbytero eis constituto Ceolfrido. Benedictus vero Jesu Christi famulus consultu, imo etiam jussu, præfati regis Egfridi, aliud construxit monasterium in honore sanctissimi Pauli apostoli non procul ab altero constitutum; ea duntaxat ratione, ut una utriusque loci pax et concordia, eadem perpetuo familiaritas conservaretur et gratia; ut sicut, verbi gratia, corpus a capite per quod spirat non potest avelli, caput corporis sine quo non vivit nequit oblivisci: ita nullus hæc monasteria primorum aposto- Jarrow founded, A.D. 682.

---

[1] *ad aquilonem*, Beda.

lorum fraterna societate conjuncta, aliquo ab invicem tentaret disturbare conatu. Constituit denique religiosus vir Domini Benedictus reverentissimum Ceolfridum monasterio Sancti Pauli apostoli, et Eosterwinum præfecit abbatem in cœnobio Sancti Petri apostoli. Ipse vero Benedictus idcirco hoc gessit, ut regularis custodia semper servaretur, ne propter illius laboris profectionem minus custodiretur sanctæ disciplinæ monarchia. Et ipse magnus abbas Benedictus, sicut de illo beatus papa Gregorius scribit, xii. abbates sub se præfecit, sine caritatis detrimento, imo pro augmento.

Bed. Hist. Abb. § 6.

Abbots Ceolfrid and Eosterwine.

§ 19. Suscepit igitur Eosterwinus curam monasterii regendi nono ex quo fundatum est anno, permansitque in ea usque ad obitum suum, annis iiii.; vir ad seculum nobilis, sed insigne nobilitatis non ad jactantiæ materiam, ut quidam, despectumque aliorum, sed ad majorem, ut Dei servum decet, animi nobilitatem convertens. Patruelis quippe erat abbatis sui Benedicti; sed amborum tanta . . . . . ingenuitas, talis mundanæ ingenuitatis fuit pro nihilo contemptus, ut neque iste monasterium ingressus aliquem sibi præ cæteris ob intuitum consanguinitatis aut nobilitatis honorem quærendum, neque ille putaret offerendum, sed æquali cum fratribus lance boni propositi juvenis gloriabatur se singularem per omnia servare disciplinam. Et quidem cum fuisset minister Egfridi regis, relictis semel negotiis secularibus, depositis armis, assumpta militia spirituali, tantum mansit humilis fratrumque simillimus aliorum, ut ventilare cum eis et triturare, oves vitulasque mulgere, in pistrino, in horto, in coquina, in cunctis monasterii operibus jocundus et obediens gauderet exerceri. Sed et abbatis nomine assumpto, idem animo qui prius manebat ad omnes, juxta id quod quidam sapiens admonet, dicens, "Rectorem te constituerunt, noli extolli; sed esto in illis quasi unus ex illis"[a] Erat enim mitis, affabilis, et benignus omnibus, et quidem, ubi opportunum competebat,[1] peccantes regulari

ibid. § 7.

Eosterwine's character; his wise and gentle rule.

Ecclus. xxxii. 1.

[1] *comperiebat*, Beda.

[a] Quoted in Pope Gregory's *Moralia*, xxiv. 25.

disciplina coercens, sed magis tamen ingenita diligenti consuetudine sedulus admonens, ne quis peccare vellet, et limpidissimam vultus ejus lucem nubilo sibi suæ iniquitatis[1] abscondere. Sæpe pro curandis monasterii negotiis alicubi digrediens, ubi operantes invenit fratres, solebat eis confestim in opere conjungi, vel aratri gressum stiva regendo, vel ferrum malleo domando, vel ventilabrum manu concutiendo, vel aliud quid gerendo. Erat enim et viribus fortis juvenis, et lingua suavis; sed animo hilaris, et beneficio largus, et honestus aspectu. Eodem quo fratres cæteri cibo, semper eadem vescebatur in domo. Ipso quo priusquam abbas esset, communi dormiebat in loco, adeo ut etiam morbo correptus, et obitus sui certis ex signis jam præscius, duos adhuc dies in dormitorio fratrum quiesceret. Nam quinque reliquos usque ad exitus horam dies, in secretiori se æde locabat. Qua die quadam egrediens, et sub divo residens, accitis ad se fratribus cunctis, more naturæ misericordis osculum pacis eis flentibus ac de abscessu tanti patris et pastoris mœrentibus dedit. Obiit autem per nonas Martias noctu, fratribus matutinæ psalmodiæ laude vacantibus. Viginti quatuor annorum erat cum monasterium peteret, xii. in eo vixit annis, vii. presbyteratu functus est annis, iiii. ex eis monasterii regimen agebat, ac sic terrenos artus moribundaque membra relinquens, cœlestia regna petivit, ut duo diademata capiti imponeret secundum nominis sui palmam, hoc est Easter et Wine, verum Pascha ipse inclitus percipiendo, quod est verum epinicion. Verum his de vita venerabilis Easterwini breviter prælibatis, redeamus ad ordinem narrationis.

His death, A.D. 685.

Bed. Vitæ Abbat. § 8.

§ 20. Constituto illo abbate monasterio beati Petri apostoli, constituto et domino Ceolfrido monasterio beati Pauli, non multo post temporis spatio Benedictus impiger miles Domini quinta vice de Britannia Romam accurrens, innumeris sicut semper ecclesiasticorum donis commodorum locupletatus rediit. . . . . Nec multo post etiam felix Benedictus morbo cœpit ingruente fatigari, quo per triennium languore paulatim accrescente, ... paralysi dissolutus est[2] infirmitate, ut ab omni prorsus factus sit parte præmortuus

Last illness of Benedict.

[1] *inquietudinis*, Beda.

[2] *tanta paralysi d. e.*, Beda.

inferiorum membrorum, superioribus solum, sine quorum vita vivere nequit homo, ad officium patientiæ virtutemque reservatis. Studebant in dolore semper auctori gratias referre utrique abbates, Benedictus scilicet atque Sigfridus,[a] semper Dei laudibus fraternisve hortatibus vacare. . . . . Multa quidem fratribus colloquebatur, sed et hoc sedulus eisdem solebat iterare mandatum, ne quis in electione abbatis generis prosapiam, et non magis vivendi docendique probitatem putaret esse quærendam. . . . .

§ 21. At ubi uterque abbas lassatus infirmitate diutina jam se morti vicinum, nec regendo monasterio idoneum fore conspexisset; tanta eos namque affecit infirmitas carnis ut perficeretur virtus Christi in eis; cum vero quadam die desideratus[1] eis, se invicem, priusquam de hoc seculo migrarent, videre et alloqui, Sigfridus in feretro deportaretur ad cubiculum ubi Benedictus et ipse suo jacebat in grabato, eisque uno in loco ministrorum manu compositis, caput utriusque in eodem cervicali locaretur, lacrimabili spectaculo, nec tantum habuere[2] virium ut propius posita ora ad osculandum se alterutrum conjungere possent; . . . . initio Benedictus cum eo cumque universis fratribus salubri consilio, acciit abbatem Ceolfridum, quem monasterio beati Pauli apostoli præfecerat, virum videlicet sibi non tam carnis necessitudine quam virtutum societate propinquum, et eum utrique monasterio, cunctis faventibus atque hoc utilissimum judicantibus, præposuit patrem, salubre ratus per omnia ad conservandum pacis unitatem concordiamque locorum, si unum perpetuo patrem rectoremque tenerent; commemorans sæpius Israelitici regni exemplum, quod inexterminabile semper exteris nationibus inviolatumque perduravit, quamdiu unis eisdemque suæ gentis regebatur a ducibus. At postquam præcedentium causa peccatorum inimico ab invicem est certamine direptum, periit paulisper, et a sua concussum soliditate defecit.

ibid. § 10.

Ceolfrid fetched from Jarrow.

[1] *ut cum . . . desiderantibus iis,* Beda.

[2] Locus depravatus; sed ne in Beda quidem satis cohæret oratio.

[a] Sigfrid had been chosen abbot by the monks of Wearmouth on the death of Eosterwine, while Benedict was abroad.

Bed. Vit. Abb. § 11. § 22. Igitur, postquam cuncta complessent quæ Dei erant, revolutis mensibus duobus, primo venerabilis ac Deo dilectus abbas Sigfridus, pertransito igne et aqua tribulationum temporalium, inductus est in sempiternæ quietis refrigerium, introivit in domum regni cœlestis in holocaustis perpetuæ jubilationis; . . . . . . Benedictus vero victor vitiorum deinde adjunctis aliis mensibus quatuor, victus infirmitate carnis ad extrema pervenit. Tunc virtutum patrator egregius, ut purpuraret terminum sui exitus, catervas contempsit inimicorum funditus. Qui sacræ fidei militiam proferens, qui dispensationis suæ talenta sustollens, qui egregiæ castitatis fructus in manibus retinens, qui oleum recondidit in thalamo cordis, ut dignus existeret sancta sanctorum intrare, jubeleique anni remissionem percipere.

Nox ruit hibernis algida flatibus,[a]

die mox sancto nascitura æternæ felicitatis, serenitatis, et lucis. . . . . . . Suscepit sanctus Domini servus Dominici corporis et sanguinis sacramentum, hora exitus sui instante, pro viatico; et sic anima illa sancta, longis flagellorum felicium excocta atque examinata flammis, luteam carnis fornacem deserit, et supernæ beatitudinis libera pervolat ad gloriam. . . . . Sextodecimo postquam monasterium fundavit anno quievit in Domino pius confessor, pridie Iduum Januariarum. Death of Benedict, A.D. 690.

ibid. § 15. § 23. Ceolfridus vero abbas, illustris[1] per omnia vir, acutus ingenio; actu impiger, maturus animo, religionis fervens zelo, pius,[2] sicut et supra meminimus, jubente pariter et juvante Benedicto, monasterium beati Pauli apostoli vii. annis fundavit, perfecit, rexit; ac deinde utrique monasterio, vel, sicut rectius dicere possumus, in duobus locis posito uni monasterio beatorum apostolorum Petri et Pauli, xxviii.

---

[1] *industrius*, Beda. | [2] *prius*, Beda.

---

[a] I have not discovered this quotation, which does not occur in the "metra" of Boethius.

annis sollerti regimine præfuit, et cuncta quæ suus prædecessor egregia virtutum opera incepit, ipse non segnius perficere curavit. Statuit igitur plurima altaria, fecit et oratoria, et vestimenta omnis generis ampliavit, tresque bibliothecas adquisivit, duas utrique monasterio reliquit. Privilegium monasterio a papa Sergio accepit, quod perlatum et coram synodo patefactum, ... magnifici regis Alfridi subscriptione est confirmatum. At ubi . . . post multam regularis observantiæ disciplinam . . . . post incomparabilem orandi psallendique sollertiam, post mirabilem et coercendi improbos fervorem et modestiam consolandi infirmos, post insolitam rectoribus escæ potusque parcitatem, et habitus vilitatem, vidit se jam senior et plenus dierum non ultra posse subditis spiritualis exercitii vel docendo, vel vivendo præfigere[1] formam, multa diu secum mente versans, utilius decrevit, dato fratribus præcepto, ut juxta sui statuta privilegii, juxtaque regulam sancti abbatis Benedicti, de suis sibi ipsi patrem qui aptior esset eligerent. . . . Obnitentibus licet primo omnibus et in lacrimas singultusque genua cum obsecratione crebra flectentibus, factum est quod pius pater desideravit.

Bed. Vit. Abb. § 15.

Ceolfrid, growing old, resigns the abbacy of Wearmouth. A.D. 716.

ibid. § 17.

§ 24. Eligitur igitur Hwetbyrhtus, vir bonus et justus, qui erat discipulus abbatis Sigfridi, ad cujus consecrationem Acca episcopus invitatus est, qui illum solita in abbatis officium benedictione confirmavit. Profectus est beatus vir Ceolfridus ad limina sanctissimi principis apostolorum, sed priusquam ibidem pervenire potuisset, tactus est infirmitate, qua et mortuus est. Pervenit autem Lingonas miles emeritus circa horam diei tertiam vii. kal. Octobris ut diximus, applicavitque in pratis ejusdem civitatis. Contigit autem Dei dispositione, ut ipso die circa horam decimam migraret ad Dominum. Cujus beatum corpus sepultum est in ecclesia sanctorum martyrum Speusippi, Eleusippi, et Meleusippi, ubi multa signa et sanitates patratæ di-

Huætbert is chosen to succeed him.

ibid. § 18.

Ceolfrid, on his way to Rome, dies at Langres.

ibid. § 23.

[1] *præcipere*, Beda.

noscuntur, donante eo qui sanctos suos et in præsenti certantes juvare, et in futuro consuevit victores coronare.

§ 25. Hæc autem quæ scripta sunt ex dictis beatissimi Bedæ excerpsimus. Jam ratum videtur ut de eo quid loquamur, reminiscentes memoriam sanctitatis ejus, et gratias ei referentes pro suis laboribus. Ait enim de annalibus, hoc est, de rebus singulorum annorum : The writer wishes now to speak of Beda himself.

Me legat, annales cupiat qui noscere menses,
Tempora dinumerans ævi vitæque caducæ.
Omnia tempus agit, cum tempore cuncta trahuntur,
Alternant elementa vices, et tempora mutant.
Accipiunt augmenta dies noctesque vicissim ;
Tempora sunt florum ; retinet sua tempora messis ;
Sic iterum spisso vestitur gramine campus ;
Tempora gaudendi, sunt tempora certa dolendi ;
Tempora sunt vitæ, sunt tristia tempora mortis.
Tempus et hora volat. Momentis labitur ætas.
Omnia dat, tollit, minuitque volatile tempus.
Ver, æstas, autumnus, hyems, redit annus in annum.[a]
Hos claros versus venerabilis edidit auctor
Beda sacer, multum nitido sermone coruscans.

§ 26. Versus quoque quos de die judicii composuit ad episcopum Accam, hoc in loco libet caraxare. De quorum positione strictim nescientes instruere, obsecro scientibus oneri non sit.

Lamentatio Bedæ presbyteri.

Migne, xciv. 633 Inter florigeras fecundæ cespitis herbas,
Flamine ventorum resonantibus undique ramis Beda's meditation on sin, judgment, repentance,

[a] These lines do not appear to be included among the works of Beda as edited for Migne's Patrologia.

hell, and heaven, addressed to Acca bishop of Hexham.

Arboris umbriferæ, mœstus sub tegmine solus
Dum sedi, subito planctu turbatus amaro,
Carmina præ tristi cecini hæc lugubria mente;
Utpote commemorans scelerum commissa meorum,
Et maculas vitæ, mortisque inamabile tempus,
Judiciique diem horrendo examine magnum,
Perpetuamque reis districti judicis iram,
Et genus humanum discretis sedibus omne,
Gaudia sanctorum, nec non pœnasque malorum.
Hæc memorans mecum, tacito sub murmure dixi,
Nunc rogo, nunc, venæ, fontes aperite calentes,
Dumque ego percutiam pugnis rea pectora, vel dum
Membra solo sternam meritosque ciebo dolores,
Vos, precor, effusis lacrimis non parcite statim,
Sed mœstam salsis faciem perfundite guttis,
Et reserate nefas Christo cum voce gementi.
Nec lateat quicquam culparum cordis in antro,
Omnia quin luci verbis reddantur apertis
Pectoris et linguæ, carnis vel crimina sæva.
Hæc est sola salus animæ et spes certa dolendi,
Vulnera cum lacrimis medico reserare superno,
Qui solet allisos sanare et solvere vinctos,
Quassatos nec vult animos infringere dextra,
Nec lini tepidos undis extinguere fungos.
Nonne exempla tibi pendens dabat in cruce latro,
Peccati quantum valeat confessio vera,
Qui fuit usque crucem sceleratis impius actis,
Mortis in articulo sed verba precantia clamat,
Et solo meruit fidei sermone salutem
Cum Christo, et portas paradisi intravit apertas?
Cur, rogo, mens, tardas, medico te pandere totam,
Vel cur, lingua, taces, veniæ dum tempus habebis?
Auribus omnipotens te nunc exaudit apertis:
Ille dies veniet, judex dum venerit orbis,
Debebis qua tu rationem reddere de te.
Suadeo prævenias lacrimis modo judicis iram.
Quid tu in sorde jaces, scelerum, caro, plena piaclis?
Cur tua non purgas lacrimis peccata profusis,
Et tibi non oras placidæ fomenta medelæ,
Fletibus assiduis, est dum data gratia flendi?
Pœnituisse juvat tibi nunc et flere salubre est:
Æternus fuerit placidus te vindice judex,

Nec Deus æthereus bis crimina vindicat ulli;
Spernere tu noli veniæ tibi tempora certa.
Quanta malis maneant etiam tormenta memento,
Vel quod celsithronus metuendus ab arce polorum
Adveniet judex rationem reddere cunctis,
Præcurrent illum vel qualia signa; repente
Terra tremet, montesque ruent, collesque liquescent,
Et mare terribili confundet murmure mentes,
Tristius et cœlum tenebris obducitur atris;
Astra cadunt, rutilo et Tytan tenebrescit in ortu,
Pallida nocturnam nec præstat Luna lucernam,
De cœlo venient et signa minantia mortem.
Tum superum subito veniet commota potestas,
Cœtibus angelicis regem stipata supernum.
Ille sedens solio fulget sublimis in alto,
Ante illum rapimur collectis undique turmis,
Judicium ut capiat gestorum quisque suorum.
Sis memor illius, quis tum pavor ante tribunal
Percutiet stupidis cunctorum corda querelis,
Dum simul innumeris regem comitata polorum
Angelica advenient cœlestibus agmina turmis
Atque omnes pariter homines cogentur adesse,
Qui sunt, qui fuerant, fuerint, vel quique futuri,
Cunctaque cunctorum cunctis arcana patebunt,
Quod cor, lingua, manus tenebrosis gessit in antris,
Et quod nunc aliquem verecundans scire verebar,
Omnibus in patulo pariter tunc scire licebit.
Insuper impletur flammis ultricibus aer,
Ignis ubique suis ruptis regnabit habenis,
Et quo nunc aer gremium diffundit inane,
Ignea tunc sonitus perfundet flamma feroces,
Festinans scelerum sævas ulciscere causas:
Nec vindex ardor cuiquam tunc parcere curat,
Sordibus ablutis veniat nisi ab omnibus illuc.
Tunc tribus et populi ferient rea pectora pugnis;
Stabit uterque simul timidus, pauperque potensque,
Et miser et dives simili ditione timebunt.
Fluvius ignivomus miseros torquebit amare,
Et vermes scelerum mordebunt intima cordis,
Nullus ibi meritis confidit judice præsens,
Singula sed nimius percurrit pectora terror;
Obstupet attonito simul impia turma timore.

Quid, caro, quid facies illa quid flebilis hora,
Quæ modo væ misera servire libidine gaudes,
Luxuriæque tuæ stimulis te agitabis acutis?
Ignea tu tibimet cur non tormenta timebis,
Dæmonibus dudum fuerant quæ parta malignis?
Quæ superant sensus cunctorum et dicta virorum,
Nec vox ulla valet miseras edicere pœnas;
Ignibus æternæ nigris loca plena gehennæ,
Frigora mixta simul ferventibus algida flammis,
Nunc oculos nimio flentes ardore camini,
Nunc iterum nimio stridentes frigore dentes.
His miseris vicibus miseri volvuntur in ævum,
Obscuras inter piccas caligine noctes,
Vox ubi nulla sonat durus nisi fletus ubique;
Non nisi tortorum facies ibi cernitur ulla,
Non sentitur ibi quicquam nisi frigora, flammæ,
Fætor et ingenti complet putredine nares.
Os quoque flammivomo lugens implebitur igne,
Et vermes lacerant ignitis dentibus ossa;
Insuper et pectus curis torquetur amaris,
Cur caro luxurians sibimet sub tempore parvo,
Atro perpetuas meruisset carcere pœnas,
Lucis ubi miseris nulla scintilla relucet,
Nec pax, nec pietas, imo spes nulla quietis
Flentibus arridet, fugiunt solatia cuncta,
Auxilium nullus rebus præstabit amaris,
Lætitiæ facies jam nulla videbitur illic,
Sed dolor et gemitus, stridor, pavor, et timor horrens,
Tædia, tristitiæ, trux indignatio, languor,
Errantesque animæ flammis in carcere cæco.
Noxia tunc hujus cessabunt gaudia secli,
Ebrietas, epulæ, risus, petulantia, jocus,
Dira cupido, tenax luxus, scelerata libido,
Somnus iners, torporque gravis, desidia pigra;
Illicita et quicquid modo delectatio carnis,
Et cæca scelerum vertit vertigine mentem,
Tunc cæcis merget flammis sine fine misellos.
O felix, [o] nimium, semperque in secula felix,
Qui illas effugiet pœnarum prospere clades,
Cum sanctisque simul lætatur in omnia secla,
Conjunctus Christo cœlestia regna tenebit,
Nox ubi nulla rapit splendorem lucis amenæ,

Non dolor aut gemitus veniet, nec fessa senectus,
Non sitis, esuries, non somnus, non labor ullus,
Non febres, morbi, clades, non frigora, flammæ,
Tædia, tristitiæ, curæ, tormenta, ruinæ,
Fulmina, nimbus, hiems, tonitrus, nix, grando, procella,
Angor, paupertas, mœror, mors, casus, egestas:
Sed pax et pietas, bonitas, opulentia regnant,
Gaudia, lætitiæ, virtus, lux, vita perennis,
Gloria, laus, requies, honor et concordia dulcis.
Insuper omne bonum cunctis Deus ipse ministrat,
Semper adest, præsens cunctos fovet, implet, honorat,
Glorificat, servat, veneratur, diligit, ornat,
Collocat altithrono, lætosque in sede polorum,
Præmia perpetuis tradens cœlestia donis,
Angelicas inter turmas sanctasque cohortes,
Vatidicis junctos Patriarchis atque Prophetis,
Inter Apostolicas animis lætantibus arces,
Atque inter roseis splendentia castra triumphis,
Candida virgineo simul inter et agmina flore,
Quæ trahit alma Dei genitrix, pia virgo Maria,
Per benedicta patris fulgenti regna paratu,
Inter et ecclesiæ sanctos natosque patresque,
Inter et æthereum cœlesti pace senatum.
Quid, rogo, quid durum sæclo censetur in isto,
Utque illas inter liceat habitare cohortes
Sedibus et superum semper gaudere beatis,
Ac Dominum benedicere sæcla per omnia Christum?[1]
Incolumem mihi te Christus, charissime frater,[2]
Protegat, et faciat semper sine sine beatum.
En, tua jussa sequens cecini tibi carmina flendi,
Tu tua fac promissa, precor, sermone fideli
Commendans precibus Christo modo meque canentem.
Vive Deo felix, et dic vale fratribus almis,
Acca pater, trepidi et pavidi reminiscere servi,[3]
Meque tuis Christo precibus commenda benignis.

§ 27. His peractis gaudiis ex sanctissimi doctoris Anglorum rivulis, libet ex ipsius historia fundamentum

[1] Deest hic versus apud Migne.

[2] *Christi carissima proles*, Migne.

[3] *En . . . . . servi*: desunt hi quinque versus apud Migne.

assumere hujus operis, incipientes ab ultima ipsius prædicti viri sententia, et sic annos Domini consignantes, et regum tempora cauta ratione disponentes, cæterorumque fidelium vitam et miracula breviter pro posse describentes, optamus summopere cum ipsis æternæ retributionis palmam a Christo percipere. Sic[a] enimvero in calce suæ historiæ, ait beatus et veriloquus Beda, ut in exordio[b] hujus libri constat conscriptum.

A.D. 732. Tatwine succeeds Berthwald at Canterbury.

§ 28. Anno Dominicæ incarnationis septingentesimo tricesimo secundo, Byrthwaldus archiepiscopus longa consumptus ætate, defunctus est die v. Iduum Januariarum; qui sedit annos xxxvii., menses vi., dies xiiii., et in ecclesia Sancti Petri sepultus. Pro quo anno eodem factus est archiepiscopus vocabulo Tatwine de provincia Merciorum, cum fuisset presbyter in monasterio quod vocatur Briodun. Consecratus est autem in Doroverni civitate a viris venerabilibus Daniele Ventano, et Ingualdo Lundoniensi, et Aldwino Licetfeldensi, et Adulfo Rofensi antistitibus, die x. Junii mensis dominica; vir religione et prudentia insignis . . . . Bed. v 23.

Beda's account of the state of Christianity in Britain in 731.

§ 29. Itaque in præsenti ecclesiis Cantuariorum Tatwine, et Hrofensi Eldulfus episcopi præsunt. Porro provinciæ Orientalium . . . . Anglorum Eadbertus et Headdolac episcopi. Provinciæ Occidentalium Saxonum, Daniel et Forthere episcopi. Provinciæ Merciorum, Ealdwine episcopus; et eis populis qui ultra amnem Sabrinam ad occidentem habitant, Walcstod episcopus. Provinciæ Wicciorum, Wilfridus episcopus. Provinciæ Lindisfarorum, Cynibertus episcopus præest. Episcopatus Vectæ Insulæ ad Danielem pertinet episcopum Ventæ civitatis. Provincia Australium Saxonum jam aliquot annis absque episcopo manens, ministerium sibi episcopale ab Occidentalium Saxonum antistite quærit. Et hæ omnes provinciæ cæteræque australes ad confinium

---

[a] From this point to "exorando" (p. 30, l. 3) appears to be an insertion by the Hexham writer.

[b] The meaning seems to be, "Thus, at the end of his History, "writes Beda, as here, at the beginning of *our* work, is set "down."

Bed. v. 23. usque Humbre fluminis, cum suis quæque regibus Merciorum regi Ethilbaldo subjectæ sunt. At vero provinciæ Northanhymbrorum, cui rex Ceolvulfus præest, quatuor nunc episcopi præsulatum tenent, Wilfred in Eboracensi civitate, Ethelwaldus in Lindisfarnensi ecclesia, Acca in Hagustaldensi, Wecthelmus[1] in ea quæ Candida Casa vocatur; quæ nuper multiplicatis fidelium plebibus in sedem pontificatus addita, ipsum habet primum antistitem. Pictorum quoque natio [tempore] hoc fœdus habet pacis cum gente Anglorum, et catholicæ pacis ac veritatis cum universali ecclesia particeps existere gaudet. Scotti qui Britanniam incolunt suis contenti finibus, nil contra gentem Anglorum insidiarum moliuntur aut fraudium. Brittones, quamvis et maxima ex parte domestico sibi odio gentem Anglorum, et totius catholicæ ecclesiæ statum, Pascha minus recte[2] moribusque improbis impugnent, tamen, et divina sibi et humana prorsus resistente virtute, in neutro cupitum possunt obtinere propositum, quippe qui, quamvis ex parte sui sint juris, nonnulla tamen ex parte Anglorum sunt servitio mancipati. Qua arridente pace ac serenitate temporum, plures in gente Northanhymbrorum, tam nobiles quam privati, se suosque liberos, depositis armis, satagunt magis accepta tonsura monasterialibus ascribere votis, quam bellicis exercere studiis. . . . . A.D. 731.

§ 30. Hæc quæ diximus ex dictis beatissimi Bedæ sacerdotis et historiæ hujus gentis scriptoris strictim

Bed. v. 24. assumpsimus. Is denique, cum esset vii. annorum, cura propinquorum datus est educandus reverentissimo abbati Benedicto ac deinde Ceolfrido, quorum vitam ipse adultus postmodum glorioso explicuit titulo. Cunctum vero vitæ suæ tempus in ejusdem monasterii, hoc est in Gyrvum, habitatione peragens, omnem meditandis scripturis operam dedit, atque inter observantiam disciplinæ regularis et quotidianam cantandi in ecclesia curam, semper ipse ter beatus aut discere, aut docere, aut scribere, dulce habuit. Si cuilibet ejus gesta peramplius et perfectius cognoscere voluerit, legat capitulum xxv. historiæ Anglorum gentis, quo quibit diligenter investigare quam sollers, quam

Beda's account of himself.

1 *Pecthelm*, Beda.

2 Ita Beda; supplendum est post *recte* "observando."

prudenter erat eruditus. Nos vero opus ac negotium sollerti cura, Christi clementia succurrente, peragemus, sic exorando ;[a]

Spiritus alme veni, sine te non diceris unquam,
Munera da linguæ qui das in munere linguas.

A.D. 732. Archbishop Tatwine.

§ 31. Anno ab incarnatione Domini DCCXXXII., ut præfati sumus,[b] Berthwaldus archiepiscopus est defunctus. Eodem anno Tatwine est consecratus archiepiscopus nonus Dorovernensis ecclesiæ, Ethilbaldo rege Merciorum quintumdecimum agente annum imperii. Ipso quoque anno Ceolwulfus rex captus, attonsus, et remissus est in regnum. Erat vero miro scripturarum studio imbutus, ut Beda testatur in exordio sui proemii veridicus. Acca episcopus eodem anno de sua sede est fugatus, et Cyneberht Lindisfarorum ecclesiæ antistes obiit. Ipso autem anno Alric[c] et Esc cum aliis plurimis occisi sunt die x. Kal. Septemb., v. feria. Bed. Auct.

A.D. 733. Consecrations of bishops.

§ 32. Anno DCCXXXIII. Tatwine archiepiscopus accepto ab apostolica auctoritate pallio, ordinavit Alwig et Sigfrid[d] episcopos. Eclipsis facta est solis xix. Kal. Septemb. circa horam diei tertiam, ita ut pene totus orbis solis quasi nigerrimo et horrendo scuto videretur esse coopertus. Bed. Auct.

A.D. 734.

§ 33. Anno DCCXXXIIII. luna sanguineo rubore est perfusa, quasi hora integra, ii. Kal. Februarii circa gallicantum. Dehinc

[a] Here the Hexham insertion ends. The couplet which follows seems to be of the writer's own composition; no such lines occur in the works of Juvencus, Sedulius, Prudentius, Arator, Venantius Fortunatus, &c.

[b] "Ut præfati sumus" is the remark of the Hexham writer, referring to his own interpolation; see above § 28. The Durham book, represented by the MS. St. John's Coll. 97, has "ut Beda "narrat."

[c] On Alric comp. Bed. v. 23, Malm., § 15. Esc is not elsewhere mentioned.

[d] Aldwig was bishop of Lindsey (*infra*, a. 750), and Sigfrid of Selsea. See Florence's lists.

nigredine subsequente ad lucem propriam est reversa. Eodem anno Tatwine archiepiscopus nonus Dorovernensis civitatis in Cantia obiit die iii. Kal. Augusti. Primus ipsius civitatis episcopus erat Augustinus gloriosus doctor totius regni, ac egregius fundator Christianitatis.[a] Qui,[b] ad supernæ civitatis gaudia sublevatus, sceptra tanti fastigii dereliquit Laurentio. Is pro meritis supernis allectus civibus, dispensationem catholicæ ecclesiæ commendavit Mellito episcopo. Mellitus denique post laborum suorum certamina tanquam miles emeritus cœlestium donorum consecutus est præmia. Post eum quarto in loco Justus succedit, qui in Domino Deo confisus ad montem virtutum secundum nominis sui palmam transmigravit victoriosus. Secutus est ipsum Honorius, hoc est honore plenus, qui officium sibi commissum bene ministrans, poli culmina conscendit pro meritis. Deusdedit cathedram ascendit sexto in loco, qui patrum secutus vestigia, hæres factus est in cœlesti curia. Deinde Theodorus doctissimus exurgens, septimum locum gloriose exornavit. Berthwaldus octavo succedit loco, quem secutus est Tatwine episcopus sicut præfati sumus. Eodem anno ordinatus est Friothuberht Haugustaldensis ecclesiæ episcopus sub die vi. Idus Septembris.

Death of Tatwine.

Line of the archbishops of Canterbury from St. Augustine.

Bed. Auct. § 34. Anno DCCXXXV. Nothelmus archiepiscopus ordinatus est, et Egberhtus Eboraci antistes primus post Paulinum accepto ab apostolica sede pallio genti Northanhymbrorum in archiepiscopatum confirmatus est. Beda doctor obiit in Gyrvum.

A.D. 735. Death of Beda.

Anno DCCXXXVI. Nothelmus pallio a Romano pon-

A.D. 736. Consecrations of bishops.

[a] Interlined, in a hand considerably later, are the words, "vel "Christianæ fidei et religionis."

[b] The passage *Qui . . . succedit loco* is compressed into two lines in the Durham book (Hoved. i. 5). The ornate passage in the text is due either to the Cuthbertine, or to the Hexham writer; probably to the former. See Introd.

tifice suscepto, ordinavit tres episcopos; Cuthbertum videlicet, Heordwaldum, et Ethelfridum.[a]

A.D. 737. Anno DCCXXXVII. Aldwine, qui et Wor, episcopus defunctus est; et pro eo Hwicca et Totta Mercis et Midil-Anglis sunt consecrati antistites. Eodem anno regnum Northanhymbrorum Celwlfus dimisit, et monachus apud Lindisfarnensem insulam factus est, et pro eo Eadberht filius patrui ejus successit.

Coelwulf resigns his crown.

A.D. 738. Anno DCCXXXVII. Swebriht Orientalium Saxonum rex obiit.

A.D. 739. § 35. Anno DCCXXXIX. Ethelheard rex Occidentalium Saxonum defunctus est, et pro eo Cuthred frater ejus rex constituitur. Ipso quoque anno Nothelm archiepiscopus post annos iv. accepti episcopatus diem obiit in pace, et Aldulf Hrofensis ecclesiæ episcopus diem clausit ultimum.

Chr. E. a. 740.

Death of Nothelm.

A.D. 740. Anno DCCXL. Ethelwald Lindisfarnensis ecclesiæ antistes migravit ad Dominum, et Kynewlf in episcopatum subrogatus est.

Death of bishop Ethelwald.

And of Acca, bishop of Hexham.

§ 36. Eodem vero anno reverendæ memoriæ Acca episcopus sublevatus est in regionem viventium. Erat ipse beatus strenuissimus actu, et coram Deo et hominibus magnificus . . . . . In ecclesiasticæ quoque institutionis regulis sollertissimus extiterat, et usque dum præmia piæ devotionis capiat, existere non desistit; utpote qui a pueritia in clero sanctissimi atque Deo dilecti Bosa Eboracensis episcopi nutritus atque eruditus est Deinde ad Wilfridum episcopum spe melioris propositi adveniens, omnem in ejus obsequio usque ad obitum ejus explevit ætatem. Cum quo etiam Romam veniens, multa illic quæ in patria nequiverat ecclesiæ sanctæ instituta utilia didicit, et suis subjectis tradidit. Sustollitur sanctus de præsenti seculo xiii. Kal. Novembris, cujus perducitur spiritus ab angelis ad

Bed. v.

[a] "Cuthbert was bishop of Hereford, Hereward of Shirburn, "Ethelfrid of Elmham." (Surt. ed.)

bravium supernæ felicitatis, corpus vero ejus ad orientalem plagam extra parietem ecclesiæ Haugustaldensis, quam xxiv. annis pontificali rexit dignitate, sepultum est. Duæque cruces lapideæ mirabili celatura decoratæ positæ sunt, una ad caput, alia ad pedes ejus. In quarum una, quæ scilicet ad caput est, literis insculptum est, quod in eodem loco sepultus sit. De quo loco, post annos plusquam ccc. depositionis suæ, a quodam presbytero divina revelatione translatus est, ac in ecclesia intra feretrum condigno honore positus est; ubi usque hodie in magna veneratione habetur. Ob cujus sanctitatis meritum omnibus demonstrandum casula et tunica et sudarium, quæ cum sanctissimo ejus corpore in terra posita erant, non solum speciem sed etiam fortitudinem pristinam usque in hodiernum diem servant. Inventa est etiam super pectus ejus tabula lignea in modum altaris facta ex duobus lignis clavis argenteis conjuncta, sculptaque est in illa scriptura hæc: "Almæ Trinitati, agiæ Sophiæ, Sanctæ Mariæ." Utrum vero reliquiæ in ea positæ fuerint, vel qua de causa cum eo in terra posita sit, ignoratur. Attamen absque rationabili devotionis causa, summæ venerationis cultu cum sancto ejus corpore nequaquam esse condita creditur. Vestimenta vero ejus prædicta fratres ejusdem Hagustaldensis ecclesiæ aliquotiens populo monstrare solent, a quo cum omni devotione deosculantur.

His tomb.

Translation in the eleventh century.

§ 37. Plurima vero miracula de sancto Acca etiam vulgo narrantur, quæ omnia scripto explicare perlongum est. Aliqua tamen de illis memoriæ breviter commendare libet, videlicet quam mirabiliter ac terribiliter adversarios suos, pacem ecclesiæ in qua requiescit infringere tentantes, vel ipsam ecclesiam funditus evertere molientes, crebro coercuerit, et qualiter reliquias de corpore suo furtim auferre volentibus sæpius obstiterit. Fuit frater quidam in præfata

Miracles of St. Acca.

LIBRARIES

Story of the monk Aldred.

Hagustaldensi ecclesia Aldredus nomine, qui nunc in Christo requiescit, vir veracissimus et morum probitate conspicuus, sed et in scripturis sanctis bene eruditus, qui tale miraculum de sancto Acca in semetipso patratum fratribus ejusdem ecclesiæ narrare solebat. Cum ipse adhuc esset adolescens, nutrireturque in domo fratris sui cujusdam presbyteri, qui sæpe fatam Hagustaldensem regebat ecclesiam, antequam donatione venerabilis memoriæ Thomæ [a] secundi Eboracensis archiepiscopi canonicis regularibus qui ibidem usque hodie Deo serviunt tradita esset, placuit eidem fratri suo ossa reverenda sancti Accæ adhuc cum pulvere corporis mixta separare, separatimque in theca quam in hoc paraverat recondere. Prolatas ergo venerabiles reliquias super altare sancti Michaelis in australi porticu ecclesiæ situm deposuit, ibique ossa de pulvere collegit et in syndone munda involuta in theca recondidit, et dum eam in chorum ubi stare debebat deferret, porticum illam, cum reliquiis quæ remanserant, prædicto fratri suo tuendam delegavit. Qui solus ibi remanens cœpit inter se cogitare, quia magno munere etiam præcelsa quælibet ecclesia se ditatam crederet, si vel unum de ossibus tam gloriosi confessoris haberet. Proposuit ergo ad altare accedere, et perquirere si forte aliquid de minutis ossibus in pulvere relictum invenire posset, quod penes se reponens alicui ecclesiæ ad honorem Dei et sancti Accæ donaret. Sed id irreverenter perpetrare non ausus, prius humi procumbens septem pœnitentiales psalmos devote cantavit, Deum exorans quatenus tale furtum ei non displiceret, quod non sacrilega mente sed piæ devotionis et venerationis gratia facere cogitabat. Post hanc orationem se erigens, quod proposuerat explere tentabat. Cumque ostio interioris porticus in qua erant

---

[a] Thomas II., nephew to the archbishop of the same name, sat in the see of York from 1108 to 1114.

venerandæ reliquiæ, appropinquasset, ecce subito calor quidam, quasi ignis, vaporantis de ore clibani ardentis, ei obvius fuit, eumque magno timore perculsum retroire coegit. Ille vero credens hoc ei ideo contigisse, quod cum minori devotione quam deberet tantam rem assequi vellet, solo tenus iterum prostratus, multo uberiores et devotiores preces quam antea fecerat Domino fudit, quatenus quod devote desiderabat digne adipisci valeret. Post aliquantum itaque intervallum surgens, cum timore et reverentia magna ad ostium porticus accessit, sed multo ardentiore calore quam antea de illa egrediente repercussus est. Quo facto intelligens non esse voluntatem Dei ut aliquid de reliquiis sancti Accæ furtim asportaret, tertio id tentare non ausus est.

How he was deterred from an intended theft of one the saint's bones.

§ 38. Sed et aliud miraculum de eodem Deo dilecto confessore non est silentio prætereundum, quod multi qui usque hodie supersunt per reliquias ejus patratum esse testantur. Cum venisset ad præfatam Hagustaldensem ecclesiam quidam canonicus regularis et sacerdos, scilicet Edricus, qui illuc primus canonicorum a viro venerabili Thoma archiepiscopo missus est, invenit acervum de terra congestum juxta majus altare quod infra cancellos ecclesiæ erat, quem inde auferre volens, effodere eum cœpit. De quo cum aliquam partem fodisset, repperit thecam ligneam non admodum magnam. Quam aperiens, invenit duo sigilla plumbea, insculptis literis quid intus continerent intimantia. In quorum altero scriptum erat, quod de sancto Acca reliquiæ intro haberentur. Mox ergo illud confringens, invenit pulverem cineri simillimum, nonnullaque ossa de sancto ejus corpore pulveri immixta, quæ inde tollens in honestiori theca reposuit. Erat tunc temporis paupercula quædam sanctimonialis femina in ipsa villa, quam prædictus frater pro simplicitate ejus et innocentia vitæ oppido diligebat. Ista multo tempore

Story of Edric the canon about the cure of a blind woman.

extiterat cæca, ita ut ad ecclesiam et ubicumque necesse ire habebat, semper ab alio duceretur. Quadam die repente venit in cor fratris præfati talis cogitatio, ut unum de ossibus illis quæ nuper invenerat, in aqua benedicta abluere deberet mulierique de ipso lavacro dare, ut inde oculos suos lavaret, si forte Deus, meritis sancti confessoris sui Accæ intercedentibus, lumen oculorum hoc venerando lavacro ei restituere dignaretur. Fecitque ille quod divino instinctu ammonitus, sicut postea claruit, faciendum cogitaverat. Abluensque unum de ossibus in aqua benedicta, mulieri dedit, præcipiens ei quatenus de illa oculos suos lavaret. Quæ cum ita fecisset, quasi post duarum horarum spatium per merita et intercessiones sancti Accæ visum recepit.

by the application of water in which a bone of the saint had been steeped.

Cure of a tumour by the same water.

§ 39. Fuit alter quidam homo pauper in eadem villa cujus guttur intercutaneo morbo in tantum intumuerat, ut nec loqui nec manducare posset. In cujus ore cum idem frater de ipsa aqua parum infudisset, repente post unius horæ spatium disrupta est cutis ex inferiori parte tumoris, sicque exeunte tumore sanatus est.

How, at the time of an invasion by the Scots, the saints of Hexham protected all who had sought shelter there.

Qualiter vero Malcolmus rex Scottorum ab invasione pacisque violatione ecclesiæ Hagustaldensis, sancto Acca cæterisque sanctis qui in ea requiescunt meritorum suorum præsidiis illam conservantibus, coercitus sit, silentio tegere nimis impium est. Licet enim vulgo etiam notissimum sit, tamen ne penitus cum tempore a memoria hominum transeat, notitiæ posterorum scripto tradendum est. Malcolmus igitur rex Scottorum, homo scilicet ferocissimus mentemque bestialem gerens, Northumbrensem provinciam crebra irruptione misere devastare solebat, plurimosque de illa
A.D. 1079? viros et mulieres captivos in Scotiam deducere. Qui vide Chr. E.
cum quadam vice cum numerosiore solito exercitu fines provinciæ illius, eam devastaturus, ingressus fuisset,

provinciales ejus adventum audientes, fere omnes ad ecclesiam Hagustaldensem cum rebus suis quas secum portare poterant sub protectione sanctorum in illa quiescentium confugerunt. Quod ut Malcolmus comperit, proposuit illo pergere, omnesque qui eo confugerant exspoliare, ipsamque ecclesiam funditus evertere. Quod audiens presbyter ejusdem ecclesiæ, perrexit obviam ei, admonuitque illum ne tantum nefas in sanctos Dei ecclesiæ illius patronos committere præsumeret. At ille ejus spernens monita, eum a se cum injuria projecit. Qui ad ecclesiam festinato rediens, omnes qui ibidem confugerant in commune exhortatus est, gloriosos sanctos Dei, sub quorum præsidium confugerant, instanter deprecari, quatenus illos solita pietate sua à tam immani hoste Scottisque bestiis crudelioribus protegere dignarentur. Et fecerunt ita. Nocte vero sequenti cum idem presbyter præ tristitia in soporem decidisset, apparuit ei vir quidam vultu et habitu venerandus, qui ab eo sciscitabatur quasi ignorans causam tantæ tristitiæ. Cumque pro hostium imminentium sævitia se pavere respondisset, ait illi, " Ne timeas, quoniam, antequam illucescat, rete meum " in fluvium mittam, per quod omnino Scottorum " transitus inpedietur." Hæc cum dixisset evanuit. Mane autem facto, inventus est amnis qui Tyna dicitur, absque pluviarum inundatione et ventorum violentia, in tantum excrevisse, ut absque navis adminiculo minime transiri posset. Præterea eadem nocte et die sequenti tanta repente nebula accidit, ut maxima pars exercitus supradicti regis per tenebras dispersa a se invicem dilaberetur, ita ut plures ad aquilonem, multi ad orientem, nonnulli quoque ad meridiem, aperte miraculo divino confusi per intercessionem sanctorum Hagustaldensis ecclesiæ. cum magna festinatione tenderent. Rex vero Malcolmus cum illa particula exercitus sui quæ cum eo remanserat veniens, omnem

transmeandi copiam sibi negatam vidit. Resedit ergo supra ripam fluminis, expectare volens donec aqua diminueretur ut transire posset. Sed cum tribus diebus expectasset, aquamque absque omni pluviæ administratione quotidie magis ac magis crescere videret, tam evidenti miraculo perterritus, cum magna festinatione recessit. Sicque ab ejus crudelitate omnes qui ad præfatam Hagustaldensem ecclesiam confugerant, meritis sanctorum in illa requiescentium erepti sunt.[a]

A.D. 740. § 40. Sed nunc ad historicam narrationem prætermissam redeamus.[b] Ipso vero anno quo sanctus Acca episcopus ad cœlestia migravit, Arwine filius Eadulfi occisus est, die x. Kal. Jan. feria vii. Refert historia vel cronica hujus patriæ, quod eodem anno Cuthberht undecimus Dorovernensis ecclesiæ archiepiscopatum susceperit. At vero post Aldulfum Hrofensis ecclesiæ Dun sacerdotium assumpsit.

Archbishop Cuthbert.

A.D. 741. Anno DCCXLI. monasterium in Eboraca civitate succensum est ix. Kal. Maii, feria i. Chr. E.

A.D. 744. Anno DCCXLIV. factum est prælium inter Pictos et Brittones.[c] Ann. Cambr. a. 750.

A.D. 745. Anno DCCXLV. visi sunt in aere ictus ignei quales nunquam ante mortales illius ævi viderunt; et ipsi pæne per totam noctem visi sunt, Kal. scilicet Januarii.

---

[a] A somewhat similar story, referring to Durham and the year 1091, about a multitude of persons cooped up in Durham during a Scottish invasion, the deliverance in this case being ascribed to St. Cuthbert, may be read in ch. ix. of the *Hist. Translationum* (Surtees ed. of Symeon, p. 175).

[b] The long Hexham insertion ends here; but the words below also, "Refert . . . patriæ," as they do not occur in the Durham book, must apparently be ascribed to the Hexham writer, and understood to refer to the entry in the Sax. Chron. for 740.

[c] This fight between Picts and Britons is placed by the *Annal. Cambr.* and the *Brut-y-Tywysogion* under 750, with additional particulars.

Eodem quoque anno, ut quidam refert,[1] dominus Wilfridus [secundus] Eboracæ civitatis [episcopus] migravit ad Dominum iii. Kal. Maii; nos vero dicimus quod priusquam Beda suam historiam explicuisset, translatus sit [ille primus Wilfridus][a] ex hoc mundo ad celsitudinem æternæ visionis. Ipsis quoque diebus Lundoniæ civitatis episcopus, nomine Ingwald, de Egypto hujus seculi translatus est. Eadem tempestate antistes in Wiccum defunctus est. Etiam anno eodem Herebald abbas obiit. [His temporibus floruit sanctus anachorita Guthlacus.]

Deaths of several bishops.

Bed. Auct.

Bed. v. 6.

§ 41. Anno DCCXLIX. Elfwald[b] rex Orientalium Anglorum defunctus est, regnumque Hunbeanna[c] et Alberht sibi diviserunt.

A.D. 749. EastAnglian kings.

Hist. Dun. Eccl. ii. 2.

Anno DCCL. Eadberht rex Kyniwlfum episcopum in urbem Bebban captivum adduxerat, basilicamque beati Petri obsidere fecit in Lindisfarnea. Offa filius Aldfridi

A.D. 750.

[1] *referunt*, Hoved.

[a] The words in brackets in this sentence are written above the line, but in a hand nearly of even date. This remark applies also to the sentence farther on, "His . . . Guthlacus." The "quidam" is probably Florence, and the correction seems to be due to Symeon, who, supposing that Wilfrid II. died in 732, when Egbert succeeded him, thought it was a mistake of Florence and the Sax. Chron. to place his death in 744. But we know from Alcuin (*Carm. de Pontif.* 1248) that Wilfrid II. only *resigned* the see in 732, and lived after his resignation many years. Some bungler, misunderstanding the whole matter, inserted the words "ille primus Wilfridus." The "antistes in Wiccum" is probably the Wilfrid bishop of Worcester mentioned by Beda (v. 23).

[b] This Aelfwold is said by the Chron. Mailr. to have succeeded Selred as king of East Anglia in 747. Florence makes Selred a king of Essex. Aelfwold must have been over 90 years old when he died, for his father Ethilheri was slain at Winwidfeld in 655. His mother was St. Hereswitha, the sister of St. Hilda.

[c] *Hunbeanna.* These kings were unknown to Florence, who, in his historical notice of East Anglian kings (*Mon. Hist. Brit.* p. 628), names Beorna after Aelfwold, and after him Ethelred, the father of Ethelbert or Albert the martyr.

quoque [qui ad] reliquias sancti Cuthberti pontificis innocens coactive accurrebat, pœne defunctus fame de ecclesia sine armis abstractus est. Eodem anno Alwih episcopus translatus est ad alterius vitæ contemplationem, et Aldulf diaconus ejus ordinatur in episcopum. Cuthred autem rex Occidentalium Saxonum surrexit contra Ethilbaldum regem Merciorum. Bed. Auct.

A.D. 752. An account of eclipses. Anno ab incarnatione Dominica DCCLII. eclipsis lunæ facta est pridie Kal. Augusti. Quia mentio facta est de hac re, libet ignorantibus pandere quid sit eclipsis, id est deliquium vel defectus lunæ. Eclipsis lunæ est quotiens in umbram terræ luna incurrit, non enim suum lumen habere dicitur, sed a sole illuminari putatur. Eclipsis lunæ non nisi plena id est xv. erit. Defectus solis nunquam nisi ortu lunæ fieri solet. Certum est, inquit Plinius, defectum solis non nisi novissima, id est xxx, primave fieri luna, quod coitum vocant. . . . . Omnibus autem annis fieri utriusque sideris defectus statutis diebus, horis, sub terra. Nec tamen, cum superne fiunt, ubique cerni possunt, aliquando propter nebulam, sæpius globo terræ obstante convexitatibus mundi. Eclipsis solis est quotiens luna xxx. ad eandem lineam qua sol vehitur pervenit, eique se objiciens solem obscurat. Nam deficere nobis sol videtur dum illi orbis lunæ opponitur. Plin. *Nat. Hist.* ii. 13.

A.D. 754. Anno DCCLIV. Bonifacius archiepiscopus, qui et Winfridus, Francorum martyrio coronatus est, cum quinquaginta tribus. Bed. Auct.

A.D. 755. § 42. Anno DCCLV. Cuthred rex Occidentalium Saxonum obiit, cujus regni sceptra Sigberht accepit. Sax. Chr.

A.D. 756. Dumbarton taken by the Angles and Picts. Anno ab incarnatione Dominica DCCLVI. Eadberht rex xviii. anno regni sui, et Unust rex Pictorum, duxerunt exercitum ad urbem Alcwith. Ibique Brittones inde conditionem receperunt, prima die mensis Augusti. Decima autem die ejusdem mensis interiit exercitus pœne omnis quem duxit de Ouania ad Ni-

wanbirig, id est ad novam civitatem.[a] Eodem anno
Hist. Dun. Eccl. ii. 2. Balthere anachorita viam sanctorum patrum est secutus, migrando ad eum qui se reformavit ad imaginem filii sui.[b] Luna autem xv. sanguineo rubore superducta viii. kal. Decembris xv. ætate, id est, plena luna; sicque paulatim decrescentibus tenebris ad lucem pristinam pervenit. Nam mirabiliter, ipsam lunam sequente lucida stella et pertranseunte, tanto spatio eam antecedebat illuminatam, quanto sequebatur antequam esset obscurata. Balthere the anchorite. A remarkable eclipse of the moon.

Bed. Auct. Anno DCCLVII. Ethelbald rex Merciorum a suis tutoribus . . . . . . fraudulenter interfectus est. Eodem vero anno Merci bellum inter se civile inierunt. Bearnred in fugam verso, Offa rex victor extitit. A.D. 757. Offa king of Mercia.

Chr. D. a. 757. Anno DCCLVIII. Eadberht rex Northymbrorum sponte contulit filio suo regnum sibi a Deo collatum, nomine Osulfo, qui uno anno regnum tenuit, amisit, perdidit. Quia occisus est nequiter a sua familia juxta Mechil Wongtune[c] ix. kal. Augusti. A.D. 758. Eadbert resigns the crown.

§ 43. Anno DCCLIX. Ethelwald, qui et Moll dictus erat, regnare incipit nonas Augusti. Cujus tertio anno inchoante, gravissimum juxta Eldunum[d] [secus Melros] gestum est bellum viii. idus Augusti, in quo cecidit Oswine post triduum prima feria. Ethelwald A.D. 759. Battle at Eildon.

---

[a] Mr. Hinde (Surtees ed. p. 20 n.) suggests that by Ouania (wrongly printed by Twysden "Ouoma") Loch Ouan in Glen Turret, Perthshire, is meant, and by Niwanbirig, Newburgh on the Tay. Eadbert had conquered Kyle in Ayrshire in 750; an alliance with the Picts in order to crush the Britons of Strath Clyde is therefore quite intelligible.

[b] Here Symeon is borrowing his own description of Balthere's death from the *Hist. Dun. Eccl.* This shows the extreme difficulty, or rather impossibility, of distinguishing always between the original document which he used as his foundation, and the additions with which he occasionally pieced it.

[c] Mr. Hinde thinks that Market Weighton may be meant, a place between York and Beverley.

[d] Probably the Eildon hills near Melrose, as suggested by Mr. Hinde. The words "secus Melros" are written above the line by the hand described in note [a], p. 39.

A.D. 761. Death of Angus king of the Picts. vero rex, qui Moll est nominatus, victoriam sumpsit in bello. Ipso quoque anno Unust Pictorum rex defunctus est. Bed. Auct.

A.D. 762. Anno DCCLXII. Ethelwald rex præfatus accepit reginam Etheldrytham[a] kal. Novembris in Cateracta.

A.D. 764. Severe winter. Anno DCCLXIV. nix ingens gelu ligata,[b] omnibus retro seculis incomparabilis, a principio hiemis pœne usque ad medium veris terram oppressit. Cujus vi arbores oleraque magna ex parte aruerunt, ac marina animalia multa inventa sunt mortua.

Death of Ceolwulf. § 44. Eodem quoque anno Ceolwlf, quondam rex, tunc Domini nostri Jesu Christi servus monachusque, obiit. Huic vero regi Beda historiographus veridicus direxit epistolam, sic inchoando: Gloriosissimo regi Ceolwlfo Beda famulus Christi et presbyter. Historiam gentis Anglorum quam nuper edideram, libentissime tibi desideranti, rex, et prius ad legendum et nunc ad scribendum ac plenius ex tempore meditaturum[1] transmitto. Chr. E. a. 760. Bed. H. E. Præf.

Destructive fires. Anno eodem multæ urbes monasteriaque atque villæ per diversa loca, necnon et regna, repentino igne vastatæ sunt, verbi gratia Stretburg, Venta civitas, Homwic, Londonia civitas, Eboraca civitas, Donacester, aliaque multa loca illa plaga concussit, ut illud impleretur quod scriptum est, "Erit terræ motus." Eodem anno Frehelm presbyter et abbas obiit, et episcopus Merciorum gentis nomine Totta defunctus est, et Eadberht pro eo ordinatus est episcopus. His quoque temporibus Frithwald episcopus Candidæ Casæ ex hoc Matt. xxiv. 7. Chr. E. a. 762.

[1] *meditandum*, Beda.

[a] The marriage of Mol Ethelwald is not elsewhere mentioned.

[b] This "micela winter" is in two versions of the Saxon Chronicle placed in 761, and in a third (C) in 762.

[c] The Durham writer (Hoved. i. 8) inserts here, and again under 883, the story of Ceolwulf's obtaining the privilege of drinking beer for the monks of Lindisfarne. See below under a. 854.

seculo migravit, pro quo Pechtwine loco illius episcopus subrogatur.

§ 45. Anno DCCLXV. ignei ictus in aere visi sunt, quales quondam apparuerunt tempore nocturno kal. Januar. ut superius prænotavimus. Eodem anno Ethelwald regnum Northanhymbrorum amisit in Wincanheale iii. kal. Novembris. Cui Alcred prosapia Idæ regis exortus, ut quidam dicunt, successit in regnum. Quo anno Hemeli Merciorum episcopus obiit, cujus vice Cuthfrid ordinatus est episcopus in Licetfeldan. Eademque tempestate Bregwine archiepiscopus Cantiæ civitatis ex hac vita subtractus est, cui Lamberht successit vice regiminis. Aldulf quoque antistes in Lindisse eodem anno hanc vitam dereliquit, aliamque petivit. Post quem Ceolwlf electus et consecratus est.

A.D. 765. See A.D. 745. Bed. Auct. Death of archbishop Bregwine

Anno DCCLXVI. Ecgberht archiepiscopus Eboracæ civitatis in pace Christi requievit xiii. kal. Decembris, xxxiv. anno episcopatus sui; et Frithuberht Hagustaldensis ecclesiæ antistes eodem anno de hac mortali carne migravit ad veræ lucis perennitatem x. kal. Januarii, episcopatus sui anno xxxii.

Bed. Auct. Chr. E. A.D. 766. and Egbert.

§ 46. Anno DCCLXVII. Alberht Eboracæ civitatis et Alchmund Hagustaldensis ecclesiæ ordinati sunt episcopi viii. kal. Mai. Eodem tempore Aluberht[a] ad Ealdsexos ordinatus est episcopus, et Ceolwlf in Lindissi antistes consecratus est. Ipso quoque anno Etha anachorita[b] feliciter in Cric obiit, qui locus distat ab Eboraca civitate x. miliariis.

Chr. E. A.D. 767. Death of Etha the anchorite at Craike. Alcuin. *Carm. de Pont.* 1387.

---

[a] Sigga and Aluberht are named by Florence as fourth and fifth bishops of Selsea. "Ealdsexos" must be a mistake for "Suthsexos." Ceolwulf occurs in Florence's lists as the seventh bishop of Lindsey.

[b] On this Etha see Vol. I., Introd. p. xxxviii.

A.D. 768. Eadbert dies.

Anno DCCLXVIII. Eadberht quondam rex, tunc autem clericus, decimo anno amissionis regni sui in clericatu Deique omnipotentis servitio apud Eboracum feliciter spiritum emisit ad superos xiii. kal. Septembris. Eodem anno Pipin rex Francorum mortuus est, et Hadwine ordinatus est episcopus ad Machui. Atque Alcred rex eodem tempore accepit reginam Osgearn.[a] Bed. iv. 4.

Hadwine bishop of Mayo.

A.D. 769. Burning of Catterick.

Anno DCCLXIX. Ceteracte succensa est ab Earnredo tyranno,[b] et ipse infelix eodem anno incendio periit Dei judicio.

A.D. 771.

§ 47. Anno DCCLXXI. Sibald[c] abbas obiit, et Egric . . . . et lector de hoc instabilis vitæ cursu migravit ad consortium electorum, quo percipit epinicion perpetuum. His diebus Offa rex Merciorum Hestingorum[d] gentem armis subegerat. Eodem quoque anno Karlmon famosissimus rex Francorum subita præventus infirmitate defunctus est. Sed et frater ejus Karl, cum dimidium prius patris obtinuit principatum, totius regni monarchiam et Francorum fastigium populorum dehinc est indeptus invicta fortitudine. Chr. E. 774.

Carloman and Charlemagne.

A.D. 772. The Saxons attacked by Charlemagne.

Anno DCCLXXII. Pictel dux et Swithulf abbas obierunt in Domino. Carl quoque Francorum rex, collecta manu valida et bellicosis suæ majestatis viris conjunctis, Saxonum gentem est ingressus. Multisque ex principibus ac nobilibus viris suis amissis, in sua se recepit.

A.D. 773. Ecclesiastical changes.

Anno ab incarnatione Dominica DCCLXXIII., Hadwinus Migensis ecclesiæ antistes sublatus est, et

---

[a] This queen Osgearn is not elsewhere mentioned.

[b] Nothing is known about this "Earnredus tyrannus." Mr. Hinde is inclined to identify him with the Beornred who was expelled (Bed. *Auct.*) from Mercia by Offa in 757.

[c] Perhaps the abbot Sigbald of Æthelwulf's poem; see Vol. I. p. 281 and Introd., p. xxxviii.

[d] By the Hestingi appear to be meant the men of the Kent and Sussex coast, on either side of Hastings. In at least one place in the Saxon Chronicle, a. 1011, "Hestingas" denotes a district rather than a town.

Leuthfriht pro eo est subrogatus episcopus. Wlfhaeth quoque hoc anno abbas Beverlacensis diem Domini videre desideravit, cui et concessum est, quem subsecutus est. . . .[a] Eodem tempore Alberht, Eboracæ antistes ecclesiæ, pallii ministerium ab Adriano papa sibi directum accepit.

§ 48. Anno DCCLXXIV. Eadwlf dux ex hujus vitæ naufragio subtrahitur, et eodem tempore Alcredus rex consilio et consensu suorum omnium, regiæ familiæ ac principum destitutus societate, exilio imperii mutavit majestatem. Primo in urbem Bebban, postea ad regem Pictorum nomine Cynoht,[b] cum paucis fugæ comitibus secessit. A.D. 774. Alchred banished to Pictland. Chr. E.

Bebba vero civitas urbs est munitissima, non admodum magna, sed quasi duorum vel trium agrorum spatium, habens unum introitum cavatum, et gradibus miro modo exaltatum. Habet in summitate montis ecclesiam præpulchre factam, in qua est scrinium speciosum et preciosum. In quo involuta pallio jacet dextera manus sancti Oswaldi regis incorrupta, sicut narrat Beda historiographus hujus gentis. Est in occidente et in summitate ipsius civitatis fons miro cavatus opere, dulcis ad potandum et purissimus ad videndum. cf. vol. I., p. 373. Description of Bamborough. Bed. iii. 6.

Ethelredus quoque filius Ethelwaldi pro eo regnum suscepit: qui tanto honore coronatus vix quinque annos tenuit, veluti declarat subsequens sermo scriptoris. Eadem tempestate Karl Francorum rex invic- Chr. E. Ethelred succeeds.

[a] The name of Wulfhaeth's successor has dropped out of the Corpus MS., and unfortunately there is no other, nor is the name otherwise known; see Dugdale's Monasticon under "Beverley." This entire entry for 773 is derived from Northumbrian sources; there is nothing corresponding to it in the Saxon Chronicle.

[b] This Cynoht (Kenneth) king of the Picts was the son of Wredech; his death in 775, after a reign of twelve years, is mentioned in the Annals of Ulster (Skene's *Celtic Scotland*).

Charlemagne takes Pavia the Lombard capital.

tissimus nobilissimam Longobardorum urbem Ticinam longa obsidione vexatam, simul cum ipso rege Desiderio ac totius Italiæ imperio, cepit.

A.D. 775. Death of Kenneth, Eadwulf, and Ebbi.

Anno DCCLXXV. rex Pictorum Cynoth ex voragine hujus cœnulentis[1] vitæ eripitur; et Eadwlf dux, per insidias fraudulenter captus, post spatium exigui temporis occiditur, sepelitur, obliviscitur. Ebbi quoque abbas vectigal morti dedit, egrediens et pergens ad eum qui mortuus vitam perpetuam concedit.

Charlemagne harries the Saxons.

§ 49. Karl denique rex, ut præfati sumus, bellicosissimus Francorum cum omni exercitus sui virtute vallatus, confortatus, glorificatus, gentem Saxonum est ingressus centuriatus atque legionibus stipatus, quam magnis et inedicibilibus regionem præliis gravissimis vastavit, igne ferroque debacchans, quia erat consternatus animo. Urbes denique duas Sigeburht et Aresburht, atque provinciam Bohweri olim a Francis oppressam, suo potenter adjecit summo imperio.[a]

A.D. 777. Death of bishop Pectwine.

Anno DCCLXXVII. Pechtwine episcopus Candidæ Casæ xiii. kal. Octobris migravit ex hoc seculo ad æternæ salutis gaudium, qui eidem ecclesiæ xiv. annis præfuit. Cui Ethelbyrht successit. Chr. E. a 776

A.D. 778.

Anno iv. Ethelredi regis, scilicet anno DCCLXXVIII., tres duces, Aldwlf videlicet, Cynwlf, et Ecga eodem rege præcipiente fraude necati sunt ab Ethelbaldo et Heardberhto principibus iii. kal. Octobris. Quid gestum sit anno DCCLXXIX. sequens declarabit sermo. Chr. E.

A.D. 779. Ethelred banished; Alfwold succeeds.

Anno igitur DCCLXXIX. Ethelredo expulso de regali solio et in exilium fugato, cogitur "mœstos inire "modos," "miserasque" habere "querelas." Elfwald Boeth. de Cons. i. 1, 2, and iii. 5, 9.

---

[1] *cœnulentæ ?*

[a] In the entry for 775 in Einhard's "Annals" it is stated that Charlemagne in that year took Sigiburgus (on the Ruhr), fortified Aeresburgus, and received the submission of the "pagus Bucki," Bückeberg.

Chr. E. vero filius Oswlfi, Ethelredo expulso, regnum Northanhymbrorum suscepit, tenuitque x. annis. Erat enim iste rex pius et justus, ut sequens demonstrabit articulus.

Chr. E. a. 779. § 50. Anno DCCLXXX. Osbald et Athelheard duces, congregato exercitu, Bearn patricium Elfwaldi regis in Seletune succenderunt ix. kal. Januarii. Eodem anno Alberht archiepiscopus ex hac luce migravit ad æternæ lucis perennitatem, Eanbaldo, se adhuc vivente, ad eandem sedem ordinato. Cyniwlf quoque episcopus eodem anno, relictis secularibus curis, Higbaldo gubernacula ecclesiæ cum electione totius familiæ commisit. Eodem etiam anno Eanbald episcopus pallium ab apostolica sede sibi directum accepit; qui eo suscepto in episcopatum solenniter est confirmatus. A.D. 780. Death of archbishop Albert; resignation of Cynewulf.

Anno DCCLXXXI. Hibaldus consecratus est episcopus. A.D. 781.

§ 51. Alchmundus Hagustaldensis ecclesiæ præsul, eximiæ religionis et magnarum vir virtutum, postquam xiii. annis sublimiter præfatam rexisset ecclesiam, regnante gloriosissimo Northanhymbrorum rege Elfwaldo, anno iii. regni ejus, vii. idus Septembris huic vitæ[a] modum fecit, qui pro meritis æternæ beatitudinis est particeps factus. Sepultus vero est juxta prædecessorem suum reverendæ memoriæ sanctum Accam episcopum. De quo loco post annos plusquam CCL. divina revelatione translatus est, hoc modo. Tempore illo fuit quidam Dregmo[b] in territorio Hagustaldensis Death of Alchmund bishop of Hexham. A good man living near Hexham

[a] With these words commences a passage commemorative of St. Alchmund, interpolated by the Hexham writer.

[b] "Dregmo" seems to be a class-name rather than a proper name. The *drenches* of Domesday book (Dan. *drengr*, man, warrior) appear to have been a class of respectable franklins, introduced into the country by Danish conquests and settlements, who held their lands of the lords of great manors, by the tenure of *drengagium*, the services of which were civil, not military. See the excellent article in Ducange.

ecclesiæ, Deum valde timens, et eleemosinarum operibus, prout facultas sibi suppeditabat, haud segniter deditus, ac per omnia a comprovincialium moribus vita discordans. Erat enim miræ simplicitatis et innocentiæ homo, ac erga sanctos Dei devotionis et venerationis immensæ. Quapropter eum omnes vicini sui in magno honore habebant, illumque verum Dei cultorem appellabant. Huic itaque quadam nocte in stratu suo quiescenti apparuit quidam vir pontificali infula decoratus, virgamque pastoralem in manu tenens. Cum qua eum pulsans, sic ait illi, "Surge, vade et "dic Elfredo filio Westueor[a] presbytero Dunelmensis "ecclesiæ, quatenus plebe coadunata territorii Hau"gustaldensis, transferat corpus meum de loco illo "ubi sepultus sum, ac intra ecclesiam in honestiori "loco reponat. Dignum est enim illos venerationem "ab omnibus in terris accipere, quos Rex regum dig"natus est in cœlis stola gloriæ et immortalitatis "induere." Quem cum ille interrogasset, "Domine, "tu quis es?" ille respondit, "Ego sum Alchmundus "ecclesiæ Hagustaldensis episcopus, qui eidem loco "quartus post beatum Wilfredum gratia Dei præfui. "Corpus vero meum juxta prædecessorem meum ve"nerandæ memoriæ sanctum Accam episcopum posi"tum est. Ad quod transferendum tu quoque cum "presbytero simul adesto." Hæc cum dixisset, disparuit.

is directed in a vision to move Elfred the priest to effect the translation of the relics of Alchmund and Acca.

Cir. A.D. 1032.

§ 52. Mane autem facto, homo ille cum magna festinatione ad præfatum presbyterum perrexit; quicquid vidisset, quodve mandatum ei deferre jussus esset, per ordinem ei indicavit. Qui lætus admodum effectus, convocavit plurimam populi multitudinem, rem notam eis faciens, diemque statuit quo venerabiles

---

[a] This Elfred the son of Westueor is evidently identical with the "Elfred son of Westou" of the *Hist. Dunelmensis* (Vol. I. p. 87). See Introd. §   .

reliquias transferrent. Die ergo statuta presbyter præfatus ad sepulchrum accedens, illud a terra denudari præcepit. Quod cum factum esset, adjuvante se viro illo cui revelatio facta fuerat, populorum turbis hinc inde stantibus, veneranda ossa de tumulo collegit, lintheoque involuta ac in scrinio recondita super feretrum collocavit. Et quia pro tantæ veneratione diei sacrosanctas hostias Domino offerendi hora transierat, posuerunt eum nocte illa in porticu sancti Petri ad orientalem plagam ipsius ecclesiæ Hagustaldensis, sequenti die cum canticis, et hymnis, et missarum solemniis in ecclesiam illum transferre statuentes.

Elfred and Dregmo disinter the bones of St. Alchmund and prepare to translate them into the church.

Nocte vero illa prædictus sacerdos, excubias circa venerabiles reliquias cum clericis suis celebrans, cæteris alto somno depressis, accedens ipse scrinium aperuit, unumque de minutis ossibus, partem videlicet digiti unius, clanculo auferens penes se reposuit, cupiens illud ecclesiæ sancti Cuthberti Dunelmensi ad honorem Dei et sancti Alchmundi conferre.

Elfred abstracts part of a finger, intending to give it to the church of Durham.

Luce itaque terris reddita, ad transferendum corpus almificum plurima populi multitudo convenit. Cumque jam hora tertia appropinquaret, jubente presbytero, manus apponentes feretrum levare conati sunt, sed illud movere minime valebant. Repulsis igitur his qui primi accesserant, judicatisque quasi indignis tanti patris reliquias suis humeris deferre, accesserunt alii, qui sicut et priores casso labore defecerunt. Deinde aliis et aliis se ingerentibus, a nullo penitus moveri valebat. Animo vero consternati seseque mutuo intuentes omnes qui aderant, mirabantur rei novitatem stupentes. Tunc sacerdos, illius reatus se ipsum causam esse nesciens, exhortatus est omnes Deum deprecari, quatenus illis revelare dignaretur pro qua culpa hoc eis contigisset. Et factum est. Illis autem in ecclesia pernoctantibus, Deumque pro jam dicto negotio exorantibus, apparuit iterum sanctus Alchmundus eidem homini, cui prius apparuerat, forte tunc infra ecclesiam

The bier is immoveable.

The cause inquired into.

irruente subito sopore prægravato, et cum aliquantum severo vultu ait ad eum: "Quid est quod facere voluistis? Putastis membris desectum me in ecclesiam referre, in qua Deo et sancto Andreæ apostolo ejus integro corpore et spiritu servivi? Surge ergo, et contestare coram omni populo ut corpori meo citius restituatur quod inconsulte inde ablatum est, alioquin me de loco in quo nunc sum nullatenus movere poteritis." Et cum hæc dixisset, ostendit ei manum suam medietate unius digiti carentem. Facta autem die, vir ille in medio populi astans, quid sibi nocte illa revelatum fuisset universis propalavit, vehementi verborum invectione multari dignum esse indicans quicumque hoc facere præsumpsisset. Tunc sacerdos se deprehensum cernens, in medium prosiluit, et qua de causa quave intentione hoc perpetrasset, omnibus patefecit. Restituensque sancto Alchmundo quod piæ devotionis gratia ei abstulerat, congrua satisfactione veniam illico impetravit. Et accedentes clerici qui aderant, absque ulla vi levaverunt eum, ac in ecclesia transtulerunt iiii. Nonas Augusti, ubi usque hodie a fidelibus condigno honore veneratur, ad laudem et honorem Domini nostri Jesu Christi.

St. Alchmund again appears to Dregmo, complaining of the mutilation that he has suffered.

Elfred confesses his fault; restitution is made; and the translation completed.

§ 53. Tilberhtus namque sanctus pro eo in episcopatum subrogatur, consecratur, elevaturque in solio episcopalis cathedræ in loco qui appellatur Wulfeswelle, hoc est fons lupi. Actum est hoc vi. Non. Octobris.

Tilbert succeeds St. Alchmund.

Anno DCCLXXXIII., qui est annus quintus Elfwaldi regis, Werburhg quondam regina Merciorum, tunc vero abbatissa, defuncta est, semper cum Christo ut credi fas est victura. Ipso quoque tempore Kiniwulf episcopus, de quo supra diximus, anno pontificatus sui quadragesimo dereliquit terrestria, qui ad supernam feliciter migravit patriam.

A.D. 783. Death of Werburgh and Cynewulf.

§ 50.

A.D. 786.

Anno DCCLXXXVI., qui est annus Elfwaldi regis octavus, Botwine, venerabilis abbas Ripensis ecclesiæ, in conspectu astantium fratrum ergastulum hujus laborio-

sæ vitæ deseruit, mercedem jubelei anni percipiendo. Ipso quoque obeunte, Alberht pro eo abbas præelectus et consecratus est.

Eodem anno Aldulf consecratus episcopus ab Eanbaldo archiepiscopo, Tilberhtoque, et Hygbaldo præsulibus, in monasterio quod dicitur Et-Corabrige, multisque muneribus ac donis ditatus, honorifice ad suam ecclesiam est remissus. Aldulf consecrated to Mayo at Corbridge.

His diebus Ricthryth regina dudum, jam tunc abbatissa, optata percepit munera alterius vitæ, deferens coram sacris obtutibus Domini oleum cum lampadibus. Ricthryth queen and abbess.

Ea tempestate Kinvulf Occidentalium Saxonum rex a perfido tyranno Kynheardo lugubri interfectus est Murder of Cynewulf of Wessex.
Sax. Chr. a. 784. morte, et ille crudelis interemptor ab Osredo duce [a] in ultione domini sui inmisericorditer interemptus est, regnumque occidentalium Saxonum Brihtric accepit.

Tempore illo legati ab apostolica sede a domino Adriano papa ad Britanniam directi sunt, in quibus venerabilis episcopus Georgius [b] primatum tenuit, qui antiquam inter nos amicitiam et fidem catholicam quam Georgius a legate from pope Adrian.
Chr. E. a. 785. sanctus Gregorius papa per beatum Augustinum docuit innovantes, honorifice suscepti sunt a regibus et a præsulibus, sive a principibus et primatibus hujus patriæ, et in pace domum reversi sunt cum magnis donis, ut justum erat.

Chr. E. a. 788. § 54. Anno DCCLXXXVII. Synodus congregata est in Pincahala iiij. Non. Septembris.[c] In quo tempore Alberht abbas Hripensis ex rapidis flatibus hujus seculi spiritum emisit ad superos æternæ felicitatis jubilos. Mox vero, ablato ipso, Sigred ordinatur pro eo. A.D. 787. Synod at Finchale. Death of abbot Albert.

---

[a] He is named Osric in the Sax. Chron. a. 755.

[b] Georgius was bishop of Ostia; see Prof. Stubbs' note to the corresponding passage in Hoveden (Rolls ed., i. 11).

[c] On the proceedings of this synod of Finchale see Haddon and Stubbs, *Concilia*, iii. 443. In the report on his mission Georgius says that he was the first papal nuncio who had landed on the English shores since the time of pope Gregory the Great.

A.D. 788. Murder of king Alfwold,

Anno DCCXXXVIII. Elfwaldus rex, conjuratione facta ab ejus patricio Sicgan nomine, miserabali occisus est morte ix. Kal. Octobris in loco qui dicitur Scythlescester juxta murum. Corpus vero eximii regis ad Hehstealdesige cum magnis monachorum cuneis et clericorum cantilenis perlatum est, et in ecclesia sanctissimi Andreæ apostoli honorifice sepultum est, quam[a] construxit dignissimus pater Wilfridus archiepiscopus ad laudis præconium supradicti apostoli. Præcellit opus ipsius cœnobii cætera ædificia in gente Anglorum, licet multa sint et inedicibilia in plerisque locis; sed in eo loco longitudines latitudinesque atque pulchritudines excellunt. In quo cœnobio sunt parietes variis coloribus exornati, et historiæ depictæ, sicut supradictus Wilfridus episcopus instituit. Verumetiam dominus Acca, qui post ipsum illum locum gubernavit, glorioso compsit ornatu. Hist. Dun. Ecc. ii. 4.

who is buried at Hexham.

Osred succeeds Alfwold.

Sepulto rege, ut prædiximus, regnavit Osred filius Alcredi regis nepos ejus pro eo unum annum. In loco vero quo Elfwaldus rex justus interfectus est, cœlitus lux emissa dicitur videri a plurimis. Constructa est ibidem ecclesia a fidelibus illius loci, atque in honore Dei et sanctorum Cuthberti episcopi et Oswaldi regis et martyris consecrata.

A.D. 790. Ethelred drives out Osred.

§ 55. Anno DCCXC. Ethelredus de exilio liberatus est, et iterum per gratiam Christi regni solio est subtronizatus. Ofredus autem rex dolo suorum principum circumventus et captus ac regno privatus, attonsus est in Eboraca civitate, et postea necessitate coactus exilium petit. Cujus anno secundo Eardulf dux captus est et ad Ripun perductus, ibique occidi jussus extra portam monasterii a rege præfato. Cujus corpus fratres cum Gregorianis concentibus ad ecclesiam portantes, et in tentorio foris ponentes, post mediam noctem vivus est in ecclesia inventus.

The resuscitation of Eardulf.

[a] The passage from this point to "compsit ornatu" is not in the Durham book, and was probably added by the Hexham writer.

Eodem anno Baduulf ad Candidam Casam ordinatur episcopus in loco qui dicitur Hearrahalch,[a] quod interpretari potest, locus dominorum. Anno vero priori Ethelberht episcopus sua sede relicta, sancto Tilberhto episcopo jam obeunte, prædictus præsul episcopatum Haugustaldensis ecclesiæ accepit in propriam dominationem. Badwulf bishop of Whitherne. Chr. E.

Anno DCCXCI. filii Elfwaldi regis ab Eboraca civitate vi abstracti, et de ecclesia principali per promissa fallaciæ abducti, miserabiliter sunt perempti ab Ethelredo rege in Wonwaldremere, quorum nomina Oelf et Oelfwine fuere. Eo quoque anno Lamberhtus Dorovernensis ecclesiæ archiepiscopus ex hac lucis tenebrositate transmigravit ad veræ lucis beatitudinem. Abbas vero Ethelherdus, Hludensis[b] monasterii, ad eandem sedem est electus et ordinatus episcopus. A.D. 791. Murder of the sons of Alfwold. Death of archbishop Janberht. Chr. E. a. 790. Ethelheard succeeds.

Anno DCCXCII., Karolus rex Francorum misit synodalem librum ad Britanniam, sibi a Constantinopoli directum,[c] in quo libro, heu, pro dolor! multa inconvenientia et veræ fidei contraria reperientes, maxime quod pœne omnium orientalium doctorum non minus quam trecentorum vel eo amplius episcoporum unanima assertione confirmatum, imagines adorare debere, quod omnino ecclesia Dei execratur. Contra quod scripsit Albinus epistolam ex auctoritate divinarum scriptura- A.D. 792. The Iconoclast controversy. Letter of Alcuin.

---

[a] Possiby Harraton, near Chester-le Street. The Saxon Chronicle tells us that the consecrating bishops were archbishop Eanbald and Ethelbert, who was, apparently, resigning the see of Whitherne; Harraton is about midway between York and Whitherne.

[b] If William of Malmesbury be right in saying (*Gest. Pont.* § 75) that Ethelherd had been abbot of that monastery, "Hludensis" must be taken as a corrupt reading for "Meldunensis." The Melrose chronicle, probably copying Symeon, has "Ludensis."

[c] The canons of the second council of Nicæa (A.D. 787) are evidently meant. Among the printed letters of Alcuin there is none such as that noticed below. Perhaps the writer means to ascribe the authorship of the "Libri Carolini," written about 790, and nominally by Charlemagne, to Alcuin; in this work the doctrine on images of the second Nicene council was attacked. (Fleury, XLIV. 47.)

rum mirabiliter affirmatam, illamque cum eodem libro, et persona episcoporum ac principum nostrorum, regi Francorum attulit.

Osred, returning from exile, is put to death.

Ipso denique anno Osredus de exilio sacramentis et fide quorundam principum clam de Eufania venit, ibique, deficientibus ab eo suis militibus, captus est a rege præfato, scilicet Ethelredo, atque eo jubente occisus in loco qui dicitur Aynburg xviii. Kal. Octobris. Corpus vero ejus ad ostium Tyni fluminis perlatum est, et in basilica ejusdem eximii cœnobii sepultum. Eodem anno Ethelred rex accepit reginam Elfledam filiam Offæ regis Merciorum iii. Kal. Octob. apud Cataractam. Chr. E. Chr. E.

A.D. 793. Portents and prodigies.

§ 56. Anno DCCXCIII., qui est annus Ethelredi regis quartus, dira prodigia miseram Anglorum terruere gentem. Siquidem fulmina abominanda, et dracones per aera, igneique ictus sæpe vibrare et volitare videbantur; quæ scilicet signa famem magnam, et multorum hominum stragem pessimam atque inedicibilem, quæ subsecuta est, demonstravere. Ipso quoque anno Sicga dux, qui interemit Elfwaldum regem, interiit propria nece, cujus corpus ad insulam Lindisfarnensem perlatum est ix. Kal. Maii. Chr. E.

Description of Lindisfarne.

Lindisfarnensis insula magna est per ambitum, verbi gratia viii. vel amplius miliariis se extendens. In qua est nobile monasterium, quo eximius Cuthbertus antistes positus erat, cum aliis præsulibus qui ejus successores dignissimi extiterant. De quibus dici congruenter potest quod canitur, 'Corpora sanctorum in pace sepulta sunt.' Lindis dicitur flumen quod excurrit in mare, duorum pedum latitudinem habens, quando ledon fuerit, id est, minor æstus, et videri potest; quando vero malina fuerit, id est major æstus maris, tunc nequit Lindis videri. Æstus oceani lunam sequitur, tanquam ejus aspiratione retrorsum trahatur in accessum, ejusque impulsu retracto refundatur. Qui quotidie bis affluere et remeare, unius semper horæ dodrante et semiuncia, quæ est dimidia, Hist. D. E. ii. 5. Ecclus. xliv. 14. Beda De Nat. Rerum, 39.

The tides dependent on the moon.

Bed. iii. 3. transmissa videtur, ut Beda testatur. Sicut enim luna quatuor punctis spatio quotidie tardius oriri, tardius occidere, quod pridie orta est vel occiderat, solet: ita etiam maris uterque æstus, sive diurnus sit et nocturnus, seu matutinus et vespertinus, ejusdem pœne temporis intervallo tardius quotidie venire, tardius redire non desinit. Punctus vero, quinta pars est horæ. Quinque enim puncti horam faciunt. De concordia maris et lunæ sic quidam cecinit rhetor, id est, Aldelmus præsul:— Ænigm. Lib., 6.

Nunc ego cum pelago fatis communibus insto,
Tempora reciprocis convolvens menstrua cœlis.
Ut mihi luciflua decrescit gloria formæ,
Sic augmenta latex cumulato gurgite perdit.

Farne island. Farne autem insula, qua beatissimus Cuthbertus heremiticam duxit vitam, non tanta est ut Lindisfarne; sed est posita in mare, magnis exturbata fluctibus diebus et noctibus.

His strictim dictis, ad ordinem revertamur narrationis. Eodem sane anno Pagani ab aquilonali climate navali exercitu ut aculeati crabones Britanniam venientes, hac illacque ut dirissimi lupi discurrentes, prædantes, mordentes, interficientes non solum jumenta, oves et boves, verumetiam sacerdotes Levitasque chorosque monachorum atque sanctimonialium, veniunt, ut præfati sumus, ad Lindisfarnensem ecclesiam, miserabili prædatione vastant cuncta, calcant sancta pollutis vestigiis, altaria suffodiunt, et omnia thesauraria sanctæ ecclesiæ rapiunt. Quosdam e fratribus interficiunt, nonnullos secum vinctos assumunt, perplurimos opprobriis vexatos nudos projiciunt, aliquos in mare demergunt. Apte de illis dicitur quod sequitur:— Hist. Dun. Eccl. *l.c.* Lindisfarne ravaged by the Danes.

Fortuna vices premit insontes,
Debita sceleri noxia pœna,

[1] *cyclis*, Aldh.

At perversi resident celso
More[1] solio, sanctaque calcant
Injusta vice colla nocentes;
Latet obscuris condita virtus
Clara tenebris:
Justosque tulit crimen iniqui. Boeth. de Cons. i. 5, 29.

Illis vero recedentibus, et de præda vel malis actibus gratulantibus, quid eis fortuna sequentis anni advexit, stylus fidelis demonstrabit.

A.D. 794. § 57. Anno DCCXCIIII. prædicti pagani portum Ecgfridi regis vastantes, monasterium ad ostium Doni amnis prædarunt. Sed sanctus Cuthbertus non sine punitione eos sinebat abire. Princeps quippe eorum ibidem crudeli nece occisus est ab Anglis, et post exigui temporis spatium vis tempestatis eorum naves quassavit, perdidit, contrivit, et perplurimos mare operuit. Nonnulli itaque ad littus sunt ejecti, et mox interfecti absque misericordia. Et recte illis hæc contigerunt, quoniam se non lædentes graviter læserunt. Chr. E. Hunt. iv. § 27. Disaster befals the Danish plunderers.

Death of Colgu, His diebus Colcu[a] presbyter et lector ex hac luce migravit ad Dominum, quo percipit laudem felicitatis pro laboribus terrenis.

and of Ethelheard the ealdorman, Ea tempestate Ethelheard quondam dux, tunc autem clericus, in Eboraca civitate defunctus est Kal. Augusti. Adrianus papa venerandus eodem anno sublevatus est ad Dei visionem vii. Kal. Januarii, qui sedit annos xxvi. menses x. dies xii. Est quoque in ecclesia sancti principis apostolorum Petri sepultus, et super sepul- and pope Adrian. Chr. E.

---

[1] *mores*, Boeth.

[2] *justusque*, Boeth.

---

[a] This was Colgu Ua Duinechda, a classical professor at the great monastery of Clonmacnoise in Ireland. According to Prof. O'Curry (Lect. on MS. materials of Irish History, p. 379), he died in 789; but this seems too early; for there is among Alcuin's letters (Migne, Patrol. C.) one believed to have been written in 790, which is addressed "Ad Colcum lectorem "in Scotia." Alcuin calls him his "benedictus magister" and "pius "pater." A prayer in forty-five petitions composed by him is extant in the Yellow Book of Lecain.

chrum platoma parieti infixa, gesta bonorum ejus aureis literis et versibus scripta. Hoc marmor ibi Karolus rex [a] ob amorem et memoriam prædicti patris facere jussit, regali [b] fretus diademate.

Anno DCCXCV. idem rex fortissimus Karolus cum manu valida Hunorum gentem armis vastando subegerat, eorum principe fugato, et ipsius exercitu superato vel perempto, sublatis inde xv. plaustris auro argentoque palliisque olosericis preciosis repletis, quorum quodque quatuor trahebant boves. Quæ omnia idem rex propter victoriam a Domino sibi concessam Christi ecclesiis atque pauperibus dividere præcepit, grates Deo referens cum omnibus secum pugnantibus.[c]

A.D. 795. Hungary laid waste by the Franks; disposal of the plunder.

§ 58. Anno DCCXCVI., qui est annus vii. Ethelredi regis, Alric quondam dux, tunc clericus, in Eboraca civitate defunctus est. Et paulo post, id est, v. Kal. Aprilis, eclipsis lunæ facta est inter gallicinium et auroram. Eodem vero anno Ethelredus rex occisus est apud Cobre [d] xiiii. Kal. Maii, anno vii. regni sui: Osbald vero patricius a quibusdam ipsius gentis principibus in regnum est constitutus, et post xxvii. dies omni regiæ familiæ ac principum est societate destitutus, fugatusque et de regno expulsus, atque ad insulam Lindisfarnensem cum paucis secessit, et inde ad regem Pictorum cum quibusdam e fratribus navigio pervenit. Eardulf [e] enim, de quo supra diximus, filius Eardulfi,

A.D. 796. Death of Alric the ealdorman.

Murder of king Ethelred.

Osbald succeeds; soon has to go into exile, first to Lindisfarne, then to Pictland.

---

[a] Charlemagne composed an epitaph in forty lines on pope Adrian, which may be read in Baronius (vol. xiii. p. 291). When the pope at the last day shall "enter the joy of his Lord," the king says,

Tum memor esto tui nati, Pater optime, posco,
'Cum patre,' dic, 'natus pergat et iste meus.'

[b] *regali.* Charlemagne was at that time king, not emperor.

[c] Conf. Einhard, Ann. a. 796.

[d] *Cobre.* Mr. Hinde suggests that Corbridge is meant.

All the Northumbrian *civil* facts stated in the entry for 796 are wanting in the Saxon Chronicle.

[e] The Peterborough Chron. places the murder of Ethelred in 794, and the accession of Eardulf in 795, just a year afterwards; of Osbald it makes no mention. But Symeon's chronology is correct; cf. Lappenberg, *Anglo Saxon Kings* (Bohn), i. 276.

de exilio vocatus, regni infulis est sublimatus, et in Eboraca in ecclesia sancti Petri ad altare beati apostoli Pauli, ubi illa gens primum perceperat gratiam baptismi, consecratus est vii. Kal. Junii.

Death of Offa king of Mercia,

Et non multo post, id est, vii. Kal. Augusti, Offa rex potentissimus Merciorum, postquam xxxix. annos regnavit, defunctus est; cui successit in regno filius ejus Ecgferth, qui eodem anno morte superveniente debitum neci invitus concessit. Coenvulf quoque, pater sancti Kenelmi martyris, dehinc diadema regni Merciorum suscepit gloriose, tenuitque invicta virtute potenti vigore sui potentatus. Chr. E. a. 795. Chr. E.

and of Ecgferth his son,

also of bishop Ceolwulf,

Ipso quoque anno Ceolwulf in Lindisse vitæ hujus tempora contempsit, futuri seculi consolationem expectans.

and archbishop Eanbald,

Et paulo post, id est, iiii. Idus Augusti, Eanbaldus archiepiscopus obiit in monasterio quod dicitur Ætlæte,[1] [a] corpusque ejus magno comitante agmine ad Eboracam civitatem portantes, in ecclesia beati Petri apostoli sepultum est honorifice. Statim vero alter Eanbaldus, ejusdem ecclesiæ presbyter, in episcopatum est electus, convenientibus ad ordinationem ejus Ethelberto et Hygbaldo atque Badwlfo episcopis, in monasterio quod dicitur Sochasburg, xviii. Kal. Septemb. die Dominica. Chr. E.

whom another Eanbald succeeds,

A.D. 797. and receives the pallium from Rome.

Anno DCCXCVII. Eanbaldus ille posterior, accepto ab apostolica sede pallio, in archiepiscopatum genti Northanhymbrorum solempniter confirmatus est vi. Idus Septembris, qua die celebratur solempnitas, id est, nativitas sanctæ Mariæ, de qua poeta ait,

Splendet honore dies, est in quo virgo Maria,
Stirpe David regis procedens, edita mundo.[b]

---

[1] *Etlete,* Hoved.

---

[a] Ætlæte is perhaps Otley in Wharfedale, where there was an ancient residence of the archbishops of York, and a liberty or manor granted them by Athelstan. Mr. Hinde gives Etclete, but the word in the MS. is clearly Ætlæte.

[b] The authorship of these lines, and of those below at p. 61, might perhaps be discovered by means of

Eodem anno Ethelbertus Hagustaldensis episcopus, defunctus est xvii. Kal. Novemb. in loco qui dicitur Bartun, cujus corpus ad Hestaldesige est perlatum, et venerabiliter a fratribus ipsius cœnobii sepultum. Electus vero est pro eo Headred in episcopatum, et post excursum paucorum dierum, hoc est, iii. Kal. Novembris, ab Eanbaldo archiepiscopo, et Hygbaldo episcopo, spirituali honore ordinatus est in loco qui nuncupatur Wduforda.[a]

Death of bishop Ethelbert

Headred succeeds.

§ 59. Anno DCCXCVIII. conjuratione facta ab interfectoribus Etheldredi regis, Wada dux in illa conjuratione cum eis bellum inierunt contra Eardwlfum regem in loco qui appellatur ab Anglis Billingahoth, juxta Walalege, et ex utraque parte plurimis interfectis Wada dux cum suis in fugam versus est, et Eardwlfus rex victoriam regaliter sumpsit ex inimicis.

A.D. 798. Conspiracy against king Eardulf; he defeats it.

Chr. E.

Eodem anno Lundonia igne repentino cum magna hominum multitudine consumpta est.

London burnt.

His tempestatibus Kenwlf rex Merciorum cum omni exercitus sui virtute provinciam Cantuariorum ingressus, miserabili prædatione pœne usque ad internecionem potenter vastavit. Captus est eodem tempore Eadberht rex Cantuariorum, cujus oculos præcepit avelli rex Merciorum, et manus immisericorditer præcidi, præ superbia et fraude ipsorum. Deinde Domini suffragio potitus, adjecit imperium ipsius regni suo imperio, imponens sibi coronam in capite, sceptrumque in manu.

Kenwulf of Mercia ravages Kent.

Eodem quoque anno, qui est annus iii. Cenwlfi prædicti regis, synodo congregata in loco qui appellatur Pincanhalth, præsidente Eanbaldo archiepiscopo

Synod at Finchale,

---

a patient perusal of Juvencus, Sedulius, Fortunatus, St. Aldhelm, and other Christian poets. The time that I have been able to give to the search has hitherto been fruitless.

[a] Richard of Hexham (i. 18) borrows this passage. Mr. Hinde thinks Bartun is a Barton near Darlington; Wuduford (Woodford) is "a place quite unknown" to him.

aliisque quamplurimis principalibus et ecclesiasticis viris, multa de utilitate sanctæ Dei ecclesiæ gentisque Northanhymbrorum omniumque provinciarum consiliati sunt, et de observatione Paschalis festi, et judiciorum divinorum atque secularium, quæ in diebus justorum regum et ducum bonorum atque sanctorum episcoporum aliorumque sapientum, monachorum scilicet atque clericorum,[a] quorum prudentia, et justitia, atque divinis artibus status regni Northanhymbrorum suaviter et inedicibiliter redolebat his temporibns. Rationabili vero consilio providebant, ut de honore ecclesiarum Dei servorumque ejus necessitatibus disputarent et servitium Domini augerent, ut pro his mercedem æternæ retributionis bonam perciperent. Præcepit domnus antistes Eanbaldus recitari quinque synodorum fidem, de quibus in historia Anglorum sic habetur.

passes useful canons,

§ 60. Suscipimus sanctas et universales quinque synodos beatorum et Deo acceptabilium patrum sicut præsentis libri continet textus. Glorificamus sane et adoramus atque veneramur Dominum nostrum Jesum Christum sicut isti glorificaverunt, nihil addentes vel subtrahentes. Et anathematizamus corde et ore quos anathematizaverunt prædicti patres, glorificantes Deum Patrem omnipotentem sine initio, et Filium ejus unigenitum ex Patre generatum ante secula, et Spiritum Sanctum procedentem ex Patre et Filio inenarrabiliter; sicut prædicaverunt hii quos supra memoravimus, sancti Apostoli, et Prophetæ, et Doctores, et nos credimus, propter quod et locuti sumus. Hos itaque prædictos patres nos pie atque orthodoxe juxta divinitus inspiratam doctrinam eorum professi credimus constanter, et confitemur secundum sanctos patres, proprie et veraciter, Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, Trinitatem in Unitate consubstantialem, et Unitatem in Tri-

adopts the confession of faith in the Trinity promulgated by archbishop Theodore.

Bed. iv. 17.

[a] Some words like "condita erant" appear to have dropped out here.

nitate, hoc est, unum Deum in tribus subsistentibus personis consubstantialibus, æqualis gloriæ et honoris. His dictis et confirmatis reversi sunt ad propria, laudantes Deum pro omnibus beneficiis suis.

Hujus fidei integritatem sic alibi esse descriptam legimus, per quam salvari speramus sicut cæteri justi confidebant: A metrical composition on the same mystery cited.

Cum Pater in Verbo sit semper et in Patre Verbum,
Sitque unus Verbi Spiritus atque Patris:
Sic de Personis tribus est tibi non dubitandum,
Unum ut tota fide confiteare Deum.

Et infra:

Corde Patris genitum creat et regit omnia Verbum,
Nec tamen est aliquid quod sine Patre gerat.
Unus enim amborum motus, ratio una, voluntas,
Par virtus, idem spiritus, unus amor.

Et juxta:

Sic magnus Deus est de se, valet et manet in se,
Cui summum et proprium est semper id esse quod est.
Splendet enim verum vero de lumine lumen,
Ut genitum agnoscens noverit ingenitum.

Una trium Deitas, una est essentia ab uno,
Idem est cum Verbi Spiritus atque Patris.
Nullum opus abjunctum, nulla est non æqua potestas:
In cunctis unum sunt tria principium.

De orthodoxa Fide hæc pertractantes ad historiæ nostræ narrationem redeamus.

§ 61. Anno DCCXCIX.[a] naves plurimæ in mari Britannico vi tempestatis quassatæ sunt atque concussæ A.D. 799. Shipwrecks.

[a] The entry for this year is extremely valuable, the Sax. Chron. and Florence being more than usually meagre at this point.

vel collisæ, et cum magna multitudine hominum sunt dimersæ. Eodem anno Brorda Merciorum princeps, qui et Hildegils vocatur, defunctus est. Abbas vero vocitatus More a Tilthegno præfecto suo lugubri morte interemptus est. Moll quoque dux paulo post, jussione urgente Eardwlfi regis, occisus est. Ipso quoque tempore Osbald quondam dux et patricius et ad tempus rex, tunc vero abbas, diem suscepit ultimum, cujus corpus in ecclesia Eboracæ civitatis sepultum est. Aldred vero dux, interfector Etheldredi regis, a Thorhtmundo duce in ultionem domini sui ejusdem regis interfectus est.

Death of Brorda a Mercian prince. Murder of abbot More, and of Moll.

Death of Osbald and Aldred.

Quid gestum sit eodem anno, referre libet. Romani quoque inter se dissecabantur, et magnam dissensionem habebant, in qua Leonem papam sanctissimum apprehenderunt ligaveruntque, cujus lingua inter maxillas duriter protracta et in gutture crudeliter extensa præcisa est ab ipsis. Eruerunt et oculos prædicti pontificis radicitus, quæ res cunctis cernentibus crudele spectaculum est factum. Dehinc absque ulla humanitate semivivum eum relinquentes, inconsulte domum reversi sunt. Sed magnus Conditor orbis ex alto cuncta intuens, quem, quia respicit omnia solus, verum possumus dicere solem, non sic suum contempsit fidelem famulum. Omnipotens igitur Dominus post pauci temporis interstitium sic eum salutifero sanavit antidoto, ut postmodum videre clare et loqui posset, prorsus ab eo expellens caligines oculorum, et concedens ei pristinæ sanitatis linguam, ut penitissima[1] edere verba prædicationis valuisset, et omnia officia honorifice implere.

The mutilation of pope Leo,

he recovers his sight and speech.

Cesset inscitiæ[2] nubilus error,
Cessent profecto mira videri

Boeth. de Cons. Phil. iv. 5, 21.

universa opera Domini. Hoc miraculum repente diffusum est per cardines quadrati orbis, ad gloriam et

[1] *vel, profundissima,* inter lin. | [2] *inscitæ,* Boeth.

laudem Christi nominis, ut ab omnibus ubique prædicetur et laudetur, quia mirabilis est Deus in sanctis suis.

Anno DCCC. Heardred, Hagustaldensis ecclesiæ præsul, anno tertio episcopatus sui regiminis diem vidit extremum, pro quo Eanbryth electus est et ordinatus episcopus in [a] loco qui dicitur apud Cettingaham.[1] Eodem anno Alchmund filius Alcredi regis,[b] ut dicunt quidam, a tutoribus Eardwlfi regis est apprehensus, ejusque jussione cum suis profugis occisus est.

A.D. 800. Death of bishop Heardred; election of Eanbriht.

Murder of Alchmund the etheling.

Tempore quoque eodem ante Natale Domini ix. Kal. Januarii ventus ingens, ab Affrico vel a Favonio exurgens, suo inenarrabili flatu urbes, multæ domus, ac villæ perplurimæ per diversa loca sunt destructæ et ad solum dirutæ[2]; arbores quoque innumeræ radicitus evulsæ, et ad terram prostratæ sunt. Quo anno inundatio maris ultra terminos suos profluxit, illud secum obliviscens quod dicit Psalmus, "Terminum posuisti "quem non transgredientur." Facta est et magna pecorum strages in locis diversis.

Great storms: high tides.

Ps. 104.

§ 62. Carolus quoque eximiæ virtutis rex Francorum, paulo ante ipso anno cum magna exercitus sui multitudine Romuleæ urbis mœnia ingreditur, ibique per aliquot menses demoratus est, locaque sancta frequenti visitatione adorat, ditat, exornat munere regali. Præcipue vero ecclesiam beati Petri apostoli, necnon et sancti Pauli, donis exornavit regalibus, auro scilicet et argento, gemmisque pretiosis. Leonem quoque venerabilem papam magnifice muneravit, ejusque adversarios dispersit, quosdam extinxit vel exilio damnavit,

Charlemagne at Rome,

he puts down the adversaries of Leo,

1 Ettingaham, Ric. Hag.

2 *multas domos . . . . . villas perplurimas . . . . destruxit . . . . diruit*, Hoved.

a *in loco . . . . . Cettingaham.* This local touch was probably inserted by the Hexham writer.

b See the entry for A.D. 774.

nonnullos interfecit qui contra eum impie conjurationem promoverunt. His atque aliis quamplurimis rebus ordinatis, ipse armipotens imperator, quæ ad honorem et correptionem ecclesiarum Christi Christianorumque populorum pertinebant, in die Natalis Domini nostri Jesu Christi ingreditur cum ducibus et magistratibus et militibus in ecclesiam sanctissimi principis apostolorum Petri, in qua a domino Leone papa purpura regaliter induitur, cui corona aurea capiti inponitur et regale sceptrum in manibus datur. Hanc dignitatem ipso die meruit ab omni populo percipere, ut imperator totius orbis appellaretur et esset. Eo quoque tempore legati Græcorum cum magnis muneribus a Constantinopoli directi ad eum veniebant, rogantes ut illorum susciperet regnum et imperium.[a] Similiter legati ab Hierosolimis a Christianis populis ibi manentibus missi, Romamque venientes, vexillum argenteum inter alia munera regi ferentes, clavesque locorum sanctorum Dominicæ resurrectionis aliorumque ei optulerunt, obnixe flagitantes ipsorum esse susceptorem et defensorem. Rogabant eum ut Christianæ religioni subdita sancta cœnobia conservaret, regeret ac defenderet, et contra insurgentes gentes exsurgeret bellica virtute et regali majestate. Annuit benignissimus rex beatis precibus qui ad se confluxerant, et non solum se paratum esse ad devincendos inimicos in terra, verumetiam in mari, si necessitas compulisset. Intellexit beatas fore res publicas, si eas vel studiosi sapientiæ regerent, vel si earum rectores studere sapientiæ contigisset. Is ad urbem

and is crowned emperor.

Envoys from Constantinople and Jerusalem do homage to him, and solicit protection.

His gracious answer.

[a] The only foundation for this appears to be the embassy sent to Charlemagne by the empress Irene in 802, "propter pacem confirman- "dam inter Francos et Græcos;" see Einhard's Annals. From the same authority (a. 800) we learn that the priest Zacharias, whom Charlemagne had sent to Jerusalem, brought to him at Rome the keys of the Holy Sepulchre and of the "place of Calvary," together with a banner.

Ravennam perveniens, ad Aquas deinde perrexit, de his omnibus cum suis optimatibus tractaturus.

§ 63. Anno DCCCI. Edwine, qui et Eda dictus est, quondam dux Northanhymbrorum, tunc vero per gratiam Salvatoris mundi abbas in Dei servitio roboratus, velut miles emeritus, diem clausit ultimum in conspectu fratrum xviii. Kal. Febr. Sepultus est quoque in monasterio suo quod appellatur Et Gegenforda honorifice in ecclesia. A.D. 801. Death of abbot Edwine.

His temporibus Eardulf rex Northanhymbrorum duxit exercitum contra Kenwlfum regem Merciorum propter susceptionem inimicorum ejus. Qui et ipse congregans exercitum secum aliarum promovit auxilia provinciarum plurima. Longa inter eos expeditione facta, tandem cum consilio episcoporum ac principum Anglorum ex utraque parte pacem inierunt per gratiam regis Anglorum.[a] Factaque firmissimæ pacis concordia inter eos, quam sub jurejurando in evangelio Christi ambo reges confirmaverunt, Deum testem atque fidejussorem interponentes, ut in diebus eorum, quamdiu vita potirentur præsenti et regni essent infulis suffulti, pax firma veraque inter eos amicitia inconcussa et inviolata persisteret, contigit in illis esse completum quod legitur, War between Eardulf of Northumbria and Cenwulf of Mercia, followed by a peace

Boeth. iii. 1, 7.

Gratius astra nitent, ubi nothus
Desinit imbriferos dare sonos;
Lucifer ut tenebras pepulerit,
Pulchra dies roseos agit equos.

"Astra splendebant gratius"; hoc est, principes gaudebant profusius, dum reges pacem dabant inter se clementius. "Nothus" ventus est calidus qui solet imbriferos dare sonos. "Ut dies roseos agit equos";

[a] Egbert of Wessex, who had taken the style of king of all England in 800; see Lappenberg, *A. S. Kings*, ii. 2.

id est, totius regni status exultabat dum serena redierunt tempora illius ævi mortalibus, gratia Domini largiente, qui tempestatibus et coruscis præstat quietudinis serenitatem:—

Et numeris elementa ligat,[1] ut frigora flammis, *Boeth. iii. 9, 10.*
Arida conveniant liquidis, ne purior ignis
Evolet, aut mersas deducant pondera terras.

Death of Hathuberht bishop of London.

Eodem anno Hathuberht Lundoniæ civitatis antistes vitæ hujus contempsit tempora. Et paulo post magna pars vici ipsius repentino igne consumpta est.

A.D. 802. Death of Brihtric of Wessex; Egbert succeeds.

§ 64. Anno DCCCII. ab incarnatione Dominica Brichtric occidentalium[2] rex, qui eidem genti x. et vii. annis nobilissime præfuit, defunctus est; cujus imperium et regnum post eum Ecgberht, ex regali illius gentis prosapia, suscepit ac tenuit.

Story of Eadburh.

Asser, M.H.B, p. 471.

Rex autem Brichtric Occidentalium Saxonum accepit sibi in conjugium Eadburgam, quæ erat filia regis Merciorum nomine Offa, qui vallum magnum inter Britanniam atque Merciam, id est de mari usque ad mare facere imperavit. Cumque filia regis esset, multis suffulta honoribus, miris se extollebat ambitionibus, quæ more paterno tyrannice vivere cœpit, et omnem hominem execrari,[3] sicque ut omnibus esset perosa, non solum ducibus et magistratibus, verumetiam cunctis populis. Omnes religiosos viros ad regem semper accusare non cessavit, et ita maledicta virum suum constrinxit blanditiis, ut illos quos accusare cœpit, aut vita aut regno privaret; et si a rege impetrare non posset, veneno eos clam disperdere non distulit. Erat eodem tempore quidam prædives adolescens, præamabilis regi prædicto et carus, quem cum accusare vellet ad regem et minime prævaleret, veneno ipsum ipsa malevola necavit. De quo veneno cum ipse rex inscienter gus-

---

[1] *Tu . . . ligas*, Boeth.
[2] *Occidentalium Saxonum*, Hoved.
[3] post *execrari*, "quem Beorhtric diligeret," Asser.

tasset, periit. Neque etiam illa venenum regi proposuerat dare sed puero, quem princeps ducum præ occupans, ambo necis poculum biberunt, ambo gustu amarissimo perierunt. Quo ex hoc seculo perempto venefica illa nequissima timore perterrita fugiendo ultra mare est egressa, cum innumerabilibus thesauris, regem adiens Francorum famosissimum Karolum. Ad quem cum ante solarium astaret et regi deferret munera preciosa, sic est eam affatus. "Elige, Eadburg, quem "velis, ... me aut filium meum, qui mecum in "solario astat." At illa sine deliberatione stulte respondit, dicens, "Si mihi optio daretur, filium tuum magis eligerem quam te, quia junior esse videtur." Cui rex Carolus ita respondisse fertur, "Si me eligeres, haberes "filium meum, sed quia illum elegisti, nec me nec illum "propitium habebis." Contulit tamen illi propter improbitatem ejus optimum monasterium, in quo, deposito seculari habitu, sub specie hypocrissima[1] indumento sanctimonialium assumpto perpaucis fungebatur annis; sicut enim execrabilis et flebilis ipsa nequiter et irrationabiliter in propria vixit regione, ita multo nequius, miserabilius, et irrationabilius in terra aliena vixisse deprehenditur.

How Charlemagne dealt with her.

Boeth. iv 6, 27.

Æstas (ut quidam ait) Cererem fervida siccat,
Remeat pomis gravis autumnus,
Hiemem defluus irrigat imber:

sed hujus pessimæ reginæ mentem nec pulchritudo æstatis, nec algor hiemis valuit a libidine cohibere. Namque interstitio peracto, dum quæ sancta erant exerceret, ut quidam æstimabant, a quodam suæ propriæ gentis ignobili viro constuprata est.

ante, p. 62.

Cedat inscitiæ nubilus error,
Cessent profecto mira videri:

Mulierem, inquit, in adulterio deprehensam.

[1] *hypocrisina*, Hoved.

Nichil itaque est quod admirere; nichil occultum quod non sciatur. Post hæc, præcipiente magno Carolo imperatore, projecta est cum magno mentis tædio et angore a suo sancto monasterio: quæ in paupertate et miseria vitæ suæ tempora vituperabiliter ad finem perduxit. Quæ ad ultimum uno servulo comitata, ... quotidie mendicans per domos et per civitates atque castella, in Pavia miserabiliter obiit.

Her miserable end.

Death of Brihtric; Egbert succeeds.

§ 65. Defuncto rege glorioso Brichtrico, occidentalis regni suscepit post ipsius obitum regnum et imperium Ecgberht rex, qui ex regali illius gentis prosapia exortus, diadema totius regni capiti imposuit, maximo sceptro redimitus.[a] Et Ecgberto successit Ethelwlfus filius ejus[b] [potentissimus. Cui successit filius ejus Ethelbaldus. Deinde frater suus Ethebyrtus. Post quem frater suus Ethelredus. Post hunc frater eorum Elfredus. Denique Ethelwlf habuit ex conjuge sua nobili iv. filios, scilicet Ethelbaldum et Ethelbirtum et Etelredum et Alfredum, qui omnes sibi invicem in regnum successerunt].

His sons and grandsons, to Alfred.

A.D. 803. Death of Higbald bishop of Lindisfarne.

[Anno DCCCIII. Hibaldus episcopus obiit, et Egbertus ei successit. Chr. E.

A.D. 830. Archbishop Ceolnoth; death of bishop Egred.

Anno DCCCXXX. Celnodus consecratus est episcopus, et Felgildus abbas obiit, et Egredus episcopus factus est.

A.D. 846. Eanbert succeeds.

Anno DCCCXLVI. Eanbertus episcopatum suscepit.][c]

---

[a] In a different hand, at the foot of the page, with a ✠ referring them to *redimitus*, occur the words, "erat enim strenuissimus vir et "potens, multaque regna suo sub-"jecit imperio. Regnavit annis "xxxvi."

[b] The original hand stops at this word; the passage in brackets which follows is crowded into the lower margin of the page (fol. 78 *b*) at the foot of the second column. Part of it is, however, used by the Durham writer; see Introd.

[c] The entries enclosed in brackets are not in the original hand; they occur at the foot of the *first* column of the page referred to in the preceding note. Apart from the supposition (for which there seems no sufficient ground), that a leaf is wanting at this place in the

Asser, M.H.B. 467. § 66. Anno Dominicæ incarnationis DCCCXLIX. exortum est lumen e tenebris, Elfredus rex Anglorum natus est in regali villa quæ ab Anglis Wanetinge appellatur, ... cujus genealogia tali serie contexitur. Elfred rex filius erat Ethelwlfi regis, qui fuit Egberhti, qui fuit Alhmundi, qui fuit Affa, qui fuit Eoppa, qui fuit Ingild. Ingild et Ine fratres fuerunt. Ine rex famosissimus erat per totius fines gentis Anglorum, qui occidentalium regionum regna regaliter regebat, et peractis in regno plurimis annis Romam perrexit, relinquens patriam et regnum præsens ut cum Christo possideret æternum, quod ei concessit divinæ majestatis imperium. Hii fuerunt filii Coenredi, qui fuit Ceolwold, qui fuit Cuda, qui fuit Cuderwine, qui fuit Ceawlin, qui fuit Cinric, qui fuit Creoda, qui fuit Cerdic, qui fuit Elesa, qui fuit Gewis, a quo Britones totam illam gentem Gewis nominant, qui fuit Brand, qui fuit Belde, qui fuit Woden, qui fuit Frithuwald, qui fuit Frealaf, qui fuit Fridrenwulf, qui fuit Geta, quem . . . . jam dudum pagani pro Deo venerabantur. Cujus Sedulius poeta insignis mentionem faciens in Pascali . . . . carmine, ita exorsus est,

A.D. 849. Birth of Alfred at Wantage.

Genealogy.

ib. p. 468.

Sedul. Carm. Pasch.

> Cum sua Gentiles studeant figmenta poetæ
> Grandisonis pompare modis tragicoque boatu
> Ridiculove Getæ seu qualibet arte canendi, etc.

ib. p. 469. Qui Geta fuit Cetwa, qui fuit Beaw, qui fuit Seldwa, qui fuit Heremod, qui fuit Itermod, qui fuit Hatra, qui fuit Wala, qui fuit Bedwig, qui fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit Lamech, qui fuit Matusalem, qui fuit Enoch, qui fuit Malaleel, qui fuit Canaan, qui fuit Enos, qui fuit Seth, qui fuit Adam primi hominis.

Mater vero regis Elfredi Osburg appellata est, quæ erat religiosa nimium fœmina nobilisque ingenio, quam nobilitatem exornavit prudentia mentis. Erat quoque

His mother Osburga.

Corpus MS., it looks as if the compiler, finding the Northumbrian annals fail him at this point, went on to 849, the birth year of Alfred, in order that he might make use of Asser. From the end of 802 to 860, the Durham writer, forsaking Symeon, uses Henry of Huntingdon.

pater ejus Oslac vocitatus, qui fuit pincerna Ethelwlfi regis devotus atque fidelissimus. Ortus enim fuit de Gothis et Iutis, de semine . . . . Stuph et Wihtgar, duorum fratrum. His sic prælibatis jam pro posse susceptum exequamur negotium suscepti operis. Asser, 469.

A.D. 851. Fighting with the Danes, who winter in Sheppey.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLI., nativitatis . . . . Elfredi iii., Ceorl . . . . comes . . . . pugnavit contra Danos . . . . , et Christiani victoriam de inimicis adepti sunt. Dani quoque hiemaverunt . . . . in insula quæ vocatur Scepige, id est, insula ovium . . . . Eodem anno magnus exercitus paganorum venit cum trecentis quinquaginta navibus in ostium Tamensis fluminis. Qui Doroberniam, id est, Cantuariorum civitatem . . . . . . depopulati sunt, et Berhtulfum Merciorum regem cum omni exercitu suo, qui ad præliandum contra illos venerat, in fugam verterunt. Post hæc audaciores Dani effecti; exercitus omnis ipsorum ad Suthrige est congregatus. Quod audiens bellipotens Ethelwlfus rex Saxonum, congregavit et ipse exercitum copiosum, et filius suus Ethelbaldus cum eo in loco qui dicitur Aclea, id est, in campo quercus. Cumque decus Angligenæ gentis armis splendesceret resultantibus, diutissime pugnaverunt Angli cum Danis, fortiter repugnantes quia viderunt atrociter regem bellare ipsorum, ideo fortiores hostibus facti sunt in bello. Cumque diutissime viriliter decertarent, et acerrime animoseque ex utraque parte pugnatum esset, maxima pars paganæ multitudinis funditus deleta atque occisa est, ita ut numquam in aliqua regione in una die ante nec post tanti occubuerunt in morte. Christiani vero ipso die victoriam honorifice tenuerunt, et loco funeris dominati sunt, grates reddentes Domino in hymnis et confessionibus.

Ethelwulf defeats them at Ockley in Surrey.

A.D. 852. Danes again defeated at Sandwich.

§ 67. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLII. Ethelstanus rex et Alchere comes magnum paganorum exercitum invenerunt in Cantia, in loco qui dicitur Et Sandwic, quem ibidem Deo auxilium concedente prope occiderunt, et ex navibus eorum novem rapuerunt, cæteri per fugam terrore perculsi fugerunt.

A.D. 853. Ethelwulf helps Burh-

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLIII., nativitatis . . . . Elfredi v°, Burhred Merciorum rex per nuncios deprecatus

est Ethelwlfum Occidentalium Saxonum regem ut ei auxilium conferret, quo mediterraneos Brittones, qui inter Merciam et mare occidentale habitabant, dominio suo subdere posset, qui contra eum frequenter reluctabantur. Rex autem Ethelwlf legatione ejus accepta exercitum movit, stipendia distribuit, cum Burhredo rege intrepidus ad bellum exiit. Mox ut ingressus est ad gentem illam devastandam, cepit, occidit, subdiditque regi Burhredo, qui gratias agens dimisit eum cum gaudio ad propria remeare.

red of Mercia to put down the Welsh.

Asser, M.H.B. 470.

Eodem anno Ethelwlfus rex . . . . . . filium suum Elfredum cum magno nobilium militum agmine constipatum . . . . . . Romam transmisit. Quo tempore beatus papa Leo apostolicæ sedi præerat; qui præfatum infantem . . . . . ordinans unxit in regem, et in filium adoptionis sibimet accipiens confirmavit, et ad patriam atque ad patrem cum benedictione sancti Petri apostoli direxit.

The child Alfred sent to Rome; pope Leo adopts and confirms him.

Ea tempestate Alchere comes et Wada cum Cantuariis et Suthrigiis contra paganorum exercitum duriter pugnavit in insula quæ Saxonica lingua Tened dicitur, Britannico . . . . . . sermone Ruim appellatur. Primitus Christiani victoriam habuerunt, sed prolongato diu prælio ex utraque parte plurimi corruerunt, multique in flumine suffocati sunt et occisi, inedicibilis multitudo. Duces vero prædicti ambo ibidem occubuerunt pro gentis suæ liberatione. Ethelwlfus rex gloriosæ potestatis ipso anno, post festivitatem sanctæ resurrectionis Christi, filiam suam Burhredo regi Merciorum tradidit cum magna gloria, ut regibus mos est, in villa . . . . . . quæ dicitur Et Cippanhama, quo nuptiis peractis reginæ præcepit nominis dignitatem.

Victory of the Danes at the isle of Thanet.

Alfred's sister married to Burhred.

Hist. Dun. Eccl., p. 53.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLIV. Wlfere archiepiscopus pallium suscepit, et Eardulf suscepit episcopatum Lindisfarnensem.

A.D. 854.

§ 68. Anno DCCCLV., nativitatis præfati regis vii, paganorum exercitus tota hieme in . . . . . insula Scepige hiemaverunt. Quo tempore Ethelwlfus rex decimavit totum regni sui imperium pro redemptione animæ suæ et antecessorum suorum. Ipso vero anno cum magno honore ad

A.D. 855. Ethelwulf imposes tithes on his kingdom.

He visits Rome with Alfred.

limina principis apostolorum profectus est, habens secum Elfredum, eo quod illum magis diligeret quam cæteros. Susceptus est rex Anglorum ab apostolico viro decenter, quo moratus est anno integro, orationibus et elemosinis insistens diligenter. Eo quoque ad patriam revertente, filio suo Ethelbaldo et Scirburnensi Ealhastano episcopo et plurimis aliis perosus erat. Vixit ergo Ethelwlfus rex clementissimus annis duobus Asser, 472.

His will.

postquam Romuleas adire sedes cœpit. Qui inter alia præsentis vitæ bona et studia regalis operis, de suo . . . . . transitu præmeditatus [est], ne filii sui post obitum suæ vitæ disceptarent, epistolam satis eleganti compositione composuit, quæ omnia quæ sui juris erant distribuit. Per omnem hæreditatem suæ terræ semper in decem mensis unum pauperem aut indigenam vel peregrinum cibo et potu sive vestimento jussit adjuvari vel pasci, pro se et pro omnibus successoribus suis. Romam quoque pro redemptione animæ suæ trecentas mancusas portari præcepit, . . . centum ad limina sancti Petri, specialiter ad emendum oleum, ... et centum ad honorem sancti Pauli, ... centum universali papæ apostolico.

Ethelbald his successor marries his father's widow.

Defuncto igitur Ethelwlfo rege glorioso, filius ejus Ethelbald contra Jesu Christi interdictum et Christianorum traditionem, ac contra omnium Paganorum consuetudinem, thorum patris sui ascendens, Juditham Karoli Francorum regis filiam cum magna . . . . infamia in matrimonium duxit, effrænisque duobus et dimidio annis Occidentalium Saxonum post nobilissimi patris sui obitum imperii gubernacula rexit.

A.D. 860. Death of Ethelbald; Ethelbert succeeds.

Anno DCCCLX., nativitatis Elfredi clitonis insignis xii., Asser, 473. Ethelbald defunctus est, atque in Scireburna sepultus. Quo ablato e seculo, Ethelbyrht ipsius frater has provincias suo regno adjunxit, hoc est, Cantiam et Suthrigam, Suthsexam quoque cum omnibus villis et territoriis, ut justum erat. In ipsius quoque regni statu magnus paganorum exercitus de mari adveniens, Wintoniam civitatem hostiliter

Danes defeated at Winchester.

invadens depopulatus est. Exercitus vero prædictus cum reverteretur cum ingenti præda ad naves, Osric dignissimus dux Hantunnensium cum suis populis advenit, et Ethelwlf comes insignis cum Bearrocensibus viriliter occurrit

Asser, 473. cum inmenso exercitu, consertoque prælio pagani passim trucidantur ab Anglis, suffultis a spiritibus angelicis. Cumque diutius hostes dirissimi stare nequirent præ vulneribus, cadebat crudeliter perplurima multitudo, alii per latibula densarum veprium se abdentes, nonnulli muliebriter fugam arripientes. Angli vero loco funeris fortuna arridente dominati sunt. Ethelbyrht itaque rex quinque annis regnum sibi commissum pacifice et amabiliter atque honorabiliter gubernavit, qui cum magno suorum principum, episcoporum, omniumque populorum dolore viam universitatis adiit; relinquens terreni regni monarchiam, alterius cœpit esse particeps. Sepultus est igitur juxta fratrem suum in Sciréburnan, quo expectat consolationem futuræ resurrectionis. Death of Ethelbert

§ 69. Anno DCCCLXIV. pagani hiemaverunt in insula quæ appellatur Tened, quæ circumdatur undique maris flumine. Qui firmum cum Cantuariis pepigerunt fœdus, quibus Cantuarii pecuniam pro fœdere servato reddere promiserunt. Interea tamen Dani vulpino more noctu clam castris erumpentes, fœdereque dirupto, et promissionem pecuniæ spernentes, paucis diebus extiterunt quieti. Sed o nefas! totam orientalem plagam Cantiæ gentis depopulati sunt. Sciebant . . . majorem pecuniam se furtiva præda quam pace adepturos, quod et factum est. A.D. 864. The Danes ravage Kent

Sequenti vero anno, hoc est DCCCLXVI., nativitatis autem Elfredi xviii., Ethelred frater Ethelbyrti regis Occidentalium Saxonum regni gubernacula suscepit. Eodem anno magna paganorum classis de Danubia Britanniæ fines introiit, et sic ad regnum Orientalium Anglorum, quod Saxonico dicitur eloquio Eastengle, hiemavit, ibique ipse copiosus exercitus equestris factus est, equitantes et discurrentes hac illac, prædam diripientes enormem, non parcentes viris vel feminis vel viduis nec virginibus. A.D. 866. and East Anglia.

His diebus Elfredus clito jugi meditatione cœpit divinis imbui doctrinis, qui miro patris matrisque amore supra omnes fratres suos ab ipsis diligebatur cunabulis. Crescente denique illo corpore in puerili ætate, forma cæteris suis fratribus decentior videbatur, vultuque insignis renitebat et verbis refulsit egregiis. Cervino quoque Alfred from the first excelled all his brothers.

desiderio æstuabat sui cordis penetralia suffundi, et thalamum pectoris sacris literis imbui. Sed pro dolor! . . . . . . parentum ac nutritorum incuria illiteratus permansit usque ad duodecimum suæ ætatis annum. Saxonica quoque poemata gloriosus adolescens et futurus rex die noctuque discere studuit; eratque docilis, in arte Asser, 474. venatoria industrius, in omni peritia incomparabilis. Cum ergo quadam die ejus dignissima genitrix, sibi et fratribus suis quendam Saxonicum poematicæ artis librum . . . . ostenderet, ait eis, "Quisquis, carissimi filii, "vestrum istum potuerit codicem citius discere, dabo ei "ipsum." At ille, divina inspiratione instinctus, et pulchritudine principalis literæ . . . . . exhilaratus, ita matri respondit. . . . . "Verene," sic ait matri suæ, "dabis?" . . . . Ad hæc illa arridens et gaudens atque affirmans, "Dabo," inquit, "dabo." Mox autem tulit librum de manu suæ genitricis, magistrum adiit, libellum ostendit, et legit præceptore ostendente. Post spatium non longi temporis venit ante præsentiam dilectæ matris, librumque memoriter recitavit. Ipsa vero grates immensas reddit Salvatoris gratiæ, agnoscens gratiam Dei esse in mente juvenis. Post hæc, inflammatus divini amoris desiderio, psalmos perplurimos cursumque diurnum, id est, celebrationes horarum, didicit ipse devotus, quos in uno volumine congregatos die noctuque in sinu suo . . . inseparabiliter portabat. O felix hominum genus! O rex prudens! gestas gestantem, sapientiæ claves vehis; sapientiam diligis, sapiens eris, faciens judicium et justitiam in terris. O clerici, attendite et videte regem in sinu librum deferre die noctuque; vos vero nec legem Dei scitis nec scire vultis. Præcipue idem, rex factus, lugebat filium suum, id est, animum, quod liberalibus non fuerat artibus instructus.

Encouraged by his mother he learns to read English.

A.D. 867. Fighting at York; the kings Osbert and Ella slain.

§ 70. Anno DCCCLXVII., nativitatis Elfredi regis xix., prædictus paganorum exercitus de Orientalibus Anglis ad Eboracam civitatem migravit, quæ in aquilonali ripa Humbrensis fluminis sita est. Eodem tempore maxima inter Northanhymbrorum populos discordia erat succensa, et apte, quia qui

odium diligit odium inveniet. His diebus Northanhymbrorum gens legitimum suæ gentis regem, Osbryht vocitatum onomate, de regno hostiliter expulerunt, et tyrannum quendam nomine Alla . . . . super apicem regni constituerunt. Venientibus super regnum paganis, consilio divino et optimatum adminiculo . . . . discordia illa . . . . sedata est. Rex vero Osbryht et Alla, adunatis viribus congregatoque exercitu, Eboracum adeunt oppidum. Quibus advenientibus classica multitudo confestim fugam arripiunt . . . . ; quorum fugam et pavorem Christiani cernentes, fortiores ipsis inventi sunt. Pugnatum est satis crudeliter ex utraque parte, quo ambo reges occubuerunt.

Asser, 475. Reliqui vero, qui evaserunt, pacem cum Danis pepigerunt. Ipso autem anno Ealhstan Sciréburnensis ecclesiæ episcopus viam et vitam deseruit temporalis seculi, postquam episcopatum per annos quinquaginta honorabiliter rexerat, qui in pace ecclesiæ requiescit, sepultus decenter in sede sui episcopatus. Death of bishop Ealhstan.

Anno DCCCLXVIII., ... Elfredi regis XX., ... uxorem accepit de Mercia, nobilem scilicet genere, filiam Ethelredi Gainorum comitis, qui cognominabatur ab Anglis Mucel, eo quod erat corpore magnus et prudentia grandævus. Ea tempestate prædictus paganorum exercitus Northanhymbros reliquit, ... Snotingaham pessimo adventu visitavit et adiit; quæ civitas Britannico sermone Tignocebanc interpretatur, Latina interpretatione speluncarum domus dicitur. Quo in loco hospites insidiosi eodem anno hiemavere, quorum adventus omnibus populis satis erat ingratus. Audiens autem eorum adventum armipotens rex Merciorum, Burhred appellatus, et omnes . . . . optimates, consilium habuit cum suis comitibus et commilitonibus et omni populo sibi subjecto, qualiter inimicos bellica virtute exsuperaret sive de regno expelleret. Direxit et nuncios veloci cursu ad Elfredum insignissimæ virtutis virum, et ad Ethelredum fratrem ejus, ut ei fraternum ostenderent adminiculum, quo possent victrici fortitudine eos debellare. Quod ipsi quasi intrepidi leones agere non distulerunt. Tunc incitus Elfredus rapidis cœpit præceptis exercitum congregare, illud corde tenus recordans: "Nunquam

A.D. 868. Alfred's marriage.

He and Ethelred march to Nottingham, to aid Burhred.

"dives agit, qui trepidus, gemens, sese credit egentem." Asser, 475.
Nequaquam potens vir agit quod desiderat, qui trepidus constat, et qui se putat egentem, id est miserum, si agat quod optat viriliter decertando. Frater ejus simili succensus furore usque ad Snotingaham . . . . perveniunt, parati adversus temptamina stare. Pagani vero munitione arcis muniti bellum promittunt, acies struunt, numerosum exercitum ostendunt, sed tremebundi, claris cernentes visibus Christianum populum in centenis et millenis millibus adversariis resistere, sacris ducibus exhortantibus. Tandem per gratiam omnipotentis Domini cessavit ventus turbinis, sedata sunt corda iniquorum, pacem rogantes et fœdus a Christianis, ac si ipsi tali propitio Christo mente exorarent.

> Rapidos, Rector, comprime fluctus, Boeth. i. 5, 46.
> Et quo cœlum regis immensum,
> Firma stabiles fœdere terras.

Peace is concluded. Facta est inter reges et paganos pax, et segregati ab invicem, sicut oves ab hœdis sequestrantur.

A.D. 869. Danes again in Northumbria. § 71. Anno DCCCLXIX., ætatis vero Elfredi xxi., præfatus . . . . exercitus rursum ad gentem Northanhymbrorum profectus est, ibique anno integro permansit, debacchans et insaniens, occidens et perdens perplurimos viros ac mulieres.

A.D. 870. Sequenti vero anno, dum solis jubar mundi perlustraret orbes, et annus advenisset DCCCLXX. ab incarnatione Domini, tunc refulsit tempus quo Elfred rex vicesimum primum habuit annum. Danorum vero enormis multitudo, et, ut ita dicam, legionum catervæ congregatæ sunt, ita ut multa viderentur milia affore, et sicut de mille in xx. myriadas excrevissent. Pervenit dehinc per Merciam in Orientales Anglos, et in civitate quæ dicitur Theodford, intrepidus hyemavit. Rex autem Eadmundus ipsis temporibus regnavit super omnia regna Orientalium Anglorum, vir sanctus et justus, sicut

The Danes enter East Anglia, and attack Edmund,

finis ejus sanctissimæ vitæ probavit eventus. Eodem vero anno rex prædictus contra ipsum exercitum atrociter et viriliter cum suis pugnavit. Sed quia misericors Deus eum præscivit per martyrii coronam ad cœlestis gloriæ coronam pervenire, ibidem gloriose occubuit. De cujus passionis honore libet aliqua historiæ nostræ inserere, ut sciant et agnoscant filii hominum quam terribilis est Christus Filius Dei in consiliis hominum, et quam glorioso triumpho exornat quos hic passionis titulo excruciat, ut illud impleatur, "Non coronatur quis nisi "legitime certaverit." Rex autem Eadmundus imperium Orientalium Anglorum suscepit devotus, quod et tenuit dextra forti potentiæ, Deum omnipotentem semper adorans ac glorificans, pro omnibus bonis suis quibus usus fuerat. Eodem anno quo rex et martyr insignis per coronam martyrii supernæ felicitatis gaudia subiit, Ceolnoth archiepiscopus Doroberniæ civitatis viam veritatis adiit, qui in eadem civitate est sepultus a clericis.

who is martyred by them.

Asser, 476.

Death of archbishop Ceolnoth.

§ 72. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXI., nativitatis Elfredi gloriosi regis Saxonum XXII., exosæ memoriæ paganorum exercitus Orientales Anglos deseruit, qui regnum Occidentalium Saxonum adiit, veniens ad villam regiam quæ dicitur Et Redingum, in meridianam Tamensis fluminis ripam, in illa plaga quæ nuncupatur ab incolis ipsius patriæ Bearrocscire. Tertio vero die quo ibi advenerunt inimici Anglorum, comites eorum cum magna multitudine in parte illius fluminis equitaverunt, prædamque immensæ multitudinis acceperunt. Quidam autem ex ipsis vallum inter Tamense et Kenetan flumina facere studuerunt; sed consilium eorum et opus Danorum dissipatum est per auxilium Anglorum, ut impleretur in eis illud scolastici;

A.D. 871. Fighting with the Danes about Reading.

Boeth. iii. 4, 1.

Quamvis se Tyrio superbit[1] ostro,
Comet[2] et niveis lapillis,
Invisus tamen omnibus pollet.[3]

[1] *superbus*, Boeth.
[2] *comeret*, Boeth.
[3] *vigebat*, Boeth.

Et aliud:

Quis illos igitur putet beatos, ib. l. 7.
Quos miseri tribuunt honores?

Ethelwulf of Berkshire.

Cumque perversi raptores viriliter operibus desudarent, advenit protinus Ethelwlf Bearrocensis regionis incliti vigoris dux, cum suis agminibus centuriatus, et trilicis toracis circumdatus. Cernens autem multitudinem barbarorum princeps Christianorum populorum, dixit suis, "Horum numerosus est exercitus, sed tamen "est spernendus. Qui si aliquando contra nos aciem "struens valentior incubuerit, noster quidem dux, qui "Christus est, fortior illis est." Obviant denique Christiani Danis, confidentes in tuitione Christi nominis; dux præfatus suos hortatur præcipue ut resisterent adversariis, constitutus cum suis inclitis legionibus in loco qui appellatur Englafeld. Ubi dimicatum est satis atroci bello, quo ex utraque parte ceciderunt vulnerati multi et occubuerunt. Occubuit ibidem quidam princeps Danorum cum magna multitudine sui exercitus; cæteris fuga elapsis, Christiani victoriæ palmam adepti sunt, et loco funeris dominati sunt.

Asser. 476

Battle at Englefield,

§ 73. His ita peractis, post, bis binis dierum curriculis expletis, rex præpotens Ethelredus ac frater ejus Elfred adunatis exercitibus copiosis, ut regum est potestas et virtus, ad Readingum venerunt, desiderantes aut gloriose vivere in regno, aut in bello occumbere pro Christo. Cumque armipotens rex Ethelred cum fratre dilectissimo ad portam arcis pervenissent, cædendo et prosternendo hostes ante et retro, pagani e contra cædebant, hostica rabie resistentes. Sed heu, pro dolor! victoriam eo die inimici Anglorum assumebant. Ethelwlfus quoque Bearrocensis, qui prius ut leo fremuit in bello, tunc cum cæteris fidelibus occubuit in Christo. Quo dolore et verecundia Anglorum populus commotus, auxilium implorabant angelorum, ut eis dignarentur impendere adminiculum divini adjutorii. Iterum enimvero post quatuor dies contra præfatos

and at Reading.

Ethelwulf slain.

inimicos exercitum commovent, arma arripiunt, statuunt
Asser, 476. legiones in loco qui dicitur Etscesdun, quod Latine Mons Battle at Ashdown.
fraxini potest reverenter interpretari. Ibi autem totis viribus et plena voluntate ad prælium prodeunt viri famosi, ad bella fortissimi. Dani quoque, ut sunt astuti, in duas se turmas dividentes viriliter pugnare cum suis. Habebant et ipsi duos reges multosque duces, qui cauta ratione utentes, mediam partem exercitus duobus regibus concedebant, dimidiam vero omnibus ducibus. Quod Angli cernentes constituunt et ipsi duas turmas, et construunt machinas et machinatorum propugnacula. Elfred autem rex promptissime cum suis legionibus procedit ad bellum, sciens proculdubio non in multitudine hominum affore victoriam, sed Dei in miseratione et misericordia. Rex quoque Ethelred in tentorio erat in oratione constitutus, missam et quæ Dei sunt sollicite audiendo. Quæ sancta mysteria regi et Christiano populo multum proficiebant, uti in sequentibus ostendetur.

Decreverant ergo Christiani populi et Angli devotissime, audacter committere contra inimicos bellum, et ut Ethelred rex fortissimus principum contra legiones dimicaret cum suis myriadis, unus videlicet rex Anglorum contra duos Danorum. Elfred vero rex cum suis ducibus et commilitonibus, satrapis et populis, debuit contra omnes paganorum duces belli sortem sumere, ut decretum est. Quibus res publica utrisque regibus et populis sat satis bene complacuit. Quibus ita firmiter ab utraque parte dispositis, cum rex Ethelred in oratione diutius moraretur, et pagani parati ad locum diri certaminis citius advenissent, Elfred tunc secundus in regno non potuit hostiles diutius acies sufferre, nisi eos aut bello superaret aut morte. Repente vero, consternatus animo, irruit super aggregatas multitudines Danorum cum sacris agminibus Anglorum: venit autem rex præcinctus armis et orationibus, qui intuitus exercitum fratris satis eleganter esse ordinatum, quasi Judas bellicosus processit ad bellum. Dimicatum est virili intentione ab utrisque Stubborn fighting

partibus, quo in loco ceciderunt quinquageni et centeni necnon milleni. Qui pro patriis legibus et patria ceciderunt, perducti sunt, ut credi libet, ad patriam æternæ felicitatis. Alii vero ad eum perducti sunt, de quo dictum est, "Ipse est caput omnis injustitiæ." Reges autem non solum verbis populum constantem hortabantur, verumetiam armis hostes bellica virtute prosternebant. Tandem Dani videntes suorum corruisse sociorum agmina, turbati sunt, admirati sunt, commoti sunt, timorque inmensus apprehendit eos. Erant enim divino perculsi Dani timore infra cordis cubicula, impetus Anglorum diutius non ferentes in ipso concilio. Qui opprobriosam arripientes fugam, laxatis gladiis dextras dederunt, pacemque petierunt. Extendentes reges gladios vix sedaverunt populum bellicantem. Fugerunt hac illac ignobile vulgus, quos per totius diei horas Angligenus persecutus est populus. Multa milia prostrata sunt in illa die; quorum interitum pii reges cernentes, gloriam dixerunt Deo immensam qui eis talem ipso die contulit victoriæ palmam. Cecidit quoque ibi Bergsecg rex et hi duces cum eo, dux Sidroc veteranus comes, de quo illud aptatur, "Inveterate dierum malorum." Corruit ibidem dux Sidroc junior, atque Osbern dux militiæ, duxque Frana, duxque Harald cum suis agminibus; qui latam et spatiosam viam arripientes descenderunt in profundum laci. "Viam disciplinæ nescierunt, nec "intellexerunt semitas ejus; a facie illorum longe facta est."

Different doom of those who fell on either side.

Defeat of the Danes,

slaughter among their leaders.

Asser, 477.

Dan. xiii., 52.

Baruch iii., 20, 21.

§ 74. Bello peracto glorioso, reges et omnis populus inmenso repletus est tripudio, videntes Danorum fugam et Anglorum constantiam. Post quatuordecim dierum excursum, rex Ethelred præstantissimus, ignorans annum jubilei habere remissionem, adjutus fidelissimo auxilio fratris sui, coadunavit exercitum, congregavit spolia, divisitque arma et dona perplurima suis commilitonibus. Sciebant pro certo ipsi principes populo-

rum beatas fore res publicas, si eas vel studiosi sapi- A.D. 871.
cf., p. 64. entiæ regerent, vel si earum rectores studere sapientiæ contigisset.

Congregati sunt rursum ad bellum Angli atque Dani, quibus cum durissimum esset illatum robur, pagani victoriam prope assumpserunt. Eodem vero anno rex Ethelred, plenus ætate et perfectus in bonitate, post perpetrationem insignium bellorum, futuræ vitæ et perpetui regni felicitatem cœpit videre, cum Rege seculorum in terra viventium. Subtracto ab hoc seculo rege prædicto, mox Elfredus a ducibus et a præsulibus totius gentis eligitur, et non solum ab ipsis, verum etiam ab omni populo adoratur, ut eis præesset ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis. Adepto regni gubernaculo totius gentis, semper bellicosus refulsit, et victor in omnibus bellis, fortuna arridente Christoque faciente. Rebellavit contra eum prædictus exercitus satis acerrime, qui Anglorum intuentes austeritatem, et suam cognoscentes imbecillitatem, terga in fugam verterunt. Sed, proh dolor! per audacitatem persequentium reversi rursum ad prælium sunt provocati, capientes victoriæ munus, et loco funeris sunt dominati. Ipso quoque anno Saxones cum isdem paganis pacis concordiam pepigerunt, ea ratione ut ab eis discederent.

The war renewed. Asser, 477. Death of Ethelred. Alfred elected to succeed him. Ps. 149. The Danes win a battle. Asser, 478. Peace.

§ 75. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXII., nativitatis Elfredi regis xxiii., præfatus paganorum exercitus Londoniam adiit, ibique hiemavit; cum quo Mercii pacem pepigerunt.

A.D. 872. Danes at London,

Anno DCCCLXXIII., nativitatis autem Elfredi regis Anglorum xxiiii., sæpe memoratus exercitus Londoniam deserens ad Northanhymbrorum regionem profectus est, ibique hiemavit; . . . . cum quo iterum Mercii pacem pepigerunt.

A.D. 873. whence they go to Northumbria.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIIII., nativitatis autem Elfredi regis Anglorum xxv., supra memoratus exercitus Lindissem provinciam deseruit, Merciam adiit, et in . .

A.D. 874. They drive Burhred out of Mercia; he goes

to Rome and dies there. . . . Hripadun hiemavit. Burhredum quoque Merciorum regem de regno depulerunt, et ad Romam exire compulerunt xxii. regni sui anno. Qui postquam Romam adierat, non diu vixit seculo, quoniam pervenit ad eum qui est vera vita, sepultusque honorifice est . . . . . in ecclesia sanctæ Mariæ genitricisque Domini nostri Jesu Christi semper virginis, expectans ejus adventum secundum, quando bonis justa præmia largiter concedit, malis dira dispensat supplicia. Dani quoque post hujus expulsionem regnum Merciorum suo dominio subdiderunt. Asser, 478.

The Danes set up Ceolwulf. Commendaverunt illud cuidam militi ipsius gentis nomine Ceolwlfo, ea ratione ut quando vellent, rursum absque dolo absque malo haberent.

A.D. 875. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXV., nativitatis autem Elfredi regis xxvi., prædictus exercitus Repadun deseruit, seseque in duas partes divisit. Una pars cum Haldene ad regionem Northanhymbrorum secessit, et eum vastavit, et hiemavit juxta flumen quod dicitur Tyne, et totam . . . . . gentem suo dominatui subdidit, et Pictos atque Stretcluttenses depopulati sunt.

Success of Halfdene.

Bishop Eardulf and the body of St. Cuthbert. Eardulfus episcopus et abbas Eadredus de Lindisfarnensi insula corpus sancti Cuthberti tollentes per ix. annos ante faciem barbarorum de loco ad locum fugientes, cum illo thesauro discurrerunt.

A portion of the Danes winters at Cambridge. Altera quoque pars ipsius classis cum Gutthrum, et Oscytel, et Amund regibus paganorum, ad locum qui dicitur Grantabric pervenit, ibique hyemavit. Rex vero Elfred navali prælio confortatus sex naves invenit in mari, cum quibus fortiter debellans, unam . . . . . cepit, cæteri fugerunt timore perculsi.

A.D. 876. whence they pass into Dorset. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVI., nativitatis autem Elfredi regis xxvii., præfatus exercitus nocte de Grantabric exiens, castellum quod dicitur Werham intravit. Quorum subitum adventum rex Saxonum prænoscens, fœdus cum eis pepigit, ea conditione ut ab ejus regno discederent, ... obsides accipiendo. Ipsi vero more solito obsides et juramenta non servantes, nocte quadam fœdere dirupto ad Exancestriam diverterunt, quod Britannice dicitur Cairwisc, Latine, Civitas aquarum. Asser, 479.

Peace made and broken. Danes in Devonshire.

Asser, 480. § 76. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVII., nativitatis autem Elfredi xxviii. exercitus ipse nefandus Exancester dereliquit, Cippanham regiam villam . . . . . adiit, ibique hiemavit. Elfred vero rex his diebus magnas sustinuit tribulationes et inquietam vitam agebat. Rex Elfredus apto confortatus oraculo per sanctum Cuthbertum, contra Danos pugnavit, et, quo ipse sanctus jusserat tempore et loco, victoria potitus est, semperque deinceps hostibus terribilis et invincibilis erat, sanctumque Cuthbertum præcipue honori habuerat. Qualiter hostes vicerit paulo post hic legitur.

A.D. 877. They winter at Chippenham.

vol. i., p. 231

Alfred is comforted by St. Cuthbert in a vision.

Asser, 481. Eodem denique anno Inguar et Healfdene[1] cum bis denis ac ternis navibus, de Demetica regione in qua hiemaverant egressi, ut lupi feroces, post multas ibi Christianorum strages patratas, post combustiones cœnobiorum, ad Domnaniam enavigaverunt, et ibi a regis ministris fortissimis cum mille ducentis viris occisi sunt ante arcem Cynwith, quia in eadem arce perplurimi regis famuli, ut dictum est, se concluserant causa refugii. Rex autem Elfred in Domino Deo confisus, cum paucis agminibus stipatus, fecit arcem in loco qui appellatur Ethelingalge, in quo habitans cum suis commilitonibus hostes frequenter infatigabiliter contrivit ab arce. Hoc egit tempore resurrectionis Domini nostri Jesu Christi; qui egressus ab arce, viribusque susceptis, post, septem videlicet septimanis dierum et monade, hoc est quinquaginta diebus suppletis, venit ad petram Ecgberti, quæ est in orientali parte saltus qui Anglico eloquio dicitur Mucelwudu[2], Latine vero, Magna Silva, Britannico more, Coitmawur.[3] Ibi ergo obviaverunt regi dilectissimo omnes accolæ Sumortunenses . . . . ac Wiltunenses, necnon Hantunenses, visoque lætati sunt immenso cordis tripudio, quasi redivivum ipsum suscipientes. Post tertium vero diem venit cum immenso exercitu ad locum qui dicitur Edderandun, quo juxta immensas paganorum phalanges invenit paratas cum densa multitudine ad bellum.

Alfred's men defeat Inguar.

Alfred builds a fort at Athelney,

meets the men of Somerset, Wilts, and Hants, at Brixton.

Asser, 482.

Victory of Ethandune.

1 *frater Hynguari et Healfdenæ*, Asser.

2 *Mucel-purlu*, MS.

3 *Coit-mapur*, MS.

A.D. 877. Exorto solis jubare limpidissimo, rex et omne decus suæ plebis induerunt se bellicis ornatibus, scilicet trilici toraca fidei, spei, charitatisque Dei. Hi exsurgentes a solo audacter provocabant in celebres ad bellum, de clementia Conditoris sperantes, securi ac vallo muniti astantis regis, cujus vultus ut angeli splendentis refulsit. Commiserunt ergo bellum per longa tempora diei utrique populi, quorum voces et collisiones armorum per longa terrarum spatia audita sunt.

Cernens igitur Speculator insignis desuper penetral Sui[a] terreni regis desiderium, concessit ei angelicæ potestatis suffragium. Is denique potitus victoria hostes suos prostravit, gratias reddens summo Salvatori cum cordis lætitia. Cumque ibidem rex cum suis legionibus arrideret, inimici qui remanserant ipsius magnis ejulatibus deflerent, ob famis et frigoris austeri- Asser, 482. tatem atque tanti regis timorem, rogant pacis clementiam qui eam semper impugnabant. Promittunt obsides, et juramenta in dextris extendunt. Auscultans hæc omnia rex, suatim motus clementia concedit cuncta petita. Rex vero ipsorum, Gutthrum onomate, Christianum se velle fore testatus est; qui sub manu piissimi regis in baptismatis purgatione regaliter susceptus est. Tinctus est idem Gutthrum baptismate salutis cum aliis viris electis xxx., quem rex Saxonum in filium adoptionis accepit. Qui postquam baptizatus est duodenis noctibus cum ipso mansit in magna gloria, cui spiritualis pater multa et inedicibilia largita est dona, ac omnibus qui Christianitatis fidem perceperunt.

Guthrum and other Danes receive baptism.

A.D. 879. The Danes remove to Cirencester.

§ 77. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIX., nativitatis Elfredi regis xxviii,* prædictus paganorum exercitus de *xxx. Cippanham, ut promiserat, consurgens Cirencestre adiit, quæ Britannico appellatur elogio Cairceri, ibique per unius anni cursum mansit. Ipso quoque anno immensus venit paganorum exercitus de ultramarinis climatibus in Tamensi

[a] That is, "down from the sanctuary of Himself."

fluvio: qui adunatus est supradicto cuneo, complices effecti, quod pravorum est. Eclypsis inter nonam et vesperam . . . . . facta est eodem anno. Eclipse.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXX., nativitatis autem Elfredi regis gloriosi xxix.,* sæpe memoratus paganorum exercitus a Cirencestre egressus ad Orientales accessit Anglos; ipsamque regionem dividentes inhabitare cœperunt. . . . . Pagani qui in Fulanhame hiemaverant, Britannicam deseruerunt insulam, Franciamque visitare cœperunt, pessima agnitione, quo uno anno permanserunt.

*xxxi. A.D. 880. Thence to East Anglia, where they settle. Asser, 483.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXI., nativitatis autem Elfredi regis xxx.,* præfatus exercitus equis ascensis in Francorum finibus devenit, quod mirabile videri potest quod visibiles hostes contra tam fortem bellicosumque populum auderent insurgere. At tunc feroces Franci, invicta fortitudine, a castellis, et oppidis, et civitatibus atque turribus viriliter progredientes, more leonum succensi sunt ira, videntes nefarias sceleratorum potestates emergere, gaudio lætitiaque exultare malos, jacere bonos terrore prostratos, innocuos flere, nocentes exultare. Inito consilio prudenti, audaces Franci bellum iniere durissimum cum paganis. Finito prælio Franci cum triumpho reversi sunt; Pagani equis acquisitis hac illac equitabant.

*xxxii. A.D. 881. The Danes (Normans) in France, defeated by the Franks.

His diebus plurima in eadem gente monasteria concussa sunt ac desolata. Nam et fratres cœnobii sanctissimi Benedicti, ipsius reliquias a tumulo quo locata fuerant immensa pulchritudine secum auferentes, hac illac discurrebant.[a]

Sufferings of the monks of Fleury.

[a] The "cœnobium" is Fleury on the Loire, above Orleans. The Normans ravaged the monastery in 865, and again in 878, (Hélyot, *Ordres Monastiques*), and each time the monks fled, bearing with them the body of St. Benedict, which was said to have been brought to Fleury by the monk Aigulph in 653. The source whence the writer drew his information was probably Abbo of Fleury, who was in England some years, and taught at Ramsay between 985 and 987.

A.D. 882. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXII., nativitatis autem Asser, 483. Elfredi gloriosi regis xxxi.,* paganorum exercitus suas *xxxiii. naves per flumen quod dicitur Mese in Francigenæ gentis regionem pertraxit, et ibi hiemavit uno anno. Eodem denique anno, Elfred rex Saxonum audacissimus ducum, navali prælio suffultus, contra paganicas naves in mari congressus est. Ex quibus ipse equilocus duas potenti virtute naves exsuperavit, occisis omnibus qui in eis erant. His exsuperatis, principum princeps grates reddidit dignas sospitatis Auctori. Quid deinde gestum sit referre libet. Principes duarum . . . . navium post hæc cum omnibus sociis valde vulneravit, qui, depositis enerviter armis, curvis poplitibus precibusque supplicibus dedere se regi magno, quamdiu scintillula vitalis caloris eis arrideret.

Alfred fights the Danes at sea.

A.D. 883. § 78. Sequenti anno, hoc est, DCCCLXXXIII., nativitatis vero Elfredi famosissimi regis xxxii.,* ipse nec nominandus exercitus naves suas per flumen quod appellatur Scald . . . . pertraxit, ibique uno mansit anno. *xxxiv.

The barbarians on the Scheldt.

Guthred made king. Guthred ex servo factus est rex, et sedes episcopalis in Cunkecestra restauratur.[a] vol. i. p. 68.

A.D. 884. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIIII., nativitatis denique Elfredi famosissimi regis xxxiii.,* indignissimus exercitus in duas se turmas segregavit. Una quidem in Orientalem Franciam perrexit, altera ad Britanniam veniens Cantiam adiit, ... quæ Rofecestrer . . . . dicitur.[1] Ante hujus portam castellum pagani fecerunt, nec tamen . . . . civitatem expugnare potuerunt, quia cives illius civitatis se viriliter defenderunt, quoadusque defensor totius regni Elfred rex cum magno exercitu . . . . supervenit . . . . Adveniente subito rege, ad naves suas Dani confestim confugiunt, concussi terrore, relicta *xxxv.

Attack on Rochester, repelled by Alfred.

---

[1] *civitatemque quæ Hrofesceastre Saxonice dicitur . . . obsedit*, Asser.

---

[a] This sentence is interlined, in the same hand as that described at p. 39, note[a].

sua arce et equis quos de Francia secum adduxerant, necnon captivis quos de Francia de eadem gente ceperant. Eodem tempore et anno, ipse armipotens rex classem suam de Cantia plenam bellatoribus in Orientales direxit Anglos. Cumque ad ostium Sture fluminis adveniret, confestim tredecim naves paratæ ad bellum paganorum obviaverunt eis, qui hinc inde acriter pugnantes, pagani omnes occisi, omnesque naves cum omni pecunia eorum captæ sunt. Qui autem fugere poterant ex Danis, catervatim congregavere undique naves, consertoque navali prælio cum Anglis, ubi dormiebant somno inerti, occisi sunt, inermis multitudo; quibus illud aptatur congruenter quod legitur, 'Multi claudunt visus cum aspicere 'deberent.'

Sea fight at the mouth of the Stour.

Asser, 484. Ipso nempe anno magnus exercitus paganorum de Germania in regionem Antiquorum Saxonum supervenit, contra quos, adunatis undique bellicis viris,[1] iidem,[2] Saxones atque Frixones . . . . viriliter atque fortiter pugnavere, in quibus duobus bellis Christiani populi, divinæ pietatis clementia concedente, victoriam habuere.

The barbarians defeated in the country of the Old Saxons.

Ea tempestate sanctissimæ memoriæ præsul Marinus universitatis viam arripuit, transmittendo spiritum unde prius venerat. Is denique scolam Saxonum in Romana urbe pro amoris affectu benignissimi regis Elfredi constituit ab omni tributo [liberam],[a] qui etiam multa dona ipsi transmisit, inter quæ dedit illi . . . . partem sanctissimæ . . . . crucis, in qua Dominus noster Jesus Christus pro universali hominum salute pependit.

Death of pope Marinus.

The Saxon school at Rome.

Relic of the true Cross.

Asser, 485. Nati sunt ergo regi filii et filiæ satis perspicui ac decoræ formæ, quorum quarumque nomina hic sunt deflorata, Eadward et Ethelward, Ethelfled et Ethelgifu, atque Elfthrid. Eadward vero filius regis, et Ealfthrid soror ejus, semper in curia regis cum magna nutritorum atque nutricum diligentia sunt nutriti. . . . . Nam et psalmos, et Saxonicos libros et . . . .

Alfred's children.

---

[1] *viribus*, Asser.

[2] male Twysden *id est.*

---

[a] Supplied by Twysden.

[b] The account given here by Asser of Alfred's maladies is altogether omitted, and what he says of his children is much curtailed and transposed.

carmina studiose didicere. Ethelward itaque, junior filius ejus, ludis literariæ disciplinæ subditus emicuit cum plurimis militum puerulis, nobilibus scilicet et ignobilibus. Ethelfled soror eorum Eadredo Merciorum principi in matrimonio copulata est; soror quoque ipsorum Ethelgyfa monasticæ vitæ ferulis subjuncta est. His temporibus fideliter glorioseque regimine rexit ecclesiam Christi Plegmundus archiepiscopus, qui venerandus vir sapientiæ fructibus renidebat, præditus bis binis columnis, justitiæ videlicet, prudentiæ, temperantiæ, fortitudinis. Warfridus vero regni sceptra Wigornensis civitatulæ eodem tempore purpurabat devotissimo cordis ingenio. Qui imperio regis jussus atque expetitus librum dialogorum Gregorii . . . . in Saxonicam linguam evertit, aliquando sensum ex sensu . . . . elegantissime interpretatus est. Ethelstanum quoque et Werwlfum sacerdotes insignes de Mercia ad se invitarat, eo quod hi præstantius atque perfusius in divinæ legis eruditione pollebant. Hos præcipuo amoris honore dilexit, honoravit; quorum doctrina et eruditione magnificatus est rex pacificus super omnes reges terræ.

Archbishop Plegmund.

Werfrith bishop of Worcester.

Asser, 486.

ib. 487.

A.D. 886. § 79. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVI., nativitatis vero Elfredi regis gloriosi XXXV.,* nec nominandus exercitus Danorum . . . . iterum in Occidentalium Francorum regionem venit, qui applicuerunt in flumine quod Sigene dicitur. . . . . Parisium quoque civitatem adiit ibique hiemavit: transitum pontis civibus prohibuit. Sed Deo adminiculum veri auxilii concedente, et civibus viriliter se protegentibus munitionem irrumpere non potuit. Eodem tempore rex Anglorum post incendia urbium stragesque populorum, Londoniam permaximam civitatem honorifice restauravit et habitabilem fecit, quam . . . . Ethelredo præcipuo duci Merciorum commendavit servandam. Omnes vero Angli et Saxones qui prius ubi ubi erant dispersi . . . . cum paganis, aut a captivitate liberati, venerunt sponte ad regis præsentiam, sponte se suo domino inclinantes. Ipse autem ut erat clemen-

ib. 489.

*XXXVII.

tissimæ mentis cunctis indulsit patrocinium suæ benignitatis.

Asser, 490. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVII., nativitatis autem A.D. 887.
xxxviii. Elfredi incliti regis xxxvi., supradictus . . . . exercitus Parisium civitatem relinquens venit ad Sigene, deinde ad ostium fluminis quod Materre nominatur, exhinc ad locum qui . . . . Cazei, id est,[1] villa regia, pervenerunt: in quo loco hiemaverunt integro anno. Sequente vero sane anno in ostio fluminis quod appellatur Jona intraverunt, non sine magno regionis damno, et illic morati sunt uno anno. Ipso denique tempore Elfredus rex
ib. 492. Saxonum divino instinctus munere legere et . . . interpretari sacros apices potuit. Erat itaque . . . . multis tribulationibus hujus mundi afflictus, quamvis in regia foret potestate constitutus. . . . . Nam etiam de Jerosolima a Bel patriarcha epistolas et dona illi diversa directa vidimus et legimus.[a] Qualiter dilatavit regni sui imperia, et renovavit urbium mœnia, atque civitatum munitiones roboravit quæ erant dirutæ, et quæ non erant fecit, quis urbana facundia suffultus possit labiis exultationis edicere? Sancta quoque loca qualiter ditavit ornamentis et regalibus donis quis enuntiet? Perturbatus erat frequenter animo contra principes et pentecomarchos et omne genus perversorum, quoniam ipsi noluerunt eum sequi in studiis quibus ipse desudabat. Sed tamen ille solus, divino suffultus amminiculo, regni gubernacula, velut præcipuus gubernator navim suam, hoc est, vitam suæ gloriosæ mentis ad portum pacifici paradisi studuit transferre. Solebat frequenti memoria hoc retinere quod canitur,

Boeth. ii. 4, 1.
Quisquis volet perhennem
Cautus ponere sedem,
Stabilisque nec sonori
Sterni flatibus Euri:

---

[1] *Cazendest*, Twysden.

---

[a] The unskilful borrower forgets that words proper in the mouth of an eye-witness are inapplicable in his own case.

Et infra:

Quam tenet[1] ruinis [hujus seculi status,] l. 17.
Miscens æquora ventus.
Tu conditus quieti,
Felix robore valli,
Duces serenus ævum,
Ridens ætheris iras.

Hæc spirituali indagine secum rex piissimæ mentis revolvens, inedicibilibus bonitatum fructuum actibus redolebat. Diebus solemnibus festis quanta munera suis episcopis et ducibus atque militibus contulit, quis enarret? Tunc pauperes jubilando exultabant; tunc orphani et viduæ nimio gaudio cordis applaudebant. Noverat illud scholastici,[a] "Tunc est pretiosa pecunia "cum translata fuerit in alios; largiendi usu desinit "possideri." Cœpit denique assidue non solum episcopos ætherea claritate nitentes admonere, ut populi delicta corrigerent, et vulgarem stultitiam castigando acrius coercerent; et non solum pastores admonuit populorum; verumetiam ducibus et dilectissimis ministris præcepit, ut semet ipsos ad communem totius regni utilitatem sapientissime suppeditarent. Boeth. *De Cons. Phil.* argum.

§ 80. Fecerat idem rex monasterium præpulchrum in loco qui dicitur Ethelingaige, [cui] vicina occidentali limite arx munitissima præfati regis imperio et operatione consita est. In quo cœnobio diversi generis monachos undique congregavit, et in eodem loco collocavit. Aliud quoque constituit monasterium juxta orientalem portam civitatis quæ Sceftesburg appellatur, satis habitationi sanctimonialium habile, in quo filiam suam Ethelgyfam devotam Deo virginem abbatissam constituit. Tanta enim dona et possessiones

---

[1] *Quamvis tonet*, Boeth.

[a] I owe this reference to Mr. Hinde.

ambobus concessit monasteriis, ut sufficeret eis ad victum et ad vestitum quamdiu vita comes afforet.

His quæ supra retulimus pleniter firmiterque peractis, sæpe nominatus rex Elfredus solito suo more intra suæ mentis thalamum cœpit sagaci ingenio pertractare, et pertractando ruminare illud quod in divinis scrip-
? Lev. i. 11. tum est literis. 'Si,' inquit, 'recte offeras, et recte 'non dividas, peccasti.' Et illud medullitus est præ-
Prov. xxi. 1. meditatus quod ait Salomon sapientissimus regum ; 'Cor 'sane regis in manu Domini est omnipotentis.' Censum quoque suum trifarie divisit, ita ut istic libet prætitulari. Primæ partis sectionem sui census, bellatoribus annualiter largitus est. Secundam, operatoribus quos ex multis gentibus aggregaverat. Tertiam, advenis undique ad se venientibus ; sciens illud corde
2 Cor. ix. 7. tenus, 'Hilarem datorem diligit Deus.' Erat enimvero in multis et in multifariis tribulationum stimulis constitutus quamvis in regia esset potestate subtronizatus.[a]

Sax. Chron. Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVIII. Beocca princeps Romam detulit eleemosynam regis Elfredi. Illo itinere obiit Ethelsuith soror ejusdem regis, et sepulta est in Pavia. A.D. 888.

Sax. Chron. § 81. Anno DCCCXC. Beornhelm abbas elemosinam regis Elfredi et Occidentalium Saxonum Romam pertulit. Eodem anno Guthrum rex Northanhymbrorum obiit. Hunc, sicut superius legitur, rex Elfredus elevavit de baptismate, et vocavit eum Ethelstan. Quo anno præfatus exercitus a Sigene perrexit Sanlaudan, quod est situm inter Britanniam et Galliam. Sed a Brittonibus in fugam versi, plures in amne proximo submersi sunt. A.D. 890. Death of Guthrum. The Northmen in France.

[a] "The particulars detailed in "this section are still from Asser, "and are treated in the same style "of loose paraphrase. The quo- "tations are not in Asser." Hinde (Surtees ed.).

A.D. 891. Anno DCCCXCI. Heathured suscepit episcopatum.[a]

A.D. 892. Death of archbishop Wulfhere. Anno DCCCXCII. Eboracensis episcopus Wlfhere obiit anno sui archiepiscopatus xxxix. Chron. E.

A.D. 893. Anno DCCCXCIII. Orientales Saxones et Northumbrenses obsides dederunt, et juraverunt regi Elfredo fidelitatem contra prædictos paganos qui jam in Angliam reversi fuerant. Chr. A. 894.

A.D. 894. The Danes at Exeter. Anno DCCCXCIV. exercitus prædictus qui obsedit Exancestre vastavit omnia circa Cissacestre. Sed non multo post ab his qui erant in civitate in fugam versi sunt, multi occisi et multæ ex navibus eorum captæ. Death of king Guthred. Hoc anno Guthred rex obiit. Chr. A. 894–5.

A.D. 899. Death of Alfred, and of bishop Eardulf. § 82. Anno DCCCXCIX. Elfredus rex obiit cum regnasset annis xxviii.; cui filius Edwardus successit, diligenter a patre admonitus ut præcipue sanctum Cuthbertum honoraret. Eardulfus quoque episcopus in Cunceceastre obiit, quo corpus Sancti Cuthberti transtulerat, cum quo per ix. annos ante paganorum exercitum multo cum labore et penuria de loco ad locum fugerat. Huic Cuthbertus in episcopatum successit.

A.D. 900. Ethelbald consecrated to York. Anno DCCCC. Ethelbald ordinatus est in episcopatum Eboracensis ecclesiæ. Ethelwerd, M.H.B. 519.

A.D. 901. Osbert banished. Anno DCCCCI. Osbrith regno pulsus est.

A.D. 902. Anno DCCCCII. Brehtsig occisus est.

A.D. 906. Edward the Elder makes peace with the men of East Anglia. Anno DCCCCVI. Rex Edwardus necessitate compulsus pacem firmavit cum Orientalibus Anglis et Northanhymbrensibus. Sax. Chron. 905.

A.D. 910. Successes of Edward. Anno DCCCCX. Angli et Dani pugnaverunt apud Teontanbole. Rex Edwardus Londoniam et Oxnaforda et quæ ad eam pertinent suscepit; quo anno multa piratarum manus circa Sabrinam flumen crudeliter vastando grassata est, sed ibi citius tota pœne interiit.

---

[a] This entry is at the foot of the page; it is altogether misplaced in point of date; see vol. I., p. 52.

Anno DCCCCXII. Reingwald rex et Oter comes et Oswl Cracabam irruperunt et vastaverunt Dunbline. A.D. 912. Dublin sacked by the Northmen.

Anno DCCCCXIV. Niel rex occisus est a fratre Sihtrico. A.D. 914. Murder of Niel.

Anno DCCCCXIX. Rex Inguald irrupit Eboracum. A.D. 919. Reginald occupies York.

§ 83. Anno DCCCCXX. Rex Sihtricus infregit Devennport. A.D. 920. Sihtric at Devonport.

Anno DCCCCXXIII. Edwardus rex mortuus est, relinquens imperium filio suo Ethelstano. A.D. 923. Death of Edward.

Anno DCCCCXXV. Wigredus episcopus consecratur ad episcopatum Sancti Cuthberti. A.D. 925. Wigred bishop of Lindisfarne.

Anno DCCCCXXVII. Ethelstanus rex de regno Brittonum Gudfridum regem fugavit. A.D. 927 Athelstan chases Guthfrid out of Britain,

Anno DCCCCXXXIII. Rex Ethelstanus jussit Eadwinum fratrem suum submergi in mare. A.D. 933. and causes Edwin to be drowned.

Anno DCCCCXXXIV. Rex Ethelstanus cum multo exercitu Scotiam tendens, ad sepulcrum Sancti Cuthberti venit, illius patrocinio se suumque iter commendavit, multa ac diversa dona quæ regem decerent ei obtulit et terras, æterno igni contradens cruciandos quicunque ei aliquid ex his subtraxerint. Deinde hostes subegit, Scotiam usque Dunfoeder et Wertermorum terrestri exercitu vastavit, navali vero usque Catenes depopulatus est.[a] A.D. 934. Athelstan visits the tomb of St. Cuthbert; successful raid against the Scots by land and sea.

Anno DCCCCXXXVII. Ethelstanus rex apud Wendune pugnavit, regemque Onlafum cum DC. et XV. navibus, Constantinum quoque regem Scottorum, et regem Cumbrorum, cum omni eorum multitudine in fugam vertit. A.D. 937. Victory of Wendune (Brunanburh).

§ 84. Anno DCCCCXXXIX. Ethelstanus rex obiit, cui frater suus Edmundus in regnum successit, quo anno rex Onlaf primo venit Eboracum, deinde ad austrum tendens, Hamtonam obsedit. Sed nichil ibi proficiens, vertit exercitum ad Tameweorde, et vastatis A.D. 939. Death of Athelstan; Edmund succeeds. Anlaf occupies York; treaty between him and Edmund.

[a] The short entries from 910 are chiefly taken from the Saxon Chronicle, but this annal supplies us with valuable and original information.

omnibus per circuitum, dum rediens ad Legraceastre perveniret, occurrit ei rex Edmundus cum exercitu. Nec erat pugna difficilis, quoniam duo archiepiscopi Odo et Wlstan placatis alterutrum regibus pugnam sedaverant. Pace itaque facta, terminus utriusque regni erat Wetlingastrete. Edmundus ad australem partem, Onlaf ad aquilonalem regnum tenuerunt.

A.D. 941. Death of Olilaf; sack of Lindisfarne.

Anno DCCCCXLI. Olilaf, vastata ecclesia Sancti Balteri et incensa Tiningaham, mox periit. Unde Eboracenses Lindisfarnensem insulam depopulati sunt, et multos occiderunt. Filius vero Sihtrici nomine Onlaf regnavit super Northanhymbros.

A.D. 943. Anlaf driven out of Northumbria.

Anno DCCCCXLIII. Northumbri regem suum Onlaf de regno expulerunt.

A.D. 945. Edmund establishes himself there.

Anno DCCCCXLV. Edmundus rex expulsis duobus regibus regnum obtinuit Northanhymbrorum.

A.D. 948. Death of Edmund; Edred succeeds. The Northumbrians turn to Eiric the Dane,

§ 85. Anno DCCCCXLVIII. Edmundus rex occisus est et frater ejus Edredus regnum suscepit, cultor justitiæ et pietatis. Moxque Northumbriam circuiens totam possedit, sed post juratam ei fidelitatem Northymbrenses quendam Danum, Eiricum, præfaciunt regem.

A.D. 950. but afterwards submit to Edred.

Anno DCCCCL. Eadredus rex vastata Northymbria cum jam rediret, Northymbrenses erumpentes extremos exercitus regis peremerunt. Statuit rex reducto exercitu provinciam penitus delere, sed indigenæ, abjecto quem constituerant rege, Eadredum citius muneribus placarunt. Ann. Cambr. 950.

A.D. 951. Death of Howel, king of the Britons.

Anno DCCCCLI. Owel rex Brittonum obiit.

A.D. 952. Kings in Northumbria die out, earls succeeds them.

Anno DCCCCLII. defecerunt hic reges Northanhymbrorum; et deinceps ipsa provincia administrata est per comites.

A.D. 953. Osulf the first earl.

Anno DCCCCLIII. Comes Osulf suscepit comitatum Northanhymbrorum.

A.D. 955. Death of Edred.

Anno DCCCCLV. Eadredo rege defuncto successit Eadwinus, filius Edmundi qui ante eum regnavit.

A.D. 956. St. Dunstan banished.

Anno DCCCCLVI. Beatus Dunstanus abbas ab Eadwino expellitur.

Anno DCCCCLVII. Mortuo Eadwino frater ejus Eadgarus successit in regnum, qui magnæ devotionis extitit erga Dei cultum, ideoque in pace et honore, servientibus sibi octo regibus, regnum tenuit xvii. annis. Post quem filius ejus Eadwardus regnavit, qui dolo novercæ suæ interfectus Scestoniæ requiescit. Cui successit frater suus Ethelredus, pater Eadwardi regis quem susceperat ex Emma. A.D. 957. Edgar's prosperous reign; his successors.

§ 86. Sequitur recapitulatio superiorum de rege Elfredo. Deinde successio regum per ordinem, qui et qualiter ad regnum pervenerunt Anglorum. A recapitulation concerning Alfred is to follow.

De Historia Willelmi Malmesbiria.

Malm. G.R. § 154. Non indecens opinor si quiddam quod regi Eadgaro divinitus ostensum est, stilo commendem. Venerat in saltum venationis feracem, utque fit plerumque, sociis ad insequendas feras per devia dispersis, solus remanserat. Itaque continuatione cursus ad egressum nemoris perveniens, constitit, sodales opperiens. Nec mora, gravante nutantia lumina somno, pedes efficitur, ut transacti laborem diei temperaret modicæ quietis voluptas. Jacebat ergo sub mala silvatica stratus, ubi penduli per circuitum rami foliatam effecerant cameram. Lassitudine itaque suadente, rivus subter scatebris loquacibus fluens soporem invitabat, cum canis femina, cui cura ferarum vestigia insequi, pregnans et juxta pedes accubans, dormitantem exterruit. Namque, matre tacente, catuli alvo inclusi latratus multiformes et sonoros reddidere, quodam nimirum sui carceris gaudio incitati. Hoc monstro attonitus, dum ad cacumen arboris oculos intendit, videt poma unum et alterum delapsa in fluvium. Quorum collisione bullis aquatilibus inter se crispantibus, vox articulata insonuit "Wel his the," id est, "Bene est tibi." Nec multo post, undarum voluminibus agentibus, urceolus super aqua apparuit, et post urceolum urceus exundans aqua. Nam alter vacuus.[1] Et quamvis The portents which king Edgar saw, while hunting.

[1] *vacuus erat*, Malm.

crebro gurgitis impulsu major minorem urgeret, ut scilicet aquas suas in illum infunderet, nunquam tamen obtinere potuit quin urceolus vacuus recederet, iterumque quasi superbo gestu victor urceum impeteret. Domum itaque regressus, ut dicit psalmista, exercitabatur et scopebat spiritum suum. Sed convenit eum mater, ut serenaret frontem et animum, sibi studio futurum ut a parte Domini [1] qui nosset ænigmata inspiratione sua patefacere. Quo ammonitu, retulit [2] ille mœstitiam, et solvit in otia curas, conscius maternæ sanctitatis cui soleret Deus multa revelare. Erat ea vocabulo Elfgifa, bonis operibus intenta, pietate et dulcedine prædita, ut etiam reos quos tristis sententia judicum palam damnaverat ipsa occulte redimeret. Preciosus amictus, qui plerisque mulieribus est leno solvendi pudoris, illi erat supellex munificentiæ, ut quamlibet operosam vestem conspecto statim largiretur pauperi. Speciem corporis et artificium manuum in ea quoque livor laudaret, cum nihil reprehendere posset. Hæc igitur, intimis medullis vaticinium combibens, postero mane filio dixit. "Latratus "catulorum quem matre quiescente dedere, significat, quod "post obitum tuum, quiescentibus illis qui modo valent et "vivunt, nondum nati nebulones contra Dei latrabunt eccle-"siam. Sane quod unum pomum secutum est alterum, ita "ut ex collisione secundi in prius videretur vox sonuisse "'Wel his the,' hoc innuit, quod ex te, qui modo arbor "es totam inumbrans Angliam, duo procedent filii; fautores "secundi extinguent primum; tunc diversæ partis incentores "dicent pueris utrisque, "Wel his the," quia mortuus reg-"nabit in cœlo, vivus in seculo. Jam vero quod urceus "major minorem implere non poterat, hoc designat, quod "gentes aquilonales quæ numerosiores sunt quam Angli, "Angliam post mortem tuam impetent. Et quamvis crebro "compatriotarum adventu ruinas suas suppleant, nunquam "hunc angulum mundi poterunt implere, quin potius Angli "nostri, cum maxime victi videbuntur, eas expellent, eritque "sub suo et Dei arbitrio usque ad præfinitum tempus a "Christo." Hujus vaticinii veritatem lectio posterior patefaciet. Considerari ergo debet parentis et prolis indubitata sanctitas, quod alter viderit ænigma vigilans sine obstaculo,

His mother Elfgifa promises to find the meaning of them.

Character of Elfgifa.

She interprets the portents.

The Danes will never be able to supplant the English.

[1] *ut appeteret Deum*, Malm. | [2] *retudit*, Malm.

et altera solverit problema de longe porrecto prophetiæ oculo.[a]

Malm. G.R. § 221. Viderat quondam, somnii revelatione, seculi illius felicitatem Brihtwoldus Wiltunensis episcopus; viderat et annuntiaverat. Nam dum, tempore regis Cnutonis, cœlestibus apud Glestoniam lucubraret excubiis, subiissetque illum cogitatio, quæ frequenter angebat, de regia stirpe Anglorum pene deleta, hæc meditanti sopor irrepsit. Et ecce in superna raptus videt apostolorum principem Petrum, ipsum Edwardum, qui tunc in Northmannia exulabat, in regem consecrare, cœlibe designata vita, et certe xxiv. annorum numero regni computato; eidemque conquerenti de posteritate respondere, "Regnum Anglorum est Dei; post te "providit regem ad placitum sui." To bishop Brihtwold the happiness of the reign of Edward the Confessor was revealed in a vision.

Malm. G.R. § 207. § 87. Tempore hujus ultimi Edwardi regis Angliæ, in confinio Britanniæ et Normanniæ portentum visum est in una vel potius duabus mulieribus. Duo erant capita, quatuor brachia, et cætera gemina omnia usque ad umbilicum. Inferius duo crura, duo pedes, et cætera omnia singula. Ridebat, comedebat, loquebatur una; flebat, esuriebat, tacebat altera. Ore gemino manducabatur, sed uno meatu digerebatur. Postremo una defuncta supervixit altera, portavit pene triennio viva mortuam, donec et mole ponderis et nidore cadaveris ipsa quoque defecit. Putatum est a quibusdam, et literis etiam traditum, quod hæ mulieres Angliam et Normanniam significaverunt. Quæ, licet spatiis terrarum sint divisæ, sunt tamen sub uno dominio unitæ. Hæ quicquid pecuniarum avidis faucibus insorbuerint, in unam lacunam defluit, quæ sit vel principum avaritia, vel circumpositarum gentium ferocia. Mortuam et pœne exhaustam Normanniam ingentibus[1] pecuniis sustentat Anglia, donec et ipsa fortassis succumbat exactorum violentia: felix si unquam in libertate respirare poterit, cujus inanem jamdudum persequitur umbram. Nunc gemit calamitatibus afflicta, pensionibus addicta. The portent of the women-twins, by which, as some thought, was signified the union of England and Normandy.

[1] *vigens*, Malm.

[a] The passage *Hujus . . . oculo* is added in the MS. at the foot of the page, as a note to "tempus a "Christo."

The vision of Edward the Confessor on his death-bed, announcing the conquest of England.

Hanc prophetiam idem rex Edwardus moriens exhibuit, quam hic per anticipationem dicam. Cum enim biduo elinguis jacuisset, die tertio post soporem graviter et profunde suspirans, "Deus," inquit, "omnipotens, si non est fantas-
"tica illusio sed verax visio quam vidi, da mihi facultatem
"eam astantibus exponendi, aut e converso." Ita mox expedita loquela, "Duos," inquit, "modo monachos vidi mihi
"assistere, quos adolescens olim in Normannia videram re-
"ligiosissime vixisse et Christianissime obiisse. Hi se Dei
"nuntios præfati, talia ingessere. 'Quoniam primores
"'Angliæ, duces, episcopi, et abbates non sunt ministri
"'Dei sed diaboli, tradidit Deus hoc regnum post obitum
"'tuum anno uno et die uno in manu inimici, pervaga-
"'bunturque dæmones totam hanc terram.' Cumque ego
"hæc me ostensurum populo dicerem, illumque pœnitentia
"facta liberandum, præmisso exemplo Ninivitarum, promitte-
"rem, 'Neutrum,' aiunt, 'erit, quia nec ipsi pœnitebunt,
"'nec Deus eis miserebitur.' Et quando," inquam, "tan-
"tarum calamitatum remissio sperari poterit? 'Tunc,' in-
"quiunt, 'quasi si arbor viridis succidatur in medio, et pars
"'abscisa deportetur a stipite trium jugerum spatio, cum
"'sine quolibet amminiculo, suo iterum connexa trunco,
"'cœperit et floribus pubescere et fructus protrudere, ex
"'coalescentis succi humore[1] pristino, tunc demum poterit
"'sperari talium malorum remissio.'" Malm. G. R. § 226.

Hujus vaticinii veritatem, quamvis cæteris timentibus, tunc Stigandi archiepiscopi risus excepisset, dicentis, vetulum accedente morbo nugas delirare. Hujus ergo vaticinii veritatem nos experimur, quod scilicet Anglia exterorum facta est habitatio et alienigenarum dominatio. Nullus hodie Anglus vel dux, vel pontifex, vel abbas. Advenæ quique divitias et viscera corrodunt Angliæ, nec ulla spes est finiendæ miseriæ. Malm. G. R. § 227.

A.D. 848. Birth of Alfred.

§ 88. Anno ab incarnatione Domini DCCCXLVIII. Angulsaxonum rex Elfredus in illa plaga quæ nominatur Barrocscire . . . . nascitur, cui genealogia tali serie contexitur. Elfredus rex erat regis Occidentalium Saxonum filius Athelvulfi. Qui fuit Egberti. Qui fuit Ealh- Asser, 468-9. Flor. 549.

[1] *amore*, Malm.

mundi. Qui fuit Eafæ. Qui fuit Eoppa. Qui fuit Ingles. Ingles et Ine ille, famosus Occidentalium rex Saxonum, germani duo fuerunt. Qui Ine Romam perrexit, et ibi vitam præsentem finiens, cœlestem patriam cum Christo regnaturus adiit, sicut Beda in gestis Anglorum narrat. Qui fuerunt filii Coenred. Qui fuit Ceolwald. Qui fuit Cutha. Qui fuit Cuthwine. Qui fuit Ceaulin. Qui fuit Cinric. Qui fuit Creoda. Qui fuit Cerdic. Qui fuit Elesa. Qui fuit Esla. Qui fuit Gewis, a quo Britones totam illam gentem Gewis nominant. Qui fuit Wig. Qui fuit Freawine. Qui fuit Freothegar. Qui fuit Brand. Qui fuit Bealdeag. Qui fuit Woden. Qui fuit Frithewald. Qui fuit Frealaf. Qui fuit Frithevulf. Qui fuit Fingoldvulf. Qui fuit Geta.[a] Quem Getam jamdudum pagani pro Deo venerabantur. Cujus Sedulius poeta insignis mentionem faciens in Paschali carmine ita exorsus est ;

His genealogy traced through Woden and Geta to Adam.

Asser. 469.

vid. p. 69.

Cum sua gentiles studeant figmenta poetæ
Grandisonis pompare modis, tragicoque boatu,
Ridiculove Getæ, seu qualibet arte canendi, etc.

Qui Geta fuit Ceatwa. Qui fuit Beau. Qui fuit Sceldwa. Qui fuit Heremod. Qui fuit Itermod. Qui fuit Hatra. Qui fuit Wala. Quit fuit Beaduing. Qui fuit Sem. Qui fuit Noe. Qui fuit Lamech. Qui fuit Matussalam. Qui fuit Enoch. Qui fuit Malaleel. Qui fuit Cainan. Qui fuit Enos. Qui fuit Seth. Qui fuit Adam.

Mater quoque Elfredi Osburh nominabatur, religiosa nimis fœmina, nobilis ingenio, nobilis et genere; quæ erat filia Oslac famosi pincernæ regis Athelvulfi . . . . . Qui Oslac Gothus erat natione, ortus enim erat de Gothis et Jutis, de semine scilicet Stuf et Withgar duorum fratrum et etiam comitum, qui accepta potestate Vectæ insulæ ab avunculo suo Cerdic rege et Cinric filio suo, consobrino eorum, paucos Britones ejusdem insulæ accolas, quos in ea invenire potuerunt, in loco qui dicitur Withgaraburh occiderunt. Cæ-

His mother Osburga.

[a] In this genealogy Symeon follows the more correct version of Florence (who borrowed it from the Saxon Chron. a. 855) rather than that of Asser. "Fingoldvulf" should be "Fin, qui fuit Godwulf."

teri enim accolæ ejusdem insulæ aut occisi erant, aut exules, aut fugerant.[1] Asser, 469. Flor. 550.

A.D. 851. Fighting with the Danes, who winter in Sheppey.

Anno DCCCLI. . . . . Karl Domnaniæ comes . . . . contra paganos pugnavit in loco qui dicitur Wincanbeorh, et Christiani victoriam habuerunt. Dani quoque hiemaverunt in insula quæ vocatur Scepige, id est, insula Ovium. . . . . Eodem anno magnus exercitus paganorum venit cum trecentis quinquaginta navibus in ostium Tamensis fluminis; qui Doroberniam, id est, Cantuariorum civitatem . . . . depopulati sunt, et Berthulfum Merciorum regem cum omni exercitu suo, qui ad præliandum contra illos venerat, in fugam verterunt. Post hæc audaciores [a] Dani effecti, exercitus omnis ipsorum ad Suthrige est congregatus. Quod audiens bellipotens Athelvulfus rex Saxonum congregavit et ipse exercitum copiosum, et filius ejus Ethelbaldus cum eo, in loco qui dicitur Aclea, id est, in "campo quercus." Cumque decus Angligenæ gentis armis splendesceret resultantibus, diutissime pugnaverunt Angli cum Danis, fortiter repugnantes, quia viderunt fortiter regem suum bellare, ideo fortiores hostibus facti sunt in bello. Cumque diutissime viriliter decertarent, et acerrime animoseque ex utraque parte pugnatum esset, maxima pars paganæ multitudinis funditus deleta atque occisa est, ita ut nunquam in aliqua regione in una die, nec ante, nec post, tanti occubuerunt in morte. Christiani vero ipso die victoriam honorifice tenuerunt, et loco funeris dominati sunt; grates reddentes Domino in hymnis et confessionibus.

Battle at Aclea.

A.D. 852. Burhred king of Mercia.

§ 89. Anno DCCCLII. rex Merciorum Berthulfus vita decessit, Flor. 550.
cui in regnum Burhredus successit. Ipso anno Ethelstanus rex et Alchere comes magnum paganorum exercitum invenerunt in Cantia in loco qui dicitur Sandvic, quem ibidem, Flor. a. 849.

---

[1] *aufugerant*, Asser, Flor.

[a] In this entry Symeon retains the decorative padding with which the Cuthbertine had stuffed out the simple narrative of Asser; see p. 70.

Deo auxilium concedente, prope totum occiderunt, et ex navibus eorum novem rapuerunt, cæteri per fugam terrore perculsi fugerunt. Danes defeated at Sandwich.

Anno DCCCLIII., nativitatis Elfredi v.,[1] Burhredus rex Merciorum per nuntios deprecatus est Athelvulfum Occidentalium Saxonum regem ut ei auxilium conferret, quo mediterraneos Britones, qui inter Merciam et mare occidentale habitant, dominio suo subdere potuisset, qui contra eum immodice reluctabantur. Nec segnius Athelvulfus rex legatione ejus accepta exercitum movens Britanniam cum Burhredo rege adiit, statimque ut ingreditur gentem illam devastans dominio Burhredi subdit. Quo facto, domum redit. A.D. 853. Ethelwulf gives aid to Burhred against the Britons; Asser, 470. Flor. 551.

Eodem anno Athelvulfus rex præfatum filium suum Elfredum, cum esset annorum quinque, magno nobilium et etiam ignobilium numero constipatum, honorifice Romam transmisit. Quem sanctus Leo papa sui patris rogatu ordinans unxit in regem, et in filium adoptionis sibimet accipiens, confirmavit, et ad patrem cum benedictione remisit. and sends his son Alfred to Rome, where pope Leo III. anoints him king.

Anno DCCCLIV., nativitatis regis Elfredi vi., Wlfere, regnante rege Osberto super Northimbros, suscepto pallio confirmatus est in archiepiscopatum Eboracensem, et Eardulf suscepit episcopatum Lindisfarnensem. Quo pertinebant Lugubalia, id est, Luel, nunc dicitur Carleil, et Northam, quæ antiquitus Ubbanford dicebatur. Omnes quoque ecclesiæ ab aqua quæ vocatur Tweda usque Tinam australem, et ultra desertum ad occidentem, pertinebant illo tempore ad præfatam ecclesiam, et hæ mansiones, Carnham et Culterham, et duæ Geddewrd ad australem plagam Teinetæ quas Ecgredus episcopus condidit: et Mailros, et Tigbrethingham, et Eoriercorn ad occidentalem partem, Edwinesburch, et Pefferham, et Aldham, et Tinnigaham, et Coldingaham, et Tillemuthe, et Northam supradictam. Werchewurd quoque ipsius ecclesiæ possessio erat, donante rege Ceolwlfo cum omnibus appendentiis suis. Hanc enim mansionem ipse rex, abrenuntians mundo, secum A.D. 854. Wulfhere is made archbishop of York and Eardulf bishop of Lindisfarne. List of the possessions of this latter see.

[1] *undecimo*, Asser.

ecclesiæ Lindisfarnensi contulit, in qua monachus effectus cœlesti regno militavit. Cujus corpus postea delatum in ecclesiam supradictæ villæ Northam multis ibidem, ut fertur ab habitatoribus ipsius loci, claruit miraculis. Hoc rege jam monacho facto efficiente, data est Lindisfarnensis ecclesiæ monachis licentia bibendi vinum vel cervisiam; ante illud tempus non nisi lac vel aquam bibere solebant, secundum antiquam traditionem sancti Aidani primi ejusdem ecclesiæ antistitis et monachi; qui cum illo de Scotia venientes, ibidem donante rege Oswaldo mansionem acceperant, et cum magna districtione futuræ vitæ servientes degere gaudebant. Præterea memoratus Ecgredus episcopus ædificans ecclesiam in loco qui dicitur Geineforde, donavit eam sancto Cuthberto. Condidit etiam Billingeham in Heorternysse, et duas alias villas, Ileclife et Wilegeclife ad australem plagam fluminis Taisæ, quas sancto Cuthberto ad victum sibi servientium dedit: similiter et Wudecestre, et Hwitingeham et Eadulfingaham, Egwiluingeham, donante rege Ceolwlfo antiquitus S. Cuthberti fuerunt.

King Ceolwulf, on becoming a monk, obtains for the Lindisfarne monks leave to drink wine or beer.

Quo anno Ealchere comes, cum Cantuariis, et Wada dux cum Suthriis, in insula Thenet . . . . . acriter bellum ineunt contra paganos. Et primo quidem congressu Christiani victores extiterunt; sed prolongato diu prælio, plurimis ex utraque parte peremptis gladio, nonnullis etiam in mari suffocatis, tandem utrique duces occubuerunt.

Danish victory at Thanet.

Asser, 470. Flor. 551.

Hoc anno Athelvulfus, Occidentalium Saxonum rex, tradidit nuptum filiam suam Merciorum regi Burhredo in villa regia quæ vocatur Cippanhame, cum affluentia rerum omnium.

Marriage between Burhred and a daughter of Ethelwulf.

A.D. 855. Ethelwulf devotes a tithe of his kingdom to the divine service.

§ 90. Anno DCCCLV. . . . . . . magnus paganorum exercitus tota hieme in insula Sceapege, id est, insula ovium, hiemaverunt. Eodem anno Athelvulfus . . . . rex decimam totius regni sui partem ab omni regali servitio et tributo liberavit, et in sempiterno graphio in cruce Christi pro animæ suæ redemptione et antecessorum suorum uni et

Asser, 470. trino Deo immolavit. Sicque magno cum honore Romam perrexit, filiumque suum Elfredum, quem plus cæteris dilexit, quem ut antea Romam miserat, etiam nunc secum illo deducens, anno ibidem integro remoratus est. Quo peracto, ad patriam suam remeavit, afferens secum Juditham, Karoli Francorum regis filiam. Vixit ergo Athelvulfus rex duobus annis postquam Roma [1] rediit. Qui inter cætera bona quæ gessit opera, omni anno . . . . trecentas mancusas denariorum Romam portare præcepit; centum in honore sancti Petri . . . . ad emendum oleum quo implerentur omnia luminaria illius . . . . ecclesiæ in vespera Paschæ, et similiter in gallicantu; centum etiam in honore sancti Pauli Apostoli eadem de causa; centum quoque mancusas universali Papæ Apostolico.

Visits Rome taking Alfred on his return, marries Judith.

Asser, 472.

Death of Ethelwulf.

He makes a yearly gift of 300 mancuses to the Roman see.

Flor. 552. Defuncto autem illo et apud Wintoniam [2] sepulto, Ethelbaldus filius ejus duobus ac dimidio annis Occidentalium Saxonum post patrem regni gubernacula rexit, qui contra Jesu Christi interdictum et Christianorum traditionem ac contra omnium paganorum consuetudinem, thorum patris sui ascendens, Juditham Karoli Francorum regis filiam cum magna . . . . infamia in matrimonium duxit.

Ethelbald succeeds. He marries Judith in breach of the canons.

Sanctissimus Deoque acceptus eadem tempestate Eadmundus, ex antiquorum Saxonum prosapia oriundus, fidei Christianæ cultor veracissimus . . . . Eastenglæ provinciæ nactus est culmen regiminis.

Edmund king of East Anglia.

Asser, 473. Flor. 553. Anno DCCCLX. . . . . rex Ethelbaldus defunctus et in Scireburna sepultus; et Ethelberht frater suus Cantiam et Suthregiam, Suthseaxan quoque suo dominio, ut justum erat, subjunxit. In cujus diebus magnus paganorum exercitus de mari adveniens, Wintoniam civitatem hostiliter invadens, depopulatus est. Cui, cum ad naves cum ingenti præda reverterentur, Osric Hamtunensium comes cum suis, et Ethelvulfus comes cum Bearrocensibus, viriliter obviaverunt, consertoque prælio . . . . pagani passim trucidantur, et cum diutius resistere non possent, muliebrem fugam arripiunt, et Christiani loco funeris dominati sunt.

A.D. 860. Ethelbert succeeds Ethelbald.

The Danes plunder Winchester, but are defeated on the way back to their ship.

Ethelberht itaque quinque annis regno pacifice et amabiliter atque honorabiliter gubernato, cum magno suorum dolore viam

Death of Ethelbert.

---

[1] *Romam*, Twys.

[2] *Stemrugam* (Stæningam), Asser.

universitatis adiit, et in Sciréburnan juxta fratrem suum honorifice sepultus requiescit. Asser, 473.

A.D. 863. and of St. Swithin.

§ 91. Anno DCCCLXIII. sanctus Swithunus episcopus Wintoniensis hoc anno transivit ad Dominum. Flor. 553, a. 862.

A.D. 864. The Danes ravage East Kent.

Anno DCCCLXIIII. pagani hiemaverunt in insula Thenet, firmumque fœdus cum Cantuariis pepigerunt; quibus Cantuarii pecuniam pro fœdere servando reddere promiserunt. Interea tamen vulpino more pagani noctu clam castris erumpentes, fœdere dirupto et promissionem pecuniæ spernentes, sciebant enim majorem pecuniam se furtiva præda quam pace adepturos, totam orientalem Cantiæ plagam depopulati sunt.

A.D. 866. Ethelred succeeds.

Anno DCCCLXVI. . . . . . Ethered regis Ethelberti frater Occidentalium Saxonum regni gubernacula suscepit. Eodem anno magna paganorum classis, ducibus rege Haldano, Inguar, et Hubba, de Danubia Brittaniam advenit, et in regno Orientalium Anglorum, quod Saxonice Eastangle dicitur, hiemavit, ibique ille exercitus maxima ex parte equester factus est, equitantes et discurrentes hac illac, prædam diripientes enormem, non parcentes viris vel fœminis, viduis nec virginibus.

Character of Alfred.

His diebus Elfredus, id est, clito Atheling, jugi meditatione cœpit divinis imbui doctrinis; qui miro patris matrisque amore supra omnes fratres suos ab ipsis diligebatur cunabulis. Crescente denique illo corpore in puerili ætate, forma cæteris fratribus suis decentior videbatur, vultuque insignis renitebat, et verbis refulsit egregiis. Cervino quoque desiderio æstuabat sui cordis penetralia suffundi, et thalamum pectoris sacris literis imbui: sed, proh dolor! parentum ac nutritorum incuria illiteratus permansit usque ad duodecimum suæ ætatis annum. Saxonica quoque poemata gloriosus adolescens et futurus rex die noctuque discere studuit, eratque docilis, in arte venatoria industris, in omni peritia incomparabilis.[a] Cum ergo quadam die ejus dignissima genitrix sibi et fratribus suis Asser, 474.

His love for lays written in his mother tongue

[a] The substance of the above passage is from Asser, but put in Symeon's own words.

quendam Saxonicum poematicæ artis librum . . . . . ostenderet, ait eis, "Quisquis, charissimi filii, vestrum "istum potuerit codicem citius discere, dabo ei ipsum." At ille, divina inspiratione instinctus et pulchritudine principalis literæ exhilaratus, ita matri respondit, ... "Verene," sic ait matri suæ, "dabis?" . . . . . . Ad hæc illa arridens et gaudens atque affirmans, "Dabo," inquit, "dabo." Mox autem tulit librum de manu suæ genitricis, magistrum adiit, libellum ostendit, et legit, præceptore ostendente. Post spatium non longi temporis venit ante præsentiam dilectæ matris, librumque memoriter recitavit. Ipsa vero grates immensas reddit gratiæ Salvatoris, agnoscens gratiam Dei esse in mente juvenis. Post hæc inflammatus divini amoris desiderio, psalmos perplurimos, cursumque diurnum, id est, celebrationes horarum, didicit ipse devotus, quos in uno volumine congregatos, die noctuque . . . in sinu suo inseparabiliter portabat. O felix hominum genus! O rex prudens! gestas gestantem, sapientiæ claves vehis, sapientiam diligis, sapiens eris, faciens judicium et justitiam in terris. O clerici, attendite et videte regem in sinu librum deferre die noctuque; vos vero nec legem Dei scitis, nec scire vultis. Præcipueque idem rex factus lugebat filium suum, id est, animum, quod liberalibus non fuerit artibus instructus.

His practice of carrying about with him a kind of breviary.

p. 74.

Asser, 474. Flor. 553.

§ 92. Anno DCCCLXVII. prædictus paganorum exercitus de Orientalibus Anglis ad Eboracam civitatem migravit, quæ in aquilonali ripa Humbræ fluminis sita est, omniaque vastaverunt usque Tinemutham. Eo tempore maxima inter Northumbros discordia diabolico instinctu orta fuerat, sicut semper populo qui odium incurrerit[1] evenire solet. Nam Northumbri eo tempore legitimum regem suum, Osbryth nomine, regno expulerant, et tyrannum quendam Ella nomine, non de regali prosapia progenitum, super regni apicem constituerant. Sed advenientibus paganis, consilio divino et optimatum amminiculo pro communi utilitate discordia illa aliquantulum sedata est. Osbryth et Ella adunatis viribus

Great Danish victory at York.

[1] *Dei* addit Asser.

congregatoque exercitu Eboracum oppidum adeunt. Quibus advenientibus, pagani confestim fugam arripiunt, et intra urbis mœnia se defendere procurant. Quorum fugam et pavorem Christiani cernentes, etiam intra urbis mœnia eos persequi, et murum frangere instituunt. Quod et fecerunt. Non enim tunc adhuc illa civitas firmos et stabilitos muros illis temporibus habebat. Cumque Christiani murum, ut proposuerant, fregissent, eorumque magna pars in civitatem simul cum paganis intrassent, pagani dolore et necessitate compulsi super eos atrociter irrumpunt, cædunt, fugant, prosternunt intus et extra. Hoc factum est xii. kal. Aprilis, feria vi. ante Dominicam Palmarum. Illic maxima ex parte omnes Northumbrensium cæsi,[1] occisis duobus regibus, deleti occubuerunt: reliqui vero qui evaserunt pacem cum paganis pepigerunt. Quibus peractis, prædicti pagani sub suo dominio regem Egbertum præfecerunt. Egbertus vero regnavit post hæc super Northumbros ultra Tine vi. annis. Eodem anno Ealhstan episcopus Scireburnensis ecclesiæ est defunctus, et in Sciréburna sepultus.

The Danes set up Egbert as king.

Death of bishop Ealhstan.

A.D. 868. Alfred marries a Mercian lady,

daughter of Eadburg.

Anno DCCCLXVIII. Cometis visa est manifestissime hoc anno. Venerabilis rex Elfredus, secundarii tamen tunc ordine fretus, uxorem de Mercia, nobilem scilicet genere, filiam Athelredi Gainorum comitis, qui cognominabatur Mucil, subarravit[2] et duxit. Cujus fœminæ mater Eadburg nominabatur, de regali genere Merciorum regum; . . . . . . venerabilis scilicet fœmina et per multos annos post obitum viri sui castissima vidua leto tenus permansit. Asser, 475. Flor. 554.

The Danes at Nottingham.

Eodem anno prædictus paganorum exercitus Northumbros relinquens, in Merciam venit, et Snotingaham adiit, quod Britannice Tigguocabauc interpretatur, Latine autem "Speluncarum domus," et in illo loco eodem anno hiemaverunt. Quibus illic advenientibus, confestim Burhred Merciorum rex, omnesque gentis ejusdem optimates, nuntios ad Etheredum Occidentalium Saxonum regem et ad fratrem ejus Elfredum dirigunt, suppliciter obsecrantes, ut sibi auxiliarentur, quo possent contra præfatum pugnare exercitum. Quod et facile impetraverunt. Nam illi fratres non segnius promissione, congregato ex omni parte sui immenso exercitu, Merciam adeunt, et usque ad Snotingaham bellum unanimiter quærentes perveniunt. Cumque pagani tuitione arcis muniti bellum

Ethelred and Alfred march against them.

---

[1] *cœtus*, Flor.

[2] *expetivit*, Asser.

Asser, 475. Flor. 554. dare negarent, et Christianis frangere murum non suppetebat, pace inter Mercios et paganos facta, duo illi fratres, Etheredus rex[1] et Elfredus, cum suis cohortibus domum reversi sunt. Peace is made.

§ 93. Anno DCCCLXIX. . - . . . . præfatus paganorum exercitus iterum ad Northanhumbros equitans, adiit civitatem Eboracam, ibique anno integro mansit. A.D. 869. The Danes at York.

Anno DCCCLXX. . . . . . supra memoratus paganorum exercitus per Merciam in Orientales Anglos transivit, et in loco ibi qui dicitur Theodford hiemavit. Eodem anno sanctissimus Orientalium Anglorum rex Eadmundus, ut in sua legitur passione, ab Inguaro rege paganissimo, Indictione ii., xii. kal. Decembris die Dominico martyrizatus est. Cum quo et Humbertus episcopus occiditur. Quo etiam anno Ceolnothus Dorubornensis archiepiscopus defunctus est, . . . cui . . . successit Etheredus. A.D. 870. They break into East Anglia. Martyrdom of king Edmund. Vol. I., p. 55.

Asser, 476. Anno DCCCLXXI. . . . exosæ memoriæ paganorum exercitus, Orientales Anglos deserens, regnumque Occidentalium Saxonum adiens, venit ad villam regiam quæ dicitur Readingum, in meridiana Tamesis fluminis ripa sita, in illa paga quæ dicitur Bearrocscira. Tertioque adventus sui die, duo comites eorum cum magna illius parte in prædam equitaverunt, aliis vallum inter duo flumina Tamesem et Cynetam a dextra parte ejusdem villæ regiæ facientibus. Quibus Athelvulf Bearrocensis pagæ comes cum suis . . . . in loco qui Anglice Englafeld, Latine Anglorum campus dicitur, obviavit. Ubi animose pugnatum est ex utraque parte. Cumque ibi diu utrique resisterent, altero paganorum comite occiso, et maxima exercitus parte deleta, cæterisque fuga elapsis, Christiani victoriam accipientes loco funeris dominati sunt. A.D. 871. The Danes at Reading. English victory at Englefield.

§ 94. His ita ibi gestis, post quatuor dies Ethered rex et Alfred frater ejus, adunatis viribus congregatoque exercitu, Redingum adierunt. Cumque usque ad portam arcis pervenissent, cædendo et prosternendo quoscumque de paganis extra arcem invenissent, pagani non segnius certabant, lupino more totis portis erumpentes, totis viribus bellum perquirunt; Ethelred and Alfred go against Reading,

[1] om. Asser.

but cannot retake it

ibique diu et atrociter ex utraque parte dimicatum est. Sed proh dolor! Christianis demum terga vertentibus, pagani victoriam accipientes loco funeris dominati sunt. Ibique Ethelvulfus præfatus comes inter cæteros occubuit. Quo dolore et verecundia Christiani commoti, iterum post quatuor dies contra præfatum exercitum in loco qui dicitur Escendun, quod Latine mons fraxini interpretatur, totis viribus et plena voluntate ad prælium prodeunt. Sed pagani in duas se turmas dividentes, æquali testudine bellum[1] parant. Habebant enim tunc duos reges multosque comites, concedentes mediam partem exercitus duobus regibus, et alteram omnibus comitibus. Quod Christiani cernentes, etiam ipsi exercitum in duas turmas dividentes, testudines non segnius construunt; sed Elfred citius et promptius cum suis . . . . . . ad locum prælii venit. Nimirum erat enim tunc suus frater Ethered rex in tentorio in oratione positus, audiens missam, nimiumque affirmans se inde non discessurum, antequam sacerdos missam finiret, et divinum pro humano nolle deserere servitium. Et ita fecit. Quæ regis Christiani fides multum apud Deum valuit, sicut apertius declarabitur in sequentibus. Decreverant ergo Christiani, ut Ethered rex cum suis copiis contra duos paganos reges sumeret prælium; Elfred vero frater suus cum suis cohortibus contra omnes paganorum duces belli sortem sumere debere sciret. Quibus ita firmiter ab utraque parte dispositis, cum rex diutius in oratione moraretur, et pagani parati ad locum certaminis citius advenissent, Elfred, tunc secundarius, cum diutius hostiles acies ferre non posset, nisi aut bello retrorsum cederet, aut contra hostiles copias ante fratris adventum in bellum prorumperet, demum viriliter aprino more Christianas copias contra hostiles exercitus, ut ante proposuerant, quamvis rex adhuc non venerat, dirigens, divino fretus consilio et fultus adjutorio, testudine ordinabiliter condensata, confestim contra hostes vexilla movet. Tandem rex Etheredus, finitis quibus occupatus erat orationibus, advenit, et invocato magno mundi Principe, mox se certamini dedit.[2] Sed hoc in loco nescientibus intimandum est, quod ille locus certaminis belligerantibus inæqualis erat. Nam pagani editiorem locum præoccupaverant, Christiani ab inferiori loco aciem dirigebant.

Asser, 476. Flor. 554.

Battle at Ashdown.

Flor. 555.

Piety of Ethelred.

[1] *lance testudines*, Asser.

[2] deest hæc clausula in Asserio.

Asser, 477. Flor. 555.

Erat quoque in eodem loco una spinosa arbor, brevis admodum, ... circa quam hostiles inter se acies cum ingenti omnium clamore, illi perperam agentes, isti pro vita et dilectis atque patria pugnaturi, hostiliter conveniunt. Cumque aliquandiu animose nimiumque atrociter hinc et inde utrique pugnarent, pagani divino judicio Christianorum impetum diutius non ferentes, maxima parte suorum occisa, opprobriosam fugam cepere. Quo in loco alter de duobus paganorum regibus, et quinque comites occisi occubuerunt, et multa millia illorum in eodem loco, et insuper per totam campestrem Ascendun latitudinem ubique dispersa et occisa corruerunt. Ceciderunt ergo illic Bagseg rex, Sidroc . . . senex comes, Sidroc junior comes, Osbern comes, Freana comes, Harold comes, et totus paganorum exercitus usque ad noctem, et etiam usque ad diem sequentem, quousque ad arcem qui evaserant pervenerunt, in fugam versus est.

Victory of the English

Danish loss.

His ita ibi gestis, iterum post quatuordecim dies Ethered rex una cum fratre Alfredo adunatis viribus contra paganos pugnaturus Basengas adiit. Quibus . . . hostiliter convenientibus, et diu simul certantibus, pagani victoria potiuntur. Rursus[1] duobus evolutis mensibus rex Etheredus et frater ejus Elfredus cum paganis, qui se in duas diviserant turmas, apud Meretun pugnantes, diu victores existunt, adversariis omnibus in fugam versis. Sed illis in prælium redeuntibus, multi ex his et ex illis corruunt, et pagani victoriam accipientes loco funeris dominantur. Eodem anno post Pascha rex Etheredus regno quinque annis per multas tribulationes strenue atque honorabiliter cum bona fama gubernato, viam universitatis adiit. Quo defuncto, germanus suus Elfredus regnare cœpit.

Danish successes at Basing and Merton.

Death of Ethelred: Alfred succeeds.

§ 95. Anno ab incarnatione Domini DCCCLXXI. Hic poetarum Saxonicorum peritissimus, in servitio Dei vigilantissimus, et in exequendis judiciis indagator erat discretissimus. Cui regina sua Elfswitha duos filios, Eadwardum et Egelwardum, et tres filias, Egelfledam Merciorum dominam, Ethelgeovam sanctimonialem, et Ethelfthritham peperit. Expleto uno mense

A.D. 871.

His children by Elswitha.

[1] *Rursus . . . dominantur:* desunt hæc in Asserio.

Danish victory at Wilton.

quo regnare cœpit, in monte qui dicitur Wiltun contra paganos cum paucis acerrime belligeravit. Sed proh dolor! hostes victoria potiuntur. Nil enim mirandum, quod Christiani parvum in prælio numerum habebant. Erant enim . . . . . in uno anno octo præliis contra paganos attriti, in quibus unus rex paganorum et novem duces cum innumeris cohortibus occisi sunt.[a]

Death of Alchun, bishop of Worcester; Werfrith succeeds.

Anno DCCCLXXII., defuncto Huuicciorum episcopo Alchuno, sanctæ Wigornensis ecclesiæ nutritus, et vir in divinis scripturis doctissimus Werefrithus, vii. Idus Junii, die Pentecostes, ab Atheredo Doroberniæ archiepiscopo antistes est ordinatus. Qui jussu regis Elfredi libros Dialogorum beati papæ Gregorii de Latinitate . . . . . in Saxonicam linguam . . . . . transtulit. Northumbri suum regem Egbertum et suum archiepiscopum Wlfere expulerunt. Præfatus exercitus paganorum Londoniam adiit, ibique hiemavit, cum quo Mercii pacem pepigerunt. Flor. 557. Asser, 478. Flor. 558.

The Northumbrians drive out Egbert and archbishop Wulfhere.

A.D. 873. The Danes winter in Lindsey.

Anno DCCCLXXIII. . . . . . sæpe memoratus exercitus Londoniam deserens in Northanhymbrorum regionem primum perrexit, et ibi hiemavit in pago quæ dicitur Lindesig, apud Torchasiam, cum quo iterum Mercii pacem pepigerunt.

Ricsig king in Northumbria. Wulfhere reinstated.

Egbertus rex Northanhymbrorum moriens successorem habuit Ricsig, qui regnavit tribus annis; et Wlfere in suum archiepiscopatum receptus est.

A.D. 874. The Danes in Mercia; they drive out Burhred, who goes to Rome and dies there.

Anno DCCCLXXIIII. . . . . . supra memoratus . . . . . exercitus Lindissi deserens Merciam adiit, et hiemavit in loco qui dicitur Reopedun. Burhtredus rex Merciorum Romam adiens expulsus ab eis anno regni sui xxii. ibi defungitur, et in scola Saxonum in ecclesia sanctæ Mariæ sepelitur.

A.D. 875. The Danes form two armies; one, under Halfdene, ravages Northumbria.

§ 96. Anno DCCCLXXV. . . . . . supra memoratus . . . . exercitus Reopedune deserens, in duas se divisit turmas. Cujus altera pars cum Halfdene in regionem Northanhymbrorum perrexit . . . . . et totam Northymbrorum regionem suo dominio subdidit, ac omnia monasteria destruxit.

Wanderings of Eardulf with the body of St. Cuthbert.

Eardwlfus episcopus Lindisfarnensis et abbas Eadredus corpus sancti Cuthberti de insula Lindisfarnensi tollentes, per septem annos passim vagabantur. p. 82.

---

[a] The contents of this entry are much abridged from Asser.

Altera pars exercitus cum Guthrum et Oskitel et Amundo tribus . . . . regibus apud Granthebrige hiemavit. Rex vero Elfredus navali prælio confortatus, sex naves in mari invenit; cum quibus fortiter debellans unam cepit, cæteri fugerunt timore perculsi. The other Danish army winters at Cambridge.

Asser, 479. Anno DCCCLXXVI., rex paganus Halfdene Northymbrorum regionem sibimet et suis divisit. Rex Ricsig Northanhymbrorum moritur, et secundus Ecgbertus regnat super Northumbros ultra amnem Tynæ. A.D. 876. Halfdene; Ricsig dies the second Egbert.

Rollo, primus Normannorum dux, qui et Rodbertus, cum suis Normanniam penetravit XV. Kal. Decembris. Rollo invades Normandy.

Asser, 478. Præfatus paganorum exercitus nocte de Granthebrige exiens, castellum quod dicitur Werham intravit. Quorum subitum adventum rex Saxonum cognoscens, fœdus cum eis pepigit, ea conditione ut ab ejus regno discederent, obsides accipiendo. Ipsi vero solito more obsides et juramenta non servantes, nocte quadam, fœdere dirupto, ab* Exancestre diverterunt, quod Britannice dicitur Cairwisc, Latine, Civitas aquæ. The Cambridge army enters Dorset and Devon. * ad?

Asser, 480, Flor. 559, a. 878. Anno DCCCLXXVII. exercitus ipse nefandus Exancestriam dereliquit, Cippanham villam regiam adiit, ibique hiemavit. Elfredus vero rex his diebus magnas sustinuit tribulationes, et inquietam vitam agebat. Tandem [a] aperto confortatus oraculo per sanctum Cuthbertum, contra Danos pugnavit, et quo ipse Sanctus jusserat tempore et loco victoria potitus est, semperque deinceps hostibus terribilis et invincibilis erat, sanctumque Cuthbertum præcipue honori habebat. Qualiter hostes vicerit paulo post hic legitur. A.D. 877. and winters at Chippenham. Alfred comforted by a vision of St. Cuthbert.

Asser, 481. Eodem denique anno Inguar et Haldene [1] reges cum bis denis ac ternis navibus de Demetica regione in qua hiemaverant egressi ut lupi feroces, post multas ibi strages Christianorum patratas, post combustiones cœnobiorum, ad A Danish force destroyed in Somerset.

[1] *frater Hynguari et Healfdenæ*, Asser.

[a] Symeon, in rewriting the Cuthbertine's account of Alfred (see Introd.) avoids the awkward repetition of "Rex Elfred" or "Elfredus," which the earlier writer has at this place; see p. 83.

Domnaniam enavigaverunt, et ibi a ministris regis Elfredi fortissimis cum mille ducentis viris . . . . occisi sunt ante arcem Cymwith, quia in eadem arce perplurimi regis famuli . . . . se concluserant causa refugii. Rex autem Elfred in Domino Deo confisus, cum paucis agminibus stipatus, fecit arcem in loco qui appellatur Ethelingaige, in quo habitans cum suis commilitonibus, hostes frequenter infatigabiliter contrivit ab arce. Hoc egit tempore resurrectionis Domini nostri Jesu Christi. Qui egressus ab arce viribusque susceptis, post, septem videlicet septimanis dierum et monade, hoc est, quinquaginta diebus suppletis, venit ad petram Ecgberti, quæ est in orientali parte saltus, qui Anglico eloquio dicitur Mucel wudu,[1] Latine vero magna silva, Britannico more Coitmawr. Ibi vero obviaverunt regi dilectissimo omnes accolæ Summertunenses ac Wiltunenses, necnon Hamtunenses. . . . . visoque eo lætati sunt immenso cordis tripudio, quasi redivivum ipsum suscipientes. Post tertium vero diem venit cum immenso exercitu ad locum qui dicitur Edderandun, quo juxta immensas paganorum phalanges invenit paratas cum densa multitudine ad bellum. Commiserunt ergo bellum per longa tempora diei utrique populi, quorum voces et collisiones armorum per longa terrarum spatia audita sunt. Rex denique Elfredus Dei adjutorio potitus victoria, hostes suos fortiter prostravit, gratias reddens summo Salvatori cum magna cordis lætitia. Cumque ibidem rex cum suis legionibus arrideret, et inimici qui remanserant magnis ejulatibus deflerent, ob famis et frigoris austeritatem atque tanti regis timorem, rogant pacis clementiam qui eam semper impugnabant, promittunt obsides et juramenta in dextris. Auscultans hæc omnia rex suatim motus clementia concedit cuncta petita.

Flor. 559.

Alfred makes a stronghold at Ethelney.

Asser, 482.

Battle at Ethandune.

Rout of the Danes.

A.D. 878. Guthrum, their leader, is baptized.

§ 97. Anno DCCCLXXVIII. paganorum rex Guthrum cum xxx. electissimis de exercitu suo viris ad Elfredum regem . . . . in loco qui dicitur Aarl[1] pervenit, quem rex in

[1] *Selwudu*, Asser; Micel-pudu, MS.

[1] *Alre*, Asser.

Asser, 482. filium adoptionis . . . . suscipiens de fonte sacri baptismatis elimavit, multisque muneribus ditavit: eique post interfectionem sancti Eadmundi Eastangliam tradidit. East Anglia yielded to him.

Anno DCCCLXXIX. sæpe memoratus paganorum exercitus a Cirenceastre ut promiserat egressus, ad Orientales accessit Anglos, ipsamque regionem dividentes, inhabitare cœperunt. Ipso quoque anno immensus venit paganorum exercitus de ultramarinis climatibus in Tamensi fluvio, qui adunatus est supradicto cuneo, complices effecti, quod pravorum est. Eclipsis solis inter nonam et vesperam . . . . . facta est eodem anno. Prædictus paganorum exercitus eodem anno transmarinas quoque regiones adiit, et apud Gant uno anno demoratus est. A.D. 879. Danes in the Thames. Asser, 483.

Anno DCCCLXXXI. Paganorum exercitus invadens Franciam bellum iniit cum indigenis. Post quod bellum equis undecunque raptis hac illacque advehuntur, omnia devastantes, quod mirabile videri potest, quod visibiles hostes contra tam fortem bellicosumque populum auderent insurgere. Inito consilio prudenti, audaces Franci bellum iniere durissimum cum paganis, victoresque extiterunt. Finito prælio, Franci cum triumpho reversi sunt, pagani equis acquisitis hac illacque equitabant. His diebus plurima in eadem gente monasteria concussa sunt ac desolata. Nam et fratres cœnobii sanctissimi Benedicti, quod Floriacum dicitur,[a] ipsius reliquias a tumulo quo locatæ fuerant immensa pulchritudine secum auferentes hac illacque discurrebant. A.D. 881. The Northmen in France. Removal of the relics of St. Benedict from Fleury.

Anno DCCCLXXXII. exercitus prædictus in ulteriora Franciæ per flumen . . . . Mese navibus traducitur, et uno anno ibi hiemavit. Eodem anno rex Elfred navali prælio confligens contra paganorum naves, vicit, et A.D. 882. Alfred is victorious by sea.

---

[a] The words "quod Flor. dicitur" were added by Symeon, if my view of this recapitulation be correct; see p. 85.

duas cepit, occisis omnibus qui in eis fuerant. Post hæc etiam principes duarum navium multis vulneribus afflixit, donec armis depositis cum supplici prece sese illi dederent. Asser, 483.

A.D. 883. § 98. Anno DCCCLXXXIII. Præfatus paganorum exercitus occupans Cundoth, ibidem per annum grassatur. Exercitus vero qui, ducente rege Halfdene, Northumbriam invaserat, pereunte Dei judicio ipso tyranno, sine duce remanserat, occiso, sicut supradictum est, ipso Halfdene et Inguar cum xxiii. navibus apud Domnaniam a ministris Elfredi regis. Jam subactis sibi indigenis terræ, dominium usurpavit, ibique manere paravit, et vastatas Northumbriæ provincias incolere. Tunc[a] sanctus Cuthbertus abbati Eadredo (qui pro eo quod in Luel habitavit Lulisc cognominabatur) assistens per visionem præcepit, ut episcopo et omni exercitui Anglorum atque Danorum diceret, quatinus Guthredum filium Hardecnut, quem Dani vendiderant in servum cuidam viduæ apud Hwitingaham, dato pretio, redimerent, et redemptum sibi in regem levarent; regnavitque super Eboracum; Egbert vero super Northimbros. Quod factum est tredecimo anno regni Elfredi regis. Guthredo itaque ex servo omnium consensu in regem promoto, sedes episcopalis quæ prius erat in Lindisfarnensi insula instauratur in Cestre, quæ antiquitus vocabatur Cunecestre, post septem annos transmigrationis ex insula Lindisfarnensi. Est autem locus ille inter Dunelmum et Extoldesam, sex millibus passuum distans a Dunelmo. Tunc et legem pacis quam ipse sanctus Cuthbertus per prædictum abbatem mandaverat, ut scilicet quicunque ad corpus illius

How Guthred, a slave, was made king of Northumbria.

The see of Lindisfarne fixed at Chester le Street.

[a] Symeon here expands the short note on Guthred in the old work under 883 into a considerable paragraph, the materials of which seem to be chiefly taken from his own work on the church of Durham (vol. i. p. 68), adding two facts, one the name (Hwittingham) of the place of Guthred's servitude, the other, that he was king in York, while Egbert reigned in Northumberland.

confugerit, pacem a nullo infringendam per xxxvii. dies habeat, tam rex Guthredus quam rex Alfredus perpetuo conservandam confirmarunt. Quam si quisquam quoquo modo violaverit, sicut pacem regis fractam, nonaginta sex libris multandum censuerunt. Ad hoc in augmentum prioris episcopatus, totam inter Tyne et Teisam præfati duo reges omnium consensu sancto Cuthberto terram perpetuo possidendam addiderunt. Quicunque autem hæc statuta quocumque ingenio infringere tentaverit, hunc infernalibus pœnis tradendum perpetuo anathemate damnarunt. Jam enim multo ante defecerat episcopatus Hagustaldensis ecclesiæ.[a]

Right of sanctuary.

All between Tyne and Tees given to St. Cuthbert.

Asser, 484. § 99. Anno DCCCLXXXIIII. Marinus papa . . . . . scolam Saxonum in Roma morantium pro amore et deprecatione Elfredi . . . . . regis ab omni tributo et . . . . . telonc liberavit benigne, qui etiam multa dona prædicto regi . . . . . transmisit. Inter quæ dedit ei non parvam illius sanctæ crucis partem in qua Dominus noster Jesus Christus pro hominum salute pependit. Eadem tempestate idem præsul sanctissimus viam universitatis adiit, transmittendo spiritum ad Deum qui dedit illum.

A.D. 884. Immunity from taxation granted to the English school at Rome.

Flor. 561. Prædictus paganorum exercitus per flumen Suune adiens Embenum, ibi per annum grassatur.

Malm. G. P. § 240. Hujus regis Alfredi tempore venit Angliam Johannes Scottus, vir perspicacis ingenii et multæ facundiæ, qui dudum relicta patria Franciam ad Carolum Calvum transierat. A quo magna dignatione susceptus, familiarium partium habebatur. Transigebatque cum eo tam seria quam joca, individuusque comes et mensæ et cubiculi erat. Multæ facetiæ ingenuique leporis, quorum exempla hodieque constant, ut

John Scotus Erigena at the court of Charles the Bald.

[a] The last bishop of Hexham was Tidferth or Tidfrid; the see came to an end, according to Richard of Hexham (*De Statu et Ep. Hag. Eccl.*) in 821. Comp. Florence's lists, and Malmsb. *Gest. Pont.* § 117 (Rolls ed.) It is said in the "Brevis Relatio de Sancto Cuthberto" (Surtees ed. of Symeon, p. 231) that Alfred and Guthred gave the former possessions of Hexham to the see of St. Cuthbert; this may explain the mention of Hexham in this place.

Some of his witty sayings.

Malm. Gest. Pont.

sunt ista. Assederat ad mensam contra regem, ad aliam mensæ partem. Procedentibus poculis consumptisque ferculis, Carolus fronte hilarior, post quædam alia, cum vidisset Johannem quiddam fecisse quod Gallicanam comitatem offenderet, urbane increpuit et dixit, "Quid distat inter sottum et "Scottum?" Retulit ille sollempne convitium in auctorem, et respondit, "Hæc mensa tantum." Quid hoc dicto facetius? Interrogaverat rex de differenti morum studio; respondit Johannes de loci distante spatio. Nec vero rex commotus est, quia miraculo scientiæ ipsius captus, adversus magistrum nec dicto insurgere vellet; sic enim eum usitate vocabat. Item cum regi convivanti minister patinam obtulisset, quæ duos pisces prægrandes adjecto uno minusculo contineret, dedit ille magistro, ut accumbentibus duobus juxta se clericis departiretur. Erant illi giganteæ molis, ipse perexilis corporis. Tum qui semper aliquid honesti comminiscebatur, ut lætitiam convivantium excitaret, retentis sibi duobus majoribus, unam minorem duobus distribuit. Arguenti iniquitatem partitionis regi, "Immo," inquit, "bene feci et æque. Nam "hic est unus parvus," de se dicens, "et duo grandes," pisces tangens. Itemque ad eos conversus, "Hic sunt duo magni," clericos innuens, "et unus exiguus," piscem nihilominus tangens. Caroli ergo rogatu Ierarchiam Dionysii Areopagitæ in Latinum de Græco verbum e verbo transtulit. Quo fit ut vix intelligatur Latina litera, quæ volubilitate magis Græca quam positione construitur nostra. Composuit etiam librum, quem peri physion merimnoi, id est, de naturæ divisione, titulavit, propter perplexitatem quarundam quæstionum solvendam bene utilem, si tamen ignoscatur ei in quibusdam, quibus a Latinorum tramite deviavit, dum in Græcos acriter oculos intendit. Quare et hæreticus putatus est, scripsitque contra eum quidam Florus. Sunt enim revera in libro peri physion perplurima, quæ nisi diligenter discutiantur, a fide Catholicorum abhorrentia videantur. Hujus opinionis particeps fuisse cognoscitur Nicholaus papa, qui ait in Epistola ad Carolum; 'Relatum est apostolatui nostro, quod opus 'beati Dionysii Areopagitæ, quod de divinis nominibus vel 'cœlestibus ordinibus Græco descripsit eloquio, quidam vester 'Johannes, genere Scottus, nuper in Latinum transtulerit. 'Quod juxta morem nobis mitti, et nostro judicio debuit ap-'probari; præsertim cum idem Johannes, licet multæ scientiæ 'esse prædicetur, olim non sane sapere in quibusdam frequenti

His literary undertakings.

Περὶ φυσέων μερισμοῦ.

Letter of Pope Nicholas casting some doubt on his orthodoxy.

'rumore dicatur.' Propter hanc ergo infamiam . . . . tæduit eum Franciæ, venitque ad regem Elfredum. Cujus munificentia illectus et magisterio ejus, ut ex scriptis regis intelligitur, ... Melduni resedit. Ubi, post aliquot annos, a pueris quos docebat graphiis foratus animam exuit, tormento gravi et acerbo, ut, dum iniquitas valida et manus infirma sæpe frustraretur et sæpe impeteret, amaram mortem obiret. Jacuit aliquamdiu inhonora sepultura in beati Laurentii ecclesia, quæ fuerat nefandæ necis conscia. Sed ubi divinus favor multis noctibus super eum lucem indulsit igneam, admoniti monachi in majorem transtulerunt ecclesiam, et ad sinistram altaris posuerunt.

He goes to Alfred, who establishes him at Malmesbury.

He is killed by his own pupils.

Asser, 483, a. 884.

§ 100. Anno DCCCLXXXV. . . . . exercitus prædictus in duas se turmas divisit, una . . . . in orientalem Franciam secessit, altera rediens in Cantiam civitatem Rovecestræ . . . . obsedit. Sed viriliter repugnantibus civibus, donec rex Elfredus cum manu valida superveniens scilicet paganos eos ab obsidione compulit ad naves, qui eodem anno æstate redeunt in Galliam. Quo anno classis ab Elfredo rege missa ad defensionem locorum circa Eastangliam, xvi. navibus piratarum captis ad ostium fluminis Stur, universos interfecerunt. Sed dum reverterentur domum, obviam habuerunt barbarici exercitus infinitam navium multitudinem, cum qua diutius cum dimicatum esset, Dani victores extiterunt.

A.D. 885. Conflicts with the Danes.

Quo anno Carlemannum Alemannorum Occidentalium Francorum regem in venatione singulari congressu aper dente dilacerans occidit. Cujus frater Lodowicus præcedenti anno defunctus fuerat, etiam ipse rex Francorum. Fuerant enim ambo filii Lodowici regis Francorum, qui supra memorato anno, quo eclipsis solis facta est, decessit. Ipse quoque . . . . filius Caroli Calvi regis Francorum erat, cujus filiam Juditham rex Occidentalium Saxonum Ethelwlfus duxit reginam. Quo anno magnus paganorum exercitus de Germannia in regionem Antiquorum Saxonum navibus advehitur: contra quos adunatis viribus . . . . Saxones et Frisones bis uno anno inierunt bella, et victoria sunt potiti. Eodem . . . . anno Carolus Alemannorum rex

The family of Charlemagne.

Asser, 484.

The Northmen in Germany.

Charles the Fat.

Occidentalium Francorum regnum, et omnia regna quæ sunt inter mare Tirrenum et . . . . sinum maris qui Antiquos Saxones et Gallos dividit, voluntario omnium consensu, præter Armoricanum regnum accepit. Hic Carolus filius erat Lodowici regis; . . . . Lodowicus germanus Caroli regis Francorum, patris . . . . prædictæ Judithæ, qui duo germani fuerunt filii Lodowici. Lodowicus vero ille filius fuit Caroli magni illius, famosi atque sapientissimi, qui . . . . fuit filius Pipini regis. Asser, 484.

A.D. 886. The Northmen attack Paris, but are repulsed.

Anno DCCCLXXXVI. Marinus papa obiit.[a] Memoratus exercitus qui prius in orientalium Francorum regionem secesserat, iterum ad occidentales Francos rediens, per flumen Sequanæ pervenit Parisium; ubi per annum obsidens civitatem, civibus viriliter defendentibus, munitionem irrumpere non potuit. Elfredus . . . . rex, post incendia urbium stragesque populorum, Londoniam . . . . honorifice restauravit, et habitabilem fecit, quam etiam . . . . Etheredo Merciorum comiti commendavit servandam. Ad quem regem omnes Angli et Saxones, qui prius ubique dispersi fuerant, aut cum paganis sine captivitate erant, venerunt, et voluntarie dominio suo se subdiderunt. Asser, 489.

Alfred rebuilds London.

A.D. 887. Ravages of the Northmen in France.

§ 101. Anno DCCCLXXXVII. . . . . supradictus exercitus Parisium deserens, nihil ibidem agere prævalens, classem per Sequanam usque locum qui Caziei dicitur direxit, ubi per annum grassantes, anno sequente ostium fluminis Iona subintrarunt, magnoque regionis damno per annum ibi morati sunt. Hoc anno Karolus rex Francorum sexta postquam ab Earnulfo filio fratris sui de regno expulsus fuerat ebdomada moritur. Quo defuncto, regnum in quinque divisum est, sed principalior pars provenit Earnulfo, cui alii quatuor fidelitatem sponte sua juraverunt, subjectionemque exhibuerunt, quia nullus eorum ex paterna progenie legitimus regni illius poterat esse hæres præter solum Earnulfum, apud illum enim Asser, 490. Asser, 491.

Charles the Fat deposed; his death; Arnoul succeeds to most of his power;

[a] The death of Marinus is rightly given above (§ 99) under 884. Its mention here seems due to an oversight, the notice of it in Asser happening immediately to follow, as in this place, the Carolingian genealogy.

remansit imperium. Talis autem erat regni divisio. Earnulfus obtinuit regiones ad orientem Hreni fluminis, Hrodulfus mediterraneum regnum, Odo occidentale, Beorngarus et Wido Longobardiam, omnesque regiones quæ ex illa montis sunt parte. Sed hæc inter se ita divisa regna magnis sese mutuo concusserunt bellis, alterque alterum se regno pepulerunt reges. Hoc anno . . . . Ethelhelm comes Wiltunensium elemosinam regis Elfredi . . . . detulit Romam. Division of the empire.

Asser, 493. Anno DCCCLXXXVIII. Inter alia multa bona quæ rex Elfredus gessit, duo monasteria construxit nobilia; unum monachorum in loco qui dicitur Ethelingaege, id est, nobilium insula, ubi diversi generis monachis coadunatis, primitus Johannem presbyterum et monachum, ... genere Ealdsaxonum, abbatem constituit. Aliud quoque monasterium juxta orientalem portam Sceafstesbyrig habitationi sanctimonialium habile idem rex ædificare imperavit, in quo propriam filiam Ethelgeofam devotam Deo virginem abbatissam constituit . . . . Quæ duo monasteria terrarum possessionibus omnibusque divitiis locupletatim ditavit. A.D. 888. Monasteries founded by Alfred. (Asser, 495.)

Flor. 564. Anno[a] DCCCLXXXIX. . . . . Etheredus Dorobernensis archiepiscopus . . . . obiit, cui . . . . Pleigmundus successit. A.D. 889. Archbishop Plegmund.

§ 102. Anno DCCCXCI. Guthrum rex, quem, ut præfati sumus, de sacro fonte rex Elfredus suscipiens nomen ei Healstan imposuit, hoc anno obiit. Hic in orientali Anglia cum suis habitavit, et provinciam illam post martyrium sancti regis Eadmundi primitus incoluit et possedit. A.D. 891. Death of Guthrum king of East Anglia,

Anno DCCCXCII. Wlfere archiepiscopus Eboracensis obiit anno sui archiepiscopatus xxxix. A.D. 892. and of archbishop Wulfhere.

Flor. 565. Anno DCCCXCIII. Rex paganus Hesten cum lxxx. parronibus ostium Tamensis fluminis intrans, munitionem sibi in regia villa quæ Mideltun dicitur ædificavit. A.D. 893. Hasting the viking fortifies Middleton.

Anno DCCCXCIV. Guthred rex Northymbrorum obiit. Pagani qui Northymbriam incoluere cum Elfredo rege pacem juramentis stabiliere. A.D. 894. Death of Guthred. Alfred concludes a peace with the northern Danes.

Flor. 566. Anno DCCCXCV. pagani naves suas per fluvium Tamensem et postmodum per amnem Ligean sursum traxerunt, sibique A.D. 895. The Danes near London.

---

[a] From this point Symeon, having no longer the guidance of Asser, relies wholly on Florence.

munitionem prope ipsum amnem xx. miliariis a Londonia ædificare cœperunt.

A.D. 896. The English cannot take their stronghold.

Anno DCCCXCVI. æstatis tempore magna pars civium Londoniensium et de vicinis locis quamplures munitionem quam sibi pagani ædificaverant destruere moliuntur. Sed illis fortiter resistentibus, Christiani in fugam vertuntur, quatuorque de ministris regis Elfredi occiduntur. Flor. 567.

A.D. 897. Naval warfare on the west coast.

Anno DCCCXCVII. . . . . . Paganorum exercitus in Eastanglia et Northymbria residentium furtivam prædam circa maris ripas agentes, terram Occidentalium Saxonum graviter vexabant, maxime longis celeribusque navibus, quas ipsi ante plures annos fabricaverant. Adversum quos bis longiores, altiores, celeriores minusque nutantes ex præcepto regis Elfredi fabricantur naves, quarum violentia prædictæ hostium . . . . superari possent. Quibus in mare missis, mandat rex, ut quos capere possent vivos caperent, et quos vivos capere nequirent occiderent. Unde actum est ut eodem anno xx. naves Danicorum piratarum caperentur. Quorum quidam occiduntur, quidam ad regem vivi ducuntur, et in patibulo suspenduntur.

A.D. 898. Rollo and his Northmen are repulsed from Chartres.

§ 103. Anno DCCCXCVIII. Rollo primus Normannorum dux cum exercitu suo Carnotensem civitatem obsedit. Sed episcopus ejusdem urbis Waltelinus Ricardum Burgundiæ ducem et Ebalum Pictavensem comitem in suum advocans auxilium, tunicam sanctæ Mariæ in manibus ferens, Rollonem ducem divino nutu fugavit, et civitatem liberavit.

A.D. 899. Death of Alfred.

Anno DCCCXCIX . . . . Angul-saxonum rex Elfredus, piissimi regis Athelvulfi filius, xxix. annis sexque mensibus regni sui peractis, indictione iv. mortem obiit . . . . . v. Kal. Novembris, et Wintoniæ in novo monasterio sepultus est. . . . . Huic filius successit Eadwardus, cognomento senior, litterarum cultu patre inferior, sed dignitate, potentia, pariter et gloria superior. Nam, ut in sequentibus clarebit, multo latius quam pater fines regni sui dilatavit. Siquidem civitates et urbes multas ædificavit, nonnullas vero destructas reædificavit. Totam Eastsaxoniam, Eastangliam, Northymbriam, pluresque etiam Merciæ provincias quas Dani multo possederant tempore, manibus illorum extorsit. Merciam post obitum suæ germanæ Egelfledæ totam obtinuit et possedit. Flor. a. 901. Flor. 568.

Edward succeeds, who rose to greater power, and had a wider realm, than his father.

Scottorum, Cumbrorum, Stretgledwalorum omnesque Occidentalium Brittonum reges in deditionem accepit. Reges et duces ab eo prælio victi cæsique quamplurimi. Ex muliere nobilissima Egcuuinna filium suum primogenitum Ethelstanum, ex regina autem sua Edgiva filios tres, Edwinum, Eadmundum, Edredum, filiamque Deo devotam virginem Eadburgam, tresque insuper habuit filias. Quarum unam Otto Romanorum imperator octogesimus nonus, alteram vero in conjugem habuit rex Occidentalium Francorum Carolus. Cujus amitam Juditam Caroli scilicet imperatoris filiam, uxorem duxit rex Occidentalium Saxonum Ethelwlfus. Tertiam autem filiam in uxorem habuit rex Northanhymbrorum Sithricus. Hoc anno Erdulfus episcopus Lindisfarnensis obiit, cui Cuthdred[1] successit. Pulsus est etiam Osbrit a regno. Edward's children, and their alliances. Death of bishop Eardulf.

Anno Domini DCCCC. Ethelbald archiepiscopus Eboracensis ordinatur. A.D. 900.

Anno DCCCCIII. strenuissimus dux Athulfus Ealhswithæ reginæ matris regis Eadwardi germanus, et venerabilis abbas de Scotia Virgilius obierunt. Sanctus etiam presbyter Grimboldus magnæ sanctitatis vir, unusque magistrorum Elfredi regis, gaudia scandit regni cœlestis. A.D. 903. Deaths of Athulf the king's uncle, abbot Virgil, and Grimbold.

§ 104. Anno DCCCCIV. Cantuarienses cum multitudine piratarum Danicorum in loco qui Holme dicitur pugnaverunt, et victores exiterunt. A.D. 904. Victory of the Kentish men at Holme.

Flor. 569. Anno DCCCCV. . . . . Religiosa Christi famula Ealhswitha regina mater regis Eadwardi vita decessit, quæ sanctimonialium monasterium Wintoniæ construxit. A.D. 905. Death of Ealhswitha.

Flor. a. 917. Anno DCCCCVI. . . . Paganorum exercitus de Eastanglia et Northymbria invictum esse regem Eadwardum scientes, pacem cum eo faciunt, in loco qui lingua Anglorum Ytingaford dicitur. Eodem anno Rollo, qui et Robertus, primus dux Normannorum decessit. Cui Willelmus filius ejus Longaspata successit. A.D. 906. Peace of Ytingaford. Death of duke Rollo.

Anno DCCCCVIII. Civitas quæ Kairleir Brittannice, et Legacestre dicitur Saxonice, jussu Etheredi ducis et Egelfledæ restaurata est. A.D. 908. Leicester rebuilt.

Vol. I., p. 370, 374. Anno DCCCCX. . . . . Sancti Oswaldi regis et martyris ossa de Bardonig in Merciam translata sunt. Rex invictissimus Eadwardus, quia pactum quod secum Dani A.D. 910. Translation of the relics of St. Oswald.

---

[1] *Tuthred*, Twys.

pepigerant prævaricati sunt, West-Saxonum et Merciorum exercitum in Northymbriam misit. Qui cum illo venissent, per quadraginta ferme dies eam devastare non cessantes, quam plures Danorum occiderunt, et reges ducesque eorum . . . . . cum rege Eadwardo pacem quam fregerant redintegrare compulerunt. Flor. 569.

The Danes break the peace, but are put down.

A.D. 911. Battle at Tottenhall.

Anno DCCCCXI. In provincia Sterffordensi in loco qui dicitur Teotenhale inter Anglos et Danos insigne prælium actum est; sed Angli potiti sunt victoria. . . . .

A.D. 912. Death of Ethered; his widow governs Mercia for eight years.

Anno DCCCCXII. Eximiæ vir probitatis, dux et patritius, dominus et subregulus Merciorum Etheredus, post nonnulla quæ egerat bona decessit. Post cujus mortem uxor illius Egelfleda regis Elfredi filia, regnum Merciorum (exceptis Lundonia et Oxenaforda, quas suus germanus rex Eadwardus sibi retinuit) haud brevi tempore strenuissime viii. annis tenuit.

A.D. 913. Ethelfleda fortifies Shergate,

§ 105. Anno DCCCCXIII. Egelfleda Merciorum domina ii. Non Maii, cum exercitu ad locum qui Sceargete dicitur venit, ibidemque arcem munitam construxit; dehinc in occidentali plaga Sabrinæ fluminis in loco qui dicitur Brige aliam ædificavit . . . . .

A.D. 914. Tamworth, and other places.

Anno DCCCCXIV. . . . . æstatis initio Egelfleda Merciorum domina cum Mercensibus ad Tomwyrthig[1] per rexit, ... ipsamque urbem restauravit. Deinde Steffordam tetendit, et in septentrionali plaga Stouue amnis arcem construxit . . . . . Flor. 570.

A.D. 915. Death of bishop Werfrith. Ethelfleda founds the town of Warwick.

Anno DCCCCXV. defuncto Hwicciorum episcopo Werfertho magnæ sanctitatis et scientiæ viro, Ethelhunus . . . . . successit. . . . . Egelfleda Merciorum domina urbem condidit quæ Eadesbirig vocatur, et in fine autumni alteram quæ Warawic nominatur . . . . .

A.D. 916. Edward at Bedford.

Anno DCCCCXVI. rex invictissimus Eadwardus ante festivitatem sancti Martini Bedefordem adiit, et eam cum inhabitatoribus ejus in deditionem accepit, ibidemque per xxx. dies moratus, urbem in australi plaga amnis Usæ condi præcepit . . . . .

A.D. 917. Ethelfleda takes Brecon

Anno DCCCCXVII. . . . . Egelfleda Merciorum domina in terra Brittonum ad expugnandam arcem apud Brycenanmere misit exercitum. Qui expugnata arce, uxorem regis

---

[1] *Comwirthig*, Twys.

Brittonum cum xxxiv. hominibus captivos in Merciam adduxerunt. . . . . .

Flor. 571. Anno DCCCCXVIII. . . . . . Egelfleda Merciorum domina ante kal. Augusti Derbeiam infringendo expugnavit, ipsamque provinciam tenuit. Cujus ministri iv. de carioribus in porta urbis fortiter pugnantes occisi sunt. . . . . . A.D. 918. and Derby.

Flor. 572. Anno DCCCCXIX. . . . . . Egelfleda Merciorum domina, insignis prudentiæ et justitiæ virtutisque eximiæ femina, viii. anno ex quo sola regnum Merciorum strenuo justoque rexit moderamine, xix. kal. Julii obiit, et unicam filiam suam Elwinnam, ex Etheredo subregulo susceptam, hæredem regni reliquit. Cujus corpus Glawornam delatum in ecclesia Sancti Petri est honorifice tumulatum. . . . . A.D. 919. Her death. She is buried at Gloucester.

§ 106. Anno DCCCCXX. rex . . . Eadwardus . . . . misit . . . in Northanhymbrorum regionem Merciorum exercitum ut urbem Mammecester restaurarent, et in ea fortes milites collocarent. Post hæc Elwinnæ neptæ suæ potestatem regni Merciorum penitus ademit, et in Westsaxoniam duci præcepit. Eodem anno rex Northanhymbrorum Sihtricus occidit Niellum fratrem suum, et infregit Devennport. A.D. 920. Edward fortifies Manchester, and takes all Mercia into his own hand. Sihtric and Niel. cf. p. 93.

Anno DCCCCXXI. . . . . rex Scottorum cum tota gente sua et Regnaldus rex Danorum cum Anglis et Danis Northymbriam incolentibus, rex etiam Stredcledwalorum[1] cum suis regem Eadwardum seniorem sibi in patrem et dominum elegerunt, firmumque fœdus cum eo pepigerunt. A.D. 921. Constantine and Reginald, and the king of Strathclyde, take Edward for their lord.

Anno DCCCCXXII. Clito Ethelwardus regis Eadwardi germanus xvii. kal. Novembris defunctus Wintoniam defertur et sepelitur. Hwicciorum episcopo Athelhuno defuncto Wilferthus successit. A.D. 922. Death of Ethelward,

Anno DCCCCXXIV. invictissimus rex Anglorum Eadwardus senior, qui cunctis Britanniam incolentibus Anglorum, Scottorum, Cumbrorum, Danorum pariter et Brittonum populis gloriosissime præfuit, post multas res egregie gestas, regni sui anno xxiv. in regia villa quæ Fearndun nominatur,
Flor. 573. indictione xv., ex hac vita transiens, Ethelstano filio regni gubernacula reliquit. Cujus corpus Wintoniam delatum, in novo monasterio regio more sepelitur. . . . . Ethelstanus A.D. 924. and of Edward the Elder. Athelstan succeeds.

---

[1] *Streddedwalorum*, Twys.

vero in Kingestune, id est in villa regia, in regem levatur, Flor. 573.
et honorifice ab Ethelmo Dorobernensi archiepiscopo consecratur. Cujus temporibus oritur puer strenuus Dunstanus in Westsaxoniæ finibus.

Birth of Dunstan.

A.D. 925. Athelstan's sister married to Sihtric.

Anno DCCCCXXV. strenuus et gloriosus rex Anglorum Ethelstanus sororem suam cum magno honore et gloria Northymbrorum regi Sithrico Danica stirpe progenito in matrimonium dedit. Eodem anno Wigred episcopus Lindisfarnensis consecratur.

A.D. 926. On Sihtric's death Athelstan annexes Northumbria, and becomes over lord of all Britain.

Anno DCCCCXXVI. . . . . . Northanhymbrorum rex Sithricus vita decessit, cujus regnum rex Ethelstanus, filio illius expulso Guthfertho, qui patri in regnum successerat, suo adjecit imperio. Omnes etiam reges totius Albionis, regem scilicet Occidentalium Brittonum Huval, dehinc regem Scottorum Constantinum, regemque Wentorum Wuer prælio vicit et fugavit . . . . Hi omnes ubi se viderunt non posse strenuitati illius resistere, pacem ab eo petentes, in loco qui dicitur Eamotun iv. idus Julii convenerunt, datoque sacramento firmum cum eo fœdus pepigerunt.

A.D. 929. Cynewold bishop of Worcester.

Anno DCCCCXXIX. Hwicciorum episcopo Wilfertho defuncto successit Kinewoldus.

A.D. 932. Brinstan of Winchester.

Anno DCCCCXXXII. vir eximiæ sanctitatis Frithestanus episcopus Wintoniensis, ordinato pro se in episcopatum viro religioso Brinstano, Wintoniæ resedit. . . . .

A.D. 933. Athelstan causes his brother Edwin to be drowned.

§ 107. Anno DCCCCXXXIII. sanctus Frithestanus obiit. Rex cf. p. 93.
Ethelstanus jussit fratrem suum Edwinum in mare submergi.

A.D. 934. Visiting on his way the tomb of St. Cuthbert, Athelstan invades and ravages Scotland.

Anno DCCCCXXXIV. strenuus rex Anglorum Ethelstanus, quia rex Scottorum Constantinus fœdus quod eum eo pepigerat disrupit, classica manu pervalida et equestri exercitu non modico, ad Scotiam proficiscitur. Qui prius sepulchrum sancti Cuthberti adiens, eumque terrarum et aliarum rerum regali donatione honorans, Scotiam usque Dunfoeder et Wertermorum terrestri exercitu vastavit, navali vero usque Cathenes, eamque maxima ex parte depopulatur. Unde vi compulsus rex Constantinus filium suum obsidem cum dignis muneribus illi dedit, paceque redintegrata rex in Wexsaxoniam rediit. Sanctus Byrnstanus . . . . . . eodem anno obiit.

Anno DCCCXXXV. religiosus monachus Elfegus cognomento Calvus, beati Dunstani propinquus, suscepit episcopatum Wintoniensis ecclesiæ. A.D. 935. Elfege the Bald, bishop of Winchester.

Anno DCCCCXXXVII. Hiberniensium multarumque insularum rex paganus Anlafus, a socero suo rege Scottorum Constantino incitatus, ostium Humbræ fluminis valida cum classe ingreditur. Cui rex Ethelstanus fraterque suus clito Eadmundus in loco qui dicitur Brunanburh cum exercitu occurrerunt, et prælio a diei principio in vesperum tracto, quinque regulos septemque duces, quos adversarii sibi in auxilium conduxerant, interfecerunt, tantumque sanguinis quantum eatenus in Anglia nullo in bello est fusum, fuderunt, et reges Anlafum et Constantinum ad naves fugere compellentes, magno reversi sunt tripudio. Illi vero, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecuti, cum paucis redeunt in sua. A.D. 937. Battle of Brunanburh. Flor. 574.

Anno DCCCCXL. strenuus et gloriosus rex Anglorum Ethelstanus, xvi. regni sui anno, indictione xiiii., vi. kal. Nov., feria quarta, apud Glavornam vita decessit, et ad Maidulfi urbem delatus honorifice est tumulatus. Cui frater suus Eadmundus xviii. ætatis suæ anno in regnum successit. A.D. 940. Death of Athelstan. Edmund succeeds.

Anno DCCCCXLI. Northimbrenses fidelitati, quam magnifico regi Anglorum Eadmundo debebant, infidelitatem præferentes, regem Noreganorum Anlafum sibi in regem elegerunt. Eodem anno Ricardus vetus suscepit comitatum Normanniæ, et tenuit lii. annis. Fuit ipse filius Willelmi comitis, cujus pater fuit Rollo primus Normannorum dux. Wigredus episcopus obiit, et Getredus* successit. A.D. 941. Revolt of Northumbria.

* Uhtredus; cf. I. 76.

Anno DCCCCXLII. magnificus rex Anglorum Eadmundus quinque civitates, Lindicolniam, Snothingaham, Deorbeiam, Leogarecestram, et Stanfordam manibus Danorum penitus extorsit, totamque Merciam in sui potestatem redegit. Hic Dei servo Dunstano summus, et ejus consiliis fuit gloriosus, a quo diversis honoribus sublimatus, Glestoniæ, in qua educatus est, abbatis jure præficitur. . . . . A.D. 942. Edmund reduces the Five Burghs.

§ 108. Anno DCCCCXLIII. magnifico regi Eadmundo cum sua regina sancta Elfgiva filium peperisset Eadgarum, sanctus abbas Dunstanus audivit quasi in sublimi voces psallentium, atque dicentium, "Pax Anglorum ecclesiæ, exorti nunc pueri "nostrique Dunstani tempore." Eodem anno idem rex An- A.D. 943. Birth of Edgar.

lafum regem, cujus supra meminimus, de lavacro sanctæ regenerationis suscepit, regioque munere donavit; et parvo post tempore Reingnoldum Northanhymbrorum regem dum ab episcopo confirmaretur tenuit, sibique in filium adoptavit. Flor. 574.

Anlaf is baptized and Reginald confirmed.

A.D. 944. Edmund drives both out of Northumbria.

Anno DCCCCXLIIII. magnificus rex Anglorum Eadmundus duos reges, Anlafum regis videlicet Sihtrici filium, et Reignoldum Guthferti filium, de Northymbria expulit, eamque suæ ditioni subegit.

A.D. 945. He ravages Cumberland and gives it as a fief to Malcolm I.

Anno DCCCCXLV. magnificus rex Anglorum Eadmundus terram Cumbrorum depopulatus est, illamque regi Scottorum Malculmo eo tenore dedit, ut terra marique sibi fidelis existeret.

A.D. 946. He is assassinated.

Anno DCCCCXLVI. magnificus rex Anglorum Eadmundus, die festivitatis sancti Augustini Anglorum doctoris, dum in regia villa quæ Anglice Puclecirce dicitur, suum dapiferum e manibus pessimi cleptoris Leonem,[1] ne occideretur, vellet eripere, v. annis vii.que mensibus regni sui peractis, indictione iiii., vii. kal. Junii, feria iii., ab eodem interficitur, et Glastoniam delatus a beato Dunstano abbate sepelitur. Cui Edredus frater suus in regnum successit, et a sancto Odone . . . . archiepiscopo in Kingestune rex est consecratus.

Edred succeeds.

. . . .

A.D. 948. Bishop Elfsig.

Anno DCCCCXLVIII. Aldredus, qui post Uchtredum fuit episcopus, obiit, et Ailsi ei successit.[a]

A.D. 949. Renouncing obedience to Edred, the Northumbrians choose Eric for their king.

§ 109. Anno DCCCCXLIX. Wlstanus Eboracensis archiepiscopus proceresque Northymbrenses omnes, in villa quæ dicitur Taddenesclyf, egregio regi Anglorum Edredo fidelitatem juraverunt; sed non illam diu tenuerunt, nam quendam Danica stirpe progenitum, Eyricum nomine, super se regem levaverunt.

A.D. 950. Edred lays their country waste.

Anno DCCCCL. per infidelitatem Northymbrensium egregius rex Anglorum Eadredus totam Northymbriam devastat, in qua devastatione monasterium quod dicitur In Hripum, a sancto Wilfrido episcopo quondam constructum, igne est combustum. Redeunte vero domum rege, exercitus de Ebo- Flor. 575.

---

[1] *Leouæ*, Flor.

---

[a] This date appears to be twenty years wrong; according to the *Hist. Dun. Eccl.* (vol. i. p. 78) Elfsig was elected in 968.

raca erumpens civitate, in loco qui dicitur Casterford,[1] de extrema parte exercitus regis multam stragem dedit. Unde rex nimis offensus voluit illico redire, et totam illam terram penitus delere. Verum hoc cognito, Northymbrenses timore perterriti, Yrcum quem sibi regem præfecerant abjecerunt, regis injurias honoribus, detrimenta muneribus expleverunt, ejusque offensam pecunia non modica placaverunt. They renounce obedience to Eric.

Anno DCCCCLI. sanctus Elfegus cognomento Calvus Wentanus episcopus, qui beatum Dunstanum monachatus et presbyteratus gradu decoravit, huic vitæ modum fecit; cui Elfsinus in episcopatum successit. Owel quoque rex Brittonum obiit. A.D. 951. Death of Elfege the Bald, and of king Howel.

Anno DCCCCLII. inclitus rex Anglorum Eadredus Eboracensem archiepiscopum Wlstanum in Juthanbyrig artam posuit in custodiam, quia frequenter apud eum certis ex causis accusabatur. . . . . A.D. 952. Archbishop Wulstan imprisoned.

Anno DCCCCLIIII. Wlstano Eboracensi archiepiscopo a custodia soluto, episcopalis honor apud Dorceceastre restituitur. A.D. 954. Reinstated.

Anno DCCCCLV. egregius rex Anglorum Eadredus x. anno regni sui ægrotavit, et desperatus est. Qui missa celeri legatione, confessionum suarum patrem, beatum scilicet Dunstanum abbatem, accersivit, quo festine ad palatium tendente, et medium jam iter peragente, vox desuper clare sonuit, ipso audiente, "Rex Eadredus nunc in pace quiescit." Ad hanc vocem equus cui insedit pondus vocis angelicæ ferre non valens, absque ulla sessoris læsione cum interitu suo in terram corruit. Regis autem corpus Wintoniam defertur, et ab abbate ipso Dunstano in veteri monasterio sepulturæ honestissimæ traditur. Cujus fratruus clito Edvius, regis scilicet Eadmundi et sanctæ Ealgivæ reginæ filius, monarchiam imperii suscepit, et eodem anno in Kingestune ab Odone Doroberniæ archiepiscopo rex consecratus est . . . . A.D. 955. Last illness of Edred. His death is announced to St. Dunstan. Edwy succeeds,

§ 110. Anno DCCCCLVI. Beatus Dunstanus abbas a rege Anglorum Edvio pro justitia proscriptus, mare transivit, et . . . . . . in monasterio quod Blandanum dicitur, sub exilii sui tempore mansionem accepit. Wlstanus Eboracensis archiepiscopus vii. kal. Jan. defunctus in Windalan tumulatur. Cui vir reverendus successit Oskytellus. A.D. 956. who banishes Dunstan. Death of Wulstan.

---

[1] *Cateford*, MS.

A.D. 957. Mercia and Northumbria take Edgar for their king.

Anno DCCCCLVII. Rex Anglorum Edvius, quoniam in commisso regimine insipienter egit, a Mercensibus et Northymbrensibus contemptus, relinquitur, et suus germanus clyto Eadgarus ab eis rex eligitur, sicque res regum sejuncta est, ut flumen Tamense regnum disterminaret amborum. Mox rex Mercensium Eadgarus beatum Dunstanum abbatem cum honore et gloria de exilio revocavit. Excurso dehinc parvi spatii tempore, pastor Wigornensis ecclesiæ Ceonwaldus, vir magnæ humilitatis et monasticæ professionis, defungitur. Pro quo beatus Dunstanus ad episcopatum eligitur, et ab Odone Dorobernniæ archiepiscopo consecratur. . . . . Flor. 575.

Dunstan bishop of Worcester.

A.D. 958. Edwy separated from Elgiva.

Death of Odo the primate.

Anno DCCCCLVIII. Sanctus Odo Dorobernniæ archiepiscopus regem Westsaxonum Edvium et Elgivam, vel quia, ut fertur, propinqua illius extitit, vel quia illam sub propria uxore adamavit, ab invicem separavit. Eodem anno idem archipræsul, vir quidem clarus ingenio et virtute laudabilis, spiritu quoque prophetiæ pollens, humanis excessit rebus, angelorum manibus ad paradisum deductus. Huic successit Wentanus episcopus Elfsinus; et pro ipso ad episcopatum Wintoniensis ecclesiæ ordinatus est Brithtelmus. Flor. 576.

A.D. 959. Elfsy frozen to death among the Alps.

Death of Edwy;

Edgar king of all England.

Dunstan elected primate.

His influence upon Edgar,

§ 111. Anno DCCCCLIX. Elfsinus Dorobernensis archiepiscopus, dum Romam pro petendo pallio tenderet, in Alpinis montibus gelu niveque obstrictus defecit. Rex Westsaxonum Edvius iiii. annis regni sui peractis, defunctus, Wintoniæ in novo monasterio est sepultus. Cujus regnum suus germanus, rex Mercensium Eadgarus, ab omni Anglorum populo electus, anno ætatis suæ sextodecimo, adventus vero Anglorum in Britanniam quingentesimo decimo, trecentesimo autem sexagesimo tertio ex quo Sanctus Augustinus et socii ejus Angliam venerunt, suscepit, divisaque regna in unum copulavit. Brithtelmus Dorsetensium episcopus ad patriarchatum Cantuariæ sedis eligitur. Sed quia ad tantam rem minus erat idoneus, jussus a rege Cantuaria discedit, atque ad relictam nuper ecclesiam suam redit. Dehinc beatus Dunstanus, ecclesiæ Wigornensis episcopus, ex respectu divino et sapientum consilio, primæ metropolis Anglorum primas et patriarcha instituitur. A quo et cæteris sapientibus ipse rex Anglorum Eadgarus decenter instructus, passim improbos oppressit, rebelles sub asperitatis correctione redarguit, justos et modestos dilexit, destructas Dei ecclesias renovavit et ditavit; abjectis ex cœnobiis clericorum næniis, ad laudem

summi Creatoris monachorum et sanctimonialium catervas aggregavit, et plusquam xl. monasteria cum eis constitui præcepit; quos omnes ut fratres honorabat, et ut filios charissimos diligebat, admonens per se pastores quos ipsis præposuit, ut illos regulariter et irreprehensibiliter vivere admonerent, quatenus Christo et Sanctis ejus in omnibus placerent.

. . . . .

Anno DCCCCLX. Sanctus Dunstanus ad Romuleam urbem profectus indictione iii. pallium a Johanne papa suscepit, sicque per pacis itinera ad patriam remeavit. Paucis exinde mensibus interjectis, regalia petit limina, januam regiæ pietatis suggestione preceque pulsat humillima, ut religiosum, mitem, humilemque monachum, sui prædecessoris Odonis fratruelem, beatum Oswaldum, quem in timore divino sanctisque virtutum operibus verissime probaverat excrevisse, promoveret ad pontificale decus Wigornensis ecclesiæ. Annuit rex Eadgarus quod sanctus petebat Dunstanus, et ab ipso intronizatur ad summum sacerdotium beatus Oswaldus.

A.D. 960. whom he induces to nominate St. Oswald to the see of Worcester.

Flor. 577. Anno DCCCCLXIII. Sanctus Ethelwoldus venerabilis abbas a beato Dunstano educatus, mortuo Brithelmo episcopatum Wintoniensis ecclesiæ suscepit. Et eodem anno jussu regis expulsis clericis Vetus monasterium cum monachis instituit. Hic namque regem, cujus eximius erat consiliarius, ad hoc maxime provocavit, ut clericos a monasteriis expelleret, et monachos sanctimonialesque in eis collocari juberet.

A.D. 963. St. Ethelwold bishop of Winchester. He turns out the canons and puts monks in their place.

Anno DCCCCLXIIII. Rex Anglorum pacificus Eadgarus Ordgari ducis Domnaniæ filiam . . . . . post mortem viri sui Elfwoldi gloriosi ducis Orientalium Anglorum in matrimonium accepit, ex qua duos filios Eadmundum et Egelredum suscepit. Habuit etiam prius ex Egelfleda candida, . . . Ordmeri ducis filia, Eadwardum, postea regem et martyrem, et de sancta Wlthritha virginem Deo devotissimam Eagitham. Eodem anno rex idem monachos in Novo monasterio, et in Middeltune collocavit, et illis Ethelgarum, istis Cynewardum abbates constituit.

A.D. 964. Edgar's children.

§ 112. Anno DCCCCLXVII. Rex Anglorum pacificus Eadgarus in monasterio Rumesige quod avus suus rex Anglorum Eadwardus senior construxerat sanctimoniales collocavit, sanctamque Merwinnam super eas abbatissam constituit.

A.D. 967. A nunnery founded at Ramsey.

A.D. 968. Death of bishop Aldred.

Anno DCCCCLXVIII. Aldredus episcopus apud sanctum Cuthbertum in Cunecacestre vita decessit. Cui Elfsius in episcopatum successit.

A.D. 969. General substitution of monks for sæculars.

Anno DCCCCLXIX. Rex Anglorum pacificus Eadgarus sancto Flor. 577. Dunstano Dorobernensis, et beato Oswaldo Wigornensis, et sancto Ethelwoldo Wintoniensis ecclesiæ episcopis præcepit, ut expulsis clericis in majoribus monasteriis per Merciam constructis monachos collocarent. Unde sanctus Oswaldus sui voti compos effectus, clericos Wigornensis ecclesiæ monachilem habitum suscipere renuentes de monasterio expulit; consentientes vero hoc anno ipso teste monachavit; eisque . . . . . Winsinum magnæ religionis virum loco decani præfecit.

A.D. 970. Translation of St. Swithin.

Anno DCCCCLXX. Sanctæ ac venerabiles antistitis Suithuni reliquiæ, peractis a sepultura ejus centum et decem annis, indictione xiii., idus Julii, feria sexta, sublatæ sunt de monimento a sancto Ethelwoldo venerabili præsule, et ab Elfstano Glastoniensis, et ab Ethelgaro Novi monasterii abbatibus, et in basilica apostolorum Petri et Pauli decentissime sunt reconditæ. . . . . .

A.D. 971.

Anno DCCCCLXXI. Clito Eadmundus regis Eadgari filius obiit, et in monasterio Rumesige honorifice est sepultus. . . . . . Non multum post Ordgarus dux Domnaniæ socer regis Eadgari decessit, et in Exancestre est sepultus.

A.D. 972.

Anno DCCCCLXXII. Rex Anglorum pacificus Eadgarus Novi monasterii ecclesiam a patre suo Eadmundo inceptam, a se vero perfectam honorifice dedicari præcepit. . . . .

St. Oswald archbishop of York.

Defuncto Eboracensi archiepiscopo Oskytello, suus propinquus sanctus Oswaldus Wigornensis episcopus pro eo in archiepiscopum eligitur.

A.D. 973. Edgar solemnly anointed king at Bath.

§ 113. Anno DCCCCLXXIII. . . . . . . Rex Anglorum pacificus Eadgarus anno ætatis suæ xxx., indictione v., idus Maii, die Pentecostes, a beatis præsulibus Dunstano et Oswaldo Flor. 578. et a cæteris totius Angliæ antistitibus in civitate Acamanni benedicitur, et cum maximo honore et gloria consecratur, et in regem inunguitur. Interjecto deinde tempore, ille cum ingenti classe septentrionali Britannia circumnavigata, ad

Royal progress; his barge on the Dee rowed by eight vassal kings.

Legionum civitatem appulit. Cui subreguli ejus octo, Kynath scilicet rex Scottorum, Malcolm rex Cumbrorum, Maccus plurimarum rex insularum, et alii v., Dufnald, Siferth, Huval,

Jacob, Nichil,[1] ut mandaverat occurrerunt, et quod sibi fideles et terra et mari cooperatores esse vellent juraverunt. Cum quibus die quadam scapham ascendit, illisque ad remos locatis, ipse clavum gubernaculi arripiens, eam per cursum fluminis De perite gubernavit, omnique turba ducum et procerum simili navigio comitante, a palatio ad monasterium sancti Johannis Baptistæ navigavit. Ubi facta oratione, eadem pompa ad palatium remeavit. Quod dum intraret, optimatibus fertur dixisse, tunc demum quemque suorum successorum se gloriari posse regem Anglorum fore, cum, tot regibus sibi obsequentibus, potiretur pompa talium honorum. Sanctus Oswaldus pallium a Stephano centesimo xxxiiii. papa suscepit.

Anno DCCCCLXXIIII. Hoc anno terræ motus per totam Angliam factus est maximus. . . . . A.D. 974. Earthquake.

Anno DCCCCLXXV. Anglici orbis basileus, flos et decus antecessorum regum, pacificus rex Eadgarus, non minus memorabilis Anglis quam Romulus Romanis, Cyrus Persis, Alexander Macedonibus, Arsaces Parthis, Karolus magnus Francis, postquam cuncta regaliter consummavit, anno ætatis suæ xxxii., regni autem illius in Mercia et Northymbria xix., ex quo vero per totam Angliam regnavit xvi., indictione iii., viii. idus Julii, feria quinta, ex hac vita transiens, filium suum Eadwardum et regni et morum hæredem reliquit. Corpus vero illius Glastoniam delatum, regio more est tumulatum. A.D. 975. Death of Edgar.

* tria millia. Is itaque dum viveret III.* DC. robustas sibi congregaverat naves. Ex quibus, Paschali emensa sollemnitate, omni anno mille CC. in orientali, mille ducentas in occidentali, mille CC. in septentrionali insulæ plaga coadunare, et ad occidentalem cum orientali classe, et illa remissa ad borealem cum occidentali, ipsaque remissa cum boreali ad orientalem classem remigare, eoque modo totam insulam omni æstate consueverat circumnavigare, viriliter hoc agens ad defensionem contra exteros regni sui, et suum suorumque ad bellicos usus exercitium. Hieme autem et vere infra regnum usquequaque per omnes provincias Anglorum transire, et quomodo legum jura et suorum decretorum statuta a principibus observarentur, neve pauperes a potentibus præjudicium passi opprimerentur, diligenter solebat investigare. In uno fortitudini, in altero justitiæ studens, in utroque reipublicæ et regni utilitatibus

His summer practice of sailing round Britain.

His home circuits in winter.

[1] *Juchill*, Flor.

consulens. Hinc hostibus circumquaque timor, et omnium sibi subditorum erga eum excreverat amor. Cujus decessu totius regni status est perturbatus, et post tempus lætitiæ, quod illius tempore stabat pacifice, cœpit tribulatio undique advenire. Nam princeps Merciorum Elfere quampluresque regni primates, magnis obcæcati muneribus, abbates cum monachis de monasteriis in quibus rex pacificus Eadgarus eos locaverat, expulerunt, et clericos cum uxoribus suis introduxerunt. Sed huic vesaniæ viri timorati dux Orientalium Anglorum Ethelwinus Dei amicus, et suus germanus Elfwoldus, et Brithnothus comes vir religiosus restiterunt, et in synodo constituti, se nunquam ferre posse dixerunt, ut monachi ejicerentur de regno qui omnem religionem tenuerunt in regno. Congregato dein exercitu, monasteria Orientalium Anglorum maxima strenuitate defenderunt. Dum hæc aguntur, de rege eligendo magna inter regni primores oborta est dissensio. Quidam namque regis filium Eadwardum, quidam vero fratrem illius elegerunt Egelredum. Quam ob causam archipræsules Dunstanus et Oswaldus cum coepiscopis, abbatibus, ducibusque quamplurimis in unum convenerunt, et Eadwardum, ut pater suus præceperat, elegerunt, electum consecraverunt, et in regem unxerunt. Cometis stella autumnali tempore visa est.

Disturbance caused by his death.

In Mercia the monks are expelled.

Edward is chosen to succeed him.

Flor. 579.

A.D. 976.

§ 114. Anno DCCCCLXXVI. fames valida Angliam invasit. . . . .

A.D. 977. Accident during the meeting at Calne.

Anno DCCCCLXXVII. in Eastanglia, apud villam quæ Cirtling[1] nominatur maxima synodus celebratur. Dehinc apud Kalne regiam villam, dum alia celebraretur, totius Angliæ majores natu qui ibidem congregati fuerant, excepto sancto Dunstano, de solario quodam corruerunt. Quorum quidam mortui sunt, quidam vero mortis periculum vix evaserunt. . . . .

A.D. 978. Murder of Edward by order of his stepmother. Ethelred succeeds.

Anno DCCCCLXXVIII. Rex Anglorum Eadwardus jussu novercæ suæ Elfthridæ reginæ, in loco qui Corvesgeate dicitur, a suis injuste occiditur, et apud Werham non regio more sepelitur. Cujus frater Egelredus clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, decorus aspectu, indictione vi., die Dominica, xviii. kal. Mai, post Paschalem festivitatem a sanctis archipræsulibus Dunstano et Oswaldo et decem epi-

[1] *Cirding*, Twys.

scopis in Kyngestune ad regni fastigium est consecratus. . . . . Nubes per totam Angliam media nocte, nunc sanguinea, nunc ignea visa est; dehinc in radios diversos et colores varios mutata circa auroram disparuit.

Anno DCCCCLXXIX. dux Merciorum Elferus cum multitudine populi Werham venit, sanctumque corpus pretiosi regis et martyris Eadwardi de tumulo sublevari præcepit. Quod dum esset nudatum, sanum atque incolume ab omni clade et contagione est inventum. Lotum deinde novisque vestimentis indutum, ad Sceftoniam est delatum, et honorifice tumulatum. A.D. 979. The body of Edward is disinterred and removed to Shaftesbury.

Anno DCCCCLXXX. . . . . Suthamtonia a Danicis piratis devastatur, et ejus cives omnes fere vel occisi, vel captivi sunt abducti. Nec multo post Tene[t]land insulam idem devastavit exercitus. Quo etiam anno civitatis Legionum provincia a Norwegensibus piratis devastatur. A.D. 980. Danish pirates reappear,

Anno DCCCCLXXXI. Sancti Petroci confessoris monasterium in Cornubia devastatum est a piratis qui anno præterito Suthamtoniam devastarunt. Qui deinde in Domnania et in ipsa Cornubia circa ripas maris frequentes prædas agebant. . . . . . A.D. 981. ravage parts of Devonshire and Cornwall,

Anno DCCCCLXXXII. ad provinciam Dorsetensium tres naves applicuerunt piratarum, et Portland devastaverunt. Civitas Londonia igne cremata est. . . . . A.D. 982. and Portland in Dorset.

Flor. 580. § 115. Anno DCCCCLXXXIII. Dux Merciorum Elferus regis Anglorum Eadgari propinquus decessit, ejusque ducatum filius suus Alfricus suscepit. A.D. 983. Death of the earl of Mercia,

Anno DCCCCLXXXIIII. Sanctus Ethelwoldus Wintoniensis episcopus indictione ii., kal. Augusti, e seculo migravit. Cui successit Bathonicus abbas Elfegus. Hic in monasterio, cui Deorhyrst vocabulum est, religionis susceperat habitum. A.D. 984. and of St. Ethelwold.

Anno DCCCCLXXXVI. Rex Anglorum Egelredus propter quasdam dissensiones civitatem Hrofi obsedit. Et visa capiendi illam difficultate, iratus discessit, et terras Sancti Andreæ apostoli devastavit. Dux Merciorum Alfricus Alferi ducis filius ab Anglia expellitur. . . . . A.D. 986. Rochester besieged. Alfric of Mercia banished.

Anno DCCCCLXXXVII. Hoc anno duæ retro seculis Anglorum genti incognitæ pestes, scilicet febris hominum, et lues animalium quæ Anglice "scitta" vocatur, Latine autem fluxus intraneorum dici potest, totam Angliam plurimum vexaverunt, et clade pervalida tam homines afficiendo quam animalia A.D. 987. Plague among men and animals.

penitus consumendo per omnes fines Angliæ inedicibiliter desævierunt.

A.D. 988. Danes in Somerset. Anno DCCCCLXXXVIII. Wecedport a Danicis piratis devastatur. A quibus etiam satrapa Domnaniæ, Goda nomine, et miles fortissimus Strenwoldus, cum aliis nonnullis perimuntur. Sed tamen ex illis plurioribus occisis Angli loco dominantur funeris. Death of St. Dunstan. Beatus Dunstanus archiepiscopus indictione prima, xiiii. kal. Junii, sabbato ex hac vita transivit, et supernæ civitatis sedem petivit, pro quo Ethelgarus Seolesigensis episcopus archipræsulatum suscepit, unoque anno tribusque mensibus tenuit.

A.D. 990. Aldhun bishop of Lindisfarne. Anno DCCCCXC. . . . . . defuncto Elfsio Lindisfarnensi episcopo, Aldunus succedit.

A.D. 991. Danes in Suffolk. § 116. Anno DCCCCXCI. Ethelgaro archiepiscopo Cantiæ Siricus successit.[a] Hoc anno Gippeswic Dani depopulati sunt. Quorum duces fuerunt Justin, et Guthmund Battle of Maldon. filius Steytan; cum quibus non multo post strenuus dux Orientalium Saxonum Brithnodius juxta Meldunam prælium commisit. Sed utrinque infinita multitudine occisa, ipse Tribute to be paid to the Danes. dux occubuit, Danica vero fortuna vicit. Quo insuper anno Sirici Dorobernensis archiepiscopi, et ducum Ethelwardi et Alfrici consilio, Danis tributum, quod erat decem millia librarum, primitus datum est, ut a crebris rapinis, cremationibus, et hominum occisionibus quas circa ripas maris frequenter agebant, desisterent, pacemque firmam cum eis St. Oswald founds the monastery of Ramsey. tenerent. Sanctus Oswaldus archiepiscopus monasterium Ramesege, quod ipse et Dei amicus dux Orientalium Anglorum Ethelwinus construxerunt, divino adjutus auxilio et confortatus adminiculo, vi. idus Novem., feria iii. consecravit.

A.D. 992. Death of St. Oswald, Anno DCCCCXCII Sanctus Oswaldus archiepiscopus in- Flor. 581. dictione v., ii. kal. Martii, feria secunda, transiens ex hac vita regni cœlestis gaudia conscendit, et Wigornæ in ecclesia Sanctæ Mariæ, quam ipse a fundamentis construxerat, requiescit. Cui venerabilis Medeshamstudensis abbas Aldulfus successit, Nec diu post excessum beati Oswaldi egregiæ dux

---

[a] One of the Saxon Chronicles (E.) places the election of Siric in 989. Another (C., the Abingdon Chronicle) and Florence place it in 990, and they are probably right.

memoriæ Ethelwinus Dei amicus defunctus est, et Ramesege honorifice sepultus. . . . . — and of Aylwin the half-king.

Anno DCCCCXCIII. Hoc anno prædictus exercitus Danorum Bebbanburh infregit, et omnia quæ in ea sunt reperta secum asportavit. Dehinc ad ostium Humbræ fluminis cursum suum dirigens, in Lindesege et in Northymbria multis villis incensis hominibusque cæsis, magnam prædam cepit. Contra quos provinciales quamplures conglobati properanter ascenderunt. Sed cum prælium essent commissuri, duces exercitus, Frana videlicet, Frithegist, et Godwinus, quia ex paterno genere Danici fuerunt, suis insidiantes, auctores fugæ primitus extiterunt. . . . .

A.D. 993. Danes at Bamborough and in the Humber.

Treachery in the English ranks.

§ 117. Anno DCCCCXCIIII. Anlafus rex Noreganorum, et Suanus rex Danorum, die nativitatis Sanctæ Mariæ xciiii. trieribus Londoniam advehuntur; quam mox effringere et incendere conantur, sed Dei suæque genitricis Mariæ juvamine non sine parvo sui exercitus detrimento a civibus repelluntur. Unde furore simul et tristitia exasperati, eadem die recesserunt inde, et primitus in Eastsaxonia et Cantia circaque ripas maris, deinde in Suthsaxonia Suthamtunensique provincia villas incendunt, agros devastant, et sine respectu sexus quamplures ferro et flamma absumunt, prædamque ingentem agunt. Ad postremum vero equos sibi rapientes, multasque per provincias debacchando discurrentes, ne sexui quidem muliebri vel innocuæ parvulorum pepercerunt ætati, quin universos atrocitate ferina contraderent morti. Tunc rex Egelredus procerum suorum consilio ad eos legatos misit, promittens tributum et stipendium ea conventione illis se daturum, ut a sua crudelitate omnino desisterent. Qui petitioni regis acquiescentes, ad suas reversi sunt naves, et sic ad Suthamtun totus congregatus exercitus ibidem hiemaverunt. Quibus de tota Westsaxonia stipendium dabatur, de tota vero Anglia tributum quod erat xvi* librarum dependebatur. Interea jussu regis Egelredi, Wintoniensis episcopus Elfegus, nobilisque dux Ethelwardus regem Anlafum adierunt, obsidibusque datis illum ad regiam villam Andeafaran, ubi rex manebat, cum honore deduxerunt. Quem rex honorifice suscepit, confirmari ab episcopo fecit, sibi in filium adoptavit, regioque munere donavit. Ille vero se non amplius ad Angliam cum exercitu venturum regi Ethelredo promisit, et ad naves postea rediit, æstateque im-

A.D. 994. The Northmen attack London, but are defeated.

They ravage all the south-east of England.

They obtain horses and spread terror in many parts of the country.

Ethelred bribes them to desist.

They winter at Southampton.

* sexdecim millia.

Flor. 582.

Interview between Olaf and Ethelred; the former, after being confirmed by bishop Elfege, promises to harass England no more.

minente ad patriam devectus, sua promissa bene custodivit.

Death of Richard I. duke of Normandy.

Ricardus primus dux Normannorum obiit, cujus filius Ricardus uno anno successit. Post quem frater ejusdem Rodbertus.

A.D. 995. The body of St. Cuthbert translated to Durham.

Anno DCCCCXCV. Aldunus episcopus transtulit de Cestre in Dunholm corpus Sancti Cuthberti.

A.D. 996.

Anno DCCCCXCVI. Elfricus Dorobernię archiepiscopus consecratus est.

A.D. 997. The Danes in the Severn; there, and further west, they plunder, burn, and destroy.

§ 118. Anno DCCCCXCVII. Danorum exercitus qui remanserat in Anglia, circumnavigata Westsaxonia, ostium Sabrinæ fluminis intravit, et nunc septentrionalem Britanniam, nunc Cornubiam, nunc in Domnaniam[1] Wecedporth devastavit, villisque quampluribus incensis multas hominum strages dedit. Deinde Penwithsteort regirato, in ostium fluminis Tamiræ, Domnaniam et Cornubiam sequestrantis, devectus, navibus prosiluit, nulloque prohibente usque ad Lidefordam suum incendium continuavit, et cædes hominum reiteravit. Ad hæc etiam Ordulfi Domnaniæ primatis monasterium, quod Tavistoce nominatur, combussit, ingenti præda onustus ad naves repedavit, eodemque in loco hiemavit.

A.D. 998. They occupy Dorset and the Isle of Wight; they uniformly defeat the English in battle.

Anno DCCCCXCVIII. Memoratus paganorum exercitus ostium fluminis quod dicitur Frome appulsus, Dorsetaniam maxima ex parte devastavit. Dein frequenter insulam Vectam adiit, sæpe Dorsetaniam repetiit, moreque solito prædæ institit, et quotienscunque in Vecta jacuit, de Suthsaxonia et Suthamtunensi provincia sibi victum accepit. Adversus tantam tempestatem multociens congregatus est exercitus; sed quotienscunque prælium essent commissuri, Angli, aut insidiis aut aliquo infortunio impediti, terga verterunt, et hostibus victoriam dederunt.

A.D. 999. They sail up the Medway

Anno DCCCCXCIX. Sæpedictus exercitus paganorum ostium Tamensis fluminis ingressus, per flumen Medewege Rovecestræ advehitur, eamque paucis diebus obsidione cinxit. Ad quos repellendos conglobati Cantuarienses, asperum cum eis prælium ineunt; sed multis ex his et illis cæsis, Dani loco dominantur funeris. Hinc equites effecti, occidentalem Cantiæ plagam ferme totam sunt demoliti. Qua re cognita, rex Anglorum Egelredus suorum primatum consilio, et

and plunder West Kent.

---

[1] *Domnania*, Flor.

Flor. 583. classem, et pedestrem congregavit exercitum. Verum dum paratæ essent naves, duces exercitus de die in diem moram cœptis innectentes, populum graviter vexabant. Ad ultimum vero nec classica nec pedestris manus quicquam communis utilitatis agebat præter populi laborem, pecuniæ perditionem, hostium incitationem. Ineffectual efforts of Ethelred.

§ 119. Anno ab incarnatione Domini millesimo, Danorum classis præfata, hoc anno Normanniam petit, et sequenti anno ad Angliam reversa pejora prioribus egit. Rex Ethelredus terram Cumbrorum fere totam depopulatus est. Hic suæ classi mandavit, ut circumnavigata septentrionali Britannia, in loco constituto sibi occurreret. Sed vi ventorum præpedita, non potuit. Insulam tamen quæ Monege dicitur devastavit. A.D. 1000. He ravages Cumberland.

Anno MI. . . . . memoratus paganorum exercitus de Normannia Angliam revectus, ostium fluminis Eaxe ingreditur, et mox ad expugnandum urbem Exancestram egreditur. Sed dum murum illius destruere moliretur, a civibus urbem viriliter defendentibus repellitur. Unde nimis exasperatus [more] solito villas succendendo, agros depopulando, homines cædendo per Domnaniam vagatur. Quare Domnanienses et Summerseatunenses in unum congregati in loco qui dicitur Penho certamen cum eis ineunt. Sed Angli pro militum paucitate Danorum multitudinem non ferentes, fugam capessunt, illi vero multa strage facta victores existunt. Deinde adeptis caballis, per totam fere Domnaniam pejora prioribus mala gesserunt, ingentique præda capta naves repetierunt. Inde ad Vectam insulam cursum direxerunt, et modo in ea, modo in Suthamtonia, modo in Dorsetania, nullo obsistente, diu solitæ prædæ instituerunt; et in homines ferro, et in villas igne sunt in tantum grassati, ut cum illis nec classica manus navali, nec pedestris exercitus certare auderet prælio terrestri. Idcirco et regi non parva mœstitia, et populo inedicibilis inerat tristitia. A.D. 1001. The Danes enter the Exe, harry all Devonshire, and do whatever they like. The English afraid to meet them, either by sea or land.

Anno MII. Rex Anglorum Egelredus habito consilio cum regni sui primatibus utile duxit a Danis dextras accipere, illisque ut a malis cessarent stipendium dare, et placabile tributum solvere. Hujus rei gratia dux Leofsius ad eos est transmissus. Qui cum venisset, stipendium et tributum ut acciperent flagitavit. Illi vero legationem ejus libenter amplectentes, petitis adquieverunt, et pro tenenda pace quantum A.D. 1002. The king undertakes to pay them tribute.

tributi sibi dependeretur, statuerunt. Nec diu post xxiiii. millia librarum illis persolvebantur. Interea idem dux Leofsius nobilem virum Eafic summum regis præpositum occidit. Unde rex ira succensus, patria illum expulit. Eodem anno Emmam, Saxonice Elgivam vocatam, ducis Normannorum primi Ricardi filiam, rex Egelredus duxit uxorem, de qua idem rex Eadwardum regem, necnon Alfredum, Godwini comitis longo post tempore dolis interemptum procreavit. Aldulfus archipræsul Eboracensis coepiscopis, abbatibus, presbyteris, monachis, religiosis quoque viris aggregatis, Sancti Oswaldi archipræsulis ossa anno regis Anglorum Ethelredi xxv., indictione xv., xvii. kal. Maii, feria iiii., e tumulo levavit, et in scrinio quod paraverat honorifice locavit. Et non multo post, id est, pridie nonas Maias ipse defunctus, in ecclesia Sanctæ Marie Wigornæ est sepultus. Cui successit abbas Wlstanus. Quo etiam anno rex Egelredus omnes Danos Angliam incolentes majores et minores utriusque sexus occidere jussit, quia illum suosque primates vita regnoque privare, et totius Angliæ dominium suæ ditioni conati sunt subdere. . . . .

Marriage of Ethelred to Emma of Normandy.

Translation of St. Oswald to Worcester.

The king orders a general massacre of the Danes.

A.D. 1003. Sweyn takes and plunders Exeter.

§ 120. Anno MIII. . . . . Hoc anno rex Danorum Suanus per insilium, incuriam, et traditionem Normannici comitis Hugonis, quem regina Emma Domnaniæ præfecit, civitatem Execestram infregit, spoliavit, murum ab orientali usque ad occidentalem portam destruxit, et cum ingenti præda naves repetiit. Post hæc autem, cum Wiltoniensem provinciam devastaret, fortis exercitus de Suthantunensi et Wiltunensi congregatus provinciis, viriliter et constanter adversus hostes pugnaturus ascendit. Sed cum tam prope essent exercitus ut alter alterum videre quivissent, Alfricus dux supra memoratus, qui loco ducis Anglis tunc extitit, antiquas artes statim prodidit, et simulata infirmitate vomere cœpit, dicens se infirmitatem magnam incurrisse, et ob hoc cum hostibus dimicare nequivisse. Cujus inertiam et timiditatem ut vidit exercitus, a suis inimicis sine pugna divertit mœstissimus. Unde dictum est in antiquo proverbio, "Tremiscente "duce in prælio, cæteri omnes præliatores efficiuntur pavi-"diores." Suanus autem videns Anglorum inconstantiam ad civitatem Wiltoniam suum duxit exercitum, eamque devastavit et incendit; simili quoque modo Serasbyriam consumpsit, et post suas naves repetiit. . . . .

Flor. 584.

The men of Wilts and Hants mustered: everything ruined by the treachery of Alfric.

Hen. Hunt. sub anno.

Anno MIIII. rex Danorum Suanus cum sua classe Northwic advectus, illam devastavit et incendit. Tunc magnæ strenuitatis dux Eastanglorum Ulfketel, quia ex improviso venit, nec contra eum spatium congregandi exercitum habuit, cum majoribus Eastangliæ habito consilio pacem cum eo pepigit. Verum ille, disrupto fœdere, tertia post hæc ebdomada cum copiis suis latenter e navibus prosiliens Theofordam invasit, devastavit, nocte una in ea mansit, diluculo incendit. Quo cognito, dux Ulfketel quibusdam de provincialibus mandavit ut hostium naves confringerent. At illi vel non audebant, vel jussa perficere negligebant. Ipse vero interim quam citius potuit clam suum congregans exercitum, adversus hostem audacter ascendit. Quibus ad naves repedantibus, non æqua manu militum illis occurrit, durissimumque cum eis prælium commisit. Multisque ex his et ex illis cæsis, nobiliores quique de Eastanglia corruerunt, Dani vero vix evaserunt. Sed si vires Eastanglorum jam adessent, nullo modo naves suas repeterent. Ut enim ipsi testati sunt, durius et asperius bellum in Anglia nunquam experti sunt quam illis dux Ulfketel intulerat.

A.D. 1004. Sweyn burns Norwich, and Thetford,

Energy of Ulfketel, earl of East Anglia.

Anno MV. Hoc anno dura magnaque fames Angliam invasit. Quapropter rex Danorum Suanus Danubiam[1] revertitur, post non longum tempus reversurus.

A.D. 1005. Famine.

§ 121. Anno MVI. Alfricus Dorobornensis archiepiscopus obiit, cui Wintoniensis episcopus Elfegus successit; et pro
Flor. 585. illo Kenulfus episcopatum suscepit. . . . . Mense . . . Julio Danorum classis innumera Angliam advecta, portum Sandicum subiit, et cæde et incendio . . . . quæque consumens, modo in Cantia, modo in Suthsaxonia maximam prædam egit. Ob hoc rex Egelredus de Mercia et Westsaxonia exercitum congregavit, et cum eis fortiter dimicare statuit. Sed illi cum eo palam confligere nullatenus voluerunt, verum nunc in his, nunc in illis locis rapinas frequentes exercuerunt, et mox ad naves solito repedabant, eoque modo per totum autumnum Anglorum vexabant exercitum. Quo domum redeunte, nam hiems imminebat, illi cum enormi præda Vectam insulam adiere, et ibidem usque ad Nativitatem Domini mansere. Qua adveniente, quia rex tunc temporis in Scrobesbyriensi provincia morabatur, per Suth-

A.D. 1006. St. Alphege archbishop of Canterbury.

Danish ravages in Kent, Sussex, and Berkshire.

[1] *Denemerciam*, Flor.

amtunensem provinciam ad Barrocscire venerunt, et Radingum, Walingafordam, Ceolesegiam, vicosque complures combusserunt. Inde moventes, Eascesdune transito Cuuichelmeslawe adierunt. Unde per aliam viam revertentes, juxta Kenetan incolas loci paratos ad prælium offenderunt, statimque cum eis commiserunt, illosque fugaverunt, et postmodum cum præda quam ceperant, ad naves repedarunt.

A.D. 1007. A large annual tribute offered to the Danes.

Anno MVII. . . . . Hoc anno rex Anglorum Egelredus cum consilio primatum suorum nuncios ad Danos legans, eis nuntiare mandavit, quod sumptus et tributum eo tenore illis dare vellet, ut a rapinis desisterent, et pacem cum eo firmam tenerent. Cujus postulationi consenserunt; et ex eo tempore de tota Anglia sumptus illis dabatur, et tributum quod erat xxxvi. millia librarum persolvebatur pro pace tenenda. Quo etiam anno rex Ethelredus Edricum quendam cognomento Streone Merciorum constituit ducem. . . . .

Edric Streon earl of Mercia.

A.D. 1008. The king raises a fleet and an army.

Anno MVIII. . . . . rex Anglorum Ethelredus de trecentis et decem cassatis unam trierim, de novem vero loricam et cassidem fieri, et per totam Angliam naves intente præcepit fabricari. Quibus paratis electos milites in eis cum alimentis posuit, et, ut ab exterorum irruptionibus fines regni sui defenderent, illas ad Sandicum portum congregavit. Eo tempore frater . . . . perfidi ducis Edrici Streone Brithricus, homo lubricus, ambitiosus, et superbus, apud regem injuste accusavit Suthsaxonicum ministrum Wlnothum. Qui, ne caperetur, mox fugam iniit, et viginti navibus acquisitis, circa ripas maris rapinas frequentes exercuit. Ubi autem regiæ classi nuntiatum est, quod si quis vellet, illum facile capere posset, lxxx. trieribus assumptis, ad persequendum illum Brithricus profectus est. Sed cum diu prospere navigasset, subito validissima tempestas oborta naves diverberavit, conquassavit, et in aridam projecit; quas Wlnothus non multo post exussit. Ea re cognita, rex cum ducibus et proceribus domum rediit, classis vero jussu illius Londoniam adiit, sicque totius populi maximus labor periit.

Wulnoth turns pirate.

A.D. 1009. Turkill the viking.

§ 122. Anno MIX. . . . . Danicus comes Turkillus Flor. 586.
sua cum classe ad Angliam venit. Exinde mense Augusto alia classis Danorum innumerabilis, cui præerant duces Hemmingus et Eilafus, ad Tene[t]land insulam applicuit, et prædictæ classi sine dilatione se junxit. Deinde ambæ Sandicum

portum subeunt, et e navibus prosilientes civitatem Cantuariam hostiliter adeunt, eamque infringere cœperunt. A quibus mox cives Cantuarienses cum orientalibus Cantuariis dextras petentes acceperunt, et eis iii. millia libras* pro firma pace dederunt. Illi autem naves repetentes, ad Vectam insulam cursum direxerunt. Deinde in Suthsaxonia et Suthamtunensi provincia circa ripas maris, uti consueverant, frequenter prædam egerunt, et villas quamplures incenderunt. Quocirca rex Egelredus de tota Anglia exercitum congregavit, et per provincias mari vicinas adversus illorum irruptiones locavit. Sed illi pro hoc non destiterunt quin pro situ ubique locorum rapinas agerent. Quadam igitur vice, dum illi solito longius a mari prædatum descenderent, et onerati præda redirent, viam qua ad suas naves reversuri erant rex præoccupavit, multis armatorum milibus instructus, et, ut totus erat exercitus, mori vel vincere paratus. At perfidus dux Edricus Streone gener regis, (habuit enim in conjugio filiam ejus Egitham,) et insidiis et perplexis orationibus ne prælium inirent, sed ea vice suos hostes abire permitterent, modis omnibus allaboravit. Suasit et persuasit, et a manibus Anglorum Danos ut patriæ proditor eripuit, et abire permisit. Illi vero ab eis divertentes, magno cum gaudio ad suas regressi sunt naves. Post hæc, emensa sancti Martini festivitate in Cantiam devecti, in Tamensi flumine hiemalem stationem elegerunt, et sumptus de Eastsaxonia aliisque provinciis utrique ripæ fluminis vicinis sibi rapuerunt. Sæpe etiam civitatem Londoniam aggressi expugnare moliti sunt. Sed a civibus non sine parvo suorum detrimento repulsi sunt.

*=librarum.

Danish raids in the south of England.

On one occasion the treachery of Edric Streon saves them from certain defeat.

They come into the Thames and take winter quarters.

Anno MX. . . . . memoratus Danorum exercitus mense Januario navibus exsilientes, per saltum qui dicitur Ciltern Oxenefordam adeunt, eamque devastantes incendunt, et sic in utraque parte Tamensis fluminis in revertendo prædam agunt. Quibus cum nunciatum fuisset exercitum adversus illos Londoniæ congregatum, et cum eis prælium commissurum, pars exercitus per septentrionalem ripam gradientis, in loco qui dicitur Stane transivit, et in unum collecti, prædæque ubertate ditati, per Suthregiam ad suas repedarunt naves, quas tempore Quadragesimali, dum consisterent in Cantia, refecerunt. Post Pascha Eastangliam advecti, et juxta Gipeswic navibus egressi, ad locum qui Ringmere dicitur, ubi ducem Ulfketellum cognovere cum exercitu consedisse, perrexerunt, et durum cum eo prælium iii. non.

A.D. 1010. Oxford plundered and burnt.

Ulfketel defeated in Suffolk.

Mai commiserunt. Sed cum pugna vehemens esset, Eastangli terga verterunt, quodam Danico ministro Turkillo Mirenheafed cognomento . . . . fugam primitus incipiente. Verum Grantebrycgenses viriliter pugnantes diu restiterunt, victi demum fugerunt. In eo prælio gener regis Ethelredi, Ethelstanus, nobilis minister Oswius cum filiis, Wlfricus Leofwini filius, Edvius Efici . . . . germanus, et multi alii nobiles ministri, populusque innumerabilis corruerunt. Dani vero loco funeris dominati, Eastangliam obtinuerunt, et equites effecti tribus mensibus per totam provinciam discurrere, prædas agere, villas cremare, homines et animalia non cessabant trucidare. In paludibus etiam id idem per omnia fecerunt. Exin Theodfordam, et Grantebricge devastantes cremavere. His gestis, pedites navibus devecti, equites vero equis subvecti, Tamensem fluvium repetierunt. Paucis diebus interjectis, iterum deprædaturi exierunt, et recto tramite ad Oxenefordensem provinciam tetenderunt, eamque primitus, deinde Buccinganensem, Bedefordensem, Heortfordensem provincias villasque cremando, homines et animalia trucidando depopulati sunt, et post ad naves suas cum ingenti præda regressi sunt. Post hæc circa festivitatem sancti Andreæ apostoli Northamtoniam, et in circuitu ejus quantum volebant, igni tradiderunt, et inde Tamensem fluvium transeuntes, Westsaxoniam adierunt, et Caningamerse, majorique parte Wiltoniensis provinciæ cremata, solito more cum præda magna suas ad naves circa Nativitatem Domini reversi sunt.

The Danes overrun East Anglia and the fen country.

Cambridge burnt.

Bucks and the neighbouring country ravaged.

Flor. 587.

Then Wiltshire.

A.D. 1011. All the country along the Thames and Ouse, and many southern counties, are harried with impunity.

§ 123. Anno MXI. in boreali parte Thamesis, Eastanglia, Eastsaxonia, Midlesaxonia, Heortfordensi, Buccingahanensi, Oxenefordensi, Bedefordensi, Grantebrycgensi provinciis, medietate quoque Huntendonensis provinciæ, magnaque parte Northamtunensis pagi; in australi vero plaga Tamensis fluminis, Cantia, Suthregia, Suthsaxonia, Suthamtunensi, Wiltoniensi, Barrocscirensi provinciis a memorato Danorum exercitu ferro flammaque demolitis, rex Anglorum Egelredus et regni sui primates ad illos miserunt legatos, pacem ab eis petentes, et ut a depopulatione desisterent stipendium et tributum eis promittentes. Quibus auditis, ut rei probavit exitus, non sine dolo et simulatione oblatis consenserunt. Licet enim eis affluenter sumptus pararetur, et ad sua vota tributum penderetur, non tamen destiterunt, quin turmatim per provincias ubivis discurrentes villas devastarent, rebus

suis miseros quosdam spoliarent, quosdam vero necarent. Ad ultimum, inter Nativitatem sanctæ Mariæ et sancti Michaelis festivitatem, Cantuariam circumvallantes obsederunt. Vicesimo autem obsidionis die per insidias Almeri archidiaconi, quem sanctus Alfegus ne morti traderetur prius eripuit, pars civitatis incenditur, exercitus ingreditur, urbs capitur. Alii ferro jugulantur, alii flammis consumuntur, plures quoque de muris præcipites dantur, nonnulli per verenda suspensi deficiunt. Matronæ crinibus per plateas civitatis distractæ demum flammis injectæ moriuntur. Parvuli a matrum uberibus avulsi aut lanceis excipiuntur, aut superacto carro minutatim conteruntur. Interea archipræsul Alfegus capitur, vincitur, tenetur, et variis modis afficitur. Almarus abbas monasterii sancti Augustini abire permittitur. Capiuntur Godwinus Hrofensis episcopus, Leofruna abbatissa monasterii sanctæ Mildrythæ, Elfredus regis præpositus, monachi quoque et clerici, populusque utriusque sexus innumerabilis. Exin ecclesia Christi spoliata comburitur; grex monachilis, et turba virilis, sed et muliebris, necnon infantilis decimatur. Novem trucidantur, decimus vitæ reservatur. Quatuor monachis et DCCC. viris decimatorum summa perficitur. Populo cæso, urbe spoliata, et tota cremata, archipræsul Alfegus vinctus extrahitur, impellitur, graviter sauciatur, ad classem ducitur, post in carcerem retruditur, ibique vii. mensibus affligitur. Interea ira Dei in homicidam populum desæviens, ex eis duo milia per diros internorum cruciatus prostravit. Cæteri quoque simili modo percussi a fidelibus commonentur ut pontifici satisfaciant. Sed differunt. Prævaluit interim clades, et nunc denos, nunc vicenos, nunc plures absumpsit.

The Danes besiege and take Canterbury.

Cruelties practised on the inhabitants.

Many Danes carried off by a plague.

Anno MXII. perfidus dux Edricus Streone, et omnes Angliæ primates utriusque ordinis, ante Pascha Londoniæ congregati sunt, et ibi tam diu morati sunt quousque tributum Danis promissum, quod erat xlviii. millia librarum, persolveretur. Interea sacrosancto Dominicæ requiei Sabbato archipræsuli Alfego a Danis proponitur conditio, ut si vita et libertate velit potiri, iii. millia librarum persolvat. Illo nolente, necem ejus usque ad aliud sabbatum protelant. Quo adveniente, adversus illum exarserunt ira magna, et quia vino nimis inebriati fuerant, et quia prohibuerat ne quis pro sua redemptione quicquam eis daret. Proinde de carcere ducitur, ad eorum concilium pertrahitur. Mox illi de sedibus prosiliunt, aversis securibus illum dejiciunt, lapidibus, ossibus,

A.D. 1012. Heavy tribute collected.

St. Alphege after many sufferings, is murdered at Canterbury.

bovinis capitibus obruunt. Ad ultimum quidam Thrum nomine, quem confirmarat pridie, impia motus pietate securim capiti illius infixit. Qui statim in Domino xiii. kal. Mai obdormivit, et victorem spiritum cum triumpho ad cœlum direxit. Cujus corpus die sequenti Londoniam defertur, a civibus honorifice suscipitur, et ab episcopis Eadnotho Lindicolniensi, et Alhfuno Londoniensi, in ecclesia Sancti Pauli sepelitur. Post hæc, tributo soluto et pace juramentis firmata, Danica classis ut prius erat congregata longe lateque dispergitur. Sed cum rege xlv. naves remansere, eique fidelitatem juravere, et adversus exteros Angliam se defensuros eo tenore promisere, ut eis victum tegimenque præberet. Flor. 588.

An arrangement made with the Danes.

A.D. 1013. Archbishop Lifing.

§ 124. Anno MXIII. Lifingus archiepiscopatum Doroberniæ suscepit. Mense Julio rex Danorum Suanus cum valida classe ad Sandicum portum est appulsus, ibique paucis diebus moratus discessit, et Eastanglia circumnavigata ostium Humbræ fluminis intravit: de quo in flumen Trentam intravit, et Gainesburh navigavit, ubi et castra posuit. Cui sine cunctatione comes Uthredus, et Northymbrenses, et Lindisienses primitus, deinde Fyburgenses,[1] mox etiam omnis populus qui habitabat in septentrionali plaga Wætlingastrete, id est, strata quam filii Wætle regis ab orientali mari usque ad occidentali per Angliam straverunt, deditionem obtulerunt, et pace cum illo stabilita obsidibusque datis fidelitatem ei juraverunt. Quibus præcepit, ut equos et alimenta suo exercitui pararent. His expletis, et classe cum obsidibus Canuto filio suo commendata, sibi electos auxiliarios de deditis sumens, adversus australes Mercios expeditionem movit, et pertransita Wetlingstrete suis edictum posuit, videlicet, ut agros devastarent, villas cremarent, ecclesias spoliarent, quicquid masculini sexus in manus veniret, sine respectu misericordiæ jugularent, fœminas ad suam libidinem explendam reservarent, et omnia quæ possent mala peragerent. Quibus ita facientibus et rabie ferina debacchantibus, venit Oxenefordam, et illam citius quam putavit obtinuit, obsidibusque acceptis festinato Wintoniam properavit. Quo cum venisset, crudelitatis ejus magnitudine cives Wintonienses perterriti, pacem cum eo sine mora fecerunt, et obsides quos . . . . vel quot

Sweyn at Gainsborough.

The population east of Watling Street submit to him,

and also the Southern Mercians.

---

[1] lege *Fifburgenses*.

expetiit dederunt. Quibus acceptis, versus Londoniam movit exercitum. De quo multi in Tamensi fluvio summersi interierunt, quia nunquam pontem neque vadum quærere voluerunt. Cumque Londoniam venisset, multis modis illam vel dolo capere, vel vi expugnare conatus est. Sed rex Anglorum Egelredus cum civibus, et juvamine Danici comitis Turchilli sæpe memorati, qui secum tunc temporis intus erat, muros urbis viriliter defendit et illum abegit. Qui repulsus, primo Walingafordam, dein Batan, obvia quæque more solito rapiendo et demoliendo adiit, ibique exercitum suum refrigerando consedit. Tunc venit ad eum Ethelmarus Domnaniæ comes, et cum eo occidentales ministri, et pace cum illo facta, obsides illi dederunt. Quibus omnibus ad velle peractis, ad suam classem reversus, ab omni Anglorum populo rex, (si jure queat rex vocari qui fere cuncta tyrannice faciebat,) et appellabatur, et habebatur. Cives etiam Londonienses obsides illi miserunt, et pacem cum eo fecerunt. Metuebant enim furorem illius in tantum super se exardescere, ut omnibus rebus suis ablatis vel oculos illorum erui, vel manus vel pedes detruncari juberet. Quod cum vidisset rex Egelredus, reginam Emmam cum thesauris Normanniam ad suum fratrem, secundum Ricardum Normannorum comitem, et filios suos Eadwardum et Elfredum, cum magistro illorum Elfhuno Londoniensi episcopo, et Alsium Medeshamstudensem abbatem naviter misit. Ipse vero cum Danica classe quæ in Tamensi . . . . jacebat in loco qui Grenewic nominatur aliquantisper mansit, et post ad insulam Vectam devectus, Nativitatem Domini in illa celebravit. Qua peracta, Normanniam devehitur, et a Ricardo comite honorifice suscipitur, cum quo Rothomagi omne incolatus sui exegit tempus cum magnis opum apparatibus. Interea Suanus tyrannus suæ classi sumptus affluenter parari, et tributum fere importabile solvi præcepit. Similiter per omnia comes Turchillus classi, quæ apud Grenewic jacebat, solvi mandavit. Et super hæc omnia uterque illorum quotienscumque eis libuerat prædas egerunt, et multa mala fecerunt.

He is foiled in an attempt upon London.

The men of Devon submit to him.

Even London comes to terms with him.

Ethelred sends his wife over to Normandy,

and follows her after Christmas.

Flor. 589.

Danish extortion.

§ 125. Anno MXIIII. Suanus tyrannus post innumerabilia et crudelia mala quæ vel in Anglia vel in aliis terris gesserat, ad cumulum suæ damnationis ex oppido ubi corpus pretiosi martyris Eadmundi incorruptum requiescit, (quod

A.D. 1014. Sweyn threatens the monks of St. Edmund's Bury.

nemo prius audebat facere ex quo id oppidum datum fuerat memorati Sancti ecclesiæ,) grande tributum ausus est exigere. Quod si cito non penderetur, se proculdubio ipsum oppidum cum oppidanis concrematurum, ipsius martyris ecclesiam funditus eversurum, clericos variis modis cruciaturum minatus est sæpissime. Insuper frequenter ipsi martyri multis modis detrahere, et illum nil sanctitatis habere fuit ausus dicere. At quia modum suæ malitiæ noluit ponere, ultio divina non permisit blasphemum diutius vivere. Denique, imminente vespera diei qua in generali placito, quod apud Gainesburh tenuerat, hæc eadem minitans reiteravit, cum Danorum cuneis circumvallatus esset densissimis, sanctum Eadmundum ex adverso venientem solus vidit armatum. Quem cum vidisset, expavit, et nimio cum clamore vociferari cœpit, "Succurrite," inquiens, "commilitones, succurrite; ecce sanctus Eadmundus "me venit occidere." Et hæc dicendo, acriter a Sancto confossos cuspide, de emissario cui insederat decidit, et usque ad noctis crepusculum magno cruciatus tormento iii. non. Februarii miserabili morte vitam finivit, et apud Eboracum sepultus fuit. Quo mortuo, filium ejus Canutum sibi regem constituit classica manus Danorum. At majores natu totius Angliæ ad regem . . . . . Ethelredum pari consensu nuntios festinanter misere, dicentes, se nullum plus amare vel amaturos esse quam suum naturalem dominum, si ipse vel rectius gubernare, vel mitius eos tractare vellet quam prius tractaverat. Quibus auditis, Eadwardum filium suum cum legatis suis ad eos dirigens, majores minoresque gentis suæ amicabiliter salutavit, promittens se illis mitem devotumque dominum futurum, in omnibus eorum voluntati consensurum, consiliis acquieturum, et quicquid sibi vel suis ab illis probrose vel dedecorose dictum vel contrarie factum fuerat, placido animo condonaturum, si omnes unanimiter et sine perfidia illum recipere vellent in regnum. Ad hæc cuncti benigne responderunt. Dein amicitia plenaria ex utraque parte et pacto et verbis confirmatur. Ad hæc principes se non amplius Danicum regem admissuros in Angliam unanimiter spoponderunt. His gestis, ab Anglis in Normanniam mittitur; rex festinato Quadragesimali tempore reducitur, et ab omnibus honorabiliter excipitur. Interea Canuto et Lindisiensibus convenit, ut, caballis exercitui suo paratis, prædatum simul descenderent. Sed antequam essent parati, venit illo rex Egelredus cum exercitu valido, et Canuto cum classica

Flor. 589.

His death; by the hand, it was said, of St. Edmund himself.

The fleet appoint Canute to be their king.

The English send messengers to Ethelred in Normandy.

Returning to England he drives Canute out of the country, and lays Lindsey waste.

manu expulso Lindesegiam totam depopulans flammis que consumens omnes incolas quos poterat occidit. Ille vero fugæ præsidio celeriter arrepto, versus austrum cursum dirigens, brevi Sandicum ad portum est appulsus, et obsides qui de tota Anglia patri suo dati fuerant in terram exposuit, illorumque manibus truncatis, auribus amputatis, naribus præscissis abire permisit, et deinceps profectus est Danemarchiam, anno sequenti reversurus. Super hæc omnia mala rex Egelredus classi quæ apud Grenewic jacuit, tributum quod erat xxx. millia librarum pendi mandavit. Mare littus egreditur iii. kal. Octobris, et in Anglia villas quamplurimas innumerabilemque populi multitudinem summersit.

Canute, landing at Sandwich, mutilates the English hostages.

Great wave.

§ 126. Anno MXV. Hoc anno cum apud Oxenefordam magnum haberetur placitum, perfidus dux Edricus Streone digniores et potentiores ministros ex Seovenburgensibus Sigeferthum et Morkarum filios Earngrimi in cameram suam dolo suscepit, et occulte illos ibi necare jussit. Quorum facultates rex Ethelredus accepit, et derelictam Sigeferti Algitham ad Maidulfi urbem deduci præcepit. Quæ cum ibi custodiretur, venit illuc Eadmundus Clito, et contra voluntatem sui patris illam sibi uxorem accepit, et inter Assumptionem et Nativitatem sanctæ Mariæ profectus ad Fisburhgintos,[1] terram Sigeferthi et Morkari invasit, ac populum illarum sibi subjugavit. Eodem tempore Canutus rex Danorum cum magna classe ad Sandicum portum venit, et mox Cantia circumnavigata ostium Fromæ fluminis introivit, et in Dorsetania et Summerseatania Wiltoniensique provincia magnam prædam egit. Tunc quia rex Ethelredus apud Cossham ægrotavit, Eadmundus Clito filius ejus in[2] sua parte, et dux insidiis et dolo plenus Edricus Streone in[2] sua, magnum congregaverunt exercitum. Sed cum in unum convenirent, modis omnibus insidias Clitoni dux tetendit, illumque dolo perimere tentavit. Quibus cognitis, mox ab invicem discesserunt, et locum suis inimicis dederunt. Non diu post idem dux de regia classe xl. naves Danicis militibus instructas sibi allexit, et Canutum adiens ipsius dominio se mancipavit. Idem Westsaxones datis obsidibus fecerunt; et post exercitui caballos paraverunt.

Flor. 590.

A.D. 1015. Assembly at Oxford; murder of Sigeferd and Morcar.

Edric Streona deserts to Canute.

---

[1] *Fifburhgingos*, Flor. | [2] *ex*, Flor.

A.D. 1016. Together they ravage Warwickshire.

Anno MXVI. rex Danorum Canutus et perfidus dux Edricus Streone cum multo equitatu amnem Tamensim, in loco qui Cricgealada dicitur, transeuntes, ante Epiphaniam Domini Merciam hostiliter intraverunt, et multas villas in Warwicana provincia populantes incenderunt, et omnes quos invenerant occiderunt. Quod ut audivit Clito Eadmundus, cognomine Ferreum latus, exercitum festinato congregavit. Sed cum congregatus esset, cum Westsaxonicis et Danis nolebant congredi Mercenses, nisi cum illis essent rex Egelredus et cives Lundonienses. Quapropter expeditione dimissa, unusquisque redit in sua. Festivitate vero transacta, iterum Eadmundus Clito majorem congregavit exercitum. Quo congregato, nuntios Lundoniam misit, rogans patrem suum, ut cum omnibus quos habere poterat, sibi quam citius posset occurreret. Qui, multis pugnatoribus coadunatis, illi festinanter occurrit. Sed cum exercitus in unum convenissent, intimatum est regi, quod nisi præcaveret sibi, quidam ex suis auxiliariis essent illum traditri. Idcirco mox, exercitu dimisso, Londoniam rediit; Clito vero in Northymbriam ivit. Unde putabant nonnulli, quod adhuc adversus Canutum congregare majorem vellet exercitum. Sed sicut Canutus et Edricus ex una parte, ita ille et Uthredus Northymbrorum comes provincias sunt populati nonnullas. Nam prius Staffordensem, deinde Scrobesbyriensem et Legacestrensem provincias devastavere, quia adversus Danorum exercitum ad pugnam exire noluere. Interea Canutus et Edricus Streone primitus Buccingahanensem, Bedefordensem, Huntendunensem, Northamtunensem, Lindicolnensem, Snotingahannensem provincias, dein Northymbriam depopulantur. Quo cognito, Clito Eadmundus populatione dimissa ad patrem suum Londoniam properaverit. Comes vero Uthredus domum festinanter rediit, et necessitate compulsus ad Canutum cum omnibus Northymbrensibus se contulit, et obsides ei dedit, et tamen ejus jussu vel permissu a Turebrando nobili et Danico viro est peremptus, et cum eo Turketellus Navenæ[1] filius. Quo patrato, Canutus Eiricum[2] pro Uthredo comitem posuit, et post alacer versus austrum per aliam viam regressus, ante Paschalem festivitatem suas cum omni exercitu naves repetiit. Flor. 590.

Abortive march of Ethelred. Genera depredations by both armies. The Northumbrians yield to Canute. Uhtred and Turketil slain.

Death of Ethelred.

§ 127. Eo tempore rex Anglorum Egelredus, xiv. indictione, ix. kal. Mai., feria ii., Londoniæ defunctus est, post

[1] *Neavanæ*, Flor. | [2] *Egricum*, Flor.

labores magnos et multas vitæ suæ tribulationes, quas super eum venturas regalis consecrationis suæ die post impositam coronam prophetico spiritu sanctus ei prædixerat Dunstanus. "Quoniam," inquit, "aspirasti ad regnum per mortem fratris "tui innocentis, quem occidit ignominiosa mater tua, prop-
Flor. 581. "terea audi verbum Domini. Hæc dicit Dominus, 'Non "'deficiet gladius de domo tua, sæviens in te omnibus diebus "'vitæ tuæ, interficiens de semine tuo, quousque regnum "'tuum transferatur in regnum alienum, cujus ritum et "'linguam gens cui præsides non novit.' Nec expiabitur "nisi longa vindicta peccatum tuum, et peccatum matris "tuæ, et peccatum virorum qui interfuere consilio ejus "nequam." Corpus autem illius in ecclesia Sancti Pauli apostoli honorifice sepultum est. Cujus post mortem episcopi, abbates, duces et quique nobiliores Angliæ in unum congregati pari consensu in dominum et regem sibi Canutum elegere, et ad eum in Suthamtonia venientes, omnemque progeniem regis Egelredi coram illo abnegando repudiantes, pacem cum eo composuere, et fidelitatem illi juravere. Quibus et ille juravit, quod et secundum Deum et secundum seculum fidelis esse vellet eis dominus.

The bishops and great lords elect Canute king.

At cives Londonienses et pars nobilium qui eo tempore consistebant Lundoniæ, Clitonem Eadmundum unanimi consensu in regem levavere. Qui solii regalis sublimatus culmine intrepidus Westsaxoniam adiit sine cunctatione, et ab omni populo magna susceptus gratulatione, suæ ditioni eam subegit citissime. Quibus auditis, multi Anglorum populi magna cum festinatione illi se dederunt voluntarie.

The Londoners remain faithful to Edmund Ironside.

Wessex submits to him.

Canutus autem interim cum tota classe circa Rogationes Lundoniam devehitur. Quo cum venissent, in australi parte Tamensis . . . . magnam scrobem foderunt, et naves suas in occidentalem plagam pontis traxerunt. Dein urbem alta lataque fossa et obsidione cingentes, ingressum et egressum cunctis intercluserunt, ac eam frequenter expugnare moliti sunt. Sed a civibus illius[1] viriliter resistentibus procul a mœnibus repelluntur. Quapropter obsidione ad tempus dimissa, exercitusque parte ad naves custodiendas relicta, Westsaxoniam abierunt propere, et regi Eadmundo Ferreo-lateri spatium congregandi exercitum non dederunt.

Canute repulsed from London.

Quibus tamen ille, cum exercitu quem in tantillo spatio congregarat, Dei fretus auxilio audacter in

Battles of Penn and Sherston.

---

[1] *illis*, Flor.

Dorsetania occurrit, et in loco qui Peonnum vocatur, juxta Gillingaham, cum eis congressus vicit, et eos in fugam vertit. Post hæc media æstate transacta, denuo majori quam prius exircitu congregato, fortiter confligere statuit cum Canuto. Cui occurrit in Hwinctia[1] in loco qui Scearstan nominatur. Ubi[a] exercitum pro loco et copiis instruit, ... optimum quemque in primam aciem subducit . . . . cæterum exercitum in subsidiis locat, unumquemque nominans appellat, hortatur, rogat ut meminerint se . . . . pro patria, pro liberis, pro conjugibus atque suis domibus certare; et optimis sermonibus militum animos accendebat. Deinde tubicines canere et cohortes paulatim incedere jubet. Idem facit hostium exercitus. Ubi eo ventum est, ubi ab illis prælium committi posset, maximo clamore cum infestis signis occurrunt; lanceis et gladiis pugna geritur; maxima vi certatur. Interea rex Eadmundus Ferreum latus in prima acie comminus acriter instabat, omnia providebat, multum ipse pugnabat, sæpe hostem feriebat, strenui militis et boni imperatoris officia simul exequebatur. Sed quia Edricus Streone dux perfidissimus, et Almarus dilectus, Algarusque filius Men,[2] qui ei auxilio esse debuerant, cum Suthamtoniensibus et Wiltoniensibus provincialibus, innumeraque populi multitudine, hic in parte Danorum fuerant, ejus exercitus

Flor. 591.

Sall. Catil. 59.

ib. 60.

[1] *Hwiccia*, Flor.

[2] *Meawes*, Flor.

[a] Florence, as was pointed out by Mr. Petrie (*Mon. Hist. Brit.*, p. 591), has here imitated a passage in the *Catilina* of Sallust, (capp. 59, 60), which is as follows:— "ipse pedes exercitum pro loco "atque copiis instruit. . . . . Ab "his centuriones omnes lectos et "evocatos, præterea ex gregariis "militibus optimum quemque ar- "matum in primam aciem subdu- "cit . . . . cæterum exercitum in "subsidius locat; ipse equo cir- "cumiens unumquemque nominans "appellat, hortatur, rogat, uti me- "minerint se contra latrones iner- "mes pro patria, pro liberis, pro "aris atque focis suis cernere. . . . "ea commemorando militum ani- "mos accendebat. (cap. lx.) "Sed ubi . . . Petreius tuba sig- "num dat cohortes paullatim ince- "dere jubet, idem facit hostium "exercitus. Postquam eo ventum "est, unde a ferentariis prælium "committi posset, maximo clamore "cum infestis signis occurrunt, "pila omittunt, gladiis res geritur. ". . . . Interea Catilina . . . . in "prima acie versari, ... omnia "providere, multum ipse pugnare, "sæpe hostem ferire; strenui "militis et boni imperatoris officia "simul exequebatur."

nimis laborabat. Attamen primo die belli, Lunæ scilicet die, tam durum tamque cruentum extitit prælium, ut uterque exercitus præ lassitudine diutius non valens pugnare, sole jam deficiente et occidente, ab invicem sit digressus spontanea voluntate. Sed postera die rex Danos protereret omnes, si perfidi ducis Edrici Streone non essent insidiæ. Siquidem cum pugna vehemens esset, et Anglos fortiores esse cerneret, cujusdam viri regi Eadmundo facie capillisque simillimi, Osmeari nomine, capite amputato, et in altum levato, exclamat, Anglos frustra pugnare, dicens, "Vos Dor-"setenses, Domnani, Wiltonienses, amisso capite præcipites "fugite. En domini vestri caput Eadmundi basilei hic "teneo manibus; cedite quantocius." Quod ubi Angli accepere, magis atrocitate rei quam fide nuntii terrentur. Unde factum est, ut inconstantiores quique paululum a fuga abessent. Sed illico quod rex viveret comperto, animos tollebant, et in Danos acrius incedebant, ex illisque multos prostrabant,[1] summis certantes viribus usque ad crepusculum noctis. Qua adveniente, ut pridie, sunt digressi spontanee.

Two days' fighting result indecisive.

Flor. 592.

§ 128. At ubi plerumque noctis processit, Canutus e castris suos abire silentio jussit, et versus Londoniam iter arripiens, ad naves repedavit, ac non multo post Londoniam reobsedit. Ubi autem dies advenit, et rex Eadmundus Ferreum latus Danos fugisse comperit, majorem congregaturus exercitum, in Westsaxoniam revertitur. Cujus strenuitatem videns sororius ejus perfidus dux Edricus, ut naturalem dominum illum requisivit, et pace cum eo redintegrata se fidelem ei permansurum juravit. Itaque exercitu vice tertia congregato, Londonienses cives ab obsidione rex liberavit, Danos ad suas naves fugavit; post biduum Tamensim in loco qui Brenford[2] nominatur transfretavit, cum Danis tertio prælium commisit, et fugatis eis victor extitit. Ea vice multi Anglorum populi, dum incautius flumen transirent, demerguntur. Exinde rex numerosiorem congregaturus exercitum in Westsaxoniam properat; Dani vero Lundoniam repetunt, obsidione illam cingunt, et ex omni parte oppugnant, sed Deo juvante nil omnino proficiunt. Ob quam rem cum sua classe re-

Canute again lays siege to London.

Edric goes over to Edmund.

The Danes beaten, and London relieved.

---

[1] *prosternebant*, Flor.

[2] *Brentford*, Flor.

cedentes inde, amnem qui Arewe dicitur, intrant, et navibus exsilientes prædatum in Merciam pergunt, obvios quosque cædunt, more solito villas incendunt, prædam agunt, post ad naves redeunt. Pedestres in flumen, quod Meodewage nuncupatur, navibus devehuntur; equestres vero vivam prædam per terram minant. Interea rex Eadmundus Ferreum-latus exercitum fortem de tota Anglia quarto congregavit, et in loco ubi prius, Tamensi fluvio transmeato, in Cantiam citius[1] intravit, ac juxta Ottafordam cum Danis pugnam iniit. At illi non ferentes impetum ejus terga verterunt, et cum suis equis in Scepege fugerunt. Ex quibus tamen omnes quos comprehendere potuit, occidit, et ni perfidus dux Edricus Streone suis insidiis et insiliis eum apud Eagelesford ne suos persequeretur hostes retineret, eo die plena potiretur victoria. Quo in Westsaxoniam reverso, Canutus suas copias in Eastsaxoniam trajecit, et iterum prædandi causa Merciam repetiit, et pejora prioribus exercitum facere jussit. Illi autem satis impigre jussa peragunt, et omnibus qui in manus venerant obtruncatis, villis quam plurimis incensis, agris depopulatis, prædæ ubertate ditati ad naves repedant festini. Quos rex Anglorum Eadmundus Ferreum-latus, cum exercitu quem de tota Anglia contraxerat insecutus, in monte qui Assandun, id est mons asini, nominatur, abeuntes est consecutus. Ibi festine triplicibus subsidiis aciem instruit. Deinde singulas turmas circuiens monet atque obtestatur, uti memores pristinæ virtutis atque victoriæ, sese regnumque suum a Danorum avaritia defendant; cum his certamen fore quos antea vicerunt.[a] Interea Canutus paulatim in æquum locum suos deducit: at contra rex Eadmundus aciem sicuti instruxerat velociter movet, et repente signo dato Danos invadit. Summa vi utrinque dimicatur. Ex his et illis multi cadunt. Verum perfidus dux Edricus Streone videns aciem Danorum inclinatam, et Anglos habituros victoriam, ut prius Canuto promiserat, cum Magesetensibus et exercitus parte cui præerat, fugam capessit, et dominum suum regem Eadmundum et Anglorum exercitum dolis circumvenit, et Danis victoriam

Flor. 592.

Battle of Assandun.

Sall. Jug. 49.

Through the treachery of Edric, the English are defeated with great slaughter.

[1] *citus*, Flor.

[a] This sentence is almost entirely borrowed from Sallust's description of Jugurtha's conduct before the battle with Metellus. This also was noticed by Mr. Petrie.

suis insidiis dedit. Occisus est in ea pugna Alfricus dux, Godwinus dux, Ulfketellus Eastanglorum dux, Ethelwardus dux filius ducis Eastanglorum Ethelwini Dei amici, totusque fere globus nobilitatis Anglorum, qui nullo in bello majus unquam vulnus quam ibi acceperunt. Eadnothus quoque Lindicoliensis episcopus . . . . . et Wlsius abbas, qui ad exorandum Deum pro milite bellum agente convenerant, interfecti sunt. Interjectis post hæc paucis diebus, cum rex
Flor. 593. Eadmundus Ferreum-latus cum Canuto adhuc vellet congredi, perfidus dux Edricus et quidam alii id nullo modo sinebant fieri, sed illi consilium dabant, ut pace facta cum Canuto regnum divideret. Quorum suggestionibus licet invitus ad postremum cum consentiret, recurrentibus internuntiis, et obsidibus ad invicem datis, ambo reges ad locum qui Deorhirst nominatur in unum convenerunt. Eadmundus cum suis in occidentali ripa Sabrinæ, Canutus vero in orientali cum suis consedit. Deinde uterque rex in insulam quæ Olanege appellatur, et est in ipsius fluminis medio sita, trabariis advehitur. Ubi pace, amicitia, fraternitate et pacto et sacramentis confirmata, regnum dividitur. . . . . . Deinde armis mutuatis et vestibus, tributoque quod classicæ manui penderetur statuto, abinvicem discesserunt. Dani tamen cum præda quam diripuerant suas ad naves redierunt, cum quibus pacem dato pretio cives Londonienses fecerunt, et eos secum hyemare permiserunt.

Negotiations for peace.

The kingdom divided between Edmund and Canute.

§ 129. Post hæc rex Eadmundus Ferreum-latus circa festivitatem sancti Andreæ apostoli, xv. indictione, decessit Londoniæ, sed cum avo suo rege pacifico Eadgaro sepultus est Glastoniæ. Cujus post mortem rex Canutus omnes episcopos et duces necnon et principes cunctosque optimates gentis Angliæ Londoniæ congregari jussit. Qui cum venissent ante eum, quasi nesciens interrogavit eos sagacissime qui fuerunt testes inter eum et Eadmundum quando conventionem amicitiæ et divisionem regni inter ipsos fecerunt, qualiter ipse et Eadmundus de fratribus et filiis ejusdem inter se locuti fuissent, utrum fratribus et filiis ejus liceret in regno Occidentalium Saxonum post patrem eorum regnare, si Eadmundus moreretur vivente illo. At illi cœperunt dicere, se proculdubio scire, quod rex Eadmundus fratribus suis nullam portionem regni sui nec se spirante neque moriente commendasset. Dixeruntque hoc se nosse, Eadmundum regem

Death of Edmund Ironside.

Assembly of notables at London.

velle Canutum adjutorem et protectorem esse filiorum ejus, Flor. 593. donec regnandi ætatem habuissent. Verum illi testante Deo falsum perhibuerunt testimonium, et fraudulenter mentiti sunt, æstimantes illum sibi et mitiorem esse propter mendacium eorum, et se ab eo pretium sumere magnum. Ex quibus falsis testibus quidam non post multum tempus ab eodem rege interfecti sunt. Tunc rex Canutus post supradictam interrogationem conatus est a præfatis optimatibus fidelia juramenta recipere. At ipsi juraverunt illi, quod eum regem sibi eligere vellent, eique libenter obedire, et suo exercitui vectigalia dare, et accepto pignore de manu sua nuda cum juramentis a principibus Danorum, fratres et filios Eadmundi omnino despexerunt, eosque reges esse negaverunt. Unus autem ex ipsis præfatis Clitonibus erat Edvius, egregius ac reverentissimus regis Eadmundi germanus, quem ibidem cum consilio pessimo exulem esse debere constituerunt. Et cum audisset Canutus rex adulationem supradictorum et despectionem quam fecerunt in Edvium, gaudens introivit in cameram suam, vocansque ad se perfidum ducem Edricum, sciscitatur ab eo quomodo decipere valuisset Edvium, ut mortis subiret periculum. Qui respondens dixit, scire se quendam virum nomine Ethelwardum qui se facilius eum in mortem tradere quivisset, cum quo colloquium habere posset, illique nimiam mercedem promittere. Cognito autem viri nomine, vocavit eum rex ad se, astutissime dicens; "Sic "et sic allocutus est me dux Edricus, dicens, te posse se-"ducere Edvium Clitonem, ut occidatur. Modo acquiesce "consiliis nostris, et potieris omni honore et dignitate pa-"trum tuorum, et quære mihi caput ejus, et eris mihi carior "fratre germano." Ille vero dicebat se velle eum quærere "ut interficeretur, si ullo modo valuisset. Verumtamen nondum illum necare volebat, sed propter excusationem hoc promittebat. Erat enim ille ex nobilissimo genere Anglorum ortus.

The English nobles all swear fealty to Canute.

Who endeavours to procure the assassination of Edwy, Edmund's brother.

A.D. 1017. Canute divides the kingdom into four parts.

§ 130. Anno MXVII. . . . . Hoc anno rex Canutus Flor. 594. totius Angliæ suscepit imperium, et xix. annis potenter tenuit, idque in quatuor partes divisit: Westsaxoniam sibi, Eastangliam Turkillo comiti, Merciam Edrico duci, Northymbriam Irco comiti. Fœdus etiam cum principibus et omni populo ipse et illi cum ipso percusserunt, et amicitiam firmam inter se juramentis stabilierunt, omnesque veteres

inimicitias postponentes sedaverunt. Deinde, consilio perfidi ducis Edrici, rex Canutus Clitonem Edvium regis Eadmundi germanum, qui rex appellabatur rusticorum, exlegavit. Verum sequenti tempore cum rege pacificatus est Edvius. Edvius vero Clito deceptus illorum insidiis quos eatenus amicissimos habuit, jussu et petitione regis Canuti eodem anno innocenter occiditur. Dedit etiam consilium Edricus, ut clitunculos Eadwardum et Eadmundum regis Eadmundi filios necaret. Sed quia magnum dedecus sibi videbatur ut in Anglia perimerentur, parvo elapso tempore ad regem Suavorum occidendos misit. Qui, licet fœdus esset inter eos, precibus illius nullatenus acquiescere voluit, sed illos ad regem Ungariorum Salomonem nomine misit nutriendos, vitæque reservandos. Quorum unus, scilicet Eadmundus, processu temporis ibidem vitam finivit; Eadwardus vero Agatham filiam Germani imperatoris Henrici in matrimonium accepit, ex qua Margaretam Scottorum reginam, et Christinam sanctimonialem virginem, et Clitonem Eadgarum suscepit. Mense Julio rex Canutus derelictam regis Egelredi reginam Emmam [1] in conjugium accepit, ex qua genuit Ardecnutum regem, et filiam Gunildam, quæ nupsit Henrico Romanorum imperatori.[a] Ac in Nativitate Domini, cum esset Londoniæ, perfidum ducem Edricum in palatio jussit occidere, quia timebat insidiis ab eo aliquando circumveniri, sicut domini sui priores Egelredus et Eadmundus frequenter circumventi sunt; et corpus illius super murum civitatis projici ac insepultum præcepit dimitti. Cum quo dux Northmannus filius Leofvini ducis, frater scilicet Leofrici comitis, et Ethelwardus filius Agelmari ducis, et Brihtricus filius Elfegi Domnaniensis satrapæ, sine culpa interfecti sunt. Leofricum pro Northmanno suo germano rex constituit ducem, et eum postmodum valde carum habuit.

Murder of Edwy king of the churls.

The sons of Edmund Ironside find an asylum in Hungary.

One of them marries the emperor's daughter.

Marriage of Canute and Emma.

Edric slain by Canute's order and other leading Englishmen.

Anno MXVIII. Hoc anno de tota Anglia lxxii. millia et de Londonia xv. millia libræ* exercitui Danorum sunt persolutæ. . . . . . Aldunus episcopus Dunholmensis obiit. Ingens bellum apud Carrum [b] gestum est inter

*=librarum.

A.D. 1018. Battle at Carham.

---

[1] *Alfgivam*, Flor.

---

[a] Henry III.; see Malmesbury's *Gesta Regum*, ii. 12.

[b] On the disaster at Carham (cf. I. 84), the result of which was to extend the Scottish border to the Tweed, see Skene's *Celtic Scotland*, i. 387.

Scottos et Anglos, inter Huctredum filium Waldef Flor. 594.
comitem Northymbrorum, et Malcolmum filium Cyneth regem Scottorum. Cum quo fuit in bello Eugenius Calvus rex Clutinensium. Angli et Dani apud Oxenefordam de lege regis Eadgari tenenda concordes sunt effecti.

Conference at Oxford.

A.D. 1019. Anno MXIX. Hoc anno rex Anglorum et Danorum Canutus Danemarchiam adiit, et ibi per totam hiemem mansit.

A.D. 1020. Death of archbishop Living.

§ 131. Anno MXX. Canutus rex Anglorum Angliam rediit, et in Paschali festivitate apud Cirecestram magnum concilium habuit. . . . . Eadmundus suscepit episcopatum Dunelmensem. Livingus Doroberniæ archiepiscopus vita decessit, cui Agelnothus qui Bonus appellabatur, nobilis viri Agelmari filius, successit. Eodem anno ecclesia quam rex Canutus et comes Turkillus in monte qui Assandun dicitur construxerant, illis præsentibus a Wlstano Flor. 595.
Eboracensi archiepiscopo et multis aliis episcopis cum magno honore et gloria dedicata est.[a] . . . .

A.D. 1021. Turkill banished.

Anno MXXI. Canutus rex Anglorum et Danorum ante festivitatem sancti Martini Turkillum sæpedictum comitem cum uxore sua Egitha[1] expulit Anglia. Algarus Orientalium Anglorum episcopus obiit, cui Aldwinus successit.

A.D. 1022. Æthelnoth receives the pallium.

Anno MXXII. Agelnothus[2] Doroberniæ archiepiscopus Romam ivit, quem Benedictus papa magno cum honore suscepit, et pallium illi dedit.

A.D. 1023. Death of archbishop Wulstan.

Anno MXXIII. corpus sancti Elfegi martyris de Londonia Doroberniam est translatum. Wlstanus Eboracensium archiepiscopus Eboraci, v. kal. Junii, feria iii., defungitur; sed corpus ejus Heli defertur, et ibi sepelitur. Cui successit Alfricus . . . . Wintoniensis præpositus.

A.D. 1026. Dukes of Normandy.

Anno MXXVI. Alfricus Eboracensis archiepiscopus Romam ivit, et a Johanne papa pallium suscepit. Obiit Ricardus secundus dux Normannorum. Cui successit Ricardus iii., qui eodem anno mortuus est: cui Robertus frater ejus successit.

---

[1] *Edgitha*, Flor.

[2] *Æthelnothus*, Flor.

---

[a] Florence here tells a story which Symeon modestly omits, namely, how Edmund was elected to the see of Durham, borrowing it evidently from the history of the Church of Durham, which, as was shown in the Preface to Vol. I., was written before 1108.

Anno MXXVII. cum regi Anglorum et Danorum . . . . intimatum fuisset quod Norregani regem suum Olavum propter ejus simplicitatem et mansuetudinem, æquitatem et religiositatem, nimis vilipenderent, multum auri et argenti quibusdam illorum misit, multis rogans petitionibus, ut illo spreto et abjecto deditionem illi facerent, ac illum super se regnare permitterent. Qui cum ea quæ misisset aviditate magna suscepissent, ei remandari jusserunt, ad illum suscipiendum se paratos fore quandocunque vellet venire. A.D. 1027. Canute endeavours to supplant St. Olaf in Norway.

Anno MXXVIII. Canutus rex Anglorum et Danorum l. navibus magnis Norregam devectus, Olavum regem de illa expulit, sibique eam subjugavit. . . . . . . A.D. 1028. He sails thither; and drives out Olaf.

§ 132. Anno MXXIX. Canutus rex Anglorum, Danorum, et Norreganorum ad Angliam rediit, et post festivitatem sancti Martini Danicum comitem Hacun, qui nobilem matronam Gunildam, sororis suæ et Wyrcgeorni regis Winidorum filiam, in matrimonium habuit, quasi legationis causa in exilium misit. Timebat enim ab illo vel vita privari, vel regno expelli. A.D. 1029. Banishment of earl Hacon.

Anno MXXX. prædictus comes Hacun in mari periit. Quidam tamen dicunt, eum fuisse occisum in Orcada insula. Sanctus Olavus, quem Canutus rex expulerat, rex et martyr, Haroldi regis Norreganorum filius, in Norrega injuste perimitur a Norreganis. A.D. 1030. His death. St. Olaf's martyrdom.

Flor. 596. Anno MXXXI. Canutus rex Anglorum et Danorum et Norreganorum de Danemarchia magno cum honore Romam ivit, et sancto Petro apostolorum principi ingentia dona in auro et argento aliisque rebus pretiosis obtulit, et a Johanne papa, ut scolam Anglorum ab omni tributo et telone liberaret, impetravit, et in eundo et redeundo largas pauperibus elemosinas erogavit, ac multas per viam clausuras, ubi telon a peregrinis exigebatur, ingenti pretio dato dissipavit, vitæque suæ et morum emendationem ante sepulchrum apostolorum Deo devovit. . . . . . .[a] A.D. 1031. Canute visits Rome; his lavish gifts and offerings.

Flor. 597. Anno MXXXII. Ecclesia sancti Eadmundi regis et martyris hoc anno dedicata est. In qua rex Canutus monachos posuit, ejectis presbyteris. Ignis multis in locis per A.D. 1032. Dedication of church at St. Edmundsbury.

---

[a] Symeon omits here Canute's well known letter.

CENTRAL LIBRARIES

Angliam desævit. Efsige Wintoniensis episcopus obiit. Elfwinus presbyter regis successit.

A.D. 1033. Death of Leofsy bishop of Worcester,

Anno MXXXIII. magnæ religionis et modestiæ vir, Leofsius Hwicciorum episcopus in episcopali villa Kemesia xiv. kal. Septembris feria iii. obiit, et, ut credi fas est, ad cœlica regna migravit. Cujus corpus in ecclesia sanctæ Mariæ Wigornæ tumulatur honorifice. In cujus sedem Perscorensis abbas Brithtegus, filius videlicet sororis Wlstani Eboracensis archiepiscopi, levatus est.

A.D. 1034. and of Malcolm II.

Anno MXXXIV. . . . . . Malcolm rex Scottorum obiit, cui Machethad successit.[a]

A.D. 1035. Death of Canute. Harold I. succeeds.

§ 133. Anno MXXXV. Canutus rex Anglorum ante suum obitum super Norreganos Suanum filium suum regem constituit. . . . . Super Danos vero Hardecnutum suum Flor. 598 et Emmæ reginæ filium regem locavit. Haroldum vero filium suum ex Hamtunensi Elgiva procreatum[b] regem Anglorum constituit, et postea hoc anno ii. idus Novembris feria iv. apud Sceftesbiriam vita decessit. Sed Wintoniæ in veteri monasterio satis honorifice sepelitur. Quo tumulato, regina Algiva ibidem resedit. Haroldus vero . . . . . . adepta regia dignitate, misit Wintoniam constipatores suos celerrime, et gazarum opumque quas rex Canutus ei reliquerat . . . majorem melioremque partem ademit illi tyrannice, spoliatamque dimisit ibidem ut cœperat residere, atque consentientibus quamplurimis majoribus natu Angliæ quasi justus hæres cœpit regnare; non tamen ita potenter ut Canutus, quia justior hæres expectabatur Hardecnutus. Unde brevi post tempore regnum sorte dividitur Angliæ, et Haraldo pars septentrionalis, Hardecnuto provenit australis. Obiit Rodbertus dux Normannorum, cui successit Willelmus "bastard" filius ejus in puerili ætate. . . . . .

He robs the queen mother.

The kingdom divided between him and Hardecanute. Death of duke Robert of Normandy.

A.D. 1036. The princes Alfred and Edward come to England.

Anno MXXXVI. . . . . . . innocentes Clitones Alfredus et Eadwardus, Agelredi quondam regis Anglorum filii, de Normannia, ubi cum Ricardo avunculo suo manserant tem-

---

[a] Malcolm II. was succeeded by his grandson Duncan, whom Macbeth, prince of Moray, murdered in 1040. See Skene's *Celtic Scotland.*

[b] Symeon (followed by Hoveden) omits, and therefore seems to reject, the story told by Florence as to the general belief that Sweyn and Harold I. were supposititious children.

pore longo, multis Normannicis militibus secum assumptis, in Angliam paucis transvecti navibus ad suæ matris colloquium, quæ morabatur Wintoniæ, venere. Quod indigne graviterque ferebant potentes nonnulli, quia, licet injustum esset, Haraldo multo devotiores extiterunt quam illis, maxime, ut fertur, comes Godwinus. Hic quidem Alfredum, cum versus Londoniam ad regis Haroldi colloquium, ut mandarat, properaret, retinuit, et arctam in custodiam posuit. Sociorum vero illius quosdam disturbavit, quosdam catenavit, et postea cæcavit, nonnullos cute capitis abstracta cruciavit, et manibus ac pedibus amputatis multavit, multos etiam vendere jussit, et mortibus variis ac miserabilibus apud Gildefordam sexcentos viros occidit. Sed illorum nunc animas in Paradiso creditur gaudere cum sanctis, quorum corpora tam crudeliter sine culpa perempta sunt in arvis. Quo audito, regina Elgiva filium suum Eadwardum qui secum remansit, cum magna festinatione Normanniam remisit. Deinde Godwini et quorundam aliorum jussione ad insulam Elig Clito Alfredus strictissime vinctus ducitur. Sed ut ad terram navis applicuit, in ipsa mox eruti sunt oculi ejus cruentissime, et sic ad monasterium ductus monachis traditur custodiendus. Ubi brevi post tempore de hac migravit luce, et in australi porticu in occidentali parte ecclesiæ corpus ejus sepelitur debito cum honore; anima vero paradisiaca fruitur amœnitate.

Their followers cruelly used and put to death by earl Godwin.

Edward escapes; Alfred is blinded at Ely and dies.

Anno MXXXVII. Haroldus rex Merciorum et Northymbrorum, ut per totam regnaret Angliam, a principibus et omni populo rex eligitur. Hardecanutus vero quia in Danemarcia moras innexuit, et ad Angliam ut rogabatur venire distulit, penitus abjicitur. Cujus mater Algiva, Anglorum quondam regina, hiemis initio sine misericordia expellitur Anglia; quæ rate mox parata in Flandriam transvehitur, et a nobili comite Baldwino cum honore suscipitur. Is, ut talem virum decuit, quamdiu necessitas poposcerat ei necessaria gratanter ministrare curavit. Eodem anno paulo ante magnæ religionis vir Avicus Eoveshamnensis decanus [a] obiit.

A.D. 1037. Harold chosen to reign alone.

Flor. 599.

Emma, being banished, finds refuge with count Baldwin of Flanders.

. . . . . .

---

[a] See *Chron. Abbatiæ de Evesham* in the Rolls series, p. 83. Æfic or Avicius was appointed by Ælfward (the "Alwoldus" mentioned below, § 135) dean of Christianity in the whole vale of Evesham.

A.D. 1038. Deaths of archbishop Ethelnoth and the bishops Ethelric and Brihteh.

Anno MXXXVIII. Agelnothus Dorubernensis archiepiscopus iv. kal. Novembris vita decessit; cujus obitus die viii. Agelricus Suthsaxoniæ præsul obiit. Petierat enim a Deo ne post mortem dilectissimi sui patris Agelnothi in hac luce diu viveret. Cui Grimketel in episcopatum, Agelnotho vero regis capellanus Edsius in archiepiscopatum successit. Decessit etiam eodem anno . . . . . . Wigornensis episcopus Brihtegus xiii. kal. Jan. feria quarta, cui successit Livingus. . . . .

A.D. 1039. Hardecanute visits his mother in Flanders.

Anno MXXXIX. . . . . Hoc anno hiems extitit durissima. Brithmarus Licetfeldensis episcopus obiit, cui Wlsius successit. . . . . . . Hardecanutus rex Danorum Flandriam devectus ad matrem suam Elgivam venit. . . . . . . Obiit Haroldus rex Anglorum filius Canuti regis.

A.D. 1040. Death of Harold.

§ 134. Anno MXL. Haroldus rex Anglorum obiit Londoniæ et in Westmonasterio sepelitur. Quo sepulto, proceres ferme totius Angliæ legatos ad Hardecanutum Brugæ, ubi cum matre sua morabatur, mittentes, et se bene facere putantes, rogaverunt eum ut Angliam veniret, et sceptra regni susciperet. Qui, lx. navibus paratis et Danicis militibus instructis, ante mediam æstatem Angliam advehitur, et gaudenter ab omnibus suscipitur, regnique solio mox sublimatur. Sed sui imperii tempore nil egit dignum potestati regiæ. Nam mox ut regnare cœpit, injuriarum quas vel sibi vel suæ genitrici suus antecessor fecerat rex Haroldus, qui frater suus putabatur, non immemor, Alfricum Eboracensem archiepiscopum, Godwinum comitem, Styr majorem domus, Edricum dispensatorem, Tronhd suum carnificem et alios magnæ dignitatis viros, Londoniam misit, et ipsius Haroldi corpus effodere et in gronnam projicere jussit. Quo cum projectum fuisset, id extrahere et in flumen Tamense mandavit projicere. Brevi autem post tempore a quodam captum est piscatore, et ad Danos adlatum sub festinatione, in cimiterio quod habuerunt Londoniæ sepultum est ab ipsis cum honore. Quibus actis, octo marcas unicuique suæ classis remigi, et duodecim unicuique gubernatori de tota Anglia præcepit dependi, tributum videlicet tam grave ut vix aliquis id posset persolvere. Quapropter omnibus qui prius adventum ejus desiderabant magnopere, factus est exosus summopere. Ad hæc etiam, pro nece sui fratris Alfredi adversus Godwinum comitem et

Hardecanute is made king.

Harold's body exhumed and thrown into the Thames.

Flor. 600.

Heavy taxation.

Flor. 600. Wigornensem episcopum Livingum, accusantibus illos Alfrico Eboracensi archiepiscopo et quibusdam aliis, exarsit ira magna. Idcirco episcopatum Wigornensem Livingo abstulit, et Alfrico dedit. Sed sequenti anno ablatum Alfrico Livingo secum pacificato benigne reddidit. Godwinus autem regi pro sua amicitia dedit tricrem fabrefactam, rostrum deauratum habentem, armamentis optimis instructam, decoris armis electisque octoginta militibus decoratam; quorum unusquisque habebat duas in suis brachiis aureas armillas sedecim uncias pendentes, loricam trilicem indutam, in capite cassidem ex parte deauratam, gladium deauratis capulis renibus accinctum, Danicam securim auro argentoque redimitam in sinistro humero pendentem, in manu sinistra clipeum, cujus umbo clavique erant deaurati, in dextra lanceam quæ lingua Anglorum "ate-gar" [a] appellatur. Insuper etiam non sui consilii nec suæ voluntatis fuisse, quod frater ejus cæcatus fuisset, sed dominum suum regem Haroldum illum facere quod fecit jussisse, cum totius fere Angliæ principibus et ministris dignioribus, regi juravit.

Bishop Living and Godwin make their peace with the king.

Anno MXLI. Hoc anno rex Anglorum Hardecanutus suos huscarlas misit per omnes regni sui provincias ad exigendum quod indixerat tributum. Ex quibus duos, Feadar scilicet et Turstan, Wigornenses provinciales cum civibus, seditione exorta, in cujusdam turris Wigornensis monasterii solario, quo celandi causa confugerant, iiii. non. Mai feria ii. peremerunt. Unde rex ira commotus, ob ultionem necis illorum Thuri mediterraneorum, Leofricum Merciorum, Godwinum Westsaxonum, Siwardum Northymbrorum, Roni Magesetensium et cæteros totius Angliæ comites, omnesque ferme suos huscarlas cum magno exercitu, Alfrico adhuc Wigornensem pontificatum tenente, illo misit; mandans ut omnes viros, si possent, occiderent, civitatem deprædatam incenderent, totamque provinciam devastarent. Qui die veniente ii. iduum Novembrium et civitatem et provinciam devastare cœperunt, idque per iiii. dies agere non cessavere; sed paucos vel e civibus vel provincialibus ceperunt aut occiderunt, quia præcognito adventu eorum provinciales quoquo locorum fugerant. Civium vero multitudo in quandam modicam insulam in medio Sabrinæ fluminis sitam, quæ Beverege [b] nuncupatur, confugerant, et munitione facta tam diu se viriliter adversus suos inimicos

A.D. 1041. The king's tax-gatherers killed at Worcester. Hardecanute orders a large force to be raised, and the shire to be laid waste.

Gallant defence of the Hwiccas.

[a] *æt-gár*, A.S., a short spear fit for throwing; see Bosworth's Dictionary (Toller).

[b] Bevere island in the Severn, about four miles above Worcester.

defenderunt, quoad, pace recuperata, libere domum licuerit eis Flor. 600.
redire.[a] Quinta igitur die, civitate cremata, unusquisque magna cum præda rediit in sua, et regis statim quievit ira. Edward son of Ethelred comes to England. Non multo post Eadwardus Egelredi quondam regis Anglorum natus, de Normannia ubi multis exulabat annis, venit Angliam, et a fratre suo Heardecanuto rege susceptus honorifice, in curia sua mansit.

A.D. 1042. Sudden death of Hardecanute. § 135. Anno MXLII. Rex Anglorum Heardecanutus, dum in convivio, in quo Osgodus Clapa, magnæ vir potentiæ, filiam suam Githam Danico et præpotenti viro Tovio, Prudan cognomento, in loco qui dicitur Lamhithe, magna cum lætitia tradebat nuptui, lætus, sospes, et hilaris cum sponsa prædicta et quibusdam viris bibens staret, repente inter bibendum miserabili casu ad terram corruit, et sic mutus permanens vi. idus Junii feria iii. expiravit, et in Wintoniam delatus juxta patrem suum regem Canutum est tumulatus. Edward succeeds. Cujus frater Eadwardus, annitentibus maxime comite Godwino et Wigornensi præsule Livingo, Lundoniæ levatur in regem. Cujus pater Egelredus, cujus pater Eadgarus, cujus pater Eadmundus, cujus pater Eadwardus senior, cujus pater Elfredus. Edmund and Edred bishops of Durham. Eadmundus episcopus obiit. Cui Edredus per pecuniam in episcopatum successit, et decimo mense moritur.[b]

A.D. 1043. Coronation of Edward. Anno MXLIII. Eadwardus ab archipræsulibus Edsio Doro- Flor.
berniensi et Alfrico Eboracensi, aliisque ferme totius Angliæ præsulibus, prima die Paschæ, iii. nonas Aprilis, unguitur in regem Wintoniæ. Eodem anno xiiii. diebus ante festivitatem sancti Andreæ apostoli festinato rex cum comitibus Confiscation of the queen mother's treasures. Leofrico, Godwino, et Siwardo de civitate Glawornæ Wintoniam venit improviso, et, ut illi consilium ei dederant, suæ genitrici quicquid in auro et argento, gemmis, lapidibus aliisve rebus preciosum habuerat, abstulit; vel quia priusquam rex esset effectus, vel post, minus quam volebat illi dederat, et ei valde dura extiterat . . . . Defuncto Eadmundo

---

[a] These interesting details about the defence made by the men of Worcester, Florence must have learned from local tradition; they are not found in the Saxon Chronicle.

[b] This sentence is added in a different hand in a note at the foot of the page.

Egelricus suscepit episcopatum Dunelmensem, Siwardo administrante comitatum Northanhymbrorum. Egelric bishop of Durham.

Anno MXLIIII. . . . . Alwoldus Londoniensis præsul, qui et ante episcopatum et in episcopatu abbatis jure Eoveshamnensi cœnobio præfuit, cum pontificatum administrare pro sua infirmitate minus sufficeret, Eoveshammi residere voluit, sed fratres loci illius ad id omnino consentire noluerunt. Quapropter ablatis ex maxima parte libris et ornamentis quæ ipse eidem contulerat loco, et quibusdam, ut fertur, quæ alii contulerant, ad monasterium Ramesege secessit, et omnia quæ attulit sancto contulit Benedicto, ibique resedit; et hoc anno viii. kal. Augusti feria iiii. defungitur, ibidemque sepelitur. In generali Concilio quod eodem tempore celebratum est Lundoniæ, religiosus Eoveshamnensis monachus Wlmarus, qui et Manni, ut abbatis jure suo monasterio præesset, eligitur, et iiii. idus Augusti feria vi. ordinatur. Eodem anno nobilis matrona Gunhilda, regis Wortgerni et sororis Canuti regis filia, et comitum Hacun et post Haroldi morte viduata, cum duobus filiis Hemmungo et Turkillo expellitur Anglia. Quæ Flandriam devecta, in loco qui Brige dicitur aliquandiu resedit, et sic Danemarchiam adiit. . . . .

A.D. 1044. Elfward bishop of London, abbot of Evesham, retires to Ramsey.

Flor. 602.

Gunhilda, Canute's niece, and her sons are banished.

§ 136. Anno MXLV. . . . . Brithwoldus Wiltoniensis episcopus obiit, cui regis capellanus Hermannus de Lotharingia oriundus successit. Quo anno rex Anglorum Eadwardus ad Sandicum portum congregavit classem prævalidam contra Magnum Norreganorum regem, Angliam adire disponentem, sed bellum a Suano rege Danorum illi illatum iter impedivit.

A.D. 1045. Threatened invasion of Magnus king of Norway averted.

Anno MXLVI. . . . . Livingus Hwicciorum, Domnaniæ, et Cornubiæ præsul x. kal. Aprilis die Dominica obiit. Cujus post decessum regis cancellario Leofrico Britannico mox Cridiatunensis et Cornubiensis datus est præsulatus; et Aldredus, qui primo monachus Wintoniensis, post abbas Tavistokensis extitit, Hwicciorum pontificatum suscepit. Osgodus Clapa expellitur Anglia. Magnus, Norreganorum rex, sancti Olavi regis filius, fugato rege Danorum Suano, sibi Danemarchiam subjugat.

A.D. 1046. Death of bishop Living.

Magnus subdues Denmark.

Anno MXLVII. . . . nix in occidente tanta cecidit ut silvas quoque frangeret. . . . . Alwinus Wintoniensis episcopus obiit, in cujus sedem . . . . Stigandus sublimatur. Suanus rex Danorum suos legatos misit ad Ead-

A.D. 1047. Stigand bishop of Winchester.

Aid refused to Sweyn against Magnus.

wardum regem Anglorum, et rogavit ut sibi classem mitteret contra regem Magnum Norreganorum. Tunc comes Godwinus consilium regi dedit, ut saltem L. naves militibus instructas ei mitteret; sed quia Leofrico comiti et omni populo id non videbatur consilium, nullum ei mittere voluit. Post hæc Magnus rex Norreganorum, classe multa et valida constipatus, cum Suano prælium commisit, et multis millibus utrimque occisis, illum de Danubia expulit, et post in illa etiam regnavit, atque tributum sibi non modicum pendere Danos coegit, ac non multo post obiit.

A.D. 1048. Sweyn recovers Denmark. Harold Harfager king of Norway.

Anno MXLVIII. . . . . Suanus Danubiam recepit et Haroldus Harvager Siwardi regis Norreganorum filius, et ex parte matris frater sancti Olavi, patruus scilicet Magni regis, Norregam repetiit, brevique post tempore suos nuntios ad regem Eadwardum misit, et pacem amicitiamque illi obtulit et recepit. . . . . . Terræmotus kal. Maii die Dominica extitit magnus Wigornæ, Wic, Deorbeiæ, et multis aliis locis. Mortalitas hominum et animalium multas occupavit Angliæ provincias, et ignis aerius, vulgo dictus silvaticus, in Derbernensi[1] provincia et quibusdam aliis provinciis villas et segetes multas ustulavit. . . . .

Earthquake; murrain; wild fire.

A.D. 1049. The emperor Henry invades Flanders.

§ 137. Anno MXLIX. Leo papa cxlv. Iste est Leo ille qui novum cantum de sancto Gregorio papa fecit. Henricus imperator innumerabilem congregavit exercitum contra Flandrensium comitem Baldwinum, maxime eo quod apud Neomagum suum palatium combussisset atque fregisset pulcherrimum. In qua expeditione fuit Leo papa, et de multis terris nobiles et magnifici viri quamplurimi. Suanus etiam Flor. 603. rex Danorum, ut imperator illi mandarat, cum sua classe ibi aderat, et ea vice fidelitatem imperatori juravit. Misit quoque ad regem Anglorum Eadwardum, et rogavit illum, ne Baldwinum permitteret effugere, si vellet ad mare fugere. Idcirco cum magna classe rex Sandicum portum adiit, et ibi tamdiu mansit quoad imperator de Baldewino omnia quæ voluit habuisset. Interea Suanus comes, Godwini comitis et Gythæ filius, qui relicta prius Anglia, eo quod Eggivam Leonensis monasterii abbatissam, quam corruperat, in matrimonium habere non licuerit, Danemarchiam adierat, navibus octo rediit,

Sweyn king of Denmark swears fealty to him.

Baldwin compelled to yield.

Sweyn son of Godwin, an outlaw on account of the abbess Eadgiva,

---

[1] *Deorbegensi*, Flor.

dicens cum simulatione se cum rege fideliter amodo remansurum. Cui Beorn comes, filius avunculi sui Danici comitis Ulfi, filii Spraclingi, filii Ursi, ac frater[1] Suani Danorum regis, promisit, se a rege impetraturum ut suus ei comitatus redderetur. Pacificato itaque cum imperatore Baldwino comite, comites Godwinus et Beorn xlii. navibus Pevenesea regis licentia sunt devecti. Reliquam vero classis partem domum redire jussit, paucis secum navibus ibi retentis. Cui cum nunciatum fuisset, quod Osgodus Clapa cum xxix. navibus in Ulpe jaceret, de navibus quas remisit quot potuit revocavit. Osgodus autem, uxore sua quam apud Bricge commiserat recepta, vi. navibus Danemarchiam rediit. Aliæ vero Eastsaxoniam adeuntes, præda circa promontorium Eadulfi rapta non modica redibant: verum eas in redeundo sæva corripuit tempestas, omnesque summersit, exceptis duabus quæ in transmarinis partibus captæ sunt, occisis omnibus qui in illis erant. Dum hæc agebantur, Suanus comes Pevenesea venit, et consobrinum suum Beorn comitem cum dolo rogavit, ut ad Sandicum portum secum iret, et, ut illi promiserat, eum cum rege pacificaret. Qui confisus in consanguinitate, tribus tantum sociis assumptis, cum illo proficisci cœpit. At ille ad Bosanham ubi naves ejus erant eum duxit, et in navim introductum duris mox loris vinciri jussit, ac secum tamdiu habuit donec ad ostium Derte veniret. Ubi illo occiso et in altam fossam projecto terraque obruto,[a] dimiserunt illum[b] sex naves, quarum duas paulo post ceperunt Heastingenses, et occisis qui fuerunt in eis, naves ad Sandwic conducentes regi obtulerunt. Suanus vero ad Flandriam duabus fugiens navibus ibi mansit quoad Wigornensis episcopus Aldredus illum reduxit et cum rege pacificavit. . . . .

treacherously murders his cousin Beorn.

Eodem anno sanctus Leo papa, rogatu eximiæ religionis abbatis Hermari, in Franciam venit, habens in comitatu suo præfectum et digniores quosque Romuleæ urbis, et sancti Remigii Francorum apostoli monasterium Remis constitutum maximo cum honore dedicavit, et postmodum in ipsa urbe

Leo IX. holds a synod at Rheims.

---

[1] *fratris*, Flor.; quod et posset legi in codice nostro.

---

[a] Lappenberg (A.S. Kings, ii. 293) gives, as the motive of the murder, that Sweyn's earldom had been divided by the king between his brother Harold and this Beorn.

[b] The Saxon is, "hine forlæton," abandoned him.

magnam synodum archiepiscoporum, episcoporum, et abbatum sex diebus celebravit. In qua fuit Aldwinus Ramesigensis abbas, et abbas monasterii sancti Augustini, a rege Anglorum Eadwardo illo directi.

Two English abbots attend it.

A.D. 1050. Robert archbishop of Canterbury.

§ 138. Anno ML. rex Scotiæ Machethad Romæ argentum spargendo distribuit. Edsius Dorobernensis archiepiscopus obiit, cui Rodbertus Londoniensis episcopus genere Normannus successit. . . . . Hermannus Wiltoniensis episcopus et Aldredus Wigornensis episcopus Romam iverunt. Flor. 604.

A.D. 1051. Archbishop Kinsi. The tribute remitted.

Anno MLI. Elfricus Eboracensis archiepiscopus Suthwelle defunctus, in monasterio Burh sepelitur. Cui regis capellanus Kinsius successit. Rex Eadwardus absolvit Anglos a gravi vectigali, scilicet lxxx. [millium] librarum,[a] xxxviii. anno ex quo pater suus rex Egelredus primitus id Danicis solidariis solvi mandavit. Post hæc mense Septembri Boloniensis comes Eustacius senior, qui sororem Eadwardi regis Godam nomine in conjugium habuerat, paucis Doruverniam applicuit navibus; in qua milites ejus, cum stolide et insipienter sibi hospitia quærerent, unum e civibus peremerunt. Quod videns ejus concivis ulciscitur illum, occiso milite uno. Ob quam causam comes et sui nimis irati, viros et mulieres quam plures armis interfecerunt, pueros et infantes suorum pedibus equorum contriverunt. Sed ubi cives ad obsistendum concurrere viderunt, turpem fugam ineuntes vix evaserunt, septem ex sociis illorum peremptis, et ad regem Eadwardum qui tunc temporis Glawornæ morabatur, fugerunt. Talia geri in suo comitatu comes Godwinus graviter ferens, nimiaque commotus ira, de toto suo comitatu, scilicet de Cantia, Suthsaxonia et Westsaxonia, et filius ejus primogenitus Suanus de suo, id est de Oxenefordensi, Glavornensi, Herefordensi, Summerseatunensi, Bearrucscirensi provinciis, alterque filius ejus Haroldus de suo comitatu, videlicet de Eastsaxonia, Eastanglia, Huntendunensi et Grantebrigensi provinciis innumerum congregaverunt exercitum. Quod regem Eadwardum non latuit. Idcirco nuntiis ad Leofricum Mercensium et Siwardum Northymbro-

Quarrel between the followers of count Eustace and the townsmen of Dover.

Hereupon Godwin and his sons raise an army.

[a] The words "scilicet lxxx. "librarum" appear to be written over an erasure. The tribute had been before stated (a. 1012) at 48,000 pounds, as in Florence, who took the amount from the Saxon Chronicle.

rum comites festinato missis, rogavit ut ad se in magno periculo constitutum cum omnibus quos habere poterant venire accelerarent. Illi autem primo cum paucis venerunt. Sed ubi cognoverunt quomodo se habuit res, per suos comitatus celeres miserunt veredarios, et magnum congregaverunt exercitum. Similiter et Rodulphus comes, Godæ sororis Eadwardi regis filius, de suo comitatu quot potuit congregavit. Interea Godwinus et filii ejus cum suis exercitibus, post Nativitatem sanctæ Mariæ in Glawornensem provinciam venientes, in loco qui dicitur Langetreo castra metati sunt, et legatis Glawornam ad regem directis comitem Eustachium et socios ejus, insuper et Normannos et Bononienses qui castellum in Doruberniæ dominio[1] tenuerunt, sub denuntiatione belli reposcebant. Ob id autem ad tempus rex perterritus et in angore magno constitutus, quid ageret ignorabat penitus: sed ubi exercitum comitum Leofrici, Siwardi, et Rodulfi adventare comperit, se nullatenus Eustachium aliosque requisitos traditurum constanter respondit. Quo audito, vacui redeunt legati. Quibus abeuntibus, exercitus Glawornam intravit, ita inflammatus et concordi animo ad pugnam paratus, ut statim, si rex permitteret, cum exercitu Godwini pugnam inire vellet. At quia de tota Anglia quique meliores in sua et illorum parte erant coadunati, comiti Leofrico et quibusdam aliis magnum videbatur insilium, ut ipsi cum suis compatriotis bellum inirent, sed, obsidibus ad invicem datis, rex et Godwinus die constituto ad placitandum Londoniæ convenirent. Probato consilio et nuntiis intercurrentibus, obsidibus datis et acceptis, dux in Westsaxoniam rediit. Rex vero de tota Mercia et Northymbria copiosiorem exercitum congregavit, et Flor. 605. secum Londoniam duxit. Godwinus autem et filii ejus ad Suthweorce venere cum magna Westsaxonum multitudine: sed quia suus ab eo paulatim defluxerat exercitus, placitum inire cum rege non audebat, verum nocte superveniente fugam iniit. Quare mane facto, rex in suo concilio et omnis exercitus unanimi consensu illum et quinque filios ejus exules fore decreverunt. Qui mox cum conjuge sua Gytha, et Tosti cum uxore sua Juditha, filia videlicet Baldwini Flandrensium comitis, ac duo alii ejus filii Suanus et Gyrth, ad Thornege, ubi navis ejus parata fuerat, venerunt. In qua tantum auri et argenti aliarumque rerum pretiosarum quam

Godwin demands that Eustace and the Normans in Dover be given up to him.

The king backed by earls Leofric and Siward refuses.

War is nearly breaking out.

The king raises troops.

Godwin in fear does not come to the stipulated meeting.

He and his sons are outlawed.

[1] *clivo*, Flor.

illa portare potuit festinanter imponentes, eamque citatim conscendentes, ad Flandrensium comitem Baldwinum cursum direxerunt. Porro Haroldus et Leofwinus, filii ejus, Brycstowam adeuntes, navem quam frater illorum Suanus sibi paraverat, conscenderunt, et in Hiberniam transvecti sunt. Reginam vero Eadgitham rex, propter iram quam adversus patrem suum Godwinum habuerat, repudiavit, et cum una pedissequa ad Warewellam eam sine honore misit, et abbatissæ custodiendam commendavit. His gestis, Normannicus comes Willelmus cum multitudine Normannorum Angliam venit. Quem rex . . . . et socios ejus honorifice suscepit, et magnis multisque donatum muneribus ad Normanniam remisit. . . . .

The king sends away his wife Edgitha.

Duke William's visit.

A.D. 1052.

Death of queen Emma.

§ 139. Anno MLII. . . . . Elgiva Emma, conjux regum Egelredi et Kanuti, ii. non. Martii Wintoniæ obiit, et ibi sepulta est. Eodem anno Walensium rex Gryffinus magnam partem Herefordensis provinciæ depopulatus est. Contra quem provinciales illi et de castello quamplures Normanni ascenderunt. Sed multis ex illis occisis, ille victoriam habuit, et secum prædam magnam abduxit. Hæc pugna facta est eodem die quo ante tredecim annos fratrem comitis Leofrici Edwinum Walenses per insidias interfecerunt. Parvo post hæc tempore Haroldus comes et frater ejus Leofwinus, de Hybernia redeuntes, et ostium Sabrinæ navibus multis intrantes, in confinio Summerseataniæ et Dorsetaniæ applicuerunt, et illis in partibus villas ac agros deprædati sunt multos. Adversus quos et de Domnania et Summerseatania quamplures congregati ascenderunt; sed eos vicit Haroldus, cæsis ex illis plusquam xxx. nobilibus ministris, cum aliis multis. Deinde ad naves cum præda rediit, et mox Penwithsteort circumnavigavit. Tunc rex Eadwardus xl. naves alimentis electisque militibus instructas ad Sandicum portum festinato misit, et eos adventum Godwini comitis opperiri et observare jussit. Sed tamen, ignorantibus omnibus, ille cum paucis navibus reversus in Cantia applicuit; et missis latenter nunciis primitus Cantuarienses, deinde Suthsaxones, Eastsaxones, Suthregienses, et omnes buthsecarlas de Heastinga et ubicumque circa ripas maris aliosque nonnullos in adjutorium sibi allexit. Hi omnes uno ore aut vivere aut mori se paratos fore sibi promiserunt. Quod ubi regiæ classi, quæ ad Sandicum portum jacebat, innotuit, illum in-

Griffin defeats the men of Herefordshire.

Godwin lands in Kent and wins over many.

sequuntur. Verum ipse fugiens evasit, et quo in loco potuit se occultavit. Illi vero ad Sandicum portum sunt revecti, et inde Londoniam sunt reversi. Hoc cognito, comes Godwinus ad Vectam insulam revehitur, et circa ripas maris tam diu vagabatur, donec ad illum filii ejus Haroldus et Leofwinus sua cum classe venirent. Sed ex quo in unum convenerant, a deprædatione et populatione desistebant, victum tamen exercitui[1] suo, cum res exposceret, sumebant. Circa ripas autem maris et ubicumque locorum omnes quos poterant sibi in adjutorium allicientes, et buthsecarlas omnes quos obvios invenerant secum legentes, versus Sandicum portum
Flor. 606. cursum direxerunt. Quo cum venissent, regi Eadwardo tunc temporis Lundoniæ demoranti illorum adventus nuntiatur. Qui nuntiis propere missis omnibus qui a se non defecerant mandavit, ut in adjutorium sui venire maturarent; at illi, nimis tardantes, ad tempus non venerunt. Interea cum sua classe Godwinus comes adversus cursum Tamensis . . . . devectus, die Exaltationis sanctæ Crucis feria ii. ad Suthweorce venit, et ibi tam diu expectavit quoad maris accessus veniret. Interim quosdam per internuntios . . . . cives Londonienses, quos variis pollicitationibus prius illexerat, convenit, et ut omnes fere quæ volebat omnino vellent facere, effecit. Inde rebus omnibus dispositis et ordinatis, reumate adveniente, festinanter anchoras sustulerunt, ac nullo in ponte obsistente per australem fluminis crepidinem sursum navigaverunt. Venit et pedestris exercitus, ac se per oram fluvii ordinatim disponens spissam terribilemque fecit testudinem. Deinde classis se versus aquilonalem ripam vertit, quasi regis classem circumdare vellet. Habebat enim et rex classem ac numerosum pedestrem exercitum; sed quia ibi et cum rege et cum Godwino erant perpauci qui fortitudinis aliquid haberent, nisi tantum Angli, pugnare adversus suos propinquos et compatriotas pene omnes abhorrebant. Unde quique sapientiores ex utraque parte, inter regem et ducem pacem redintegrantes, exercitum ab armis discedere jusserunt. Mane autem facto, concilium rex habuit, pristinumque honorem pleniter reddidit Godwino, et uxori suæ, filiisque omnibus, excepto Suano. Ille enim ductus pœnitentia, eo quod, ut prælibavimus, consobrinum suum Beorn occiderat, de Flandria nudis pedibus Jerusalem jam

He is joined by his sons; they cruise piratically in the Channel.

Godwin sails up the Thames and occupies Southwark.

A council advises the king to restore Godwin and his sons to favour,

---

[1] *classem*, Twys.

and to recall Edgitha.

adierat; indeque rediens, invalitudine ex nimio frigore contracta, mortuus est in Licia. Filiam quoque ducis Edgitham reginam digniter rex recepit, ac pristinæ dignitati restituit.

Edward's Norman favourites are banished, with a few exceptions.

§ 140. Facta igitur concordia paceque firmata, omni populo rectam legem promiserunt, et omnes Normannos, qui leges iniquas adinvenerant et injusta judicia judicaverant, multaque regi insilia adversus Anglos dederant, exlegaverunt. Paucos tamen, scilicet Rodbertum diaconem, et generum ejus Ricardum filium Scrob, Alveredum [1] regis stratorem, Anfridum cognomedto Ceokesfot, et quosdam alios, quos plus cæteris rex dilexerat, eique et omni populo fideles exstiterant, in Anglia remanere permiserunt. Porro Rodbertus Doruberniæ archiepiscopus, et Lundoniæ præsul Willelmus, et Ulf Lincolniensis antistes, cum suis Normannis vix evadentes mare transierunt. Sed Willelmus propter suam bonitatem parvo post tempore revocatus in suum episcopatum recipitur. Osbernus vero cognomento Pentecoste, et socius ejus Hugo, sua reddiderunt castella, et comitis Leofrici licentia per suum comitatum Scotiam adeuntes, a rege Scottorum Macbeotha suscepti sunt. Eodem anno in nocte festivitatis sancti Thomæ apostoli tantus tamque vehemens extitit ventus, ut multas ecclesias domusque dirueret, et innumerabiles arbores frangeret vel radicitus ererct.

Great storm.

A.D. 1053. Rhys, Griffin's brother, is killed.

Anno MLIII. Grifini regis australium Walensium frater, Res nomine, propter frequentes prædas quas egit, in loco qui Bulendum dicitur jussu regis Eadwardi occiditur, et Glawornam caput ejus ad regem in vigilia Epiphaniæ Domini est allatum. Eodem anno, dum secunda Paschalis festivitatis celebraretur feria Wintoniæ, Godwino comiti solito regi ad mensam assidenti, suprema evenit calamitas. Gravi etenim morbo ex inproviso percussus mutus in ipsa sede declinavit. Quod filii ejus, comes Haroldus, Tosti, et Gyrth videntes, illum in regis cameram portabant, sperantes eum post modicum de infirmitate convalescere: sed ille expers virium quinta post hæc feria . . . . vita decessit xvii. kal. Maii, et in veteri monasterio sepultus est. Cujus ducatum suscepit Haroldus filius ejus, et ejus comitatus datus est Algaro Leofrici comitis filio. . . . .

Sudden death of Godwin.

---

[1] *Alfredum*, Flor.

Flor. 607. Anno MLIIII. . . . . strenuus dux Northymbrorum Siwardus, jussu regis Eadwardi et equestri exercitu et classe valida Scottiam adiit, et cum rege Scottorum Macbeotha prælium commisit, ac multis millibus Scottorum et Normannis omnibus quorum supra mentionem fecimus occisis, illum fugavit, et Malcolmum regis Cumbrorum filium, ut rex jusserat, regem constituit. In eo tamen prælio suus filius et multi Anglorum et Danorum ceciderunt. A.D. 1054. Siward gains a great victory over Macbeth.

Mortuo Godwino Wincelcumbensi abbate Aldredus Wigornensis episcopus in festivitate sancti Kenelmi . . . . Godricum, Godmanni regis capellani filium, loco ejus abbatem . . . . constituit. Dein magnis cum exeniis idem episcopus regis fungitur legatione ad imperatorem. A quo simul et Hermanno Coloniensi archipræsule magno susceptus honore, ibidem per annum integrum mansit, et regis ex parte imperatori suggessit, ut legatis Ungariam missis inde fratruelem suum, Eadwardum, regis videlicet Eadmundi Ferrei-lateris filium reduceret, Angliamque venire faceret. Dec. 13. Bishop Aldred goes on an embassy to the emperor. Edward the Exile.

§ 141. Anno MLV. . . . . Siwardus dux Northymbrorum Eboraci decessit, et in monasterio Galmanho quod ipse construxerat sepultus est. Cujus ducatus Tostio Haroldi ducis germano datus est. Non multo post, rex Eadwardus habito Lundoniæ concilio Algarum comitem, filium Leofrici comitis, sine culpa exlegavit. Qui mox Hiberniam petiit, et xviii. piraticis navibus acquisitis rediit, et Griffinum regem Walensium adiit, eumque petivit, ut contra regem Eadwardum sibi esset in auxilium. Ille statim de toto regno suo copiosum exercitum congregans, Algaro præcepit, ut loco constituto sibi et exercitui cum suis copiis occurreret. Quibus in unum convenientibus, fines Anglorum depopulaturi Herefordensem provinciam intraverunt. Contra quos timidus dux Rodulphus, regis Eadwardi sororis filius, exercitum congregans, et duobus milliariis a civitate Hereforda ix. kal. Novembris illis occurrens, Anglos contra morem in equis pugnare jussit. Sed cum prælium essent commissuri, comes cum suis Francis et Normannis fugam primitus capessit; quod videntes Angli, ducem suum fugiendo sequuntur. Quos adversarii fere omnes insecuti cccc. vel quingentos viros ex eis peremerunt, multosque vulneraverunt. Deinde victoria potiti, rex Griffinus et comes Algarus Herefordam intraverunt, et vii. canonicis qui A.D. 1055. Death of earl Siward. Algar, banished, goes to Griffin, with whose aid he defeats count Rodolph, and sacks Hereford.

valvas principalis basilicæ defenderant occisis, ac monasterio quod verus . . Christicola antistes Ethelstanus construxerat cum omnibus ornamentis et reliquiis sancti Agelberti regis et martyris aliorumque sanctorum combusto, et nonnullis e civibus necatis, multisque captivatis, civitate etiam spoliata et cremata prædæ ubertate ditati redierunt. Quod ubi regi innotuit, de tota mox Anglia exercitum congregari jussit. Cui, Glawornæ congregato, strenuum ducem Haroldum præfecit. Qui devote jussis obtemperans, Griffinum et Algarum impigre insequitur, ac fines Walanorum audacter ingressus, ultra Straddale castra metatus est. Sed illi, quia virum bellicosum et fortem ipsum sciebant, cum eo committere bellum non audentes in Suthwaliam fugerunt. Quo comperto, majorem exercitus partem ibi dimisit, mandans eis, ut suis adversariis, si res exposceret, viriliter resisterent. Cum cætera vero multitudine Herefordam rediens vallo lato et alto illam cinxit, portis et seris munivit. Interea legatis intercurrentibus Griffinus et Algarus et Haroldus, et qui cum illis fuerant, in loco qui Byligesleage dicitur convenerunt, et pace data et accepta firmam amicitiam inter se pacti sunt. Quibus patratis, classis Algari comitis Legaceastram devecta, stipendium quod eis promiserat . . . . expectavit. Ipse vero ad regem venit, et ab eo suum comitatum recepit.

Harold recovers it. — Flor. 608. — Peace concluded.

Episcopal changes.

Eo tempore religiosus vir Tremerin Walonicus antistes decessit. Hic multo tempore vicarius Ethelstani Herefordensis præsulis extitit, postquam ipse ministerium episcopale per se implere nequivit; erat enim per annos xiii. oculorum lumine privatus. Hermannus Wiltoniæ provinciæ præsul, offensus quia ei sedem episcopalem transferre de villa quæ Reamnesbyrig dicitur ad abbatiam Mealmesbiriensem rex nollet concedere, episcopatum dimisit, marique transfretato apud Sanctum Bertinum monachicum habitum suscepit, ibique in ipso monasterio tribus annis mansit.

A.D. 1056. Death of bishop Ethelstan.

§ 142. Anno MLVI. obiit Henricus Romanorum imperator, cui successit Henricus filius ejus. Magnæ vir sanctitatis Herefordensis episcopus Ethelstanus iiii. idus Febr. in episcopali villa quæ Bosanbyrig vocatur decessit. Cujus corpus Herefordam delatum, in ecclesia quam ipse a fundamentis construxerat est tumulatum. Cui Leofegarius ducis Haroldi capellanus successit. Qui eodem anno xvi. kal.

Leofgar his successor takes up

Julii a Griffino Walanorum rege in loco qui Glastbyrig[1] vocatur cum clericis suis et vicecomite Agelnotho et multis aliis occisus est. Mansit autem in episcopatu xi. septimanis et quatuor diebus. Quo perempto, Aldredo Wigornensi præsuli, donec antistes constitueretur, commissus est episcopatus Herefordensis. Post hæc idem episcopus, et comites Leofricus ac Haroldus, cum rege Eadwardo Walanorum regem Griffinum pacificaverunt. . . . . Ecclesiarum amator, pauperum recreator, viduarum et pupillorum defensor, oppressorum subventor, virginitatis custos comes Agelwinus, ... ab Aldredo Wigornensi episcopo ante suum obitum monachizatus, ii. kal. Septembris apud Deorhyrste decessit, sed in monasterio Perscorensi honorifice sepultus quiescit. Dunholmensis episcopus Agelricus, episcopatu sponte relicto, ad monasterium suum quod dicitur Burh, ubi nutritus et monachus est factus, secessit, ibique annis xii. deguit. Cui ejusdem monasterii monachus, frater ipsius Agelwinus, in episcopatum successit. . . . .

arms against Griffin and is killed.

Peace is made between Edward and Griffin.

Death of the good earl Aylwin.

Bishops Egelric and Egelwin.

Anno MLVII. . . . . clito Eadwardus, regis Eadmundi Ferrei-lateris filius, ut ei mandarat suus patruus rex Eadwardus, de Ungaria, quo multo ante, ut prædiximus, in exilium missus fuerat, Angliam venit. Decreverat enim rex illum post se regni hæredem constituere. Sed ex quo venit, parvo post tempore vita decessit Londoniæ. Excellentis vir memoriæ, laudabilis comes Leofricus, ducis Leoffini filius, in propria villa quæ Bromleage dicitur ii. kal. Septembris in bona senectute decessit, et Covantreo sepultus est honorifice. Quod monasterium, inter cætera bona quæ in sua vita gessit opera, ipse et uxor ejus, Dei cultrix sanctæque Mariæ semper virginis amatrix devota, nobilis comitissa Godiva, de suo patrimonio a fundamentis construxerunt, et id terris sufficienter locupletaverunt, et ornamentis variis adeo ditaverunt, ut in Anglia tanta copia auri et argenti, gemmarum, lapidumque pretiosorum in nullo inveniretur monasterio, quanta tunc temporis habebatur in illo. Leonense etiam et Walocense cœnobium, sanctique Johannis Baptistæ ac sanctæ Wereburgæ virginis monasteria in Leogeceastre sita, et ecclesiam quam Lincolniensis præsul Eadnothus in loco famoso qui sanctæ Mariæ Stou Anglice, Latine vero sanctæ Mariæ locus appellatur, construxit, pretiosis ditaverunt ornamentis. Wigornense quoque monasterium terris, et Eo-

A.D. 1057. Edward the exile, being recalled to England, dies.

Death of earl Leofric.

Foundations by him and his wife Godiva; Coventry, Wenlock, Leominster, Leicester, Stow.

Flor. 609.

Hen. Hunt. vi. § 24.

---

[1] *Clastbirig*, Flor.

veshamnense ædificiis, ornamentis variis, terrisque locupletaverunt. Hujus itaque comitis sapientia, quamdiu vixit, regibus omnique Anglorum populo multum profecit. Cujus ducatum filius suus Algarus suscepit. Heca præsul Australium Saxonum obiit: pro quo Agelricus monachus ecclesiæ Christi Cantuariensis eligitur. . . . .

Algar becomes earl of Mercia.

A.D. 1058.

§ 143. Anno MLVIII. . . . . Algarus comes Merciorum a rege Eadwardo secundo exlegatus est; sed regis Walanorum Griffini juvamine, et Norreganicæ classis adminiculo, quæ ad illum venerat ex improviso, cito per vim suum comitatum recuperavit. . . . . Aldredus Wigornensis episcopus ecclesiam quam in civitate Glaworna a fundamentis construxit, in honore principis Apostolorum Petri honorifice dedicavit, et postea regis licentia Wlstanum Wigornensem monachum a se ordinatum abbatem constituit ibidem. Deinde præsulatu Wiltoniensis ecclesiæ, qui sibi ad regendum commissus fuerat, dimisso, et Hermanno cujus supra meminimus reddito, mare transiit, et per Pannoniam quæ nunc Ungaria dicitur profectus est Hierosolimam; quod nullus archiepiscoporum Angliæ eatenus dignoscitur fecisse.

Bishop Aldred visits Jerusalem.

A.D. 1059. Meeting of Malcolm and Edward.

Anno MLIX. Nicolaus civitatis Florentinæ episcopus papa eligitur, et Benedictus ejicitur. Kinsi Eboracensis archiepiscopus, et Egelwinus Dunelmensis episcopus, et Tosti comes Eboraci deduxerunt regem Malcolmum ad regem Eadwardum.[1]

A.D. 1060. Episcopal changes; death of archbishop Kinsi.

Anno MLX. Henricus rex Francorum obiit, cui filius ejus primogenitus Philippus successit. Wyllensis episcopus Duduc obiit, cui successit Gisa regis capellanus, ambo de Lotharingia oriundi. Eboracensium archiepiscopus Kinsius xi. kal. Januarii Eboraci obiit, cujus corpus ad monasterium quod Burh dicitur delatum honorifice est tumulatum. Pro quo Wigornensis episcopus Aldredus ad archiepiscopatum in Nativitate Domini eligitur, et Herefordensis præsulatus, qui ei propter suam industriam fuerat commissus, capellano Egithæ reginæ Waltero Lotharingo est datus. . . . . Flor. 610.

A.D. 1061. Aldred goes to Rome for the pall. Malcolm ravages Northumberland.

Anno MLXI. Aldredus Eboracensis archiepiscopus cum Tostio comite Romam ivit, et a Nicolao papa pallium suscepit. Interim rex Scottorum Malcolmus sui conjurati

[1] This sentence, written in a coarse hand, but one nearly coæval, is at the foot of the page, with a reference to "ejicitur."

fratris, scilicet comitis Tostii, comitatum ferociter depopulatus est, violata pace sancti Cuthberti in Lindisfarnensi insula. Eodem anno Nicolaus papa obiit, Alexander papa cxlix. successit.

§ 144. Anno MLXII. Wlstanus vir venerandus pontifex Wigornensi ecclesiæ præficitur. Hic Deo amabilis regione Merciorum in provincia Warewicensi parentibus religiosis oriundus, patre videlicet Eastano, matre vero Wlfgeova nomine, in nobili autem monasterio, quod Burh nominatur, literis et ecclesiasticis officiis optime extitit imbutus. Qui ambo, scilicet parentes ejus, in tantum religioni studebant, ut longe ante finem vitæ castitatem professi, se ab invicem separantes, sub sanctæ conversationis habitu vitam consummare gauderent. Quorum exemplo ipse adolescens incitatus, matre id maxime persuadente, seculum reliquit, atque in eodem Wigornensi monasterio, quo et ante pater . . , . Deo servierat, monachicum habitum et ordinem a venerabili Brihtego ejus ecclesiæ episcopo suscepit, a quo etiam in gradum tam diaconatus quam presbyteratus ordinatus est; statimque in ipso initio arduam et omni religiositate plenam vitam arripiens, in vigiliis, jejuniis, orationibus, omnique virtutum genere subito admirandus apparuit. Hinc ob morum disciplinam primo magister et custos infantium aliquandiu constituitur. Deinde ob sollertiam ecclesiastici officii cantor simul et thesaurarius ecclesiæ ex præcepto seniorum efficitur. Nactus vero occasionem liberius Deo serviendi ex commissa sibi custodia ecclesiæ, totum se contemplativæ vitæ dedit, die noctuque in ea aut orationi, aut divinæ lectioni insistens, bidui triduique jejunio assidue corpus macerans, sacris vigiliis in tantum deditus, ut non modo diem et noctem, sed et aliquando, (quod a nobis vix crederetur si non ab ipsius ore hoc audissemus,) iiii. dies cum noctibus absque somno transigens, fere exsiccato cerebro, periculum incurreret, nisi sopore prælibato naturæ satisfacere maturaret. Denique et cum vi naturæ dormire compelleretur, non lecto aut lectisterniis membra ad soporem fovebat, sed super aliquod scamnum ecclesiæ libro in quo orabat sive legebat caput sustentans paulisper se reclinabat. Post aliquod autem tempus, defuncto Agelwino priore monasterii, ipse vir reverendus prior et pater congregationis ab Aldredo episcopo ponitur. Quod officium valde laudabiliter adimplens, prioris conver-

A.D. 1062. St. Wulstan is elected bishop of Worcester.

His parentage; the story of his life.

A monk at Worcester.

His fasts and vigils.

Appointed prior.

sationis austeritatem minime reliquit; immo, ut cæteris exemplum bene vivendi daret, multipliciter adauxit.

Chosen bishop in succession to Aldred, with the approbation of the papal legates.

§ 145. Deinde post aliquot annorum curricula, electo ad archiepiscopatum Eboracensis ecclesiæ ipso Aldredo, Wigornensis ecclesiæ episcopo, fit unanimis consensio tam cleri quam etiam totius plebis in ejus electione, rege videlicet Eadwardo annuente ut quem sibi vellent præsulem eligerent. Contigit namque eo tempore et legatos sedis Apostolicæ ejus electioni interesse, Armenfredum scilicet Sedunensem episcopum, et alium, qui a domno papa Alexandro pro responsis ecclesiasticis ad regem Anglorum Eadwardum missi, regio præcepto Wigornæ per totam fere Quadragesimam degebant, expectantes responsum suæ legationis usque ad curiam regalem proximi Paschæ. Hi videntes dum ibi morabantur ejus laudabilem conversationem, in ejus electione non tantum consentiebant, imo tam clerum quam populum maxime ad hoc instigabant, suaque auctoritate ejus electionem firmabant. Illo vero obstinatissime renuente, seque Flor. 611.
indignum acclamante, et cum sacramento etiam affirmante, se multo libentius decollationi quam tam altæ ordinationi succumbere velle; cum sæpe et frequenter a pluribus viris religiosis et venerabilibus personis super his circumventus ad consentiendum minime persuaderi posset, tandem a viro Dei Wulsio incluso, qui tunc plus xl. annis solitariam vitam egisse noscebatur, acriter pro inobedientia et obstinatia correptus, divino etiam miraculo[1] territus, consentire cum maximo cordis dolore compulsus est, atque die decollationis Aug. 29.
Sancti Johannis Baptistæ, electione canonice confirmata et episcopatu suscepto, Dominico die, quo Nativitas sanctæ Mariæ ab ecclesia celebrabatur, consecratus, vita et virtutibus clarus, Wigornensis ecclesiæ præsul effulsit. Consecratus est igitur episcopus ab . . . . . Aldredo Eboracensium archiepiscopo, eo quod Stigando Dorobernìæ archiepiscopo officium episcopale tunc a domno Apostolico interdictum erat, quia Roberto archiepiscopo vivente archiepiscopatum suscipere præsumpsit; canonica tamen professione præfato Dorobernensi archiepiscopo Stigando, non suo ordinatori Aldredo, facta. Insuper et ipse Eboracensis archiepiscopus ordinator

He resists, but with great difficulty is forced to consent.

He is consecrated by Aldred, Stigand being under an interdict,

[1] *oraculo*, Flor.

ejus, coram rege et regni optimatibus, ipso Stigando factitante, propter subsequentium calumnias, profiteri jussus est, se nullum jus ecclesiasticæ seu secularis subjectionis super eum deinceps velle clamare, nec propter quod ab eo consecratus est, nec quia ante consecrationem ejus monachus factus est. Facta est autem hæc illius ordinatio anno ætatis suæ plus quinquagesimo, regni vero regis Eadwardi anno xx., indictione xv.

but without prejudice to the rights of the see of Canterbury.

§ 146. Anno MLXIII. strenuus dux West-Saxonum Haroldus, jussu regis Eadwardi, post Nativitatem Domini equitatu non multo secum assumpto, de Glaworna, ubi rex tunc morabatur, ad Rudelant multa cum festinatione profectus est, ut regem Walanorum Griffinum, propter frequentes depopulationes quas in Anglorum finibus agebat, ac verecundias quas domino suo regi Eadwardo sæpe faciebat, occideret. At ille, ejus adventu præcognito, fugam cum suis iniit, navem ascendit, et vix evasit. Haroldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium incendere, et naves ejus cum armamentis comburere jussit, eodemque die rediit. Sed circa Rogationes de Brycstowe classica manu profectus, magna ex parte terram Walanorum circumnavigabat. Cui frater suus comes Tostius, ut rex mandarat, cum equestri occurrit exercitu, et viribus simul junctis regionem illam depopulari cœperunt. Unde Walani, qui et Brittones, coacti datis obsidibus se dederunt, et se tributum illi daturos promiserunt, regemque suum Griffinum exlegantes abjecerunt.

A.D. 1063. Harold endeavours to surprise Griffin.

A combined operation by Harold and Tosti forces the Welsh to submit; Griffin is deposed,

Flor. 612. Anno MLXIIII. . . . . . rex Brittonum Griffinus Non. Augusti a suis interficitur, et caput ejus caputque navis ipsius cum ornatura comiti Haroldo mittitur. Quæ mox ille regi detulit Eadwardo. Quibus gestis, suis fratribus Blethgento et Rithwalano rex terram Brittonum dedit. Cui, et Haroldo comiti, fidelitatem illi juraverunt, et ad imperium illorum mari terraque se fore paratos, ac omnia quæ prius de terra illa regibus anterioribus fuerant pensa, obedienter se pensuros spoponderunt.

A.D. 1064. and soon afterwards killed.

His brothers as joint kings swear fealty to Edward.

Anno MLXV. reverendus vir Agelwinus, Dunholmensis episcopus, Sancti Oswini regis quondam Berniciorum ossa, in monasterio quod juxta ostium Tinæ fluminis situm est, de tumulo levavit, transactis a sepultura ejus CCCC. et XV. annis, et in scrinio cum magno honore locavit.

A.D. 1065. Translation of the relics of St. Oswin.

Massacre at Portskewith.

Strenuus dux West-Saxonum Haroldus in terram Brittonum, in loco qui Portascith nominatur, mense Julio magnum ædificari jussit ædificium, et multa quæ pertinent ad esum et potum illuc congregari mandavit, ut dominus suus rex Eadwardus illic aliquandiu venationis causa degere posset. Sed Caradoc filius regis Suthwalanorum Griffini, quem ante paucos annos Griffinus rex Northwalanorum occiderat, ejusque regnum invaserat, cum omnibus quos habere poterat, die festivitatis Sancti Bartholomei Apostoli illuc venit, et operarios fere cunctos cum illis qui eis præerant peremit, et omnia bona quæ ibi congregata fuerant abstulit.

The Northumbrians expel Tosti for misgovernment,

§ 147. Deinde post festivitatem Sancti Michaelis archangeli v. non. Octobris, feria ii., Northymbrenses ministri Gamelbarn, Dunstanus filius Agelnothes, Gloineorn filius Heardulfi, cum cc. militibus Eboracum venerunt et pro execranda nece nobilium Northymbrensium ministrorum, Gospatrici, quem regina Egitha[1] germani sui Tostii causa in curia regis, quarta nocte Dominicæ Nativitatis, per insidias occidi jussit, et Gameli filii Orm, ac Ulfi filii Dolfini, quos anno præcedenti Eboraci in camera sua sub pacis fœdere per insidias comes Tostius occidere præcepit, necnon pro immensitate tributi quod de tota Northymbria injuste acceperat, eodem die primitus illius Danicos huscarlas, Amundum et Ravenesheartum, de fuga retractos, extra civitatis muros, ac die sequenti plusquam cc. viros ex curialibus illius in boreali parte fluminis Humbræ peremerunt. Ærarium quoque ipsius fregerunt, ac omnibus quæ ipsius fuerant ablatis, recesserunt. Omnis dehinc fere comitatus illius, in unum congregati, Haroldo West-Saxonum duci et aliis quos rex, Tostii rogatu, pro pace redintegranda ad eos miserat, in Northamtonia occurrerunt.

and refuse to receive him back.

Ubi prius, et post apud Oxenefordam die festivitatis apostolorum Simonis et Judæ, dum Haroldus et alii quamplures comitem Tostium cum eis pacificare vellent, omnes unanimi consensu contradixerunt, ac eum cum omnibus Flor. 613.
qui legem iniquam statuere illum incitaverant, exlegaverunt, et post festivitatem Omnium Sanctorum cum adjutorio comitis Edwini de Anglia Tostium expulerunt. Qui mox cum uxore sua Baldwinum Flandrensium comitem adiit, et apud

[1] *Eadgitha*, Flor.

Sanctum Audomarum hiemem exegit: et jussu regis Morkarus Northumbris est præelectus comes. Post hæc, rex Eadwardus paulatim ægrotare cœpit. In Nativitate vero Domini curiam suam ut potuit Londoniæ tenuit, et ecclesiam quam ipse a fundamentis construxerat die sanctorum Innocentium in honore Sancti Petri apostolorum principis cum magna gloria dedicari fecit. The king falls sick. St. Peter's church which he has built at Westminster is dedicated.

§ 148. Anno MLXVI. Anglorum decus pacificus rex Eadwardus, Ethelredi regis filius, postquam xxiii. annis, mensibus vi. et xxvii. diebus potestate regia præfuit Anglis Saxonibus, indictione iiii., pridie nonas Januarii, Epiphaniæ Domini vigilia, feria v., mortem obiit Londoniæ, et in crastino sepultus regio more, ab omnibus qui tunc affuere non sine lacrimis plangebatur amarissime. Quo tumulato, subregulus Haroldus, Godwini ducis filius, quem rex ante suam decessionem regni successorem elegerat, a totius Angliæ principibus ad regale culmen electus, die eodem ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo in regem est honorifice consecratus. Qui mox ut regni gubernacula susceperat, leges iniquas destruere, æquas cœpit condere, ecclesiarum ac monasteriorum patronus fieri; episcopos, abbates, monachos, clericos colere simul ac venerari; pium, humilem, affabilemque se bonis omnibus exhibere; malefactores exosos habere. Nam ducibus, satrapis, vicecomitibus, et suis in commune præcepit ministris, fures, raptores, regni disturbatores comprehendere, et pro patriæ defensione ipsemet terraque marique desudare. A.D. 1066. Death of Edward the Confessor. Harold succeeds. His firm and just government.

Eodem anno, viii. kal. Maii, stella cometis non solum in Anglia, sed etiam ut fertur per totum mundum visa, per vii. dies splendore nimio fulgebat. Non multo post comes Tostius de Flandria rediens ad Vectam insulam applicuit, et postquam insulanos sibi tributum et stipendium solvere coegerat, discessit, et circa ripas maris, donec ad Sandicum portum veniret, prædas exercuit. Quo cognito, rex Haroldus, qui tunc Londoniæ morabatur, classem non modicam et equestrem exercitum congregari præcepit; ipse vero Sandicum portum adire parabat. Quod dum Tostio nunciatum fuisset, de buthsecarlis quosdam volentes, quosdam nolentes secum assumens, recessit, et cursum ad Lindoriam[1] direxit. In qua villas quam- Comet. Tosti turns pirate. Driven from the Channel, and unable to get a footing in Lindsey,

---

[1] *Lindesegiam*, Flor.

plures incendit, multosque homines neci tradidit. His cognitis, dux Merciorum Edwinus, et Northymbrorum comes Morkarus cum exercitu advolant, illumque de regione ipsa extrudunt. Ille autem inde discedens, regem Scottorum Malcolmum adiit, et cum eo per totam æstatem mansit. Interea rex Haroldus ad Sandicum portum venit, ibique classem suam expectavit. Quæ cum fuisset congregata, Vectam insulam adiit. Et quia Normannorum comes Willelmus, Eadwardi regis consobrinus, in Angliam cum exercitu venire parabat, tota æstate et autumno adventum illius observabat. Ad hæc etiam pedestrem exercitum locis opportunis circa ripas maris locabat. Adveniente itaque nativitate sanctæ Mariæ, victu deficiente, et classicus et pedestris exercitus domum rediit.

he goes to Scotland, to Malcolm.

Duke William prepares to invade England.

Flor. 614.

§ 149. Quibus gestis, cum classica manu pervalida, scilicet plus quingentis magnis navibus, Haroldus Harvager rex Norreganorum, frater sancti Olavi regis, in ostio Tinæ fluminis inprovise applicuit. Ad quem comes Tostius, ut prius condixerant,[1] sua cum classe venit, et citato cursu ostium Humbræ fluminis intraverunt, et sic adversus cursum Usæ fluminis navigantes, in loco qui Richale dicitur applicuerunt, et Eboracum gravi pugna obtinuerunt. Quod ubi regi Haroldo innotuit, versus Northymbriam expeditionem propere movit. Sed priusquam rex illuc veniret, duo germani comites, videlicet Edwinus et Morkarus, cum ingenti exercitu in vigilia sancti Mathei apostoli feria iiii., in boreali ripa Usæ fluminis juxta Eboracum apud Fulford cum Norreganis prælium commisere, et in primo belli impetu viriliter pugnantes, multos prostraverunt. At postquam diu certatum est, Angli, Norreganorum impetum non sufferentes, haud sine parvo detrimento suorum terga dedere, multoque plures ex illis in fluvio demersi fuere quam in acie cecidere. Norregani vero loco dominantur funeris, et obsidibus CL.[2] de Eboraca sumptis, ad naves repedarunt, relictis in ea de suis CL. obsidibus. Verum quinto post hunc die, id est, vii. Kal. Octobris, feria ii., rex Anglorum Haroldus multis millibus pugnatorum armis bellicis instructorum Eboracum veniens, et Norreganis in loco qui Stanfordbricge dicitur occurrens, in ore gladii regem Haroldum comitemque Tostium cum majori

Harold Harfager, joined by Tosti, lands in the Humber and occupies York.

Defeat of Edwin and Morcar.

Victory of king Harold at Stanford bridge; Harold Harfager and Tosti slain.

---

[1] *condixerat*, Twys. | [2] D., Twys.

parte sui exercitus occidit, ac plenam victoriam, licet acerrime repugnatum fuisset, habuit. Filium autem ejus Olavum et comitem de Orcada insula, Paulum nomine, qui ad naves custodiendas cum exercitus parte fuerant dimissi, acceptis prius ab eis obsidibus et sacramentis, cum xx. navibus et reliquiis exercitus in patriam redire libere permisit.

§ 150. Interea dum hæc agerentur, et rex omnes inimicos suos autumaret detritos fuisse, nuntiatum est ei, Willelmum consobrinum regis Eadwardi et comitem gentis Normannicæ, cum innumera multitudine equitum, fundibalariorum, sagittariorum, peditumque advenisse, utpote qui de tota Gallia sibi fortes auxiliarios conduxerat, et in loco qui Pevenesea dicitur suam classem appulsisse.[1] Unde rex statim versus Londoniam suum movit exercitum magna cum festinatione, et licet de tota Anglia fortiores quosque . . . . præliis duobus bene sciret jam cecidisse, mediamque partem sui exercitus nondum venisse, quam citius tamen potuit in Suthsaxonia suis hostibus occurrere non formidavit, et novem milliariis ab Heastinga, ubi sibi castellum firmaverant, priusquam tertia pars sui exercitus ordinaretur, xi. Kal. Novembris, sabbato, cum eis prælium commisit. Sed quia arcto in loco constituti fuerant Angli, de acie se multi subtraxere, et cum eo perpauci constantes corde remansere. Ab hora tamen diei tertia usque noctis crepusculum suis adversariis restitit fortissime, et seipsum pugnando tam fortiter defendit et tam strenue, ut vix ab hostili interimi posset agmine. At postquam ex his et ex illis quamplurimi corruere, heu! ipsemet cecidit crepusculi tempore. Comites etiam Gyrth et Leofwinus fratres illius cecidere, et fere nobiliores totius Angliæ. Willelmus vero comes cum suis Hastingam rediit. Regnavit autem Haroldus mensibus novem et diebus totidem. Cujus morte audita, comites Edwinus et Morkarus, qui se cum suis certamini subtraxerunt, Londoniam venere, et sororem suam Aldgitham reginam sumptam ad civitatem Legionum
Flor. 615. misere. Aldredus autem Eboracensis archiepiscopus, et iidem comites cum civibus Londoniensibus et buthsecarlis Clitonem Eadgarum, Edmundi[2] regis Ferrei-lateris nepotem, in regem levare voluere, et cum eo se pugnam inituros promisere. Sed dum ad pugnam descendere se multi paravere, comites

Duke William, at the head of a large force, lands at Pevensey.

Battle near Hastings.

Fall of the king, and his brothers Gurth and Leofwin.

The project of raising Edgar Atheling to the throne fails.

---

[1] *appulisse*, Flor. | [2] *Edwini*, Twys.

suum auxilium ab eis retraxere, et cum suo exercitu domum rediere.

The Normans ravage the country.

Interea comes Willelmus Suthsaxoniam, Cantiam, Suthámtunensem provinciam, Suthregiam, Middelsaxoniam, Herefordensem[1] provinciam devastabat, et villas cremare, hominesque interficere non cessabat donec ad villam quæ Beorhcam[2] nominatur veniret. Ubi Aldredus archiepiscopus, Wlstanus Wigornensis episcopus, Walterus Herefordensis episcopus, Clito Eadgarus, comites Edwinus et Morkarus, et de Londonia quique nobiliores cum multis aliis ad eum venerunt, et datis obsidibus illi deditionem fecerunt fidelitatemque juraverunt. Cum quibus et ipse fœdus pepigit, et nihilominus exercitui suo villas cremare et rapinas agere permisit. Appropinquante igitur Dominicæ Nativitatis festivitate, cum omni exercitu Londoniam, ut ibi in regem sublimaretur, adiit. Et quia Stigandus Cantuariensis archiepiscopus ab apostolico papa calumniatus est pallium non suscepisse canonice, ipsa Nativitatis die, quæ illo anno ii. feria evenit, ab Aldredo Eboracensium archiepiscopo in Westmonasterio consecratus est honorifice, prius, ut idem archipræsul ab eo exigebat, ante altare Sancti Petri apostoli coram clero et populo jurejurando promittens, se velle sanctas Dei ecclesias ac rectores illarum defendere, necnon et cunctum populum sibi subjectum juste ac regali providentia regere, rectam legem statuere et tenere, rapinas injustaque judicia penitus interdicere.

The principal men come to William and swear fealty to him.

He is crowned at Westminster by archbishop Aldred.

His Coronation oath.

From what the Norman invasion arose.

§ 151. Ut autem sciatur origo causæ qua Willelmus Angliam bello appetiit, breviter quæ paulo ante gesta sunt repetantur.[a] Orto inter regem Eadwardum

Eadmer, Hist. Nov. 4.

[1] *Heortfordensem*, Flor.

[2] *Bæorcham*, Flor.

[a] The intercalation of the passage from Eadmer which follows may perhaps be thus explained. The subdued patriotic grief and silent resignation of Florence, in relating the incidents of the Conquest, do not entirely suit our Symeon. He looks round for a theory to account for the catastrophe, and for William's dazzling success, and finds one in the work of the courtly Eadmer. Without going so far as the monk of Christ Church, nay, being, of the two, more in sympathy with Florence, still Symeon feels that this is *an* explanation, and as such better than none. He accordingly makes use of it, but curtails some things and adds others, so as to make the story tell somewhat less *for* the Normans, and less also *against* Harold.

Eadmer, Hist. Nov. 4.

et comitem Godwinum gravi, ut supra dictum est, discidio, exul ab Anglia cum suis omnibus comes expellitur. Cui postmodum gratiam regis requirenti ut ei repatriare liceret, nullo modo rex concordari voluit, nisi primo, quibus sibi securitas pararetur, obsides haberet. Qua de causa Wlnothus filius ipsius Godwini, et Hacun filius Suani filii sui, obsides dantur, ac in Normanniam Willelmo bastard comiti, filio . . . Rodberti filii Ricardi fratris matris suæ, custodiendi destinantur. Elapso dehinc tempore, cum jam Godwinus comes esset mortuus, Haroldus filius ejus petiit a rege ire Normanniam, et fratrem suum atque nepotem qui obsides ibidem tenebantur liberare, et liberatos secum patriam reducere. Cui rex, "Hoc," inquit, "non fiet per me, verumtamen ne videar te velle impedire, "permitto ut eas quo vis, et experiaris quid possis; præsentio "tamen te in nihil aliud tendere, nisi in detrimentum totius "Anglici regni et opprobrium tui. Nec enim ita novi comitem "mentis expertem, ut eos aliquatenus velit concedere tibi, si "non præscierit in hoc magnum proficuum sui." Ascendit itaque Haroldus navem, quæ tempestate valida ejecta cum omnibus quæ secum ferebat in Pontivum fluvium qui Maia vocatur, a domino terræ illius pro ritu loci captivitati illius addicitur. . . . . Constrictus ergo Haroldus quemlibet ex vulgo promissa mercede illectum clam ad comitem Normanniæ dirigit, exponere quid illi contigerit. Hoc ille audito, protinus festinato per nuntios mandat domino Pontivi, Haroldum cum suis ab omni calumnia liberum sibi quantocius mitti, si pristina illius amicitia amodo sicut hucusque vellet potiri. Sed cum ille hominem dimittere nollet, iterum a Willelmo in mandato accepit se necessario Haroldum missurum, alioquin certissimum sciret, Willelmum Normanniæ comitem armatum pro eo abducendo cum suis usque novissimum quadrantem Pontivum quantocius aditurum. Talibus ille minis exterritus, mittit virum cum sociis . . . . . qui a Willelmo multum honorifice suscipitur, et audito cur patria exierit, Bene quidem rem processuram si in ipso non remaneret, Willelmus respondit. Tenuit ergo virum aliquot diebus circa se, satisque humanum se ac familiarem illi exhibuit, ut hujusmodi re animum ejus in suos conatus alliceret. Cui tandem aperuit quod in mente habuit. Dicebat itaque regem Ead-

The affair of the hostages.

Harold on his way to Normandy is shipwrecked on the coast of Ponthieu and detained there.

William insists on his liberation.

He treats Harold well, and tells him that Edward had promised that

he should succeed him as king of England. wardum, quando secum juvene olim juvenis in Normannia demoraretur, sibi interposita fide sua pollicitum fuisse, quia si rex Angliæ foret, jus regni in illum jure hæreditario post se transferret. Et subdens ait, "Tu quoque, si mihi te in "hoc ipso adminiculaturum spoponderis, et insuper castel- "lum Dofris cum puteo aquæ ad opus meum te facturum, "sororemque tuam quam uni de principibus meis dem uxo- "rem, te ad me, tempore quo nobis conveniet, destinatu- "rum, necne* filiam meam te in conjugem accepturum pro- "miseris, tunc et modo nepotem tuum, et cum in Angliam "regnaturus venero, fratrem tuum incolumem recipies. In "quo regno si tuo favore fuero confirmatus, spondeo quia "omnia quod a me rationabiliter tibi . . . . petieris "obtinebis." Sensit Haroldus . . . . periculum undique, nec intellexit qua evaderet nisi in omnibus . . . . voluntati Willelmi acquiesceret. Acquievit itaque. At ille, ut omnia rata forent, prolatis Sanctorum reliquiis ad hoc Haroldum perduxit, quatenus super illas jurando testaretur, se cuncta quæ convenerant inter eos opere completurum. . . . . His ita gestis, Haroldus recepto nepote reversus est patriam. Ubi vero quid acciderit, quid egerit, regi percunctanti narravit, "Nonne dixi tibi," ait, "me Willelmum nosse, et "in illo itinere tuo plurima mala huic regno contingere "posse? Magnas in hoc tuo facto calamitates præ- "sentio genti nostræ venturas, quas concedat mihi "quæso pietas superna ne diebus meis veniant." In brevi post hæc obiit rex Eadwardus, et juxta quod ipse ante mortem statuerat, in regnum ei successit Haroldus. Cui Willelmus mandavit, ut, quamvis violata fide cætera non servasset, si tamen filiam suam duceret uxorem, leviter ferret, alioquin se promissam regni successionem armis sibi vindicaturum proculdubio sciret. At ipse, nec illud quidem facere se velle, nec hoc formidare, dixit. Unde Willelmus indignatus, magna spe vincendi . . . ex hac Haroldi injustitia est animatus. Parata igitur classe non modica, cum nongentis navibus[1] Angliam petit, consertoque gravi prælio Haroldus in acie concidit, et Willelmus victor regnum obtinuit. De quo prælio testantur adhuc

Eadmer, Hist. Nov. 5.

*=necnon.

Harold is obliged to swear on sacred relics to aid duke William in the enterprise.

[1] These three words are written at the foot of the page, with a reference to "modica."

Eadmer, Hist. Nov. Franci qui interfuerunt, quoniam licet varius casus hinc inde extiterit, tamen tanta strages ac fuga Normannorum fuit, ut victoria qua potiti sunt, vere et absque dubio Dei judicio sit ascribenda, qui puniendo . . . . . . scelus perjurii . . . . ostendit se non Deum volentem iniquitatem. The French regard the victory of Hastings as a judgment on Harold for perjury.

Flor. ii. 1. § 152. Anno MLXVII. adveniente [a] Quadragesima rex Willelmus Normanniam repetiit, ducens secum Dorobernensem archiepiscopum Stigandum, Glestoniensem abbatem Agelnothum, Eadgarum Clytonem, comites Edwinum et Morkarum, Walthevum Siwardi ducis filium, nobilem satrapam Agelnothum Cantuariensem, et multos alios de primatibus Angliæ; fratremque suum Odonem Baiocensem episcopum, et Willelmum filium Osberni, quem in Herefordensi provincia comitem constituerat, Angliæ custodes relinquens, castella per loca firmari præcepit. Wlsius Dorkecestrensis, qui et Lincolniensis, episcopus decessit Wintoniæ, sed sepultus est Dorkecestre. Eo tempore extitit quidam præpotens minister Edricus, cognomento Silvaticus, filius Alfrici, fratris Edrici Streone. Cujus terram, quia dedere se regi dedignabatur, Herefordenses castellani et Ricardus filius Scrob frequenter vastaverunt. Sed quotienscumque super eum irruerant multos e suis mili- Flor. ii. 2. tibus et scutariis perdiderunt. Idcirco ascitis sibi in auxilium regibus Walanorum, Blethgento videlicet et Ritwado, idem vir Edricus circa Assumptionem Sanctæ Mariæ Herefordensem provinciam usque ad pontem amnis Lucge devastavit, ingentemque prædam reduxit. Post hæc, hieme imminente, rex Willelmus de Normannia Angliam rediit, et Anglis importabile tributum imposuit. Dein in Domnaniam hostiliter profectus, civitatem Exeacestram, quam cives et nonnulli Anglici ministri contra illum retinebant, obsedit, et cito infregit. Githa vero comitissa, scilicet mater Haroldi regis Anglorum, ac soror Suani regis Danorum, cum multis de civitate fugiens evasit, et Flandriam petiit. Cives autem dextris acceptis regi se dedebant. . . . . .

A.D. 1067. William goes to Normandy.

Edric the Wild in Herefordshire.

William returns; takes Exeter; the countess Githa escapes to Flanders.

[a] The references to Florence have hitherto been to the pages of the edition in the Mon. Hist. Brit., which stops at 1066; from this point they are to the pages of the complete edition prepared by the late Mr. Coxe for the English Historical Society.

A.D. 1068. Anti-pope expelled from Rome. Matilda crowned.

Anno MLXVIII. duo papæ in Roma facti sunt, id est, episcopus Parmensis qui expulsus est, et episcopus de Luca, qui papa permansit.[a] Post Pascha comitissa Matildis de Normannia venit Angliam, quam die Pentecostes Aldredus Eboracensis archiepiscopus consecravit in reginam.

Flight of Northumbrian earls, with the Saxon royal family, to Scotland.

Post hæc Marleswen et Gospatric, et quique Northumbranæ gentis nobiliores, regis austeritatem devitantes, et ne sicut alii in custodiam mitterentur formidantes, assumptis secum Eadgaro Clitone et matre sua Agatha, duabusque sororibus suis Margareta et Christina, navigio Scotiam adierunt, ibidemque regis Scottorum Malcolmi pace hiemem exegerunt. Rex autem Willelmus cum exercitu suo Snotingaham venit,

William at York.

ubi castello firmato Eboracum perrexit, ibidemque duobus castellis firmatis quingentos milites in eis posuit, et in civitate Lincolnia aliisque locis castella firmari præcepit.

Harold's sons gain a victory in the west.

Dum hæc agerentur, Haroldi regis filii, Godwinus, Eadmundus, Magnus, de Hibernia redeuntes in Sumersetania applicuerunt. Quibus Flor. 3.
Eadnothus, qui fuit Haroldi regis stallarius, occurrit cum exercitu, et cum eis prælio commisso cum multis aliis occisus est. Illi vero potiti victoria, de Domnania et Cornubia præda rapta non modica in Hiberniam redierunt.[b]

A.D. 1069. William sends Robert Cumin to the North.

§ 153. Anno MLXIX.[c] cœnobium Sancti Germani de Selebi sumpsit exordium.[d] Misit rex Willelmus Northymbris ad aquilonalem plagam Tine comitem Rod-

---

[a] The anti-pope Cadalous, bishop of Parma, was elected by the Lombard prelates in 1061, and took the title of Honorius II. Alexander II. had been elected at Rome 28 days before. Cadalous was deposed in 1062.

[b] According to one of the Saxon Chronicles (D.), an attack on Bristol by the sons of Harold, in which they were beaten off, and their victory over Ednoth, took place in 1067, while in 1068 they were surprised and routed by one Breon near Barnstaple. In Ireland they were probably harboured by Murrogh the son of Dermott, who reigned at Dublin, and was "king "of the Danes of Ireland and of "Lynster under his father;" see "Annals of the Four Masters" (Donovan).

[c] From this point, though still taking much from Florence, Symeon becomes to a considerable extent an original authority.

[d] The words "Cœnobium . . . . "exordium" are added in an old hand at the foot of the page, with a reference to the date.

bertum cognomento Cumin tertio regni sui anno. At illi omnes in unam coacti sententiam ne alienigenæ dominio subderentur, statuerunt aut illum interficere, aut ipsi simul omnes in ore gladii cadere. Cui appropinquanti Dunelmensis episcopus Agelwinus occurrens, insidias sibi præcavere præmonuit; sed ille neminem hoc audere æstimans despexit admonentem. Dunelmum cum multa militum manu ingressus permisit suos hostiliter ubique agere, occisis etiam nonnullis ecclesiæ rusticis; susceptus est autem ab episcopo cum omni humanitate et honore. At Northymbri tota nocte festinantes Dunelmum, summa vi diluculo per portas irrumpunt, et socios comitis inparatos ubique locorum interficiunt. Atrociter nimis res geritur. Prostratis per domos et plateas militibus, domum episcopi in qua comes fuerat susceptus, aggrediuntur pugnantes, sed cum non ferrent jacula defendentium, domum cum inhabitantibus concremaverunt. Tanta fuit interfectorum multitudo, ut omnia pene urbis loca replerentur cruore. Nam de septingentis hominibus nemo præter unum evasit. Hæc cædes facta est v. Kal. Februarii, feria iiii.

Warned in vain by the bishop of his danger, he and his men are slain at Durham by the English.

Flor. 3. Quo anno, ante nativitatem Sanctæ Mariæ, Suani regis Danorum filii, Haroldus, Canutus, et patruus eorum Osbernus comes, et episcopus eorum Christianus, comesque Turkillus, cc. et xl. navibus de Danubia[1] venientes, in ostio Humbræ fluminis applicuerunt. Ubi eis Clito Eadgarus, comes Waldevus, et Marlessuein, multique alii, cum classe quam paraverant occurrerunt. Affuit et Cospatricus comes cum totis viribus Northymbrorum, unanimiter omnes contra Normannos congregati. De quorum omnium adventu Eboracensis archiepiscopus Aldredus valde tristis effectus, in magnam decidit infirmitatem, et decimo anno sui archiepi-
Flor. 4. scopatus, iii. Idus Septembris feria vi., ut Deum rogaverat, vitam finivit, et in ecclesia Sancti Petri est sepultus. Octavo post hunc die, scilicet xiii. Kal. Octobris, sabbato, Normanni qui castella custodiebant, timentes ne domus, quæ prope castella erant, adjumenta Danis ad implendas fossas castellorum essent, igne eas succendere cœperunt. Qui nimis excrescens

A Danish force lands in the Humber; is joined by Edgar Atheling, Waltheof, Cospatric, and others.

Death of archbishop Aldred.

[1] *Danemarcia*, Flor.

Burning of York and the minster.

totam civitatem invasit, monasteriumque Sancti Petri cum ipsa consumpsit. Sed . . . . ultione divina citissime vindicatum est in eis gravissime. Nam priusquam tota civitas esset combusta, Danica classis supervenit, feria ii., et hinc Dani, illinc Northymbrani expugnantes castella eadem die infregerunt. Et plus tribus millibus ex Normannis trucidatis, Willelmo Malet, qui tunc vicecomitatum gerebat, cum sua conjuge et duobus liberis, et Gileberto de Gant, aliisque perpaucis vitæ reservatis, naves Dani cum innumeris manubiis, suasque sedes repetierunt Northymbri. Quod ubi regi Willelmo innotuit, exercitu mox congregato in Northymbriam efferato properavit animo, eamque per totam hiemem devastare, hominesque trucidare, et multa alia non cessabat agere. Interea nuntiis ad Danicum comitem Osbernum missis, spopondit se clanculo daturum illi non modicæ summam pecuniæ, et permissurum licenter exercitui suo victum circa ripas maris rapere, ea tamen interposita conditione, ut sine pugna discederet peracta hieme. Ille autem auri argentique cupidus, non sine magno dedecore sui petitis concessit.

The forts taken, and the Norman garrison put to the sword.

William marches north and lays the country waste.

Famine and extreme misery in Northumbria.

§ 154. Normannis Angliam vastantibus, in Northimbria et in quibusdam aliis provinciis anno præcedenti, sed præsenti et subsequenti fere per totam Angliam, maxime per Northymbriam, et per contiguas illi provincias, adeo fames prævaluit, ut homines humanas, equinas, caninas, et catinas carnes, et quicquid usus abhorret, cogente inedia comederent, alii vero in servitutem perpetuam sese venderent, dummodo qualitercumque miserabilem vitam sustentarent, alii extra patriam profecturi in exilium, medio itinere deficientes, animas emiserunt. Erat horror ad intuendum per domos, plateas, et itinera cadavera humana dissolvi, et tabescentia putredine cum fœtore horrendo scaturire vermibus. Neque enim supererat qui ea humo cooperiret, omnibus vel extinctis gladio et fame, vel propter famem paternum solum relinquentibus. Interea, ita terra cultore destituta, lata ubique solitudo patebat per novem annos. Inter Eboracum et Dunelmum nusquam villa inhabitata; bestiarum tantum et latronum latibula magno itinerantibus fuere timori.

The country between York and Durham a desert.

Vol. I., p. 100. Cum hæc Eboraci circum circaque rex ageret, Agelwinus Dunelmensis episcopus et optimates populi, timentes ne propter occisionem et comitis et Normannorum apud Eboracum, gladius regis innocentes æque ut nocentes pari clade involveret, unanimi consilio tollentes sancti patris Cuthberti incorruptum corpus, fugam ineunt iii. Idus Decembris, feria vi. Primam mansionem habuerunt in Girvum, secundam in Betlingetun, tertiam in Tuggahala, quartam in Healande. Sed circa vesperam, cum plenum undique mare advenientibus prohiberet ingressum, ecce subito sui recessu liberum præstitit introitum, ita ut nec festinantes aliquanto tardius sequerentur fluctus marini, nec tardantes aliquanto citius præcurrerent. Cum autem terram attigissent, ecce refluum mare sicut ante totas arenas operuerat. Interea regis exercitus etiam per loca quæque inter Tesam et Tine diffusus, vacuis ubique domibus solam invenit solitudinem, indigenis fugæ præsidium quærentibus, vel per silvas et abrupta montium latitantibus. Tunc et ecclesia Sancti Pauli in Girvum flammis est consumpta; Dunelmensis ecclesia, omni custodia et ecclesiastico servitio destituta, spelunca erat pauperum et debilium et ægrotantium, qui cum fugere non poterant, illuc declinantes fame ac morbo deficiebant. Instante vere, redeunte ad Suthymbriam rege, Agelwinus episcopus cum omni populo, transactis in Ealande tribus mensibus et aliquot diebus, regreditur cum thesauro sancti corporis, dispositis in redeundo quas habuerant in exeundo mansionibus, atque viii. Kalend. Aprilis, expurgata prius ab omni contaminatione ecclesia, ac pontificalibus officiis et benedictione reconciliata, cum hymnis et laudibus intrantes sacrum suo in loco corpus reponunt.

The bishop and clergy, taking with them the body of St. Cuthbert, flee to Lindisfarne.

Burning of Jarrow monastery.

The bishop returns to Durham.

Flor. 4. Anno MLXX., Willelmi Herefordensis comitis, et quorundam aliorum consilio, tempore Quadragesimali rex Willelmus monasteria totius Angliæ perscrutari, et pecuniam, quam ditiores Angli propter illius austeritatem et depopulationem in eis deposuerant, auferri, et in ærarium suum jussit deferri.

A.D. 1070. Ransacking of monasteries.

Egelwin prepares to leave his see.

§ 155. Egelwinus episcopus rediens de fuga, perpetuam animo meditabatur fugam. Videns namque res Anglorum undique turbari, exteræ gentis, cujus nec linguam nec mores noverat, grave sibi metuens dominium, decrevit episcopatu dimisso quaqua posset advena sibi providere. Itaque navis ei præparata, rebus necessariis impositis, prosperum expectabat ventum in portu Weremuthensi. Fuerant ibidem eo tempore et aliæ naves nonnullæ, quarum ductores erant Clito Eadgarus, cum matre Agatha et duabus sororibus Margareta et Cristina, Siward, Barn, Marlesswein, Alfwinus filius Normanni, et alii quamplures, qui post expugnationem castellorum Eboraci, Danis in sua revertentibus, quoniam eis auxilio fuerant, indignationem regis sibi metuerant, Scotiam ire profugi parabant, ibique navigationem prosperam præstolabantur. Per idem tempus infinita Scottorum multitudo ducente Malcolmo rege per Cumbrelant traducta, versus orientem divertens, universam Tesedale et ejus finitima loca ultra citraque feroci vastavit depopulatione. Ubi autem ventum est ad locum qui dicitur Anglice Hundredeskelde,[a] Latine autem Centum fontes, trucidatis ibidem quibusdam gentis Anglicæ nobilibus, rex, parte exercitus retenta, partem per viam qua venerant cum infinita præda domum remisit; hac scilicet calliditate, ut cum totus hostis putaretur abiisse, miseros indigenas qui sese suaque propter hostilem metum latibulis quibus poterant tute conservaverant, secure in villas suas domosque regressos, ipse subito præoccuparet incursu improvisos. Quod et factum est. Nam depopulata Clyvelande ex parte, repentina depopulatione occupat Heortternisse, indeque per terras Sancti Cuthberti policiter discurrens, omnes omnibus rebus, nonnullos etiam ipsis privat animabus. Tunc et ecclesiam Sancti Petri

At Wearmouth he finds Edgar Atheling and other refugees.

The Scots ravage Cleveland.

Malcolm's stratagem.

Burning of Wearmouth and other churches.

[a] Probably Hunderthwaite in Teesdale, as Mr. Hinde suggests. "Keld" still means "well" in the Craven dialect; see Glossary of that dialect, Lond. 1828.

apostolorum principis, in Weremuthe, flamma suorum ipso inspectante consumpsit. Alias quoque ecclesias cum his qui in eas confugerant concremavit. Ubi cum circa ripas fluminis equitaret, deque altiori loco suorum crudelia in miseros Anglos facinora prospiciens, tali spectaculo animos et oculos pasceret, nuntiatum est illi Clitonem Eadgarum suasque sorores regiæ stirpis puellas decoras, pluresque alios prædivites de suis sedibus profugos in illum portum applicuisse navibus. Datis ergo dextris venientes ad se benigne alloquitur, eisque cum suis omnibus regni sui habitationem quamdiu vellent cum pace donavit firmissima.

Malcolm receives the refugees kindly.

§ 156. Inter has Scottorum vastationes ac rapinas, Gospatricus comes (qui, ut supradictum est,[a] a rege Willelmo comitatum Northanhymbrorum pretio assecutus fuerat) accitis auxiliatoribus strenuis atroci depopulatione Cumbreland invadit. Peracta cæde et incendio cum magna præda revertitur, seque cum sociis in munitionem Babbanburch firmissimam conclusit. Ex qua sæpius prorumpens, vires hostium debilitavit. Erat enim eo tempore Cumbreland sub regis Malcolmi dominio, non jure possessa sed violenter subjugata. Auditis ille, (cum adhuc flamma suorum ardentem Sancti Petri ecclesiam spectaret,) quæ Cospatricus in suos fecerat, vix præ furore se ipsum ferens, jussit suis, ut nulli Anglicæ gentis ulterius parcerent, sed omnes vel necando in terram funderent, vel captivando sub jugum perpetuæ servitutis abducerent. Qua licentia accepta, miseria etiam erat videre quæ in Anglos faciebant: senes et vetulæ, alii gladiis obtruncantur, alii ut porci ad esum destinati lanceis confodiuntur. Rapti ab ube-

Earl Cospatric ravages Cumberland.

Horrible reprisals taken by the Scotch.

---

[a] This statement, that Cospatric purchased the earldom from the Conqueror, appears, as the book is now arranged, under 1072. How then does it come to be referred to, as having been already made, under 1070? In the Durham book, used by Hoveden, it appears under 952. Was this then its original place, and was some transposition, performed by the Hexham writer, the cause of its occurring in the Corpus MS. *after* the reference in the text instead of *before* it?

ribus matrum parvuli in altum aera projiciuntur, unde recidentes lancearum acuminibus excipiuntur hastilibus confertim solo infixis; hac crudelitate pro ludorum spectaculo delectabantur bestiis crudeliores Scotti. Sic innocens ætas cœlum ascensuras, inter cœlum pendens et terram, emittit animas. Juvenes vero et juvenculæ, et quicumque operibus ac laboribus idonei videbantur, ante faciem hostium vincti compelluntur, ut perpetuo exilio in servos et ancillas redigantur. Horum quædam dum, plusquam vires ferrent, currendo ante ora compellentium fatigarentur, illico ruentes in terram, eundem locum casus et mortis habebant. Hæc Malcolmus considerans, nullis miserorum lacrimis, nullis gemitibus flectebatur ad misericordiam, sed potius jussit ut amplius perurgerentur eundo. Repleta est ergo Scotia servis et ancillis Anglici generis, ita ut etiam usque hodie nulla, non dico villula, sed nec domuncula sine his valeat inveniri.

Many of the English are led off into slavery.

Malcolm's cruelty.

Reverso Scotiam Malcolmo, Egelwinum episcopum versus Coloniam incipientem navigare, mox ventus surgens contrarius in Scotiam reppulit. Quo etiam Clitonem Eadgarum cum sociis supranominatis prospero pervexit cursu. Cujus Eadgari sororem Margaretam rex Malcolmus, consensu propinquorum illius, matrimonio sibi junxit, fœminam regali prosapia nobilem, sed prudentia et religione multo nobiliorem. Cujus studio et industria rex ipse, deposita morum barbarie, factus est honestior atque civilior. Ex qua sex filios suscepit, Eadwardum, Eadmundum, Eadgarum regem, et Alexandrum regem, Ethelredum, David regem, et duas filias, Mahtildam Anglorum reginam, et Mariam, quam Eustachius comes Bononiæ in conjugium accepit.

He marries the English Margaret.

Names of his children.

§ 157. Concilium magnum in octavis Paschæ Wintoniæ celebratum est, jubente et præsente rege Willelmo, domino Alexandro papa consentiente, et per suos legatos Hermenfredum Sedunensem episcopum, et presbyteros Johannem et Flor. 5.

Council at Winchester; Stigand is degraded from the primacy.

Petrum, cardinales sedis apostolicæ, suam auctoritatem exhibente. In quo concilio Stigandus Doroberniæ archiepiscopus degradatur tribus ex causis; scilicet quia injuste episcopatum Wintoniæ cum archiepiscopatu possidebat; et quia vivente archiepiscopo Rodberto non solum archiepiscopatum snmpsit, sed etiam ejus pallio, quod Cantuariæ remansit, dum vi et injuste ab Anglia pulsus est, in missarum celebratione aliquandiu usus est; et post, a Benedicto, quem sancta Romana ecclesia excommunicavit, eo quod pecuniis sedem apostolicam invasit, pallium accepit. Ejus quoque frater Agelmarus Eastanglorum episcopus est degradatus. Abbates etiam aliqui ibi degradati sunt, operam dante rege, ut quamplures ex Anglis suo honore privarentur, in quorum locum suæ gentis personas subrogaret, ob confirmationem scilicet sui quod noviter adquisierat regni. Hinc et nonnullos, tam episcopos quam abbates, quos nulla evidenti causa nec concilia nec leges seculi damnabant, suis honoribus privavit, et usque ad finem vitæ custodiæ mancipatos detinuit, suspicione, ut diximus, tantum inductus novi regni. Itaque in hoc concilio, dum cæteri trepidi, utpote regis agnoscentes animum, ne suis honoribus privarentur, timerent, venerandus vir Wlstanus Wigornensis episcopus possessiones quamplures sui episcopatus ab Aldredo archiepiscopo, dum a Wigornensi ecclesia ad Eboracensem transferretur, sua potentia retentas, quæ tunc eo defuncto in regiam potestatem devenerant, constanter proclamabat, expetebat, justitiamque inde fieri tam ab ipsis qui concilio præerant quam a rege flagitabat. At quia Eboracensis ecclesia, non habens pastorem qui pro ea loqueretur, muta erat, judicatum est ut ipsa querela sic remaneret quousque, archiepiscopo ibi constituto qui ecclesiam defenderet, dum esset qui ejus querelæ responderet, ex objectis et responsis posset evidentius ac justius judicium fieri. Sicque tunc ea querela ad tempus remansit.

Agelmar bishop of East Anglia degraded.

William's mode of dealing with English prelates.

Flor. 6.

Wulstan, in the council, claims some possessions of the see of Worcester.

The matter is postponed.

Die autem Pentecostes rex apud Windesoram venerando Baiocensi canonico Thomæ Eboracensis ecclesiæ archiepiscopatum, et Walcelino suo capellano Wintoniensis ecclesiæ dedit præsulatum. Cujus jussu mox in crastino prædictus Sedunensis episcopus Hermenfredus synodum tenuit, Johanne et Petro præfatis cardinalibus Romam reversis. In qua synodo Agelricus Suthsaxonum pontifex non canonice degradatur, quem rex sine culpa mox apud Mearleasbeorge in custodiam posuit. Abbates etiam degradati sunt quamplures.

Appointments of bishops.

More English prelates degraded,

and Normans put in their place.

Quibus degradatis, rex suis capellanis, Arfasto Orientalium Anglorum præsulatum, et Stigando Suthsaxonum dedit episcopatum . . . . Nonnullis etiam Normannicis monachis dedit abbatias. Et quia Dorobernensis archiepi- Flor. 7. scopus depositus, et Eboracensis erat defunctus, jussu regis in octavis Pentecostes ab eodem Armenfredo Sedunensi episcopo sedis Apostolicæ legato ordinatus est Walcelinus. Imminente autem festivitate sancti Johannis Baptistæ, comes Osbernus cum classe quæ in Humbræ flumine hiemaverat, Danemarchiam adiit; sed frater suus rex Danorum Suanus illum propter pecuniam quam contra voluntatem Danorum a rege Willelmo acceperat, exlegavit. Vir strenuissimus Edricus cognomento Silvaticus, cujus supra meminimus, cum rege § 152. Willelmo pacificatur.

Submission of Edric the Wild.

Lanfranc appointed archbishop of Canterbury.

§ 158. Post hæc rex, de Normannia accito Lanfranco Cadomensi abbate, genere Longobardo, viro undecunque doctissimo, omnium liberalium artium divinarumque simul ac secularium literarum scientia peritissimo, consiliis quoque ac gubernatione rerum mundialium æque prudentissimo, die Assumptionis sanctæ Mariæ archiepiscopum constituit Cantuariensis ecclesiæ, et in festivitate sancti Johannis Baptistæ die dominica . . . . . . consecrari fecit Cantuariæ. Consecratus est autem ab episcopis Gysone Willensi, et Waltero Herefordensi, qui ambo Romæ a Nicholao papa ordinati sunt, quando Aldredus Eboracensium archipræsul pallium suscepit. Vitabant enim a Stigando, qui tunc archiepiscopatui Doroberniæ præsidebat, ordinari, quia illum noverant non canonice pallium suscepisse. Hermannus autem Searesbyriensis episcopus, cum quibusdam aliis, ejus interfuit consecrationi. Deinde Lanfrancus Thomam Eboracensem consecravit episcopum. His gestis, reverendi Flor. 8. Wlstani Wigornensis episcopi mota est iterum querela, episcopo jam consecrato Thoma, qui pro Eboracensi loqueretur ecclesia; et in concilio in loco qui vocatur Pedreda celebrato, coram rege ac Doroberniæ archiepiscopo Lanfranco, et episcopis, abbatibus, comitibus, et primatibus totius Angliæ . . . . . terminata est. Siquidem . . . . non solum vir Dei Wlstanus[a] proclamatas et expetitas possessiones recepit,

His consecration.

All that Wolstan claims on behalf of the church of Worcester is yielded to him.

[a] Symeon naturally curtails Florence's account of the wrongs which the see of Worcester had sustained from that of York, and the expression of his exultation in St. Wulstan's victory.

sed et suam ecclesiam, Deo donante ac rege concedente, ea libertate liberam suscepit, qua primi fundatores ejus . . . . eorumque successores . . . . ipsam liberaverant . . . .

Flor. 9 Anno MLXXI. Lanfrancus et Thomas Romam iverunt et ab Alexandro papa pallium susceperunt. Comites Edwinus et Morkarus, quia rex Willelmus eos in custodiam ponere voluit, latenter e curia ejus fugerunt, et aliquandiu contra illum rebellaverunt. Verum ubi quod cœperunt, sibi non prospere cessisse viderunt, Edwinus regem Scottorum Malcolmum adire decrevit, sed in ipso itinere a suis insidias perpessus, occiditur; Morkarus vero . . . . et Herewardus, vir strenuissimus, cum multis aliis, Heli insulam navigio petierunt, in ea hiemare volentes. Agelwinus quoque, Dunelmensis episcopus, et Siwardus cognomento Barn, de Scotia renavigantes illo advenerant. Sed hoc audito, rex cum buthsecarlis in orientali plaga insulæ omnem illis exitum obstruxit, et pontem in occidentali duum[1] miliariorum longum fieri jussit. At illi ubi se viderunt sic esse inclusos, repugnare desistebant, et omnes, excepto Herewardo, ... qui per paludes cum paucis evasit, regi se dedebant. Qui mox episcopum Agelwinum Abbandoniam missum in custodia posuit, ubi in ipsa hieme vitam finivit. Comitem vero cæterosque per Angliam divisos partim custodiæ mancipavit, partim, manibus truncatis vel oculis erutis, abire permisit.

A.D. 1071.

Death of earl Edwin.

Morkar goes to Ely, where bishop Egelwin and others take refuge.

The island besieged; all but Hereward surrender.

Egelwin is sent to Abingdon.

Walcherum vero Dunelmensi ecclesiæ rex præfecit episcopum, de clero Leodicensis ecclesiæ. Invitatus namque ab ipso rege venerat ad illum, prosapia clarus, honestus moribus, divinæ ac secularis scientiæ gratia præditus. Quem Eilaf huscarl, apud regem præpollens honore, cum aliis principalibus viris perduxit Eboracum, ubi jussu regis occurrens comes Cospatricus suscepit pontificem perducendum usque Dunelmum: venit autem in ecclesiam suæ sedis media Quadragesima.

Walcher bishop of Durham.

Flor. 9. Anno MLXXII. post Assumptionem sanctæ Mariæ rex . . . . Willelmus, habens in comitatu suo Edricum, cognomento Silvaticum, cum navali et equestri exercitu Scotiam profectus est, ut eam suæ subjugaret ditioni. Graviter namque rex

A.D. 1072.

William invades Scotland.

---

[1] *duorum*, Flor.

Scottorum Malcolmus eum offenderat, quia, ut supradictum est anno præterito, regni sui terminos atrociter depopulatus fuerat. Sed ubi rex Anglorum Scotiam intraverat, rex . . . Malcolmus ei in loco qui dicitur Abernithi occurrit, et homo suus devenit. Rediens autem inde Willelmus Cospatricum comitatus honore privavit, imponens illi quod consilio et auxilio affuisset eis qui comitem cum suis in Dunelmo peremerant, licet ipse ibidem præsens non fuisset, et quia in parte hostium fuisset, cum Normanni apud Eboracum necarentur.

Malcolm does homage.

Flor. 9.

Cospatric loses his earldom.

Historical sketch of the earls of Northumbria.

§ 159. Sed hic paulatim redeamus ad superiora,[a] gratia comitum Northymbrensium, quatinus, statu re-

---

[a] Two questions arise with regard to this important section on the earls of Northumbria, one as to its place in the history, the other as to its contents. In the Corpus MS. which is the basis of our, as it was of Twysden's, text, the section comes here, under the year 1072, in connexion with the mention of the loss of the earldom by Cospatric. But in Hoveden, that is, in the Durham book which Hoveden used for the "Pars Prior" of his history, it occurs under 952, in connexion with the expulsion of Eric or Yric the last Northumbrian king. For several reasons I am disposed to believe that A.D. 952 is the true place for it. In the first place the words on a previous page (ante, § 156, and note) "ut supradictum est," are, as was there explained, consistent with the earlier, but inconsistent with the later date. Secondly, there is an awkward repetition, (§ 159 *ad fin.*, § 160; "Post Cospatricum datus est com. "Walthevo Siwardi comitis filio." —"Dejecto ab honore Cospa- "trico, Waltheofus in com. sus- "tollitur, ... fuerat enim "Siwardi comitis filius,") occurring within a few lines, which seems to betray the hand of a blundering interpolator; no such repetition occurs in the Durham book. And thirdly, if reference be made to the opening of § 40, and to the sentence, "His strictim dictis, &c.," in § 56, compared with "His ad "notitiam, &c.," at the end of § 159, a certain community of style in all three passages may be traced, which, for the reasons stated in the Introduction, I believe to be due to the hand of the Hexham writer. It is impossible to be certain of his motive for transposing the passage, but that he did so I feel little doubt. The contents of the section are most important; it supplies us, as the original source, with much information on Northumbrian affairs, which neither the Chronicles nor any other earlier authority contain. For instance the elevation of Oslac to an earldom is mentioned in the Sax. Chron.

gum Northanthymbrorum deficiente, a quibus cœperit provincia illa administrari comitibus, agnoscatur. Ultimus regum provinciæ illius fuit Eiricus, quem Northymbrenses, violata fide quam regi Eadredo juraverant, sibi regem fecerunt. Quare offensus rex jussit ut tota provincia funditus vastaretur. Illico Northymbrenses, expulso rege suo atque occiso a Maccus filio Onlafi, juramentis et muneribus placaverunt regem Eadredum, commissa provincia Osulfo comiti. Qui postea regnante Eadgaro socium accepit Oslacum. Deinde Osulfus ad aquilonalem plagam Tinæ, Oslac vero super Eboracum et ejus fines curas administrabat. His successit Walthef senior, qui successorem habuit filium Uchtredum. Is, cum regnante Agelredo rex Canutus hostiliter invaderet Northymbriam, necessitate compulsus se cum suis ad Canutum contulit; factoque juramento et obsidibus datis, peremptus est a quodam Dano prædivite Thurebrando, cognomento Hold, permittente Canuto. In cujus locum frater ejus Eadulf Cutel[a] substituitur. Reliquerat autem comes Uchtredus tres filios, Aldredum, Eadulfum, Cospatricum, quorum duo primi comites fuerunt Northymbrorum, alter post alterum. Tertius vero sine comitatus honore habuit filium Uchtredum, cujus filius erat Eadulfus cognomento Rus, qui postea ducem se exhibuit eorum

Chron. 948, 952-4.

Eric the last king.

Osulf and Oslac.

Waltheof.

Uchtred.

Eadulf Cudel.

---

under 766, and his exile under 775, but that he was earl in Yorkshire while Osulf was earl north of the Tyne, we only know from Symeon. Waltheof senior is not mentioned at all in the Chronicles, and of Uhtred there is but slight mention, whereas there is quite a biography of him in this section taken together with the tract "De Obsessione Dunelmi" in Vol. I.

[a] Neither the Chronicles, nor Florence, know anything of this Eadulf Cudel. They agree in asserting that Canute appointed Yric to be earl in Northumbria, "just as Ucthred was." But for this explicit statement, we might suppose that while Eric had Yorkshire, Eadulf was allowed to succeed his brother in Northumberland. On the other hand, the succession of the earls, as stated in the tract "De Obsessione Dunelmi" (Vol. I., p. 218), agrees precisely with that here given.

qui Walcherum episcopum occiderunt, ipseque dicitur sua illum interfecisse manu. Sed mox et ipse, a femina occisus, sepultus est in ecclesia apud Geddewerde; sed post a Turgoto, quondam priore Dunelmensis ecclesiæ, et archidiacono, talis inde spurcitia projecta. Post Aldred. Eadulfum Cudel Aldredus, filius præfati comitis Uchtredi, suscepto comitatu in vindictam patris occisi homicidam Thurebrandum occidit. Cujus Thurebrandi filius Carl et præfatus comes Aldredus, dum vitæ suæ invicem insidiarentur, tandem repacificantur: sed non multo post Aldredus, nil mali suspicans, dolo in silva quæ Risewde vocatur a Carl, conjurato sibi fratre, oc- Eadulf. ciditur. Post fratris interitum Eadulfus comes efficitur Northymbrensium, qui, cum superbia extolleretur, Brittones satis atrociter devastavit: sed tertio post anno, cum ad Hardecanutum reconciliandus in pace Siward. venisset, interfectus est a Siwardo, qui post illum totius provinciæ Northanhymbrorum, id est ab Humbra usque Tuedam, comitatum habuit. Cui mortuo Tosti. successit Tosti. Quo, propter graves injurias quas intulerat, a Northymbrensibus de Anglia expulso, du- Morkar. catus illius Morkaro committitur a rege Eadwardo, et postmodum a rege Willelmo. Morkarus vero, quoniam Osulf earl north of Tyne. alias gravibus negotiis impeditus fuerat, comitatum ultra Tynam tradidit Osulfo, adolescenti filio præfati comitis Eadulfi. Capto postmodum et custodiæ mancipato Morkaro, rex Willelmus comitatum Osulfi commisit Copsio, qui erat partis Tostii comitis, viro consiliario et prudenti. Pulsus a Copsio de comitatu Osulfus, in fame et egestate silvis latitans et montibus, tandem, collectis quos eadem necessitas compulerat Copsi. sociis, Copsium in Nyweburne convivantem concludit. Qui inter tumultuantes turbas lapsus dum lateret in ecclesia, proditus, incendio ecclesiæ compellitur usque His murder. ad ostium procedere, ubi in ipso ostio manibus Osulfi detruncatur, quinta ebdomada commissi comitatus, iiii.

idus Martii. Mox sequenti autumno, et ipse Osulfus cum in obvii sibi latronis lanceam præceps irrueret, illico confossus interiit. Quo mortuo, Cospatricus, filius Maldredi filii Crinani, Willelmum regem adiens, multa emptum pecunia adeptus est comitatum Northymbrensium. Nam ex materno sanguine attinebat ad eum honor illius comitatus. Erat enim ex matre Algitha, filia Uchtredi comitis, quam habuit ex Algiva filia Agelredi Regis. Hanc Algitham pater dedit in conjugium Maldredo filio Crinani. Tenuit autem comitatum, donec rex causis ex supradictis ei auferret. Fugiens ergo ad Malcolmum non multo post Flandriam navigio petit. Cui post aliquantum tempus Scotiam reverso, donavit ei rex supradictus Dunbar cum adjacentibus terris in Lodoneio, ut ex his, donec lætiora redirent tempora, se suosque procuraret. Iste Cospatricus est pater Dolfini, Walthevi, et Cospatrici. Post Cospatricum datus est comitatus Walthevo, Siwardi comitis filio. Quo postmodum capto, commissa est cura comitatus Walchero episcopo usque in diem occisionis suæ. Inde rex dedit illum honorem Albrico. Quo in rebus difficilibus parum valente, patriamque reverso, idem rex Rodberto de Mulbreio dedit comitatum Northymbrensem; sed eo capto, rex junior Willelmus, hodieque rex Henricus, Northymbriam in sua tenet manu.

Death of Osulf.

Cospatric.

His pedigree.

After losing the earldom he goes to Scotland.

His sons.

Waltheof.

Walcher.

Albri.

De Mowbray.

His ad notitiam personarum per excessum interpositis, ad continuandam interrupti ordinis seriem stilus revertatur.

§ 160. Dejecto ab honore Cospatrico, Waltheovus in comitatum sustollitur, ei ex patris ac matris prosapia debitum. Fuerat enim Siwardi comitis filius ex filia quondam comitis Aldredi Elfleda.

Eodem tempore, scilicet quo rex reversus de Scotia fuerat, in Dunelmo castellum condidit, ubi se cum suis

Building of Durham castle.

episcopus tute ab incursantibus habere potuisset.[a] Fuerunt autem amicissimi sibique mutuo acclives Walcherus episcopus et Waltheovus comes. Unde una cum episcopo et in synodo presbyterorum residens, humiliter et obedienter prosequebatur quicquid pro corrigenda in suo comitatu Christianitate statutum ab episcopo fuisset.

A.D. 1073. Two great cycles completed since the fifteenth year of Tiberius.

Anno MLXXIII. In hoc anno omnia juxta cursum solis et lunæ habentur sicut in anno xv. Tiberii in quo baptizatus est Dominus, id est, dies baptismatis viii. idus Januarii, die Dominico Epiphaniæ, et secunda feria, initium jejunii ejus xl. diebus. A baptismate itaque Domini in anno xv. Tiberii hucusque sunt revoluti duo magni cicli,[b] hoc est mille lxiiii. anni. Rex

William occupies Maine.

Anglorum Willelmus civitatem quæ vocatur Cinomannis, et Flor. 10.
provinciam ad illam pertinentem, maximo Anglorum auxilio quos de Anglia secum duxerat sibi subjugavit. Clito Eadgarus de Scotia per Angliam venit in Normanniam, et cum rege se repacificavit.

The murder of Aldred avenged.

Comes Waltheovus, missa manu valida Northymbrensium, necem avi sui Aldredi comitis crudeliter ulciscitur; siquidem filios Carl, qui eum Vol. I., p. 219.
occidi fecerat, apud Seteringetun simul convivantes gladius insidiantium consumpsit.

A.D. 1074. Hildebrand is elected pope.

Anno MLXXIIII. Hildebrandus, qui et Gregorius, Romanus archidiaconus, papa est electus et factus. Iste papa, synodo celebrata, ex decreto sancti Petri apostoli

Decrees forbidding the marriage of clerks and against simony.

et sancti Clementis aliorumque sanctorum patrum et banno interdixit clericis, maximè divino ministerio consecratis, uxores habere vel cum mulieribus habitare, nisi quas Nicena synodus vel alii canones exceperunt.

---

[a] Here Hoveden, i.e. the Durham book, inserts, but with some variation, the story about the Conqueror's wish to examine the relics and its frustration, told in the *Hist. Dun. Eccl.* (Vol. I., p. 106.)

[b] A "great cycle" of 532 years arises from the multiplication of 19, the number of years in the lunar cycle, by 28, the number in the solar cycle. See the article "Cycle" in the *Catholic Dictionary* (Kegan Paul, 1884).

Decrevit quoque sub sententia sancti Petri ut cum Simone mago damnaretur non solum emptor et venditor cujuscumque officii, ut, puta, episcopatus, abbatiæ, præpositurae, decaniæ, vel decimationis ecclesiæ, sed et quicunque consentiret eis. Dominus enim dixit, "Gratis "accepistis, gratis date."

Vol. I., p. 108. § 161. Tres de provincia Merciorum monachi pauperes spiritu, divinitus missi in provinciam Northanhymbrorum, venerunt Eboracum, petentes ab Hugone filio Baldrici, qui tunc vicecomitatum gerebat, ut eis ducem itineris inveniret, usque locum qui Munekeceastre, id est monachorum civitas appellatur, qui nunc Novumcastellum nominatur. Quo per conductum venientes, ad tempus ibidem morati, cum nullum antiquæ servorum Christi ibi congregationis reperirent vestigium, diverterunt ad Giruum, ubi ruinis vix ostendentibus quid antiquitus fuerint, monachorum cum semirutis ecclesiis visebantur ædificia multa, episcopo Walchero summa cum gratulatione illos suscipiente, et necessaria præbente. Horum nomina fuerunt; prior eorum ætate et moribus erat Aldwinus; secundus Ealfwius; tertius Rinfridus. Ex his tribus tria in regione Northymbrorum instaurata sunt monasteria. Unum Dunelmi, apud patris Cuthberti sacrum et incorruptum corpus, in honorem sanctæ Mariæ virginis. Aliud Eboraci, in honorem ejusdem Dei genitricis Mariæ, ubi de ecclesiola factum nobile cœnobium. Primum abbatem habuit Stephanum; secundum Ricardum; tertium Gaufridum; quartum Severinum; quintum Clementem, qui et in præsenti.[a] Tertium autem in loco qui quondam

The monastic life restored in Northumbria by Aldwin and his companions.

Monasteries of Durham, York, and Whitby

[a] The words "quintum Clemen-"tem qui et in præsenti" are no interpolation, as Prof. Stubbs was inclined to suspect they might be (Hoveden i. 129). Severinus, who was abbot when the Durham book was compiled (*loc. cit.*) died in 1161; we have here therefore a proof that the Corpus MS. was written after the Durham book, and later than 1161. Again, Mr. Hinde states on the authority of

Streneshald, id est sinus fari, nunc Witebi appellatur. Ibi sedit primus abbas Willelmus, ii. Nicholaus, iii. Benedictus, iiii. Ricardus, qui nunc superest. Denique, postquam sævissima paganorum devastatio gladio ac flamma ecclesias ac monasteria in cineres redegerat, deficiente pene Christianitate, vix aliquæ ecclesiæ, et hæ virgis fœnoque contextæ, sed nulla uspiam monasteria per CC. annos reædificabantur. Tepescente paulatim fidei religione, cultu vero religionis penitus deficiente, monachorum nomen erat provincialibus inauditum. In stuporem vertebantur cum quemlibet monachilis habitus et vitæ forte conspicerent. Sed prædictis tribus viris inter illos habitare incipientibus, incipiebant et ipsi de bestiali vita mores in melius commutare, illis ad restauranda sancta loca opem impendere, ipsi per se semirutas ecclesias restaurare et renovare, vel etiam in quibus antea non erant locis novas ædificare; multi de seculari vita etiam in monachilem militiam concurrere. Sed hic pauci ex comprovincialibus, plures vero de remotis Angliæ partibus fama illorum acciti eis adjungebantur unanimes. Horum Turgotus erat unus, postea Scottorum episcopus. Is prosapiam trahens de genere Anglorum non infimo, unus erat inter alios qui, nuper subjugata Normannis Anglia, obsides pro tota Lindesia in Lindicolino castro custodiebatur. Ille pecunia emolliens custodiam, cum magno suorum periculo fugit clanculo ad Norwegenses, qui tunc apud Grimesbi navem mercatoriam usque Norwegiam oneraverant. In qua navi etiam legati Willelmi regis Norwegiam mittendi subvectionem sibi paraverant; jamque navis illa totis avolans velis terras aspectibus subtraxerat, cum ecce fugitivus obses regis

Turgot joins himself to Aldwin; his previous history.

A hostage at Lincoln;

escapes to Norway.

"Charlton's Whitby" that Richard abbot of Whitby died in 1175; the Corpus MS. therefore, as he states in his Preface (p xxxi), must have been written between 1161 and 1175. Clement "is said to have "been abbot of St. Mary's York "from 1161 to 1184." (Hinde, 94, *note.*)

ab inferioribus navis partibus, ubi Norwegenses eum absconderant, in medium erumpens, legatos eorumque socios in stuporem vertit. Nam ubique locorum perquisitus fuerat, etiam in navi eadem exactores regis scrutinia fecerant, sed calliditas abscondentium delusit oculos perscrutantium. Itaque legati instabant, ut depositis velis navem cum fugitivo regis ad Angliam quoquo modo reflecterent. Norwegenses acrius repugnabant, ut cœpta velificatio prospero navem cursu in antea perferret. Fit partium altercatio, ita ut adversus se invicem armarentur: sed quod major vis erat Norwegensium, citius compressa est audacia legatorum, quantoque magis terræ propinquabant, tanto magis illis se humiliabant. Veniens autem illo juvenis fugitivus, quoniam honeste se et caste agebat, nobilibus et optimatibus gratus apparebat.

§ 162. Pervenit et ad notitiam regis Olavi; qui quoniam valde religiosus erat, sacros codices inter manus tractare, et litteras inter regni curas sæpe consuevit addiscere: sæpe etiam sacerdoti ad altare assistere, et induentem vestimenta sacra adjuvare, aquam manibus fundere, et cætera hujusmodi devote peragere. Audito itaque quod clericus de Anglia venisset, quod magnum tunc temporis videbatur, eum ad discendos psalmos quasi magistrum sibi exhibuit. Inter hæc satis superque abundabat rebus, regis virorumque nobilium largitate proaffluentibus. Compungebatur sæpe animus illius ad contemptum mundi, et ubi poterat convivia lætantium declinans solitariis delectatur in lacrimis, orans Deum ut eum dirigeret in viam salutis. Sed quia religiosa desideria, dum differuntur, sæpe mutantur, ab illo statu paulatim animus defluebat, quem jocunditas seculi ex successu rerum ad se trahebat. Sed quia invitatus sponte venire noluit, quandoque compulsus domum cœlestis patrisfamilias intravit. Post aliquot namque annos patriam cum multa pecunia

Is kindly received by by Olaf king of Norway.

He becomes worldly.

Returning to England

he suffers shipwreck and the loss of all his goods.

renavigabat, sed medio in mari navi prævalida tempestate dissoluta, rerum omnium jacturam pereuntibus sociis sustulit; solam vitam cum v. vel vi. aliis vix cum multo labore servavit. Veniens Dunelmum ad orationem, Walchero episcopo omnia circa se acta exposuit, et quia monachilis propositi animum gereret indicavit. Quod episcopus satis hilariter suscepit, mittensque ad Aldwinum de quo supradictum est, "Hunc," inquit, "filium meum precor et jubeo suscipias, atque "monachili habitu indutum vitam quoque monachilem "servare doceas." Quem susceptum ille regulariter probavit, et probato monachicum quandoque habitum tradidit, atque ita verbo informavit et exemplo, ut eidem defuncto, jubente Willelmo episcopo, in Dunelmensis ecclesiæ succederet prioratum, quem per xx. annos strenue administravit, xii. diebus minus. Anno enim episcopatus Ranulfi, qui Willelmo successit, viii., impetrante Alexandro rege Scottorum, ab Henrico rege Anglorum assumitur ad episcopatum ecclesiæ Sancti Andreæ in Scotia; in qua est sedes primatis totius gentis Scottorum. Sed per annum et eo amplius dilata est ejus ordinatio propter dissensiones Eboracensis ecclesiæ atque ecclesiæ Sancti Andreæ Scotiæ. Illa namque ordinationem et subjectionem primatis Scottorum sibi ex quodam quasi jure exigit; ista vero e diverso affirmat ex nullo antiquitatis vel consuetudinis jure aliquid se debere. Sed ne diutius pastore [viduata] vacillaret ecclesia, rogatus a rege Scottorum rex Henricus præcepit, ut Eboracensis archiepiscopus Thomas junior hunc sine ulla subjectionis exactione consecraret, salva utriusque ecclesiæ auctoritate, ut postea ubi et quando et a quibus ratio exigeretur, debitus finis controversiam utriusque partis dirimeret. Veniens ergo sic consecratus Scotiam, cum causis emergentibus digne non posset episcopale officium exercere, Romam ire disposuit, ubi consilio et judicio domini papæ Paschalis vitam suam transigeret.

Bishop Walcher sends him to Aldwin.

Whom he succeeds as prior of Durham.

Afterwards he is appointed to the see of St. Andrew's.

His difficulties there.

Sed ne id ad effectum perduceret, invalescentibus inter ipsum et regem causis, præ angustia spiritus decidit in melancholiam. Unde accepta licentia remorandi ad tempus Dunelmi propter infirmitatem, vigilia apostolorum Petri et Pauli venit ad Weremutham, ubi quondam ab Aldwino habitum monachi susceperat; ubi mane, ut poterat, missa celebrata, ad sanctum Cuthbertum proficiscitur, ibique in lectum decidens, modo lentis, modo nimiis præparatur febribus ad exitum, et hoc per duos menses et quatuor dies. Instante autem hora exitus, cum diceret sicut poterat orando, "In "pace factus est locus ejus et habitatio ejus in "Syon," et, "Laudate Dominum in sanctis ejus," intra manus fratrum suorum animam exhalavit ii. kal. Aprilis, feria tertia, hora tertia, anno episcopatus ejus viii. transacto et duobus mensibus et x. diebus, impetrato munere a Deo quod sedulo rogaverat, ut apud sacrum Cuthberti corpus animam redderet. Sepultus est autem in capitulo. Cujus corpus interpositum corpus Walcheri episcopi habet ad austrum, Willelmi episcopi ad aquilonem. Obiit autem anno ab incarnatione Dominica MCXV.

He returns to Durham and dies there.

A.D. 1115.

His per excessum dictis revertatur ad ordinem intermissum stilus.

Flor. 10.

Conspiracy of Norman counts; Waltheof joins it.

§ 163. Eodem anno quo Hildebrandus papa prædictum celebravit concilium, Herefordensis comes Rogerus, filius Willelmi comitis, Eastanglorum comiti Rodulfo contra præceptum regis Willelmi sororem suam conjugem tradidit, nuptiasque permagnificas cum plurima multitudine optimatum in Grantebrycgensi provincia, in loco qui Yxninga dicitur, celebrantes, magnam conjurationem plurimis assentientibus contra regem Willelmum ibi fecerunt, comitemque Waltheovum, suis insidiis præventum, secum conjurare compulerunt. Qui mox, ut potuit, Lanfrancum Dorobernensem archiepiscopum adiit, pœnitentiamque ab eo pro facto licet non sponte

sacramento accepit, ejusque consilio regem Willelmum in Normannia degentem petiit, eique rem ex ordine . . . . pandens, illius misericordiæ ultro se dedit. Verum illi supra memorati principes conjurationis, cœptis operam daturi, sua castella repetiere, rebellationemque adoriri omni conatu cum suis fautoribus cœpere. Sed Herefordensi comiti, ne Sabrina transvadata Rodulfo comiti ad locum destinatum cum suo exercitu occurreret, restitit Wlstanus Wigornensis episcopus cum magna militari manu, et Agelwinus abbas Eoveshamnensis cum suis, ascitis sibi in adjutorium Ursone vicecomite Wigornæ et Waltero de Laceio, cum copiis suis et cætera multitudine plebis. At vero Rodulfo comiti, prope Grantebrygе castra metanti, Odo Baiocensis episcopus frater regis, et Goffridus Constantiensis episcopus, congregata magna copia tam Anglorum quam Normannorum, ad bellum parati occurrerunt. Ipse autem suos conatus infirmari cernens, multitudinem resistentium veritus, ad Northwic clanculo refugit, et castello suæ conjugi et militibus suis commendato, ascensa navi de Anglia ad Minorem Britanniam fugit. Quem fugientem adversarii illius insecuti, omnes quos de suis comprehendere poterant, vel interemerunt, vel diversis modis debilitaverunt. Deinde principes castellum tamdiu obsederunt quoad pace data permissu regis comitissæ cum suis exire de Anglia liceret. His gestis, rex autumnali tempore de Normannia rediens comitem Rogerum in custodiam posuit. Comitem etiam Waltheovum, licet ab eo misericordiam petierit, custodiæ tradidit. Egitha . . . . quondam Anglorum regina Decembri mense . . . . . . decessit Wiltoniæ, cujus corpus jussu regis Lundoniam delatum, juxta corpus domini sui regis Eadwardi honorifice est in Westmonasterio tumulatum. Ubi rex proxima Nativitate Domini curiam suam tenuit, et ex eis qui contra illum cervicem erexerant, de Anglia quosdam exlegavit, quosdam erutis oculis vel manibus truncatis deturpavit. Comites vero Waltheovum et Rogerum judiciali sententia damnatos arctiori custodiæ mancipavit.

Flor. 11. — *Bishop Wulstan prevents the junction of their forces.* — *Defeat and flight of Ralph de Guader.* — *Death of queen Edgitha.* — *Waltheof imprisoned.* — *Flor. 12.*

A.D. 1075. *Decree of Gregory VII. on the subject of*

§ 164. Anno MLXXV. Dum clerici magis eligerent anathemati subjacere quam uxoribus carere, Hiltibrandus papa, ut per alios, si posset, eos castigaret, præ-

cepit ut nullus audiret missam conjugati presbyteri, sic: married priests.

"Gregorius papa,"[a] qui et Hiltibrandus, "servorum "Dei servus, per totum Italicum regnum et Teutoni-"cum debitam sancto Petro obedientiam exhibentibus, "apostolicam benedictionem. Si qui sunt presbyteri, "diaconi, subdiaconi, qui jacent in crimine fornica-"tionis, interdicimus eis ex parte omnipotentis Dei et "auctoritate sancti Petri introitum ecclesiæ usque dum "emendent et pœniteant: si qui autem in peccato "suo perseverare maluerint, nullus vestrum officium "eorum auscultare præsumat, quia benedictio illorum "vertitur in maledictionem, et oratio in peccatum, "testante Domino per prophetam, 'Maledicam,' inquit, "'benedictionibus vestris.'" Mal. II. 2.

Comes Waltheovus,[b] jussu regis Willelmi, extra civitatem Wintoniam ductus, indigne et crudeliter securi decapitatur, et in eodem loco terra obruitur; sed processu temporis, Deo sic ordinante, corpus ejus de terra levatur et magno cum honore Crulant deportatur, et in ecclesia honorifice tumulatur. Hic cum adhuc temporali frueretur vita, arcta positus in custodia, ea quæ gesserat inique incessanter deflevit et amarissime; vigiliis, orationibus, jejuniis et elemosynis Deum studuit placare. Cujus memoriam voluerunt homines in terra delere, sed creditur vere illum cum sanctis in cœlo gaudere, prædicto archipræsule piæ memoriæ Lanfranco, a quo confessione facta pœnitentiam acceperat, fideliter attestante, qui et impositi criminis, supradictæ scilicet conjurationis, illum immunem affirmabat esse, et quæ in cæteris commisisset, ut verum Christianum pœnitentialibus lacrimis deflevisse, seque felicem fore si post exitum vitæ illius felici potiretur requie. Post quem cura comitatus committitur Walchero epi-

Waltheof is executed.

His great piety.

Is innocent of the crime imputed to him.

---

[a] This appears to be the original circular, described but not quoted by Baronius and Fleury, which was based on a canon against the marriage of clerics adopted at a Roman council in 1074, and the attempt to carry out the instructions of which by the archbishop of Mayence, led to something like an open revolt on the part of his assembled clergy See Fleury, Book lxii.

[b] Hoveden, i.e., the Durham book, places the execution of Waltheof before Hildebrand's decree on celibacy.

scopo. Post hæc mari transito, rex in Minorem Britanniam suam movit expeditionem, et castellum Radulfi comitis quod Dol nominatur, tam diu obsedit, donec Francorum rex Philippus illum inde fugaret.

A.D. 1076. Death of Sweyn of Denmark.

Anno MLXXVI. rex Danorum Suanus, bene literis imbutus, obiit, cui filius suus Haroldus successit.

A.D. 1077. Troubles caused by Robert Curthose in Normandy.

§ 165. Anno MLXXVII. Rodbertus, Willelmi regis primogenitus, eo quod Normanniam, quam sibi ante adventum ipsius in Angliam coram Philippo rege Francorum dederat, possidere non licebat, Franciam adiit, et auxilio Philippi regis in Normannia magnam frequenter prædam agebat, villas comburebat, homines perimebat, et patri suo non parvam molestiam et anxietatem inferebat.

A.D. 1078. St. Mary's, York.

Anno MLXXVIII. fundata est abbatia sanctæ Mariæ Eboraci.

A.D. 1079.

Battle of Gerberoi.

See of Hereford.

Anno MLXXIX. rex Scottorum Malcolmus, post Assumptionem sanctæ Mariæ Northymbriam usque ad magnum flumen Tynæ devastavit, multos occidit, plures captivavit, cum præda magna rediit. Rex Willelmus filio suo Rodberto, ante castellum Gerbothret, quod ei rex Philippus præstiterat, dum pugnam intulerit, ab ipso vulneratus in brachio, de suo ejectus est emissario. Sed mox ut illum per vocem cognovisset, festinus descendit, ac illum suum caballum ascendere jussit, et sic illum abire permisit. Ille autem, multis suorum occisis, nonnullisque captis, ac filio suo Willelmo cum multis aliis vulnerato, fugam iniit. Venerandus vir Rodbertus, qui per ministerium reverentissimi Wigornensis episcopi Wulstani gradum presbyteratus suscepit, a Lanfranco archipræsule Doroberniæ ad Herefordensem ecclesiam iiii. kal. Januarii, die Dominica, episcopus ordinatur Cantuariæ. Flor. 13.

A.D. 1080. Liulf, a counsellor and friend of bishop Walchere,

§ 166. Anno MLXXX. Dunholmensis episcopus Walcherus, genere Lotaringus, in loco qui dicitur Gotesheved, id est, Ad Caput Capræ, ii. idus Mai, feria v., a Northymbrensibus est occisus, in ultionem necis Ligulfi, nobilis generosique ministri. Hic itaque vir late per Angliam possessiones multas ex hæreditario jure possedit. Sed quia ubique locorum Normanni incessanter ea tempestate operam dabant suæ feritati, cum suis omnibus ad Dunholme se contulit, quia sanctum

Cuthbertum corde sincero dilexit.[a] Habuit autem in conjugio Algitham filiam Aldredi comitis, ex qua procreavit filios Uchthredum et Morekarum. Hujus Algithæ soror fuit Elfleda mater Waltheovi comitis. Unde ipse comes consobrinum suum parvulum prædictum Morkarum Deo nutriendum monachis in Girva dedit. Quo tempore ipse comes erat apud Tinemuthe, quem locum simul cum prædicto parvulo ipsis monachis commisit disponendum. Cujus pater Ligulfus ab episcopo in tantum diligebatur, ut absque illius consilio majores secularium negotiorum causas nullatenus agere vellet aut disponere. Ob quam rem suus capellanus Leobwinus, quem in tantum exaltaverat, ut in episcopatu et in comitatu fere nil sine illius arbitrio agitaretur, invidiæ stimulis succensus, et propter suam potentiam tædis superbiæ nimis inflatus, se contra prædictum virum arroganter erexit: quapropter nonnulla ejus judicia atque consilia floccipendebat, omnibusque modis annullare sudabat. Frequenter etiam coram episcopo non sine minis cum eo litigans, illum verbis probrosis sæpius ad iracundiam provocabat. Quadam itaque die, cum idem vir Ligulfus, ab episcopo vocatus ad consilium, legalia quæque et recta decerneret, obstinatius ei Leobwinus obstitit, et loquelis illum contumeliosis exacerbavit. Sed quia ille respondit ei durius solito, de placiti loco discessit illico, et evocans ad se Gilebertum, cui præsul, quia suus propinquus erat, comitatum Northymbrensium sub se regendum commiserat, ut se vindicaret obnixe rogavit, et Ligulfum quam citius posset morti tradere maturaret. Ille autem confestim iniquis petitionibus acquiescens, suis et episcopi et ejusdem Leobswini militibus in unum coadunatis, ad villam ubi tunc Ligulfus morabatur nocte quadam perrexit, ac illum cum sua familia fere tota in domo propria injuste peremit. Quo cognito, graviter antistes ex corde suspiravit intimo, et capitio de capite extracto et in terram projecto, Leobwino, qui tunc præsens aderat, tristis dixit continuo; "Tuis, Leob-"wine, factionibus dolosis acta sunt hæc et insiliis stolidis-"simis. Idcirco volo te scire pro certo, quia et me, et

Flor. 4. (margin, beside "disponendum.")
Flor. 15. (margin, beside "tunc præsens aderat")

the found of Tynemouth monastery,

quarrelling with Leobwin the bishop's chaplain,

the latter induces Gilbert, who had the government of the province under the bishop,

to put Liulf and his family to death.

[a] Symeon omits here a story about St. Cuthbert's appearing to Liolf, which Florence probably heard from Aldred, at the time when he was bishop of Worcester.

Sorrow of the bishop.

He at once disclaims all share in the deed.

"te, omnemque familiam meam tuæ linguæ peremisti "gladio." Hoc dicto, in castellum se proripuit festinato, confestimque nuntiis per totam Northymbriam missis, omnibus nuntiari curavit, se necis Liulfi conscium non fuisse, quin potius ejus occisorem Gilebertum omnesque socios ejus de Northymbria penitus exlegasse, ac paratum fore semet ipsum purgare secundum judicium pontificale. Deinde, missis intercurrentibus, ille parentesque occisorum, pace adinvicem data et accepta, locum et diem quo convenire et inter se pacem firmiorem facere possent statuere. Quo adveniente, loco constituto in unum convenere. Verum cum illis episcopus sub divo placitare noluit, sed in ecclesiam quæ ibi erat, cum suis clericis ac honorabilioribus militibus intravit; et consilio habito, semel et iterum de suis, quos voluit, pro pace facienda foras ad eos misit. At illi nequaquam petitis adquiescebant, quia Liulfum illius jussione peremptum fuisse pro certo credebant. Nam Gilebertum ejusque socios, nocte post necem propinqui sui proxima, non solum in domum suam Leobwinus familiariter et amicabiliter suscepit, verum etiam episcopus ipse illum ut prius in suam gratiam familiamque recepit. Unde omnes qui [ex] parte antistitis foris inventi sunt primitus occiderunt, paucis fuga reservatis. Quo viso, ut hostium furori satisfaceret, propinquum suum præfatum Gilebertum, cujus anima quærebatur, præsul de ecclesia jussit exire; quem egredientem milites repugnaturi e vestigio sunt secuti. Sed mox ab hostibus undique gladiis et lanceis appetiti, in momento sunt perempti. Duobus tamen Anglicis ministris propter consanguinitatem pepercerunt. Leobwinum Flor. 16.
quoque Dunelmensem decanum, quia sæpius episcopo adversus illos multa dederat insilia, et clericos alios, statim ut egressi sunt occiderunt. Episcopus autem, ut intellexit illorum furorem nulla ratione iri mitigatum quivisse, nisi caput et auctor totius illius calamitatis occideretur Leobwinus, rogavit illum egredi foras. Sed cum penitus, ut egrederetur, ab illo extorquere nequiret, ad ecclesiæ januas ipsemet accessit, sibique vitam concedi poposcit. Quibus renuentibus, caput suæ chlamydis limbo cooperiens foras exivit, et mox inimicorum gladiis percussus occubuit. Deinde Leobwinum egredi jusserunt; quo nolente, ecclesiæ tecto parietibusque ignem imposuere. At ille potius ustulatione quam occisione vitam eligens finire, flammas aliquamdiu sustulit; sed cum semiustus esset exilivit, et frustatim concisus nequitiæ suæ pœnas exsolvendo miser interiit. Ob quorum detestandæ necis vin-

Meeting between him and the kinsmen of Liulf at Gateshead.

They are implacable, because the bishop had pardoned Gilbert.

Massacre of Gilbert and his men, bishop Walchere, and Leobwin.

William ravages Northumbria in revenge.

dictam, rex Willelmus eodem anno devastavit Northymbriam, misso illuc Odone Baiocensi episcopo cum multa militari manu.

§ 167. Quo anno idem rex Willelmus autumnali tempore Rodbertum filium suum Scotiam contra Malcholmum misit. Sed cum pervenisset ad Egglesbreth, nullo confecto negotio reversus, Castellum Novum super flumen Tyne condidit. Willelmus . . . . . . suscepit episcopatum Dunelmensem v. idus Novembris, sed iv. nonas Januarii a Thoma Eboracensi archiepiscopo consecratur apud Gloecestre.

A.D. 1080. Robert Curthose founds Newcastle.

William of St. Carileph bishop of Durham.

Henricus imperator Hiltibrandum papam in Pentecosten Mogontiæ decernit deponendum, et Wibertum Ravennæ urbis episcopum in natali sancti Johannis Baptistæ pro eo fecit papam.

Guibert the anti-pope.

Anno MLXXXI. Henricus rex hostiliter Romam adversus Hiltibrandum papam adiit, oppugnans eam, non tamen intravit.

A.D. 1081. Henry IV. assaults Rome.

Anno MLXXXII. multis homicidiis et prædationibus inter Henricum regem et Hiltibrandum papam actis, in nocte Palmarum multi sunt occisi. Rex Willelmus fratrem suum Odonem Baiocensem episcopum Normanniæ in custodia posuit.

A.D. 1082.

Odo imprisoned.

Anno MLXXXIII. Henricus rex urbem Romæ infregit et cepit, Wibertum in sede apostolica constituit. Hiltibrandus vero Beneventum adiit, ubi usque ad obitum suum deguit. Henricus autem in Teutonicam patriam rediit.

A.D. 1083. Exile of Gregory VII.

Seditio nefanda inter monachos et indigne nominandum abbatem Turstinum Glastoniæ facta est, quem rex Willelmus de monasterio Cadomi, nulla prudentia instructum, eidem loco abbatem præfecerat. Hic inter cætera stultitiæ suæ
Flor. 17. opera, Gregorianum cantum aspernatus, monachos cœpit compellere, ut illo relicto cujusdam Willelmi Fiscamnensis cantum discerent et cantarent. Quod dum ægre acciperent, quippe qui jam tam in hoc quam in cætero ecclesiastico officio secundum morem Romanæ ecclesiæ insenuerant, subito, armata militari manu, illis ignorantibus, quadam die in capitulum

Outrageous conduct of Turstin the Norman abbot of Glastonbury.

irruit, monachos nimio terrore fugientes in ecclesiam ad altare usque persequitur, jaculisque et sagittis cruces et imagines ac feretra sanctorum manus militaris transfigens, unum etiam monachum sacrum amplexantem altare lancea transverberans interemit, alium ad altaris crepidinem sagittis confossum necavit. Cæteri vero, necessitate compulsi, scamnis et candelabris ecclesiæ fortiter se defendentes, licet graviter vulnerati, milites omnes retro chorum abegerunt. Sicque factum est, ut duo occisi, quatuordecim vulnerati, ex monachis, nonnulli etiam de militibus sauciati existerent. Hinc moto judicio, dum maxima abbatis esse culpa patuit, rex eundem abbatem summovit, et in monasterio suo in Normannia posuit. De monachis vero quamplures per episcopatus et abbatias jussu regis custodiendi disperguntur. Cujus post mortem, idem abbas iterum abbatiam suam a filio ejus rege Willelmo quingentis libris argenti emit, et per ecclesiæ possessiones aliquot annis pervagatus, longe ab ipso monasterio, ut dignus erat, miser vitam finivit. Regina Mathildis iv. non. Novembris feria v. decessit in Normannia, et Cadomi est sepulta. Hoc anno monachi primum in Dunelmum[a] convenerunt.

Two monks killed.

Turstin removed.

Death of queen Matilda.

A.D. 1084. Death of Hildebrand,

§ 168. Anno MLXXXIV. Hiltibrandus, qui et Gregorius, papa obiit. Rex Anglorum Willelmus de unaquaque hida per Angliam vi. solidos accepit.

A.D. 1085. and of abbot Edmund of Pershore.

Anno MLXXXV. eximiæ vir probitatis et venerationis Perscorensis abbas Eadmundus xvii. kal. Julii die Dominica in senectute bona decessit, et a venerabili Glawornensi abbate Serlone est sepultus. Cui successit Glawornensis monachus Turstinus. Eodem anno rex Danorum Canutus, filius Suani, cum classe valida, et auxilio soceri sui Rodberti Flandrensis comitis, (habuit enim filiam ejus uxorem,) in Angliam venire paratus erat. Unde rex Willelmus, de tota Gallia solidariis, pedonibus, et sagittariis multis millibus conductis, et nonnullis de Normannia sumptis, autumnali tempore Angliam rediit, et eis per totum regnum divisis, episcopis, abbatibus, comitibus, baronibus, vicecomitibus ac regiis præpositis victum præbere mandavit. Sed ubi cognovit suos inimicos impeditos fuisse, partem exercitus remisit, partem secum per totam hiemem retinuit, et in Nativitate Domini

Flor. 18.

A Danish invasion threatened.

William brings over troops from Normandy.

---

[a] The words "in Dunelmum" are inserted in a different hand.

Glaworniæ curiam suam tenuit. Ubi tribus suis capellanis, Mauricio . . . Lundoniensem, Willelmo Theodfordensem, Rodberto Cestrensem dedit præsulatum.

Anno MLXXXVI. Willelmus rex fecit describi omnem Angliam, quantum terræ quisque baronum suorum possidebat, quot feudatos milites, quot carrucas, quot villanos, quot animalia, imo quantum vivæ pecuniæ quisque possidebat in omni regno suo, a maximo usque ad minimum, et quantum redditus quæque possessio reddere poterat; et vexata est terra multis cladibus inde procedentibus. Et in hebdomada Pentecostes suum filium Henricum apud Westmonasterium, ubi curiam suam tenuit, armis militaribus honoravit. Nec multo post mandavit, ut archiepiscopi, episcopi, abbates, comites, barones, vicecomites, cum suis militibus, die kalendarum Augustarum sibi occurrerent Searesbyriæ. Quo cum venissent, milites illorum sibi fidelitatem contra omnes homines jurare coegit.

A.D. 1086. The Domesday book compiled.

Flor. 19.

The oath of fealty.

Eo tempore Clito Eadgarus, licentia a rege impetrata, cum cc. militibus, mare transiit et Apuliam adiit. Cujus germana virgo Christina monasterium, quod Rumesia nuncupatur, intravit, et vestem sanctimonialis habitus suscepit. Eodem anno animalium pestis, et magna extitit aeris intemperies.

Edgar Atheling goes to Apulia, his sister enters Romsey monastery.

§ 169. Anno MLXXXVII. Hoc anno reliquiæ sancti Nicholai de Mirrea in Barensem transferuntur civitatem.[a] Aldwinus prior Dunelmensis decessit. Ferox flamma urbes multas, ecclesiam quoque sancti Pauli apostoli cum majore et meliori parte Lundoniæ consumpsit. Dani suum dominum regem Canutum vi. idus Julii sabbato in quadam ecclesia martyrizaverunt. Cicestrensis episcopus Stigandus, abbas sancti Augustini Scolandus, abbas Bathoniensis Alsius et abbas Perscorensis Turstinus decesserunt. Ante Assumptionem sanctæ Mariæ rex Willelmus in Franciam cum exercitu venit, et oppidum quod Mathun[1] nuncupatur et omnes ecclesias in eo sitas, duosque reclusos igne succendit, indeque in Normanniam rediit. Sed in ipso reditu dirus viscerum dolor illum apprehendit, et magis ac magis de die in diem gravabat. Cum autem ingravescente ægritudine diem sibi mortis imminere sensisset, fratrem suum Odonem Baiocensem

A.D. 1087. Relics of St. Nicholas of Myra.

Murder of king Canute.

Flor. 20.

William invades France; sack of Mantes.

He is taken ill,

[1] *Mathantum*, Flor.

[a] Of this translation there is a detailed account in Ordericus Vitalis, Book vii.

episcopum, comites vero Morkarum et Rogerum, Siwardum cognomento Barn, et Wlnothum regis Haroldi germanum, quem a pueritia tenuerat in custodia, et omnes quos vel in Anglia vel in Normannia custodiæ manciparat, laxavit. Deinde filio suo Willelmo regnum tradidit Angliæ, et Rodberto, filio suo primogenito, qui tunc exulabat in Francia, comitatum concessit Normanniæ. Et sic cœlesti viatico munitus, postquam xx. annis, mensibus x., et xxviii. diebus genti Anglorum præfuit, v. iduum Septembrium regnum cum vita perdidit, et Cadomi in ecclesia sancti Stephani protomartyris, quam ipse a fundamentis construxerat bonisque ditaverat, sepultus requiescit. Willelmus autem filius ejus Angliam festinato adiit, ducens secum Morkarum et Wlnothum. Sed mox ut Wintoniam venit, illos, ut prius fuerant, custodiæ mancipavit, et vi. kal. Octobris, die Dominico, in Westmonasterio a Lanfranco Doruberniæ archiepiscopo in regem consecratus est. Deinde Wintoniam rediens, thesauros sui patris, ut ipse jusserat, per Angliam divisit, scilicet quibusdam principalibus ecclesiis x., quibusdam vi., marcas auri, quibusdam minus. Ecclesiis etiam in civitatibus vel villis sitis per singulas denarios lx.[1] dari; cruces, altaria, scrinia, textos,* candelabra, situlas, fistulas, ac ornamenta varia gemmis, auro, argento, lapidibusque pretiosis redimita, per ecclesias digniores ac monasteria jussit dividi. Ejus quoque germanus Rodbertus in Normanniam reversus, thesauros quos invenerat, monasteriis, ecclesiis, pauperibus pro anima patris sui largiter divisit; et Ulfum Haroldi quondam regis Anglorum filium, Dunechaldumque regis Scottorum Malcholmi filium, a custodia laxatos, et armis militaribus honoratos, abire permisit.

(Margin: and dies, leaving Normandy to Robert, and England to William Rufus.)

(Margin: Flor. 21.)

(Margin: Distributions to the churches.)

(Margin: * = textus.)

(Margin: A.D. 1088. Conspiracy of the Norman nobles against William II.)

§ 170. Anno MLXXXVIII. Hoc anno inter primates Angliæ orta est discordia. Pars etenim nobilium Normannorum favebat regi Willelmo, sed minima: pars vero altera favebat Rodberto comiti Normannorum, et maxima, cupiens hunc sibi asciscere in regnum, fratrem vero ejus aut fratri tradere vivum, aut regno privare peremptum. Hujus execrandæ rei principes extiterunt Odo episcopus Baiocensis, qui et erat comes Cantuariensis, et Gosfridus episcopus Constantinensis,[2] et Rodbertus comes Moritunensis, et Rogerus comes Scrobbesbyriensis, et excellentiores principes totius

---

[1] *solidos v.*, Hoved.

[2] *Constantiensis*, Hoved.

Flor. 22. Angliæ, excepto Lanfranco archiepiscopo. Execrabile . . . . . hoc factum tractaverunt clam in Quadragesima, statimque post Pascha cœpit quisque circa se vastare, rapere, omnia deprædare, castella munire fosso et victu. Goffridus episcopus Constantinensis et Rodbertus de Mulbrei iverunt Brycstoue, ubi habebant castrum fortissimum, et omnia devastabant usque locum qui vocatur Bathan.[a] Proceresque de Hereforda et de Scrobbesbyria cum multitudine Walensium perrexerunt usque Wigornam, omnia ante se vastantes, et igne consumentes. Cogitaverunt etiam quod castrum et ecclesiam vellent accipere, quod videlicet castrum tunc temporis commendatum erat Wlstano venerabili episcopo. Quando episcopus ista audivit, valde contristatur, et cogitans quid consilii inde haberet, vertit se ad Deum suum, et rogat ut respiciat ecclesiam suam et populum suum ab hostibus oppressum. Hæc eo meditante, familia ejus exiliit de castro, et acceperunt, et occiderunt ex eis quingentos viros, et alios in fugam verterunt. Rogerus Bigot intravit castrum de Northwic, et omnes vicit in malum. Odo episcopus, per quem ista mala cœperunt, perrexit Cantium, et villas regias vastavit, necnon et omnium qui regi fidem tenuerunt terras depopulatus est, et castrum Hrofense obfirmavit.

They occupy Bristol, Norwich, and Rochester, but are baffled before Worcester.

Hoc audito, rex fecit convocare Anglos, et ostendit eis traditionem Normannorum, et rogavit ut sibi auxilio essent, eo tenore, ut si in hac necessitate sibi fideles existerent, meliorem legem quam vellent eligere eis concederet, et omnem injustum scottum interdixit, et concessit omnibus silvas suas et venationem. Sed quicquid promisit, parvo tempore custodivit. Angli tamen fideliter eum juvabant. Congregavit igitur rex

The king's promises to the English.

[a] "To this point the narrative is chiefly from Florence; the remainder, although to some extent recording the same events, is neither identical in details nor in the order in which events are placed, and many particulars are added." (Mr. Hinde, Surtees ed. p. 102.)

He takes Tonbridge and lays siege to Pevensey, where Odo was.

exercitum ut iret Hrovecestram, ubi putabat Odonem episcopum esse. Venientes autem ad Tonebryge invenerunt castrum obfirmatum contra regem. Sed viriliter Angli insilientes in illud, destruxerunt totum castrum, et qui intus erant manus regi dederunt. His ita actis, rex cum exercitu vertit iter versus castrum de Peveneseia; jam enim Odo episcopus recessit a Rovecestria, et intrabat castrum illud. Quem rex secutus, obsidebat castrum per sex integras septimanas cum magno exercitu. Dum hæc fiunt in Anglia, Rodbertus comes Normanniæ congregat magnum exercitum, et parat eum in Angliam mittere, mox secuturus, quasi de Anglia per Odonem episcopum et cæteros qui ex sua parte ibi erant securus. Sed rex Willelmus jam mare munierat suis piratis, qui venientes in Angliam tot occiderunt et in mare merserunt, ut nullus sit hominum qui sciat numerum pereuntium. Interim dum hæc fiunt in mare,[1] Odo episcopus et qui cum eo erant, fame coacti, reddentes castrum de Pevenesea promiserunt cum jurejurando se Angliam exituros, nec amplius intraturos nisi rege Willelmo præcipiente; castrum quoque Hrofense ante reddituros. Sed cum venisset Hrovecestre cum hominibus regis, qui ex parte regis deberent castrum recipere, statim cum eisdem ab his qui in castello erant ponitur in vinculis. Quidam asserebant hoc factum esse calliditate episcopi. In hoc certe castro erant strenui milites, et pœne tota nobilitas Normanniæ. Erat ibi Eustachius juvenis, Boloniensis comes, et multi nobiles Flandrenses. His itaque a rege auditis, venit cum exercitu Hrovecestram, et obsedit civitatem; et parvo peracto spatio, hi qui intus fuerunt se reddiderunt, et cum dedecore ejecti sunt de Anglia, et ita episcopus qui fere fuit secundus rex Angliæ, honorem amisit irrecuperabiliter. Sed episcopus veniens Normanniam statim a Rodberto comite totius provinciæ curam suscepit; cujus ordinem causæ

The castle is surrendered.

Rochester also falls; bishop Odo goes back to Normandy, covered with disgrace.

[1] *mari*, Hoved.

libellus[a] in hoc descriptus aperte ostendit. Etiam Dunholmensis episcopus Willelmus, viii. anno episcopatus, et multi alii, de Anglia exierunt.

Flor. 26. § 171. Anno MLXXXIX. Dorobernensis archiepiscopus Lanfrancus ix. kal. Junii, feria v. obiit. Eodem anno iii. idus Augusti, sabbato, circa horam diei tertiam, terræmotus permaximus extitit per Angliam. A.D. 1089. Death of Lanfranc.

Anno MXC. Rex Anglorum Willelmus junior fratri suo Rodberto Normanniam adimere, et suæ ditioni cupiens subjicere, primo castellum Walteri de sancto Walerico, et castellum quod vocatur Albamarle, deinde alia castella sibi conduxit, et in eis milites, ut Normanniam devastarent, posuit. Qua re visa, et suorum infidelitate cognita, comes Rodbertus, legatis ad regem Francorum Philippum dominum suum missis, illum in Normanniam venire fecit, unumque de castellis in Flor. 27. quo milites fratris sui fuerunt, ipse et rex obsederunt. Quod cum regi Willelmo nuntiatum esset, non modica pecuniæ quantitate regi Philippo occulte transmissa, ut obsidione dimissa domum rediret, flagitavit et impetravit. A.D. 1090. Events in Normandy.

Anno MXCI., mense Februario, rex Willelmus junior Normanniam petit,[1] ut eam fratri suo Rodberto abriperet. Sed dum ibi moraretur, pax inter illos ea conventione facta est, ut comes regi comitatum de Owe, Fescamnum, abbatiam in monte sancti Michaelis sitam, et Keresburch, et castella quæ a se defecerant, bono animo concederet; Cinomannicam vero provinciam, et castella quæ tunc comiti in Normannia reluctabantur, illius dominio rex subjugaret; omnibus etiam Normannis terras quas in Anglia ob fidelitatem comitis perdiderant, redderet, et tantum terræ in Anglia quantum conventionis inter eos fuerat, comiti daret. Ad hæc etiam inter se constituerunt, ut si comes absque filio legali . . matrimonio genito moreretur, hæres ejus esset rex, modoque [simili] per omnia, si regi contigisset mori, hæres illius fieret A.D. 1091. Treaty between William and Robert.

[1] *petiit*, Flor.

[a] This "libellus" describing Odo's administration in Normandy, appears to be lost. The histories of William of Jumiéges and William of Poitou do not come down so far, and the account given by Ordericus conveys a rather different impression.

comes. Hanc conventionem xii. ex regis et xii. ex parte comitis barones juramento firmaverunt. Interim germanus eorum Henricus montem sancti Michaelis . . . ., cum omnibus militibus quos habere poterat, intravit, regisque terram devastavit, et ejus homines quosdam captivavit, quosdam exspoliavit. Eapropter rex et comes, exercitu congregato, per totam Quadragesimam montem obsederunt, et frequenter cum eo prælium commiserunt, et homines et equos nonnullos perdiderunt. At rex cum obsidionis diutinæ pertæsus fuisset, impacatus recessit. Et non multo post Eadgarum Clitonem honore quem ei comes dederat privavit, et de Normannia expulit.

Their brother Henry occupies Mont St. Michel.

§ 172. Interea mense Maio rex Scottorum Malcolmus cum magno exercitu Northymbriam invasit, si successus[1] successisset ulterius processurus, et vim Angliæ incolis illaturus. Noluit Deus, et ideo ab incepto est impeditus. . . . . . Quo rex audito, cum fratre suo Rodberto rediit Angliam mense Augusti. Nec multo post cum classe non modica et equestri exercitu Scottiam profectus est, ut . . . . . Malcolmum debellaret. Veniens Dunelmum, episcopum Willelmum restituit in sedem suam, ipso post annos tres die quo eam reliquit, scilicet iii. idus Septembris. Sed antequam rex intrasset Scotiam, paucis diebus ante festivitatem sancti Michaelis, fere tota demersa est classis, multique de equestri exercitu . . . . . fame et frigore perierunt. Cui rex Malcolmus cum exercitu in provincia Loidis occurrit. Quod videns comes Rodbertus, Clitonem Eadgarum quem rex de Normannia expulerat, et tunc cum rege Scottorum degebat, ad se accersivit. Cujus auxilio fretus, pacem inter reges fecit, ea conditione, ut Willelmo, sicut patri suo obedivit, Malcolmus obediret, et Malcolmo xii. villas quas in Anglia sub patre illius habuerat Willelmus redderet, et xii. marcas auri singulis annis daret. Sed pax inter eos facta non multo tempore duravit. Ipsum etiam Eadgarum cum rege Willelmo comes pacificavit. Flor. 28.

Malcolm makes a raid in England.

William marches against him.

Robert intervenes.

A treaty is made.

Idibus Octobris, feria iv., turrim Wincelcumbensis ecclesiæ vehemens ictus fulminis concutiens, parietem juxta culmen

Event at Winchcomb.

---

[1] *proventus*, Flor.

ample perforavit, unamque de trabibus discidit, caputque imaginis Christi fortiter percussum in terram dejecit, et crus ejus Flor. 29. dextrum fregit. Imago etiam sanctæ Mariæ quæ juxta crucem stabat, ictu percussa ad terram decidit. Magnus deinde fumus cum nimio fœtore subsecutus totam ecclesiam replevit; et tam diu duravit, quoad loci illius monachi, cum aqua benedicta et incensu et reliquiis sanctorum officinas monasterii, psalmos decantando, circumirent. Nec minus, xvi kal. Novembris, feria vi., turbo veniens ab Affrico pervalidus, Londoniæ plusquam sexcentas domos et ecclesias quamplures concutiendo diverberavit. In ecclesia quoque sanctæ Mariæ, quæ dicitur Ad Arcum, irruens, in ea duos homines occidit, et tectum cum tignis in altum levans, et huc illucque diu per aera ferens, tandem sex de tignis, eo ordine quo tecto prius infixa erant, tam alte in terram defixit, ut de quibusdam eorum septima, de quibusdam vero octava pars appareret. Erant enim xxvii. vel xxviii. pedum longitudinis.

A whirlwind strikes Bow Church.

Post hæc rex de Northymbria per Merciam in Westsaxoniam rediit, et secum fere usque ad Nativitatem Domini comitem retinuit; sed conventionem inter eos factam illi persolvere noluit. Quod comes graviter ferens, x. kal. Jan. die cum Clitone Eadgaro Normanniam repetiit.

Robert returns to Normandy.

Erant duo, ut in Anglia ferebatur, qui dicebantur Romani pontifices, a se invicem discordantes, et ecclesiam Dei inter se divisam post se trahentes, Urbanus scilicet, qui primum vocatus Odo fuerat, episcopus Ostiensis, et Clemens, qui Wibertus vocatus fuerat, archiepiscopus Ravennensis. Quæ res, ut de aliis mundi partibus sileamus, per plures annos ecclesiam Angliæ in tantum occupavit, ut ex quo Gregorius, qui et Hiltibrandus, defunctus fuit, nulli loco papæ usque ad Flor. 30. hoc tempus subdi vel obedire voluerit. Sed Urbanum pro vicario beati Petri Italia Galliaque jam receperat.

Long struggle between Urban II. and Guibert the anti-pope.

§ 173. Anno MXCII. civitas Londoniæ maxima ex parte incendio conflagravit. Osmundus Searesbyriensis episcopus, ecclesiam quam Searesbyriæ in castello construxerat, cum adjutorio episcoporum Walcelini Wintoniensis et Johannis Bathoniensis non. Aprilis feria ii. dedicavit. Antistes etiam Remigius, qui licentia regis Willelmi senioris episcopalem sedem de Dorkeceastre mutaverat ad Lindicolniam, constructam in ea ecclesiam pontificali cathedra dignam dedicare volebat, quia sibi diem mortis imminere sentiebat. Sed Thomas Eboracensis archiepiscopus illi contradicendo resiste-

A.D. 1092. St. Osmund of Salisbury

Bishop Remigius removes the see from Dorchester to Lincoln.

bat, affirmans eam in sua parochia esse constructam. At rex Willelmus junior, pro pecunia quam ei Remigius dederat,[a] fere totius Angliæ episcopis mandavit, ut in unum convenientes septenis idibus Mai ecclesiam dedicarent. Sed biduo ante diem statutum, occulto Dei judicio, ipse episcopus Remigius migravit e seculo, et ecclesiæ per hoc remansit dedicatio. His actis, rex in Northimbriam profectus civitatem quæ Britannice Cairleil, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, et in ea castellum ædificavit. Hæc enim civitas, ut illis in partibus aliæ nonnullæ, a Danis paganis ante cc. annos diruta, et usque ad tempus id mansit deserta.

Dies before the consecration of the new cathedral.

Castle built at Carlisle.

A.D. 1093. Illness of the king.

Anno MXCIII. Rex Willelmus junior in regia villa quæ vocatur Aluestan vehementi percussus infirmitate, civitatem Glawornam festinanter adiit, ibique per totam Quadragesimam languosus jacuit. Qui, cum se putaret cito moriturum, ut ei barones sui suggesserunt, vitam suam corrigere, ecclesias non amplius vendere nec ad censum ponere, sed illas regia tueri potestate, irrectas leges destruere, ac rectas statuere, Deo promisit. Archiepiscopatum Cantuariæ, quod ipse in manu sua tenuit, Anselmo Beccensi abbati, qui tunc in Anglia morabatur, et cancellario suo Rodberto, Bloet cognomento, Lindicolniensem dedit præsulatum . . . . Flor. 31.

He nominates Anselm to the see of Canterbury.

Durham cathedral.

Ecclesia nova Dunelmi est incepta iii. idus Augusti, feria v., episcopo Willelmo, et Malcolmo rege Scottorum, et Turgoto priore ponentibus primos in fundamento lapides. Rex Scottorum Malcolmus, die festivitatis sancti Bartholomæi apostoli, regi Willelmo juniori, ut prius per legatos inter eos statutum fuerat, in civitate Glaworna occurrit, ut sicut quidam primatum Angliæ voluerunt, pace redintegrata, stabilis inter eos amicitia firmaretur. Sed impacati abinvicem discesserunt; nam Malcolmum videre, aut cum eo colloqui, præ nimia superbia et potentia Willelmus despexit. Insuper etiam illum, ut secundum judicium tantum baronum suorum in curia sua rectitudinem ei faceret, constringere voluit; sed id agere nisi in regnorum suorum confiniis, ubi reges Scottorum erant soliti rectitudinem facere

Meeting of Malcolm and William II.

[a] Neither Malmesbury nor Huntingdon says anything about the bribe here said to have been given by Remigius to William Rufus. It is related of him, however, (Malm. *Gest. Pont.* p. 312, Rolls ed.) that while a monk of Fecamp he bargained with William I. for an English bishopric, in the event of his being victorious, in return for material assistance towards the expedition against Harold.

regibus Anglorum, et secundum judicium primatum utriusque regni, nullo modo Malcolmus voluit.

Post hæc in sole signum apparuit valde mirabile. Et comes Scrobbesbyriensis Rogerus, et Wido abbas Sancti Augustini, et Paulus abbas monasterii Sancti Albani decesserunt.

De Mir. et Transl. cap. XIII.

Iste Paulus contra interdictum monachorum Dunelmensium ecclesiam de Tynemuthe, quam ipsi possederant, per violentiam Rodberti comitis ingressus,[a] tactus ibidem infirmitate, rediens, in itinere in Seteringtun juxta Eboracum moritur. . . . . .

Malcolm and his son are slain in Northumbria,

§ 174. Rex Scottorum Malcolmus et primogenitus filius ejus Eadwardus, cum multis aliis, in Northymbria, die festivitatis sancti Bricii, a militibus Rodberti Northimbrorum comitis occisi sunt. In cujus morte justitia judicantis Dei aperte consideratur, ut videlicet in illa provincia cum suis interiret, quam sæpe ipse vastare avaritia stimulante consuevit. Quinquies namque illam atroci depopulatione attrivit, et miseros indigenas in servitutem redigendos abduxit captivos. Semel, Eadwardo regnante,[1] quando Tosti comes Eboracensis profectus Romam fuerat. Iterum, regnante Willelmo,[2] quando etiam Clivelandam depopulatus est. Tertio, regnante eodem rege Willelmo,[3] usque Tynam progressus, post cædes hominum et concremationes locorum multa cum præda revertitur. Quarto, regnante Willelmo juniore,[4] cum suis copiis infinitis usque Ceastram, non longe a Dunelmo sitam, pervenit, animo intendens ulterius progredi. Sed adunata contra eum militari manu non

which he had invaded and laid waste five times.

[1] addit Hoved., *Egelwino episcopante Dunelmi.*

[2] addit Hoved., *et prædicto Egelwino episcopante.*

[3] *et Walchero episcopante Dunelmi*, Hoved.

[4] *et Willelmo regente episcopatum Dunelm.*, Hoved.

[a] For the St. Albans view of the Tynemouth transaction, see the *Vitæ XXIII. Abbatum*, p. 51, and *Additamenta*, p. 199, in Wats' Matthew Paris, and also Vol. II., p. 31, of Dr. Luard's edition (Rolls series) of Matthew Paris. A *modus vivendi* was established between St. Albans and Tynemouth on the one hand, and the see and convent of Durham on the other, by an agreement framed in 1247: see Vol. IV. p. 613, of the same edition.

multa, metu ipso citius revertitur. Quinto, cum omni quo potuit exercitu in ultimam deducturus desolationem, Northymbriam invasit, sed juxta flumen Alne perimitur[1] cum primogenito suo Eadwardo, quem hæredem regni post se disposuerat. Exercitus illius vel gladiis confoditur, vel qui gladios fugerunt inundatione fluminum, quæ tunc pluviis hiemalibus plus solito excreverant, absorpti sunt. Corpus vero regis, cum suorum nullus remaneret qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro impositum in Tynemuthe sepelierunt. Sicque factum est ut ubi multos vita et rebus et libertate privaverat, ibidem ipse Dei judicio vitam simul cum rebus amitteret. Cujus morte cognita, regina Scottorum Margareta tanta affecta est tristitia, ut subito . . . magnam incideret infirmitatem. Nec mora, presbyteris ad se accersitis, ecclesiam intravit, eisque peccata sua confessa, oleo se perungi cœlestique muniri viatico fecit, Deum assiduis et precibus intentissimis exorans, ut in hac ærumnosa vita diutius illam vivere non permitteret. Nec multo tardius exaudita est. Nam post tres dies occisionis regis, soluta carnis vinculis, ut creditur, ad gaudia transivit æternæ salutis. Quippe dum viveret, pietatis, justitiæ, pacis et caritatis cultrix extitit devota, frequens in orationibus corpus vigiliis et jejuniis maceravit, ecclesias et monasteria ditavit, servos et ancillas Dei dilexit et honoravit, esurientibus panem frangebat, nudos vestiebat, omnibus peregrinis ad se venientibus hospitia, vestimenta, et alimenta præbebat, et Deum tota mente diligebat. Qua mortua, Dufenaldum regis Malcolmi fratrem Scotti sibi in regem elegerunt, et omnes Anglos qui de curia regis extiterunt, de Scotia expulerunt. Quibus auditis, filius regis Malcolmi Dunechan regem Willelmum, cui tunc militavit, ut ei regnum sui patris concederet, petiit, et impetravit, illique fidelitatem juravit. Et sic ad Scotiam cum multitudine Anglorum ac Normannorum properavit, et patruum suum Dufenaldum de regno expulit, et in loco ejus regnavit. Deinde nonnulli Scottorum in unum congregati, homines illius pene omnes peremerunt. Ipse vero vix cum paucis evasit. Veruntamen post hæc illum regnare permiserunt, ea ratione, ut amplius in Scotiam nec Anglos nec Normannos introduceret, sibique militare per-

[Margin: His death and burial a divine judgment.]

[Margin: Death and character of St. Margaret queen of Scotland.]

[Margin: Flor. 32.]

[Margin: Duncan son of Malcolm succeeds his father.]

[1] addit Hoved., *a Morello milite strenuissimo.*

mitteret. Duo soles in cœlo visi sunt longe a se invicem distantes.

§ 175. Convenientibus ferme totius Angliæ episcopis, in quibus Thomas Eboracensis archiepiscopus primatum tenebat, Anselmum Beccensem abbatem ii. non. Decembris consecraverunt antistitem.

Anselm is consecrated to the primacy.

Flor. 33.

Eodem anno Willelmus comes de Owe, auri ingenti victus cupiditate, et promissi honoris captus magnitudine, a naturali domino suo Rodberto Normannorum comite, cui fidelitatem juraverat, defecit, et in Angliam ad regem Willelmum veniens, illius se dominio ut seductor maximus subjugavit.

Treason of the count of Eu.

Anno MXCIV. comes Normannorum Rodbertus fratri suo regi Willelmo juniori per legatos mandavit, pacem quam inter se firmaverant se non diutius esse servaturum. Insuper illum vocavit perfidum et perjurum, nisi conventionem inter illos in Normannia factam esset ei persoluturus. Ob hanc causam rex circa kal. Febr. Heastingas adiit, et dum ibi moraretur ecclesiam de Bello in honorem sancti Martini dedicari fecit. Ubi etiam Herbertum Theotfordensem episcopum pastorali baculo privavit; latenter enim Urbanum papam adire, et ab eo pro episcopatu quem sibi, et abbatia quam patri suo Rodberto, ab ipso rege Willelmo mille libris emerat, absolutionem quærere voluit. Dein, media Quadragesima, rex Normanniam petiit, ad fratris colloquium sub pace statuta venit, sed impacatus ab eo recessit. Denuo in campo Martii convenere, ubi illi qui sacramentis inter illos pacem confirmavere, regi omnem culpam imposuere. At ille nec culpam agnoscere, nec conventionem voluit persolvere. Idcirco nimis irati discesserunt impacati. Comes quidem Rotomagum perrexit, rex vero ad Owe rediit et in illo resedit, solidarios undique conduxit, aurum, argentum, terras quibusdam primatum Normanniæ dedit, quibusdam promisit, ut a germano suo Rodberto deficerent, et se cum castellis suæ ditioni subjicerent. Quibus ad velle suum patratis, per castella quæ vel prius habuerat, vel quæ tunc conduxerat, suos milites distribuit. Interea castellum quod Bures vocatur expugnavit, comitis milites in illo captos partim in Angliam custodiendos misit, partim in Normannia custodiæ mancipavit, et fratrem suum multis modis vexans, exhæredare laboravit. At ille necessitate compulsus, dominum suum regem Francorum Philippum cum exercitu Normanniam adduxit, qui Argentinum

A.D. 1094. Quarrels between the king and Robert.

Herbert bishop of Norwich.

The king in Normandy,

Flor. 34.

endeavours to deprive his brother of the duchy.

Robert obtains help from the king of

castellum obsedit, et ipso die obsessionis DCC. milites regis Willelmi, cum bis totidem scutariis et castellanis omnibus qui intus erant, sine sanguinis effusione cepit, captosque in custodia tam diu custodire mandavit, donec quisque se redimeret; et post hæc in Franciam rediit. Comes vero Rodbertus castellum quod Holm nuncupatur obsedit, donec Willelmus Peverel et DCCC. homines qui id defendebant illi se dederent. Quod cum regi innotuit, nunciis in Angliam missis xx. millia pedonum in Normannia[1] sibi jussit in auxilium mitti. Quibus ut mare transirent Hastinge congregatis, pecuniam quæ data fuerat eis ad victum, Rannulfus Flambart præcepto regis abstulit, scilicet unicuique x. solidos, et eos domum repedare mandavit, pecuniam vero regi transmisit. Interea gravi et assiduo tributo, hominumque mortalitate, præsenti et anno sequenti tota vexabatur Anglia. Ad hæc etiam primitus Northwalani, deinceps Westwalani et Suthwalani, servitutis jugo quo diu premebantur excusso, et cervice erecta, libertatem sibi vendicare laborabant. Unde collecta multitudine castella quæ in Westwalania firmata erant frangebant, et in Cestrensi, Scrobberiensi, et Herefordensi provincia frequenter villas cremabant, prædas agebant, et multos ex Anglis et Normannis interficiebant. Fregerunt et castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subjiciebant. Interim Scotti regem suum Dunechan, et cum eo nonnullos, suasu et hortatu Dufenaldi per insidias peremerunt, omnes Anglos de Scotia ejicientes, et illum sibi regem rursus constituerunt. Post hæc rex Willelmus iv. kal. Januarii Angliam rediit, et ut Walanos, id est Brittones, debellaret mox exercitum in Waloniam duxit, ibique homines et equos perdidit multos.

Flor. 5.

Ralph the Flambard.

Turbulence of the Welsh.

The king returns to England.

A.D. 1095. Death of St. Wolstan.

§ 176. Anno MXCV. vir venerabilis et valde admirabilis vitæ Wlstanus episcopus sanctæ Wigornensis ecclesiæ, ab adolescentia divinis mancipatus servitiis, post multos sancti sudoris agones, quibus pro gloria regni cœlestis adipiscenda magna mentis devotione et humilitate sedulus Deo servivit intentissime, die mensis Januarii xviii. migravit e seculo, ... lustro suæ ætatis xviii, sui vero pontificatus septimi lustri anno tertio. Miroque modo ipsa sui transitus

Flor. 36.

[1] *Normanniam*, Flor.

hora, suo quem specialiter dilexerat amico Rodberto Herefordensi episcopo, in oppido quod Criccelad vocatur, in visione apparuit, illique ad se tumulandum Wigornam properare mandavit. Annulum etiam cum quo pontificalem susceperat benedictionem, neminem Deus passus est digito extrahere, ne post mortem vir sanctus suos videretur fallere, quibus prædixerat sæpissime, nec illum vita comite se velle perdere, nec etiam sepulturæ suæ die. A.D. 1095. Flor. 37.

The pall brought from Rome for Anselm.

Pridie non. Aprilis in nocte visæ sunt stellæ quasi de cœlo cadere. Walterus Albinensis episcopus, sanctæ Romanæ ecclesiæ legatus, ab Urbano papa missus ante Pascha venit Angliam, pallium, pro quo rex Willelmus anno præcedente miserat, illi deferens. Quod juxta condictum die Dominica, quæ erat iv. idus Junii, ab eodem Cantuariam super altare Salvatoris delatum, ab Anselmo assumptum est, atque ab omnibus pro reverentia Sancti Petri suppliciter deosculatum.

Bishop Robert of Hereford and St. Wolstan.

Vir magnæ religionis Herefordensis episcopus Rodbertus vi. kal. Julii feria iii. obiit. Huic prædictus Wigornensis episcopus Wlstanus, xxx. die postquam de hoc seculo migravit, denuo in visione apparuit, eumque pro sui negligentia et ignavia acriter corripuit, admonuitque ut tam de suæ vitæ quam sibi subjectorum emendatione quam vigilantissime posset studeret. Quod si faceret, dicebat eum omnium peccaminum a Deo posse veniam cito promereri, adjunxitque quod non diu in cathedra qua tunc sedebat sedem haberet, sed secum, si vigilantior esse vellet, coram Deo convivari deberet. Fuerant enim hi ambo patres nimia caritate in Dei dilectione et ad se invicem conjuncti, ideoque credi fas est, ipsum qui prius de hoc seculo ad Deum migravit sollicitudinem sui dilectissimi egisse quem in hoc seculo reliquit, et ut quantocius simul ante Deum gauderent operam dedisse.

Conspiracy of Mowbray and the count of Eu.

Flor. 39. § 177. Northymbrensis comes Rodbertus de Mulbrei et Willelmus de Owe cum multis aliis regem Willelmum regno vitaque privare, et filium amitæ illius Stephanum de Albamario conati sunt regem constituere. Sed frustra. Nam ea re cognita, rex exercitu de tota Anglia congregato castellum prædicti comitis Rodberti ad ostium Tinæ fluminis situm per duos menses obsedit, et interim, quadam munitiuncula expugnata, ferme omnes meliores comitis milites cepit, et

in custodiam posuit. Dein obsessum castellum expugnavit, et fratrem comitis, et equites quos intus inveniebat, custodiæ tradidit. Post hæc ante Bebbanbyrig, id est, urbem Bebbæ reginæ, in quam comes confugerat, castellum firmavit, idque Malveisin nominavit, et in illo militibus positis in Suthymbriam rediit. Post cujus discessum comiti Rodberto vigiles novi castelli promisere in id se permissuros illum intrare, si veniret occulte. Ille autem lætus effectus, quadam nocte cum xxx. militibus, ut id perageret, exivit. Quo cognito, equites qui castellum custodiebant illum insequentes, ejus exitum custodibus novi castelli per nuntios intimaverunt. Quod ille nesciens, die quadam Dominica tentavit peragere cœpta. Sed nequivit, deprehensus enim erat. Eapropter ad monasterium Sancti Oswini regis et martyris fugit. Ubi, sexto die obsessionis suæ, graviter in crure est vulneratus dum suis adversariis repugnaret, quorum multi perempti, multi sunt vulnerati. De suis quoque nonnulli vulnerati, omnes sunt capti; ille vero in ecclesiam fugit; de qua extractus, in custodiam est positus. Interea Walenses castellum Muntgumeri fregerunt, et Hugonis Scrobbesbiriæ comitis homines in illo nonnullos occiderunt. Unde rex iratus, expeditionem cito mandavit, et post festivitatem Sancti Michaelis exercitum in Waloniam duxit, ibique homines et equos quamplures perdidit. Qui inde reversus, comitem Rodbertum ad Bebbanburgh duci, et ejus oculos erui jussit, nisi uxor illius ac propinquus ejus Moreal castrum redderent. Qua necessitate compulsi castellum reddiderunt: comes autem forti custodiæ mancipandus ad Windlesoram est ductus. Moreal vero factæ traditionis causam regi detexit.

(Margin: Operations round Bamborough. — Mowbray is taken prisoner. — The king in Wales. — He obtains possession of Bamborough. — Flor. 39.)

A.D. 1096. Punishment of the count of Eu and the other conspirators.

Ando MXCVI. Dunelmensis episcopus Willelmus apud Windlesoram in curia regis iv. Non. Januarii feria ii.[a] obiit, sed Dunholmæ est sepultus. Octavis Epiphaniæ apud Serasberiam celebrato concilio, Willielmi de Owe in duellio victi oculos eruere, et testiculos abscidere, et dapiferum illius Willelmum de Aldri, filium amitæ illius, traditionis conscium, jussit rex suspendi. Comitem vero Odonem de Campania, prædicti scilicet Stephani patrem, Philippum Rogeri Scrobberesbiriensis comitis filium, et quosdam alios traditionis participes in custodiam posuit. Vol. I., p. 134.

[a] This should be "feria iv."—Wedn. Jan. 2nd, 1096. Florence by mistake dates the bishop's death on Jan. 1st.

§ 178. Urbanus papa venit in Galliam et apud Clarum Montem Quadragesimali tempore synodo celebrata, ad Turcos, Saracenos, Turcopolos, aliosque paganos debellandos, Jerusalem proficisci hortatus est Christianos. Cujus hortatu mox in ipsa synodo comes Sancti Ægidii Raimundus, et cum eo multi alii, Christi cruce signati, peregrinationem se pro Deo subituros, et quod suaserat peracturos, spoponderunt. Quibus auditis, de Italia, Germania, Gallia, Anglia cæteri Christiani ad eandem profectionem certatim se paravere. Quorum duces et primates extitere, Podiensis episcopus . . . . cum aliis episcopis quampluribus, Petrus monachus et heremita, Hugo magnus, Philippi Francorum Regis germanus, dux Lothariensis Godefridus, Carnotensis comes Stephanus de Blauio,[1] [a] Normannorum comes Rodbertus, Flandrensis comes Rodbertus, duo germani Godefridi ducis, Bononiensis comes Eustachius et Baldwinus, prædictus comes Raimundus, Boamundus Rodberti Wiscardi filius.

Urban II. comes to Clermont and preaches the crusade.

Flor. 40.

Many from all countries take the Cross.

Names of the leaders.

Sanson Wigornensis episcopus ab Anselmo Doroberniæ archiepiscopo Lundoniæ in ecclesia Sancti Pauli apostoli xvii. kal. Julii Dominica die consecratur. Post hæc comes Normannorum Rodbertus, cum Jerusalem proficisci cum aliis animo proponeret, nuntiis in Angliam missis germanum suum regem Willelmum petiit, ut inter se pace redintegrata illi x. millia marcas* argenti præstaret, et ab eo Normanniam in vadimonium acciperet. Qui mox petitioni ejus satisfacere gestiens, indixit majoribus Angliæ, ut quisque illorum pro posse sibi pecuniam festinanter accommodaret. Idcirco episcopi, abbates, abbatissæ aurea et argentea ecclesiæ ornamenta fregerunt. Comites, barones, vicecomites suos milites et villanos spoliaverunt, et regi non modicam summam auri et argenti detulerunt. Ille autem mense Septembris mare transit, pacem cum germano fecit, vi. millia DC.lxvi. libras illi præstitit, et ab eo Normanniam in vadimonium accepit.

Robert of Normandy pawns the duchy to William for ten thousand marks.

*=marcarum.

Flor. 41.

§ 179. Anno MXCVII. Rex Anglorum Willelmus Quadragesimali tempore Angliam rediit, et post Pascha cum equestri

A.D. 1097. Operations in Wales and Scotland.

---

[1] *Blanio*, Twys.

[a] Stephen of Blois, father of our king Stephen, had become count of Chartres on the death of his father Theobald in 1090. See Ord. Vit. (ed. Bohn) ii. 182.

et pedestri exercitu secundo profectus est in Waloniam, ut omnes masculini sexus internecioni daret. At de eis vix aliquem capere aut interimere potuit, sed de suis nonnullos, et equos perdidit multos. Post hæc Clitonem Eadgarum ad Scotiam cum exercitu misit, ut in ea consobrinum suum Eadgarum Malcolmi regis filium, patruo suo Dufenaldo qui regnum invaserat expulso, regem constitueret. Christiani ceperunt Niceam civitatem xiii. kal. Julii, Sabbato. Stella quæ cometis dicitur iii. kal. Octobris per xv. dies apparuit. Nonnulli signum mirabile et quasi ardens in modum crucis eo tempore se vidisse in cœlo affirmabant. Mox inter regem et Dorobernensem archiepiscopum Anselmum orta dissensione, quia ex quo archipræsul effectus est, synodum tenere, et prava quæ per Angliam pullulaverant non licuit corrigere, mare transivit, et ad tempus in Gallia mansit, et post ad papam Urbanum Romam perrexit. Rex autem circa festivitatem Sancti Andreæ de Anglia Normanniam profectus est. Eximiæ vir religionis, monasterii Sancti Eadmundi abbas Baldwinus, genere Gallus, ii. kal. Jan. obiit. Cisterciense cœnobium sumpsit exordium.[a]

Anselm goes to Rome.

Founding of Citeaux.

A.D. 1098. Anno MXCVIII. Wintoniensis episcopus Walcelinus iii. non. Jan. die Dominica obiit. . . . . . Æstatis tempore rex Anglorum Willelmus junior civitatem quæ Cinomannis vocatur, magnamque partem illius provinciæ per vim suæ ditioni subegit. Interea comes . . . . Hugo de Scrobbesberia Mevaniam insulam, quæ consuete vocitatur Anglesege, et cum eo comes Hugo de Cestre, cum exercitu adierunt, et multos Walanorum quos in ea ceperant occiderunt, quosdam vero manibus vel pedibus truncatis testiculisque abscisis excæcaverunt. Quendam etiam provectæ ætatis presbyterum, nomine Cenredum, a quo Walani in his quæ agebant consilium accipiebant, de ecclesia extraxerunt, et ejus testiculis abscisis, et uno oculo eruto, linguam illius absciderunt. Sed die iii. miseratione divina illi reddita est loquela. Eo tempore rex Norreganorum Magnus, filius regis Olavi, filii regis Haroldi Harvagi, Orcadas et Mevanias insulas cum suo adjecisset imperio, paucis navibus advectus illuc venit. At cum ad terram rates appellere vellet, comes Hugo de Scrobbesberia cum multis armatis militibus in ipsa maris ripa illi occurrit, et, ut fertur, mox ab ipso rege

Flor. 42.

Reduction of Anglesey; cruelties practised by the Normans.

Death of the earl of Shrewsbury.

[a] This sentence is an interpolation.

sagitta percussus, vii. die quo crudelitatem in præfatum exercuerat presbyterum, interiit.

§ 180. Antiochia civitas a Christianis iii. non. Junii feria iiii. capta est: in qua, paucis diebus transactis, lancea qua mundi Salvator in crucis pendens patibulo vulneratus fuit, Andrea apostolo sanctorum mitissimo revelante, in ecclesia Sancti Petri apostoli inventa est. Cujus inventione Christiani animati, iiii. kal. Julii feria ii. secum illam deferentes, de civitate exierunt, et cum paganis prælio commisso, Curbaram principem militiæ Soldani Persiæ, et Turcos, Arabas, Sarracenos, Publicanos, Azimatos, Persas, Agulanos, et alias multas gentes in ore gladii fugantes, multis millibus ex eis occisis, Dei virtute plenam victoriam habuerunt. Splendor insolitus per totam fere noctem v. kal. Octobris emicuit.

Taking of Antioch: the Holy Lance.

Victory of the Christians.

Flor. 43. Eodem anno ossa regis et martyris Canuti a Danis de tumulo levata, in scrinio honorifice sunt collocata. Rogerus dux Apuliæ adunato grandi exercitu Capuanam civitatem a sua ditione resilientem obsedit. Urbanus papa, comitante secum Dorubernensi archiepiscopo Anselmo, ut illi mandarat, ad concilium quod apud Barum kal. Octobris celebrari constituit, proficiscitur. In quo concilio plurima de fide Catholica ab Apostolico disserta sunt facunda ratione. Ubi etiam, mota quæstione ex parte Græcorum, evangelica auctoritate probare volentium Spiritum Sanctum processionem non habere nisi tantum a Patre, præfatus Anselmus sic de negotio tractavit, disseruit, absolvit, ut in ipso conventu nemo existeret qui non inde sibi satisfactum consentiret.[a]

Translation of St. Canute.

Anselm at the council of Bari.

Cf. Ord. Vit. x. 3; Malm. G.P. i. 52.

Anno MXCIX. Urbanus papa iii. ebdomada Paschæ magnum concilium tenuit Romæ. In quo, recisis recidendis, et statutis statuendis in adversarios sanctæ ecclesiæ, excommunicationis sententiam in omnes laicos investituras ecclesiarum dantes, et omnes easdem investituras de manibus illorum accipientes, necnon omnes in officium sic dati honoris hujusmodi consecrantes, cum toto concilio papa intorsit. Eosque anathematis vinculo colligavit, qui pro ecclesiasticis honoribus laicorum hominum homines fiunt, dicens, Nimis execrabile

A.D. 1099. Declaration against investitures and the homage done to laymen by the clergy.

---

[a] Two or three years later St. Anselm expanded the substance of his speech at Bari into the treatise "De Processione Spiritus Sancti."

videri ut manus quæ in tantam eminentiam excreverant, ut, quod nulli angelorum concessum est, Deum cuncta creantem suo signaculo creent, et eundem ipsum pro redemptione et salute totius mundi summi Dei patris obtutibus offerunt, in hanc ignorantiam detrudantur, ut ancillæ fiant earum manuum quæ die ac nocte obscænis contactibus inquinantur, sive rapinis ac injustæ sanguinum effusioni addictæ commaculantur. Fiat, Fiat, ab omnibus est acclamatum, et in his con- Flor. 44. cilium consummatum. Post hæc archiepiscopus Lugdunum perrexit. Rex Anglorum Willelmus junior in Angliam de Normannia rediit, et in festivitate Pentecostes Londoniæ curiam suam tenuit, ac Rannulfo, quem negotiorum totius regni exactorem constituerat, Dunelmensem episcopatum dedit, quem Thomas Eboracensis archiepiscopus ibi mox consecravit in ecclesia Sancti Pauli in octavis Pentecostes non. Junii.

Bishopric of Durham.

Taking of Jerusalem. Godfrey de Bouillon the first Christian king.

§ 181. Idus Julii feria vi.[1] Jerusalem a Christianis capta est; et post hæc xi. kal. Aug. eadem feria Lothariensis dux Godefridus ab omni exercitu in regem est electus. Urbanus papa iiii. kal. Augusti feria v. obiit. Christiani cum Amiravisso principe militiæ et secundo in potestate regia totius regni regis Babiloniæ, ante civitatem Ascalonam ii. idus Augusti eadem feria bellum habentes maximum, Christo largiente potiti sunt victoria. Paschalis vir venerandus, qui ab Hiltibrando papa presbyter fuerat ordinatus, a Romano populo idus Augusti electus, die sequenti, id est, xix. kal. Septemb. feria i., in papam est consecratus. Tertio non. Novembris mare littus egreditur, et villas et homines quamplures, boves et oves innumeras demersit. Osmundus Searesbiriensis episcopus iii. non. Decemb. feria vi. obiit.

Paschal elected pope.

Death of St. Osmund.

A.D. 1100. And of Guibert the anti-pope.

Anno MC. Clemens papa, qui et Wibertus, obiit. Constituuntur in Jerusalem canonici xxxiii., in monasterio in quo sepulchrum Domini continetur, a Godefrido rege ejusdem urbis et patriarcha Wiberto. Idibus Julii, die Dominica, ecclesia quam venerandæ memoriæ abbas Serlo a fundamentis construxerat Glawornæ, ab episcopis Samsone Wigornensi, Gundulfo Hrofensi, Gerardo Herefordensi, et Herveio Bancorensi dedicata est magno cum honore.

Completion of Gloucester cathedral.

---

[1] *v.*, Flor.; perperam.

Deinde iiii. non. Augusti, feria v., Indictione viii., rex Anglorum Willelmus, ... dum in nova forresta, quæ lingua Anglorum Ytene nuncupatur, venatu fuisset occupatus, a quodam Franco Waltero, cognomento Tirello, sagitta incaute directa percussus vitam finivit, et Wintoniam delatus in veteri monasterio in ecclesia Sancti Petri est tumulatus. Nec mirum, ut populi rumor affirmat, hanc proculdubio magnam Dei esse virtutem et vindictam. Antiquis enim temporibus, Eadwardi scilicet et aliorum Angliæ regum prædecessorum ejus, eadem regio incolis Dei cultoribus et ecclesiis nitebat uberrime, sed jussu regis Willelmi senioris, hominibus fugatis, domibus semirutis, ecclesiis destructis, terra ferarum tantum colebatur habitatione, et inde, ut creditur, causa erat infortunii. Nam et antea ejusdem Willelmi junioris germanus Ricardus in eadem forresta multo ante perierat; et paulo ante suus fratruelis Ricardus, comitis scilicet Normannorum Rodberti filius, dum et ipse in venatu fuisset, a suo milite sagitta percussus interiit. In loco quo rex occubuit priscis temporibus ecclesia fuerat constructa, sed patris sui, ut prædiximus, tempore erat diruta. Ejusdem regis tempore, ut ex parte prætitulatum est, in sole, luna, et stellis multa fiebant signa. Mare quoque littus persæpe egrediebatur, et homines et animalia submersit, villas et domos quamplures subvertit. In pago qui Barrocscire nominatur, ante occisionem illius, sanguis de fonte tribus septimanis emanavit. Multis etiam Normannis diabolus in horribili specie se frequenter in silvis ostendens, palam cum eis de rege, et Ranulfo, et quibusdam aliis locutus est. Nec mirum. Nam illorum tempore fere omnis legum siluit justitia, causisque sub justitio[1] positis, sola in principibus imperabat pecunia. Denique eadem tempestate, nonnullis regis voluntati magis quam justitiæ obedientibus, Ranulfus contra jus ecclesiasticum et sui gradus ordinem (presbyter enim erat) ad censum primitus abbatias, dehinc episcopatus, quorum patres e vita discesserant noviter, accepit a rege, et inde singulis annis illi persolvit non modicam summam pecuniæ. Cujus astutia et calliditas tam vehemens extitit, et parvo tempore adeo excrevit, ut placitatorem ac totius regni exactorem rex illum constitueret. Qui tanta potestate accepta, ubique locorum per Angliam ditiores ac locupletiores quosdam rerum terrarumque ablatione multa-

Flor. 45. Flor. 46.

Death of William Rufus through the divine vengeance, as the people believed.

Portents in his reign.

Extortion and knavery of Ralph the Flambard his minister.

[1] *justitia*, Flor.

vit, pauperiores autem gravi injustoque tributo incessanter oppressit, multisque modis et ante episcopatum, et in episcopatu, majores minoresque communiter afflixit, et hoc usque ad regis ejusdem obitum. Nam eo die quo occisus periit, Dorubernensem archiepiscopatum, Wintoniensem et Searesberiensem præsulatus, in manu sua tenuit.

Henry succeeds; gives freedom to the church, and governs justly.

§ 182. Regnavit idem rex xiii. annis, minus xxxviii. diebus. Cui successit junior frater suus Henricus, et mox non. Augusti, die Dominico, in Westmonasterio a Mauricio Londoniensi episcopo in regem est consecratus. Qui consecrationis suæ die, sanctam Dei ecclesiam, quæ fratris sui tempore vendita et ad firmam erat posita, liberam fecit, ac omnes malas consuetu- Flor. 47. dines et injustas exactiones quibus regnum Angliæ injuste opprimebatur, abstulit, pacem firmam in toto suo regno posuit et teneri præcepit, legem regis Eadwardi omnibus in commune reddidit, cum illis emendationibus quibus pater suus illam emendavit; sed forestas, quas ille constituit et habuit, in manu sua retinuit. Nec multo post Dunelmensem episcopum Ranulfum Londoniæ in Turri custodiæ mancipavit, et Dorubernensem archiepiscopum Anselmum de Gallia revocavit. Interea ab Jerusalem domum redierunt comites, Rodbertus Flandrensis, et Eustachius Bononiensis primitus, dein Normannorum comes Rodbertus, cum uxore quam sibi in Sicilia desponsaverat, repatriavit. Interim rex Anglorum Henricus majores natu Angliæ congregavit Londoniæ, et regis Scottorum Malcolmi et Margaretæ reginæ filiam, Matildem nomine, in conjugium accepit; quam Dorubernensis archiepiscopus Anselmus, die Dominica festivitatis sancti Martini, reginam consecravit et Flor. 48. coronavit. Venerandæ memoriæ et vir religionis eximiæ, affabilis omnibusque amabilis Eboracensis archiepiscopus Thomas, xiiii. kal. Decembris, die Dominica, ex hac vita decessit Eboraci. Cui successit Herefordensis episcopus Gerardus.

Ralph sent to the Tower.

Return of the Crusaders.

Marriage of Henry to Matilda.

A.D. 1101. Ralph escapes to Normandy, and persuades duke Robert to invade England.

Anno MCI. Henricus rex tenuit curiam suam Londoniæ in Nativitate Domini, ubi interfuit Lodowicus electus rex Francorum.[a] Dunelmensis episcopus Ranulfus post Nativitatem Domini de custodia magna calliditate evasit, mare Cf. I., 138. transiit, Normannorum comitem Rodbertum adiit, eique suasit,

[a] The words *Henricus . . . . . Francorum* are added at the foot of the page in the original hand, with a reference to the date.

ut Angliam hostiliter adiret: nec minus perplures hujus terræ principes, missis ad eum legatis, rogaverunt ut Angliam festinato veniret, coronam et regnum illi promittentes. Civitas Glaworna cum principali monasterio et aliis viii. idus Junii feria v. incendio conflagravit. Comes Normannorum Rodbertus equitum, sagittariorum, et peditum non parvam congregans multitudinem, in loco qui Normannica lingua dicitur Ultresport naves coadunavit. Quibus rex cognitis, buthsecarlis præcepit mare custodire et observare, ne quis de partibus Normanniæ fines adiret Angliæ. Ipse vero, innumerabili exercitu congregato de tota Anglia, non longe ab Heastinga castra posuit in Suthsaxonia. Autumabat enim pro certo, fratrem suum illis in partibus nave appulsurum. At ille, consilio Ranulfi episcopi, quosdam de regis buthsecarlis adeo rerum diversarum promissionibus fregit, ut fidelitate quam regi debebant postposita, ad se transfugerent, et sibi ad Angliam duces existerent. Paratis igitur omnibus, cum exercitu navim conscendit, et circa ad vincula sancti Petri in loco qui Morthesmuth[1] dicitur appulit, statimque versus Wintoniam exercitum movens, apto in loco castra posuit. Cujus adventu cognito, quidam de primoribus Angliæ mox ad eum, ut ante proposuerant, transfugere: quidam vero cum rege ficta mente remansere. Sed episcopi, milites gregarii, et Angli animo constanti cum illo perstitere, unanimiter ad pugnam parati cum ipso descendere. Verum sapientiores utriusque partis, habito inter se salubri consilio, pacem inter fratres ea ratione composuere, ut iii. millia marcas . . . . argenti singulis annis rex persolveret comiti, et omnibus suos pristinos honores, quos in Anglia pro comitis fidelitate perdiderant, restitueret gratuito, et cunctis quibus honores in Normannia causa regis fuerant ablati, comes redderet sine pretio. Quibus pacatis, regis exercitus domum, comitis vero pars in Normanniam rediit, pars in Anglia secum remansit.

Henry raises a large army and awaits him near Hastings.

Flor. 49.

Landing of Robert. Aug. 1.

The nobles patch up a peace.

§ 183. Filius Eustachii senioris comitis Bononiensium, Godefridus rex Jerosolimorum, qui præpotens extiterat dux Lothariensium, diem clausit ultimum, et in ecclesia Golgothana sepultus requiescit. Cujus post obitum, Christiani unanimi consilio ejus germanum sibi in regem elegerunt Baldwinum.

Death of Godfrey king of Jerusalem; election of Baldwin.

---

[1] *Portesmuth*, Flor.

Robert de Belesme fortifies Bridgnorth,

Arcem, quam in occidentali Sabrinæ fluminis plaga, in loco qui Bricge dicitur lingua Saxonica, Agelfleda Merciorum domina quondam construxerat, fratre suo Eadwardo seniore regnante, Scrobbesberiensis comes Rodbertus de Belesmo, Rogeri comitis filius, contra regem Henricum, ut exitus rei probavit, muro lato et alto restaurare cœpit. Cœpit etiam in Walonia ædificare aliam, in loco qui Carrocoue[1] dicitur.

A.D. 1102. Shrewsbury and other places,

Anno MCII. supradictus comes Rodbertus de Belesmo, qui Flor. 50 comitatum etiam Pontivensis pagi rexit eo tempore, ac in Normannia castella possedit quamplurima, civitatem Scrobbesbiriam et castellum in ea situm, castella quoque Arundel et Tychill, alimentis, machinis, armis, militibus ac peditibus contra regem Henricum firmiter munivit. Muros quoque ac turres castellorum, videlicet, Brige et Carrocoue, die noctuque laborando et operando perficere modis omnibus festinavit. Walanos etiam, suos homines, ut promptiores sibique fideliores ac paratiores essent ad id perficiendum quod volebat, honoribus, terris, equis, armis incitavit, variisque donis largiter donavit. Sed conatus illius et opera nimis cito sunt impedita. Insidiis enim et conatibus ejus per certa indicia detectis, publicum hostem rex illum pronunciavit. Idcirco mox Brittonibus et Normannis, quos[2] tunc habere potuit, in unum congregatis, ipse et suus germanus Arnoldus partem Steadfordensis pagæ vastaverunt, ac inde jumenta et animalia multa hominesque nonnullos in Waloniam abduxerunt. At rex sine dilatione castellum ejus Arundel primitus obsedit, et castellis ante illud firmatis recessit. Deinde Rodbertum, Lincolniensis civitatis episcopum, cum parte exercitus Tychill obsidere jussit. Ille autem Brige cum exercitu pene totius Angliæ obsedit, machinas ibi construere et castellum firmare cœpit. Interim Brittones, in quibus fiduciam magnam Rodbertus habuerat, ut juramenta quæ illi juraverant irrita fierent, et ab illo penitus deficerent in illumque consurgerent, donis modicis facile corrupit. Infra xxx. dies, civitate omnibusque castellis redditis, inimicum suum Rodbertum superavit, et ignominiose de Anglia expulit. Germanum quoque illius Arnoldum paulo post pro sua perfidia simili sorte damnavit.

and tries to induce the Welsh to support him in rebellion.

Henry declares him a public enemy.

Bridgnorth is easily taken; Robert driven out of England.

Great council at Westminster.

§ 184. Post hæc, in festivitate sancti Michaelis, rex fuit Londoniæ apud Westmonasterium, et cum eo principes omnes regni Flor. 51.

---

[1] *Caroclove*, Flor.

[2] *quot*, Flor.

sui, ecclesiastici et secularis ordinis. Ubi duos de clericis suis duobus episcopatibus investivit, Rogerum videlicet cancellarium suum episcopatu Searesberiensi, et Rogerum larderarium suum pontificatu Herefordensi. Ubi etiam Anselmus archiepiscopus tenuit magnum concilium de his quæ ad Christianitatem pertinent, considentibus secum archiepiscopo Eboracensi Gerardo, Mauricio Londoniensi, Willelmo electo episcopo Wintoniensi, Rodberto episcopo Lincolniensi, Sansone Wigornensi, Rodberto Cestrensi, Johanne Bathoniensi, Herberto Norwicensi, Radulfo Cicestrensi, Gundulfo Hrofensi, Herveio Bancorensi, et duobus investitis Rogero et Rogero. Osburnus autem episcopus Exoniensis infirmitate detentus interesse non potuit. Sed et Ranulfus Dunelmensis huic concilio non interfuit. In hoc concilio plures abbates Francigenæ et Angli sunt depositi, et honoribus privati quos injuste acquisierunt, aut in eis inhoneste vixerunt; scilicet Wido Perscorensis, Aldwinus Ramesensis, et ille de Tavistoca, Haimo de Cernel, et ille de Micelenei, Agelricus de Mideltona, Godricus de Burh, Ricardus de Heli, et Rodbertus de Sancto Eadmundo. Presbyteris quoque concubinæ interdictæ sunt. Unde plures eorum ostia ecclesiarum obseraverunt, omittentes omnia officia ecclesiastica. Præfatus Rogerus Herefordensis ecclesiæ episcopus electus, Londoniæ infirmitate percussus mortuus est, et cancellarius reginæ, Reinelmus nomine, loco illius pari investitura subrogatus est. Rex Anglorum Henricus Mariam, Matildis reginæ sororem, Eustachio Bononiensium comiti nuptum tradidit.

Anselm also holds a council. — *Proceedings thereat.* — *Death of the bishop of Hereford.*

Flor. 52. Anno MCIII. magna discordia facta est inter regem Henricum et Anselmum archiepiscopum, eo quod archiepiscopus nollet consentire ut rex daret investituras ecclesiarum, neque consecrare neque communicare iis quibus jam rex dederat ecclesias, quia Apostolicus sibi et omnibus hoc interdixerat. Unde rex præcepit Gerardo archiepiscopo Eboracensi, quatenus consecraret episcopos quibus ipse rex dederat investituras, scilicet Willelmum, Giffardum, et Rogerum, qui fuit capellanus ejus, cui jam dederat Scaresberiensem ecclesiam. Gerardus præceptum regis suscepit, sed Willelmus, causa justitiæ, illud et benedictionem archiepiscopi Gerardi sprevit. Quare regis judicio suis omnibus exspoliatus, eliminatur a regno; cæteri vero inconsecrati remanserunt. Reinelmus autem paulo ante episcopatum Herefordensem regi reddidit, quia intellexit se Deum offendisse in hoc quod de manu laici alicujus investi-

A.D. 1103. Anselm opposes lay investitures. — *Conduct of the archbishop of York.*

turam ecclesiæ suscepisset. Post hæc, rex tenuit curiam suam in Pascha Wintoniæ. Anselmus archiepiscopus, post multas injurias et diversas contumelias quas passus est, rogatus a rege perrexit Romam v. kal. Maii, sicut ei et regi convenit, habens in comitatu Willelmum, Wintoniensi ecclesiæ electum antistitem, et abbates de abbatia depositos, Ricardum Heliensem et Aldwinum Ramesensem.

Anselm goes to Rome.

§ 185. Rodbertus comes Normanniæ venit in Angliam loqui cum fratre suo, et antequam redisset de Anglia pardonavit[1] ter mille marcas argenti quas rex sibi omni anno per conventionem debuit. In provincia etiam quæ nominatur Bearroc- Flor. 53.
scira in loco qui dicitur Heamstede visus est a multis sanguis effluere de terra. Eodem anno iii. idus Augusti magna intemperies venti facta est, quæ tantum damnum fecit in fructibus terræ per Angliam, quantum qui tunc vixerunt retroactis temporibus nunquam viderunt.

Duke Robert in England.

Storm in harvest time.

A.D. 1104.

Anno MCIIII. venerandi abbates Walterus Eoveshamnensis xiii. kal. Febr. et Serlo Gloecestrensis iiii. non. Martii obierunt. Rex Anglorum Henricus tenuit curiam suam apud Westmonasterium in Pentecosten. Tertia feria, id est, vii. idus Junii, quatuor circuli visi sunt circa solem albi coloris circa horam vi., quisque circulus sub alio, quasi essent picti. Mirati sunt omnes qui tunc viderunt, quia nunquam antea talia visa sunt ab aliquo illorum. Willelmus comes de Moreteon exhæredatus est de tota terra sua quam habuit in Anglia. Non facile potest narrari miseria quam sustinuit isto tempore terra Anglorum propter exactiones regias. Corpus sancti Cuthberti episcopi, ob quorundam incredulitatem abbatum,[2] pontificante Ranulfo episcopo, ostensum est, et a Radulfo Sagiensi abbate, postmodum Hrofensi episcopo, et deinde Cantuariensi archiepiscopo, et a fratribus Dunelmensis ecclesiæ . . . . certo indicio incorruptum inventum est, et ita flexilibus artubus ut magis dormienti quam mortuo similis videretur, præsente Alexandro comite . . . ., postea Scottorum rege, et multis aliis, post annos depositionis suæ cccc. et xviii., et v. menses, et xii. dies, qui est annus quintus Henrici regis,

Solar halos.

Translation of the body of St. Cuthbert,

which was found incorrupt.

[1] *perdonavit*, Flor

[2] *ablatum*, Twys.

et episcopatus Radulfi vi.; ab origine mundi fuerant transacti MMMMMCCCVIII.

Flor. 54. Anno MCV. rex Anglorum Henricus transivit mare. Omnes autem pene Normannorum majores ad ejus adventum, spreto comite domino suo et fide quam ei debebant, in aurum et argentum regis, quod ipse de Anglia illuc portaverat, cucurrerunt, eique castra munitasque civitates et urbes tradiderunt. Ille vero Baiocas, cum ecclesia Sanctæ Mariæ quæ intus erat, combussit, et Cadomum fratri suo abstulit, et post Angliam rediit, quia Normanniam totam sibi subjugare nequiverat, ut copiosiori pecunia fretus, rediens anno sequenti, quod residuum erat exhæredato fratre suo sibi subjiceret. Comes Willelmus de Moreteon ubicunque potuit nocuit rebus et hominibus regis, propter honorem suum quem in Anglia perdiderat.

A.D. 1105. Henry lands in Normandy. Many Normans desert the duke and join him.

William of Moretaigne.

§ 186. Anno MCVI. Rodbertus comes Normanniæ venit in Angliam ut loqueretur fratri suo Henrico regi, quem invenit apud Northamtun. Tunc comes quæsivit ab eo, ut redderet sibi ea quæ acceperat super eum in Normannia. Cui rex omnia contradixit. Quare comes iratus recessit, et mare transivit. In prima autem septimana Quadragesimæ, vi. feria, xiiii. kal. Martii in vespera ostensa est quædam insolita stella, et per xxv. dies eodem modo eademque hora visa est lucere inter austrum et occidentem. Parva enim visa est et obscura, sed splendor qui de ea exivit valde erat clarus, et quasi ingens trabes de orientali et aquilonali parte claritas ingessit se in eandem stellam. Quidam dixerunt se plures insolitas stellas eo tempore vidisse. In Cœna autem Domini nocte visæ sunt duæ lunæ paulo ante diem, una in oriente, altera in occidente, et utraque plena, et erat eo die xiiii. luna. Quo anno facta est nimis execrabilis contentio inter Henricum imperatorem Romanorum et filium ejus Henricum. Et eodem anno mortuus est idem imperator, cum L. annis regnasset; cui successit filius ejus Henricus.

A.D. 1106.

Appearance of a strange star.

Flor. 55. Rex Anglorum Henricus ante Augustum mensem transivit mare, vadens in Normanniam, cui fere omnes primi Normannorum se dederunt, excepto Rodberto de Belesmo, Willelmo de Moreteon, et paucis aliis, qui se tenebant cum comite Rodberto. Rex Anglorum Henricus in Assumptione Sanctæ

Henry I. in Normandy.

Mariæ Beccum venit, ubi ipse et Anselmus archiepiscopus in unum convenerunt, et tandem omnia quæ in diversa traxerant pacem . . . invenerunt. Non multo post idem archiepiscopus jussu et rogatu regis Angliam rediit. Congregato exercitu rex ad quoddam castrum comitis de Moreteon quod vocatur Tenercebrei perrexit, et obsedit illud. Interim, dum ibi moraretur, venit comes frater regis Rodbertus super eum cum exercitu suo in vigilia Sancti Michaelis, et cum eo Rodbertus de Belesmo, et comes Willelmus de Moreteon; sed jus et victoria facta est regis. Ibi captus est Rodbertus comes Normanniæ, et Willelmus comes de Moreteon, et Rodbertus de Stutavilla. Rodbertus autem de Belesmo in fugam versus est, Willelmus Crispinus captus, et plures alii cum eo. His ita gestis, rex subegit sibi totam Normanniam, et secundum suam voluntatem dictavit, et hoc per litteras Anselmo archiepiscopo indicavit.

Is reconciled with Anselm.

Battle of Tenchebrai.

All Normandy falls into the king's hands.

A.D. 1107.

Death of Edgar king of Scotland.

Anno MCVII. Eadgarus rex Scottorum vi. Idus Januarii obiit, cui Alexander frater suus successit. Normannia sub regia pace disposita, duceque Normannorum Rodberto, et comite Moretonii Willelmo, in Angliam sub captione præmissis, rex ipse ante Pascha in regnum suum reversus est.

Meeting of notables at London.

Anselm agrees to a compromise respecting investitures.

§ 187. In kal. Augusti conventus omnium episcoporum, Flor abbatum, et procerum regni Londoniæ in palatio regis factus est, et per tres dies, absente Anselmo archiepiscopo, inter regem et episcopos satis actum est de ecclesiarum investituris, quibusdam ad hoc nitentibus, ut rex eas faceret more patris sui et fratris sui, non juxta præceptum et obedientiam Apostolici. Nam papa Paschalis, in sententia quæ inde provulgata[1] fuerat firmus stans, concesserat omnia, quæ Urbanus papa æque ut investituras interdixerat; ac per hoc regem sibi de investituris consentaneum fecerat. Dehinc, præsente Anselmo, astante multitudine annuit rex et statuit, ut ab eo tempore in reliquum nunquam per dationem baculi pastoralis vel annuli quisquam de episcopatu aut abbatia per regem vel quamlibet laicam manum in Anglia investiretur: concedente quoque Anselmo, ut nullus in prælationem electus, pro hominio quod regi faceret, consecratione suscepti honoris privaretur. Gerardus Eboracensis archiepiscopus sua

[1] *promulgata*, Flor.

manu imposita manui Anselmi pollicitus est, se illam subjectionem et obedientiam ipsi . . . .[a] in archiepiscopatu exhibiturum, quam Herefordensi ecclesiæ ab eo sacrandus episcopus . . . . promiserat. Willelmus Wintoniensi, Herefordensi Reinelmus, Searesberiensi Rogerus, Willelmus Execestrensi, et Urbanus Glamorgacensi ecclesiæ, quæ in Walonia est, electi episcopi simul Cantuariam venerunt, et in die Dominica, quæ fuit iii. idus Augusti, pariter ab Anselmo consecrati sunt, ministrantibus sibi in hoc officio suffraganeis ipsius sedis. Gerardus etiam Eboracensis archiepiscopus eorum consecrationi, rogatu Anselmi, interfuit.[b] Nullus fuit certe tunc temporis qui meminisset retroactis temporibus tot simul pastores electos et ordinatos in Anglia, nisi regis Eadwardi senioris tempore, quando Plegmundus archiepiscopus vii. episcopos vii. ecclesiis in una die ordinavit. Hoc etiam anno Mauricius Londoniensis episcopus, Ricardus abbas Helyensis, Rodbertus abbas de Sancto Edmundo, Milo Crispin, Rodbertus filius Hamonis, Rogerus Bigot, et Ricardus de Redvers . . . . vita decesserunt.

The archbishop of York promises canonical submission.

Consecration of five bishops.

Flor. 57.

Death of bishop Maurice and others.

Anno MCVIII. Hrofensis episcopus Gundulfus obiit non. Martii. Rex Anglorum Henricus pacem firmam legemque talem constituit, ut siquis in furto vel latrocinio deprehensus fuisset suspenderetur. Monetam quoque corruptam et falsam sub tanta animadversione corrigi statuit, ut nullus qui posset deprehendi falsos denarios facere, aliqua redemptione, quin oculos et inferiores corporis partes perderet, juvari valeret. Et quoniam sæpissime, dum denarii eligebantur, flectebantur, rumpebantur, respuebantur, statuit, ut nullus denarius vel obolus, quos et rotundos esse instituit, aut etiam quadrans, integer esset. Ex quo facto magnum bonum toti regno creatum est, quia ipse rex hæc in secularibus ad relevandas terræ ærumnas agebat.

A.D. 1108. Henry's severe administration; thieves to be hanged, coiners to be mutilated.

§ 188. Gerardus Eboracensis archiepiscopus obiit, pro quo Thomas, Beverlacensis ecclesiæ præpositus, et prædeces-

Election of bishops.

---

[a] Florence adds here "et successoribus ejus."

[b] Florence here names Gerard archbishop of York among the "suffraganei" of the see of Canterbury; this Symeon pointedly avoids doing.

soris sui Thomæ fratruelis, eligitur. . . . . Philippus rex Francorum obiit, cui Lodowicus filius suus successit. Rex Anglorum Henricus mare transivit. Anselmus archiepiscopus, ut rex rogaverat, Ricardum Londoniensi ecclesiæ electum pontificem in capella sua apud Paggaham consecravit, ministrantibus ei in hoc officio iiii. aliis episcopis, (accepta ab eo prius consueta professione de obedientia et subjectione sua,) Willelmo scilicet Wintoniensi, Rogero Searesberiensi, Radulfo Cicestrensi, Willelmo Execestrensi. Post hæc Cantuariam venit, et Radulfum Sagiensem abbatem, virum religiosum, pro Gundulfo ad Hrofensem ecclesiam iii. idus Augusti . . . . . consecravit. . . . . Ricardus vero Londoniensis antecessorum suorum more honoravit ipso die matrem suam ecclesiam Cantuariensem honesto munere. Flor. 59.

Decrees of the council of 1108.

Hæc sunt statuta de archidiaconibus, presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, et canonicis secularibus,[a] quæ anno Dominicæ incarnationis MCVIII. statuerunt, Anselmus archiepiscopus Cantuariensis, et Thomas electus archiepiscopus Eboracensis cum eo, omnesque alii Angliæ episcopi in præsentia gloriosi regis Henrici assensu baronum suorum. Flor. 58.

Providing that the clergy generally, including subdeacons, should observe continence.

Statutum est ut presbyteri, diaconi, subdiaconi, caste vivant, et fœminas in domibus suis non habeant præter proxima consanguinitate sibi junctas, secundum hoc quod sancta Nicena Synodus definivit. Illi vero presbyteri, diaconi, subdiaconi, qui post interdictum Londoniensis Concilii fœminas suas tenuerunt, vel alias duxerunt, si amplius missam celebrare voluerint, eas a se omnino sic facient alienas, ut nec illæ in domos eorum, nec ipsi in domos earum intrent. Sed neque in aliqua domo scienter conveniant, neque hujusmodi fœminæ in territorio ecclesiæ habitent. Si autem propter aliquam honestam causam eas colloqui oporteat, cum duobus legitimis testibus extra domum colloquantur. Si vero in duobus, aut in tribus legitimis testibus, vel publica parochianorum fama aliquis eorum accusatus fuerit, quod hoc statutum violaverit, purgabit se, adjunctis secum ordinis sui idoneis testibus, vi. si presbyter, iiii. si diaconus, ii. si subdiaconus fuerit. Cui autem hæc purgatio defecerit, ut transgressor sacri statuti judicabitur. Illi autem presbyteri qui, divini altaris et sacrorum ordinum contemptores, præelegerint cum mulieribus

[a] Florence has "canonicis in quocunque gradu constitutis."

habitare, a divino officio remoti, omnique ecclesiastico beneficio privati extra chorum ponantur, infames pronuntiati. Qui vero rebellis et contemptor fœminam non reliquerit, et missam celebrare præsumpserit, vocatus ad satisfactionem si neglexerit, viii. die excommunicetur. Eadem sententia archidiaconos et canonicos omnes complectitur, et de mulieribus relinquendis, et de vitanda earum conversatione, et de dis-
Flor. 59. trictione censuræ si statuta transgressi fuerint. Jurabunt archidiaconi omnes quod pecuniam non accipient pro toleranda transgressione hujus statuti, nec tolerabunt presbyteros quos scient fœminas habere, missam cantare, vel vicarios habere: similiter decani facient. Qui vero archidiaconus vel decanus hoc jurare noluerit, archidiaconatum vel decaniam perdet. Presbyteri vero qui, relictis mulieribus, Deo et sacris altaribus servire elegerint, xl. dies ab officio cessantes, pro se interim vicarios habebunt, injuncta eis pœnitentia secundum hoc quod episcopis eorum visum fuerit.[1]

§ 189. Anno MCIX. Dorubernensis archiepiscopus Anselmus xi. kal. Maii, feria iiii., Cantuariæ obiit, et sequenti die, quæ fuit Cœna Domini, honorifice sepelitur. Rex Anglorum Henricus circa Rogationes Angliam rediit, et curiam suam apud Westmonasterium in Pentecosten tenuit. Thomas Eboracensi ecclesiæ archiepiscopus electus, a Ricardo Londoniensi
Flor. 60. episcopo v. kal. Julii Londoniæ consecratur, et post ab Ulrico cardinali pallium quod sibi papa miserat iii. kal.[2] Augusti die Dominica Eboraci suscepit, et ipso eodem die Turgotum Dunelmensem priorem ad episcopatum Sancti Andreæ de Scotia, qui dicitur Cenrimunt, consecravit. Eodem anno rex abbatiam Heliensem ad episcopalem mutavit sedem, et Herveium Bancornensem episcopum eidem ecclesiæ præfecit. Stella cometa visa est mense Decembris circa lacteum circulum, crinem in australem cœli dirigens plagam.

A.D. 1109. Death of Anselm.

Prior Turgot is appointed to St. Andrews.

Anno MCX. Rex Anglorum Henricus filiam suam Henrico imperatori in conjugem dedit; et misit eam a Dovere usque ad Witsand in initio Quadragesimæ, quod fuit iiii. idus Aprilis. Eodem anno diversa per Angliam signa monstrata sunt. Terræmotus Scrobberesberiæ factus est maxi-

A.D. 1110. Henry marries his daughter to the emperor.

[1] In Florence these decrees precede instead of following the par. *Philippus . . . munere.*

[2] *in kal.*, Flor.

The Trent at Nottingham dry. mus. Fluvius qui Trenta dicitur apud Snotingaham a mane usque ad horam diei tertiam spatio unius milliarii exsiccatus est, ita ut homines sicco vestigio per alveum incederent. Stella cometa vi. idus Junii apparuit, et per iii. ebdomadas visa est lucere.

A.D. 1111. The emperor Henry V. at Rome. § 190. Anno MCXI. Henricus rex Teutonicorum Romam venit, Paschalem papam cepit, et in custodia posuit. Sed postmodum ad pontem via Salaria, ubi Paschalem festivitatem in campo celebraverunt, pacem cum eo fecit. Hoc autem modo reconciliatio inter regem et dominum papam facta est. Et hoc est juramentum regis.

Convention between him and pope Paschal. "Ego Henricus rex liberos dimittam iiii. vel v. feria "proxima dominum papam, et episcopos, et cardinales, et "omnes captivos; et obsides, qui pro eo vel cum eo capti "sunt, securos perduci faciam intra portas Transtiberinæ "civitatis, nec ulterius capiam aut capi permittam eos qui "in fidelitate domini papæ Paschalis permanent, et populo Flor. 61. "Romano, et Transtiberinæ et Insulæ civitatis, pacem et "securitatem servabo tam per me quam per meos, et in "personis, et in rebus, qui pacem mihi servaverint. Dom- "num papam Paschalem fideliter adjuvabo ut papatum "quiete et secure teneat. Patrimonia et possessiones Romanæ "ecclesiæ quæ abstuli restituam, cuncta quæ habere debet "more antecessorum meorum recuperare et tenere adjuvabo "bona fide, et domno papæ Paschali obediam, salvo honore "regni et imperii, sicut catholici imperatores catholicis "pontificibus Romanis. Hæc omnia servabo bona fide, sine "fraude et malo ingenio." Et isti sunt juratores ex parte ipsius regis: Fredericus Coloniensis archiepiscopus, Gebehardus episcopus Tridentius, Burchardus Monasteriensis episcopus, Bruno Spirensis episcopus, Albertus cancellarius, comes Herimannus, Fredericus comes Palatinus, Berengarius comes, Fredericus comes, Bonefacius marcio, Albertus comes de Blandriaco, Fredericus comes, Godefridus comes, Warnerius marcio.

Attestations of German prelates and princes.

Conventio secunda inter papam et regem.

The pope yields to the emperor Domnus papa Paschalis secundus concedet domino regi Henrico, et regno ejus, et privilegio suo sub anathemate con-

firmabit et corroborabit, episcopo vel abbate libere electo sine symonia assensu regis, quod dominus rex cum[1] annulo et virga investiat. Episcopus autem vel abbas a rege investitus libere accipiat consecrationem ab episcopo ad quem pertinuerit. Siquis vero a clero et populo eligatur, nisi a rege investiatur, a nemine consecretur; et archiepiscopi et episcopi libertatem habeant consecrandi a rege investitos. Super
Flor. 62. his etiam domnus papa Paschalis non inquietabit regem Henricum, nec ejus regnum et imperium.

the right of investing by ring and crosier,

Hoc sacramentum est ex parte papæ.

Dominus papa Paschalis non inquietabit dominum regem Henricum, nec ejus imperium vel regnum, de investitura episcopatuum vel abbatiarum, neque de injuria sibi illata et suis, neque aliquod malum reddet sibi vel alicui personæ pro hac causa. Et penitus in personam regis Henrici nunquam anathema ponet; nec remanebit in domino papa quin coronet eum, sicut in ordine[a] continetur, et regnum et imperium officii sui auxilio eum tenere adjuvabit pro posse suo, et hoc adimplebit domnus papa sine fraude et malo ingenio.

and engages to condone past injuries and employ no censures against him.

Hæc sunt nomina illorum episcoporum et cardinalium qui præcepto domni papæ Paschalis secundi privilegium et amicitiam sacramento confirmaverunt domino imperatori Henrico. Petrus Portuensis episcopus, Centius Sabiniensis episcopus, Rodbertus cardinalis Sancti Eusebii, Bonefacius cardinalis Sancti Marci, Anastasius cardinalis Sancti Clementis, Gregorius cardinalis sanctorum apostolorum Petri et Pauli; item Gregorius cardinalis Sancti Crisogoni, Johannes cardinalis Sanctæ Potentianæ, Risus cardinalis Sancti Laurentii, Reinerus cardinalis Sanctorum Marcellini et Petri, Vitalis cardinalis Sanctæ Balbinæ, Duizo cardinalis Sancti Martini, Teodbaldus cardinalis Sancti Johannis et Pauli, Johannes diaconus Sanctæ Mariæ in scola Græca.

Attestations of the cardinals.

---

[1] *eum*, Flor.

---

[a] That is, in the ancient "Ordo Romanus," which is now represented by the Cærimoniale and Pontificale Romanum.

Istud est privilegium domni papæ, quod fecit imperatori de investituris episcopatuum.

Papal grant or privilege to the emperor respecting investitures.

§ 191. Paschalis episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Henrico glorioso Teutonicorum regi, et per Dei operis gratiam Romanorum imperatori Augusto, salutem et apostolicam benedictionem. Regnum vestrum sanctæ Romanæ ecclesiæ singulariter cohærere dispositio divina constituit. Prædecessores vestri, [cum] probitatis cum prudentiæ amplioris gratia, Romanæ urbis coronam et imperium consecuti sunt. Ad cujus videlicet coronæ et imperii dignitatem tuam quoque personam, fili charissime Henrice, per sacerdotii nostri ministerium divina majestas provexit. Illam igitur dignitatis prærogativam, quam prædecessores nostri vestris prædecessoribus catholicis imperatoribus concesserunt, et privilegiorum paginis confirmaverunt, nos quoque dilectioni tuæ concedimus, et præsentis privilegii pagina confirmamus; ut regni tui episcopis vel abbatibus, libere præter violentiam et symoniam electis, investituram virgæ et annuli conferas. Post investitutionem vero canonice consecrationem accipiat ab episcopo ad quem pertinuerit. Si quis autem a clero et populo præter tuum assensum electus fuerit, nisi a te investiatur, a nemine consecretur. Sane episcopi vel archiepiscopi libertatem habeant a te investitos episcopos vel abbates canonice consecrandi. Prædecessores enim vestri ecclesias regni sui tantis regalium suorum beneficiis ampliarunt, ut regnum ipsorum[1] episcoporum maxime vel abbatum præsidiis[2] oporteat communiri, et populares dissensiones, quæ in electionibus sæpe contingunt, regali oporteat majestate compesci. Quamobrem prudentiæ et potestativæ curæ debes sollicitius imminere, ut Romanæ ecclesiæ celsitudo et cæterarum salus, præstante Domino, beneficiis et servitiis conservetur. Si qua igitur ecclesiastica vel secularis persona hanc nostræ concessionis paginam temerario ausu pervertere tentaverit, anathematis vinculo, nisi resipuerit, innodetur, honoris quoque ac dignitatis suæ periculum patiatur. Observantes autem misericordia divina custodiat, et personam potestatemque tuam ad honorem suum et gloriam feliciter imperare concedat.

Flor. 63. Flor. 64.

---

[1] *ipsum*, Flor. | [2] *prædiis*, Flor.

His conventionibus et juramentis inter dominum papam et imperatorem in Paschali festivitate facta est concordia. Deinde Romam idus Aprilis imperator[1] venit. Quem papa in ecclesia Sancti Petri missam celebrans . . imperatorem[2] consecravit, et ei omnibusque suis absolutionem fecit, et omnem injuriam sibi factam condonavit.

Rex Anglorum Henricus Flandrenses qui Northymbriam incolebant cum tota supellectili sua in Waloniam transtulit, et terram quæ Ros nominatur incolere præcepit. Novum autem monasterium quod infra murum Wintoniæ erat, agente Willelmo Wintoniæ episcopo, rex extra murum construi jussit, et non multo post mare transiit. Hoc anno hiems asperrima, fames valida, mortalitas hominum, pestis animalium agrestium simul et domesticorum, et strages avium extitit permaxima. Migration of Flemings to Wales.

Actio concilii contra hæresim de investitura.

§ 192. Anno MCXII., anno pontificatus domni papæ Paschalis secundi xiii., indictione quinta, mense Martio, xv. kal. Aprilis, celebratum est Romæ concilium Lateranis in basilica Constantiniana.[a] In qua[3] cum domnus papa resedisset,[4] cum archiepiscopis, episcopis, et cardinalibus, et varia multitudine clericorum et laicorum, ultima[5] die concilii, facta coram omnibus professione catholicæ fidei, ne quis de fide ipsius dubitaret, dixit: "Amplector omnem divinam Scripturam, " scilicet Veteris ac Novi Testamenti, legem a Moyse scrip- " tam, et a sanctis Prophetis. Amplector quatuor Evangelia, " septem canonicas Epistolas, Epistolas gloriosi doctoris beati " Pauli Apostoli, sanctos canones Apostolorum, quatuor Con- " cilia universalia sicut quatuor Evangelia, Nicenum, Ephe- " sinum, Constantinopolitanum, Calcedonense; Antiochenum " Concilium, et[6] decreta sanctorum patrum Romanorum " pontificum, et præcipue decreta domini mei papæ Gre- A.D. 1112. Council at Rome. The Pope's profession of belief. Flor. 65.

1 *rex*, Flor.
2 *in imp.*, Flor.
3 *quo*, Flor.
4 *rediisset*, Flor.
5 *sexta*, Baron.
6 *Antioch. . . . et*, omittit Baronius.

a Baronius took his version of the acts of this council from the Life of pope Paschal by Nicholas of Aragon.

"gorii vii., et beatæ memoriæ papæ Urbani. Quæ ipsi "laudaverunt, laudo; quæ ipsi tenuerunt, teneo; quæ con-"firmaverunt, confirmo; quæ damnaverunt, damno; quæ "repulerunt, repello; quæ interdixerunt, interdico; quæ "prohibuerunt, prohibeo, in omnibus et per omnia, et in "his semper perseverabo."

Quibus expletis surrexit pro omnibus Gerardus Engolismensis episcopus, legatus in Aquitania, et communi assensu domini papæ Paschalis totius[que] concilii coram omnibus legit hanc scripturam.

The council condemns and annuls, as extorted from the pope by force, the privilege lately granted to the emperor.

"Privilegium illud, quod non est privilegium, sed vere "debet pravilegium dici, pro liberatione captivorum et eccle-"siæ a domino Paschali papa per violentiam regis Henrici "extortum, nos omnes, in hoc sancto concilio cum domino "papa congregati, canonica censura et ecclesiastica auctori-"tate, judicio Sancti Spiritus damnamus, et irritum esse "judicamus, atque omnino quassamus, et ne quid auctori-"tatis et efficacitatis habeat, penitus excommunicamus. Et "hoc ideo damnatum est, quia in eo privilegio continetur, "quod electus[1] a clero et populo a nemine consecretur nisi "prius a rege investiatur, quod est contra Sanctum Spiri-"tum et canonicam institutionem."

Names of the archbishops and principal bishops who attended the council.

Perlecta vero hac carta, acclamatum est ab universo concilio, Amen, Amen, Fiat, Fiat. Archiepiscopi qui cum suis suffraganeis interfuerunt hi sunt: Johannes patriarcha Veneticus, Senues Capuanus,[2] Landulfus Beneventanus, Almaphitanus,[3] Regitanus,[4] Hidrontinus,[5] Brundulfinus,[6] Capsanus,[7] Flor. 66. Girontinus;[8] et Græci, Rosanus,[9] et archiepiscopus Sanctæ Severinæ. Episcopi quoque . . . .[10] Petrus Portuensis,[11] Leo Hostiensis, Cono Prænestinus, Gerardus Engolismus, Galo Leonensis,[12] legatus pro Bituricensi et Viennensi archiepiscopis,[13] Rogerus Vulturnensis,[14] Gaufridus

---

[1] *el. canonice,* Flor.

[2] *L. Capuanus,* Baron.

[3] *A. Amalphitanus,* Bar., Flor.

[4] *H. Rheginensis,* Bar.

[5] *Hydruntinensis,* Bar.

[6] *Brundusiensis,* Bar.

[7] *Cosentinus,* Bar.

[8] *Geruntinensis,* Bar.

[9] *Rossanensis,* Bar.; sequitur "Segobiensis."

[10] *Centius Savinensis,* Flor.

[11] *G. Portuensis,* Bar.

[12] *G. Legoniensis,* Bar.

[13] *G. Vien. archiepiscopus,* Bar.

[14] *R. Volateranus,* Bar.

Senensis, Rollandus Populiensis,[1] Gregorius Terracinensis, Willelmus Trojanus,[2] Gibinus Siracusanus, legatus pro omnibus Siculis, et alii fere C. episcopi. Siguinus et Johannes Tusculani[3] episcopi, cum essent Romæ illa die, concilio non interfuerunt; qui postea, lecta damnatione pravilegii, consenserunt et laudaverunt.

§ 193. Hoc anno, scilicet MCXII., Thomas archiepiscopus Hagustaldensem ecclesiam pœne in solitudinem redactam, et in portionem cujusdam præbendæ ecclesiæ Eboracensi datam doluit. Hanc ut honestaret frequentia religiosorum, kalend. Novembris posuit in ea canonicos regulares, quibus præfuit primus prior Aschatillus, canonicus de Hunteduna, vir omnibus amabilis. Samson . . . . Wigornensis episcopus iii. non Maii, die Dominica obiit. Rex, Anglorum Henricus comitem Rodbertum de Belesmo captum in Keresburga mense Octobri in custodia posuit.

Hexham is given to regular canons.

Death of bishop Samson.

A.D. 1113. Anno MCXIII. monachi Tironenses[a] in Angliam venerunt, x. annos antequam Savinienses venerunt in Angliam.[b] Monachi Tironenses in terra David regis Scotiæ apud Seleschirche venerunt, et ibi per annos xv. manserunt. Civitas Wigorna cum principali ecclesia, et omnibus aliis, et castello, xiii. kal. Julii feria v. igne cremata est. De monachis unus monasterio utillimus, cum duobus servientibus et xv. de civibus, igne combusti sunt. Rex Anglorum Henricus mense Julio Angliam rediit, et comitem Rodbertum de Belesmo de Normannia ductum apud Werham in artissima posuit custodia. . . . . Teulfus regis capellanus . . . . Wigornensem episcopatum apud Windeshoram suscepit.

Flor. 66.

Worcester burnt.

Theowulf bishop of Worcester.

---

1 *R. Popubre*, Bar.; *Populoniensis*, Flor.

2 Om. Bar.

3 *Tusculanus*, Flor.

---

a The monks of Tiron were founded by Bernard, a disciple of Robert d'Arbrissel, in 1113. See Hélyot, "Ordres Monastiques."

b This sentence is at the foot of the second column of the page, with a reference to the date; the next sentence is below the *first* column of the same page, with no reference.

A.D. 1114. Henry marries his daughter to the emperor.

Anno MCXIIII. Henrico Romanorum imperatori Mathildis Flor. 67.
filia regis Anglorum Henrici, viii. idus Januarii, Mogontiæ desponsata et in imperatricem est consecrata. Thomas Eboracensis archiepiscopus, vir eximiæ religionis, vi. kal. Martii feria iii. obiit. Qui, cum cæteris sanctarum virtutum operibus, etiam in virginitatis puritate perrexit ad Dominum. Quanta vero morum probitate et vitæ innocentis puritate ante episcopatum et in episcopatu enituerit, nullis humanis verbis digne explicari posse arbitror. Hrofensis episcopus Radulfus vi. kal. Maii, die Dominica, ad archiepiscopatum Cantuariensem apud Windelshoram eligitur. Civitas Cicestra[1] cum principali monasterio per culpam incuriæ iii. non. Mai, feria iii., flammis assumpta est. Turstinus regis capellanus ad Eboracensem archiepiscopatum die Assumptionis Sanctæ Mariæ eligitur Wintoniæ, et Arnulfus abbas de Burh ad Hrofensem ecclesiam eligitur episcopus. Rex Anglorum Henricus, postquam exercitum in Waloniam duxit, ante festivitatem Sancti Michaelis mare transiit. Fluvius Medewage vocatus per nonnulla milliaria vi. idus Octobris ita a se defecit, ut in medio alveo sui etiam parvissimæ naves ob penuriam aquæ elabi aliquatenus minime possent. Tamisia nihilominus illa die eidem defectui patuit. Nam inter pontem et regiam Turrim, sub ponte etiam, in tantum fluminis ipsius aqua diminuta est, ut non solum equis, sed et innumera hominum et puerorum multitudo illud pedibus transvaderent, aqua vix genua eorum attingente. Duravit hic aquæ defectus a medio noctis præcedentis usque in profundas tenebras noctis subsequentis. Similem quoque aquarum defectum ipso die apud Gernemutham, et in aliis locis per Angliam certo relatu contigisse didicimus.

Death of archbishop Thomas. Ralph the new primate. Thurstan archbishop of York. Strange phenomenon in the Medway and Thames.

A.D. 1115. Severe frost.

§ 194. Anno MCXV. Hoc anno hiems extitit asperima, ita ut omnes fere per Angliam pontes glacie frangerentur. Imperator Henricus postquam Coloniam diu obsedit, et multos suorum campestri prælio perdidit, pacem apud civitatem Nussam[2] Flor. 68.
juramento fecit. Radulfus Dorubernensis archiepiscopus ab Anselmo sanctæ Romanæ ecclesiæ legato, v. kal. Julii, die Dominica, pallium suscepit Cantuariæ, ubi fuere congregati episcopi totius Angliæ. Ipsoque die magno cum honore con-

Consecrations.

---

[1] *Cicestria*, Flor. | [2] *missam*, Twys.

secratus est Teoulfus Wigornensis ecclesiæ episcopus. Wilfridus episcopus de Sancto David in Walonia obiit. Usque ad illum episcopi extiterunt Brittonici. In octavis apostolorum magnum concilium a Cono, Romanæ ecclesiæ cardinali, Catalaunis celebratum est. In quo excommunicavit episcopos qui concilio non interfuere, quosdam vero degradavit, et plurimos abbates baculis privatos deposuit de sedibus, ecclesiasticum illis interdicens officium. Rex Anglorum Henricus mediante Julio mense Angliam rediit. Turgotus quondam Dunelmensis ecclesiæ prior, nunc autem episcopus Scottorum, rediens Dunelmum ibidem vitam finivit. Bernardus, reginæ cancellarius, ad ecclesiam Sancti David in Walonia . . . . . præsul eligitur. . . . . . Reinelmus Herefordensis episcopus circa festivitatem Omnium Sanctorum[1] obiit. Pro quo Goffridus regis capellanus eligitur. Radulfus archiepiscopus Cantuariensis Arnulfum abbatem de Burh ad Hrofensem, et Gaufridum ad Herefordensem ecclesiam die sancti Stephani Martyris episcopos ordinavit in ecclesia Christi Cantuariæ.

Council at Chalons.

Death of Turgot.

Anno MCXVI. Griffinus filius Res verno tempore Waloniæ[2] A.D. 1116.
Flor. 69. prædam egit et castella incendit, quoniam rex Angliæ Henricus particulam de terra patris sui ei dare[3] noluit. Conventio optimatum et baronum totius Angliæ apud Searesberiam xiiii. kal. Aprilis facta est. Qui in præsentia regis Henrici homagium filio suo Willelmo fecerunt, et fidelitatem ei juraverunt. Habita est ibi causa de querela quæ inter archiepiscopum Cantuariensem Radulfum et electum pontificem Eboracensem Turstinum per integrum annum versata fuerat. Hic electus, cum ab ipso pontifice moneretur, ut ecclesiæ Cantuariensi faceret quod debebat, et benedictionem suam ecclesiastico more susciperet, respondit, Benedictionem quidem se libenter suscipere velle, sed professionem quam exigebat, nulla ratione facturum, præter quam beatus papa Gregorius constituit. Nam ipse talem legem inter duos archiepiscopos Angliæ posuit, sed et Honorius papa vi. post eum similiter, ut neuter alteri subjectionis professionem faceret, nisi tantum ut qui prior ordinatus esset quandiu viveret prior haberetur: quod proprium est servorum Dei, ut vera

Great council at Salisbury.

Dispute as to the jurisdiction of Canterbury in regard to York.

How the matter was settled by pope Gregory.

---

[1] *vi. kal. Nov.*, Flor.
[2] *in Walonia*, Flor.
[3] *dari*, Flor.

humilitate sibi invicem acclives sint, et nullus super alium primatus ambitionem exercere velit, sicut Dominus noster, veræ humilitatis prædicator et amator, discipulos suos de hac re litigantes redarguens, dixit eis, "Qui major est vestrum erit omnium minister." Nullus siquidem post beatum Augustinum, (qui non tam archiepiscopus quam apostolus Anglorum dicendus est,) archiepiscoporum Cantuariensium primatum totius Angliæ sibi vendicare præsumpsit usque ad Theodorum archipræsulem, cui propter singularem in ecclesiastica disciplina sollertiam omnes Angliæ episcopi subjici consenserunt, sicut Beda in ecclesiastica historia Anglorum testatur, ita scribens de eo, "Is primus in " archiepiscopis, cui omnes Britanniæ episcopi manus " dare consenserunt." Quamobrem Turstinus nullam aliam subjectionis professionem Cantuariensi pontifici facere voluit, nisi quam beatus papa Gregorius instituit. Rex autem Henricus ubi advertit Turstinum in sua sententia[1] stare, aperte protestatus est, illum aut morem antecessorum suorum, tam in professione facienda quam in aliis dignitati ecclesiæ Cantuariensis ex antiquo jure competentibus, executurum, aut episcopatu Eboracensi cum benedictione funditus cariturum. His auditis, ille sui cordis consilio inpræmeditatius credens, renunciavit pontificatui, spondens regi et archiepiscopo se dum viveret illum non reclamaturum, nec aliquam calumniam inde moturum, quicunque substitutus fuisset. Owinus rex Brittonum occiditur, et rex Anglorum Henricus mare transiit, comitante secum Turstino electo Eboracensi archiepiscopo, sperante se revestituram sui pontificatus recuperaturum, et ex regio jussu benedictionem ab archiepiscopo sine exactione professionis adepturum. Circa mensem Augusti reversus a Roma Anselmus, qui pallium archiepiscopo Cantuariæ Roma detulerat, venit Normanniam ad regem Henricum litteras apostolici deferens, quæ illi vices apostolicas in Anglia administrare concedebant. Quod regno Angliæ brevi innotuit. Unde communi consilio reginæ et nobilium quorumlibet Angliæ, Cantuariensis archi-

The pre-eminence allowed to Theodore was exceptional.

Bed. iv. 2.

The king takes part with the primate.

Flor. 69.

Thurstan will not yield.

The legate Anselm.

Flor. 70.

Archbishop Ralph goes to the king at Rouen.

---

[1] *pervicacia*, Flor.

episcopus Radulfus, emensa festivitate nativitatis Sanctæ Mariæ, mare transiit, regem adiit, illumque Rotomagi consistentem reperit, et cum ipso de negotiis pro quibus venerat juxta rerum ordinem diligenter agens, ad consilium ejus Romani itineris viam ingreditur.

§ 195. Anno MCXVII. secundum regis Henrici præceptum apud Cirencestram[a] novum opus est inceptum. Apud Longobardiam magno terræ motu facto, et, ut testati sunt qui novere, xl. dierum spatio durante, plurima domorum ædificia corruere, et, quod visu dictuque constat mirabile, villa quædam pergrandis mota est repente de statu proprio, jamque ab omnibus in longe remoto consistere cernitur loco. Mediolani dum patriciæ dignitatis viri de re publica tractantes sub una residerent turri, auribus omnium vox foras insonuit, unum ex illis nomine vocans, et festinato exire rogans. Quo tardante, persona quædam coram apparuit, quæ vocatum virum ut egrederetur prece obtinuit. Exeunte illo, turris repente cecidit, et omnes qui ibidem aderant casu miserabili oppressit. In kal. Decembris extiterunt nimia tonitrua et fulgura: quæ secuta sunt magna pluviarum inundatio et grandinis congelatio, et iii. idus Decembris luna quasi sanguinea et postea obtenebrata apparuit. Rodbertus Cistrensis episcopus . . . . obiit, et Gilebertus abbas Westmonasterii. A.D. 1117. Portents in Lombardy.

Eadmer, 121. Flor. 71. Anno MCXVIII.[b] sacræ memoriæ Paschalis papa xiiii. kal. Febr. defungitur, et loco ejus Johannes quidam Caitæ natus substituitur, et . . . . mutato nomine Gelasius est nuncupatus. Hic in monasterio montis Cassini ab infantia monachus nutritus, et adultus in ministerio venerabilium apostolicorum Desiderii, Urbani, et Paschalis assiduus fuerat, cancellarii officio functus. . . . . Rex vero Teutonicus, qui et Romanus imperator, audito papam huic vitæ decessisse, Romam advolat, et Bracarensem episcopum jam anno præterito ab eodem papa Beneventi excommunicatum, cedente ab urbe Gelasio, papam instituit, et ex Burdino[1] Gregorium A.D. 1118. Death of pope Paschal; Gelasius elected pope. The emperor sets up Burdin bishop of Braga as anti-pope.

[1] *Mauricio*, Flor.

[a] *Cirenceastre*, Flor; probably written in error for "Cicestram," Chichester; see § 193.

[b] In this and the next paragraph Symeon borrows from the continuator of Florence, who in turn borrows from Eadmer.

A.D. 1118. Death of queen Matilda. Affairs in Normandy.

nominat. Mahtildis regina Anglorum apud Westmonasterium kal. Maii obiit, et in ipso monasterio decenter sepulta est. Comes de Mellant Rodbertus obiit. Plures Normannorum quam regi Henrico juraverant fidelitatem postposuerunt, et ad regem Franciæ Lodowicum principesque ejus, adversarios scilicet ipsius naturalis domini sui, non veriti justitiam se transtulerunt.[a] . . . . Præfatus papa Gelasius per mare Burgundiam venit, et adventus ejus mox toti Galliæ innotuit. Cujus in Gallias missa hæc est epistola.

Flor. 71. Eadmer, 122.

Pope Gelasius in France.

He publishes a brief to the church of France, detailing the wrongs that he had suffered from the emperor.

Eadmer, 122.

§ 196. Gelasius episcopus, servorum Dei servus, venerabilibus fratribus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, clericis, principibus, et cæteris per Galliam fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem. Quia vos Romanæ ecclesiæ membra estis, quæ in ea nuper acta sunt dilectioni vestræ significare curavimus. Siquidem post electionem nostram dominus imperator furtive et inopinata velocitate Romam veniens, nos egredi compulit. Pacem postea minis et terroribus postulavit, dicens se facturum quæ posset ubi nos ei juramento pacis certitudinem faceremus. Ad quæ nos ista repondimus. De controversia quæ inter ecclesiam et regnum est, vel conventioni vel justitiæ libenter acquiescimus, ... loco et tempore competenti, videlicet vel Mediolani vel Cremonæ in proxima beati Lucæ festivitate, et fratrum nostrorum judicio vel consilio, qui a Deo sunt judices in ecclesia constituti, et sine quibus hæc causa tractari non potest. Et quoniam dominus imperator a nobis securitatem quærit, nos verbo et scripto ista promittimus, nisi ipse interim impediat: alias enim securitates promittere nec honestas ecclesiæ, nec consuetudo est. Ille enim, die videlicet post electionem nostram quadragesimo quarto, Bracarensem episcopum, anno præterito a domino prædecessore nostro Paschali papa in concilio Beneventi excommunicatum, in matris ecclesiæ invasionem ingessit. Qui etiam, dum per manus nostras olim pallium accepisset, eidem domino nostro et catholicis successoribus ejus, quorum primus ego sum, fidelitatem juravit. In hoc tanto facinore nullum de Romano clero, Deo gratias, imperator socium habuit. Sed Guibertini soli, Romanus de Sancto

---

[a] In Eadmer, this passage on the death of Matilda and the defections in Normandy is placed after the letter of pope Gelasius.

Marcello, Centius qui dicebatur Sancti Grisogoni,[a] et Euzo qui per Daciam multo tempore debacchatus est, tam infamem gloriam celebrarunt. Vestræ igitur experientiæ litterarum præsentium præcepto mandamus, ut super his communi per Dei gratiam deliberatione tractantes, ad matris ecclesiæ ultionem communibus, præstante Deo, auxiliis, sicut oportere cognoscitis, accingamini. Data Caitæ xvii. kal. Febr. . . . .

His discurrentibus per provincias litteris, excitati . . . . potentes quique cum mediocribus occurrere apostolico, et certatim parabant[1] interesse concilio quod ipse disposuit se media Quadragesima Remis celebraturum. Preparations for Council of Rheims.

Flor. 72. Hoc anno ecclesia quædam in Anglia apud villam quæ vocatur Momerfeld a Goffrido Herefordensi episcopo dedicata, omnes qui ad dedicationem venerant domum redibant. Verum post aeris serenitatem quæ prius extiterat nimia, repente cum tonitruo orta est tempestas nimia. Qua perculsi quidam in itinere, dum loco in quem venerant cedere non valerent, subsistebant. Erant numero quinque, tres viri et duæ feminæ. Quarum una ictu fulmineo percussa occubuit, altera vero ab umbilico usque vestigia pedum misere percussa et ignita decidit, viris dumtaxat vix vitæ reservatis. Quinque etiam caballi eorum fulmine perculsi interierunt. Disastrous storm.

§ 197. Anno MCXIX. Gelasius papa apud Cluniacum obiit, A.D. 1119.
Eadmer, 123. ibidemque sepelitur.[b] In cujus locum cardinales aliique Romani qui eum illuc secuti fuerant, Guidonem Viennensem archiepiscopum substituunt, eumque Calixtum nominant. Dumque in Burgundia hæc geruntur, apostolatus Romanæ ecclesiæ a supradicto Gregorio administratur. Super his duobus ita in papatum sublimatis, orbis concussus in studia partium dividitur, atque aliis hunc, aliis istum favore prosequentibus, Death of pope Gelasius; Calixtus II. succeeds.

---

[1] *parabantur*, Eadm.

---

[a] The church of St. Chrysogonus in the Trastevere at Rome gave, and still gives, a title to a cardinal priest.

[b] From this point Symeon makes no more use of Florence, or rather of his continuator.

Deaths of bishops.

gravi ecclesia scandalo percellitur.[a] Goffridus Herefordensis episcopus iiii. non. Febr., et Herbertus Northwicensis xi. kal. obierunt. Terræ motus in pluribus locis per Angliam factus est iiii. kal. Octobris, die Dominica, circa horam diei tertiam.

Council of Rheims.

Calixtus papa xiii. kal. Novembris generale concilium instituit Remis. . . . . Ad hoc concilium multiplex factus est archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, et principum diversarum provinciarum concursus, cum clericorum ac laicorum plebium numerosa multitudine. Numeratæ sunt ibi personarum pastoralium virgæ ccccxxiiii. Inter quos et Turstinus Eboracensis ecclesiæ archiepiscopus electus, vix quandoque licentia a rege impetrata, propter suum proficiscitur negotium. Præmiserat autem rex legatum suum ad apostolicum, quatenus inter alia et hoc ei diceretur, ne Eboracensem electum aut ipse consecraret, aut ab alio nisi ab archiepiscopo Cantuariensi, uti moris esse solebat, sacrari aut juberet aut permitteret. Ad hoc apostolicus; "Ne putet," inquit, "rex me de "negotio de quo agit secus acturum quam ratio exigit.[1] "Nec enim me . . . . ad hoc mea fert voluntas, ut "Cantuariensis ecclesiæ justam dignitatem humiliem." Sed mane facto Dominici, diei præcedentis diem præstituti concilii, Turstino ad benedictionem pontificatus parato, legati Cantuariensis archiepiscopi præsumptuose calumniati sunt, consecrationem Eboracensis archiepiscopi a Cantuariensi debere fieri archipræsule. Ad quod apostolicus; "Nullam," inquit, "injustitiam ecclesiæ Cantuariensi facere volumus, sed salva . . . . . . illius "dignitate,[5] quod proposuimus, exequemur." Consecratus est itaque ab apostolico.

Eadmer, 124.

Archbishop Thurstan attends it.

Correspondence on his affair between the pope and the king.

Eadmer, 125.

Eadmer, 125.

Consecration of Thurstan.

Decrees of the council.

Postera die residentibus ordine in concilio ecclesiasticorum graduum personis, assidente quoque rege Fran-

---

[1] *quam ipse velit*, Eadm.
[2] *salva justitia et dignitate illius*, Eadm.

---

[a] The substance of these nine lines is in Eadmer 123, but Symeon tells it in his own words.

corum Ludowico multisque aliis principalibus viris, ex consensu cunctorum renovantur patrum statuta de statuendis, et recisa de recidendis, quorum hic sunt quinque capitula : A.D. 1119.

Quæ sanctorum patrum sanctionibus de pravitate symoniaca stabilita sunt, nos quoque Sancti Spiritus judicio et auctoritate sedis apostolicæ confirmamus. Si quis ergo vendiderit aut emerit, vel per se vel per quamlibet summissam personam, episcopatum, abbatiam, decanatum, archidiaconatum, presbyteratum, præposituram, præbendam, altaria, vel quælibet ecclesiastica beneficia, promotiones, ordinationes, consecrationes, dedicationes ecclesiarum, clericalem tonsuram, sedes in choro, aut quælibet ecclesiastica officia, et vendens et emens dignitatis et officii sui ac beneficii periculo subjaceat. Quod nisi resipuerit, anathematis mucrone perfossus ab ecclesia Dei quam læsit modis omnibus abscidatur. Simony.

Episcopatuum, abbatiarum, aut quarumlibet ecclesiasticarum possessionum investituram per manum laicum fieri penitus prohibemus. Quicunque igitur laicorum deinceps investire præsumpserit, anathematis ultioni subjaceat. Porro qui investitus fuerit, honore quo investitus est absque spe recuperationis omnimodis careat. Lay investiture.

Universas ecclesiarum possessiones, quæ liberalitate regum, largitione principum, vel oblatione quorumlibet fidelium eis concessa sunt, inconcussas in perpetuum et inviolatas esse decernimus. Quod siquis eas abstulerit, aut invaserit, aut potestate tyrannica detinuerit, juxta illud beati Symmachi capitulum anathemate perpetuo feriatur.[a] Expropriation.

Nullus episcopus, nullus presbyter, nullus omnino de clero ecclesiasticas dignitates vel beneficia cuilibet et Benefices not to be made hereditary.

---

[a] The reference appears to be to a decree of pope Symmachus, "De "bonis ecclesiæ non alienandis," passed in a synod held at Rome in 502, (Baronius, vol. ix.; Ciaconius, *Vitæ Pontificum*, p. 140.

A.D. 1119. Fees. quasi jure hæreditario derelinquat. Illud etiam adjicientes præcipimus, ut pro baptismatis, crismatis, olei sacri, et sepulturæ acceptione, et infirmorum visitatione, vel unctione, nullum omnino pretium exigatur.

Incontinence. Presbyteris, diaconibus, et subdiaconibus concubinarum et uxorum contubernia prorsus interdicimus. Si qui autem hujusmodi reperti fuerint, ecclesiasticis et officiis priventur et beneficiis. Sane si neque [sic] inmunditiam suam correxerint, communione careant Christiana.

Demands of the pope and council; the emperor grants all but the last. § 198. Hæc concilii decreta imperatori Henrico, cum non longe abesset ex concilio, primum per honestas personas, ad ultimum per ipsum apostolicum mandantur, ut ante separationem concilii notum esset, utrum ecclesiis per regnum et singulas quasque sibi subjectas provincias consentiat canonicas electiones, videlicet ut episcopi et abbates eligantur ab ecclesia, et liberas consecrationes, ut ubi et a quibus oporteat electi consecrentur, et investituram ecclesiarum, ut per investituram pastoralis virgæ et annuli per ostium Christum ingrediantur, et investituram rerum ecclesiasticarum, ut de rebus ad ecclesias pertinentibus nihil omnino sibi laicalis exigat persona. Ad hæc ille respondit, nihil in his se prætermissurum quod sui juris esse suorum sibi contulit antiqua consuetudo progenitorum. Quandoque tamen, flexus auctoritate generalis concilii, tria illa priora concessit, ultimum vero, scilicet investituram rerum ecclesiasticarum, concedere noluit. Quapropter, reverso ad concilium papa, excommunicatus decernitur. Quod cum quidam in concilio ægre ferrent, sententiam protulit Apostolicus, ut, qui in hoc scandalizentur, exeuntes a fratrum consortio separarentur: proposito de illis septuaginta exemplo, qui cum de carne Domini manducanda et sanguine bibendo scandalizarentur, retro abierunt, et jam cum illo non ambulabant. Et quoniam, inquit, qui non colligit cum Domino spargit, et qui non est cum eo adversus illum

Excommunication pronounced against him. (margin note beside "rerum ecclesiasticarum, concedere noluit")

Joh. vi. 66.

est, illam inconsutilem tunicam desuper contextam, A.D. 1119.
scilicet sanctam ecclesiam, qui nobiscum sentiendo indiscissam servare nolunt, dissentiendo a nobis discindere contendunt. Talia sermocinante Apostolico, illico omnes in eundem cum cæteris consensum reducti, in imperatorem Henricum excommunicationis sententiam jaculantur. Tandem post dies aliquot dissoluto concilio, offensus rex Anglorum Turstino archiepiscopo, quod præter consensum suum se ab Apostolico con-
Eadmer, 125. secrari fecisset, interdixit ei reditum in omnem suæ dominationis locum. . . . . Post hæc papa Calixtus Gisortium venit; quo ad ejus colloquium rex Anglorum occurrit. Acta . . . . . sunt multa inter illos, quorum gratia par erat tantas convenisse personas. Inter quæ rex a papa impetravit, ut omnes consuetudines quas pater suus in Normannia et in Anglia habuerat sibi concederet, et maxime ut neminem aliquando legati officio in Anglia fungi permitteret, si non ipse, aliqua præcipua querela exigente,
Eadmer, 126. quæ ab . . . . episcopis regni sui terminari non posset, hoc fieri a papa postularet. Quibus omnibus pro statu temporis definitis, papa rogat regem Turstino amicum fieri, eumque pontificatui ad quem ipsum sacraverat pro amore suo restitui. At rex hoc se dum viveret non facturum in sua fide spopondisse confessus est. Ait, "Ego Apostolicus sum, et si feceris quod "postulo ab hac fidei sponsione te absolvam." "Tractabo "de hoc," ait, "et quod consilii mei tenor invenerit "tibi notificabo." Hinc a papa recessit. Cui per internuntios . . . . de negotio ita respondit; "Pro amore "vestro qui tantopere postulatis, ea conditione Turstinum admitto in pontificatum, ut subjectionem "quam prædecessores ejus fecerant, ecclesiæ Cantuariensi faciat, aliter me regnante Eboracensi ecclesiæ "non præsidebit." His ita gestis, abeunte Apostolico, Turstinus remansit in Gallia.[a] Willelmus filius Regis

Meeting between the pope and king Henry.

Papal legates in England.

The case of archbishop Thurstan.

The king insists on his professing subjection to Canterbury.

---

[a] Eadmer writes on this matter with great soreness, and does not scruple to say that Thurstan obtained a favourable decision at Rome by bribery. Symeon is careful of the honour of his metropolitan.

Marriage of prince William.

Henrici et Mahtildis reginæ accepit uxorem filiam comitis Andegavensium.

A.D. 1120. Meeting of Henry and Louis.

§ 199. Anno MCXX. Rex Anglorum Henricus et rex Francorum Ludowicus, post multa suarum partium detrimenta, die præstituta ineunt colloquia. Quo ex consensu concordiæ peracto, jussu regis Henrici filius ejus Willelmus, facto regi Francorum hominio, Normanniæ sub illo suscipit principatum. Ita redeuntibus in pacem regibus, tota tumultuantis Normanniæ seditio comprimitur, et qui contra dominum suum Henricum regem arma levaverant, curvata sub ejus dominium cervice redeunt. Et quoniam in concordia regum facienda archiepiscopus Turstinus vigilantem se ac diligentem exhibuit, hac sui efficacia proniorem ad sese recipiendum regis animum inflexit. Ad hoc epistola Apostolici ad regem jam parantem redire in Angliam directa, Turstinum archiepiscopum suscipere et in suam præcepit ecclesiam omni postposita excusatione restituere. Sed ad hoc præceptum quid potissimum respondeat rex distulit, donec redisset in Angliam; ubi, congregato concilio, quid facto opus esset maturius perquireret. Normanniæ principes, jubente rege, filio suo Willelmo jam tunc xviii. annorum hominium faciunt, et fidelitatis securitatem sacramentis affirmant.

Pacification of Normandy.

Conduct of Thurstan.

The Norman barons do homage to the prince.

Henry returns to England.

Itaque rex, omnibus qui contra se insurrexerant vel devictis vel repacificatis, cunctisque ad votum prospere peractis, quinto profectionis suæ anno necdum completo, lætior solito, in Angliam multo [a] revehitur. Delegaverat autem filio cunctoque illius comitatui navem qua nulla in tota classe videbatur melior, sed, ut eventus ostendit, nulla infelicior. Patre namque præeunte, paulo tardius sed infelicius sequebatur filius.

---

[a] Hoveden, i.e. the Durham book, supplies "navigio."

Nave quippe, non longe a terra, in ipso velificationis impetu super scopulos in ipso exitu delata ac dissoluta, filius regis cum omnibus qui secum erant interiit, vi. kal. Decembris, feria v., noctis initio, apud Barbafflot. Mane facto, thesaurus regis qui in navi fuerat invenitur per arenas, corpora vero pereuntium nulla. Perierunt cum filio regis frater suus Ricardus nothus comes, cum filia regis quæ fuerat uxor Rotronis, et Ricardus comes Cestrensis cum uxore sua nepte regis, sorore Theobaldi comitis nepotis regis. Periit et Othoel magister filii regis, et Goffridus Ridel, et Rodbertus Malduit, et Willelmus Bigot, multique alii principales viri; nobiles quoque feminæ quamplures, cum regiis pueris non paucis, militaris numeri cxl., et nautarum l., cum tribus gubernatoribus navis. Solus quidam macellarius tabula naufragii pendens evasit. Rex vero prospero cursu Angliam attingens, alium portum intrasse putabat filium, sed die tertio de illius interitu tristi perturbatur nuntio. Et quidem primo subito casu veluti pusillanimis deficiebat; sed mox, dissimulato dolore, regios animos ex contemptu resumpsit fortunæ. Illum quippe solum ex legitimo conjugio susceptum regni post se hæredem constituerat.

Loss of the White ship: Prince William, and all on board perish.

The king hears of the disaster.

§ 200. Anno MCXXI. Concilio totius Angliæ ante purificationem Sanctæ Mariæ apud Winderesoram adunato, Henricus rex filiam Godefridi ducis Luvaniæ Adelinam matrimonio sibi junxit. Ricardus capellanus regis ad Herefordensis, et Rodbertus Peccator alius capellanus ad Coventrensis ecclesiæ præsulatum eligitur. Herbertus elemosynarius Westmonasterii Sancti Petri [in abbatem] ejusdem loci eligitur. Edmerus, Cantuariensis ecclesiæ monachus, præcedenti anno electus ad episcopatum ecclesiæ Sancti Andreæ gentis Scottorum, deposita intentione regendi episcopatum, revertitur ad locum suum. Gwillelmus de Campellis, Catalawensis episcopus, viii. diebus ante

A.D. 1121. Henry marries Adelais of Louvain.

Ecclesiastical events.

Death of William of Champeaux.

A.D. 1121. exitum, suscepto habitu monachico vita decedit xv. kal. Februarii.

Canal from Torksey to Lincoln. Works of the bishop of Durham.

Eodem anno Henricus rex, facto longa terræ intercisione fossato a Torkeseie usque Lincolniam, per derivationem Trentæ fluminis fecit iter navium.[a] Ranulfus Dunelmensis episcopus murum incepit a boreali parte cancelli ecclesiæ, et perduxit ad arcem usque castelli. Tunc et castellum apud Northam incepit, super ripam Twedæ, in loco qui Ethamesforda dicitur.

The monks of Durham claim Tynemouth, granted to them, they assert, by earl Waltheof.

§ 201. Monachi Dunelmenses, facta de ecclesia quæ est in Tynemutha proclamatione in capitulo Sancti Petri Eboraci, præsentibus episcopis Turstino prædicto, Ranulfo Dunelmensi, et Homo Sancti Ebroini, aliisque multis, hanc sui juris fuisse conquesti sunt ex concessione Waltheofi comitis, quando consobrinum suum, scilicet materteræ suæ filium, Morkarum puerum parvulum eis ad nutriendum Deo in Gyrwensi monasterio contradidit.[b] Quem sic eis in ipsa ecclesia de Tynemutha commendatum, inde ad Gyruum navigio ipsi monachi perducentes, diligenter nutrire, et in Dei servitium educare studuerunt. Ab hoc, inquiunt, tempore nostri fratres monachi Gyrwenses curam illius loci susceptam gesserunt, Edmundo ac postmodum Eadredo, monachis illorum, ipsi ecclesiæ deservientibus, cum presbytero Elwaldo, qui et canonicus Dunelmensis ecclesiæ fuerat, unde et ad Dunelmum, quotiens suæ vicis ebdomada imminebat, ad celebrandas per ebdomadam missas transire consueverat. Wlmarum quoque, nostræ congregationis monachum, aliosque per vices fratres, qui ibidem officia divina per-

They had served the church during their stay at Jarrow.

[a] This operation was probably only a clearing out of the Foss Dyke, which was originally a Roman work, and is known to have been cleared out and improved under Henry I. See Hughes, *Geogr. of Brit. Hist.* 385.

[b] See above, p. 209.

agerent, illuc de Girwa transmissos meminimus. Ossa Sancti Oswini etiam, ut placuit, pro tempore ad se in Giruum fratres nostri transtulerunt, indeque in priorem locum cum voluerunt reportarunt. Postremo, cum Albrius honorem comitatus suscepisset, ipse quoque nobis in Dunelmum translatis eundem locum donavit. Unde mox, ex capituli totius sententia, monachus noster Turchillus illuc mittitur, qui renovato ecclesiæ ipsius culmine, per multum tempus habitavit ibidem, donec postea a Rodberto de Mulbreio comite, propter odium quod contra episcopum Willelmum habuerat, per ministros ipsius comitis Gumerum et Rodbertum Taca violenter expelleretur. Non multo post abbas monasterii Sancti Albani Paulus prædictam ecclesiam a comite impetravit, quam visurus cum venisset Eboracum, Turgotus, qui tunc Dunelmensis ecclesiæ prioratum gerebat, missis illuc monachis et clericis, in præsentia archiepiscopi Thomæ senioris, multarumque magnæ reverentiæ personarum, canonica illum auctoritate prohibuit, ne locum juris ecclesiæ Dunelmensis sibi usurparet, et sic sacrorum canonum et fraternæ caritatis violator existeret. At ille indigna respondens, illud prohibitum nihili pendit. Sed cum illo pervenisset, correptus infirmitate, Vol. I., p. 219 dum rediret, non longe ab Eboraco in Seterintun vitam terminavit. Taliter ecclesiam de Tinemutha amisimus.

The relics St. Oswin had been at their disposal, and earl Albri had confirmed the grant, but earl Robert de Mowbray expelled the monk in charge, and gave the place to the abbot of St. Alban's, who, visiting it against the protest of prior Turgot, was taken ill and died on his return southward.

Hæc querimonia facta Eboraci, media ferme Quadragesima, replicatur paulo post in ebdomada Paschali feria iv. idus Aprilis Dunelmi, coram magno conventu principalium virorum, qui tunc forte propter negotia quædam illuc confluxerunt, scilicet Rodbertus de Brys, Alanus de Perceio, Walterus Espec, Forno filius Sigulfi,[a] Rodbertus de Wituila, Odardus vicecomes Northymbrensium, cum majoribus ejusdem comitatus, aliique

The monks' claim again, brought forward at Durham,

[a] Mr. Hinde says that Sigulfi is a mistake for Ligulfi.

A.D. 1121.

and supported by Arnold de Percy, who testifies that earl Robert repented of his injustice.

quamplures. Coram horum frequentia cum suas monachi depromerent querelas, ecce Harnoldus de Perceio, vir genere et divitiis notus, et in veritate asserenda constans, exurgens, in testimonium veritatis affirmabat coram omnibus, et audisse se et vidisse comitis pœnitentiam super hanc injuriam quam Sancto Cuthberto violenter irrogaverat. "Cum," inquit, "captus comes "in loco quem Sancto Cuthberto abstulerat, propter "inflicta sibi vulnera in feretro delatus esset Dunel-"mum, rogavit ut sibi liceret ad orandum ecclesiam "intrare. Quod cum sibi a baronibus non permitte-"retur, in lacrimas resolutus, et ad ecclesiam respi-"ciens cum gemitu, ait, 'O Sancte Cuthberte, juste "'has calamitates patior, quia in te et in tuos pec-"'cavi. Hæc est tua super meam vitæ nequitiam "'vindicta. Precor te, sancte Dei, miserere mei.'"

still no redress can be obtained.

His auditis, omnes injuste actum esse contra Dunelmensem ecclesiam dicebant: et licet res in præsenti corrigi nequiverit, tamen prudenter hanc calumniam pro futuro tempore coram tot virorum frequentia factam asserebant.

The pope having menaced the king and the primate with an interdict,

§ 202. Epistola Calixti papæ super Turstinum, directa ad regem Henricum et Radulfum Cantuariensem archiepiscopum, ipsi episcopale atque sacerdotale interdicit officium, et tam in matrice Cantuariensi quam Eboracensi ecclesiis, cum suis parochiis, divina omnia officia celebrari, cum sepultura mortuorum prohibet, præter baptisma infantum et pœnitentias morientium, nisi infra unum mensem post acceptionem ipsius epistolæ Turstinus sine exactione professionis in suam restituatur ecclesiam. Quare a rege revocatus in Angliam, mox in suum reducitur archiepiscopatum.

Thurstan is admitted to his see.

Letter of pope Calixtus on the capture of the antipope.

Hoc anno, peracto Paschali festo, Calixtus papa cum multa manu ab urbe digressus tamdiu Sutrinam civitatem obsedit, donec et Burdinum et locum ipsum cepisset; sic epistola subdita planius edocet:—

"Calixtus episcopus, servus servorum Dei, dilectis
" fratribus et filiis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus,
" prioribus, et cæteris tam clericis quam laicis beati
" Petri fidelibus per Gallias constitutis, salutem et
" apostolicam benedictionem. Quia derelinquit popu-
" lus Domini legem ejus, et in judiciis ejus non am-
" bulat, visitat Dominus in virga iniquitates eorum,
" et in verberibus peccata eorum. Paternæ tamen
" conservans viscera pietatis, de sua confidentes miseri-
" cordia non relinquit. Diu siquidem, peccatis exi-
" gentibus, per illud Teutonicorum regis idolum, Bur-
" dinum videlicet, fideles ecclesiæ conturbati sunt, et
" alii quidem capti, alii usque ad mortem carceris
" maceratione afflicti sunt. Nuper autem, festis Pa-
" schalibus celebratis, cum peregrinorum et pauperum
" clamores nos ferre penitus non possemus, cum eccle-
" siæ fidelibus ab urbe digressi sumus, et tamdiu
" Sutrinam civitatem obsedimus, donec divina poten-
" tia et supradictum ecclesiæ inimicum Burdinum, qui
" diabolo nidum ibidem fecerat, et locum ipsum in
" nostram omnino tradidit potestatem. Rogamus ita-
" que caritatem vestram, ut pro tantis beneficiis una
" nobiscum Regi regum gratias referatis, et in catho-
" licæ matris ecclesiæ obedientia et servitio constan-
" tissime maneatis, retributionem debitam in præsenti
" et in futuro ab omnipotente Domino per ejus gra-
" tiam recepturi. Rogamus etiam ut has litteras nos-
" tras alter alteri præsentari, omni remota negligentia,
" faciatis. Data Sutrii vi. kal. Maii."

Uxor quondam Willelmi submersi filii regis Henrici, filia Fulconis comitis Andegavensis, rogante patre, remittitur patriam a rege. Filii regis Walanorum, audita submersione Ricardi comitis Cestrensis, incensis duobus castellis multisque interfectis, quædam in illo comitatu loca graviter depopulati sunt. Unde rex indignatus, de tota Anglia producto exercitu infinito, ad devastandam Waloniam intendit. Sed cum ad

Fulk of Anjou reclaims his daughter.

A Welsh raid; the king leads an army to Snowdon; peace is arranged.

Snawedun pervenisset, rex Walanorum, muneribus et obsidibus petitis, regi Anglorum placato reconciliatur, moxque exercitus domum remittitur.

A.D. 1122. Thurstan demands canonical subjection from the bishop of Glasgow.

§ 203. Anno MCXXII. in vigilia Natalis Domini ventus validus et insolitus non solum domos, sed etiam turres dejecit lapideas.[a] Turstinus archiepiscopus, exigens a Johanne Glasguensi episcopo professionem et subjectionem, cum hoc ille facere nollet, eum suspendit ab officio episcopali. Mox ille Romam proficiscitur, ubi cum sese in causa sua non videret procedere, Jerosolymam profectus, per aliquot ibidem menses benigno patriarchæ hospitio demoratur, ejusque sæpius vices in pontificali ministerio exequitur.

Abbot Pontius of Cluny is unjustly deposed,

Abbas Cluniacensis Pontius, qui divinitus ad regimen monasterii est assumptus, vir, ut fertur, optimæ conversationis, a sibi commissa congregatione criminatus apud Apostolicum Calixtum libentissime accepit ab illo regimine deponi. Ordinato autem in ejus locum alio abbate, illico sese ultro expurgans sacramento, ante sacrum corpus beati Petri accusatores falsa sibi objecisse convicit. Graviter tulit Apostolicus tantum virum inconsulte sine culpa depositum, moxque præcepit, ut sua auctoritate recepta ad pristinum monasterii sui regimen reverteretur. At ille respondit, ipsam mortem se malle eligere quam Cluniacensis monasterii curam repetere. Hinc dolente etiam Apostolico Jerosolimam profectus, honorifice magno cunctorum gaudio excipitur: ubi supra portam quæ dicitur Aurea, sibi faciens mansionem, secretam in divina contemplatione gaudet ducere vitam. Porro qui pro eo fuerat abbas subrogatus, non multo post ut Cluniacum venit mor-

he goes to Jerusalem and dwells there.

[a] From this point the compiler of the Durham book used by Hoveden begins again to copy from Henry of Huntingdon. The sentence *in vigilia . . . lapideas* "is "added at the foot of the page in "a coarse hand" (Hinde), with a reference to the date.

tuus est. Pontius vero, legatariis et litteris ab Apostolico missis, jubetur redire ad gubernationem monasterii sui. Sed nullo modo a sua singulari poterat abstrahi conversatione. Sibilla regina Scottorum, filia Henrici regis, subita morte decedit iv. idus Julii. A.D. 1122

§ 204. Calixtus papa et Henricus imperator, discurrentibus inter illos maturis et fidelibus viris, post longas dissensiones et rerum detrimenta in pacem et concordiam redierunt. Sicut literæ per regna et provincias directæ contestantur; quarum exemplaria hic in præsenti subduntur.

The pope and king Henry come to an agreement.

" Ego Calixtus episcopus, servus servorum Dei, tibi " dilecto filio, Henrico Dei gratia Romanorum Imperatori Augusto, concedo electiones episcoporum et " abbatum Teutonici regni qui[1] ad regnum pertinent " in præsentia tua fieri, absque symonia et omni violentia, ut si qua inter partes discordia emerserit, " metropolitani et provincialium judicio vel consilio, " saniori parti assensum et auxilium præbeas. Electus " autem regalia a te accipiat,[2] et quæ ex his jure " tibi debet faciat. Ex aliis vero partibus imperii " consecratus, infra sex menses regalia per sceptrum " a te recipiat, et quæ ex his jure tibi debet faciat, " exceptis omnibus quæ ad ecclesiam Romanam pertinere noscuntur.[3] De quibus vero querimoniam mihi " feceris et auxilium postulaveris,[4] secundum officii " debitum auxilium præstabo. Do tibi veram " pacem et omnibus qui in parte tua sunt vel fuerunt " tempore hujus discordiæ."

Papal brief on the election of German bishops and abbots.

" In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, ego " Henricus, Dei gratia Romanorum Imperator Augustus, pro amore Dei et sanctæ Romanæ ecclesiæ et

Imperial rescript, renouncing the right of investiture by ring and crozier.

---

[1] *quæ*, Bar.

[2] *per sceptrum a te recipiat*, Bar.

[3] verba *exceptis . . . noscuntur* dantur apud Baronium post *recipiat* in præcedente clausula.

[4] *et aux. post.* om. Bar.

" domni Calixti papæ, et pro remedio animæ meæ, " dimitto Deo et sanctis Dei apostolis Petro et Paulo " sanctæque Catholicæ ecclesiæ omnem investituram " per annulum et baculum, et concedo in omnibus ec- " clesiis quæ in regno vel imperio meo sunt canonicam " fieri electionem et liberam consecrationem. Posses- " siones et regalia beati Petri, quæ a principio hujus " discordiæ usque hodiernam diem sive tempore patris " mei sive etiam meo ablata sunt, quæ habeo, eidem[1] " sanctæ ecclesiæ Romanæ restituo, quæ autem non " habeo, ut restituantur fideliter juvabo. Possessiones " etiam omnium aliarum ecclesiarum, et principum, et " aliorum, tam clericorum quam laicorum, quæ in " werra ista amissæ sunt, consilio principum vel jus- " titia, quæ habeo, reddam, quæ non habeo, ut red- " dantur fideliter juvabo. Et do veram pacem domno " papæ Calixto et sanctæ Romanæ ecclesiæ et omnibus " qui in parte ipsius sunt vel fuerunt; et in quibus " sancta Romana ecclesia auxilium postulaverit fideliter " juvabo; et de quibus mihi fecerit querimoniam, de- " bitam sibi justitiam faciam."

Names of the chief witnesses.

Hæc omnia acta sunt consensu et consilio principum quorum nomina subscripta sunt; Alberti, Moguntiensis archiepiscopi, Frederici, Coloniensis archiepiscopi, Brunonis, Treverensis archiepiscopi, Ardvini, Ratisbonensis episcopi, Ottonis, Bavemburgensis episcopi, Brunonis, Spirensis episcopi; et aliæ multæ ecclesiasticæ personæ ac seculares.

The pope summons all the bishops to a council to be held at Rome.

§ 205. Hac concordia per gentes et populos ubique divulgata, mittuntur etiam litteræ ab Apostolico omnibus archiepiscopis [et] episcopis per regiones et provincias, ut omni excusatione postposita festinent occurrere ad concilium quod domnus Apostolicus Romæ celebraturus erat xv. kal. Aprilis.

---

[1] *idem*, Bar.

Hoc anno rex Henricus post festum Sancti Michaelis Northymbranas intrans regiones ab Eboraco divertit versus mare occidentale, consideraturus civitatem antiquam quæ lingua Brittonum Cairleil dicitur, quæ nunc Carleol Anglice, Latine vero Lugubalia appellatur, quam data pecunia castello et turribus præcepit muniri. Hinc rediens Eboracum, post graves civium et comprovincialium inplacitationes reversus est Suthymbriam. Radulfus Cantuariensis archiepiscopus obiit xiii. kal. Octobris. A.D. 1122.

Anno MCXXIII. Stephanus comes Bononicensis, postea rex Angliæ, dedit abbati Gaufrido Savinniensi villam, scilicet Tulket,[a] in provincia quæ vocatur Agmundernes, super ripam fluminis Ribble, ad abbatiam construendam ordinis sui, tempore Calixti papæ; et ibi fere per tres annos permanserunt.[b] A.D. 1123. Monks of Savigny in Lancashire.

Rex Jerusalem, Baldewinus secundus, apud Antiochiam dolo a paganis capitur, et tribus fere annis tenetur sub custodia. Comes Andegavensium Fulco reposcit a rege Anglorum Henrico terras, urbes, et castella quæ in dotem fuerant data filiæ ipsius comitis, quando eam filius regis, qui jam summersus est, acceperat uxorem. Quod cum rex non libenter annueret, aliam filiam suam dedit uxorem Willelmo filio Rodberti comitis Normannorum fratris regis, promittens juveni auxilium, ut quacumque in parte paterni honoris fieret hæres. Rex, autem, ne quid adversi ex hoc sibi pararetur, habito cum suis apud Wdestoc, quod Latine dicitur silvarum locus, consilio, filium suum nothum Rodbertum et comitem Cestrensem Ranulfum cum

Fulk of Anjou gives another of his daughters in marriage to William of Normandy.

Assembly at Woodstock.

[a] "Tulketh is remarkable as the "spot on which the monks of Furness were first seated, in an "ancient hospital dedicated to "St. Mary; vestiges of the chapel "belonging to this hospital were "visible in the last century, and part of the fosse surrounding the "monastery. . . . is yet perceptible." Baines' *Hist. of Lancashire*, iv., 368. Tulketh is in the outskirts of Preston.

[b] This sentence also, *Stephanus . . . permanserunt*, is added at the foot of the page, with a reference to the date.

multa militari manu transmisit in Normanniam propter locorum custodias.

Sudden deaths of the bishops of Bath and Lincoln.

Johannes Bathoniensis episcopus in die Natalis Domini, subito post prandium dolore cordis correptus, sequenti die moritur. Non multo post, id est tertio die post Epiphaniam, Rodbertus Bloet Lincolniensis episcopus, cum seorsum a cæteris rex et ipse incolumis equitantes colloquerentur consilio, subito quasi moriens decidit equo. Quem cadentem dum rex exciperet, undique accurritur, et episcopus, jam nihil loqui prævalens, ad hospitium deportatus postera die moritur.

The king at Gloucester.

§ 206. Deinde, cum apud Glawornam in purificatione Sanctæ Mariæ curiam suam rex teneret, ex præcepto regis initur a majoribus Angliæ consilium de constituendo ad ecclesiam Cantuariensem archiepiscopo.

Dispute on the election of a primate, the bishops desiring that the new archbishop should be taken from the secular clergy.

Sed cum ad hanc diversas diversi personas eligerent, dissensio innexuit moram electioni. Prior namque Cantuariensis ecclesiæ cum honestioribus personis aderat, qui electionem ecclesiæ super quasdam ex ordine monachico personas convenisse nuntiabant, quarum, quæcumque regi et ejus consilio placeret, eam ecclesiæ præfici postulabant. At episcopis totius Angliæ, qui omnes fuerant ex clericali ordine, reclamantibus nolle se monachum habere primatem, cum æque probos et idoneos ad ecclesiasticum regimen haberent clericos,

The monks of Christchurch resist.

responderunt legati Cantuariensium. "A tempore," inquiunt, "sancti Augustini, qui utique monachus "hujus ecclesiæ primus fuerat præsul, ad regimen "illius usque in præsens semper monachi eligebantur "pontifices. Deinceps quoque, annuente Deo, consue- "tudo servabitur antiqua."

The king siding with the bishops, the monks recommend William of Curboil,

Sed rege favente episcopis ut non monachi eligerentur, quatuor clerici proponuntur in medio, ut in quemcunque illorum electio Cantuariensium conveniat, is ex præcepto regis ad archiepiscopatum ascendat. Ergo, quoniam antiquum electionis morem eis servare non licuit, necessitate

impellente ad unum illorum quatuor clericorum es conferunt, scilicet Willielmum de Curbellio, quem modestæ vitæ virum ac litteris bene ernditum familiarem habuerant, utpote cum venerandæ memoriæ archiepiscopo Anselmo sæpissime ac familiariter conversatum. Fuerat autem primo Dunelmensis ecclesiæ episcopi Rannulfi clericus; postea meliorandæ vitæ gratia apud Cice regularis canonicus effectus, tandem ad archiepiscopatum promovetur. Electus est itaque a monachis. Cui dum Turstinus, Eboracensis archiepiscopus, secundum consuetudinem offerret ut eum ipse ordinaret; "Si "me," inquit, "ut primatem totius Angliæ volueris "ordinare, libenter me manibus vestris inclinabo, sin "autem, inconsulte contra morem antiquum nolo ordi- "nari." Qui non multo post, id est v. kal. Martii, jubente rege consecratus est Cantuariæ a suis suffraganeis. Statimque postea tam ipse quam Turstinus Romam proficiscuntur, quisque pro sua causa acturus. Rex autem misit Bernardum episcopum de Sancto David, et abbatem monasterii Sancti Eadmundi Anselmum, nepotem Anselmi archiepiscopi, et Polochinum abbatem Glastoniensem, fratrem Radulfi archiepiscopi, cum Willelmo archiepiscopo, et in sua legatione ad Apostolicum, et ut ipsius archiepiscopi, si quid adversi oboriretur, parti adessent. Interea Johannes Glasguensis episcopus, ab Apostolico revocatus ab Jerosolymis Romam, præcipitur redire ad suum episcopatum. Godefridus capellanus reginæ, qui cum illa de Teutonia venerat in Angliam, a rege Henrico eligitur episcopus ad ecclesiam Bathoniensem, et Alexander, nepos Rogeri Salesberiensis episcopi, ad Lincolniensem ecclesiam.

A.D. 1123.

who is consecrated by the suffragan bishops.

Both the archbishops proceed to Rome.

Episcopal elections.

§ 207. Celebratum est Romæ concilium CCC. episcoporum xv. kal. Aprilis, præsidente papa Calixto secundo.[a] Renovata sunt ibi statuta majorum de agendis

Council at Rome.

[a] Baronius places this council under 1122; but Pagi has shown that 1123 is the true date. The canons passed by it may be read in Gratian's *Decretum* and in Natalis Alexander.

et prohibendis; quorum capitula scire volentibus subscripta inveniuntur.

Decree on simony,

"Sanctorum patrum exempla sequentes, et officii "nostri debito innovantes, ordinari quemquam per "pecuniam in ecclesia Dei vel promoveri auctoritate "sedis apostolicæ modis omnibus prohibemus. Si "quis vero in ecclesia ordinationem vel promotionem "taliter adquisierit, acquisita careat prorsus digni-"tate.

on excommunication,

"A suis episcopis excommunicatos, ab aliis episcopis, "abbatibus, et clericis in communionem recipi pro-"culdubio prohibemus.

"Nullus in episcopum nisi canonice electum con-"secret, quod etsi præsumptum fuerit, et consecratus "et consecrator absque recuperationis spe deponatur.

on giving benefices having cure of souls without consulting the bishop,

"Nullus omnino archidiaconus aut archipresbyter, "sive præpositus vel decanus, animarum curam vel "præbendas ecclesiæ sine judicio vel consensu episcopi "alicui tribuat. Immo, sicut sanctis canonibus con-"stitutum est, animarum cura et rerum ecclesiastica-"rum dispensatio in episcopi judicio et potestate "permaneat. Si quis vero contra hoc facere, aut "potestatem quæ ad episcopum pertinet sibi vendicare "præsumpserit, ab ecclesiæ liminibus arceatur.

ordinations by the anti-pope,

"Ordinationes quæ a Burdino hæresiarcha, postquam "a Romana ecclesia est damnatus, quæque etiam a "[p]seudo-episcopis per eum postea ordinatis factæ "sunt, nos esse irritas judicamus. Nullus etiam in "præpositum, nullus in archipresbyterum, nullus in "decanum nisi presbyter, nullus in archidiaconum nisi "diaconus ordinetur.

clerical continence.

"Presbyteris, diaconibus, et subdiaconibus concubi-"narum et uxorum contubernia penitus interdicimus, "et aliarum mulierum cohabitationem præter quas "Nicena synodus propter solas necessitudines habitare "permisit, videlicet matrem, sororem, amitam vel ma-

"terteram, aut alias hujusmodi, de quibus nulla juste "valeat oriri suspicio.

"Præterea juxta beatissimi papæ Stephani sanctionem "statuimus, ut laici, quamvis religiosi sint, nullam "tamen de ecclesiasticis rebus aliquid disponendi "habeant facultatem; sed secundum apostolorum ca-"nones omnium ecclesiasticorum negotiorum curam "episcopus habeat, et ea velut Deo contemplante dis-"penset. Si quis ergo principum vel aliorum laicorum "dispositionem seu donationem rerum sive posses-"sionum ecclesiasticarum sibi vendicaverit, ut sacrilegus "judicetur.

No layman ought to interfere with the management of ecclesiastical property.

"Conjunctiones consanguineorum fieri prohibemus, "quoniam eas et divinæ et seculi prohibent leges. "Leges enim divinæ hoc agentes, et eos qui ex eis pro-"deunt, non solum ejiciunt, sed etiam maledictos appel-"lant. Leges vero seculi infames tales vocant, et ab "hæreditate repellunt. Nos itaque, patres nostros se-"quentes, infamia eos notamus, et infames esse censemus.

Marriages within the prohibited degrees.

"Eis qui Jerosolimam proficiscuntur, et ad Christia-"nam gentem defendendam et tyrannidem infidelium "destruendam efficaciter auxilium suum præbuerint "suorum peccatorum remissionem concedimus, et domos, "familias atque omnia bona eorum in beati Petri et "Romanæ ecclesiæ protectionem, sicut a domino nostro "Urbano papa statutum fuit, suscipimus. Quicunque "ergo ea distrahere vel auferre, quamdiu in via illa "morantur, præsumpserint, excommunicationis ultione "plectantur. Eos autem qui vel pro Jerosolimitano, "vel pro Hispanico itinere cruces sibi in vestibus "posuisse noscuntur, et postea dimisisse, cruces iterate "assumere et viam instanti Pascha usque ad proxi-"mum sequens Pascha perficere apostolica auctoritate "præcipimus; alioquin ex tunc eos ab ecclesiæ in-"troitu sequestramus, et in omnibus terris eorum "divina officia, præter infantum baptisma et morien-"tium pœnitentias, interdicimus.

Indulgence offered to those going on the crusade, with protection for their families.

Interdict against those who, after assuming the Cross, laid it aside.

Against coiners.

"Quicunque monetam falsam se sciente fecerit aut "studiose expenderit, tanquam maledictus et paupe- "rum oppressor virorum et turbator civitatis a fide- "lium consortio separetur.

Protection for pilgrims to the tombs of the apostles.

"Si quis Romipetas et peregrinos, apostolorum limina "et aliorum sanctorum oratoria visitantes, capere, seu "rebus quas ferunt spoliare, et mercatores novis telo- "neorum et pedaticorum exactionibus molestare ten- "taverit, donec satisfecerit, communione careat Chris- "tiana."

The emperor releaeed from excommunication.

§ 208. His synodalibus decretis subscriptis et confirmatis, imperatorem Henricum per legatos suos et scripta, secundum præmissum scriptorum tenorem promittentem se sanctæ Romanæ ecclesiæ justa servaturum, generalis concilii sententia ab excommunicationis absolvit vinculo, quo in Remensi concilio fuerat ligatus.

The two archbishops at Rome.

Peracto concilio, memorati duo Anglorum archiepiscopi ingrediuntur Romam. Sed Eboracensis prævenit Cantuariensem. Paucis post diebus Cantuariensis superveniens difficilem ad pallii impetrationem habuit accessum, impeditus ex his quæ sibi ibidem opposita fuerant; scilicet, Quod in curia, quæ a cruore dicitur, ibi enim sanguinum judicia fiunt, sit electus; Quod non communi consensu ecclesiæ Cantuariensis sit ad ejus regimen promotus; Quod se ab Eboracensi archiepiscopo Turstino, sicut mos antiquus exigebat, non passus sit ordinari; Quod primus ex ordine clericali monachis ejusdem ecclesiæ consenserit præponi; Augustinus enim monachus omnes suos successores usque ipsum Willelmum habuit monachos. Sed his objectionibus tandem gratia imperatoris præfati et Henrici regis Anglorum, qui per legatos suos strenui intercessores erant, repressis, suscepto sollemniter pallio, querebatur in audientia totius Senatus Romanæ ecclesiæ, Cantuariensem ecclesiam a sua dignitate per sur-

Objections raised against the grant of the pall to William of Curboil.

After receiving the pall, he lays a complaint against Thurstan for derogating from the privileges of the see of Canterbury.

A.D. 1123.

reptionem archiepiscopi Eboracensis degeneratam, quæ a primo ejusdem episcopo Augustino usque ad Radulfum, qui ante ipsum Willelmum fuerat, totius Angliæ primatum gerebat, quem nunc obnixe orabat ecclesiæ, cui et antiqua consuetudo et servata per tot annos privilegiorum auctoritas hunc concesserat. Ad hoc Turstinus ex consulto respondit, se ad concilium, licet occurrere non potuerit, Romam evocatum, nec tunc congruenter posse respondere, ad quod non fuerat summonitus, præsertim cum Eboracensis ecclesiæ ibidem privilegia secum non haberet, sine quibus ratio non permitteret disceptandi inde suscipere negotium.[a] Quapropter infectis negotiis utrique redeunt domum, quos ex jussu domini papæ legati Romanæ ecclesiæ secuturi essent in Angliam; quibus præsentibus, congregato totius Angliæ concilio, memoratis archiepiscopis ecclesiarum suarum privilegia propalantibus, sua utrique parti decernente justitia reformarentur jura. Willelmus electum Lincolniensis ecclesiæ Alexandrum, et electum Bathoniensis Godefridum, consecravit Cantuariæ.

Thurstan's answer.

The matter is referred to a council to be held in England before the papal legates.

§ 209. Rex Henricus hoc anno, proxima post Dominicam Pentecostes, ii. feria, transfretavit in Normanniam, ut si quid adversi per Willelmum fratris sui filium oboriretur, sicut jam futurum ei nuntiabatur, ipse regia reprimeret virtute. Interjectis autem non omnino iv. mensibus, Galerannus comes de Mellant et sui omnes, relicto rege, castella sua munientes ea contra regem tenuerunt. Rex vero convocato exercitu, oppido comitis quod Brionnæ vocatur combusto, turrem solam quam capere non valuit relinquens, aliud ejus oppidum, scilicet pontem Audomari, quod vulgo

Henry in Normandy.

[a] The account given by Stubbs (Twys. 1718) is much different from this, and of course more favourable to Thurstan, who, by his account, found no difficulty in producing his official documents at Rome.

A.D. 1123. He takes Puntaldemer after a long siege.

vocatur Puntaldemer, flammis combussit, omnibus in circuitu per xx. et eo amplius milliaria vastatis et incensis, ut hostes quid mali facerent non invenirent. Castellum autem illius oppidi septies viginti milites per vii. ebdomadas obsessi contra regis exercitum defenderunt. Videns autem rex se non ut disposuerat proficere, ligneam turrim quam Berfreit,[a] vocant erexit. Qua ad castellum arte deducta, desuper præliatores sagittas et ingentes lapidum moles super inclusos jaciebant. Altitudine xxiv. pedum super murum præsidii eminebat machina, unde sagittarii et alabastarii præliabantur. Obsessi non valentes ulterius ferre vires desuper pugnantium, deditione facta exierunt; quos rex quemque quo voluit abire permisit. Milites vero quos rex de minori Britannia conduxerat, incenso oppido prædicto, terram suffodientes, invenerunt in cistis multa quæ cives prævidentes periculum in subterraneis recondiderant, aurum, argentum, vestes preciosas, pallia, piper, gingiberum, et alia hujusmodi. Quæ universa sibi tollentes abierunt. Habitatores autem illius oppidi, reconciliato sibi rege, cum jam ruinas oppidi cœpissent reædificare, comes præfatus subito quicquid fuerat[1] igne injecto in favillas vertit. Præter supradictos et alii procerum nonnulli discedentes a rege suas munitiones contra illum ope firmiori et numero pugnatorum instaurant. Quarum quasdam rex vi aggrediens recepit, quasdam vero velut inexpugnabiles reliquit. Crebras irruptiones a Willelmo sui fratris filio sustinuit, qui plus Fulconis Andegavensium comitis soceri sui viribus nitebatur quam propriis. Rex autem magis suorum suspectus[2] est proditionem, quam extraneorum expavit incursus. Ob istiusmodi dissensiones et rerum difficultates, gravibus Anglia est attrita exactionibus pecuniarum, quæ ad negotia regis peragenda omni

The Breton mercenaries.

Prince William of Normandy.

War taxes.

---

[1] '*reædificatum*' videtur excidisse. | [2] lege *suspicatus.*

---

[a] See Glossary.

populo indicebantur. Teodulfus Wigornensis episcopus, et Radulfus Cicestrensis episcopus obierunt. Habitum est concilium apud Bituricas v. idus Decembris. Council at Bourges.

§ 210. Anno MCXXIIII. Alexander rex Scottorum obiit vi. kal. Maii, cum regnasset xviii. annis, et tribus mensibus. Cui frater ejus David succedens, regnum quod frater suus laboriosissime tenuit, mox ille sine contradictione susceptum quaquaversum inclinum sibi et quietum tenuit. Ipso autem anno Alexander, iiii. ante suam mortem mensibus, in episcopatum ecclesiæ sancti Andreæ, quæ in Scotia est, fecit eligi Rodbertum priorem canonicorum regularium apud Sconam. Sed ejus ordinatio multo est tempore dilata propter subjectionem debitam quam ab illo secundum consuetudinem exigebat Turstinus Eboracensis archiepiscopus. Scotti autem e contra dicebant stulta garrulitate, hoc nulla debere fieri auctoritate vel consuetudine. Comes de Mellant prædictus dum passim inconsulte castella quæ contra regem munierat circumiret, captus ab insidiantibus cum suis non paucis diligenti arctatur custodia. Calixtus papa Idus Decembris obiit, pro quo Ostiensis episcopus, mutato juxta morem priorum de Lamberto in Honorium nomine, in papatum substituitur. Magna fuit per Angliam fames, ut passim per urbes, per villas, et viarum transitus exanimata miserabili horrore cadavera inhumata resolverentur in tabem.

A.D. 1124. Death of Alexander king of Scotland; his brother David succeeds. Capture of the earl of Mellent. Death of Calixtus II.; Honorius II. succeeds. Scarcity.

Anno MCXXV. Imperator Henricus, cum imperasset xx. annis, sine filiis obiit. Unde tres a primatibus regni sunt propositi, ut quilibet eorum eligeretur in regnum; Lipoldus sororius imperatoris defuncti, et nepos ejus Fretherícus, et Lotharius dux Saxonum. Lipoldus opponens senectutem et filiorum numerum, ne per illos, si ipse promoveretur in regnum, regni fieret divisio, a se repulit imperium. Fretherícus, cum se velut regni hæredem ex debito ingereret, eo magis abjicitur quo ejus avunculus omnibus exosus habe-

A.D. 1125. Death of the emperor Henry V.; election of Lothar duke of Saxony.

PUBLIC LIBRARY CENTRAL

A.D. 1125. batur. Lotharius vero concorditer ab omnibus eligitur. Quod ipse quasi ratiocinando et etiam lacrimando dum niteretur repellere, apud Aquasgrani unctus in regem, Fretheričum magna vi sese impugnantem bello fugavit, et ejus quasdam munitiones cepit. Is magno moderamine et justitia disposuit regnum et imperium.

The empress Maud returns to her father.

Imperatrix defuncto marito, amissis quibusdam quas in dotem acceperat munitionibus, ad patrem rediit in Normannia.

The legate John of Crema visits England.

§ 211. Johannes Cremensis accepta ab Apostolico super Britanniam legatione, cum diu in Normannia retentus esset a rege, tandem permissus in Angliam transvehitur, et ab ecclesiis honorifice excipitur, juxta quod ipse commendatitias in hoc ipsum ad illas ab Apostolico acceperat litteras, quarum inferius exemplaria hic ponuntur [a]:

His credentials; a papal letter to himself.

"Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto "filio Johanni presbytero Cardinali, Apostolicæ sedis "legato, salutem et Apostolicam benedictionem. Quemadmodum bonorum filiorum est subjecta devotionis "humilitate patribus obedire, ita patrum interest "benigne caritatis affectu filiis providere. Curam "igitur et sollicitudinem tibi a prædecessore nostro "felicis memoriæ papa Calixto in Angliæ regno commissam providentiæ dilectionis tuæ committimus. "Obsecramus autem in Domino ut tanquam sapiens "et discretus Romanæ ecclesiæ filius, quæ ad honorem Dei et sedis Apostolicæ pertinent honestatem "studiosius opereris. Data Laterani idibus Aprilis."

Another addressed to the English bishops and clergy.

"Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis "fratribus et filiis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, "proceribus, et cæteris tam clericis quam laicis per "Angliam constitutis, salutem et Apostolicam bene-

[a] Pagi (apud Baron. vol. xviii.) appears to know of no other source besides the present history whence this information about the legate's credentials was derived.

"dictionem. Quamvis in extremis terrarum positos, A.D. 1125.
"ad Petri tamen Apostoli curam Christianæ fidei vos "facit universalitas pertinere. Cum enim Petro dic-"tum est, Pasce oves meas, pasce agnos meos, pro-"fecto nulla ovium, nullus agnorum exceptus est ad "Christi consortium pertinentium qui non Petri com-"missus sit pastioni. Speciali præter hoc sorte reg-"num Angliæ beato Petro et Romanæ ecclesiæ perti-"nere sanctissimi patris nostri Gregorii papæ auctoritas, "et beati Augustini prædicatio manifestat. Hoc igitur "dispositionis debito provocamur vobis, scilicet longe "positis, sollicitiore diligentia providere. Quamobrem "charissimum filium nostrum Johannem, cardinalem "sanctæ Romanæ ecclesiæ sacerdotem, in partem "nostræ sollicitudinis evocantes vices ei nostras in "partibus vestris commisimus. Qui nimirum de eccle-"siarum correctione ac stabilitate, de religionis aug-"mento, et de cæteris quæ probanda vel improbanda "visa fuerint, cum vestræ dilectionis auxilio, coope-"rantibus sanctorum Apostolorum patrociniis, per-"tractabit. Rogamus ergo vos, et monemus, atque "præcipimus, ut eum tanquam sancti Petri vicarium "reverenter suscipiatis, humiliter audiatis, atque ad "ipsius vocationem synodales cum eo conventus sollem-"niter celebretis, quatenus per ipsius et vestram in-"dustriam in regno vestro quæ corrigenda sunt cor-"rigantur, quæ firmanda sunt sancto inspirante Spiritu "firmentur. Data Laterani ii. idus Aprilis."

Scotland included in his commission.

Super Scotiæ quoque regnum idem Johannes legati suscepit officium, Apostolico super hoc regi ipsius gentis has litteras mittente:

"Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio "David illustri Scottorum regi salutem et apostolicam "benedictionem. Oportet devotos et humiles beati "Petri filios quæ ad honorem sanctæ Romanæ eccle-"siæ spectare cognoverint attentius operari. Unde "nobilitati tuæ rogando mandamus, ut dilectum filium

"nostrum Johannem cardinalem, cui vices nostras in "partibus illis commisimus, reverenter suscipias et "honores. Episcopos etiam terræ tuæ cum ab eo "vocati fuerint, ad concilium suum facias convenire. "Controversia quæ inter Turstinum Eboracensem archi-"episcopum et episcopos terræ tuæ diu agitata est, "eidem legato nostro diligentius indagandam discu-"tiendamque committimus, finitam vero sententiam "apostolicæ sedis judicio reservamus. Data Laterani "idibus Aprilis."

The legate meets king David at Roxburgh.

Hac auctoritate Johannes prædictus, circuiens Angliam, etiam ad regem Scottorum David pervenit apud fluvium Twedam, qui Northymbriam et Loidam disterminat, in loco qui Rochesburh nominatur. Ubi officio legationis peracto, rediens apud Londoniam celebravit concilium, quod de capitulis subter annexis habetur in hunc modum.

A.D. 1126. Council at Westminster.

§ 212. Anno ab incarnatione Dominica MCXXVI., pontificatus autem domni papæ Honorii secundi anno primo, regnante piissimo et glorioso Henrico Anglorum rege, Willelmi magni filio, anno vero regni ipsius XXV., celebrata est synodus Londoniæ in ecclesia beati Petri Apostolorum principis apud Westmonasterium mense Septembri, nona die ejusdem mensis, ubi post multarum discussionem causarum promulgata sunt hæc capitula et ab omnibus confirmata, numero XVII.

The legate presides.

Præfuit autem illi synodo Johannes de Crema sanctæ Romanæ et Apostolicæ ecclesiæ de titulo sancti Grisogoni presbyter cardinalis, et prædicti domni papæ Honorii in Angliam legatus, cum Turstino Eboracensi, et Willelmo Cantuariensi archiepiscopis, et cum episcopis diversarum provinciarum numero XX., et abbatibus circiter XL., et cum innumera cleri et populi multitudine.

"Sanctorum[a] patrum vestigiis inhærentes, quenquam in ecclesia per pecuniam ordinari auctoritate Apostolica prohibemus. It passes canons against simony and other abuses

"Interdicimus etiam ut pro crismate, pro oleo, pro baptismate, pro pœnitentia, pro visitatione infirmorum seu unctione, pro communione corporis Christi, pro sepultura nullum omnino pretium exigatur.

"Statuimus præterea, et Apostolica auctoritate decernimus, ut in consecrationibus episcoporum vel abbatum benedictionibus seu in dedicationibus ecclesiarum non cappa, non tapetæ, non manutergium, non baccinia,[1] et nil omnino per violentiam, nisi sponte oblatum fuerit, penitus exigatur.

"Nullus abbas, nullus prior, nullus omnino monachus vel clericus, ecclesiam, sive decimam, seu quælibet beneficia ecclesiastica, de dono vel manu laici sine proprii episcopi auctoritate et assensu suscipiat. Quod si præsumptum fuerit, irrita erit donatio hujusmodi, et ipse canonicæ ultioni subjacebit.

"Sancimus præterea ne quis ecclesiam sibi sive præbendam paterna vendicet hæreditate, aut successorem sibi in aliquo ecclesiastico constituat beneficio. Quod si præsumptum fuerit, nullas vires habere permittimus, dicentes cum Psalmista, 'Deus
Ps. 82, 13. 'meus, pone illos ut rotam qui dixerunt, Hæreditate 'possideamus sanctuarium Dei.'

"Adjicientes quoque statuimus, ut clerici qui ecclesias seu beneficia habeant[2] ecclesiarum, et ordinari, quo liberius vivant, subterfugiunt, cum ab episcopis invitati fuerint, si ad ordines promoveri contempserint, ecclesiis simul et beneficiis earum priventur.

---

[1] *bacilia*, Baron. | [2] *habent*, Bar.

[a] Baronius (*Annal. Eccl.* xviii.) copies these canons from our author.

"Nullus in decanum,[1] nullus in priorem, nisi pres-
"byter, nullus in archidiaconum nisi diaconus pro-
"moveatur.

"Nullus in presbyterum, nullus in diaconum, nisi
"ad certum titulum ordinetur: qui vero absolute
"fuerit ordinatus, sumpta careat dignitate.

"Nullus abbas, nullus omnino clericus vel laicus,
"quemquam per episcopum[2] in ecclesia ordinatum
"absque proprii episcopi judicio præsumat ejicere.
"Qui autem secus facere præsumpserit, excommuni-
"cationi subjaceat.

"Nullus episcoporum alterius parochianum ordinare
"vel judicare præsumat; unusquisque enim suo domino
"stat aut cadit, nec tenetur aliquis sententia a suo
"non judice[3] prolata.

"Nemo excommunicatum alterius præsumat in com-
"munionem suscipere; quod qui scienter fecerit, et
"ipse communione careat Christiana.

"Præcipimus etiam ne uni personæ in ecclesia diversi
"tribuantur honores.

"Presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, canonicis,
"uxorum, concubinarum, et omnium omnino femina-
"rum contubernia auctoritate Apostolica inhibemus,
"præter matrem, aut sororem, vel amitam, sive illas
"mulieres quæ omnino careant suspicione. Qui decreti
"hujus violator extiterit, confessus vel convictus,
"ruinam proprii ordinis patiatur.

"Usuram et turpe lucrum clericis omnimodis[4] pro-
"hibemus. Qui vero super crimine tali confessus
"fuerit aut convictus, a proprio gradu dejiciatur.

"Sortilegos, ariolos, et auguria quæque sectantes,
"eisque consentientes, excommunicari præcipimus per-
"petuaque damnamus infamia.

"Inter consanguineos seu affinitate propinquos usque

[1] *Nullus in diaconum nisi subdiaconus*, Bar.

[2] om. *per episc.* Bar.

[3] *non a suo*, Bar.

[4] *omnibus*, Bar.

"ad septimam[1] generationem matrimonia contrahi "prohibemus; si qui vero aliter[2] conjuncti fuerint, "separentur.

"Interdicimus etiam ut viri proprias uxores de "consanguinitate impetentes, et testes quos adducunt, "non suscipiantur, sed prisca ⌜patrum in omnibus ser- "vetur auctoritas."

§ 213. His taliter synodali decreto confirmatis, Johannem Romam revertentem comitantur ab ipso evocati Turstinus Eboracensis archiepiscopus, et Willelmus Cantuariensis, de suis causis in Apostolica audientia acturi. Monetarii totius Angliæ principales deprehensi adulterinos, scilicet non puros, ex argento fecisse denarios, jussu regis simul Wintoniæ congregati omnes una die amputatis dextris evirantur.

The legate returns to Italy.

The debasers of the coinage are cruelly punished.

Anno MCXXVII. Henricus rex cum filia Imperatrice iii. idus Septembris rediit in Angliam. Turstinus Eboracensis, et Willelmus Cantuariensis archiepiscopi redeunt Roma. Willelmus quidem legatus Apostolici per Angliam, sed Turstinus in statu quo fuerat revertitur.

A.D. 1127. William of Curboil returns from Rome as papal legate.

Anno MCXXVIII. mutata est abbatia de Selechirche ad Kelchou juxta Rochesburc, et fundata est ecclesia sanctæ Mariæ prædictis monachis Tironensibus, ubi eam pius rex David magnis muneribus ditavit, multis ornamentis ornavit, prædiis et possessionibus amplis nobiliter dotavit. Rex Anglorum Henricus tenuit curiam suam apud Winderesoram in Nativitate Domini. Transiit inde Londoniam, ubi in Circumcisione Domini, jubente illo, archiepiscopi, episcopi, abbates, rexque Scottorum David, comites et barones totius Angliæ juraverunt, ut filiæ suæ imperatrici fide servata regnum Angliæ hæreditario jure post eum servarent, nisi ipse moriens filium de legitimo matrimonio sui hæredem relinqueret. Reginæ quoque juraverunt, ut

A.D. 1128. The monks of Tiron (*ante*, § 193) remove from Selkirk to Kelso.

The king at Windsor.

He makes all the principal persons of the kingdom swear to support his daughter's title.

[1] om. Bar.

[2] *si qui taliter*, Bar.

quæcunque rex illi donasset, rata semper custodirent ac immutata.

Murder of the count of Flanders, who is succeeded by William of Normandy.

Carlo comes Flandrensis, in Quadragesima, dum missam audiens in oratione procumberet, circumventus ab insidiantibus ante morte præventus est, quam mortem inferentes nosse poterat. Cui fratruelis regis Henrici Willelmus, filius scilicet Rodberti fratris ejus, in comitatus honorem successit, Ludowici regis Francorum adjutus quam maximo auxilio. Antea quidem Fulco Andegavensium comes prædicto juveni suam desponsaverat filiam; sed propter consanguinitatem quam rex Henricus eis inesse jurari fecerat, divortio facto, timentem insidias regis Anglorum, patrui scilicet sui, juvenem rex Francorum suscipiens, data sibi in conjugium sorore reginæ affinitate sibi associavit, et ob id in prædictum comitatum sustulit, jure sibi a parte matris paternæ attinentem. Siquidem Baldwini Flandrensium comitis filiam rex Willelmus duxerat, ex qua Willelmum et Henricum reges procreavit, et Rodbertum comitem Normannorum, cujus filius erat Willelmus prædictus. Rex Henricus, intendens animum ad obtinendum comitatum præfatum quasi hæreditario sibi jure debitum, a nepote, sicut jam diximus, est præventus. Quare, ne quid adversi ex nepote sibi aboriretur, comitis Andegavensium, cui prius fuerat inimicus, expetiit amicitias, cupiens filiam suam quondam imperatricem filio ejus matrimonio jungere. Quod ubi tandem utrisque complacuisset, præmissam filiam in Normanniam ipse paulo post, vii. kal. Septembris, subsecutus est, remque ad effectum perduxit, eo tenore, ut regi, de legitima conjuge hæredem non habenti, mortuo gener illius in regnum succederet.

great grandson of count Baldwin.

Henry marries the empress to Geoffrey of Anjou.

A.D. 1128. Death of William count of Flanders.

§ 214. Anno MCXXVIII. prædictus comes Flandrensis bis in una septimana congrediens cum hostibus parva manu superavit plurimos. Sed paulo post obsidens castellum sibi repugnantium, dum successu vincendi insolens crebrius victos fugientesque repeteret, vulneratus letaliter in confinio brachii et manus, triduo

supervivens, moritur vi. kal. Augusti. Cujus, ex placito regis Francorum, rex Henricus hæres ex debito consanguinitatis factus, comitatum sub se disponendum tradidit Theodoro, lineam affinitatis ducenti ex comitibus Flandrensium. Ranulfus Dunelmensis episcopus, peractis in episcopatu xxix. annis et tribus mensibus et vii. diebus, finem fecit vitæ Non. Septemb.

Henry obtains the county, and commits its government to Theodore.

Anno MCXXIX. Willelmus Gifard Wintoniensis episcopus obiit. Rex Henricus, absoluto de captione comite de Mellant Gualaranno, cunctisque sibi quæ sua fuerant præter munitiones redditis, redintegrata inter se et regem Francorum concordia, accepto Flandrensium comitatu, filia quoque sua eximperatrice comiti Andegavensium copulata, omnibusque quaquaversum hostibus vel victis, vel repacificatis, arridente sibi undique prosperitate, multo navigio idus Julii in Angliam est reversus. Fluxerant dies pauci, cum ecce! nunciatur regi filiam suam a marito repudiatam, abjectamque sine honore paucis admodum comitibus rediisse Rothomagum. Quæ res animos regis acriter perturbavit. Post festum autem sancti Michaelis, comitantibus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, et pene totius Angliæ primatibus, venit Wintoniam, ibique filio sororis suæ Henrico, qui apud Cluniacum ab infantia nutritus erat monachus, Wintoniensis ecclesiæ dedit episcopatum, adjuncta ei in augmentum honoris abbatia Glastoniæ, quam prius ad procurationem sui a rege acceperat. Datus est et episcopatus Conventrensis, qui et Cestrensis, Rogerio nepoti Goffridi Dedintun, qui, ut dignior tanto esset honore, tribus hunc marcarum milibus promeruit. Ordinati sunt autem xv. kal. Dec. Cantuariæ a Willelmo ejusdem ecclesiæ archiepiscopo.

A.D. 1129. Success of Henry's policy everywhere.

Quarrel and separation of Geoffrey and Maud; she goes to Rouen.

The see of Winchester given to Henry of Blois.

Sale of the see of Coventry.

Explicit Historia suavis et sanctæ memoriæ Symeonis, monachi et præcentoris ecclesiæ sancti Cuthberti Dunelmi, annorum CCCCXXIX. et mensium quatuor.[a]

---

[a] Compare the rubric on p. 3.

INCIPIT HISTORIA JOHANNIS[a] PRIORIS HAGUSTALDENSIS ECCLESIÆ XXV. ANNORUM.

A.D. 1130. Death of Aschetil, first prior of Hexham. Robert Bisset succeeds.

§ 1. Anno MCXXX. Aschetillus, primus prior ecclesiæ Hagustaldensis,[b] obiit xv. kal. Aprilis. In quem pro urbana morum elegantia, honestate, tam clericorum quam laicorum confluxerant vota. Qui et eundem locum, sub vastitate hostili in solitudinem redactum, operosis officinis, canonicos suos rebus necessariis, claustrum quoque honestis institutis plene procuraverat. Substituit loco ejus Turstinus archiepiscopus eodem anno electum a fratribus camerarium ejusdem loci, Rodbertum Biseth, litteratum et disciplinatum.

A.D. 1131. Robert II. bishop of Hereford.

Anno MCXXXI. Henricus rex ascivit ad episcopatum Herefordensem Rodbertum priorem de Lantonia.[c] Qui in canonica prius professione regulari insistens disciplinæ, eandem domum regularibus institutis aliis domibus fecit imitandam. In episcopatu quoque causis episcopalibus episcopalis solicitudinis instantia invigilans, singularem sanctæ actionis auctoritatem et reverentiam in regno promeruit.

---

[a] For an account of what little is known about John of Hexham, see the Introduction.

[b] On all that is connected with the ancient history of the church of Hexham, the two volumes ably edited for the Surtees Society by the Rev. James Raine, and entitled "The Priory of Hexham," are a perfect mine of information. In the first volume Mr. Raine has printed the chronicles of both Richard and John of Hexham, and the work, supposed to be by St. Ailred, "On the Saints of Hex-"ham," besides a number of letters and documents.

[c] The election of Robert de Bethune to the see of Hereford is recorded by Matthew Paris under 1129.

Anno MCXXXII. Walterus Espec,[a] vir magnus et potens in conspectu regis et totius regni, monachos Cisterciensis observantiæ directos a Bernardo, abbate Clarevallis, recepit et posuit in solitudine Blachoumos, secus aquam Rie, a qua cœnobium eorum Rievallis dicitur. Cum quibus missus est Willelmus primus abbas eorum, vir consummatæ virtutis et excellentis memoriæ apud omnes posteros. Horum æmulantes arduum propositum insolitæ conversationis, Ricardus prior cœnobii Sanctæ Mariæ Eboraci, et seniores ejusdem loci cum eo, non sine seditiosa contradictione sui abbatis Galfridi et conventus, egressi sunt eodem anno, vi. kal. Januarii, et construxerunt cœnobium de Fontibus juxta Ripum, dante eis possessionem Turstino archiepiscopo. In qua præfuit primus eorum abbas prædictus prior Ricardus, vir in ecclesiasticis negotiis experientissimus.

A.D. 1132. Rievaulx abbey founded by Walter Espec.

Monks from St. Mary's, York, found Fountains abbey.

§ 2. Anno MCXXXIII. Mense Augusto, ante Assumptionem Sanctæ Mariæ, apud Eboracum a Turstino archiepiscopo consecrati sunt episcopi, Galfridus cancellarius regis Henrici, ad episcopatum Dunelmensem, Aldulfus prior de Nostlia ad urbem Karleol, quam rex Henricus initiavit ad sedem episcopalem, datis sibi ecclesiis de Cumberland et Westmariland, quæ adjacuerunt archidiaconatui Eboracensi. Dedit etiam simul Henricus rex episcopatum de Heli Nigello nepoti Rogeri episcopi de Searesbiri. III. Non. ejusdem mensis Augusti, circa meridiem, fere dimidiæ horæ spatio facta est eclypsis solis, luna xxvii., feria iiii., rege Henrico transfretante in Normanniam, ubi et mortuus est.

A.D. 1133. Consecration of bishops to the sees of Durham, Carlisle, and Ely.

Eclipse of the sun.

Anno MCXXXIIII. Rodbertus dux Normanniæ obiit,

A.D. 1134. Death of duke Robert

---

[a] On the personal appearance, character, and ability of this great Yorkshire baron, see St. Ailred's narrative "De Bello Standardi" (Twys. 338). The literary student should be grateful to Walter Espec for having assisted Geoffrey Gaimar in obtaining the book on which he founded his remarkable French poem, "L'Estorie des Engles;" (see *Monum. Hist. Brit.*)

of Normandy. quem rex Henricus frater ejus sub custodia tenuit usque ad diem mortis suæ.

A.D. 1135. Death of Henry I.

H. Hunt. (Rolls ed.) 254.

Anno MCXXXV., ab adventu Normannorum in Angliam lxix., Henricus rex anno ætatis suæ lxviii. de quadam murena comedens ægrotavit, et mortuus est in quadam forresta Normanniæ quod[1] dicitur Leuns, apud Sanctum Dionysium, iiii. Non. Decembris, feria ii. Regnavit autem gloriose annis xxxv. et mensibus iiii. Corpus vero ipsius, sicut præceperat, in Angliam transvectum, apud Radingas sepultum est. Quod monasterium ipse construxit, et cum munificentia regali reddituum conventu monachorum ornavit. Construxit et aliud cœnobium, id est Cirecestram, quarto ante obitum suum anno, in quo cum opulentia rerum necessariarum canonicos regulares instituit. Post quem princeps non surrexit alius, qui sic injustas regni exactiones interdiceret, subjectos in pace et modestia sapientiæ disponeret, personas ecclesiasticas reverenter excoleret, pauperes et religiosos sumptuosis eleemosynis foveret. Quo mortuo, continuo emerserunt homines scelesti et peccatores, cuncta jura justitiæ et pacis dissipantes, et ad direptiones et cædes, incendia et alia flagitia hostiliter proruentes.

He is buried at Reading, of which abbey, and that at Cirencester, he was the founder.

His good and firm government contrasted with the license of the next reign.

A.D. 1136. Stephen crowned king.

§ 3. Anno MCXXXVI. Stephanus comes Bononiensis, filius sororis Henrici regis, frater Teotbaldi comitis de Blavio et Henrici episcopi Wintoniæ, sumpsit infulas regni kal. Jan.,[a] consentientibus in ejus promotionem

[1] Sic in MS.

[a] There is a curious discrepancy in the contemporary accounts respecting the date of Stephen's coronation. The Sax. Chronicle places it on "midewintre dæg," which probably means Christmas Day. Richard of Hexham gives, and Henry of Huntingdon seems to mean to give, the same date. Malmesbury names December 22; the continuator of Florence, December 20; and Ordericus Vitalis, Dec. 15. Hoveden (not a contemporary) is the first to name St. Stephen's day, Dec. 26, and this account is followed by Brompton and all the later authorities.

Willelmo Cantuariensi archiepiscopo, et clericorum et laicorum apud Londonias universitate. In cujus consecrationis celebritate omissum est dati osculum pacis. Indignatus super ejus imperio Galfridus comes Andegavensis, qui filiam regis Henrici habuit uxorem, et hæredem ex ea, nomine Henricum, plurima in Normannia perturbare cœpit. David quoque rex Scotiæ, avunculus ejusdem imperatricis, non immemor sacramenti quod ipse et universitas regni Henrico regi super successione ejus juraverat, continuo insurrexit in regnum Angliæ, et citius munitiones Cumberlandiæ et Northimbriæ cum populis adjacentibus obtinuit usque Dunelmum, præter Babhanburch. Accepit etiam fidelitates et obsides a nobilioribus, quod conservarent fidem nepti suæ. Occurrit ei rex Stephanus in capite jejunii Non. Febr. apud Dunelmum, ibi commoratus diebus xv. David quoque rex in Novo castello se recepit. Habita igitur collocutione de pace inter eos, Henricus filius regis Scotiæ fecit homagium regi Stephano apud Eboracum, in augmentum Honoris de Huntedun datis ei Dunecastra et Karleol. Cæteras munitiones et terras quas occupavit rex David, restituit. In Paschali vero festivitate rex Stephanus, eundem Henricum in reverentia præferens, ad dexteram suam sedere fecit. Idcirco Willelmus archiepiscopus Cantiæ et quidam proceres cum Ranulfo comite Cestriæ in juvenem contumeliosa locuti, a curia regis se amoverunt. Rex autem David receptum filium suum noluit ad regem Stephanum remittere. Walani etiam finitima loca Angliæ devastantes, duos barones, Ricardum Filium Rogeri et Paganum Filium Johannis, occiderunt; qui tamen citius pacem cum rege Stephano fecerunt. Ranulfus quoque comes Cestriæ expeditionem faciens in regionibus Walanorum, interceptus ab eis cum quinque militibus vix saluti reservatus est, reliquis omnibus trucidatis. Baldwinum quoque de Redvers rebellantem in Excestra oppido suo obsedit,

David of Scotland invades England and advances to Durham.

Treaty between him and Stephen.

Rising of the Welsh.

A revolt in Devonshire quelled.

Innocent II. recognises Stephen.

A council held; names of the bishops attending it.

et ad deditionem coegit rex Stephanus, et a regno exlegavit. Eodem anno Innocentius papa, litteris ab Apostolica sede directis, eundem regem Stephanum in negotiis regni confirmavit. Harum tenore litterarum rex instructus, generali convocato concilio bonas et antiquas leges, et justas consuetudines præcepit conservari, injustitias vero cassari. Interfuerunt huic concilio Willelmus archiepiscopus Cantuariæ, Hugo archiepiscopus Rothomagensis, Henricus episcopus Wintoniæ, Rogerus episcopus Searesberiæ, Alexander episcopus Lincolniensis, Nigellus episcopus Heli, Everardus episcopus Norwicensis, Simon episcopus Wirecestrensis, Bernardus episcopus Sancti David, Audoenus episcopus Ebroicensis, Ricardus episcopus Abrincensis, Rodbertus episcopus Herefordensis, Johannes episcopus Rovencestris, Aldulfus episcopus Karleol. Mense Augusto rex Stephanus transfretavit, inimicitiis Galfridi comitis Andegavensis commonitus. Eodem anno mense Novembri Willelmus archiepiscopus Cantuariensis defunctus, in sua civitate sepultus est.[a]

A.D. 1137. The Scotch are again menacing; truce agreed to; Stephen refusing to grant Northumberland to prince Henry, the truce is broken.

§ 4. Anno MCXXXVII. David rex Scotiæ Northymbriam devastare proposuit. Convenit citius multitudo comitum et procerum Angliæ ad Novum Castellum, ejus conatibus occursura. Turstinus quoque archiepiscopus Eboracensis, quamvis multo confectus senio, locutus est cum rege Scotiæ et filio ejus apud Rochesburch, et impetravit inducias usque ad reditum regis Stephani de Normannia. Facta itaque pace cum comite Andegavensi rex Stephanus per biennium, in Adventu Domini reversus est in Angliam. Veneruntque legati regis Scotiæ, postulantes Northymbriam dari filio ejus Henrico; quod abnuente rege Stephano, solutæ sunt induciæ.

---

[a] At the foot of the page, apparently with a reference to something in the entry for 1136, are the words, "Obiit Aaliz comitissa soror "Henrici regis, et mater Stephani "regis."

Anno MCXXXVIII. fundata et facta est illa inclita abbatia Sanctæ Mariæ de Bechlanda ante nativitatem Domini a nobili viro Rogerio de Molbreio, qui eam prædiis et possessionibus magnisque pasturis et silvis optime fundavit.[a] Quarto idus Januarii Willelmus filius Dunechan, nepos regis David, antelucana præruptione constanter partem exercitus, cui præfuit, effudit circa oppidum Werc, et cœpit expugnare et persequi. Rex vero David cum majori veniens comitatu, cum balistis et machinis multis, in virtute magna expugnavit oppidum tribus ebdomadis. Jurdanus vero de Bussei, nepos Walteri Espec, magister militum oppidanorum, invicta constantia animorum militarium omnes conatus regis sprevit et contrivit. Signiferum enim regis et multos alios singulis diebus mactaverunt. Rex igitur David, dispositis qui obsidioni insisterent, præmisit Willelmum filium Dunecan cum Scottis in Northymbriam, qui in die conversionis Sancti Pauli veniens in villa Waredun, quæ est contermina locis Hagustaldensibus, cum suis copiis consedit. Progressus vero de agminibus cum suis quidam Scottus, homo potens et dives in terra nativitatis suæ, per Tinam fluvium spe prædæ ad ecclesiam Hagustaldensem pertendere velle visus est. Irruerunt in eum juvenes Hagustaldenses, et sociis ejus in fugam actis, eundem per corpus transfixum acriter reluctantem ruere compulerunt. Mota est super hoc indignatio per cunctum exercitum Scottorum, qui in ultione cædis ejus festinabant irruere super ecclesiam Hagustaldensem, et extirpare eam funditus cum habitatoribus ejus. Revocavit autem eos Willelmus filius Dunecan, sollicitus pro loci illius tuitione. Subsecutus est rex David cum filio et copiis suis, et in Chorebrige usque post Purificationem Sanctæ Mariæ consistens, res provinciæ pro-

A.D. 1138. Founding of Byland abbey.

The Scots break into Northumberland.

Siege of Wark.

The men of Hexham kill a noble Scot.

King David advances to Corbridge.

[a] The sentence *fundata et facta . . . fundavit* is written in a somewhat later hand at the foot of the page, but with a mark showing that it is to be inserted in the text at this place.

he spares Hexham,

turbare non omisit. Deferens tamen dignitati et antiquitati ecclesiæ Hagustaldensis pacem ei, et omnibus qui confugerant ad eam conservavit, quinque Scottos illuc dirigens, ne quis hostili animo irrumpere præsumeret.

but the neighbouring country is subjected to every kind of atrocity.

Incredibile relatu est quæ scelesta et flagitiosa, et blasphema in Deum, et abusiva ipsius humanitatis, exercitus ille Scottorum egerit. Plena erant omnia cædibus, direptionibus, et incendiis. Non miserta est barbaries illa pupillo aut orphano, seni aut pauperi. Non pepercit sexui, ætati, aut ordini, conditioni cujusquam vel professioni. Prægnantes cum parvulis dissecuerunt, virgines et viduas, occisis cunctis maribus, funiculis colligatas nudas catervatim sub jugo servitutis in Scotiam abegerunt. Veruntamen rex quotquot sibi in partem de præda obvenerunt, Rodberto Priori Hagustaldensi restituit in pignus libertatis. Sanctuaria quoque Domini Scotti confregerunt, et in sacratis locis violenta, obscena, et abhominanda irreverenter perpetraverunt.

The fate of the plunderers of St. Michael's chapel.

Ex quibus duo, ostio confracto oratorii Sancti Michaelis ex boreali parte Tinæ fluminis, extulerunt quæ reppererunt. Adjacet autem basilica hæc ecclesiæ Hagustaldensi. Qui continuo exagitati furiis coram exercitu per avia discurrentes, unus sibimet os lapidibus conterens, alter in Tinæ fluminis natatoriis se suffocans, uterque fœdo interitu perierunt.

Massacre at Tanfield.

Persecuti sunt postea trans Tinam provinciales qui confugerant ad solitudines, et in loco qui dicitur Tamefeld irruentes in multitudinem totius provinciæ quietam et securam, omnes trucidaverunt, et prædam copiosam abduxerunt.

On the advance of Stephen the Scots retreat.

Reversus est tandem rex cum suis in sua, et Stephanus rex in Quadragesima cum militaribus copiis adveniens ad Werc in terram regis Scotiæ præcepit suos cædere et persequi. Rex vero David colligens se et suos haud procul intra quandam paludem minutam valde et prorsus inaccessibilem circumquaque, nisi per angustias cujusdam semitæ, præcepit civibus de Rochasburch magnanimiter excipere regem Angliæ intra urbem si adveniret. Observavit

enim tempus et nocturnas opportunitates ut irrueret in eum. Certus quippe fuit socios sibi fore condictæ proditionis plurimos de proceribus Anglorum exercitus, qui et ad conflictum clandestinis consiliis conspirantes concitaverunt eum. Notæ autem factæ sunt insidiæ regi Stephano, qui parans reditum iratus coegit Eustachium reconsignare in manu sua munitionem de Bahanburch; et in Angliam festinus regressus est. A.D. 1138. Stephen, about to attack Roxburgh, finds that there are traitors in his camp he returns to England.

§ 5. Post Paschalis ebdomadæ sollemnitatem iterum rex David Scotiæ in Northymbriam expeditionem movit et circa maritima, quæ erant reservata a priori exterminio, cuncta disperdidit. Progressus etiam usque ad Novum Castellum, præmisit suas copias circa Dunelmum erga Teisam crudelia et hostilia agere; inde divertens ad Norhaam, castrum episcopi Dunelmensis, quod obsideri fecit, et citius oppidanos ad deditionem compulit, ipsumque oppidum subrui præcepit. Interim Willelmus filius Dunecan, circa Clitherhou cædens et persequens, procinctum militiæ Anglorum in turmis quatuor sibi occurrentem excepit. Quem prima congressionis constantia in fugam actum internicioni dedit, multamque prædam et multitudinem captivitatis adduxit. Hoc bellum factum est inter Anglos, Pictos et Scottos apud Clitherhou feria vi. die xv. ante nativitatem Sancti Johannis Baptistæ anno prædicto, id est mcxxxviii.[a] Fresh invasion of the Scots. Norham is taken. Fight at Clitheroe.

Post hos dies milites de Werch egressi ministros et vehicula cum victualibus regis rapuerunt intra oppidum retrudentes. Sed et in filium regis Henricum impetum facientes et in socios ejus, quosdam occiderunt, quosdam vulneraverunt, sive ad redemptionem exposuerunt. Rex ea moleste ferens iterata eos obsidione damnavit, segetes eorum in agris vastans et cuncta solatia denegans. Quibus prorsus non nisi per inopiam Wark holds out;

[a] The sentence *Hoc bellum . . . . MCXXXVIII.* is a later insertion.

but is starved into surrender.

victualium prævalere potuit; hac enim coacti necessitate, ex præcepto domini sui Walteri Espec, circa festum Sancti Martini, per dominum Willelmum primum abbatem Rievallenses[1] oppidum dediderunt: in quo residuum ad esum nihil repertum est, nisi unus caballus vivus, et alter in sale. Eos rex xxiiii. caballis donatos cum armis suis dimisit liberos, oppidum funditus evertens.

David advances into Yorkshire.

Eodem anno et eodem tempore, scilicet in autumno, rex David junctis viribus ad Eboraci sciriam iter direxit, duobus baronibus suis ad obsidendum Werch cum multitudine interim dimissis. Adjunxit se ei commilitonem cum sua militari manu Eustachius filius Johannis, cui rex Stephanus Bahanburch abstulerat. Habuit autem idem in Northymbria castrum munitissimum Alnewich, et aliud in Eboraci sciria, scilicet Maaltun. Profecti sunt itaque per Bahanburch. Et juvenes ejusdem loci temere præsumentes de munitione valli quod extruxerant ante castrum, conviciis exagitabant Scottos pertranseuntes. Applicuerunt se illico Scotti animo concitati ad vallum diruendum, et citius intus proruentes quotquot apprehenderunt occiderunt. Præfuit per idem tempus ecclesiæ Eboraci sanctæ memoriæ Turstinus archiepiscopus, animi constantia inter adversa et prospera invincibilis, annis gravis, corpore debilis, ut lecto gestatorio eveheretur quo occasio rerum urgeret. Qui evocatos ad se proceres Eboraci sciriæ ad instantiam resistendi pastoralis prudentiæ providentia animavit. Venit etiam Bernardus de Baillolio, in exercitiis militaribus vir experientissimus, directos a rege Stephano ducens secum milites in hoc opus. Sumpta perinde magnanimitate ex communi deliberatione per sacramenta ad constantiam et securitatem sese invicem obligaverunt. Triduano igitur jejunio et eleemosynis Domino repropitiati, et archiepiscopali ab-

Affair at Bamborough.

Heroic behaviour of archbishop Thurstan.

An army formed at York, and led forward to Thirsk.

---

[1] lege *Rievallensem.*

solutione et benedictione communiti, omnes pari proposito animi instructi usque ad oppidum Tresc progressi sunt. A. D. 1138.

Terms of peace offered to David, and refused.

§ 6. Inde Rodbertus de Brus et Bernardus de Baillolio ad regem Scottiæ super Teisam profecti sunt, Henrico filio ejus comitatum Northymbriæ pollicentes, et eum ab hac impugnatione cessare commonentes. Noluit adquiescere rex. Idcirco Rodbertus absolvit se ab homagio quod ei fecerat pro baronia quam tenuit de eo in Galewegia, et Bernardus a fide quam ei dudum promisit, sicque ad socios regressi sunt. Qui omnes procedentes secus Albertun, in campo quodam de feudo Sancti Cuthberti, Standart, id est malum navis erexerunt, vexillum Sancti Petri et Sancti Johannis de Beverlaco et Sancti Wulfridi Ripum in eos[1] suspendentes, et corpus Domini super inponentes, ut esset signifer et dux prælii eorum. Misit ergo cum eis archiepiscopus Turstinus Radulfum Nouellum,[a] episcopum suffraganeum suum, et viros disciplinatos qui ad pœnitentiam susciperent, et de spe futuræ vitæ per satisfactionem instruerent. Ipse archiepiscopus a principibus ab hac profectione ad pugnam consultius revocatus, orationibus et obsecrationibus in afflictione magna et contritione cordis instabat cum suis clericis, donec renunciatum ei fuit, quantam[2] ereptionis gratiam populo suo præstitit Deus. Igitur in octavis Assumptionis Sanctæ Mariæ xi. kal. Septembris feria ii. universus exercitus circa Standard convenit, ne quis de fuga præsumeret, equis procul amotis; omnes autem mori aut vincere pro patria unanimiter decernentes. Fuerunt autem principes hi in honoribus et dignitatibus præminentes: Willelmus de Albamarla, comes

Battle of the Standard.

The bishop of the Orkneys accompanies the English army.

The English leaders.

[1] Sic in MS.
[2] Scriptum est *quam* ab initio; postea mutatio facta est in *quantam*.

[a] On this Ralph Nowel *see* Henry of Huntingdon, p. 263 (Rolls edition) and note.

Walterus de Gant, Rodbertus de Brus, Rogerus de Mulbrai, Walterus Espec, Willelmus de Perci, Bernardus de Baillolio, Ricardus de Curceio, Willelmus Fossard, Robertus de Stuthavilla, Ilbertus de Lesceio. Hunc ipsum et patrem ipsius Rodbertum de Lesceio Henricus rex ejecit a regno Angliæ. Mortuo rege, Willelmum Transversum, qui ex datione regis honori, scilicet Pontifracto, præsedit, miles quidam Paganus de honore illo occidit, et iste Ilbertus honorem jure patrimonii possedit. Affuit etiam cum suis copiis de Nothingaham scira Willelmus Peverel, et Rodbertus de Ferers de Derbiscira, Galfridus Halsalin. Accessit etiam rex Scottiæ cum suis legionibus stipatus in prælium, Scottis in prima acie dispositis, id sibi ex nativa dignitate reclamantes quasi unus,[a] nudi ipsi et pene inermes progressi adversus cuneos loricatos, et idcirco invulnerabiles. Circa regem steterunt equestres ordines militaribus armis instructi. Fide dignum rex arbitratus est vincere vel mori, pro sacramento quod juravit hæredibus Henrici regis, et universitas Angliæ cum eo. Scotti itaque et Picti vix a prima hora initi conflictus usque ad tertiam perstiterunt, videntes se confodi et consui sagittis, et obrui et opprimi. Qui omnes a campo dilapsi sunt, sarcinas suas a se rejicientes. In ignominiam hujus rei vocatus est locus ille Baggamor. Continuo constantia residui exercitus proturbata et infirmata est. Propterea seniores festinantes compulerunt regem equos reposcere et cum sua conserta acie discedere, ne et ipse cum suis cederet in ruinam. Exercitus quoque Eboraci non est persecutus recedentes, sed unusquisque ad propria regredi festinavit. Plurimi vero Scottorum ignari locorum aberrantes, ubicunque reperti sunt jugulati sunt. Ipsæ etiam acies Scottorum et Pictorum, ubi ad invicem

Defeat of the Scots.

The English do not pursue.

[a] It was the Galwegians who claimed this privilege; see the account of the battle by St. Ailred (Twysden, p. 342, Migne, vol. 154).

in reditu concurrerunt, infelici hostilitate concertantes sese suffocaverunt. Rex igitur in regnum suum receptus, convocatos ad se Scottos et Pictos multa massa pecuniarum mulctavit, acceptis obsidibus et sacramentis ab eis, quod in omni conflictu et periculo fideliter cum eo et pro eo persisterent. Rex etiam Angliæ lætatus super his successibus suis Willelmum de Albamarla comitem in Eboraci sciria fecit, et Rodbertum de Ferers comitem in Derbiscira.

A. D. 1138.

Stephen rewards the commanders.

§ 7. Anno MCXXXIII.[a] stella cometis octavo idus Octobris fere per vii. dies apparuit. Maxima pars Lundoniæ civitatis in ebdomada Pentecostes igne combusta est, anno xxxiii. ex quo rex Anglorum Henricus regnare cœpit, feria iiii. Die etiam ipso, secundum anni revolutionem, quo frater et prædecessor illius Henrici, Willelmus scilicet Ruffus rex, interfectus est, et ipse Henricus primo regni sui suscepit gubernacula, iiii. non. Augusti, tale constat spectaculum. Cum igitur rex prædictus Henricus circa maris littus transfretandi causa moraretur, vento persæpe ad transfretandum existente secundo, tandem die præfato circa meridiem cum ad mare transiturus perrexisset, suorum, ut mos est regibus, constipatus militum turmis, subito in aere nubes apparuit, quæ tamen ejusdem quantitatis per universam Angliam non comparuit. In quibusdam enim locis quasi dies obscurus videbatur, in quibusdam vero tantæ obscuritatis erat, ut lumine candelæ ad quodlibet agendum ipsa protecti homines indigerent. Unde rex latusque regium ambientes, et alii quamplures mirantes, et in cœlum oculos levantes, solem ad instar novæ lunæ lucere conspexerunt, qui tamen non diu se uno modo habebat. Nam aliquando latior, aliquando subtilior, quandoque incurvior, quandoque erectior, nunc solito modo firmus, modo movens, et ad modum vivi argenti motus et liquidus videbatur. As-

A.D. 1133. Burning of London.

Strange appearances in the sky.

[a] See note *a* on p. 297.

serunt quidam ecclipsim solis factam fuisse; quod si verum est, tunc sol erat in capite draconis et luna in cauda, vel sol in cauda et luna in capite in quinto signo, id est, Leone, in xvii. gradu ipsius signi. Erat autem tunc luna xxvii. Eodem etiam die et eadem hora stellæ plurimæ apparuere. Necnon die eodem, cum naves ad prædicti regis transitum paratæ in littore anchoris firmarentur, mari pacatissimo ventoque modico persistente, cujusdam navis magnæ anchoræ a terra quasi vi aliqua subito avulsæ sunt, navisque commota, multis mirantibus eamque tenere nitentibus nec valentibus, sibi proximam navim commovit, et sic octo naves vi ignota commotæ sunt, ut nulla illarum illæsa remansisset. Multi etiam dixerunt se eodem die et circa eandem horam vidisse in Eboracensi provincia ecclesias quamplures quasi sudore pervalido madefactas. Hæc omnia iiii. non. Augusti quarta etiam feria, ut dictum est, contigerunt. Sexta etiam feria ejusdem septimanæ, scilicet pridie non. ejusdem mensis, summo mane in pluribus Angliæ partibus terræ motus factus est magnus. Fuerunt etiam qui dicerent se in subsequenti ebdomada feria ii., vi. videlicet idus mensis ejusdem, cum luna foret iii., ipsam vidisse primam qualis in tali ætate esse solet, parvoque intervallo vespere ejusdem se ipsam vidisse magnam, ad modum scuti rotundi valdeque rutilantis. Dicebant quoque plures se ipsa nocte vidisse duas lunas, inter se quasi longitudine hastæ unius distantes. Rex autem Henricus mare transiens reliquit Angliam, petiit Normanniam, non ulterius vita comite rediturus vel visurus Angliam. Mense Novembri civitas Wigornia, ut crebro solet, incendio conflagravit.[a]

Commotion in the sea.

Shock of earthquake.

Henry I. crosses for the last time to Normandy.

[a] Here follows in the MS. a rubric, "Incipit descriptio Serlonis "monachi fratris abbatis Radulfi "de Parcho de bello inter regem "Scotiæ et barones Angliæ." Serlo's contribution to the literature of the battle of the Standard consists of a Leonine poem of seventy-two

§ 8. Eodem anno [a] mortuus est Petrus Leo, qui in inimicitias Innocentii papæ factione sua a quibusdam intrusus apostolicus in urbe, per viii. annos Romanam incubabat ecclesiam. Innocentius vero libera auctoritate in urbe sicut prius in orbe ecclesiasticæ monarchiæ præsedit dignitati. Qui et generali decreto omnes Petri Leonis schismatis complices ab omni ecclesiastico ordine et honore deposuit, et ne quis sedem Apostolicam simili præsumptione in posterum usurparet sub anathemate interdixit. A.D. 1138. Death of Anacletus the anti-pope.

Directus est autem ab eodem papa legatus Angliæ et Scotiæ Albericus Hostiensis episcopus, natione Gallicus, professione monachus Cluniacensis, et in eodem cœnobio, supprioris officio ad disponendas regulares observationes prælatus monachis cunctis, excellentia virtutis et plenitudine eruditionis instructus. Veniens vero in Angliam adjunxit sibi socios sui laboris Rod- Alberic sent as papal legate to England and Scotland.

lines, beginning, " David ille manu " fortis " ; it may be read in Twysden, p. 331. The writer seems to have possessed a considerable sense of humour; his description of the flight of the bare-breeched braggarts of Galloway, " with their tails " between their legs," as we say, is very comic :—

" Truces quoque Galwegenses [1]
tremebundi fugiunt,
Et quas prius extulerunt caudis
nates comprimunt."

The Scots, amongst other plunder, threw away, as they fled, he says, quantities of raw meat, it being indifferent to the men of that nation whether they eat their meat raw or cooked; horse-flesh too was as acceptable to them as beef and mutton.

To Serlo's poem succeeds, without a break, a somewhat longer one by one William, on the death of Sumerled ; this, as it has never before been printed, I have thought it desirable to give ; it will be found in the Appendix.

Then follows Ailred's account of the battle of the Standard (printed by Twysden, 337–346) ; this fills sixteen columns of the MS. A rubric then occurs, " Incipit de-" scriptio prædicti prioris Haugus-" taldensis ecclesiæ," and the text of John of Hexham, " Eodem anno " mortuus est, &c.," is resumed.

[a] Peter Leonis died at the beginning of 1138 (Fleury, LXVIII. 45). It is evident that the original text was continuous with the passage ending " comitem in Derbi-" scira," and that § 7 is an interpolation.

[1] *Gawedenses*, Twys.

A.D. 1138.

He visits Hexham.

bertum episcopum Herefordensem et Ricardum primum abbatem de Fontibus. Profectusque ad regem Scotiæ reverenter receptus est à fratribus Hagustaldensis ecclesiæ, et Aldulfus episcopus cum eo. Ante triduum autem adventus ejus ad locum illum, Eadgarus filius Cospatrici comitis cum satellitiis suis eruperat e castris regis Scotiæ, prædam agens de quadam villa territorii Hagustaldensis. Irruerunt etiam in quandam villam fratrum Hagustaldensis,[1] interfectisque tribus hominibus fratrum et capta præda ejusdem vici, Priorem Hagustaldensem, quem contigit eadem nocte ibi adesse, contumeliis et ludibrio dehonestaverunt. Super injuria hac satis compatienti animo legatus regem expostulavit apud Karlel, et ad correctionem violentiæ hujus animos regios adduxit. Per triduum vero cum episcopis et principibus regni Scotiæ, qui ei ex regio præcepto ibi occurrerant, quæ corrigenda erant correxit, et quæ statuenda erant statuit. Aldulfum episcopum in gratiam ejusdem regis et in sedem suam de Karlel recipi impetravit. Johannem Glasguensem episcopum, qui omisso episcopali officio apud Tironas monachatui se contradiderat, ex Apostolica auctoritate revocavit. Scottos quoque et Pictos in hoc sibi acquiescentes habuit, ut infra festum Sancti Martini omnem captivitatem ad Karlel reducerent et libertati donarent, nullusque eorum ecclesias violare, femineo sexui vel pueris vel senibus cædem inferre ulterius præsumeret. Ipsius etiam regis genibus provolutus àb hostilitate eum usque ad festum Sancti Martini cessare compulit. His ibi ita dispositis, in die sollemni Sancti Michaelis ad Hagustaldensem ecclesiam reversus, in Suthangliam profectus est. Siquidem Northymbria universa inculta et in solitudinem redacta fuit. Quotquot enim supererant, vel ad asylum monasteriorum confugerant, vel per solitudines delituerant; potentes intra oppida se concluserant.

Induces king David to restrain the rapine practised by his men towards Hexham tenants.

Settles bishop Aldulf at Carlisle and recalls John to Glasgow.

Strives to repair and lessen the evils of war.

[1] vox "ecclesiæ" excidisse videtur.

Igitur ex auctoritate Apostolici præcepti ad festum S. Nicholai apud Lundonias in Westmonasterio convenerunt ad eundem legatum Albericum episcopi, abbates, et primores regni, anno pontificatus Innocentii papæ ix. et regni Stephani regis tertio. Vacabat ecclesia Cantuariæ, et dominus Turstinus archiepiscopus Eboracensis infirmatus pro se direxit Willelmum decanum suum. Interdicensque legatus quæ interdici, et sanciens quæ sanciri ecclesiasticæ necessitatis exposcebat ratio, summonuit eos Romæ adstare domino papæ media Quadragesima. Deposito etiam abbate de Cruland, Godefridum priorem de Sancto Albano loco ejus, et Adam electum ad Bellum juxta Hastingas, benedixit abbates. Ventilata est et causa electionis Cantuariensis ecclesiæ, cujus electum, scilicet Theodbaldum abbatem Beccensem, in eandem sedem consecravit archiepiscopum circa Epiphaniam Domini. Regem quoque Angliæ super reformanda pace cum rege Scotiæ plurima prece sollicitavit. Cooperata est votis ejus domestica instantia Matildis regina Anglorum, lege consanguinitatis avunculo suo regi Scotiæ, salva pace mariti sui, nequaquam ingrata; siquidem rex David duas sorores habuit, Mariam, et Matildem quæ nupsit Henrico regi; Mariam vero comes Bononiensis accepit in matrimonium, et genuit ex ea hanc Matildem hæredem suam. Hanc enim cum comitatu Bononiensi Stephanus rex duxit uxorem: habuitque ex ea filios Eustachium et Willelmum, qui inmatura morte absque liberis defuncti sunt. Eodem anno quidam vir potens in Northymbria recepit in sua possessione, apud castrum quod dicitur Morthpath, monachos de Fontibus viii.,[a] non. Jan., qui construxerunt cœnobium, scilicet Novum monasterium vocatum. Quibus hoc ipso anno

A.D. 1138. Synod at Westminster.

The legate consecrates Theobald of Bec to the primacy,

and tries, aided by queen Matilda, to make peace between England and Scotland.

Monks of Fountains brought to Morpeth; abbey of Newminster.

[a] Mr. Raine, quoting for the date the "Memorials of Fountains" published by the Surtees Society, says that "VIII." should be taken with the words which precede it, not with "Non. Jan."

A.D. 1138. circa Epiphaniæ diem, Galfridus episcopus Dunelmi benedixit abbatem Rodbertum sanctum virum. Quos libenter fovit prædictus vir, scilicet Rannulfus de Merlai.

A.D. 1139. Alberic returns to Rome.

§ 9. Anno MCXXXIX. præfatus legatus Albericus post octabas Epiphaniæ reversus est, prosequentibus iter ejus usque Romam Theodbaldus[1] archiepiscopus Cantiæ, pro pallio, et episcopus[1] Roffensis, et Simon[1] Wigornensis, Rogerus[1] Coventrensis, Rodbertus[1] Excecestrensis. Reliquos episcopos rex ab hac profectione excusatos habuit, propter perturbationes regni undique emergentes. Instantia vero reginæ Anglorum pax convenit inter duos reges, Henrico filio regis Scotiæ apud Dunelmum accipiente comitatum Northymbriæ. Confirmata est hæc concordia per reginam et Henricum filium regis Scotiæ apud Dunelmum, v. idus Aprilis, coram comitibus et baronibus Angliæ, datis obsidibus a Scotis in firmamentum fidei. Profectus est autem cum regina Henricus comes ad regem Angliæ ad Notingaham, et obsequens ei per æstatem impensas munificas fecit. Qui et accepit conjugem Ada,[a] sororem Willelmi comitis de Warene, et Walaran comitis de Mellant, et Rodberti comitis de Legecestria, habuitque ex ea filios Melcolmum, Willelmum, et David.

Peace between Stephen and David.

Prince Henry at the English court; marries Ada.

Henry of Blois is appointed papal legate.

Reverso itaque Theodbaldo archiepiscopo cum suis suffraganeis a domino Apostolico, Henricus Wintoniensis episcopus confirmatus est sedis Apostolicæ legatus. Romæ vero defunctus est vir approbatæ

[1] Sic in MS.

[a] Ordericus (XIII., 37) calls her "Adeline daughter of William "earl of Surrey," and agrees with our author in calling Waleran de Mellent (son of the famous Robert de Mellent) brother of William de Warrenne; see his history, XIII., 43. How this could be does not appear.

virtutis Ricardus primus abbas de Fontibus, quem Turstinus archiepiscopus ad Apostolicum pro se direxit legatum. Obiit etiam Audoenus Ebroicensis episcopus, frater ejusdem Turstini archiepiscopi, apud Meretun sumpto habitu canonicorum sepultus. Mortui sunt et Walterus de Gant et Rodbertus de Ferers. A.D. 1139.

Stephen's quarrel with bishops Roger, Alexander, and Nigel.

Accidit eodem anno ut ad curiam regis convenirent Rogerus episcopus de Searesberie, Alexander episcopus Lincolniæ, et Nigellus episcopus de Heli, scilicet nepotes ejusdem Rogeri, ortaque seditione ministri episcoporum inter cæteram turbam ceciderunt quendam nepotem Alani comitis de Richimunt, qui et mortuus est. Devoluta est idcirco ab eodem comite coram rege calumnia in episcopos, factione eorum seditionem excitatam in insidias salutis regiæ. Dilapsus est citius a curia clandestina fuga Nigellus episcopus ad suas munitiones. Et aggravata manus regis ad ulciscendum in episcopos Rogerum et Alexandrum, quos, interdicto eis prorsus cibo, coegit ad deditionem castrorum suorum cum thesauris suis copiosis in eis confertis. Sed et alia indigna contra honestatem pontificalis excellentiæ irreverenter egit in eos. Factumque est eo tempore ut laici insurgerent in magnam contumaciam et contumeliam adversus sanctam Ecclesiam et ecclesiasticas personas. Idcirco Henricus legatus, convocatis ad Wintoniam archiepiscopo Theodbaldo et episcopis Angliæ, cum cæteris Christianæ sollicitudinis ministris, circa mensem Septembrem decreta omnino necessaria et in cunctis seculis valde utilia statuit. His enim usque in hodiernum diem ecclesiastica severitas potenter ulciscitur in eos, qui vel in læsionem clericorum manus nefarie injiciunt, vel res Ecclesiæ diripiunt, sive excommunicationi subjacent, vel in ea obeunt, quoniam quidem, his provulgatis decretis, multorum insolentia et præsumptio rebellis spiritus mansuescere didicit, et sanctuario Domini deferre.

Decrees of Winchester tending to restore church discipline

A.D. 1139. Death of the bishop of Salisbury.

Eodem anno mortuus est Rogerus episcopus Searesberiæ, cujus filium, scilicet cancellarium regis, rex in inimicitias patris a regno ejecerat. Sic in novissimis in eo humiliata est gloria pristinarum rerum; ad cujus arbitrium in diebus Henrici regis spectaverat omne regni negotium. Secundus enim a rege in regno præminebat universis judicibus et principibus. Successit ei in sede Salesberiensi Joscelinus archidiaconus Wintoniensis. Et factum est, applicuit in Angliam Aaliza[a] imperatrix, filia Henrici regis, uxor Galfridi comitis Andegavensis. Quam rex Stephanus citius obsessam intra quoddam castellum et ad deditionem coactam, ex indiscreta animi simplicitate ad Bristouam libere ire permisit. Suscepit eam frater ejus Rodbertus comes et milites qui erant in munitionibus, scilicet Gloucestra, et Milo in Hereford, et Brien filius comitis in Walingaford, cum adjacentibus populis, ejus opere obsecuti sunt. Emersitque per eam in Anglia perturbatio valde gravis, et infirmatum est firmamentum regni Stephani regis.

The empress Maud lands in England, civil war and confusion thence arising.

A.D. 1140. Last illness of archbishop Thurstan.

§ 10. Anno MCXL. sanctæ memoriæ Turstinus archiepiscopus dissolutionem sui corporis imminere præsensit, senio confectus et laboribus longis confractus. Assumptus enim ad regimen Eboracensis ecclesiæ anno MCXIIII., in Assumptione Sanctæ Mariæ, bonum certamen constanter certavit pro ea, fidem perseveranter servavit, cursum victoriose consummavit, quoniam a rege non exiguis est afflictus inimicitiis propter professionem quam Cantuariensibus facere non acquievit, maluitque ipsi electioni renuntiare quam ecclesiæ suæ antiquam libertatem cassare. Egressusque a facie regis, apud exteras nationes crevit in turbam magnam, ami-

He had undergone sufferings and exile in defence of the rights of his see.

[a] Matilda or Maud "is called "Æthelic in the Saxon Chronicle "[1127] and Adeliza by Wend- "over." (Raine.)

corum scilicet procerum et honestarum mulierum, officiose peregrinationi ejus obsequentium. In quibus et præ quibus majori devincta ei devotione animi fuit Adela comitissa Carnotensis, soror Henrici regis et mater Stephani Regis et Theotbaldi comitis. A.D. 1140.

ante, p. 254. Anno MCXLI. Calixtus papa concilium Remis instituit, xiii. kal. Novembris.[a] Fuit autem Dominus cum præfato Turstino, unde et omnes adversariorum conatus adversus eum sanioris sententiæ consultu prævertit, siquidem Apostolicus, intercedentibus cardinalibus, eum in archiepiscopum sollemni consecratione et liberi pallii datione confirmavit; qui et regis contradictionem omnemque Cantuariensium reclamationem irritam duxit. Datis etiam ei ad votum privilegiis, interdixit in posteris seculis, ne Cantuariensis exigere, neve Eboracensis professionem facere præsumeret. Directaque est domini Apostolici epistola anno MCXXI. ad regem et ad Radulfum archiepiscopum Cantiæ, ne quis divini ministerii cultus in ecclesiis Cantiæ et Eboraci sive in parrochiis eis adjacentibus celebraretur, præter baptisma parvulorum et pœnitentiam morientium, nisi Turstinus infra unum mensem post acceptam epistolam hanc sine exactione professionis in Eboracensem reciperetur sedem. Idcirco citius in Angliam est a rege revocatus, et in ecclesiam suam sublimiter intronizatus. Qui receptus, præ fastu honoris nihil remisit a disciplina sanctæ conversationis et proposito mentis; in victu enim et vestitu et cæteris regularis vitæ institutis ubique prætulit frugalitatem pontificalis honestatis. In distribuendis eleemosynis et misericordiis pauperum, in diebus sacerdotii ejus, rarus fuit inventus similis ipsius. Qui et frequens in orationibus gratiam lachrimarum in celebratione missarum

His successful stand at Rheims.

The pope upholds his cause.

His simplicity and frugality of life, as archbishop.

---

[a] Detached notes, referring to Thurstan's appearance at the council of Rheims in 1119, appear to have passed into the text through the ignorance of a transcriber.

A.D. 1140. His austerities.

habuit a Domino. Idem cilicio ad carnem indutus, inter crebras confessiones a corporali vindicta sibi non perpercit. Instantia ejus quotidiana sollicitudo animarum fuit; viros disciplinatos et eruditos officiis ecclesiasticis præficere, per eos ecclesiastica negotia disponere, vitiosorum lenocinia zelo pastorali demetere. Hospitalis in hilaritate, exorabilis in subjectos cum rectitudine, rigidus in repugnantes sine crudelitate. Biennio ante electionem ejus, ad instituta regularis ordinis initiatam Hagustaldensem ecclesiam, terris, possessionibus, et donariis magnis auctam, ad bonum statum divini ministerii promovit. Qui et monachis cœnobii de Fontibus, cujus fundator fuit, simili sedulitate munificentiæ deservivit. In ecclesia Eboracensi et in aliis ecclesiis ob recordationem ejus in magna veneratione habentur reposita exennia, quæ illis contulit larga manu, plurima et pretiosa. Sic homines suos, terras, et domum suam disposuit in tranquilla pace et rerum opulentia, sic ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum libertates, dignitates, immunitates conservavit, provexit ad quotidiana religiosa incrementa, ut plane dixerim divinam sapientiam ei cooperatam. Rarus in his diebus qui sic religiosas personas reverenter excolat, beneficiis provehat, locis indiguis[1] sumptuosis eleemosynis frequenter subveniat. Sentiens igitur in se vitalem tepescere virtutem, disposuit sapienter domui suæ, mercedes ministrantibus sibi persolvendo, ablata restituendo, de singulis quibusque rebus prudenti procuratione recogitando. Convocatisque in sua capella Eboracensis ecclesiæ sacerdotibus, facta coram eis sollemniter confessione, coram altari Sancti Andreæ nudus humi expositus, corporalis vindictæ disciplinam profusis lacrimis ex contrito corde ab eis suscepit, memorque voti sui, quod juvenis apud Cluniacum fecerat, ad monachos Cluniacæ professionis

His pastoral vigilance.

Hexham and Fountains experienced his liberality.

Such a bishop is now rarely met with.

He prepares for death,

and retires among the Cluniac

[1] *indignis*, Twys.; "indiguis," vocabulum satis notum (videsis Lex. Forcellini), stat in codice.

apud Pontemfractum profectus est, prosequentibus eum senioribus ecclesiæ Eboracensis et laicis plurimis; siquidem in die Conversionis Sancti Pauli habitum et benedictionem monachi sollemniter suscepit, et residuis diebus, quibus supervixit, de salute animæ remissus non fuit. Anno igitur ab incarnatione Domini MCXL., et ab adventu Normannorum in Angliam lxxv., et regni Stephani v., et archiepiscopatus sui xxvi., et mense vi., viii. idus Febr., feria v., circumstantibus majoribus ecclesiæ Eboracensis et aliis religiosis viris, imminente hora suæ vocationis, ipse vigilias pro defunctis celebravit; ix. lectionem ipse legit; versum responsi; 'Dies illa dies iræ,' subjunxit, signanter expresse ad singula verba ingemiscens; terminatisque laudibus, convocatis monachis universis et orantibus, reddit spiritum,[a] et in ecclesia Sancti Johannis Evangelistæ ante magnum altare condigno honore sepultus est. Evolutis post hæc aliquot diebus, cuidam archidiacono suo Galfrido Turcople, viro celebris peritiæ in scholari eruditione, in somnis quiescenti astitit, pontificalibus sollemniter præcinctus infulis: cui sciscitanti, "Estne spes salvationis tuæ, pater mi?" respondit,—

A.D. 1140. monks at Pontefract, where he dies. Vision.

Vivere carne mori fuerat, sed carne resolvi
Est modo vera salus, vita beata mihi.

Post plurimos etiam annos, monachis volentibus corrigere quippiam circa locum sepulturæ ejus, remotus est lapis superpositus, nullumque signum corruptionis inventum est in carne ejus sive vestimentis. Post mortem ejus continuo emersit insolentia, et indisciplinatæ dissensionis vaga licentia in clericos, impudensque contemptus, irreverentia laicorum adversus ecclesiasticas leges et personas; regnique integritas dissoluta est, quia unicuique quod libuit licuit.

His body found incorrupt after many years.

[a] Mr. Raine, apparently from some misconception, speaks of Thurstan's death here related as "this fearful death-bed scene." I have tried to describe exactly what passed in the Introduction.

A.D. 1140. Ralph, earl of Chester, foiled in a design against prince Henry, becomes Stephen's enemy.

§ 11. Eodem anno Henricus comes cum conjuge sua ad regem Angliæ profectus est. Insurrexit in inimicitias in eum Ranulfus comes Cestriæ propter Karlel et Cumberland, quam jure patrimonii sibi reposcebat, voluitque eum in reditu cum armata manu involvere. Rex vero, reginæ precibus commonitus, ab intentato periculo tutatum eum patri et patriæ restituit, transpositaque est indignatio hæc in insidias regiæ salutis. Ranulfus enim comes omnes munitiones Lincolniæ occupavit sibi. Alanus comes nocturno furto ascendens per murum irrupit cum suis in castellum de Galclint,[a] posseditque castellum ipsum cum thesauro copioso, ejecto Willelmo de Albanih cum suis. Idem Alanus comes Rikemundiæ firmavit castrum ad Hotun, scilicet terram episcopi Dunelmi, et aggravata est manus ejus super Ripun et homines loci illius. Ipse enim, et alii quique potentes viri, tulerunt quæcunque in horreis et in aliis rebus Turstinus archiepiscopus reservaverat successori suo necessaria, prout quisque conterminus fuit terris archiepiscopalibus.[b]

Alan of Britanny joins him.

A.D. 1141.

§ 12. Anno MCXLII. Post mortem Turstini archiepiscopi, clerici Eboracenses secundum desideria cordis sui varia et vaga sententia circumacti fuerant toto anno super electione facienda. Elegerant autem, persuadente legato Henrico Wintoniæ, nepotem regis Stephani Henricum de Coilli. Qui quia præfuit abbatiæ Kadomensi, noluit dominus Apostolicus eum

---

[a] Mr. Raine conjectures that this castle of Galclint was in Lincolnshire, but it may be more probably identified with Gilling castle, near Helmsley, in the North Riding; see the art. "Gilling" in Lewis' Topographical Dictionary.

[b] Papebroke the Bollandist, in his "Commentarius prævius" to the Life of St. William (June 8), first noticed, and Mr. Raine ("Priory of Hexham," I., clvi.) has also drawn attention to the fact, that our author, by placing the death of archbishop Thurstan under 1141 instead of 1140, has involved himself in a wrong chronology, so that from this point to the end of his continuation he has dated all events a year too late. The dates printed in the margin are the true ones.

præfici archiepiscopatui nisi renunciaret priori honori. Mense Januario iterum de electione tractantes, in personam Willelmi thesaurarii plurimi consenserunt. Interfuit Willelmus comes Eboracensis, sollicitus super promotione ejus. Apparuit autem hora eadem super eos in aere magnum signum crucis per longitudinem et latitudinem ecclesiæ Sancti Petri protensum. Adversatus est electioni huic magister Walterus, Lundoniensis archidiaconus, cum sociis suis archidiaconibus, quem proficiscentem ad regem idem comes interceperat, et in castro suo de Biham incluserat. Perductum itaque electum ad Lincolniam rex libenter suscepit, et in terris et possessionibus Eboracensibus confirmavit. Siquidem eodem mense Januario, in Lincolnia, Ranulfus comes Cestriæ cum suis, conjuratione facta, obfirmavit animum suum in persecutionem regis et regni. Auditus autem fuerat ter terræ motus in eadem urbe infra natale Domini. Innotuit regi Stephano citius conspiratio hæc. Qui festinus improvisus affuit, et comitem obsedit. Egressus est comes nocte de turre in qua inclusus fuit, et profectus ad Rodbertum comitem Glaocestriæ, cujus filiam habuit uxorem, eum et familiam imperatricis sibi contraxit in auxilium, et Walanos pariter. Persuaserunt regi seniores viri congregare exercitum, sese inermes ad regis colloquium occurrisse, non ad prælii procinctum profitentes. Aspernabatur Rex, clamans eos pueros imbelles, nihil hujusmodi ausuros in eum. Delinitus enim erat juvenum comitum favoribus, regi verbo faventium, vires adversariorum consilio et auxilio foventium. Igitur in die Purificationis Sanctæ Mariæ accesserunt Rodbertus comes Glaocestriæ, Ranulfus comes Cestriæ, Willelmus de Romar frater ejus in manu valida; fuitque Rodbertus dux et dispositor prælii. Rex quoque produxit suos socios in pugnam. Alanus comes de Richemund cum suis, conflictu nondum inito, regi et prælio renuntiavit. Willelmus

A.D. 1141.

William the treasurer is chosen to fill the see of York; some oppose the election.

The king confirms it.

Stephen's imprudent contempt of the conspirators.

Battle of Lincoln.

A.D. 1141. comes Eboraci[a] a pugna elapsus regem periculo exposuit. Adversarii idcirco sumpta fidenter audacia resistentes trucidaverunt. Capti sunt autem Bernardus de Baillel, Rogerus de Mulbrai, Ricardus de Curceio, Willelmus Fossart, Willelmus Peverel, Willelmus Clerfeith, et multi alii. Multi cæsi, dispersi tandem universi, etiam et Waleran comes de Mellant. Stetit autem rex in acie quasi leo, fortiorum fortissimus, ad nullius perterritus occursum. Dissecuitque omnes ad congressum sese opponentes, donec comminueretur gladius in manibus ejus. Posuit vero in manu ejus securem Danicam quidam civis Lincolniæ. Nec facile dictu est quanto spiritu fortitudinis ipse imminuit adversariis. Viditque tandem, omnibus sociis suis pœne dispersis, se solum residuum fore; nemo tamen ut comprehenderetur præsumpsit manus injicere in eum. Ranulfum comitem aliquid intentare volentem in eum ipse securi in capite impetiit, genibusque in terra sese excipientem, non plus sapere debere quam oportuit Rom. xii. 3. sapere docuit. Ad arbitrium itaque ejus vocatus est Rodbertus comes, consanguineus ipsius, cui filio regis Henrici ipse rex sui corporis deditionem facere acquievit. Ductus est igitur ad Bristou, ibique sub custodia positus est.

Stephen's personal prowess.

The king surrenders to the earl of Gloucester.

§ 13. Willelmus de Clerfeith, prudenter elapsus de manibus comitis Ranulfi, in Thicchehill castrum suum se recepit, frequentique procinctu proturbavit comitem ipsum et socios ejus. Gilebertum de Gant, tunc adolescentulum, captum cum rege, compulit idem comes ducere neptem suam uxorem. Alanum comitem de Richemunt, evocatum ad colloquium suum, Ranulfus comes apprehendit, et castrum de Galdint et thesaurum in eo repertum sibi reconsignare coegit multa famis afflictione, et alia egit in eum molesta. Castrum de

[a] Called William of Albemarle by Huntingdon and others.

Notingaham imperatrix Adela exegit a Willelmo Peverel, et imposuit custodem in eo Willelmum Painel[1] cum militibus suis. Alios potentes viros captos cum rege absolvit sub pecuniariæ redemptionis sponsione. Tradiditque se plurima regni portio, acquiescentibus Henrico legato et Theodbaldo archiepiscopo dominio ejusdem imperatricis; pariter et Lundonia et Wintonia civitas. Vacavit sedes Lundoniæ, et ad ipsius favorem Rodbertus de Sigillo, qui fuit cancellarius regis Henrici, tunc monachus de Redingas, vir bonus, ad regimen illius sedis accitus est. Post Pascha Galfridus episcopus Dunelmi defunctus est. Super quo parentes ejus tacitum habentes,[a] evisceratum et sale conspersum et infusum eum inhumatum reservaverunt, donec sub auctoritate David regis Scotiæ in munitionibus Dunelmi reciperent Willelmum Cumin, cancellarium ejusdem regis. Fuerat enim idem Willelmus clericus et alumnus ejusdem Galfridi episcopi, in obsequiis Henrici regis. Videns itaque David rex multa competere in imperatricis neptis suæ promotionem, post Ascensionem Domini ad eam in Suthangliam profectus est; divertensque ad Dunelmum receptus est in oppidum, præcipitque omnia arbitrio imperatricis reservari, Willelmumque Cumin rerum gerendarum curam interim gerere.

A.D. 1141. The empress and her party in the ascendant.

Venit itaque rex ad neptem suam, plurimosque ex principibus sibi acquiescentes habuit, ut ipsa promoveretur ad totius regni fastigium. Illa vero nequaquam secuta consilium regis, feminea levitate erecta in quoddam regii animi fastidium, contumacibus comminationibus principes contristavit. In regem quoque Stephanum truculenta se acturam professa est. Idcirco Henricus legatus, Wintoniensis episcopus, frater regis

King David joins his niece in England.

Her pride and harshness alienate many.

[1] *Pamel*, Twys.

[a] One might suppose that some word like "consilium" had dropped out, but I believe that "tacitum habentes" is merely monkish Latin for "keeping silence."

A.D. 1141. Stephani, aversus est ab ea, plurimique in inimicitias adversus eam concitati sunt. Lundonienses etiam eam ex urbe ejecerunt, plurimusque in regno tumultus exortus est, dissidentibus adversus se alterutrum his qui cum imperatrice perseveraverunt, et qui ei renunciaverant. Rexit autem familiam regis Stephani Willelmus d'Ipre, homo Flandrensis, et Pharamus nepos reginæ Matildis, et iste Bononiensis. Regina omnibus supplicavit, omnes pro ereptione mariti sui precibus, promissis, et obsequiis sollicitavit. Et Deus superbæ restitit, humili vero dedit gratiam. Etenim imperatrix collectis viribus suis cum rege Scotiæ et Rodberto comite ascendit in Wintoniam, audiens milites suos inclusos in regia munitione expugnari a militibus legati, qui erant in mœnibus illius. Quam receptam in civitate regina adveniens cum suis obsedit; adjunxitque se ei in hoc opus Henricus legatus, et Lundonienses, et de die in diem conveniens principum regni multitudo, cum quibus et Ranulfus comes Cestriæ. Adversus quem concitatum est murmur in exercitu timentium dolum, idcirco aufugit ad obsessos. Cumque obsidio in dies protraheretur, fame afflicta est multitudo. Emissi sunt autem ducenti milites, cum Rodberto filio Edæ et Henrici regis notho, et Johanne Marascaldo, ut conducerent in urbem eos qui comportabant victualia in ministerium imperatricis et eorum qui obsessi fuerant. Quos persecuti Willelmus Dipre et pars exercitus usque ad Warewella, (ubi est congregatio sanctimonialium), et milites, et omnem apparatum, qui erat copiosus, abduxerunt. Nota facta sunt hæc his qui in urbe erant. Qui jam non in concertatione sed in fuga spem salutis gerentes, egressi sunt, ne forte victores cum Willelmo d'Ipre ad socios regressi, sumpta fiducia ex quotidianis successibus, aliquid subitum in eos excogitarent. Et imperatrix quidem non sine magno conflictu et plurima difficultate erepta est. Emeruit in propugnatione ejus Galfridus

Efforts of queen Matilda,

who is assisted by the legate.

Siege of Winchester.

Flight of the empress and king David.

Boterel, frater Alani comitis de Richemunt, celebrem laudem, extremos sociorum recolligens, et incursus hostium magnanimiter excipiens et potenter relidens. Rex vero Scotiæ, amissis pœne universis sociis, imminens periculum evasit, et in regnum suum festinanter se recepit. Abscondit enim eum quidam filiolus suus, David Holifard, commilito eorum qui urbem Wintoniam obsederant. Idcirco qui regem anxie requisierunt non invenerunt. Rodbertus comes in angustiis cujusdam pontis interceptus et retentus est. Et non multo post, id est circa festum Sancti Martini, habito ad alterutrum deliberativo consensu, rex Stephanus regno restitutus est, et Rodbertus comes liber dimissus est suis.

A.D. 1141.

Robert earl of Gloucester taken prisoner.

He is exchanged against Stephen.

Henricus episcopus Wintoniæ legatus ad audientiam domini Apostolici direxit Willelmum electum Eboracensem. Interpellabant enim eum Willelmus abbas Rievallis, et Ricardus abbas de Fontibus secundus, Cuthbertus prior de Giseburn, Wallefus prior de Cirkaham, et Rodbertus Hospitalis, quod pecuniaria sponsione ambierit ad honorem hunc. Rodbertus quoque Biseth prior Hagustaldensis, audita electione ejus, statim domum suam exposuit et fratres, et sub Bernardo abbate Claræ-vallis monachatui se contradidit.

Charges of simony are brought against William the archbishop elect.

Prior Bisset goes to Clairvaux.

§ 14. Anno MCXLIII. Ricardus confirmatus est prior Hagustaldensis secundum electionem fratrum per manum Willelmi decani et capituli Eboracensis. Siquidem his diebus Willelmi electi Eboracensis causa audita est in consistorio papæ Innocentii. Affuit et magister Walterus, Lundoniensis archidiaconus, præ manibus scriptas gerens allegationes abbatum et priorum in eum. Tandem datum est præceptum, ut in dominica tertia quadragesimæ sequenti anno, super quæstione hac, et qui affuerant tunc et qui abfuerant, illuc concurrerent.

A.D. 1142. The case of the York election is heard at Rome, and adjourned.

Willelmus Painel, magister militum in Notingaham, movit militarem manum ad Suthwellam, volens irrum-

Events in Nottinghamshire.

A.D. 1142. pere vallum quo consepta ecclesiæ Sanctæ Mariæ muniebantur, et prædam agere. Viriliter egit multitudo provinciæ quæ confugerat illuc in propugnatione loci. Periit etiam in ictu sagittæ miles quidam ex hostili numero, quiddam arrogans adversus locum hunc locutus. Profectus est itaque idem Willelmus ad imperatricem, ut cum numero militum revertens locum ipsum expugnaret. Et ecce sub nocturnis tenebris, secundum adinventionem duorum juvenum qui molendinis præerant, milites Willelmi Peverel conscendentes per clivum arcis, oppidum obtinuerunt, omnesque qui imperatrici faverunt de Notingaham ejecerunt.

Stephen at York.

Post Pascha rex Stephanus, prosequente eum regina sua Mathilde, venit Eboracum, militaresque nundinas[a] a Willelmo comite Eboraci et Alano comite de Richemunt adversus alterutrum conductas solvit; habuitque in votis pristinas suas injurias ultum ire, et regnum ad antiquam dignitatem et integritatem reformare, Præventus vero infirmitate copias militum quas contraxerat remisit ad propria. His diebus Rodbertus de Brus obiit. Willelmus quoque Cumin, ex datione imperatricis dominatus in rebus episcopalibus Dunelmensibus, plurimos plurimum afflixit. Potestas ejus quiddam tyrannicum sapuit. Ranulfus archidiaconus Dunelmensis nepos Ranulfi episcopi Dunelmi, vir præclaræ probitatis, in ecclesiasticis necessitatibus egressus est, malens exulare quam intrusioni qua Willelmus Cumin ad episcopalem dignitatem spiravit acquiescere. Secutus est eum citius Rogerus, prior ejusdem ecclesiæ, vir sanctissimi meriti, a primævis annis enutritus in claustralibus institutis. Nec multo post in ecclesia Dunelmensi interdictum est divinum officium, cessavitque in ea omne divinum canticum.

Proceedings of William Cumin.

vol. I., p. 146.

[a] Tournaments had been condemned by the Church as early as the ninth century. A decree of Eugenius II., cited by Ducauge, says: "Temerariam multorum audaciam, qui ad detestabiles Nundinas ex condicto venire solent ad ostensionem virium suarum, omnino et sub anathemate fieri prohibemus."

§ 15. Anno MCXLIV., secundum tenorem præcepti Apostolici, Willelmus abbas Rievallis, Ricardus abbas secundus de Fontibus, Cuthbertus prior Giseburne, Wallevus prior de Kirchabam, et Rodbertus Hospitalis, Romæ convenerunt, cum quibus Walterus Lundoniensis archidiaconus et Willelmus cantor Eboracensis. Astitit et Willelmus electus cum suis coadjutoribus. Adversus quem coram Apostolico processerunt in causam hi qui eum appellaverant. Summa vero querelæ eorum in hoc niti videbatur, quod Willelmus comes Eboracensis in capitulo Eboracensi præcepit ex ore[1] regis hunc Willelmum eligi. Idcirco decrevit Apostolicus, ut si decanus Eboracensis Willelmus juraret hoc regis præceptum ad capitulum per comitem nequaquam perlatum, hunc ad consecrationem sollemniter posse admitti, si tamen et ipse pro se fidem daret, datione pecuniæ hunc honorem se non appetisse. Impetratum etiam fuit, vice decani aliam approbatam personam ad sacramentum posse substitui.

A.D. 1143. The York election again considered at Rome, and decided conditionally.

Rogerus prior Dunelmensis et Ranulfus archidiaconus, directa legatione ad Apostolicum, ei afflictiones ecclesiæ Dunelmi exposuere. Cujus auctoritate freti convocaverunt ad se apud Eboracum in capella Sancti Andreæ, quæ est sita secus ecclesiam Sancti Petri, paucos de personis diocesis Dunelmensis, quos vix habere poterant propter persecutionem Willelmi Cumin, in media Quadragesima. Consenserunt ergo omnes in electione Willelmi decani Eboracensis, qui his diebus cuidam concilio apud Lundoniam intererat. Erat enim grandævus, scientia litterarum, prudentia animi, et honestate conversationis episcopali dignus officio. Remeanti vero occurrentes apud Wintringaham super flumen Humbram, in ecclesiam eum assumentes, consilii sui negotium manifestarunt, et quamvis multum renitente et adversante in eo consensum suæ electionis confirmaverunt, invocatione divinæ gratiæ. Super promotione ejus facta est dilatio, quia Henricus episcopus Wintoniensis lega-

Cumin's usurpation laid before the pope, with whose authority

vol. I., p. 149.

William of St. Barbara is elected bishop of Durham

[1] *hore*, MS.

A.D. 1143. tus in Normanniam transfretavit. Ad cujus reditum, circa Pentecosten, ipse electus cum personis Dunelmensibus Wintoniam adierunt. Impetrato igitur assensu legati, et per eum regis super eo, in octabis Sancti Johannis Baptistæ cum sollemni reverentia, cooperantibus novem episcopis, consecratus est in ecclesia Sancti Swithini. Apostolicus vero posuit Willelmum Cumin sub anathemate; et archidiaconatus ejus quem habuit in Wigornensi ecclesia sine spe reposcendi alii datus est.[a] Qui super his exasperatus, in clericos et laicos quoscunque comprehendit instar immanissimi prædonis grassatus est, totamque pecuniam exhausit provinciæ. Non erat princeps neque dux qui ejus violentias comprimeret. Erat autem miles quidam Rogerus de Coincneriis, vir bonus et fidelis; hic non acquievit communicare actibus Willelmi Cumin. Unde in possessione sua, scilicet in Biscoptun, firmavit sibi munitiunculam, quia locus congruebat circumcinctus palude. In hac receptus est Willelmus episcopus, fuitque positus in mœrore, quia vidit homines et res episcopales affligi. Henricus comes, filius regis Scotiæ, et Alanus comes Richemundi pecuniis Willelmi Cumin corrupti episcopum cassis obsequiis sæpe deluserant. Venit idem episcopus cum multitudine ad Dunelmum, ecclesiam Sancti Ægidii vallo circumcingere elaborans, ut haberet locum illum ad munimen sui. Et monachi qui inclusi erant occultum aditum paraverant, per quem episcopum cum suis introducere proposuerant. Innotuit res Willelmo Cumin; qui cum satellitiis suis armatis irruens, violenter irrupit in monasterium, monachosque circa corpus beati Cuthberti prostratos in angustia spiritus reperiens jussit trucidari, licet nullus acquiesceret. Reposuitque illic custodes et arma.

[Margin: and consecrated at Winchester.]
[Margin: Cumin is excommunicated.]
[Margin: His violence.]
[Margin: Roger de Conyers shelters the bishop.]
[Margin: Luc. xxiii., 51.]
[Margin: Stubborn resistance of Cumin.]
[Margin: Profanation of Durham cathedral.]
[Margin: vol. I., p. 151.]

§ 16. His etiam temporibus plurimi plurimis in locis similes intulere violentias ecclesiis et ecclesiasticis per-

[Margin: Geoffrey Mandeville seizes Ramsey abbey;]
[Margin: H. Hunt. viii., 22.]

[a] The narrative of the usurpation of the see of Durham in vol. I. nowhere mentions that Cumin had this preferment at Worcester.

sonis. Galfridus enim de Magna villa, ejectis monachis, monasterio de Ramesbi abusus est vice castri. Comes Eboracensis Willelmus, inimicitiis afflictus Ranulfi comitis Cestriæ et Gileberti de Gant, monasterium Sanctæ Mariæ de Brellintun castrum sibi fecit. Alanus etiam comes de Richemunt, apud Ripun armatus cum armatis irrumpens in ecclesiam, Willelmum archiepiscopum secus corpus beati Wilfridi irreverenter dehonestavit. Qui Willelmus a transmarina regressus profectione, mense Septembris, apud Wintoniam secundum Apostolici decretum legati constitit judicio, considentibus cleri Angliæ nobilibus. Instabat pro eo multitudinis desiderium, non tam deposcentis, quam exigentis eum consecrari. Non apparuit ibi quisquam qui adversus eum mutire præsumeret. Mandatus ad hunc conventum Willelmus episcopus Dunelmensis, directo responsali excusavit se per urgentes Willelmi Cumin perturbationes. Vice ejus surrexerunt Radulfus Nuel episcopus de Orcadis, Severinus abbas Eboracensis, et Benedictus abbas de Witebi, satisfacturi cum electo et pro electo. Consecratus est itaque a legato, scilicet Henrico episcopo Wintoniensi, vi. kal. Octobris Willelmus archiepiscopus Eboracensis, multis collætantibus super ejus promotione. Hoc anno obiit papa Innocentius: substitutus est pro eo Celestinus, vir grandævus, supra vires quædam animo concipiens adversus Rogerum regem Siciliæ propter eandem Siciliam, quæ juri Apostolici competebat. Fuerat autem alumnus Andegavensium, eorumque manus corroborare in depressionem regis Stephani proposuerat. Qui et hac de causa in inimicitias Henrici episcopi Wintoniensis concitabatur. Obiit Milo comes Herfordiæ in vigilia natalis Domini, venatui insistens et sagitta transfixus. Obiit et Adam de Brus.

A.D. 1143. other outrages.

Consecration of William the treasurer to the see of York.

Death of Innocent II.; Celestine II. succeeds.

§ 17. Anno MCXLV. Henricus episcopus Wintoniensis Romam profecturus apud Cluniacum moratus est.

A.D. 1144. Death of Celestine.

A.D. 1144. Interim Celestinus papa obiit, cui Lucius successit, non adeo austerum spiritum animi gerens. In conspectu ejus prædictus Henricus episcopus gratiam reperit, et eorum quos imperatrix adversus eum direxit illuc allegationes accusationum infirmavit. Legati tamen nomen et officium non obtinuit.

Henry of Blois no longer legate.

Sequel of the Cumin affair.

His diebus juvenis miles Willelmus, nepos Willelmi Cumin, cum favore multorum edoctus res militares disponere et negotia populi administrare, apud Merringtun ecclesiam Sancti Johannis Evangelistæ vallo circumcinxit, et custodiam militum ibi disposuit. Perdidit autem sensum juvenis quidam cementarius et periit, qui propugnacula in muris ecclesiæ construxit.[a] Percussus est et ipse miles passione, et morte subsequente citius multatus est. Quo mortuo, concidit spes et fiducia Willelmi Cumin. Jamque modestius sapere didicit, et velle reconciliari episcopo, priusquam de eo similis expeteretur vindicta. Mediante ergo Willelmo archiepiscopo, Willelmus episcopus et Willelmus Cumin convenerunt in fœdus pacis, ut Ricardus Cumin teneret de episcopo Alvertun et totum illum honorem, cætera de integro resignarentur in manu episcopi. Erat autem iste Ricardus nepos Willelmi Cumin, frater illius Willelmi defuncti. Die itaque Sancti Lucæ Evangelistæ, episcopus in sedem episcopalem intronizatus per manum Willelmi archiepiscopi, et Willelmus Cumin cum multitudine sua absolutus est. Prosecuta est tamen eum debitæ ultionis pœna a Domino. Post aliquot enim dies miles quidam Rodbertus de Mundavilla, in quem et in uxorem ejus, scilicet filiam Galfridi episcopi Dunelmensis, idem Willelmus Cumin nequiter egerat, percussit nepotem ejusdem Willelmi Osbertum, adolescentem militem, amantissimum omnibus qui in obsequio Henrici comitis filii regis Scotiæ fue- Vol. I., p. 157.

The usurper comes to terms with the bishop.

Cumin is absolved; retribution however falls upon him.

[a] A fuller account of this is given in the narrative of the usurpation; see vol. I., p. 158–9.

runt, et militem cum eo Stephanum potentem viribus et strenuum inter socios Willelmi Cumin. Ipsum etiam Willelmum Cumin Ricardus de Luvetot comprehendit, et per multos dies in carcere tormentis gravibus et pœnis afflixit. Stephanus rex imperatricem in Oxeneford obsedit. ipsius deditionem potius quam oppidi appetens. Ipsa vero in nivibus, niveis involuta linteis, beneficio noctis adjuta effugit, et in Walingaforda salvata est.

A.D. 1144.

The empress is besieged at Oxford, but escapes.

§ 18. Anno MCXLVI. Hicmarus episcopus Cardinalis directus ab Apostolico Lucio legatus venit in Angliam, habens pallium Willelmo archiepiscopo destinatum. Moram autem fecit per negligentiam idem Willelmus occurrere ei, circa alia minus necessaria occupatus, ut consuetudinem habuit. Fuerat enim filius Herberti Wintoniensis, thesaurarii Henrici Regis, enutritus semper in deliciis et divitiis, et raro labori assuetus; benignitate tamen animi innocentis et liberalitate plebi valde carus. Obiit itaque Lucius papa, rexitque apostolicam sedem Eugenius, abbas observationis Cisterciensis, prius vocatus Bernardus. Defunctus est etiam Willelmus primus abbas Rievallis, usque in hodiernum diem pro meritis consummatæ virtutis apud posteros reverendæ memoriæ habitus. Præfuit pro eo Mauricius, a puero educatus in claustro Dunelmensi monachus, et ad disciplinam rigoris Cisterciensis voto perfectionis se transferens. Quo post modicum officio abbatis eodem fervore perfectionis renunciante, substitutus est pro eo Ethelredus abbas, præminentem gratiam in sermone sapientiæ adeptus a Domino. Defunctus est et Ricardus secundus abbas de Fontibus. Transtulit ad regimen illius loci Bernardus, abbas Claræ-vallis, Henricum Murdac abbatem Vallis claræ, excellentia quidem generis sed potius præcellentem frugalitate conversationis, ante monachatum, sub venerabili archiepiscopo Turstino tam in Eboracensi ecclesia quam

A.D. 1145.

William delays to go to receive the pall.

His character.

Death of Lucius II.; Eugenius III. succeeds.

Death of abbot William.

St. Ailred abbot of Rievaulx.

St. Bernard makes Henry Murdac abbot of Fountains.

A.D. 1145. in circumjacenti provincia ex dono parentum honoribus et divitiis locupletatum. Resumpta itaque confidentia, convenerunt qui adversati fuerant Willelmo archiepiscopo, et cum eis iste Henricus, plurimum præsumens sibi de gratia Apostolici. Quibus instantibus in appellatione adversus eundem archiepiscopum Eboraci, Hicmarus revocatus Romam rediit, palliumque reportavit.

The opposition being renewed, the pall is taken back to Rome.

A.D. 1146. § 19. Anno MCXLVII. Willelmus archiepiscopus Eboracensis Apostolicum Eugenium adiit, officii sui plenitudinem, id est, pallium postulaturus. Astipulabantur ei instanter suffragia Romani senatus. Scripsit vero adversus eum Bernardus abbas Claræ-vallis, cui Apostolicus quasi peccatum arriolandi reputavit repugnare, et quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere.[a] Fuitque in angustia animi positus, dum frustrata Romanorum sententia abbatis consulto præfert satisfacere. Præcepit itaque tandem eundem Willelmum ab officio episcopali cessare, donec Willelmus episcopus Dunelmi, decanus quondam Eboracensis, secundum decretum Innocentii papæ sacramento suo huic controversiæ finem daret. Videns ergo idem Willelmus conatus suos nequaquam prosperari, ad Rogerum regem Siciliæ cognatum suum[b] divertit, et cum Rodberto cancellario ejusdem regis oriundo de Anglia, scilicet in Salesberia, plurimis diebus commoratus est. Erat autem Rodbertus idem potentissimus inter amicos regis, pecuniosus et donatus honoribus magnis. Afflictione ejusdem Willelmi permoti quidam milites consanguinei ejus, quandam posses-

St. William goes to Rome for the pall; St. Bernard opposes him.

The pope decides that the condition imposed by Innocent II. must be fulfilled.

St. William in Sicily.

---

[a] 1 Kings, xv., 23.

[b] St. William (Acta SS., Jun. 8) was the son of a count Herbert and Emma, sister of king Stephen. The mother of the Roger mentioned in the text was Adelais of Montferrat, daughter of Boniface, marquis of Liguria. If count Herbert was of the family of the counts of Maine, we see how the relationship of William and Roger may have arisen, for Orderic (lib. viii., cap. 11) tells us of the marriage of Gersende, daughter of a former count of Maine, to Azzo, a former marquis of Liguria.

sionem monachorum de Fontibus, cum copiis opum quæ ibi congestæ conservabantur, incenderunt. Facta est super hoc querela coram Apostolico, qui plurimum voluit posse manus in eundem Willelmum injicere et ulcisci. A.D. 1146.

His temporibus, orta simultate inter Theobaldum archiepiscopum Cantiæ et Henricum episcopum Wintoniæ, ipsi adversum alterutrum Apostolicum appellaverunt; scriptisque directis et exeniis sumptuosis papam et senatum quisque pro se prævenire studuit. Interdixit etiam archiepiscopus episcopo episcopale et sacerdotale officium. Industria tamen regis Stephani episcopus frater ejus in gratiam archiepiscopi receptus est. Super quo archiepiscopus præsens offensam Apostolici incurrit, quia eo inconsulto hoc factum est; animus enim Apostolici cum rege Stephano et fratre ejus Henrico episcopo non fuit. Præminuit his diebus in clero Romano Rodbertus Pullanus, cancellarius apostolicæ sedis, in omni sapientia et doctrina experientissimus, Britannia oriundus, ab ineunte ætate philosophiæ deditus, ejusque obtentu episcopalem honorem ab Henrico rege oblatum respuens, victum et vestitum habens his contentus fuit.

Discord between archbishop Theobald and Henry of Blois.

It is allayed by Stephen's exertions.

Robert Pulleyn.

§ 20. Anno MCXLVIII. Ludovicus rex Franciæ, zelo Christianæ fidei paganam multitudinem expugnaturus, Jerosolymam profectus est, peregre proficiscente cum eo regina sua Alienora, filia Willelmi ducis Aquitanniæ. Profecta est cum eo pœne infinitas quædam ex universitate regnorum et provinciarum Christiani cultus, pari proposito ducta. Periit in hac profectione Willelmus de Waren comes, a paganis interceptus, qui custodiam posteram Christiani exercitus observabat. Perierunt et nobiles principes de transmarinis partibus, et multitudo plurima cum eo. Promeruit celebrem gloriam Rogerus de Mulbrai, singulari certamine de quodam pagano tyranno triumphans.

A.D. 1147. The Second Crusade.

Death of William de Warrenne

A.D. 1147. St. William is deposed by the pope, and a new election ordered.

Eugenius papa in Galliis concilio præsidens Willelmum Eboracensem generali edicto ab archiepiscopatus Eboracensis officio et beneficio amovendum censuit. Qui etiam, directa epistola ad Willelmum episcopum Dunelmi et capitulum Eboracensem, infra dies xl. acceptæ epistolæ loco ejus virum litteratum, discretum, religiosum eligendum decrevit. Eundem itaque Willelmum de Sicilia reversum Henricus episcopus Wintoniæ ad se tulit, eique non nisi quasi archiepiscopo officiosissime quotidianum ministerium prærogavit. Qui in toto tempore humiliationis suæ non protulit murmur, non querimoniam, sed corde tacito mens sibi conscia conservavit patientiam. Adversus æmulos non oblocutus est, immo ab obloquentibus animum et auditum avertit. Nullus ex sociis adeo frequens et continuus assedit lectioni, institit orationi, totus enim immutatus est in virum alterum. Igitur, secundum Apostolici decretum, in suburbio de Richemund apud ecclesiam Sancti Martini,[a] in vigilia S. Jacobi apostoli, convenerunt majores cleri Eboracensis ecclesiæ et dioceseos, de electione archiepiscopi tractaturi. Noluit enim Willelmus episcopus Dunelmi Eboracum venire, quia infestus ei fuit Willelmus comes Eboraci, a quo sub vi anathematis episcopus exigebat Ovenden et alias possessiones ecclesiæ Dunelmensis, sibi præreptas a comite. Factaque est dissensio inter eos de qualitate personæ eligendæ. Rodbertus enim de Gant, cancellarius regis et decanus, et Hugo Putheacensis, nepos regis et thesaurarius, quos Willelmus archiepiscopus promoverat ad honores in ecclesia Eboracensi, et pars cum eis, consenserunt in electione magistri Hylarii clerici Apostolici. Willelmus autem episcopus Dunelmensis, Aldulfus episcopus de Karleol, Willelmus de Augo cantor Eboraci, et archidiaconi, et pars residua

His patience and meekness.

The election held at Richmond.

Of the electors, some are for the clerk Hilarius, others for Henry Murdac.

---

[a] The ruins of the priory of St. Martin may still be seen at Richmond, on the other side of the Swale.

cum eis, Henricum Murdac abbatem de Fontibus prætulerunt in electione. Litem hanc eorum diremit Apostolicus, consecrans Henricum archiepiscopum Eboracensem apud civitatem Treveris, in octabis Sancti Andreæ, dominica secunda Adventus Domini. Hylarius vero ex Apostolici præcepto jam fuit consecratus episcopus ecclesiæ Cicestriæ. Qui Hylarius in ministerio Henrici Wintoniæ episcopi plurimum gloriæ pretium emeruit. Postea ad ministerium Apostolici translatus, in reddendis et prosequendis causis advocatus disertissimus et juris consulti peritus in curia Romana fuit. Defunctus est eodem anno Johannes episcopus Glasguensis, propter excellentiam virtutis David regis Scotiæ familiarissimus, sepultusque est in ecclesia de Geddewirth, in qua conventum regularium clericorum ipse disposuit. Electus pro eo Herbertus abbas de Calceio,[1] vir et ipse strenuus, consecratus est a papa Eugenio apud Antisiodorum. Obiit Alexander episcopus Lincolniæ. Obiit et Rodbertus comes Glaworniæ, filius nothus Henrici regis.

A.D. 1147. The pope prefers Murdac and consecrates him archbishop of York.

Death of the bishops of Glasgow and Lincoln,

and of Robert earl of Gloucester.

§ 21. Anno MCXLIX. Malachias archiepiscopus Hyberniæ, plenus fide et Spiritu sancto, mandatus ab Apostolico venit, iter faciens per Angliam, benefaciens multis consilio salutari in verbo doctrinæ: profectusque ad Claram-vallem, infirmatus, iiii. Nonas Novembris sanctissimo fine quievit in Domino. Qui qualiter ab ineunte ætate vixerit, quia "gregem Domini pavit in
Ps 77. "innocentia cordis sui, et intellectibus manuum suarum deduxit," Bernardus abbas Claræ-vallis fideli scribit relatu.[a] Rodbertus quoque, episcopus Herefordensis, in transmarinis partibus cum Apostolico consistens infirmatus obiit, quem clerici ejus propter reverentissimum vitæ ipsius meritum inde reportatum ad sedem episcopalem sepelierunt.

A.D. 1148. St. Malachy the Irish primate dies at Clairvaux.

His life written by St. Bernard.

Death of the bishop of Hereford at Rome.

[1] *Ralceio* MS.; pravam lectionem bene corrigit Cl. Raine. "Calceio" = Calcou, hodie *Kelso*.

[a] See Mr. Raine's note on this passage.

A.D. 1148. Capture of Lisbon by the crusaders.

His temporibus civitas Holisiponis in Hyspania circumcincta obsidione et expugnatione a Christianis capta est. In qua ejectis idolatris sedem episcopalem resuscitaverunt. H. Hunt. viii., 27.

Henry Murdac comes to England, but the city and most of the clergy of York refuse to receive him.

Henricus archiepiscopus Eboracensis in Angliam venit; quem recipere rex Stephanus et civitas Eboracensis non acquievit; factaque est confusio maxima infidelitatis in ea. Quisquis enim ad eum egredi præsumeret, a civitate, si in manus civium recideret, cum tormento et damno rerum quas habebat ejectus est. Præbendæ in fiscum regium redactæ sunt, et homines Sancti Petri violentiis et direptionibus expositi. In Ripun Henricus archiepiscopus se recepit, et in Hugonem Putheacensem thesaurarium anathematis sententiam dedit, et in omnes in civitate Eboraci consistentes. Willelmum quoque comitem Eboracensem, et omnes a se dissidentes pari pœna multavit. Hugo vero thesaurarius, in Eboracensi ecclesia principans, nihil de ecclesiasticis serviciis omitti permittens, Henricum archiepiscopum et ei obsequentes pari instantia excommunicari fecit. Facta est fœda in archiepiscopatu super hac re dissensio et zeli contentio. Willelmus episcopus Dunelmi Henricum archiepiscopum sollemniter excepit. Cui venienti ad regem David in Karleolum, Addulfus episcopus ejus urbis parem reverentiam exhibuit. His temporibus Henricus episcopus Wintoniæ, in expensis opulentis et gloria divitiarum multa Romam profectus, a minis adversariorum coram Apostolico potenter se evolvit. A quo postulatus, papa scripsit Henrico archiepiscopo, ut in Hugonem Putheacensem nepotem ejus mitius ageret. Qui Hugo thesaurarius interim episcopales possessiones Wintoniæ et castra cum militari manu ipse militans defensabat. Cujus complicum contentio in hac ejus remotione quietius egit in Henricum archiepiscopum.

Contumacy of Hugh of Puisac.

Henry of Blois at Rome.

A.D. 1149. Henry of Anjou comes to Carlisle.

§ 22. Anno MCL. Henricus filius Galfridi comitis Andegavis et Adelæ imperatricis, ad Pentecosten venit

Karleol. Excepit eum rex David cum reverentia magna, et sumptuosa præparatione opulentæ munificentiæ. Militiæ enim cingulo donavit eum, cooperantibus sibi Henrico filio suo et Ranulfo comite Cestriæ. Remisit autem idem Ranulfus indignationem qua Karleol sub patrimoniali jure reposcere consueverat, fecitque homagium eidem regi David. Convenit enim sermo inter eos, ut pro Karlel haberet honorem de Lanecastre, filiusque Ranulfi comitis ducturus foret uxorem unam de filiabus Henrici filii regis Scotiæ. His diebus rex Stephanus venit Eboracum, munitiunculamque Coldric in manus civium diruendam tradidit. Pollicitatione enim magnarum pecuniarum adventum regis illuc impetravere, terrore oppidanorum, ex illa parte urbe ingredi vel egredi non præsumentes. Et rex David, et tyro Henricus dux Normanniæ, et Ranulfus comes Cestriæ, in unam sententiam convenerunt, junctis viribus in regem Stephanum pergere. Processitque rex David cum copiis suis ad Lanacastra, et Henricus prædictus cum eo, ibi enim Ranulfus comes promisit cum collectis agminibus suis occurrere illis. Qui, nichil eorum quæ condixerat prosecutus, avertit propositum eorum. Idcirco Henricus dux in patriam suam reversus, in militaribus se exercuit disciplinis; viribus corporis prævalidus, moribus quiddam senile præferens. Fuitque inter eum et Eustachium, filium regis Stephani, æmulatio alternæ probitatis, erant enim ambientes ad ejusdem regni honorem. Quem Eustachium pater suus rex ad militiæ fasces celebriter extulit, adjutus favore et munificentiis Henrici episcopi Wintoniensis fratris sui. Et Stephanus rex, suggerentibus civibus Eboracensibus, ad Beverlacum divertens, pecuniaria pœna in homines loci illius ultus est, qui Henricum archiepiscopum eo inconsulto in villam recipere præsumpserunt. Revocatus est autem, ne castrum ibi construeret, beati Johannis evidenti revelatione conterritus et comminatione. Reversus vero ad Eboracum, ab optimatibus singillatim

A.D. 1149.

He is knighted by king David.

Stephen at York.

David, Henry, and the earl of Chester,

Project an attack on Stephen, but it comes to nothing.

Eustace knighted by his father.

A fine imposed on Beverley for receiving archbishop Murdac.

The design of building a castle there laid aside.

Taxation;

A.D. 1149. Debasement of the currency. secundum uniuscujusque personæ qualitatem exegit et pecuniæ quantitatem. Fuit etiam in regno magnum dispendium, unusquisque enim ad adinventionis suæ libitum corrupit monetæ et numismatis pretium.

Eustace coerces the York clergy. Post regis abscessum venit filius ejus Eustachius Eboracum, divinaque officia in eo cessare reperiens, clericos de divinis ministeriis nil omittere coegit. Scripsit super hoc Henricus archiepiscopus papæ anxie querelam. Robert de Chesney is made bishop of Lincoln. Eodem anno Rodbertus de Chennehai archidiaconus ecclesiæ de Lincolnia assumptus ad regimen ejusdem ecclesiæ, episcopus consecratus est. Return of Louis VII. to France. Rex etiam Franciæ Lodowicus a Jerosolimitana profectione in sedem regni reversus est.

A.D. 1150. Death of Robert bishop of London by poison. § 23. Anno MCLI. Rodbertus de Sigillo episcopus Londoniensis, in episcopalibus officiis sancte conversatus, inter reficiendum gustans uvas veneno illitas obiit.[a] Defuncti sunt et in eadem refectione ei adjuncti plurimi eruditi, magni nominis viri. Richard succeeds. Successit pro eo Ricardus archidiaconus Londoniæ, eloquentia præditus valde commendanda; cujus novissima plena erant mœrore; obmutescens enim plurimis annis tandem tristi fine periit. Gilebertus episcopus Olisiponis, prædicans in Angliam, plurimos sollicitavit in Hyspaniam proficisci, Ispalim obsessuros et expugnaturos. The earl of Chester compelled to surrender Lincoln to Stephen. Circa hæc tempora, Ranulfus comes Cestriæ quiddam priscarum insidiarum renovare velle in regem Stephanum deprehensus, arctissimæ custodiæ est traditus. Qui et expositus plurimo tormento et afflictione Lincolniam et alias munitiones suas regi restituit. Post multos autem dies, dato pro se obside Gileberto de Clara comite, nepote suo, a vinculis ipse solutus, omnia quæ promiserat irrita fecit, obsidemque periculo exposuit. Plots to put Henry of Anjou on the throne. Qui et anxius super ablatis sibi munitionibus id suum adinvenit remedium, de Normannia revocare Henricum ducem in Angliam, cui etiam ad obtinendum regnum pollicitus fuit suam operam et

[a] On the death of this bishop see what is said in the Introduction.

multorum consensum. Applicuit igitur in Angliam dux Normanniæ Henricus, divertitque in ecclesiam littori contiguam oraturus. Ingrediensque basilicam subito obvium habuit ministrum altaris, acceptumque a presbytero celebrante divina misteria osculum pacis oblatum ab eo primus omnium ipse accepit. Contulit se ad eum Rodbertus comes de Legacestria, et sanioris consilii quidam proceres regni, videntes in eo sapientiam Dei ad faciendum judicium. Qui vero volebant sibi posse licere quæ temere libebant,[1] ab eo declinabant. Hugo Putheacensis thesaurarius Eboracensis, apud Jarum ab anathemate absolutus, in gratiam Henrici archiepiscopi receptus est. Filius quoque regis Stephani Eustachius, solus cum solo Henrico archiepiscopo locutus, omnem inimicitiam remisit.

A.D. 1150. Henry lands in England shows his respect for religion; some seek, others shun him. Hugh the treasurer and Eustace, Stephen's son, are reconciled to archbishop Murdac,

§ 24. Anno MCLII. Stephanus rex et Henricus archiepiscopus convenerunt in gratiam: remissaque est in alterutrum adversus omnes cuncta querela. Idemque archiepiscopus in die Conversionis Sancti Pauli in sede sua Eboracensi magnifice receptus est. Privilegia dignitatum, libertatum, immunitatum ab Apostolicis ecclesiæ Eboracensi[2] antiquitus collata, ipse redempta super altare obtulit. Qui et sub anathemate interdixit, ne quis ea denuo ab ecclesia illa alienare præsumeret. Willelmus enim archiepiscopus, et privilegia, et multa alia pretiosa de thesauro ecclesiæ Eboracensis, pro pecuniis quas in profectionibus suis ad Romam insumpserat, nummulariis exposuerat. Igitur quæ proposuit in ecclesia Eboracensi dispositis, Henricus archiepiscopus citius Romam adiens, cum Eugenio papa Paschale festum celebravit, directus intercessor ad eum super negotiis regis et regni. In quibus

A.D. 1151. who regains Stephen's favour also, and is received at York. He offers the recovered charters of the see on the altar. He visits Rome, designing to bring the pope to favour the succession of Eustace.

[1] Sic in MS.

[2] *Eboracensis*, Twys.

A.D. 1151. præcipuum fuit, ut Eustachius filius regis Apostolica auctoritate confirmaretur hæres regni.

Cardinal Paparone, who is bringing four palls to Ireland, lands at Tynemouth and sends to the king of Scotland.

His diebus appulit apud Tynamutha in Northymbria Johannes presbyter cardinalis, directus Apostolicæ sedis legatus cum palliis Hyberniensibus directis. Excepit eum Willelmus episcopus Dunelmi cum reverentia. Scripsit autem David regi Scotiæ, significans de se et de causa adventus sui, expetens conductum ejus in Hyberniam. Et rex tunc cum exercitu suo confirmavit Willelmum filium Dunecani nepotem suum in honorem de Sciptun et Crafna, munitiunculamque ab hostibus constructam effregit, ejectisque militibus diruit. Peccaverunt ibi Scotti in direptionibus ecclesiarum, pro quibus rex dato unicuique ecclesiæ calice argenteo satisfecit. Auditis litteris domini cardinalis, rex festinanter occurrit apud Karlel, præmittens ad eum cancellarium suum apud Hagustaldensem ecclesiam; in ea enim idem cardinalis excellenter susceptus est, et cum eo quidam episcopus Hyberniæ. Venientem itaque ad se cardinalem, circa festum Sancti Michaelis, rex et filius ejus Henricus comes officiose susceperunt, ejusque favorem expensis et obsequiis devotis emeruerunt. Profectus inde in Hyberniam quatuor pallia certis sedibus distribuit, gentemque in ea, legi nuptiarum non assuetam, plurimum correxit. Venerat autem idem cardinalis presbyter in præcedenti anno ad regem Angliæ, cui non acquievit rex conductum præstare, nisi fidem daret se in hac profectione regno Anglorum nullum damnum quærere. Reversus est ob hunc sermonem cardinalis ad Apostolicum indignans; fuitque super hoc Romana curia ingrata regi.

David was in Craven, but hastens to meet the legate at Carlisle.

Paparone crosses to Ireland; distributes the four palls; and reforms the marriage customs there prevalent.

The year before he had refused Stephen's safe-conduct, because clogged with an unacceptable condition.

Galfridus comes Andegavensis, princeps potens et prudens valde in disponenda republica sua, obiit, filium suum Henricum ducem Normanniæ hæredem suæ virtutis et honoris dimittens. Cui in augmentum divitiarum additus est ducatus Aquitanniæ. Causa enim consanguinitatis facto divortio inter Ludowi-

Death of Geoffrey of Anjou.

cum regem Franciæ et Alienoram reginam suam, iste Henricus accepit eam uxorem cum ducatu supradicto. Erat enim ipsa hæres unica Willelmi ducis, patris sui. A.D. 1151. Henry marries Eleanor, the divorced wife of Louis VII.

§ 25. Anno MCLIII. Johannes presbyter cardinalis legatus, in Hybernia propter quæ missus fuerat dispositis, post Pascha reversus est ad regem Scotiæ propter devotissimum reverentiæ obsequium plurimo sibi dilectionis affectu devinctum. Stephanus vero rex prioris repulsæ suæ pœnitens, eundem cardinalem ad se rogavit venire, pollicens ei de priori injuria se velle satisfacere. Eisdem diebus Matildis regina Angliæ uxor Stephani regis obiit, sepultaque est in villa regia Fefresham, in qua conventum monachorum et mansionem eorum ipsa disposuerat. Post Pentecosten defunctus est cognatus ejus Henricus comes, filius David regis Scotiæ, modestissimi spiritus princeps, homo disciplinatus et timoratus, et devotus in misericordiis pauperum; sepultusque est in monasterio monachorum apud Calcehou[1] secus Rochesburh, quod David pater ejus construxerat. Rex autem David, dissimulato mœrore super interitu reginæ Angliæ, neptis suæ, et filii sui unici, tulit continuo Melcholmum primogenitum filii sui, et dato ei rectore Dunecan comite cum exercitu copioso, jussit eundem puerum per provincias Scotiæ circumduci et proclamari hæredem regni. Juniorem vero filium Willelmum ipse assumens, venit ad Novum Castellum, acceptisque obsidibus a principibus Northymbriæ omnes ejusdem pueri dominio subditos fecit.

A.D. 1152. Card. Paparone rejoins king David.

Stephen asks him to come to England.

Death of queen Matilda and of prince Henry of Scotland.

David causes his grandson Malcolm to be proclaimed his heir.

His proceedings at Newcastle.

Decessit et Theobaldus comes Palatinus, nepos Henrici regis et frater Stephani regis, multorum cœnobiorum constructor, munificus in peregrinos et pauperes,

Death of count Theobald.

---

[1] *Calcehon*, Twys.

A.D. 1152. princeps pacis et justitiarum, utilissimus in moderanda republica totius regni Franciæ.

Henry Murdac a zealous reformer.

Henricus Eboracensis archiepiscopus venit ad Hagustaldensem ecclesiam, moratusque est ibi in possessione sua per plurimos dies æstatis. Querelam etiam fecit apud Karleol regi David super forestam suam, quam vastaverunt homines regis qui operabantur in argentaria.[a] Zelo etiam legis ductus, dum esset ibi, canonicis in eadem ecclesia plurimam austeritatem quarundam institutionum superaddere studuit. Idem in præbendis ecclesiæ Sancti Oswaldi apud Glauocestrie canonicos regulares induxit, prælato eis priore Unfredo, litterato et religioso, de conventu Lantoniæ. Qui et de præbendis ecclesiæ Sancti Johannis Beverlaci idem propositum animi, mortuo Turstino præposito, gessit, quod tamen cita morte præventus consummare non potuit.

Death of William bishop of Durham.

Troubles in the diocese.

Eodem anno Willielmus episcopus Dunelmi sanctæ memoriæ obiit, idus Novembris. Post cujus obitum continuo emerserunt incrementa tribulationum adversus clericos et laicos in episcopatu Dunelmensi. Clerici enim prorsus eluctabantur omne præceptum et mandatum Henrici archiepiscopi dissimulare, et absque ejus præjudicio, quod valde pertimescebant, episcopum sibi prævidere. Rogerus etiam de Coingneriis,[1] vice patris sui Rogeri jam defuncti munitionis Dunelmensis et terrarum potestatem agens, in procinctu militari augmentum gloriæ juveniliter sibi quærens, homines episcopatus pecuniaria exactione sæpe gravavit, eisque causa direptionis apud alios frequentius fuit.

Roger de Conyers the younger is a costly protector.

A.D. 1153. Election of Hugh de

§ 26. Anno MCLIIII., apud Dunelmum, in die Sancti Vincentii martyris, Laurentius Prior, Wazo et Ranulfus

---

[1] *Conigneriis*, Twys.

[a] A silver mine, that is, probably, a lead mine rich in silver, was discovered near Carlisle in 1133, actively worked for some time. (Raine.)

archidiaconi,[a] universitasque cleri consenserunt in electione Hugonis thesaurarii Eboracensis, et per responsales suos, Wazonem archidiaconem, et Nicholaum priorem de Brincaburch, rem gestam citius Henrico archiepiscopo apud Beverlacum denuntiaverunt. Archiepiscopus vero electionem improbans, accessumque responsalium ad se præveniens, diluculo ipse missam de Spiritu sancto celebravit, prioremque et archidiaconos anathemate damnavit. Exortusque est tumultus[b] multus adversus archiepiscopum super repulsa hac. Siquidem in capite jejunii apud Eboracum convenerunt ad archiepiscopum prior et archidiaconi Dunelmi, et magister Laurentius et Nicholaus prior, quos pariter excommunicaverat, sese absolvi postulantes, electionemque suam canonum firmitate niti constanter astruentes. Insurrexerunt etiam in murmur cives Eboraci cum eis, contumelias regiæ majestatis vociferantes in eum. Idcirco archiepiscopus festinavit egredi ab urbe, et non est regressus in eam usque ad diem mortis suæ. Qui nec propter preces Eustachii filii regis, venientis ad eum apud Beverlacum, de sententia hac aliquid remisit. Dum hæc gererentur, Hugo electus in Suthanglia moratus non se immiscuit jurgio huic. Et clerici quidem Dunelmi, videntes Apostolici gratiam archiepiscopo arridere, neque de rege neque de quoquam alio ad munimen sui præsumpsere. Verumtamen post multas difficultates absoluti sunt, adjuti mandatis Theodbaldi archiepiscopi Cantuariensis, legato sedis Apostolicæ. Mense Augusto Hugo venit Eboracum, et archiepiscopum sibi propitium non habuit, cui capitulum Eboracense consilium vel auxilium ferre non præsumpsit. Fretus itaque scriptis Theodbaldi archi-

A.D. 1153. Puisac to the see of Durham.

Archbishop Murdac will not confirm it.

His unpopularity.

He is obliged to leave York.

Hugh comes there; but as the chapter will not support him, he departs for Rome.

---

[a] The word is "archidiaconi," but the contraction for "us" is written by mistake over the n; hence Twysden printed "archidia-"conus."

[b] Opposite the words "Exortus-"que est tumultus" an old hand has written in the margin of the MS. "aput Bingelai," i.e. at Bingley in Airedale.

A.D. 1153. episcopi, et aliarum approbatarum personarum Angliæ, ipse cum clericis Dunelmi præsentiam papæ adiit. Magister vero Laurentius divertens ab eis, apud Sanctum Albanum monachorum se contradidit institutis, post paucos annos a rege Henrico monachis Westmonasterii sublimiter prælatus, amoto abbate Gervasio, filio regis Stephani, qui res loci illius juveniliter dissipavit.

Death of king David; Eodem anno David rex Scotiæ apud Karlel pressus infirmitate ix. Kal. Junii obiit, cujus memoria per omnes generationes in benedictione est. Similis illius principis in diebus nostris non fuit; divinis devotus officiis, singulis diebus omnes canonicas horas, etiam vigilias defunctorum audire non prætermittens. Prædicabile quidem in eo, quod in spiritu consilii et fortitudinis barbaræ gentis suæ feritatem sapienter moderatus est: quod in abluendis pedibus pauperum frequens, alendisque eis et vestiendis misericors fuit: quod cœnobia Calcehou,[1] Mailros, Neubothle, Holmcultran,[2] Jeddewerth, Crag, et hæc quidem cis mare Scotiæ sita, terris et redditibus ad sufficientiam locupletata, ipse construxit; præter ea quæ in Scotia et in aliis locis bona operatus est. Qui etiam apud exteras nationes, peregrinos, religiosos, et seculares suis munificentiis donavit. Gloriosius dixerim, quod frugalitate quotidiana victus et vestitus, sanctitate honestæ conversationis, disciplina morum etiam viris cœnobialibus se imitabilem præbuit. Regnavit autem xxix. annis, corpusque ejus ad Dunfermelin delatum in sepulchro regum Scotiæ sepultum est, ubi et Sancta Margareta regina mater ejus requiescit. De quo fertur, quia mare quod adjacet Dunfermelin procellosis ventorum æstuavit fragoribus, naufragium minitans transfretare cum corpore volentibus; posito vero corpore regis in navi, mare quievit a fervore suo; cumque corpus in aliud

[Margin: his piety, charity, and humility; — monasteries founded by him.]

[1] *Saltehou*, Twys. Spuriam hanc vocem, nec in codice existentem, Cl. Raine ex "Saleschirche" et "Calcehou" conflatam esse suspicabatur.

[2] *Holmcoltran*, Twys.

litus a navi exponeretur, mare iteratis agitatum est æstibus tempestatum. Tollens igitur omnis populus terræ Melcholmum filium Henrici comitis, filii ipsius David regis, apud Scotiam, sicut consuetudo illius nationis est, puerum admodum duodennem constituerunt regem pro David avo suo. De quo veraciter dici potest, "Cum semine eorum permanent bona, hæreditas sancta nepotes eorum." Northymbria vero subjecta fuit Willelmo fratri ejus.

A.D. 1153.

Ecclus. xliv, 11, 12.

§ 27. Obiit Eustachius filius regis Stephani; et Henricus episcopus Wintoniæ instantius promotiones Henrici ducis excoluit. Quo mediante frater ejus Stephanus rex et Henricus dux datis acceptisque sacramentis abinvicem convenerunt in fœdus sub vinculo pacis. Confirmatumque est inter eos, quod Henricus dux negotia regni disponeret, hæresque regni post regem Stephanum haberetur, idemque Henrico episcopo Wintoniæ ut patri acquiesceret de causis agendis in regno; qui et Willelmo filio regis Stephani, cum comitatu de Waren, conservatis ei quæ ex hæreditario jure ei competebant, scilicet comitatus duo in Anglia, principatum super negotia regni ei contraderet. Consenserunt in hoc omnes principes regni, humiliatique sunt sub manu regis Stephani qui adversati sunt ei. Continuo exiit edictum ab eis per omnes provincias violentias comprimi, direptiones interdici, milites conductitios et sagittarios exterarum nationum a regno ejici, munitionesque quas quisque in sua possessione post mortem Henrici regis construxerat dirui. Justitia ergo et pax ubique in regno revocata est. Obiit Simon Silvanectensis, comes Northamtoniæ, et Ranulfus comes Cestriæ. Obiit Eugenius papa; successit ei Anastasius, vir grandævus. Bernardus quoque abbas Claræ-vallis, quem unctio spiritus docuit de omnibus, defunctus est. Henricus etiam archiepiscopus Eboracensis apud Beverlacum pridie idus Octobris obiit; cujus corpus ad

Death of prince Eustace.

Stephen and Henry of Anjou come to terms.

Lawlessness is everywhere repressed.

Death of the earl of Chester, and of pope Eugenius and St. Bernard.

A.D. 1153. Eboracum delatum, in sepulchro pontificum ejusdem ecclesiæ conditum est. De quo in hoc opere quoddam miraculum mirabile, et in his diebus fere fatu et relatu incredibile, inserere volumus, sicut vir vitæ venerabilis Ethelredus, abbas Rievallis, stilo veraci et lenibus exaravit verbis.[a]

Explicit opus Johannis Prioris xxv. annorum.

---

[a] Here follows in the MS. St. Ailred's narrative of the miracle reported in the case of the Nun of Watton. Not being of historical interest, this is not reproduced here; it may be read in Twysden (*Decem Script.* p. 415), and in vol. cliv. of Migne's Patrologia.

[CAPITULA DE MIRACULIS ET TRANSLATIONIBUS SANCTI CUTHBERTI.[a]]

[CAP. VIII.]

Quomodo quidam furtum quod in monasterio ejus perpetraverat, ipse prodidit, sicque ibidem miserabiliter interiit.

Superius, qualiter quendam pro latrociniis, homicidiis, furtis, atque rapinis comprehensum mitissimus,[1] hic Dei confessor liberaverit, atque a persecutore suo vindicaverit posuimus;[b] nunc autem quomodo alter pro furto quod in ipsius perpetraverit monasterio, a dæmone diu graviterque tortus, ibidem interierit,[2] po-

After the murder of bishop Walcher, a Norman soldier,

[1] Om. Surt. | [2] *interiit*, Surt.

[a] It was stated in the Introduction to the first volume (p. xxxii, note) that, having become convinced that there was a greater unity of design in the twenty-one chapters on the Translations of St. Cuthbert, found in the Gale volume at Cambridge, Fairfax VI., and other MSS., than I had at first supposed, I intended to print the fourteen chapters omitted from vol. I. (where I allowed to appear only the seven chapters found in Harl. 1924) in the second volume. This intention is here carried into effect. The text is founded on the Gale MS. (O. III. 55) belonging to the library of Trinity College, Cambridge, of which a careful transcript has been made for me by Mr. J. H. Bullock. I have, however, disregarded the numbering in the MS. (in which the seventh chapter of Harl. 1924, that on the translation of 1104, appears as chap. 10), the better to mark my sense of the unity and continuity of the whole work. The reader will, however, understand that, conformably to this view, the proper place for the chapter on the great translation (vol. I., p. 247) is between chapters 19 and 20 as printed below.

The variations from the text printed in the Surtees volume are noted at the foot of the page.

[b] See chap. V. of this work (vol I., p. 243).

A.D. 1080. nemus. Post detestabilem omnibusque notissimam Walcheri Dunelmensis episcopi occisionem, cum rex gloriosus idem Willelmus ad vindicandam tanti facinoris immanitatem exercitum direxisset, omnes mox illi præsumptores et homicidæ silvis se ac montibus abdiderunt. At vero vulgus omne in sua confidens innocentia, sicut scriptum est, "Justus ut leo confidit," Prov. xxviii. solitum sibi cunctisque probatum angustiis beatissimi confessoris petiit patrocinium, et consueto sibi more res suas in ipsius comportavit monasterium. Interea quidam ex his qui erant in castello, genere quidem[1] Francigena, cum tot inibi arcas nullo custodiente conspiceret, (custodes enim in interioribus monasterii quæ sui erant ministerii non ista curabant, nec etiam, quamvis alibi rapientes et furantes, aliqui regionis illius indigenæ templa Dei temerare præsumunt,) spiritu deceptorio mox actus, aptum ibi furandi locum tunc se repperisse arbitrabatur. Igitur notata nocte quadam qua hoc opportune perageret, a custodibus monasterii ut secundum morem patriæ inibi vigilandi licentia sibi concederetur, eo quod hoc Deo vovisset, rogavit. At illi, nil mali in eo suspicantes, quod omnibus conceditur devotis, ipsius quoque, quam simulabat, devotioni libentissime annuunt. Ille autem, accepta licentia, per intempestæ noctis silentia, quando gravior est somnus, cum custodes dormire prospiceret, furtum quod improba mente conceperat, malæ devotus operæ adimplebat. Sed paucis inde revolutis diebus, cum nec alicujus furti loco illo perpetrati saltem[2] suspicio haberetur,—nam, ut diximus, in ecclesia furtum facere nullus ibi præsumit,—ægritudine gravissima et repentina ille corripitur et tanquam igne ferventissimo decoquitur. Hac ille ardoris magnitudine in mentis insaniam versus, lecto exilivit, et, ut in sola erat camisia, cursu rapidissimo campum adiit, suumque illic qui pascebatur

deceiving the monks by a show of piety,

steals some property which had been lodged in the monastery for safety.

Soon afterwards he becomes demented,

[1] Surt.; *quidam*, Gale MS. | [2] *vel saltem*, Surt.

equum ascendens, in monasterium ante ipsum crucifixum cum impetu magno venit, ululans horribiliterque proclamans, "Miserere mei et parce, Sancte Cuth-"berte, sed quoniam non vis scio, quia hæc et hæc" (nominavit enim ea quæ tulerat,) "in monasterio tuo "furari præsumpsi." Talia in monasterio huc et illuc discurrendo atque insaniendo dum sine intermissione vociferaret, invitus inde ad hospitium abducitur, lorisque fortibus constringitur, quoniam quicquid ore vel manibus apprehendere poterat velut canis dilacerabat. Qui cum tres sive quattuor noctes in tali tormento agens ab hora in horam magis magisque insaniret, tandem, qualiter nescio, a vinculis erumpens, in monasterium furiis agitatus cucurrit. Corruit quoque mox coram dilecti Deo Confessoris tumba, et dum chorus Te Deum Laudamus, (nam nocturnæ Laudes interim agebantur,) personaret, ille, ululando et horribiliter clamando, eadem quæ supra posuimus frequenter iteravit, his quoque alia quædam super adjiciens. Nam cum clamaret, "Miserere mei, Sancte Cuthberte," adjecit, "Sed quia non vis scio, postquam tuo baculo "me tam graviter impulisti." Fatebatur enim hunc sanctissimum Confessorem nocturna visione ad se venisse, magnaque indignatione tres sibi graves inflixisse ictus, quorum dolore ad cor suum jam ingrediente ad mortem torqueretur. Hæc atque hujusmodi plura dum vesanis motibus atque clamoribus frequentaret, in eodem loco mox toto corpore contrahitur, miseraque illius anima æternaliter arsura inde abstrahitur. and dies raving mad.

[CAP. IX.]

Quomodo equus cujusdam, dum ex frugibus ecclesiæ Sancti Cuthberti comederet, subito interierit.

Mirabilia Dei opera scrutans in Psalmis Propheta, licet ubique creaturarum mirandum inveniat, præ ceteris

tamen, quadam ineffabilis excellentiæ prærogativa, mirabilem Deum in Sanctis prædicat. Proinde, ut laudem Domini loquatur os nostrum, quid, quæso, ei dignius quam mirabilia ejus dicantur, quæ in sanctis suis, eos mirificans, Ipse mirabilis operatur? Plane quantum in Sancto Cuthberto Deus, quantumque in Deo Cuthbertus, existat mirabilis, miraculorum quotidie declaratur indiciis.[1] Quorum pauca quidem, ex his quæ regnante Guillelmo Juniore contigerunt, non utique minora his quæ jam scripta legimus, illius per quem facta sunt ope nitentes, scribendo explicabimus. Sanctissimi patris annua translationis festivitas, quæ jam proxima imminebat, populorum undecumque frequentiam Dunelmum, sicut est moris, invitabat. Sed non eadem cunctis fuit intentio devotionis. Isti quidem maxime, vel etiam sola, tanti patris patrocinia desiderabant; illi vero non tam sancti suffragia, quam mercandi, quæ tunc præcipue fiunt,[2] studia cogitabant. Horum numero, quidam qui facto quod ei contigerat plurimis jam notior existit, equum adducens secum valentem plurisque pendendum, Dunelmi vendere disposuit. Itaque, cum comitans alios iter agit, videt cominus a latere maturas dudum fruges ecclesiæ, quas, collectis nuper in acervos manipulis, hi qui messuerant sparsim, ut solet, per agros reliquerant. Huc relicto comitatu solus divertit, nulloque justitiæ respectu ex alienis jumento pabulum præbuit. Quod concite famulus monasterii, cui fuerat ibi cura rerum delegata, dum prohibere studuit, hæc Sancto Cuthberto servientium victui fore profutura indicavit; sed a pertinacia hominem revocare non valuit. Deinde, ubi monitis nihil profecit, increpans quoque ac obsecrans, casso labore deficiens post omnia quæ poterat derisus tacuit. Stomachando quippe contra graves in illum contumelias et maledicta retorsit, neque aliquantisper a præsumptione sese tempe-

Ps. 67.

The writer intends to relate some wonderful events which happened in the reign of William Rufus.

A man coming to the fair at Durham, held on the occasion of the feast of the Translation of St. Cuthbert (Sept. 4),

turns his horse into a field of wheat, newly reaped, belonging to the monastery;

the bailiff remonstrates,

but is derided and abused.

[1] *judiciis*, Surt. | [2] *sunt*, Surt.

ravit. Stabat itaque tumens ac rigidus, nullo metu Sancti vel reverentia se inflectens, quin potius, fruge hinc et inde disjecta, cœptis multo quam cœperat vehementius insistens; cum, ecce! jumentum, quod modo sanum et incolume pascebatur repente in terram corruens statim emoritur, ut putares ipsum, tam inopinatæ mortis celeritate, non triticum, sed pro eo mortiferum quid sumpsisse. Ita contumacia repressa, per quod maxime Sancti reverentiam contempsit, hoc ipsum, Sancto vindictam exigente, justissime perdidit. Coactus itaque damno quod pertulit, injuriæ pœnitens et obstinationis, vehementer expavit. Videres hominem pallere ac corpore toto contremiscere, quid ageret præ pavore,[1] quove diverteret, nescire. Damnum equi jam prorsus nihili reputare, sed ne et ipse simili plecteretur sententia nimium formidare. Itaque irruens solo sternitur, pugnisque se pariter et dictis diverberans, "O me," ait, "miserum, miserationis forsitan indignum! Ecce, "quo peccata pertrahunt infelicem. Quid agam? "Periturus huc veni. Nec enim aliud locus et meritum mihi promittunt. Hic locus et hæc hora viæ "simul et vitæ, ut suspicor, afferent finem." Paululum deinde respirans in spem veniæ, beatum Cuthbertum precibus et lacrimarum imbribus invocat, et ut miseri misereatur sedulus efflagitat, remittendo culpam simul et in reliquum quam meruisset pœnam. Tandem surrexit, et nudis pedibus toto quod supererat itinere confecto, ad ecclesiæ januam substitit. Neque enim prius intrare præsumpserat, quam eos quos se offendisse putaverat, fratres monasterii, ut pro se apud Sanctum intercessuros, sibi reconciliasset. Cujus rei gratia monachum quendam jam intro præmiserat, quo[2] sui merito, et familiaritate quam inibi habuerat, postulante, veniam facilius impetraret. Ad hoc egresso,

The horse suddenly falls down and dies.

The man repents, goes to the monastery, and confesses his fault to prior Turgot.

[1] *favore*, Surt.

[2] *qui . . . . postulanti*, Surt.

qui nunc usque superest, monasterii præposito,[a] pavens ille ac tremens ad pedes procidit, multisque adstantibus ordinem rei prosecutus, misericordiam et judicium in se factum demonstravit; judicium, quod damno perculsus; misericordiam vero, quod non et ipse morte sit mulctatus; ut videlicet vivens culpam agnosceret, agnoscens defleret, deflens correctiorem se deinceps exhiberet. Unde nunc humiliter pœnitentiam requisivit; sed super eam quam divinitus pertulit, aliam pœnitentiæ vindictam imponere præpositus ipse cum fratribus nimis inhumanum duxit. Quem ipse, injecta manu, non enim aliter ingredi audebat, velut mediator quidam usque ipsam sacratissimi corporis tumbam pallentem paventemque perducebat. Hic quoque corpore prostratus et corde, culpam temeritatis satisfaciendo deflevit, dumque modo veniam mereatur, tale quid se de cetero minime præsumpturum promittit. Sicque ex jumento quod perdidit emendationem sui lucratus, melior simul et lætior ad sua rediit. Nec ipsum solum, sed et omnes quibus hoc factum innotuit, ad reverentiam venerandi Confessoris pluris habendam etiam in minimis quibusque coegit.

Turgot brings him as a penitent to the tomb of St. Cuthbert, but will impose no penance upon him;

he returns home a better man.

[Cap. X.]

Quomodo populus in Dunelmo conclusus a duobus exercitibus liberatus fuerit.

Interea præfatus Anglorum rex, et Scottorum Malcolmus, obortis invicem causarum tumultibus, regni

On the occasion of a war between

[a] This description only answers to Turgot. For, 1., the mode of expression at the beginning of the chapter, "regnante Guillelmo Ju- "niore," shows that it was written after 1100, in which year William II. died; 2., the event took place during that king's reign ("ex his "quæ *regnante G. . . . . contige- "runt*"); 3., the only prior of Durham who was in office in William II.'s reign, and survived him, was Turgot. This chapter must have been written between 1100 and 1115, in which year Turgot died.

utriusque incommodo graves exercebant inimicitias; unde Malcolmus, exercitu producto, fugæ præsidia Northumbranos quærere compulit. Quorum quidam silvarum montiumque sese latebris occulunt; plures autem, et præcipue qui proprie Sancti Cuthberti populus dicuntur, in Dunelmum sua[1] transferunt, hic enim semper in periculis locum habent certum refugii, non tam loci quam pacis, propter sanctissimi corporis præsentiam, munimine confisi. Huc cum tota suppellectili greges universos compellunt, vixque tot et tantis hominum pecorumque turbis oppidi spatia sufficiunt. Inter hæc, haud procul inde ad septentrionem suas copias Malcolmus collocat, ibique aliquot diebus demoratur. Interea civitatum quæ proximæ fuerant proceres, numerosæ juventutis constipati militia, hostium conatus præpedire maturabant, jamque et ipsi in vicinia Dunelmi ad austrum castra posuerant. Sed uterque populus, dum sui utrique metu aut pacem alterius aut fugam animo promittit, aliquantulum temporis ibidem transigit. Ita neuter hostium alteri quidem formidabilis, inclusis vero uterque ex otio fuit intolerabilis. Nam simul hominum et promiscui generis animalium multitudo, quæ in angustias compulsa fuerat, vix sese, alio alium premente, ferebat. Nec facile progredi, nec pecora in pasturam ejicere quisquam audebat, cum gladiis undique circumsepti hinc et inde prædationes mortemque timebant. Quid dicam cimiterium constipatione gregum quorumque occupari, cum ab his vix immunis vel sola potuisset ecclesia servari? His admixtæ infantum, puerorum, mulierumque turbæ parietes ecclesiæ circumvallant, ubi confusis continue clamoribus psallentium in ecclesia voces perturbant. Murmur illorum miseriæ miseria erat etiam audire. Videres, urgente quæ cogit omnia fame, caballum alterius caudam morsu decerpere, alia

William Rufus and Malcolm, A.D. 1091.

great numbers of the country people bring their families and live stock into Durham;

terrible distress thence arises.

---

[1] *sua secum*, Surt.

aliis visu et auditu horrenda facere, plura quoque in mortem usque deficere. Tempus etiam æstatis fervidum periclitantibus mali fuerat incrementum. Quid plura? ut multa paucis absolvam, ubique per oppidum gemitus "et plurima mortis imago." Itaque miseris ubi Æn. ii. 369. res pœne, spes vero penitus humani adjutorii defecerat, ad piissimi confessoris Cuthberti confugiunt patrocinium, cujus ante in adversis crebro iam ceperant experimentum. Concione namque habita, eadem omnes in unum adduxit sententia; scilicet ut solitum patris auxilium ab omnibus in commune precibus et secundum vires invocetur muneribus. Igitur unanimes ad ecclesiam conveniunt, ex contritione cordis preces et lacrimas, ex facultate dona gratuito singuli offerunt; confessoris opem sibi suisque, nisi mature succurrat perituris, implorant. O clementem Dei justitiam! O justam ipsius clementiam! "Visitavit in virga iniquitates populi sui, Ps. 88. et in verberibus peccata eorum." Misericordiam autem suam, Cuthberto interveniente, non dispersit ab eis. Hic sane, ut legitur, "factus est Dominus refu- Ps. 9. "gium pauperum, adjutor in opportunitatibus, in tri- "bulatione." Necdum crastina lux in aurora proruperat, cum ecce! subito nescio quo terrore Scottorum exercitus omnis in fugam compellitur. Horum discessus ubi castris Anglorum fama percreb[r]uit, mox et illis[1] in sua discedendi licentiam contulit. Haud aliter propulsis circumquaque hostibus, votiva exultationis dies oritur, qua in sui libertatem de loci et animi angustiis plebs tota redimitur. Dies, inquam, exultationis, qua multo largior, quam sperare quisquam poterat, eis gratia consolationis exuberat. Solam enim hostium fugam exoptaverant, et ecce! gemina Dei gratia respirant. Denique, cum hostes discessisse lætantur, eadem hora, quod nec speraverant, suum sibi antistitem de exilio reversum congratulantur. Nam cum, portis vol. I., p. 128.

The besieged at last with one consent implore the aid of St. Cuthbert.

The next morning the Scottish army breaks up its quarters and retreats.

The English army also retires.

At the same time, to the universal joy, bishop William returns from exile.

[1] *ille*, Surt.

reseratis, plebs exitura festinaret, ecce! obvii officiales episcopi ingrediuntur, et sui ubique jura ovilis episcopo restituuntur. Magna deinde lætitia, magnas gratiarum actiones, quas jam hostilis fuga pepererat, gratior universis restitutio præsulis cumulabat. Et hoc in facto, cujus sit meriti beatus Cuthbertus quisque prudens intelligit, per quem miserator et misericors Dominus tantas bonitatis suæ divitias et indignis exhibuit, quia "suavis Dominus universis, et miserationes ejus super
Ps. 144. "omnia opera ejus."

[Cap. XI.]

Quomodo quidam, dum furens[1] *equos monachorum Sancti Cuthberti de hospitio suo expellere voluisset, ut mortuus ceciderit.*

Turgot and two monks, travelling in the south of England, fall in with a surly host,

Fluxerat non multum temporis, cum Ecce! per merita sancti confessoris res item contigit memorabilis. Præpositus monasterii præfatus, ubi ecclesiæ et totius populi communis utilitas expetiit, comitantibus eum e populo non paucis, Australium Anglorum in partes devenit. Erant cum eo et duo e monasterio fratres, quorum, uno jam defuncto, alter cum præposito superstes rei, quam nunc narrandam incipimus, testis accedit indubius. Igitur per gentes, cum jam declinans in vesperam dies et frigus hibernum ad hospitia compellunt, in vicum juxta positum festinantes, monachis tardius sequentibus, alii alios præveniunt.

Quibus per totam villam hospitantibus, angusta quædam domuncula monachis remanet; quæ quidem eis solis, non autem et equis eorum sufficere potuisset. Unde exorata in vicina domo domina, non enim maritus affuit, locum jumentis benigne concessit. Quod ille rediens impatienter tulit; qui et unde essent, qui

[1] Surt.; *ferens*, Gale MS., male.

in sua domo equos locare præsumpsissent, requisivit. Cognito itaque quod de longuinquo venissent, eo magis benevolentiam humanitatis amittit, furensque vociferando, quanto citius equos expelli præcipit. Quem frater a præposito missus quibus potuit blanditiis mitigare studuit, deprecans ut Sancto Cuthberto in suis angulum suæ domus permitteret, quoniam aliud jam hospitium aliorum ubique hospitum multitudo illis prohiberet. At ille, quem mentis impotem furor effecerat, precibus contumelias reddit, et in Dei confessorem loquens indigna, omnesque deterrens, horrendis clamoribus insanit; jamque ligamina præcisurus equorum furibundus accurrit. Igitur dum animo, ore, et manu implacabilis sævit, subito ante equos, quasi jam moriturus, immo, ut videbatur, jam moriens decidit. Cum enim sine voce et motu sensibus exutus haberetur, velut jam exspirans animam in medium exponitur. Tota domus illa se repente in luctum transmutat, actura illius exequias, quem paulo ante furentem et vociferantem vix toleraverat. Audito præpositus quod contigit, misso quasi ad morientem fratre, cum alio remanens intentius precibus instat, et pro miseri salute beati Cuthberti auxilium sedulus implorat. Post aliquod intervallum, vita paulatim redeunte, oculos aperiens videt fratrem sibi assidere, et, "O tuum Sanctum," inquit, "illum, precor, pro me "deprecare." Paulo post, vigore spiritus et corporis recepto, secundum illud Sapientis, "Stulto flagellato, "sapientior erit,"[a] quibus angulum antenegaverat, cum tota domo sua omnia supplex offerre festinat. Verum id monachorum meritis accidisse nemo putet, sed Dei confessoris reverentia quanti fuerit habenda, nescientem

who is about to turn their horses out of his stable,

when he falls as one dead;

prayer being made to St. Cuthbert,

the man recovers.

Prov. xix., 5.

[a] The passage in the Vulgate runs, "Pestilente flagellato stultus "sapientior erit." The Surtees edition supplies "insipiens" before "sapientior," but the sense is clear without it, and that is sufficient in the case of ecclesiastical Latin.

pia docuerunt flagella. Nec mora; gestum in domo pauperis palatio innotuit regis. Relatum namque ab uno eorum qui interfuit, regem et ipsius primates in Dei laudem et ipsius famuli laudanda merita sustulit.

The story is told at court and produces great edification.

[Cap. XII.]

Quomodo egestatem patientibus, meritis Sancti Cuthberti multitudinem piscium mare recedens reliquerit.

Nec multo post, idem pœne quod in carne vivens quondam ostenderat, nostris quoque temporibus Confessor venerandus miraculum renovat. Erat omnium præcipua Paschalis festivitas in proximo futura. Sed quia rerum angustia mensis fratrum sufficientiam minus videbatur promittere, minus forte in tantæ solemnitatis gaudio poterant ipsi gaudere. Unde præpositus memoratus, et alii quorum id erat officii fratres, pia cura sollicitabantur, ut post observantias Quadragesimæ uberiori quocunque solatio imbecilles recrearentur. At indies penuria crescens frustra sollicitos vehementius angustabat, nec jam spes quidem humani solatii ulla relevabat. Sed contra hoc quod ipsi sperare noverant, subita divinæ largitatis benedictione respirant. Siquidem apud Lindisfarnensem insulam, oceano secundum tempus recedente, ingentia quædam piscium corpora passim per arenas relicta palpitabant; magnumque intuentibus stuporem et gaudium numero simul et mole præstabant. Quinque enim et sexaginta fuerant; tantæque granditatis ut singulis abstrahendis non nisi boum paria sufficerent. Verum quia locus ipse juris alterius extitit, ex his nec portiuncula quidem fratribus contigit. Aderat enim illorum quidam, qui ex tanta divini muneris abundantia saltem decimas, quod legis et provinciæ antiqua consuetudo exigebat, ecclesiæ requisivit; sed omnibus negatis, rubore simul et dolore confusus dis-

Once at the end of Lent the monks were short of provisions.

Sixty-five large fish are driven on shore, but at a place not belonging to the monastery.

The monks vainly ask for their tithe.

cessit. Et quid moror? Mox superba tenacitas confunditur, et postulantis humilitas mirabilis erigitur. Prospicit eminus frater memoratus multitudinem piscium huc illucque vagari, sed fluctuum adhuc altitudine ad ipsos accessum prohiberi. Spe itaque alacrior factus, patrem Cuthbertum exorabat attentius, quatenus ex tanta copia suorum relevaretur indigentia. Interea, undis sensim relabentibus, dum vagi velut errantes feruntur, paulatim recessu maris pariter in sicco relinquuntur. Et cum late per circuitum loca juris essent aliorum, solam quæ monachorum fuerat loci angustiam larga Dei benedictio replet, ut ne unus quidem piscis eam excederet. Pares genere et granditate prioribus, numerum vero superavere duobus. Pulchrum sane, non solum ipsi fratri, sed et indigentibus quibusque res illa spectaculum præbuit, quibus, quod a Deo largius accepit, largiter ipse communicavit. Celeriter itaque beneficii cœlestis abundantiam fratribus domum transmittit, omnesque in stuporem et laudem Dei res insperata convertit. Taliter animis recreati et corporibus, solito lætius festa Paschalia transigebant, multoque post tempore his epulis abundabant, illum non cessantes benedicere, "qui dat escam in tempore opportuno;" "qui aperit manum suam, et implet omne animal "benedictione." Nec dubium, hanc Dei munificentiam ipsius nunc meritis servulis procuratam, qui maris quondam tempestate præclusus, dum jam nil ciborum habuisset, precibus a Deo quæsivit; nec mora; quæ sibi sociisque sufficerent, delfininas in littore carnes invenit. Hæc sane per omnia, sicut narravimus, et ipsius qui interfuerat, quem præfati sumus, actu et habitu monachi, et aliorum qui videre relatione quam frequenter audivimus.

Another shoal of sixty-seven fish stranded at a place belonging to St. Cuthbert.

Ps. 103.

Ps. 144.

Bed. Vit. S. Cuthb. II.

The writer heard all this from eye-witnesses.

[Cap. XIII.]

Quomodo Paulus abbas et Rodbertus comes, in loco quem Sancto Cuthberto abstulerant, injuriæ pœnam receperint.

Deum et miracula Dei cum in Sancto Cuthberto Ps. 100. laudantes consideramus, misericordiam et judicium cum Psalmista Domino cantamus. Meritis namque magni- Ps. 12. fici præsulis, "Deus, justus judex," "hunc humiliat et Ps. 74. "hunc exaltat;" quia, "suscipit mansuetos Dominus, Ps. 146. "humiliat autem peccatores usque ad terram." Horum experimenta et[1] in his quæ jam scripta sunt comprobavimus, et in illis quæ adhuc scribenda sunt comprobabimus.[2] Rem igitur haud in obscuro gestam referemus, de qua, ne quis dubitandum putaverit, pœne totius Northanumbriæ populus testis assistit.

Robert Mowbray, earl of Northumberland, deprives the Durham monks of the church of Tynemouth, and gives it to Paul, abbot of St. Albans.

Rodbertus de Mubreio, animo vehemens et armis strenuus, ubi comitatus honore potiebatur, in honoris detrimentum adversus ecclesiam Sancti odiis exagitatur. Id enim in primis studii quam maxime habuit, ut calumniis fatigatam et injuriis opprimeret. Quacumque res illius vexare et jura contendit dissipare; quicquid adversi poterat facere, plusquam poterat se facturum minari. Unde et ecclesiam in Tinemuthe, proprii videlicet juris ecclesiæ patris Cuthberti, ut tota provincia novit, primam violentiæ suæ prædam efficit. Hinc denique ipsi qui diu inhabitaverant monachi, immo in monachis ipse Sanctus cum contumelia expellitur, et in Pauli cujusdam abbatis, in longinquo degentis, dominium ea transfertur. Quem tamen abbatem, ne rapinam suscipiens ecclesiæ proposito et gradui injuriam faceret, monachi Dunelmenses litteris legatariis per se ipsos, per quosque religiosos, monendo, obsecrando, prohibendo, satis quidem, sed frustra, studuerant revocare. Non illum gratia cujusquam inflectebat, non denique

[1] Om. Surt.

[2] *comprobavimus*, Surt.

venerandi Confessoris, non ordinis reverentia, quominus rapinam susciperet, retinebat. Verum non impune. Ut enim rerum exitus edocuit, uterque, scilicet rapiens et rapinam possidens, temeritatem pœna vindice persolvit.

Paul, coming to visit his new acquisition, is taken ill and dies.

Abbas enim, præmissis jamdudum monachis, ubi post ipse sequens ecclesiam ipsam primum viderat, subita infirmitate corripitur, et qui sanus et incolumis advenerat mortuus domum revehitur. At comes, interjecto tempore, malis offenso sibi rege circumvallatus, dum circumfuso quaquaversum hoste procedendi et redeundi via obstruitur, Tinemutham pro loci firmitate ingreditur. Hic enim locus ab orientis plaga et septentrionis altissima supra oceanum rupe se inaccessibilem præbet, alibi vero situ altiori facili defensione indiget. Hoc ille præsidio et probata militum manu confisus, longe alium quam res habitura erat sibi et hostibus finem promittebat. Biduo enim obsidione facta, hostes, aut vincendi aut cadendi animo, desuper pugnantes ferro et flammis aggrediuntur. Nec mora; locum

A.D. 1095.

difficilem sed non difficile capiunt. Nullo enim sui detrimento irrumpentes, alios obtruncant, alios vulnerando debilitant, rapiunt, trahunt, ipsumque comitem, vulneratum et jam vitæ diffidentem, in ecclesiam compellunt.

The earl afterwards is taken captive in Tynemouth church,

O justum Dei judicium! Ecce, ut scriptura canit, "In Ps. 9.
"operibus manuum suarum comprehensus est pecca-
"tor." Et, "Lacum aperuit et effodit eum." Et "In- Ps. 7.
"cidit in foveam quam fecit." In eadem certe ecclesia comes ipse nunc præda efficitur hostibus, quam ipsius in Sanctum Cuthbertum præsumptionis prædam supradiximus.

and consigned to life-long imprisonment.

In ipsa, inquam, quam superbiens Sancto rapuerat, nunc miserabilis ipse rapitur, trahitur, et ad regem, cujus mortem vita cariorem haberet, perducitur; hodieque in vinculis custodiæ mancipatur.[1] His ita gestis, considerantibus idem locus in utroque manifestat causam pœnæ; ubi enim Sancto injuriam fece-

---

[1] *hodie . . . mancipatur*, supra lineam, manu coæva, Gale MS.

runt, ibi et injuriæ mercedem utrique receperunt. Ibi uni morbus mortis, ibi alteri damnum occurrit totius honoris. Ita una ecclesiola beato Cuthberto ablata, alter vitam, alter non solum divitias et honores, sed etiam, quod his omnibus pluris habuit, corporis libertatem amisit.

It is a terrible thing to wrong St. Cuthbert.

Hist. Dun. iv. 4.

[Cap. XIV.]

Quomodo clericus febricitans ad tumbam Beati Cuthberti sanatus fuerit.

Ante non multum temporis, de supulcro illo quod depositum servat thesauri cælestis, solitum emanavit miraculum sanitatis. Siquidem apud Australes Anglos quidam ex ordine cleri, multos honore præcellens, gravissima febre corripitur, quæ diuturno exhaustum cruciatu miserum corpus depascitur. Nec sollicita illi medicorum cura deerat, quæ spe præmiorum invitata nihil suæ artis curationi non impendebat. Verum nulla medicandi specie vel leniri aliquatenus molestia poterat, cui per contrarium medicina per dies augmentum præbebat. Cum igitur desperatis medicis nullum remedii genus excogitare quivisset, solam spem salutis habuit, si tumbam incorrupti corporis beati Cuthberti invisere potuisset; fama namque divulgante compererat ibidem crebro miracula fieri, crebro quocunque incommodo detentos curando relevari. Itaque, tametsi longa molestia tabefactus, longi laborem itineris aggreditur, perveniensque Dunelmum quo decuit honore suscipitur. Ibi quoque solito laborans incommodo, febrium valetudine aliquamdiu concutitur, sed repente meritis Sancti Cuthberti ad integrum saluti redditur. Denique, ante sepulcrum ejus dum pervigil in precibus noctem transigeret, quasi præsentia Sancti corporis exterrita pestis aufugit, nec ultra hominem tangere aliquatenus præsumpsit. Cui rei tot testes esse noscimur, quot ipsi pretioso Confessoris corpori, licet indigni, deser-

A clerk from the south of England, afflicted with a chronic fever,

praying at the tomb of St. Cuthbert,

is restored to health.

vimus; qui et, orante ad tumbam illius infirmo, nocturnæ laudis officia persolvimus, et post, cum eodem illius sanitati congaudentes, Deo gratias in Sancto Cuthberto decantavimus. Paucis post diebus resumens iter, suos, quos infirmus reliquit, in suæ sanitatis miraculum stupentes et congratulantes reddit.

[Cap. XV.]

Quomodo quidam, qui asinario ecclesiæ Sancti Cuthberti cingulum tulerat, repente oculos doluerit.

A man steals a belt from the donkey-boy of the monastery,

Aliud quoque, sed non alio tempore, in ipsius admirandæ sanctitatis præconium, subito accidit miraculum. Puer ecclesiæ, qui asinis custodiam adhibebat, profuturam pabulo illorum herbam desecuerat. Quo labore et æstu fatigatus meridiano, mollibus in pratis ac suave olentibus in somnum citius resolvitur. Interea extraneus quidam, qui cum aliis socius operis aderat, admota leniter manu, dormienti cingulum solvit, eoque ablato quod ceperat, libere opus repetit. Nec enim sceleri impedimento esse poterat, quem sopor gravis sensibus abduxerat. Evigilans tandem, rem quam non parvi pendebat quasi magnum quid perdidisse se indoluit. Ubi circumquaque requirens nusquam invenerat, mox furti suspicio animum agitat. Postremo crimen quidem non suspicione sed certo in se factum agnovit, sed cui ex pluribus id imponeret incertum habuit. Interea, dum sollicitus ab universis requireret cingulum, signis evidentibus accipit furis indicium. Quem suppliciter ut suum sibi reddat expetit, sed, contemptus, nil præter verborum contumelias recipit. Nec sic quidem ille a prece desistens; "Quandoquidem," inquit, "nec misericordia nec "justitia te movet, quæso vel Sancti Cuthberti reve"rentia mihi meum a te impetret. Per ipsum ne "mihi rapinam facias obsecro, cujus ecclesiæ servitiis "quotidie debitum mei laboris impendo." At ille, qui

and will not give it back, though adjured to do so in the name of St. Cuthbert.

multum parvo lucro deliquit, ex contemptu pretiosissimi Confessoris gravius quam ex furto crimen incurrit. Ferocius enim quam ante maledictis et conviciis obsecrantem aggreditur, et jam, si denuo inde os aperire præsumpserit, inferendam illi pœnam minatur. Quem puer abeuntem prosequens, hac voce imprecatur, "Quia," inquit, "ego non possum, Sanctus "Cuthbertus injuriam meam ulciscatur." Dixerat, et dicta ultionis sequitur pœna. Nam cum paulo ante integros haberet, subitus oculos dolor et infusa caligo pererrat, ut jam non facile, nisi manum alter porrigeret, pedibus offendiculum ipse præcaveret. Quo in facto secundum meritum ordinante Deo flagellum, ibi recipit effectum dolendi, unde processerat causa delinquendi. Qui enim injuriam fecerat illicientibus oculis, injuriæ pœnam recipit dolentibus oculis. Ita qui alteri furando cingulum solvit, ipse se funiculo[1] peccati et pœna peccatum vindicante fortius constringit. Itaque subito ex vidente pœne cæcum stupentes sui, dum causam sciscitantes diligentius perscrutantur, ipse nullius mali se conscium, nisi quod asinario ecclesiæ cingulum tulisset, fatetur. Hanc illi solam infelicitatis illius causam intelligentes, illico puerum requirentes, vix tandem inveniunt; postulantesque secum proficisci, ad infirmum deducunt. Igitur vice versa violentiam passus lætatur, qui fecerat contristatur. Stat iste de vindicta gratulans, jacet ille crimen et vindictam deplorans. Stat jam non curans poscere quod reddendum sibi pœnam videt exigere. Jam ut suum recipere dignaretur, humilius quam ante postulaverat, nunc ipse postulatur. Tandem recepto quod ablatum fuerat, dum jam ipsius lacrimis et adstantium precibus flecteretur, remittendo injuriam ore et animo illi placatur. Quo facto, etsi non ad integram sanitatem, videndi tamen usum recipit, ut rediens cum domino

The thief becomes sand-blind,

he restores the belt to the boy, and partially recovers his sight.

[1] *funiculus*, Surt.

duce itineris non egeret, sine quo paulo ante nec ad ostium accederet. Nec jam mirabatur hanc sibi plagam evenisse, qui in precibus pueri beatum Cuthbertum, per quem adjuratus fuerat, se contemptui meminit habuisse.

[Cap. XVI.]

Quomodo de Lindisfarne fugienti cum furto subito mare occurrens iter obstruxerit.

Fugientibus quondam in Lindisfarnensem insulam, vol. i., p. 247. mare, cum esset plenum, meritis Sancti Cuthberti siccum iter præbuisse subito legimus; nunc e diverso, ex ea cum furto fugientem repente undas contra morem præpedisse dicemus. Northumbrani cujusdam equus, forma, cursu, et cætera sui valetudine pluris erat, propter quod ad violentiam vel furtum facile quemlibet illicere poterat. Nam id locorum habitantibus moris esse solet, alterutrum sese furtis et latrociniis affligere; ut quippiam rerum adipiscendo,[1] non tam sibi quam raptoribus quisquam[2] videatur elaborasse. Sed hæc licet invicem sibi quasi licenter faciant, in præfata tamen insula qua beatus Confessor conversatus et tumulatus fuerat, ista velut repentini interitus causas formidant. Igitur illo jumentum suum homo traducit, ubi propter pacis firmitatem, quam ibidem et barbari observant, damnum non metuit. At quidam, diabolico spiritu exagitatus, temeritate sacrilega furtum meditatur, idque perficiendi tempus opportunum præstolatur. Tandem quam mente male concepit, opere pejus iniquitatem peperit. Denique, beati Cuthberti postponens reverentiam, pacem illius violat, raptoque equo quam citissime abire festinat. Erat enim tempus quo recessus maris insulam renu-

As a rule, nothing is ever stolen on Lindisfarne.

Once, however, a man stole a horse there and made off with it across the sands.

---

[1] Surt.; *adipiscenda*, Gale MS. | [2] Surt.; om. Gale MS.

dato littore contiguam terræ reddiderat.[a] Itaque dum sedens equo veloci fuga per arenas ferretur, ecce, subito maris occursu præpeditur, undisque in altum tumescentibus fugiendi aditus obstruitur. Ille novitatem rei nimio cum stupore pavet, quærensque secum, "Quid hic," ait, "miraculi apparet? Nunc a sæculo "præfixam mare transgreditur legem, sui temporis "prævenit ordinem. Non enim ordini statuto nunc "obtemperat, quando suo[1] recessu liberum pedibus "iter jam relinquere debuerat." Qui tamen quoquo modo posset pertransire cum furto nititur, sed obviis undarum voluminibus ne procedat retunditur. Interea, cum hinc et inde maris altitudo circumlueret, nec progrediendi facultatem habebat nec regrediendi; jam equus, sedente desuper fure, fluctibus innatat, dumque undis impellentibus fertur et refertur, conscius facinoris fur ipse salutem desperat. Cælestis ergo misericordiæ spem clamoribus invocat, "Sancte," inquiens, "Cuthberte, miserere licet indigni. Miserere, "inquam, mei. Respice miserando miserum, jam "jamque, nisi succurrere tu digneris, periturum; peri-"turum, inquam, utraque, corporis videlicet et animæ, "perditione. Ecce, humanius me victurum tibi pro-"mitto, si te nunc propitio mortem evasero." Nulla in medium mora. Cum se ad ulteriora pervehi jam putaret, ecce, illo nesciente qualiter actum fuerit, in insulam equo sedens quem furatus erat se relatum videt; ultra nil prævalens, velit nolit, ibi malitiæ finem invenit. Mirandis miranda succedunt; ubi enim equum dimissurus desiliit, ecce, quas sibi obvians unda contexerat, nudas subito arenas conspicit.

Though it is the time of low water, the sea rises, and he is in danger of drowning.

He invokes St. Cuthbert and struggles back to the island, where he turns the horse loose.

The sea immediately subsides, and he crosses the sands on foot.

[1] *sui*, Surt.

[a] There are several hours at every ebb tide during which it is possible to walk over the wet sands from the main land to the island, the only obstacle being the little river Low (*olim* Lindis), which runs diagonally across the sands to the south-east, and must be forded.

Rediens itaque, ubi equitare prius nequiverat perversus, siccis pedibus incedebat correctus. Igitur plenus gaudii de sua ereptione, et stuporis de miraculi novitate, totum ordine quo gestum fuit cuidam nostræ, id est, Dunelmensis ecclesiæ monacho suo relatu patefecit, ne si, quod tam magnifice in gloriam Dei factum noverat, silentio tegeret, offensam apud Deum incurreret; quia, ut ait Scriptura, "Sacramentum regis "abscondere bonum est; opera autem Dei relevare et "confiteri honorificum est." Tob. xii. 7.

[Cap. XVII.]

Qualiter infantulus sub trabe bobus eam trahentibus volutatus, nec tamen fuerit lesus.

Loquitur per Prophetam Dominus, "Quicunque "honoraverit me, glorificabo illum." Proinde, quoniam beatus pater Cuthbertus, in carne non secundum carnem vivens, Deum super omnia et in omnibus honorare non destitit, Deus illum et in cælo gloriæ suæ beata contemplatione et in terra quotidie miraculorum glorificat ostensione. Digna sane omnium admiratione quædam, indigno licet sermone, jam exposuimus; nec minus his mirandum quiddam subjungere tentabimus. Necdum annus agitur, ex quo ad ecclesiam, quæ nunc in illius honorem venusto admodum opere fabricatur, profuturum structuræ de longe lignum advehebatur. Tantæ autem granditatis fuisse perhibetur, ut non minus quam octo boum toto conamine adhibito attraheretur.[1] Ventum erat prope januam urbis, ubi fatigati boves paululum respirare sinuntur, ut reparatis viribus contra clivum facilius eniterentur. Interea puerorum turba circumfluebat, seque ludendi levitate circa et super ligni machinam varie ferebat. At ubi stimulato bove trabes moveri

1 Reg. ii. 30.

During the building of the cathedral

a child which fell under a wain, so that its leg

[1] *traheretur*, Surt.

cœperat, forte cadente infantulo crus ipsius molis pondere et terra intercipitur, diuque ille impulsu ligni stridente rotatur. Ductores enim, boum curam habentes, non horum quippiam viderant, donec puer fletu et ejulatu præcedentes ad se liberandum revocaret. Accurritur statim; facta difficultate non minima, vix sedecim virorum toto conatu tantæ molis magnitudo paululum quandoque levatur. Mirabile dictu! lignum quod solo pondere etiam saxa[1] conterere poterat, tenerum os infantis frangere non valebat. Cum enim quasi jam contrito in pulverem crure exspirans crederetur, integer non solum osse sed et carne illæsa recipitur. O res omnium stupore digna! Impetu molis circumactus dolere quidem potuit ut clamaret, non ut salutem amitteret. Sola cutis parumper dilacerata videbatur, sed ob hoc quin statim cursus et ludorum certamina repeteret omnino non impediebatur. Nec dubium quin patris Cuthberti protectio sub tormento mortis a morte puerum servaverit, ne quid[2] ecclesiæ ipsius profuturum esse potuisset, infantis[1] innocentiæ nocere debuisset.

appeared to be crushed by the beam borne upon it,

is taken up unhurt.

[Cap. XVIII.]

Quomodo piratas, cum navem cum rebus ecclesiæ Sancti Cuthberti abducerent, in ejusdem ecclesiæ juris insulam Lindisfarnensem subita tempestas ejecerit.

His et hujusmodi, scilicet novis nova quotidie succedunt miracula, et stupentibus prima plus addunt stuporis sequentia. Quorum melius plurima silentio, ne incredibilia videantur, quam sermone honoramus infimo. Sed ne omnino prætermissa nos mirabilibus Dei velut ingratos ostendant, paucis quæ præmisimus pauca non tam efficaciter quam veraciter enarrando subnectimus. Navis quædam, ecclesiæ negotiis in-

A trading vessel belonging to the monastery falls into the hands of pirates.

---

[1] Add. alia manu.

[2] *quod?*

serviens, loca diversa mercandi gratia inviserat, nec parum exinde usibus monasterii ipsa præstabat. Quadam vice onus expositura cum domum revertitur, cum rebus cunctis ipsa insidiantium præda capitur. Quippe manus navigantium, numero infirma et pugnandi imperitia, pluribus et navali prœlio exercitatis haud difficile succubuit victa. Quibus, quia non longe fuerant, ad terram pervectis, præter solam animam nil truculentus reliquit pirata. Æqua deinde sui numeri parte in navem quam ceperant transposita, vela ventis committere properant, et terrente conscientia plus terras quam mare formidant. Vere nihil infelicius mali conscientia, quæ dum se ipsam hostem tolerat, et quem non patitur hostem deputat. Ecce, quos nemo persecutus fuerat, in ventos et pelagi profunda mens male conscia fugat. Sed qui Dominum terræ ac maris offendere non metuerant, ejus nec in terra nec in mari judicium effugere valebant. Denique, cum jam velut rapina saturati ad propria redirent, ecce, ab Affrico subito turbine oborta, fera illis undique surgit hiems, et verso concitat æquore fluctus, ventisque furentibus et undis feruntur quo tempestas impulit. Quo autem impellantur non norunt, nec boni quippiam usquam sperare poterant, qui malitiæ testem conscientiam habuerant. Aër flatibus, mare persequitur fluctibus, terra propellit metu. Sicque, amissa securitate conscientiæ, ubique amiserunt securitatem vitæ. Inter quæ nec ad momentum quidem ulla vel requie vel spe refocillantur, quibus per dies continue et noctes mortem cuncta minantur. Itaque, cum labore mortis et metu gravius quam morte agitarentur, eos, inedia et periculis partim ægrotantes, pariter vero omnes viribus exhaustos, in Lindisfarnensium insulam ejicit tempestas. De quibus necdum quales fuissent agnitis, meliora satis quam veriora ficta componebat calliditas; fidemque mentientibus vera præbebat calamitas. Habitus miserabilis

who leave the crew withnothing but their lives, and, putting half of their number on board the prize, sail homewards.

A storm arises and casts the pirate ship on Lindisfarne.

Their true character being unknown, the pirates are pitied; prior Tur-

et sermo lugubris ad miserandum potius quam suspicandum provocabat intuentes. Aderat forte sæpe memoratus ecclesiæ præpositus. Gerens ille diligentiam recreandis, etiam mensæ suæ participes adhibuit. In aliis quoque se liberalem satis et humanum exhibuit. Fluxerant dies non pauci, cum, ecce, secundis acta flatibus oneraria et ipsa ecclesiæ propria navis illuc allabitur, ubi nautas ipsos in stuporem et lætitiam res inopinata convertit. Quos enim fama crudelitatis cognitos diu multumque sibi timuerant, illuc præmissos metuentes magis quam metuendos inveniunt. Cum deinde salutantes præpositus ipse resalutasset, "Domine," inquiunt, "ecce, piratas et ecclesiæ, cujus "es minister, suscipis, foves, et amplecteris hostes! "Ecce, navis illius et omnium quas navis vobis ad- "vehebat rerum prædones. Ipsa vita indignos indigne "tanta humanitate dignaris. Horum sceleris socios, "ut ipsi oculis probavimus,[a] ferro cædente absumpsit "interitus.[1] Isti ad hoc ipsum ubique perquiruntur. "Non ergo injustum videatur, ut mortis nunc so- "cientur sententia quos eadem sociaverat malitia." His illi quid contrahiscerent non habentes, diriguere metu, suorum gementes, et suum mox interitum suspicantes; et jam cervicibus ultor gladius impendisset, nisi loci ipsius reverentia, præterea et ipsius præpositi præsentia, id prohibuisset. Illi, quod solam spem salutis habebant, ejus pedibus advoluti, vitam sibi donari flebiles implorant. His omnibus ille cognitis, mirandi patris miranda considerans merita, vindictam et vindictæ modum pavens, stupet et stupens

got, who happened to be on the island, shows them great kindness.

After a time the trading vessel of the monastery comes into port; her crew recognize the pirates.

The prior is urged to give them up to justice.

They plead to him for their lives.

---

[1] Surt.; *interius*, Gale MS.

[a] The narrator is here concise to a fault; apparently we are meant to understand that the prize ship, with half the pirate crew on board, had fallen into the hands of the authorities, who at once hanged the pirates, and restored the ship to her former possessors, that they might return to Lindisfarne.

pavet. Miratur plane prius ultionem injuriæ factam, quam injuriam fuisse cognitam; prius coactos velut ad suum judicium reos, quam se nosse reatum. Cogebatur interim advertere, cur per tanta spatia non nisi ad id loci noxios impulerit mare; videlicet ut cujus ecclesiæ propria abripuerant, diverso exitu in ejus ecclesiæ potestatem ipsi et sua transirent. Hanc quippe ecclesiam Confessor egregius, in carne cœlesti, vivens, conversatione, et sui præsulatus apice, postremo sui incorrupti corporis sibi sepultura consecravit. His igitur subtiliter inspectis, anxius æstuabat, quia e duobus quid potissimum eligeret incertus fluctuabat. Hinc enim prædonum spectat nequitiam, illinc eorumdem afflictorum miseriam. Hinc ecclesiæ injuriam, illinc pensat injuriæ vindictam. In uno justitia severitatem, in altero pietas suadebat lenitatem. Utrumque causa exigebat, sed simul utrumque difficile putabat. Vicit tamen "superexaltans se judicio "misericordia," quia quos maria, venti, rerum damna, labores, Deo vindicante, afflixerant, affligi ulterius ab homine furoris esse videbatur non justitiæ. Quos per ecclesiæ villas securitati opportunas dispositos et securos, et rerum necessariarum sufficientes reddidit; donec, sopito qui mortem eis intentaverat rumore, repatriarent, nave propria cum toto apparatu ultro ecclesiæ relicta.

[Margin: After long and anxious meditation, the prior resolves to spare them; they are kept and boarded for a time at villages belonging to the monastery, and then set free. They abandon their ship to the monastery.]

[Margin: St. James, ii. 13.]

[Cap. XIX.] [a]

Qualiter juvenis oppressus sub ingenti pondere signi meritis beati Cuthberti illæsus evaserit.

Elapso dehinc tempore, memoratus Prior, ductus devotione beati patris Cuthberti, ad honorem ecclesiæ

[Margin: A great bell, cast in London, is being brought to]

[a] In the Surtees edition this is chap. XXI.; if this be the right arrangement, the bell must have been purchased *after* the solemn opening of the cathedral on the occasion of the great translation.

quam suo illustrat corpore, campanam ingentis ponderis fieri præceperat, quam Lundoniæ paratam Dunelmum adduci oporteret. Igitur in officina conflatoria vehiculo imposita, magnis exinde, modo juvenum, modo boum, modo pariter omnium trahebatur viribus. Porro vehiculum, lignis licet fortibus et arte diligenter compositis adaptatum fuisset, ad tantæ tamen gravedinis molem sustinendam minus sufficiebat. Crebro namque dissolutis compagibus robur pœne totum dissiluit. Quod magna cum difficultate quoquo modo reparatum magnum itinerantibus impedimentum attulit. Per planitiem viarum aliquantisper liber erat transitus; ubi vero se in altum terra sustulerat, gravis in ascensu, gravior in descensu cum ingenti timore difficultas, ne scilicet ex alto vel recurrendo vel proruendo campana impetu suo[1] sui et trahentium faceret læsionem. Aderat frater e monasterio fidelis, cui magna curæ sollertis incumbebat diligentia, ut quoniam infusio campanæ ad votum cesserat, eam salvo incolumem conductu ad beatum Cuthbertum afferret. Qui difficultate hujuscemodi transvectionis sæpe tædio affectus, ex recordatione beati patris resumptis viribus respirabat, sperans indubie illum in rebus difficilibus solito sibi more famulantibus affuturum. Interea, cum boum viginti duorum toto campana traheretur conamine, quidam improvidæ temeritatis juvenis, cum quippiam in anterioribus curriculi emendaret, stridens hunc rota valido impetu arripiens per tunicam, quæ illi pedes usque longa pertrahebatur, et retinens, pronum in terram stravit, eumque a renibus usque humerum et brachium conquassando percurrens, exanimem, ut putabatur, reliquit. Quis enim

Durham for the new cathedral,

difficulty of transporting it along the roads.

Twenty-two draught bullocks employed.

A young man falls beneath the waggon; the wheel goes over him.

[1] Om. Surt.

But it seems more natural to suppose that it was obtained before and in anticipation of that event; I have therefore adhered to the arrangement of the Gale MS.

nisi mortuum crederet, quem sub tantæ molis oppressum machina sine voce, sine motu, sine sensu jacentem videret? Videns frater auxiliatorem laboris mortuum, præ angustia cordis spiritu ei pœne deficiente, quid ageret, quo se verteret nesciebat. Exclamans ergo cum ingenti gemitu, "O Sancte," inquit, "Cuthberte, "ubi es? Quid agis? Hanc tibi devotis vicem rependis? Non te talem nunc invenimus, qualem sæpe "experiendo didicimus." Nec plura impediente gemitu locutus, juvenem paululum a terra jussit erigi. Qui redeunte paulatim spiritu, inter manus tenentium sedens, "O," inquit, "quam gravis est hæc campana!" Interrogatus a fratre an vivere posset, nihil se sentire fatebatur. Exuta deinde tunica, ut videret an ossa cohærerent ossibus, invenit hominem, quem omnibus contritum membris suspicabatur, non solum ossibus et artuum compagibus integris sed etiam carne illæsa, nullum prorsus habere signum læsionis. Sola quæ proxima carni adhæserat camisia, illo tantum in loco ubi se fervens rotæ currentis præcipitaverat impetus, detrita videbatur et interrupta; tunica tamen quæ forinsecus erat nullum suæ integritatis damnum præferente. Statutus dehinc in pedibus, cum equo subvehi[1] non posset, baculo cœpit nutante gressu attentare incessum, atque ita progrediendo, depulsa paulatim membrorum tabetudine, vultu vivacior totoque fit corpore vegetior. Post modicum solidiori incessu sine adminiculo sustentantis baculi longiuscule procedens, recepto tandem ad integrum omnium vigore membrorum, sociis laboris atque itineris sese alacris adjutor adjunxit, omnino laborans ne campanæ, quæ sibi opprimendo nocuerat, aliquid forte in ducendo nocivum accideret. Tunc frater ex tam insperata rei mutatione conversus in gaudium, multo uberius tantum Dei beneficium experiendo exultat quam prius per periculum desperando

The monk in charge prays to St. Cuthbert.

The man is picked up none the worse.

He walks at first with some difficulty, but soon is as well as if nothing had happened to him.

---

[1] Surt.; *subvei*, Gale MS.

doluerat. Intellexit namque Dei auxilium per beati Cuthberti merita celeriter adesse, ubi humana virtus et industria nil poterat prodesse. Fit itaque lætus ex jam facta miraculi novitate; fit etiam securus de itineris quod supererat prosperitate. Reddita ergo omnipotenti Deo gratiarum actione, cœpto itinere proficiscitur, habens gaudentem comitem viæ quem ad inopinatam salutem a summo receperat periculo vitæ; qui ipsa die, a loco ubi in confinium mortis pervenit, decem miliaria corpore integer et viribus pedes ipse peregit. Sponte namque se ad laborem ingerens, campanam longo usque Dunelmum itinere comitatur, ubi ad sui sepulcrum ereptoris suppliciter prostratus, Salvatori omnium Christo gratias reddidit, qui eum per interventum sui sancti Confessoris, cum in mortem cecidit, ad vitam revocavit.[a]

[Cap. XX.][b]

Quomodo ipso die translationis ejus, tactu loculi corporis ipsius, abbas devotus ab infirmitate diutina manus suæ sit curatus.

Venerat inter alios supradictos[c] abbas monasterii Sancti Albani Ricardus,[1] suprascriptæ Translationis minister devotus, qui beatum Cuthbertum multo semper excoluit amore, ejusque sepulcrum sæpius fuerat solitus invisere. Is per multum temporis sinistræ manus gravi tenebatur incommodo, ut nec missas celebrare, nec aliud quippiam operis facile sine alterius auxilio

Richard, abbot of St. Albans.

[1] Om. Surt.

[a] At this point, in the Gale MS., occurs the long chapter on the translation and examination of the body in 1104, which we, following Harl. 1924, printed as chap. VII. in the first volume (p. 247).

[b] Chap. XIX. in the Surtees edition.

[c] See vol. I., p. 258.

posset peragere.[a] Cui medicorum quidem sedula aderat sollicitudo, sed nullius industria quicquam remedii poterat conferre. Itaque collecto fratrum coetu, ante horam translationis humiliter ille toto prostratus corpore petiit, ut compatiens sibi fraterna caritas a beato Cuthberto postularet, quatenus suo ipse interventu a Salvatore omnium salutis ei donum impetraret. Annuit petenti prompta fratrum devotio, et oratione indicta precabantur ut non sua peccata sed fidem petentis aspiceret, et ad gloriam nominis Dei a Deo gratiam ei sanitatis obtineret. Auditi sunt et exauditi utrique; ille per fidem, "Omnia enim possibilia "credenti;" isti[1] per caritatem, quæ quanto magis inclinatur proximo, tanto magis appropinquat Deo. Peracta, ut supradictum est, sollemni processione, loculus incorrupti corporis sublimius post altare elevandus fuerat super lapidem, quem gratia tanti oneris sustinendi, diligenter manu artificum præparatum, novem pro sui magnitudine altius a terra sustentant columnæ. Ascendit ergo lapidem sæpe memoratus Prior, ubi cum ad suscipiendum a portantibus corpus indigeret adjutorio, conversus ad abbatem, "Domine," inquit, "abbas, ascende citius et adjuva me." Ascendit ille, et oblitus infirmitatis, thecam sancti corporis suscipiendo et recondendo contingens cooperator insistebat studiosus. Quam cum suo in loco reposuissent, tunc demum ad memoriam rediit manus infirma; sed hanc ita sanam[2] sensit ac si in illa nihil unquam molestiæ pertulerit; factumque in se miraculum, facili digitos[3] inflexione, quam ante non poterat, tota die jactando, pandere non cessavit. Quo facto in se beneficio, ad

Mark ix. 23.

assisting in the removal of the relics on the day of the great translation,

is cured of a long-standing infirmity in the left hand.

---

[1] *illi*, Surt.
[2] *firmam*, Surt.
[3] *digitorum*, Surt.

[a] See the "Vitæ Abbatum" ascribed to Matthew Paris (Wats., p. 55), and the "Gesta Abbatum "Monasterii S. Albani," by Walsingham (Rolls ed. I. 70), for other accounts of the incident described in this chapter.

laudandum Deum et admirandum[1] beati Cuthberti sanctitatem multorum animos sustulit; domumque reversus continuo in honorem sancti Confessoris oratorio constructo, tanto eum devotius deinceps excoluit, quanto illius opem sibi celerius adesse sensit.

[Cap. XXI.][a]

Quomodo quidam pro furto fili ablati de loculo codicis Sancti Cuthberti sit punitus ac postea pœnitens reparatus.

Bed. Vit. Cuthb. 8. Legitur in vita beati Cuthberti quod adolescens ipse adhuc in monasterio, cum beati Boisili dictis pariter et exemplis Dei servitio informaretur, ab eodem ægrotante et jam jamque ascensuro cælestia Evangelium Sancti Johannis didicerit, quod in codice septem quaternionum septem diebus invicem simpliciter conferendo compleverit. Hunc codicem, cum pro merito utriusque, videlicet docentis et discentis, priscæ adhuc novitatis retineat gratiam, inter alias sacræ venerationis reliquias honesto hæc, scilicet Dunelmensis, ecclesia reservat loco. Est autem huic, in quo ponitur, ex pelle rubricata in modum peræ loculus, habens ex serico, quod jam vetustas dissolvit in fila, suspendiculum quo per colla, ut dicitur, Sanctorum, videlicet beati magistri et post eum discipuli sui, pii hæredis, liber circumferebatur pendulus. vol. I., p. 260. Hunc episcopus, inter sermonem quem in translatione, ut supra dictum est, ad populum faciebat, cum elata manu omnibus ostenderet, portitore interim paulo negligentius peram vacuam inter compressas turbas tenente, quidam ex officialibus episcopi filum de suspendiculo furatus inter caligas et calceamenta sibi

A copy of St. John's Gospel, written by St. Cuthbert is among the relics kept at Durham.

The leathern case containing it has a silken band attached.

Bishop Ranulf during his sermon was exhibiting the book to the people.

One of the episcopal suite took the opportunity to abstract a loose thread from the silken band;

[1] *mirandam*, Surt.

[a] Chap. XX. in the Surtees edition.

abscondit; ibique, donec iret cubitum, irreverenter tale servavit furtum. Nocte vero secuta, tam gravi cruris ipsius, cui filum illud fuerat appositum, torquebatur dolore, ut non solum nullam dormiendo posset habere quietem, verum etiam cum augmento doloris tumore grossescente[1] cruris, non jam alium hujus molestiæ finem putaret eventurum quam mortem. Tremens ergo ac pavens accersiri fecit presbyterum, cui temerariæ præsumptionis confitens reatum, id consilii accepit ab illo, ut sanctarum reliquiarum quam indigne tulerat portione restituta, fratrum in ecclesia sibi reformaret gratiam; quorum intercessione beatus Confessor placatus, veniam sibi stulti ausus impetraret, hocque modo, Deo sibi propitio, sanitatem recipere valeret. Annuit ille salubri consilio, baculoque ac ministris sustentatus perducitur ad Priorem, et filum quod furtim abstulerat coram reddidit, pœnitendo satisfaciens et lacrimis pro se apud Sanctum Cuthbertum orari,[a] cujus meritis et temeritatis perpetratæ veniam et sanitatis mereretur gratiam. Cui Prior, "Quem," inquit, "offendisti, ei reconciliare, reposito "super ejus sepulcrum quod abstulisti." At ille, per se non audens illuc accedere, comitantibus quandoque fratribus adducitur, ubi, eis pariter orantibus, dolor omnis infirmitanti[2] mitescere, et inflatio deformis cœpit detumescere. Nec multo post, sanitate ad perfectum redintegrata, unde corpus illius ad tempus a salute deficiebat, inde animus ad suam salutem vires reparabat, experimento tenens illud, "Stulto flagellato, "insipiens sapientior erit." Prov. xix. 25.

he was seized with severe pain in the leg, with swelling;

confessing his fault to a priest, after prayer had been made to St. Cuthbert,

he was restored to health.

---

[1] *groscescente*, Surt. | [1] *infirmanti*, Surt.

[a] Some word like *flagitans* or *exoptans* seems to be omitted here.

APPENDIX.

I. De Primo Saxonum Adventu Libellus.

II. Willelmi Carmen de Morte Sumerledi.

III. Series Regum Northymbrensium, quam subsequitur Britanniæ Topographia.

I.

Libellus de primo Saxonum vel Normannorum adventu, sive de eorundem Regibus.[1]

This tract, on the succession of the kings of the chief states of the Heptarchy, is found in at least four MSS., of which two are in the British Museum, Domit. VIII. and Calig. A. VIII., the third at Oxford, Magd. Coll. 53, and the fourth at Durham, B. XI. 35 in the Chapter library. It was edited with great care for the Surtees volume of Symeon's works, (p. 202), the copy in Calig. A. VIII. being taken as the basis of the text, collated with the Magdalen MS. However, as the version found in the other Cottonian volume, Domit. VIII., appears to be the oldest of all, it is adopted here as the basis of the text, being collated with Calig. A. VIII. and Magd. Coll. 53, partly by means of Mr. Hinde's text and notes, partly as the result of my own examination of the first-named of these two MSS., (C^3 in this edition).

In both Cottonian MSS. the tract commences with a passage taken from Nennius about Brutus and Sylvius; *inc.* "Britannia a quodam consule Romano Bruto"; this

---

[1] This heading is taken from the colophon at the end of an Abridgment of Symeon's *Historia Regum* which is joined to the present tract, as forming one work with it, in Calig. A. VIII. Domit. VIII. is without headings throughout. The Abridgment above mentioned contains no new fact, and is not therefore given here.

it would serve no purpose to reprint. Then the text proceeds:—

[De] Voden traxerunt generationis lineam, sicut subter disposita ordinatio præmonstrat:[a]

Voden genuit Vectam, qui genuit Vittam,[1] qui genuit Wichtgils, qui genuit Horsam et Hengest.

Voden genuit Feothulgeat,[2] qui genuit Vaga,[3] qui genuit Wichtleig, qui genuit Vermund,[4] qui genuit Offa,[5] qui genuit Ongeltheon, qui genuit Edmerum, qui genuit Icel, qui genuit Cnibbam, qui genuit Cinewaldum, qui genuit Crydam, qui genuit Pibbam, qui genuit Pendam.

Voden genuit Vegdam,[6] qui genuit Sigegarum, qui genuit Sweabdecgum, qui genuit Sigegeat, qui genuit Seabaldum,[7] qui genuit Seafugel, qui genuit Westerfalcna,[8] qui genuit Wilgils,[9] qui genuit Vscfrea, qui genuit Yffa, qui genuit Ella.

Voden genuit Beldeig, qui genuit Brond, qui genuit Freothegarum, qui genuit Freawynum,[10] qui genuit Vittam,[11] qui genuit Gewisse, qui genuit Eslam, qui genuit Elesam, qui genuit Cerdic.

Voden genuit Beldeig, qui genuit Brond, qui genuit Benoc, qui genuit Aloc, qui genuit Angenwiti, qui genuit Inguui,[12] qui genuit Esam, qui genuit Eoppam, qui genuit Idam, a quo reges Northanhymbrorum ceperunt originem.

---

1 *Wittam*, C3.
2 *Feolthulgeat*, C3.
3 *Waga*, C3.
4 *Wermundum*, C3.
5 *Offam*, C3.
6 *Wegdam*, C3.
7 *Scabaldum*, C3.
8 *Westerfalene*, C3.
9 *Wigils*, C3.
10 *Freowinum*, C3.
11 *Wittam*, C3.
12 *Ingenui*, C3.

---

a The genealogies which follow are those of the kings of Kent, Mercia, Deira, Wessex, and Bernicia; see Sax. Chron. a. 547, 552, 560, 597, 626.

Prænotata serie generationum, ex qua primi Anglici generis reges prodierant, subnotatur, qui, et ubi, et quoto incarnationis Dominicæ anno regnaverint, post illorum adventum in Brytanniam.

Anno ab incarnatione Domini CCCCXLIX., Anglorum, sive Saxonum, gens, invitata a rege Wurtigerno, tribus longis navibus Brytanniam advehitur, apud locum qui dicitur Ypwinesfleot, quasi pro patria pugnatura, re autem vera hanc expugnatura suscepit. Advenerat autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est Saxonibus, Anglis, Jutis. De Jutarum origine sunt Cantuarii et Vectuarii; hoc est, ea gens quæ Vectam tenet insulam; et ea gens quæ usque hodie in provincia Occidentalium Saxonum Jutarum natio nominatur, posita contra insulam Vectam. De Saxonibus, id est, ea regione quæ nunc Antiquorum Saxonum cognominatur, venere Orientales Saxones, Meridiani Saxones, Occidui Saxones. Porro de Anglis, hoc est, de illa patria quæ Angulus dicitur, et ab eo tempore manere usque hodie desertus inter provincias Jutarum et Saxonum perhibetur, Orientales Angli, Mediterranei Angli, Merci, tota Northanhimbrorum progenies, cæterique populi Anglorum sunt exorti. Duces eorum fuerunt Hengest et Horsa. Deinde et alii duces advenerunt, qui quas sibi sedes occupaverint, subter annotatur.

DE REGIBUS CANCIÆ.[1]

Primus rex Anglorum, Hengest qui regnavit xxiii.[2] annis. Post quem filius ejus Oisic xxiiii annis. Post hunc regnavit Octa. Huic in regnum successit Eormenric. Cui filius Eathelbertus successit, qui et primus regum Canciæ extitit Christianus, annis liii.[3] regnavit. Post quem filius ejus Eadbaldus regnavit.

---

[1] Titulus hic, et ii. qui sequuntur, apud C[3] extant.

[2] *xxiiii.*, C[3].

[3] *liiii.*, C[3].

Dehinc Erconbertus, frater ejus, xxii.[2] annis regnavit. Post illum filius ejus Ecgbertus ix. annis. Cui frater suus Hlothere successit, xii. annis. Post illum Edricus, filius Egberti regis, i. anno ac dimidio. Post quem Wichtredus regnavit, filius Egberti, xxxiiii. et semianno. Qui moriens tres filios, Eathelbertum, Eadbertum, et Alricum reliquit hæredes. Quorum Eathelbertus post patrem regnavit, et Eadbertus in locum fratris successit. Hunc Eadbertum, vastata Cancia, rex Merciorum Kinewulf cepit; et, effossis oculis ejus ac præcisis manibus, regnum Cantuariorum suo adjecit. Deinde ibidem regnavit Cuthred. Post hunc Baldredus rex erat Cantuariorum. Sed hunc Egbertus, rex Occidentalium Saxonum, misso filio cum multa manu, ultra Tamisiam pepulit; moxque Cantuarii, totaque Suthrige, Suthseaxa quoque et Eastseaxa, sponte se conferunt ad regem Occidentalium Saxonum: atque ab illo tempore ita regnum Canciæ cessit sub ditione regum Occidentalium Saxonum.

De Regibus Orientalium Saxonum.[2]

Reoduuald. Eorpwald filius ejus. Sigbertus frater illius, bonus ac religiosus monachus vitam terminavit. Egric, cognatus ejus. Anna filius Eani, pater Sanctæ Ætheldride,[3] qui occisus est a Penda duce Merciorum. Eathelhere frater Annæ regis. Eathelwold frater. Aldulf, filius sororis Hilde,[4] nomine Hereswith. Eadmundus. Guthrum [5] qui ex pagano conversus ad fidem a rege Eathelstano [a] susceptus de fonte baptismatis,

[1] *xxiiii.*, C[3].
[2] lege *Anglorum*.
[3] *Ætheldrithæ*, C[3].
[4] *Hyldæ*, C[3].
[5] *Guthun*, C[3].

[a] Athelstan is named by mistake for Alfred; see the list of the kings of East Anglia at the end of Florence of Worcester.

post occisionem Eadmundi in East Anglia regnavit, donante rege Eathelstano.

De Regibus Merciorum.

Penda filius Pibbæ regnavit xxx.[1] annis. Quo in bello occiso, interfector ejus Oswiu,[2] rex Northanhymbrorum, tenuit regnum Merciorum tribus annis. Peada filius Pendæ ibidem regnavit, sed brevi tempore; sed Wlferi[3] filius Peade,[3] rebellans contra Oswium, legitimum recepit regnum. Cui filius ejus Ethelredus succedens, regnavit xxix. annis. Iste filiam regis Oswi, Ostridam, duxerat uxorem. Tandem, relicto regno, monachus vitam finivit: sepultus est in Bardanige. Post quem Coenredus regnavit. Qui, regno relicto, Romæ factus monachus obiit. Cui successit in regnum Ceolred filius Eathelredi. Post hunc regnavit super Merciam Eathelbaldus xxxix. annis. Cui armis valde strenuo pœne omnes provinciæ australes, ad confinium usque Humbræ fluminis, cum suis regibus subjectæ fuerunt. Quo interfecto, Bernredus loco illius regnavit. Post quem Offa, potentissimus rex, regnavit xxxix. annis. Cui filius suus Ecgferdus[4] succedens, parvo tempore regnavit. Deinde Kynewulf regnavit; qui, ut antedictum est, Eadberto, Cantuariorum rege, capto, Canciam sibi subegit. Hic Kynewulfus, vel Kenewlfus,[5] est pater Kenelmi martyris, ut invenitur. Post Kenwlfum[6] tenuit regnum Merciorum Celwulfus duobus annis. Deinde Bernulf regnum illud tenuit, sed ab East-Anglis occisus interiit. Cui successit Ludecan, et post eum Wiglaf ibidem regnavit. Ultimus Merciorum gentis rex fuit Burredus.[7] Quo regnante, Dani,

---

1 *xix.*, C^3.
2 *Oswi*, C^3.
3 *Wuferi, Pendæ*, C^3.
4 *Egred*, C^3.
5 *Koenwulfus*, C^3.
6 *Koenwulfum*, C^3.
7 *Burthredus*, C^3.

qui jam alias Brytanniæ provincias occupaverant, intrantes Merciam, Burchredum [1] regno privaverunt, et cuidam Celwulfo illud regnum sub se disponendum committunt. Rex vero Burchredus, Romam expetens, optimo ibidem fine vitam conclusit. Regnum vero Merciorum reges Occidentalium Saxonum, paulatim expugnantes Danos, in sui ditione,[2] sicut et alia quarumcunque provinciarum regna Britanniæ, habuerunt.

De Regibus Occidentalium Saxonum.

Anno ab incarnatione Domini ccccxcv. Cerdic et filius ejus Cynric, cum v. navibus Britanniam venientes, ad ostium fluminis, quæ Cerdicesora [3] dicitur, applicuerunt. Qui cum debellassent illius loci Britones, post xxiii. annos adventus eorum, adepti sunt armis regnum Gewissorum, sive West-Saxonum : regnavitque primus ex Anglis in West-Saxonia Cerdic prædictus xv. annis. Deinde filius suus Kynric, xxvi. annis. Dederant autem duobus nepotibus suis Stufo et Wichtgaro Vectam insulam. Post hunc Ceaulin, filius ejus, xxx. et i. annis regnavit. Huic successit Ceolric, vi. annis. Deinde frater ipsius Ceolfuulf [4] regnavit xiiii. annis. Post hunc Kynegils, frater ipsius Ceolwlfi.[5] Hic primus Occidentalium Saxonum baptizatus est, prædicante ibidem verbum Dei [6] Sancto Birino episcopo, misso ad prædicandum ab Honorio papa. Hunc Kynegilsum de baptismo exeuntem suscepit rex Northanhymbrorum Oswaldus, cujus ipse Oswaldus filiam accepturus erat in conjugem. Post Kynegilsum Kenwalc filius ejus regnavit xxxi. annis. Post hunc Sexburga regina

---

[1] *Burthredum*, C³.
[2] *ditionem*, C³.
[3] *quod e nomine eorum Cerdicis ora*, C³.
[4] *Celwulf*, C³.
[5] *Celwulfi*, C³.
[6] Om. C³.

anno uno tenuit regnum. Deinde Æscwine[1] regnavit ii. annis. Post illum Kentwine filius Kynegilsi ix. annis. Cui successit Ceadwalla filius Coenberti, filii Cadi, filii Cuthæ, filii Ceaulini, filii Kynrici, filii Cerdici. Regnavit autem Ceadwalla annis ii. Dehinc Romam venit devotus, ibique baptizatus, et adhuc in albis positus, vitam terminavit, pontificante Sergio papa. Ceadwallo autem successit Yne, de stirpe regia; fuit enim filius Coenredi, qui fuit filius Ceolwoldi. Ceolwold autem fuit frater Kynegilsi regis. Post xxxvii. annos regni sui Ine[2] Romæ finivit vitam, relicto regno. Qui etiam dicitur denarium ex singulis domibus regni sui beato Petro Romam unoquoque anno dedisse. Quod diu a successoribus suis observatum est. Post hunc[3] Yne Ethelheard regnavit xiii. annis. Cui successit Cuthred, et xvi. annis regnavit. Deinde Sigebircht regnavit i. anno. Post hunc Kynewulf regnavit xxix. annis. Huic Brichtricus succedens, regnavit xvi. annis. Quo regnante, Dani primum venerunt in Angliam tribus navibus. Post Brithtricum, suscepit Egbertus regnum, et regnavit xxxv. annis et vii. mensibus; multaque regna suo subegit imperio, scilicet Canciam, Surreie, Suthseaxa, et Eastsaxe[4] et East Engla,[5] et Merciam. Post quem Eathelwlfus filius ejus regnavit; Eathelwlfus filius Ecgberti,[6] qui fuit Alcmundi,[7] qui fuit Eafi, qui fuit Eoppæ, qui fuit Ingildi, qui fuit frater Yne regis supradicti. Regnavit autem Eathelwulf xviii. annis et dimidio. Reliquit autem iiii. filios, quorum quisque, alter post alterum, reges fuerunt, viriliter dimicantes contra Paganos, scilicet Danos. Quorum primus Eadthelbaldus post patrem regnavit v. annis. Post quem frater suus

---

1 *Eascwine*, C³.
2 *Yne*, C³.
3 Om. C³.
4 *Eastseaxa*, C³.
5 *Angla*, C³.
6 *Egberti*, C³.
7 *Alchmundi*, C³.

Eadthelbrichtus vi. annis regnavit. Deinde Æthelred,[1] ejusdem frater, v. annis regnavit. Post hunc frater eorum Ælfredus[2] regnavit xxix. annis et vi. mensibus, magnamque partem Britanniæ, expugnatis Danis, obtinuit. Excepto isto solo omnes ad australem plagam Humbre fluminis reges[3] defecerant. Ælfredo[4] mortuo, successit filius ejus Eadwardus, potentia major patre. Multo enim latius quam pater fines regni sui dilatavit. Regnavit autem xxiiii. annis. Reliquit autem post se iii. filios, quorum quisque, alter post alterum, regnabat. Post patrem primus regnavit Eathelstanus, qui primus regum ex Anglis totius Britanniæ monarchiam habuit.[5] Nam et Scotiam et Cumbreland et alias insularum sibi provincias subjugavit. Regnavit autem xvi. annis. Huic successit frater ejus Eadmundus, regnans vi. annis et vii. mensibus. Hujus filio Eadgaro jam nato, audivit beatus Dunstanus in sublimi voces dicentium, "Pax Anglorum ecclesiæ! exortique nostri[6] nunc pueri "nostrique Dunstani tempore." Post Eadmundum frater ejus Eadredus regnavit ix. annis et vi. ebdomadis. Deinde Edwius filius Eadmundi iii. annis et xxxvi. ebdomadis, duobus diebus minus, regnavit. Post hunc frater ejus Eadgarus, filius Eadmundi, cui viii.[7] reges, scilicet Kynodus rex Scottorum, et Malcolm rex Cumbrorum, et Maccus plurimarum rex Insularum, et alii v. subjecti fuerant. Regnavit autem xvi. annis et viii.[8] ebdomadis. Cui successit filius ejus Eadwardus, iiii. annis regnans.[9] Quo innocenter occiso dolo suæ novercæ, frater ejus Ethelred suscipit regnum, regnavitque in multis periculis xxxviii.[10] annis. Anno autem regni ejus xvi. Onlaf rex Norreganorum[11] et Swein rex

[1] *Eathelredus*, C³.
[2] *Ealuredus*, C³.
[3] Om. C³.
[4] *Ealuredo*, C³.
[5] *tenuit*, C³.
[6] *exorti nunc pueri* C³.
[7] *vii.*, C³.
[8] *ix.*, C³.
[9] *regnavit*, C³.
[10] *xxx. et ix.*, C³.
[11] *Norweyanorum*, C³.

Danorum cum magna classe veniunt Lundoniam. Sed, magna vi. civium repulsi, alia quæque loca crudeliter depopulantur. Tandem Onlaf, repacificatus regi Ethelredo, baptizatus, recipitur ab illo de fonte. Et revertens patriam, nunquam postea rediit. Swein vero remansit, loca quæ poterat devastans. Anno vero regni sui xxiiii. Ethelredus rex accepit uxorem filiam ducis Northmannorum Ricardi Primi, ex qua habuit filios Eadwardum et Elfredum.[1] Anno autem regni Ethelredi xxxvi., mortuo Swein rege Danorum, Cnut filius ejus cum omnibus Danis pellitur ab Anglia. Sed anno sequenti, cum valida classe, Sandicum[2] portum intravit. Post Ethelredum filius ejus, Eadmundus Ferreum-Latus, ix. fere menses regnavit, in quibus quinquies contra regem Danorum Cnutonem acerrime pugnavit. Peracto[3] ultimo bello, concordiam inter se fecerunt reges Eadmundus et Cnut, dividentes inter se regnum Anglorum ea ratione,[4] ea conditione, ut qui superstes fieret totius Brytanniæ monarchiam susciperet. Qua conventione facta, et ab omnibus primatibus firmata, post unum mensem Eadmundus moritur, susceptoque toto Anglorum regno, Cnut regnavit fere xix. annis. Cui successit Haroldus, ejus ex concubina filius, regnans v. annis. Post quem Hardecnud, filius Cnutonis et Emmæ, frater Eadwardi,[5] qui regnavit ii. annis, xv. diebus minus. Huic successit Eadwardus frater ejus, sed filius Ethelredi regis, iiii. nonas Aprilis, die Dominico Paschali consecratus; regnavitque pacifice xxiii. annis. Illo vero nonas Januarii obeunte, Haroldus dux, filius Godwini comitis, in regnum sublimatur, sicut idem rex Eadwardus moriturus præcepit. Sed ipso eodem anno Haroldus ipse[6] a Willelmo[7] duce Normannorum pridie idus Octobris cum multo Anglo-

[1] *Ealuredum*, C³.
[2] *Sandwicum*, C³.
[3] *peractoque*, C³.
[4] *ea rat.*, om. C³.
[5] *ex matre*, addit C³.
[6] Om. C³.
[7] *Guillelmo*, C³.

rum exercitu occiditur. Willelmus postmodum rex Anglorum factus, in die Nativitatis[1] Domini unguitur in regem ab Aldredo Eboracensium archiepiscopo apud Westmonasterium, regnavitque fere xx. et i. annis. Quo mortuo v. idus Septembris, Willelmus filius ejus successit, regnavitque xiii. annis, minus xxxviii. diebus.

De Norhymbrensium Regibus.

Anno ab incarnatione Domini quingentesimo xlvii., ab adventu vero Anglorum in Brytanniam anno xc. et viii., Ida primus[2] ex Anglis cœpit regnare in Northanhymbrorum provincia, a quo tota ejusdem provinciæ regum cœpit origo. Habuit autem ex regina vi. filios hos, Adda, Ethelricum, Teodericum,[3] Ethricum, Teutherii,[4] Osmerum: et alios vi. ex concubina, hos scilicet, Ogg, Alricum, Eccam, Osbaldum, Scor, Sceotheri. Venerat autem Ida, comite patre Eoppa, cum lx. navibus ad Flemabirig,[5] indeque boreales plagas occupans, ibidem regnavit xii. annis. Quo defuncto, regnum Northanhymbrorum divisum est in duo; Elle namque regnavit in Deira, Adda vero successit Idæ patri in Bernicia, ubi regnavit viii. annis. Cui successit Glappa, i. anno. Post quem Hussa regnavit vii. annis. Post illum Frithewlf vii. annis. Huic successit Theodericus, vii. annis.

Post eum Eathelricus regnavit iiii. annis. Huic successit Eathelfridus, et regnavit xxiiii. annis. Habuit autem vii. filios, Eanfridum, et, ex sorore regis Edwini, Acha,[6] Oswaldum, Oswium, Oslac, Oswudu, Osaf,[7] Offa. Mortuo autem Elle, Eathelfridus expulit filium Elle, Eadwinum, fratrem uxoris suæ, de regno Dei-

---

[1] *Natalis*, C[3].
[2] *primus rex*, C[3].
[3] *Theodericum*, C[3].
[4] *Theuthere*, C[3].
[5] *Flemaburch*, C[3].
[6] *Acca*, C[3].
[7] *Osa*, C[3].

rorum. Qui, exulans apud regem Redwallum, ab eodem reductus est in regnum omnium provinciarum Northanhymbrorum. Qui, primus regum Northanhymbrorum effectus Christianus, regnavit xvii. annis. Quo regnante, filii Ethelfridi exulaverunt inter Scottos, fugientes patriam propter timorem Edwini; sed, eo interfecto, redierunt. Quorum primus, scilicet Eanfridus, regnavit in Bernica i. anno. Quo interfecto, frater ipsius Oswaldus Bernicæ gentis simul et Deiræ adeptus est regnum, atque ex duobus unum populum compaginavit. Regnavit autem ix. annis, cui successit frater ipsius, Oswius, primo quidem in sola Bernica, sed, paulo post interfecto Oswino, regnans simul et in Deira. A quo tempore utræque provinciæ unum semper habuere regem. Defuncto Oswio post xxviii. annos regni sui, Ecgfridus filius ejus regnavit xv. annis. Iste Sanctum Cuthbertum constituit episcopum. Cujus Ecgfridi [1] regni anno vii. natus est Beda,[2] et traditur septennis Benedicto Biscop,[3] in monasterio beati Petri apud Weramuthe, quod paulo ante, hoc est iiii. anno regni Ecgfridi, inceptum fuerat. Post Ecgfridum, frater ejus Alcfridus tenuit regnum xix. annis. Cui filius suus Osredus succedens regnavit xi. annis. Quo interfecto, Coenredus regnavit ii. annis. Post quem Osricus regnavit xi. annis. Deinde Ceolwulfus, frater Coenredi, qui regnaverat ante Osricum.[4] Ad hunc Ceolwulfum Beda scribit Hystoriam Anglorum. Erat iste Ceolwulfus filius Cuthe, qui filius Cuthwini, qui Leodwaldi,[5] qui Ecgwaldi, qui Aldelmi, qui Ocgge,[6] qui fuit filius Idæ, primi regis Northanhymbrorum. Ceolwulfus, ubi viii. regnaverat annis, relicto regno, monasterium intravit Lindisfarnense,

---

[1] *Cujus regni*, C³.

[2] *Venerabilis Beda*, C³.

[3] *abbati Bened. cognomento Biscop*, C³.

[4] *ii. annis*, addit C³.

[5] *Ledwaldi*, C³.

[6] *Ogge*, C³.

ibique optimo fine in monachatu vitam conclusit. Reliquerat autem successorem regni filium patrui sui Eatæ, Eadbertum, cujus frater erat Ecgbertus archiepiscopus Eboracensis, qui primus post Paulinum accepto pallio confirmatus est in archiepiscopatum. At rex Eadbertus, cum regnasset xxi. annis, contempto regno assumptaque tonsura, in ecclesia Eboracensi, quam frater ejus prædictus tunc gubernabat, in clericatu vitam terminavit. Tradiderat autem regnum suum Osulfo filio suo. Quod per unum annum tenens, occisus est nequiter a sua familia juxta Methel[1] Wongtune.[a] Cui successit in regno Æthelwold[2] cognomento Moll, et regnavit vi. annis. Dehinc, amisso regno in Wincenhale, Alchredum, ex prosapia Idæ, habuit successorem. Qui, cum ix. annis regnasset, pellitur de[3] regno in exilium. Post quem Eathelred, filius Ethelwoldi Moll, regnavit v. annis. Quo dehinc pulso in exilium, filius Osulfi, quondam regis, supradicti, paternum recepit regnum Elfwoldus. Quod per x. annos tenens pie ac religiose, facta a suis conjuratione occiditur in Scytlesceastre[4] juxta Murum; sed sepultus est honorifice in ecclesia Sancti Andreæ in Agusteldesham.[5] In loco vero ubi interfectus est, lux cælitus emissa videri sæpius dicitur. In cujus locum successit Osredus, filius Alchredi regis supradicti, regnans uno anno. Quo per dolum interfecto, Eathelredus, de quo supradictum est, de exilio rediens recepit regnum, quod jam secunda vice per vii. tenuit annos. Quo apud Corebrygge occiso, Osbaldus per xxvii. dies regnavit. Illo[6] vero projecto et in exilium fugato, Eardulfus, ex semine regio, de comite prove-

---

[1] *Methil*, C³.
[2] *Eadthelwold*, C³.
[3] C³; *in*, Domit.
[4] *Scidescestre*, C³.
[5] *Hagust.*, C³.
[6] C³; *ille*, Domit.

---

[a] See above, p. 41.

hitur in regnum, quod per x. annos tenuit Cui successit Elfwoldus,[1] ii. annis. Post quem Eanredus regnavit xxxii. annis. Deinde Eathelredus regnavit ix. annis. Post hunc Osberht, xiii. annis. Quem Northhymbrorum populus pellens de regno, Ellam, alienigenam[2] regii seminis, in ejus locum substituunt. Sed Danis eo tempore Eboracum irrumpentibus necessitas fecit concordiam regum. Uterque enim rex, adunatis viribus, Eboracum tendunt. Et primo quidem in fugam vertunt hostes, compellendo in civitatem illos. Quo cum illos insequerentur, Danis atrociter repugnantibus, cæsi sunt ambo reges cum suo exercitu. His qui superfuerant Northymbris præfecerunt Dani Egbertum, qui regnavit v. annis. Deinde Richsi ii. annis. Post hunc Egbertus ii. annis.[a] Deinde Guthredus, quem, Hardecnuti filium, regium puerum,[b] Dani[3] vendiderant in servum, sed Sanctus Cuthbertus hunc ex servitio promovit in regnum. Regnavit autem xiiii. annis. Post hunc Sichtricus[c] ex Danico genere. Huic Eathelstanus rex, monarcha totius Angliæ, regnanti sub se, sororem suam dederat uxorem. Cui defuncto, filius suus Guthferth successit. Quo, Eathelstanus, expulso de regno, sibi deinceps retinuit Northymbriam. Sed post Eathelstanum fratre ejus Eadmundo regnante, Northymbrenses, postponentes fidem quam Eadmundo juraverant, Onlafum,[4] regem Normannorum, sibi præfecerunt regem. Qui, cum non

---

[1] *Elfwoldus II.*, C[3].
[2] *alienum*, C[3].
[3] Om. C[3].
[4] *Onlavum*, C[3].

---

[a] This Egbert, according to the computation of the text, would have reigned from 874 to 876. See *ante*, p. 111.

[b] From the tenor of the narrative in the *Hist. Dun. Eccl.* and the *Hist. de S. Cuthb.* (vol. I., 68, 203) one might suspect that Guthred was of a royal stock; here it is distinctly mentioned.

[c] The obscure reign of Reginald, between Guthred and Sihtric, is here omitted; I have endeavoured to throw some light on it in the Introduction.

posset resistere Eadmundo, tandem repacificatus manum dedit illi, et baptizatus, ab ipso rege inde susceptus, multis est muneribus oneratus. Post hunc Onlaf filius Sichtrici supradicti præficitur rex Norhymbris, qui habuit socium regni Reignoldum,[1] filium Guthferti supradicti. Quibus, Eadmundus, expulsis, Northymbriam sibi subegit. Sed cum post Eadmundum frater ejus Edredus regnaret, contra fidelitatem quam illi juraverant, Northymbrenses expulsum ab Eadmundo rege Onlafum in regnum sibi reduxerunt.[a] Unde rex Edredus offensus Northymbriam depopulatur, expulso Onlafo. Dum vero rex rediret ad Suthengle, Northymbrenses adunati multos de extrema parte exercitus illius interfecerunt, et quendam Ericum filium Haroldi sibi regem constituerunt. Quamobrem rex redire, totamque Northanhymbrorum gentem in nihilum redigere disposuit. Unde ille perterriti Ericum, quem sibi præfecerant, expellentes, regem Edredum subjectione perpetua et muneribus sibi placaverunt.[2] Ab hoc tempore Northanhymbrorum provincia proprium regem habere cessavit. Deinceps namque per comitum procurationem, una[3] cum omnibus totius Angliæ provinciis,[4] regi subjecta servivit.

Chr. Æ., 942.
Chr. E., 949.
Chr. E., 952.

De Regibus Deirorum.

Anno ab incarnatione Domini dlx., Elle cœpit regnare in provincia Northanhymbrorum, scilicet in Deira, et ipse trahens originem unde et alii reges Anglorum. Istius Elle mentio fit in Vita beati Papæ Gregorii. Regnavit autem xxx. annis. Cui mortuo

[1] *Reinoldum*, C[3].
[2] C[3]; *placuerunt*, Domit.
[3] C[3]; *uni*, Dom.
[4] C[3]; *provincias*, Dom.

[a] This was Anlaf Cwiran, a different person from either of the Anlafs mentioned before.

filius ejus Eadwinus successit. Sed cum rex Berniciorum Ethelfridus, cum gloriæ esset cupidissimus, quamvis sororem Eadwini duceret uxorem, eum regno pepulit: quem tamen rex Redwaldus restituit regno, rege Ethelfrido occiso. Regnavit super Berniciam simul et Deiram xvii. annis. Quo interfecto in pugna a Cedwalla rege Britonum et Penda rege Merciorum, suscepit pro illo regnum Deirorum, unde ipse Eadwinus generis prosapiam duxerat, Osricus, filius patrui sui, qui Elfricus[1] vocabatur; qui regnans i. anno, occisus est a Ceadwalla rege Brytonum. Deinde Oswaldus utriusque provinciæ regnum ix. annis tenuit. Illo occiso, Oswinus, de stirpe regis Eadwini, regnavit in Deira. Erat enim filius Osrici supradicti. Eo interfecto, Oswiu[2] regnum Deirorum simul et Berniciorum gubernabat. Eathelwaldus tamen filius Oswaldi, qui in Deirorum partibus regnabat, patruum suum Oswium sæpe cum gente Merciorum, et cum Ceadwalla rege Brytonum, acriter impugnabat. Verumtamen deinceps Berniciorum provincia et Deirorum unum habuerunt[3] regem.

Regnum Angliæ ita dividebatur antiquitus.
Rex Cantiæ, Hengest.
Rex Merciorum, Penda.
Rex Occidentalium Saxonum, Cerdic.
Rex Orientalium Saxonum, Eathelbrict.[4]
Rex Orientalium Anglorum, Reodwald, et postea Eadmundus.
Primus regum Northamhymbrorum, Ida.
Rex Deirorum, Ælla,[5] pater Eadwini.[6]
Rex Berniciorum, Æthelfridus,[7] pater S. Oswaldi.

---

1 *Ealuricus*, C³.
2 *Oswius*, C³.
3 *habent*, C³.
4 *Eathelbrich*, C³.
5 *Ella*, C³.
6 C³; *Eadmundi*, Domit.
7 *Eathelbertus*, C³.

Rex Britonum Ceadwald.[1]

Rex Australium Saxonum.[2]

In his præscriptis regibus dividebatur antiquitus Angliæ totius regnum ab incarnatione Domini anno ccccxlviii.,[3] usque[4] regem Eathelstanum, qui primus monarchiam regni Anglorum obtinuit.

Reges Orientalium Saxonum.[a]

Ethelbertus, qui et Cantuariorum rex, fecerat ecclesiam Sancti Pauli Lundoniæ. Sigebertus, baptizatus a Finano episcopo. Swithelm. Sibbi, postea monachus. Sigehardus, et frater ejus, Swefredus, filii Sibbi. Swebertus.

Nomina Archiepiscoporum Cantuariensium.

Augustinus. Laurentius. Mellitus. Justus. Honorius. Deusdedit. Theodorus. Berchtwaldus. Tatwinus. Nothelmus. Cuthbertus. Bregowinus. Lambertus. Adelardus. Vulfredus.[5] Swiredus.[6] Odo. Dunstanus. Eathelgarus. Sigericus. Elfricus. Elfegus. Livingus. Eagelnothus. Eadfinus. Rodbertus. Stigandus. Landfrancus. Anselmus. Radulfus.[7] Willelmus.[8]

Nomina Archiepiscoporum Eboracensium.

Paulinus. Ceadda. Wilfridus. Bosa. Johannes. Wilfridus. Ecgbertus. Athelbertus.[9] Eanbaldus. Vul-

---

[1] Addit C³, *i.e. Cadwalla*.

[2] C³; desunt verba in Dom.

[3] *ccccxlix.*, C³.

[4] *usque ad*, C³.

[5] *Wuluredus*, C³.

[6] Inter Swiredum et Odonem ponit C³, *Celnothus*, *Ethelredus*, *Plegemundus*, *Athelmundus*, *Wulfhelmus*.

[7] *Eadulfus*, C³.

[8] *Guillelmus*, C³; et post hunc, *Teobaldus*.

[9] *Ethelbertus*, C³.

---

[a] In Calig. A. VIII. the list of the East-Saxon precedes that of the Mercian kings.

sige.[1] Wimundus. Wulfhere. Ethelbaldus. Lothewardus. Wulstanus. Oscytel. Oswaldus. Aldulfus. Wulstanus. Aluricus.[2] Kynsi. Aldred. Thomas. Girardus. Thomas. Turstinus.[3]

NOMINA EPISCOPORUM DUNELMENSIUM.

Aidanus.[4] Finanus.[5] Colmannus. Tuda. Eata. Cuthbertus. Eadbertus. Eadfridus. Ethelwoldus. Kynewlfus. Higbaldus. Egbertus. Hadredus.[6] Ecgredus.[7] Eanbertus.[8] Eardulfus.[9] (Istius tempore devastata est tota Anglia a Paganis, et corpus S. Cuthberti cum multis Sanctorum reliquiis ab insula Lindisfarnensi exportatum est;[10] per vii. annos hac illacque discursantibus Paganis incertis ferebatur sedibus. Dehinc perlatum est in Ceastre,[11] ubi per centum et xv. annos requievit.) Hardulfus.[12] Cuthardus. Tilredus. Wigredus. Uchtredus. Sexhelmus. Alfsius.[13] Aldunus. (Iste transtulit corpus S. Cuthberti in Dunelmum.) Eadmundus. Edredus. Egelricus. Egelwinus. Walcherus. Guillelmus. Rannulfus.[14]

---

1 *Wulsige*, C³.
2 *Eluricus*, C³.
3 Addit C³, *Guillelmus, Henricus Morduc, Rogerus de Ponte.*
4 Præfigit catalogo C³, *Anno ab incarnatione Domini, dcxxxv.*
5 Magd. MS.; *Rinanus*, Domit.
6 *Eadredus*, C³.
7 *Egredus*, C³.
8 *Lambertus*, C³.
9 *Hardulfus*, C³.
10 Om. C³.
11 *Cestre*, C³.
12 Om. C³.
13 *Alsius*, C³.
14 Addit C³, *Gaufridus, Guillelmus, Hugo de Pused.*

[Nomina Comitatuum.]

Danelaga scire:
Suthfolc scire.
Northfolc scire.
Grantbruge scire.
Lincolna scire.
Everwic.
Snotigeham.
Deorbi scire.
Stefford.
Seaster.
Screobesbyri.

Cercenelaga:[1]
Easexa.
Middelseaxa.
Heorteforde.
Huntedune.
Bedeforde.
Bukyngham.
Oxeneford.
Norhatune.
Legercester.
Varwic scire.
Glouecester scire.

Uest Saxene laga:
Kent scire.
Surreie.
Suthseaxa.
Hamtune.
Uiltune scira.
Sumerseta scira.
Dorseta scire.
Deuena scire.
Berch scira.

De Northymbrorum Comitibus.

Primus comitum post Eiricum,[2] quem ultimum regem habuerunt Northymbrenses, Osulf, provincias omnes Northanhymbrorum sub Edrido rege procuravit. Deinde sub Eadgaro rege Oslac præficitur comes Eboraco, et locis ei pertinentibus; et Eadulf, cognomento Yvelcild, a Teisa usque Myreford[3] præponitur Northymbris. Isti duo comites cum Elfsio, qui apud Sanctum Cuthbertum episcopus fuerat, perduxerunt Kynet[4] regem Scottorum ad regem Eadgarum. Qui, cum illi fecisset hominium, dedit ei rex Eadgarus Lodoneium, et multo cum honore remisit ad propria.

[1] Lege *Mercenelaga.*
[2] *Ericum*, C[3].
[3] *Myreforth*, C[3].
[4] *Kyneth*, C[3].

His comitibus successit in comitatum Walthef ille Senior, regnante Ethelredo. Deinde Uctredus[1] filius Walthefi administravit comitatum omnium Northanhymbrorum provinciarum. Huic rex Eathelredus suam filiam Ælfgeovam[2] dederat uxorem. Ex qua filiam habens Aldgitham, dedit in conjugium prædiviti cuidam, Maldredo filio Crinani: de qua habuit Cospatrieum comitem, patrem Dolphini, Walthefi, et Cospatrici. Occiso autem Uchtredo a Turebrando cognomine Hold per voluntatem Cnutonis regis, frater ejus Eadulf Cudel administravit comitatum: et, post eum, Aldred,[3] filius Uchtredi præfati, quem habuerat ex filia Alduni episcopi, antequam duceret filiam regis Eathelredi. Habuit et alios filios ex alio conjugio, Cospatricum et Ante, p. 197. Eadulfum. Cospatrici erat filius Uchtredus, de quo genitus est Eaduf Rus,[4] qui princeps erat et auctor illorum qui interfecerunt Walcherum episcopum. Interfecto vero Ealdredo comite a Carl, cujus patrem, scilicet Turebrandum prædictum, ipse Ældredus occiderat, in ultionem sui patris Uchtredi comitis ab ipso Turebrando interfecti, successit illi frater suus junior, Eadulfus. Qui postmodum, regnante Eadwardo, occisus est a Siwardo, qui post illum totius Northanhymbrorum provinciæ, hoc est, ab Humbra usque Tweodam suscepit comitatum. Mortuo autem Siwardo, rex Eadwardus comitatum tradidit Tostio fratri Haroldi regis. Dehinc ipso Tostio ab universis sui comitatus, propter nimiam ejus violentiam, projecto de comitatu et exlegato, Edwinus et Morkarus, quibus rex Edwardus comitatus ipsius curam delegaverat, filio Eadulfi comitis, fratris Aldredi comitis, nomine Osulfo, comitatum a Tina usque ad Tweodam commiserunt. Sed postea Copsi a Willelmo rege suscipiens præposituram comitatus, expulit de comitatu Osulfum. At ille, col-

---

1 *Uchtredus*, C^3.
2 *Elfgevam*, C^3.
3 *Ealdredus*, C^3.
4 *Eadulfus*, C^3.

lectis postmodum viribus, eundem Copsi in introitu[1] ecclesiæ de Niweburne interfecit. Ipse quoque post paucos menses, dum impetu equi currentis ferretur, in lanceam obviantis sibi latronis delatus, statim moritur. Deinde Cospatricus, ex nepte regis Ethelredi progenitus, ut supradictum est, a rege Willelmo[2] comitatum emptum administravit. Quem postea idem rex ei auferens, dedit Waldefo[3] filio Siwardi comitis, quem ipse habuerat ex Ealfleda filia Aldredi comitis. Waldefo vero capto et occiso, commisit rex comitatum Walchero episcopo. Quo occiso, dedit comitatum Albrio. Illo vero relinquente comitatum, datus est cuidam Rodberto de Mulbreio. A quo rex Willelmus Junior offensus, dum eum vi cepisset,[a] ipse in sua manu retinuit comitatum,[b] hodieque frater ejus, Henricus rex, retinet.

[1] *introitum*, C³.
[2] *Guillelmo*, C³.
[3] *Walthevo*, C³.

[a] The Magd. MS. here adds a sentence, to the effect that Robert Mowbray was released after a long imprisonment in order to become a monk in the abbey of St. Alban's, where he died.

[b] The words *hodieque . . . retinet*, in Dom. VIII., are not, I think, in the original hand.

II.

Carmen de Morte Sumerledi.

This poem, written by a Glasgow clerk named William, follows without break, in the Corpus MS. which contains the *Historia Regum*, the verses of the monk Serlo on the battle of the Standard in 1138. Serlo's poem was printed by Twysden, (*Decem Script.* col. 331); but William's lay unregarded till attention was drawn to it in the preface (p. lxix.) to the Surtees volume on Symeon of Durham. Canon Raine there describes it as "an interesting and unpublished poem," and adds that he had given a transcript of it to the late Mr. Joseph Robertson for publication in the proceedings of one of the Scottish clubs. This, so far as I can ascertain, has not been done, and the lines are now published for the first time. They supply particulars about the raid in which Sumerled lost his life which no Scottish historian appears to have been aware of.

Mr. Hill Burton speaks (*Hist. of Scot.* III., 103) of Sumerled as holding "a shadowy place in history." He was Lord of the Isles and of Argyle, probably a Celt, and exercised an almost independent sovereignty. "The " traditions of nearly all the clans in the West Highlands " and Isles carry back the ancestry of their chiefs to this " mysterious Sumerled." Conformably to these traditions, Sir Walter Scott makes his Ronald Lord of the Isles, whose story is assigned to the fourteenth century, "the heir of mighty Sumerled." Mr. Skene, in his *Celtic Scotland*, throws much light on the chieftain's turbulent career. The same learned author, in his

Chronicles of the Picts and Scots (1867), prints the "Annals of Ulster," with translations of the passages in the Irish language contained in them. From one of these passages (p. 372) it appears that Sumerled was called Gilleadamnan, (that is "servant of Adamnan;" this seems to point to a Celtic origin;) and that the descent on Glasgow was made in 1164; also that his son was killed along with him, and that there was a great slaughter of his followers, the men of Argyle and Cantire, the men of Insigall,[1] and the Galls of Dublin.

Our poet appears to know nothing of the story preserved in the "Book of Clanranald" (*Celtic Scotland*, III., 400), that Sumerled during the descent on "Glaschu" was "slain by his page, who took his head to the king," Malcolm IV.

Bishop Herbert (l. 15) held the see of Glasgow from 1147 to 1164, having been previously abbot of Kelso and chancellor of the kingdom. (See Gams, *Series Episcoporum*, and Keith, *Hist. Catal. of the Scottish bishops.*)

Quomodo a paucissimis interfectus sit Sumerledus Sicebi "þe king" cum suo immenso exercitu.

Descent on Glasgow of a host of Galwegians and men of Argyle, led by Sumerled,

Dauid rege mortis lege clauso in sarcofago, Ante, p. 330.
Fraus Scottorum infestorum propalatur illico.
Galienses, Argaidenses, freti vi Albanica,
Sæviebant et cædebant justos manu impia.
Justi ruunt, atque luunt impiorum furias;
Sævientes, destruentes urbes et ecclesias.
Pace fracta, vi redacta, fortes tradunt debiles,
Hostes cædunt atque lædunt igne, ferro, flebiles;

they kill and ravage in all directions,

Debachantur et vastantur [h]orti, campi, aratra;
Dominatur et minatur mites manus barbara.

[1] The Celts gave the name of "Insigall" to the islands in the possession of the "Galls," or strangers, Danish or Norwegian.

Glasguensis ictus ensis læsus fugit populus;
Marcus vero, sparso clero, solus sistit querulus
Infra duros templi muros, casus ferens asperos;
Ibi flebat et lugebat dies olim prosperos.
Sed modestus et honestus Herbertus episcopus
Condolebat et mœrebat secum longe positus;
Kentegernum ut supernum regem oret obsecrat,
Pro suorum captivorum spe, ac hostes execrat.
Cum oraret et spiraret precum in discrimina,
Et effectu non defectu carerent precamina,
Cœpit sanctos Scotticanos verbo parvipendere,
Et beatum Kentigernum pie reprehendere.
His sopitis et oblitis pœne contumeliis,
Kentegernus non oblitus est clamorem presulis,
Nam post multum tempus ultum revocat episcopum,
Vt sanctorum Scotticorum deleret opprobrium.
Venerandus et laudandus senex mox episcopus,
Jam perfecto spreto lecto, perrexit quantocius,
Et nocturnum et diurnum iter, quasi juvenis,
Diligenter et libenter carpebat cum famulis.
Sed cum iret, et nesciret cur tam erat avidus
Ire, quia cum Helia inspiratur cœlitus;
Quod probauit qui rogauit illum cito regredi,
Liberare et salvare se a manu invidi
Sumerledi, fraude fœdi, hostis atrocissimi,
Conspirantis, anhelantis, in ministros Domini.
Qui repente cum ingente classium satellite
Applicatur, et minatur regnum totum perdere.
Hæc cum iret et audiret, spiritu ingemuit,
"Quis nec ire aut redire," inquiens, "me arguit?"
Salamonem at tyronem bellicosum advocat,
Et Heliam, qui per viam illum sæpe adjuvat.
"Festinemus, adjuvemus desolatos patriæ,
"Et oremus, et obstemus illorum miseriæ;
"Debet doctor atque rector pugnare pro patria;
"Properemus et pugnemus; nostra est victoria;

the clergy dispersed; Marcus alone will not leave the cathedral.

Bishop Herbert implores the aid of St. Kentigern;

but for a long time in vain.

He sets out on a journey.

An urgent appeal from those who are resisting Sumerled recalls him.

"Quia Deus semper meus non hasta nec gladio
"Suum gregem atque plebem tuetur in prælio."

His return encourages the defenders.

Resistentes, audientes aduentum episcopi,
Ut dracones et leones fiunt audacissimi.

The invaders are greatly superior in numbers, but being seized with a panic flee to their ships.

Quinque ille atque mille Sumerledus hostium,
Contra centum innocentum promti sunt ad prælium,
Accurrerunt, et fecerunt in phalanges[1] impetum
Perfidorum Argaidorum, infaustorum militum.
Audi mira, quia dira diris erant prælia.
Miriceta et spineta, verticem moventia,
Tymus usta et arbusta, rubi atque filices,
Timebantur et rebantur hostibus ut milites.
In hac uita non audita erant hæc miracula;
Umbræ, tymi, atque fimi extant propugnacula.

Sumerled is slain, and his son drowned,

Sed in prima belli rimi[2] dux funestus cecidit;
Telo læsus, ense cæsus, Sumerledus obiit.
Atque unda furibunda ejus sorbet filium,
Ac multorum fugatorum vulneratos millium.
Nam hoc truce strato duce fugam petunt impii;
Tam in terris quam in aquis trucidantur plurimi.

great carnage.

Cum in undis sanguibundis naves vellent scandere,
Catervatim, alternatim, suffocantur reumate.
Facta strage atque clade perfidorum millium,
Nullus læsus neque cæsus erat expugnantium.
Sic detrusis et delusis hostium agminibus,
Kentegernum omne regnum laudat altis vocibus.

A clerk cuts off Sumerled's head, and presents it to the bishop, who weeps on seeing it.

Caput ducis infelicis Sumerledi clericus
Amputavit, et donavit pontificis manibus.
Ut suevit, pie flevit, viso hostis capite,
Dicens, "Sancti Scotticani sunt laudandi utique."
Et Beato Kentegerno tradidit victoriam,
Cujus semper et decenter habete memoriam.

William, who saw and heard these things, composed this narrative, to the praise and honour of St. Kentigern.

Hoc quod vidit et audivit Willelmus composuit,
Et honori et decori Kentegerni tribuit.

---

[1] *falanges*, MS. | [2] lege *rima*.

III.

Series Regum Northhymbrensium.

The following excerpt (referred to at I., 16) is part of a passage which Twysden inserted in his *Decem Scriptores*, from the Cambridge MS. (C. in this edition), containing Symeon's History of the Church of Durham; it occurs at the end of the table of contents. The earlier portion of it, being merely a genealogy of Ida, borrowed from Malmesbury's *Gesta Regum* (I. capp. 2, 3), is not reproduced here. The list of Northumbrian kings which follows is founded as to its earlier portion on Beda's *Ecclesiastical History*. It inserts after Ricsi the name of Egbert II., which, except through its mention here and in the tract "De Primo Saxonum Adventu," is unknown to history; it also fixes the date of the first Reginald's rule in Northumbria with more exactness than any of the other sources exhibit. There is reason to think that the whole passage proceeds from a Hexham hand, writing in the second half of the 12th century.

Anno ab incarnatione Domini 547. Ida regnare cœpit, a quo regalis Northanhymbrorum prosapia tenet originem. Eoppa genuit Idam, pater Eoppæ fuit Esa, pater Esse Ingui, pater Ingui Angenwi, pater Angenwi Aloth, pater Alothi Benoc, pater Benoci Brond, pater Brondi Beldeg, pater Beldegi Wode, pater Wodeni Freothlas, pater Freothlæ Freothwulf, pater Freothwulfi Fum, pater Fumi Godewulf, pater Godewulfi Beoda.*

Chr. Æ., a. 547.
Chr. E., a. 855.
* Geat.

Ida. Ida genuit duodecim filios, sex legitimo connubio, sex concubinis. Adda, Ethelric, Edric, Tendhi, Osmer, Theodoric; hii filii reginæ. Ocga, Alric, Ecca, Osbald, Scor, Sceotheri: hii filii concubinarum.

Ida regnavit 12 annis.

Ada filius Idæ 3 annis.

Ethelric filius Idæ 7 annis.

Theodoric filius Idæ 7 annis.

Ethelfrith filius Ethelrici filii Idæ 24.

Athelfrith septem filios habuit, Eaufridum, Oswaldum, Oswinum, Oslac, Osmudu, Oslaf, Offa. Post Ethelfridum regnavit Edwinus 17. Edwinus erat filius Ellæ, qui Ella non erat de stirpe Idæ. Iste est Ella, de cujus nomine sanctus Gregorius alludens, "Bene," inquit, "vocatur Ella, Alleluja enim oportet ibi ad laudem "Dei cantari." Interfecto Edwino, regnum Northanhymbrorum divisum est. Osricus, qui fuit filius Bed. III. 1.
patrui Edwini, Elfrici vocabulo, tenuit provinciam Deirorum uno anno.

Porro Eanfridus, filius Ethelfridi nepotis Idæ, regnum Berniciorum tenuit uno anno.

Oswaldus filius Ethelfridi 9 annis.

Oswy. Oswin filius Ethelfridi 28.

Iste Oswin inprimis regni socium habuit Oswinum Ib. III. 14.
de stirpe regis Edwini, hoc est, filium Osrici, de quo supradictum est. Præfuit Oswinus provinciæ Deirorum 7 annis. Post Oswinum regnavit filius ejus Egfridus, qui sanctum Cuthbertum constituit episcopum; regnavit 15.

Alfrid frater Egfridi 19.

Osred filius Aldfridi 11.

Cœnred consanguineus 2.

Osric filius Aldfridi 11.

Ceolwlf 8.

Iste Ceolwlf fuit filius Cuthwine. Cuthwine filius Leodwaldi. Leodwald filius Egwaldi. Egwald filius Aldhelmi. Aldhelm filius Ocgæ. Ocga filius Idæ

regis. Iste Ceolwlf dimisso regno monachus factus est in Lindisfarne. Post Ceolfum, Eadbert filius patrui Ceolwlfi tenuit regnum 20 annis.

Oswlf filius Eadberti uno anno.

Ethelwld Moll, 6 annis.

Alcred filius de prosapia Idæ 9 annis.

Ethelred filius Ethelwoldi 4 annis.

Elfwold filius Oswlfi nepos Eadberti regis expulso Ethelredo tenuit regnum 19 annis. Iste Ethelwold injuste a suis occisus, requiescit in Hextildesham. Sed in loco quo est occisus, lux cœlitus sæpe visa est. Osred filius Alchredi uno anno. Iste Osred post annum expulsus est de regno dolo circumventus, et postea Ethelred filius Ethelwoldi, de exilio liberatus, regnavit iterum 7. Iste Ethelred filios Elfwoldi ab Eboraco extractos peremit.

Osbaldus regnavit 27 diebus.

Eardulfus 10 annis.

Elfwold duobus annis.

Eanred 33 annis.

Ethelred filius Eanredi 9 annis.

Illo occiso regnum tenuit Osbryht 13 annis.

Quo postea de regno expulso, Northumbrani constituerunt sibi regem non de regia stirpe, vocabulo Ella. Quo tempore Danis oppugnantibus Eboracum, Northymbri reducentes Osbrihtum in regnum, simul cum illo, et cum Ella duobus regibus, contra Danos pugnant: sed ambo reges ibi occisi sunt, qui sancto Cuthberto suas terras abstulerunt, Werkew, Tillemuthe, Billingaham, Heclif, et Wigeclif. Osbriht and Ella

Postea regnavit Egbert 6 annis.

Ricsi duobus annis.

Ecbert duobus annis.

Guthred rex ex servo 14 annis.

Postea Reingwold occupavit terram Sancti Cuthberti per Sculam, et Onlafbal. Tunc 22 regnabat Edwardus filius Elfredi regis. Post Eadwardum regem Guthred.

regnavit Ethelstanus, qui primus totius Angliæ regnum obtinuit, 20 annis.

Post eum frater ejus Eadmundus regnavit 9 annis.

Post Eadmundum frater ejus Eadred regnavit 10 annis.

Post Eadredum Eadwi filius Eadmundi regis uno anno.

Post Eadwi Eadgar frater ejus 18 annis.

Post Eadgarum filius ejus Edwardus in Sceftesbiri 5 annis.

Post Eadwardum frater ejus Ethelredus 39 annis.

Post Ethelredum Edmund Irneside 9 mensibus.

Post eum Cnut 19 annis.

Post Cnut Heraldus filius ejus 5 annis.

Post eum Hardecnut 3 annis.

Post hunc Eadwardus 24.

Post hunc Harald ad Epiphaniam Domini, usque ad festum Sancti Calixti.

Willelmus major 21 annis.

Willelmus minor 13 annis.

Henricus anno ætatis suæ 68 obiit. Regnavit gloriose annis 35 et mensibus 4.

English geography.

Anglia habet in longitudine 800 milliaria a loco Penwithstert vocato, qui situs est 15 leugis ultra Michael Stowe in Cornewalas, usque ad Cathenes trans Scotiam. In latitudine habet 300 milliaria a Depiestowe [a] usque Dofre. Habet sedes metropolitanas duas, Cantuariam et Eboracam. Sedes episcopales 15;

Sees.

Rovecestriam, Londoniam, Northwic, Cicestriam, Wincestriam, Searesbiri; quam Heremannus episcopus permittente rege Edwardo de duobus episcopatibus, Ramesbiri et Scireburn, unam fecit; Execeastre, quam Leofricus episcopus permittente Rege Edwardo de 2 episcopatibus in Cornewale, ad Sanctum Germanum et Brideport, unam fecit; Bathun, cujus sedes fuit apud

[a] Written by error for "Dewie-stowe," St. David's in Pembrokeshire.

Welle, usque ad dies Willelmi regis secundi et episcopi Johannis; Wirecestre, Hereford, Ceastria, cujus sedes fuit apud Lichefeld usque ad dies Willelmi regis primi et Lanfranci archiepiscopi, et Petri episcopi; Lincolnia, cujus sedes fuit apud Dorkecestre, fuitque dudum divisa in tres episcopatus; sunt enim in eo octo sciræ, et dimidia; Hely, quam Henricus rex primus fecit, sumpta parte de episcopatu Lincolniæ; Dunelmum, cujus sedes fuit apud Hagustaldensem ecclesiam, et alia sedes apud Halieland; Karleol, cui rex Henricus primus, et Turstinus archiepiscopus, Aldulfum episcopum primum præfecit.

Shires.

Anglia habet 32 sciras extra Cumberland et Cornwalas. In Cornwalas sunt 7 parvæ sciræ. Scotland, Bretland, et Wict excipiuntur. Sunt hæ 32 sciræ divisæ per tres leges, Westsexenalaga, Denelaga, Merchenelega. Westsexenalaga habet 9 sciras,—Suthsexia, Suthrei, Kent, Berocscire, Wiltescire, in qua sunt $\overline{\text{IV}}$.* et 8 hydæ, Sudamtescire, Somersetescire, Dorsetescire, Devenascire. Denelaga habet 15 sciras, Eboraci scira, Snotingahamscira, Deorbiscira, Leorcestrescira, Lincolnescira, Norhamtunscira, Huntedunescira, Grantebrigescire, Northfolc, Sudfolc, Eastsaxe, Bedefordscira, Herefordscira, Midlesexa, Bukingehamscira. Merchenalaga habet 8 sciras, Herefordscira, Gloucestrescira, Wirecestrescira, Scrobscira, Cestrescira, Steadfordscira, Warewicscira, Oxenefordscira. Anglica Britannia Oceani insula, climatis occidui extremo pœne situ ab orbe seclusa, in frigida plaga Aquilonis posita, in ultimo ferme orbis margine sita, inter omnes vel prima vel maxima: a quibusdam, quia oceano circumgirata est, alter orbis appellatur. Insula singulari amplitudine, omniumque aliarum decus et gloria; quam olim Karolus magnus provinciam omnium bonorum fertilitate et copia cameram suam vocabat.

* *i.e.*, quatuor millia.

GLOSSARY.

GLOSSARY.

A.

Affidare, to affie, assure, 174.

Alabastarius, = arcubalistarius, whence the Fr. *arbalestrier*, a cross-bowman; Ducange; ii. 274.

Arcisterium, transp. from *asceterium;* a place of devout exercises, a sanctuary; Ducange; ii. 10.

B.

Baccinia, water bottles; see Ducange, *sub* "bacca"; Fr. *bassin*, Eng. "basin"; ii. 279.

Batellus, a little boat, 309.

Berfreit. Ducange gives *belfredus*, *berfredus*, and other forms. The word occurs in Orderic and in Malmesbury. A lofty wooden tower on wheels, divided into stories; used in sieges; ii. 274. "Belfry" is the same word. *Bergan*, to shelter, *berg*, shelter or protection; *frith*, peace.

Botrus; Gr. *βότρυς*, clusters of grapes, 326.

Bravium, a prize, 339; ii. 33.

Buthsecarli, buthsecarlas; seems to=*marinarii;* a kind of coast guard; Twysden thinks the elements of the word are *bát*, a boot, and *ceorl*, a man, whence our "churl"; ii. 169.

C.

Capitium, Caputium, a hood; ii. 209, 302.

Caraxare, or *Charaxare*, to write, describe. It seems to be a shortened form of *characterizare;* Ducange; ii. 23.

Casamentum, 180, a fief; the word had special reference to ecclesiastical estates enfeoffed to laymen on the title of Advocacy. Ducange.

Casatus, 180, a vassal or tenant.

Casula, a chasuble; the vestment worn by a priest when saying mass; 211.

Cerea, a wax candle, 292.

Chirotheca, a glove.

Cilicium, a hair shirt, 300.

Cortina, a curtain; from *cortis* or *curtis;* Ducange; 211.

Cuculla, a cowl, 302.

D.

DEBRIARE, = inebriare; Ducange; ii. 5.
DEFENDERE, to forbid, refuse, 172, 192.
DIFFIDARE, to defy, 173.
DISSAISIRE, to dispossess, 171.

F.

FORISFACERE, to forfeit, 185.
FORISFACTUM, a wrongful act involving forfeiture, Fr. *forfait*, 172.
FORPEX, pincers or scissors, 255.

G.

GESTA, a record or narrative, ii. 57.
GRONNA, a marshy place, a fen, ii. 160.

H.

HUSCARLAS, "house-churls," servants, ii. 161.

K.

KAMBEYN, a Norwegian name for an evil spirit, 298.
KARISMA, a spiritual gift.

L.

LARDERARIUS, the officer presiding over the king's *larder*, ii. 235.
LIBERARE, to hand over, to deliver, 192.
LICIATORIUM, a loom.
LIGAMINARIUS; a slang term, not of disapproval, applied by Piperel and others to Archbishop Lanfranc; the word is not in Ducange; 187.
LIGIUS, a liege man, a vassal, 180.

M.

MANCUSA, a mark, ii. 103.
MANUTERGIUM, a towel, ii. 279.
MINARE, to lead, Fr. *mener*, ii. 152.
MOOTA, a gull, Fr. *mouette*, 301.
MURILEGUS, a cat, 305.

N.

NAULUM, passage money, 193.
NUNDINÆ, a tournament, ii. 312.

P.

PAGA, =*pagus*, district or shire, ii. 107.
PAPILIO, a tent, Fr. *pavillon*, 367.
PARRIO, a piratical vessel; see Ducange under *paro*; ii. 119.

PEDATICUM, lit. a tax on foot passengers, hence any tax or toll, Fr. *péage ;* Ducange.

PEDO, a foot soldier, ii. 212.

PELLICIUM, lit. "a coat of skins"; hence *pelisse ;* 302.

PERINUS, for *perrinus*, connected with *perreia, perreria, perreator* (a lapidary); here it seems only to mean "brilliant"; 338.

PILLEUS, for *pileus*, a hat, 211.

PLATOMA, =πλάτυσμα, a flat piece of metal, ii. 57.

R.

RECTITUDO, right, redress, satisfaction; *see De Inj. Vex.* passim.

RUDERA, rubbish, ii. 6.

S.

SCUTARIUS, a shield-bearer, armiger, Fr. *escuyer ;* ii. 185.

SITULA, "mensura liquidi," Ducange; from it comes the Norman word *seille*, Littré; here it seems to mean a flagon.

SOLIDARIUS, = *stipendiarius*, Ducange; a soldier; ii. 166.

SQUINANCIA, a quinsy, 325.

STAMINA, an under garment of coarse cloth worn by monks; 302.

STRATOR, groom, equerry, ii. 170.

SUATIM, =*sua*.

T.

TAPETA, TAPETIUM, a carpet 211; ii. 279.

TAXARE, to describe; compare Alcuin's use of "taxatio" in his letter to Paulinus; ii. 6.

TEIN, *i.e.* thane; 216.

TESTA, the scull, Fr. *tête ;* 380.

TRABARIA, a punt, a dug-out, Ducange; ii. 153.

TRABES. Ducange explains *trabes* in the sing. to mean a thrave, containing twenty-four sheaves. Perhaps here it is equivalent to *trabs*, one of the derivative meanings of which was "a kind of meteor or comet" (White and Riddle, Lat. Eng. Dict.), and means a broad band of light; ii. 237.

V.

VENATORES. The King's "venours" had the charge of his hunting arrangements, and could give or withhold license to hunt in the Royal forests; 183.

VEREDARII, couriers or public messengers, using post-horses, *veredi*, (*veho* and *rheda*), Ducange; ii. 167.

Z.

ZABULUM, =sabulum, sand; ii. 6.

INDEX.

INDEX.

*** Arabic numerals standing by themselves refer to the first volume, unless where the context shows that they occur in continuation of the indexing of a subject already noted as belonging to the second volume.

A.

Aaliz, *see* Maud, ii. 302.

Aarl, *see* Aller.

Abbandonia, Abenduna, *Abingdon*, 105; ii. 195.

Abernethy, Perthshire, ii. 196.

Acca, St., bishop of Hexham, ii. 29, 30, 32; brought up by Bosa, *ib.*; a follower of St. Wilfrid, *ib.*; miracles, 33; beautified the church, 52.

Aclea, *see* Ockley.

Ada, wife of prince Henry of Scotland, ii. 300; her children, *ib.*

Adam, abbot of Battle, ii. 299.

Adam de Brus, ii. 315.

Addingeham, *Addingham*, in Wharfedale, 225.

Adela of Blois, mother of king Stephen; her attachment to archbishop Thurstan, ii. 302.

Adela, *see* Maud, ii. 309.

Adelwulf, bishop of Carlisle, 155, 160; *see* Aldulf.

Adrian, abbot, ii. 16.

Adrian I., pope, ii. 45, 51, 56.

Ælfwold, *see* Northumbria, kings of.

Æthelwulf, the priest, his poem, "De "Abbatibus," 265–294; what he saw in the monastery church, 289.

Æthwine, one of Eanmund's monks, 277.

Ætlæte, *Otley ?*, ii. 58.

Æt Twiforda, Twyford, on the Alne, 31.

Agatha, niece of the emperor Henry II., ii. 155, 190.

Agelmar, Ethelmer, bishop of Elmham, ii. 193.

Agelnoth, sheriff, ii. 173.

Agelred, *see* Ethelred.

Agelric, bishop of Chichester, ii. 174, 193.

Agelwin, abbot, ii. 206.

Agelwin, Aylwin, earl, ii. 172.

Agelwin, Egelwin, *see* Durham, bishops of.

Agelwin, prior of Worcester, ii. 175.

Agmundernes, *Amounderness*, district of Lancashire, ii. 267.

Aidan, St., *see* Lindisfarne, bishops of.

Ailred, St., abbot of Rievaulx, ii. 317, 332.

Ailsi, Elfsig, *see* Lindisfarne, bishops of.

Alamanni, the Germans, 142.

Alan, count of Britanny, 173, 176, 181, 187, 191.

Alan, king in Britanny, 346.

Alan de Percy, ii. 261.

Alan, earl of Richmond, ii. 301; joins the earl of Chester, 306; 307, 308, 311, 312; at Ripon, 315.

Albamarle, *Aumale*, Normandy, ii. 217.

Alba Ecclesia, the White Church, Durham, 81.

Alberht, abbot, ii. 51; his death, *ib.*

Alberht, ii. 39.

Alberht, *see* York, archbishops of.

Alberic, bishop of Ostia, papal legate, ii. 297; endeavours to pacify the North, 298; presides in a synod at Westminster, 299; returns to Rome, 300.

Albert, the chancellor, ii. 242.

Albert, count, ii. 242.

Albertun, *see* Northallerton.

Albinensis, ii. 225; *of Albano*, near Rome (Stubbs' Hoveden).

Albinus, *see* Alcuin.

Albion, England, 205.

Albricus, Albrius, Albri, *see* Northumbria, earls of.

Alchere, an ealdorman, ii. 70, 71, 100, 102.

Alchmund, son of Alcred, murdered, ii. 63.
Alchmund, St., bishop of Hexham, ii. 43, 47; translation of his relics, 48–50.
Alchmund, a priest, grandson of Ethric, 80.
Alchred, *see* Northumbria, kings of.
Alchun, bishop of Worcester, ii. 110.
Alclit, Bishop's *Auckland* (Hinde),* Durham, 90.
Alclit II., West *Auckland*, Durham (Hinde), 83.
Alcuin, writes against images, ii. 53.
Alcwith, for Alcluth, *see* Dumbarton.
Aldanhamal, a robber, 243; end of his story, 245.
Aldgitha, daughter of earl Aldred, wife of Liulf, 219; ii. 209.
Aldgitha, wife of Harold II., ii. 181.
Aldgitha, Uchtred's daughter, wife of Maldred, 216; ii. 199.
Aldhelm, St., ii. 55.
Aldhun, *see* Lindisfarne, bishops of.
Aldred, a "dux," murdered, ii. 62.
Aldred, son of Eadulf, 209; ii. xxvi.
Aldred, a Hexham canon, ii. 34.
Aldred, *see* Lindisfarne, bishops of.
Aldred, *see* Northumbria, earls of.
Aldred, bishop of Worcester, ii. 163, 165, 166, 171, 174; visits Jerusalem, *ib.*; *see* York, archbishops of.
Aldulf, abbot, ii. 134.
Aldulf, bishop of Carlisle, ii. 285, 288, 298, 320, 322.
Aldulf, bishop of Lindsey, ii. 40, 43.
Aldulf, *see* York, archbishops of.
Aldwig, bishop of Lindsey, ii. 30, 40.
Aldwin, abbot, ii. 166.
Aldwin, abbot of Ramsey, ii. 235, 236.
Aldwin, abbot of Tavistock, ii. 235.
Aldwin or Alfwine, bishop of Elmham, ii. 156.
Aldwin, a monk of Winchcombe, 108; with two Evesham monks revives monastic life in Northumbria, 109; Jarrow given to them by bishop Walcher, *ib.*; ii. 201; his character, 110; at Melrose, 111; at Wearmouth, 112; gives Turgot the habit, *ib.*; ii. 204; dies, 127; ii. 213.
Aldwine, abbot, 281.
Aldwine, bishop of Lichfield, ii. 28, 32.
Aldwulf, a Northumbrian, ii. 46.
Aldwulf, Adulf, Eldulf, bishop of Rochester, ii. 28, 32.
Alexander II., pope, ii. 175, 186, 192, 195.
Alexander, bishop of Lincoln, ii. 269; his quarrel with Stephen, 301; dies, 321.
Alexander, king of Scotland, ii. 192, 204, 236; succeeds his brother Edgar, 238, 258; dies in 1124, 275.
Alfhun, bishop of London, ii. 144, 145.
Alfred, son of Ethelred, ii. 138, 158; his miserable end, 159.
Alfred the Great, Elfredus, Alfredus, takes refuge in the marshes near Glastonbury, 62; St. Cuthbert said to have appeared to him, *ib.*; defeats the Danes, 63; sends gifts to St. Cuthbert, *ib.*, 70; rules Northumbria after Guthred's death, 71; 75, 204; ii. 68; his birth, ii. 69, 98; genealogy, *ib.*; his mother Osburg, *ib.*; sent to Rome by his father, 71, 101; second visit, 72; his youthful promise, 73, 104; learns to read English, 74; marries a Mercian lady, 75, 106; at Nottingham, *ib.*; fights with the Danes, 78–80; becomes king, 81, 109; is comforted by St. Cuthbert, i. 62, 71, 204–6, 229–234; ii. 83, 111; at Athelney, i. 62, 204, 230; ii. 83; victory of Ethandune, or Heddington, *ib.*; beats the Danes at sea, 86, 114; his children, 87, 109; re-builds London, 88, 118; his greatness as a ruler, 89; munificence, piety, &c., 90, 91, 119; sends alms to Rome, 91; dies, 92, 120.
Alfric, ealdorman, ii. 153.

* The reference "Hinde" means that the identification of the place is due to the late Mr. Hodgson Hinde, the Surtees editor of Symeon.

Alfric, son of Elfere, ii. 133, 134, 138.
Alfric, *see* York, archbishops of.
Alfrid, son of king Oswy, 366.
Alfwin, Northman's son, ii. 190.
Algar, ii. 150.
Algar, bishop of Elmham, ii. 156.
Algar, Leofric's son, ii. 170, 171, 173.
Algitha, Sigeferth's widow, ii. 147.
Algitha or Aldgitha, Uchtred's daughter, ii. 199.
Algiva, *see* Elfgiva.
Alienora, Eleanor, married to Louis VII., ii. 319; divorced, and marries Henry of Anjou, 327.
Alla, Ælle, Elle, *see* Northumbria, kings of.
Aller, near Bridgewater, ii. 112.
Almar, ii. 150.
Almar, abbot, ii. 143.
Almer, the archdeacon, ii. 143.
Alna, *Alne*, near Easingwold, Yorkshire, 198.
Alne, R., ii. 222.
Alnwick, ii. 292.
Alric, ii. 30.
Alsi, abbot of Bath, ii. 213.
Alsi, abbot of Peterborough, ii. 145.
Aluberht, bishop of Selsea, ii. 43.
Alvertonia, Alvertona, *Northallerton*, Yorkshire, 99, 127.
Aluestan, *Olveston*, Gloucestershire, ii. 220.
Alwold, Elfward, bishop of London, ii. 163.
Amund, a Dane, ii. 178.
Amund, a Danish king, ii. 82, 111.
Anastasius IV., pope, ii. 331.
Andeafaran, *Andover*, ii. 135.
Andegavensis, *Angevin*, of Anjou, 142.
Anfrid, a Norman, ii. 170.
Anglo-Saxon verses on Durham, 89, 221.
Anlaf of Ireland, 76; ii. 93, 94, 125.
Anlaf (St. Olaf), king of Norway, ii. 135, 157; his death, *ib.*; 164; his kindness to Turgot, 203.
Anlaf, son of Sihtric, ii. 94, 125, 126, 378.
Anselm, a papal legate, ii. 248, 250.
Anselm, St., *see* Canterbury, archbishops of.
Anselm, abbot of St. Edmund's, ii. 269.
Aquæ, *Aix la Chapelle*, ii. 65.
Aresburht, ii. 46.
Arewe, the *Orwell* river, ii. 152.
Arfast, bishop of Elmham, ii. 194.
Argaidenses, the men of *Argyle*, ii. 386.
Argentinum, *Argentan*, Normandy, ii. 223.
Arkil, son of Ecgfritha, 217, 220.
Armenfred, bishop of Sion, ii. 176, 192, 193.
Armonia, Armonica, Armorica, Britanny, 345, 346.
Arnold de Percy, ii. 262.
Arnold, brother of Robert de Belesme, ii. 234.
Arnoul, ii. 118, 119.
Arnulf, Ernulph, bishop of Rochester, ii. 248, 249.
Arundel, castle of, ii. 234.
Arwine or Arnwine, ii. 38.
Aschetil, first prior of Hexham, ii. 247; his death, 284.
Aschetin, a baron, 156.
Ashdown, Etscesdun, Escendun, Eascesdune, battle at, ii. 79, 108, 140.
Assandun, *Ashingdon* in Essex, ii. 152; church built there, 156.
Assandune, for Ethandune, *Heddington*, Wilts, 63.
Athelheard, Ethelheard, a Northumbrian, ii. 47, 56.
Athelney, ii. 83, 112; monastery at, 90, 119.
Athelstan, Ethelstan, king of England, 74; donations to St. Cuthbert, 75, 211; ii. 93, 123; dies, 93, 125; first monarch of all England, 380.
Athelstan, Ethelstan, son of Ethelwulf, ii. 70, 100.
Athelstan, a learned Mercian priest, ii. 88.
Athulf, ii. 121.
Audoen, bishop of Evreux, ii. 260, 288, 301; *see* Homus.
Augustin, *see* Canterbury, archbishops of.
Avic, Æfic, dean of Evesham, ii. 159.
Aynburg, *Burgh on Sands ?*, ii. 54.

B.

Babbanburch, *see* Bamborough.
Badwulf, Baldulf, bishop of Whithern, 52 ; ii. 53, 58.
Baggamor, name given in derision to the battle field at Northallerton, ii. 294.
Baiocensis, of *Bayeux*, Normandy, 118.
Baldred, last king of Kent, ii. 368.
Baldwin, abbot of St. Edmund's, ii. 228.
Baldwin, count of Flanders, 94 ; ii. 159, 165, 167, 168, 178 ; father of Matilda, the conqueror's wife, 282.
Baldwin, brother of Godfrey de Bouillon, ii. 227 ; succeeds him as king of Jerusalem, 233.
Baldwin II., king of Jerusalem, captured by the Moslems, ii. 267.
Baldwin de Rivers, ii. 287.
Balthere, St., an anchorite, 48, 199 ; ii. 41, 94.
Bamborough, 48, 334, 339, 373–8 ; ii. 39, 45, 135, 191 ; Mowbray besieged in, 226 ; 287, 291.
Bamburth, Bamburch, Bambrught, Bambrugh, *see* Bamborough.
Barbafflot, *Barfleur*, ii. 259.
Barcwid, one of Tosti's men, 95 ; story of, 244.
Bardneie, *Bardney*, Lincolnshire, 336.
Bardney abbey, ii. 121.
Bardonig, *see* Bardney.
Bari, council at, in 1098, ii. 229.
Bartholomew, a monk of Durham, anchorite on Farne, 5 ; his life, 295–325, xxxix ; born at Whitby, 296 ; in Norway, 298 ; becomes a monk, 299 ; goes to Farne, 300 ; his manner of life, 301–5 ; his trials, 305–6 ; his relations to prior Thomas, 307 ; the islands haunted, 314 ; the eider ducks, 315 ; marvels, 316 ; his long fast, 320 ; his last illness and death, 321–2 ; miracles, 324.
Bartun, Barton near Penrith, ii. 59.
Basengas, *Basing*, Hants, ii. 109.
Bath, ii. 130, 145, 215.
Bath (or Wells), bishops of, Duduc, Gisa, John, Godfrey.
Bathoniensis, of *Bath*, 133.
Battle Abbey, founded in 1094, ii. 223 ; abbot of, Adam.
Bearn, ii. 47.
Bebbanburch, Bebbanburg, Bebburgh, *see* Bamborough.
Bec, monastery of, ii. 220, 238.
Bechlanda, *Byland*, abbey of, founded in 1138, ii. 289.
Beda, the Venerable, ii. 3 ; born in 677, i. 29 ; ii. 15 ; the fit biographer of St. Cuthbert, i. 37 ; his writings, 38 ; dedicates his history to Ceolwulf, 40 ; his death, 41, 43–6 ; his account of himself and his writings, 42 ; sketch of life, 227–8 ; his Latin verses, ii. 23–7 ; his account of himself, 29 ; his death, 31 ; his history, 42.
Bedford, ii. 122.
Bel, patriach of Jerusalem, ii. 89.
Bell, cast for Durham cathedral, ii. 357.
Bello, de ; *see* Battle abbey.
Benedict VIII., pope, ii. 156.
Benedict, abbot of Whitby, ii. 202, 315.
Benedict Biscop, 29 ; ii. 15–21.
Beneventum, ii. 211.
Beocca, ii. 91.
Beorhcam, *Berkhampstead*, ii. 182.
Beorn, a kinsman of earl Godwin, ii. 165.
Beornhelm, abbot, ii. 91.
Beornred, king of Mercia, ii. 41.
Bereford, *Barforth*, in Cleveland, 83.
Berengar, count, ii. 242.
Bergsecg, Bagseg, a Danish king, ii. 80, 109.
Berhtwald, *see* Canterbury, archbishops of.
Berhtwulf, king of Mercia, ii. 70, 100.
Bermetun, *Barmpton*, Durham (Hinde), 215.
Bernard de Baliol, 144 ; ii. 292, 293, 294, 308.
Bernard, St., abbot of Clairvaux, ii. 311, 317 ; opposes the confirmation of arch bishop William, 318 ; his life of St. Malachy, 321 ; his death, 331.

Bernard, bishop of St. David's, ii. 249, 269, 288.
Bertram de Bulemer, 158.
Bertram, prior of Durham, 295, *note*.
Betlingtun, Bedlingtun, 100; *Bedlington*, Northumberland, 208.
Beverege, *Bevere* island, ii. 161.
Beverley, ii. 45, 239.
Beverley, church of, ii. 328; Murdac retires there, 329; dies, 331.
Biguell, *Bywell*, Northumberland, 52.
Biham, *Castle Bytham*, near Bourn, Lincolnshire, ii. 307.
Bilfrid the anchorite, 68.
Billingahoth, *Billington-Langho* near Whalley, Lancashire, 59.
Billingham, near the Tees; given by the Conqueror to St. Cuthbert, 53, 108; 208, 209.
Bincestre, *Binchester*, Durham, 83.
Biscoptun, *Bishopton*, Durham, 150, 151; ii. 314.
Bituricæ, *Bourges*, ii. 275.
Blachoumos, a desert, site of Rievaulx abbey, ii. 284.
Blandanum, the abbey of Blandin, or St. Peter, at Ghent, ii. 127.
Blandwinus, *see* Baldwin, count.
Blethgent, Griffin's son, ii. 177, 185.
Boethius, citations from, ii. 55, 62, 65, 66, 67, 76, 77, 78, 89, 90.
Bohemund, son of Robert Guiscard, ii. 227.
Bohweri, *Bückeberg*, ii. 46.
Boisil, provost of Melrose, 22.
Bolbenda, the *Beaumont*, Northumberland, 197.
Boniface, marquis, ii. 242.
Boniface, St., ii. 40.
Bosa, bishop of York, 30.
Bosanbyrig, *Bosbury*, Herefordshire, ii. 172.
Bosanham, *Bosham*, near Chichester, ii. 165.
Boso, one of bishop William's knights; story of, 130–132.
Botwine, abbot, ii. 50.
Brecon, Bryccnanmere, ii. 122.
Bredon, monastery of, ii. 28.
Bregwine, *see* Canterbury, archbishops of.
Brehtsig (Byrhtsige, Sax. Chron.), ii. 92.
Brellintun, *Bridlington*, monastery of St. Mary's at, ii. 315.
Brentford, ii. 151.
Breotenrice, *Britain*, 221.
Bricge, *see* Bridgnorth.
Bridgnorth, Salop, ii. 122; fortified by Robert de Belesme, 234.
Brien, ii. 302.
Brige, *see* Bridgnorth.
Brihtege, bishop of Worcester, ii. 158, 160.
Brihthelm, bishop of Winchester, ii. 128.
Brihtric, son of Elfege, ii. 155.
Brihtric, a Mercian, ii, 140.
Brihtric, king of Wessex, ii. 57, 66, 68.
Brihtwold, bishop of Sherborne, ii. 97, 163.
Brincaburch, Brincewele, *Brinkburn* near Morpeth, priory of, 201; ii. 329.
Brinstan, Byrnstan, bishop of Winchester, ii. 124.
Briodun, *see* Bredon.
Brionne, Normandy, ii. 273.
Bristol, ii. 168; occupied by the conspirators against William Rufus, ii. 215; the empress Maud at, 302; Stephen confined at, 308.
Brithmar, bishop of Lichfield, ii. 160.
Brithnoth, an ealdorman, ii. 132, 134.
Brithwold, *see* Brihtwold.
Brixton, Ecgbrihtsstan, ii. 83, 112.
Bromic, the *Breamish*, Northumberland, 199.
Bromleaye, *Bromley*, ii. 173.
Bromtun, *Brompton*, near Northallerton, 90.
Brorda, or Hildegils, a Mercian prince, ii. 62.
Bruga, Brige, Bricge, *Bruges*, ii. 160, 163, 165.
Brunanburh, Brunnanbyrig, *Boroughbridge?*, 76; ii. 125.
Bruno, bishop of Spire, ii. 242.

Brycstowa, *see* Bristol.
Brydbyrig, *Bradbury*, Durham, 83.
Burch, *see Peterborough.*
Burchard, bishop of Münster, ii. 242.
Burdinus, bishop of Braga, antipope, ii. 251, 253; captured, 262; his ordinations null, 270.
Bures, castle of, Normandy, ii. 223.
Burh, *see* Peterborough.
Burhred, king of Mercia, ii. 70, 71, 75, 82, 100, 101, 102, 106, 110.
Bynceastre, *see* Bincestre, 213.
Bynnewalle, *Benwell*, near Newcastle, 210.
Byrdene, *Burdon*, Durham, 211.

C.

Cadomus, *Caen*, ii. 211; queen Matilda buried there, 212; and the Conqueror, 214; 306.
Cadwalladar, son of Cadwallo, 345, 346.
Cadwallo, son of Cadwan, 345; marries Penda's sister, 346.
Cadwan, a king south of the Humber, 345.
Caita, *Gaeta*, ii. 251, 253.
Caithness, ii. 93, 124.
Calceio, Calcou, Calcehou, *see* Kelso.
Calixtus II., pope, ii. 253; holds a council at Rheims, 254, 303; consecrates Thurstan to York, *ib.*; meets Henry I. at Gisors, 256; insists upon the admission of Thurstan to his see, 262; letter announcing the capture of Burdinus, 263; agreement with the emperor, 265; summons a council, 266; which meets at Rome, 269; his death in 1124, 275.
Calne, Kalne, ii. 132.
Cambridge, ii. 82, 111.
Candida Casa, *Whithern*, 67.
Candida Ecclesia, 350.
Caninga-merse, *Bishop's Cannings* near Devizes, ii. 142.
Canterbury, ii. 70, 77, 141; siege and capture by the Danes, 143; i. 189.
........., see of; dispute in 1122 whether the new primate shall be a monk or a secular, ii. 268; list of archbishops, 380:
........., archbishops of—
  Augustin, St., ii. 3, 31, 250.
  Laurentius, ii. 31.
  Mellitus, ii. 31.
  Justus, ii. 31.
  Honorius, ii. 31.
  Deusdedit, ii. 9, 31.
  Theodore, St., 24, 30, 31, 199; ii. 16, 31, 250.
  Berhtwald, ii. 28, 30.
  Tatwine, ii. 28, 30, 31.
  Nothelm, ii. 31, 32.
  Cuthbert, ii. 38.
  Bregwine, ii. 43.
  Lamberht or Jainberht, ii. 43, 53.
  Ethelheard, ii. 53.
  Wulfred, ii. 380.
  Feologild, ii. 68.
  Ceolnoth, ii. 68, 77, 107.
  Ethered, ii. 107.
  Plegmund, ii. 88, 119, 239.
  Ethelm, ii. 124.
  Wulfhelm, ii. 380, *note* 6.
  Odo, St., ii. 94, 126, 127, 128.
  Elfsy, ii. 128.
  Dunstan, St., born in 919, 75; ii. 94, 124, 125, 127; translated from Worcester, 128; 129, 130, 132, 149; dies, 134.
  Ethelgar, ii. 134.
  Siric, ii. 134.
  Alfric, ii. 136, 139.
  Elfege, Alphege, St., ii. 139, 143; murdered, 144; his relics, 156.
  Living, ii. 144, 156.
  Agelnoth, Ethelnoth, the Good, ii. 156; visits Rome, *ib.*; 160.
  Edsi, Eadsi, ii. 160, 162, 166.
  Robert, ii. 166, 170, 176, 193.

Canterbury, archbishops of—*cont.*
Stigand, ii. 98, 176, 177, 182, 185; deposed, 193.
Lanfranc, ii. 194, 195, 205, 207; his loyalty to William Rufus, 215; takes part in the trial of the bishop of Durham, i. 179–191; 121.
Anselm, St., ii. 220; consecrated, 224; receives the pall, 225; at variance with William Rufus, 228; at the council of Bari, 229; at Lyons, 230; recalled by Henry I., 232; holds a council at Westminster, 235; opposes lay investitures, *ib.*; goes to Rome, 236; agrees to a compromise, 238; consecrates five bishops at one time, 239; holds a council in 1108, 240; his death, 241; visits bishop William when dying, i. 133, 195.
Ralph, abbot of Séez, ii. 248; his quarrel with Thurstan archbishop of York, 249; letter of pope Calixtus to, 262, 303; his death, 267.
William of Curboil, elected in 1123, ii. 269; had been intimate with St. Anselm, *ib.*; goes to Rome, *ib.*; after much opposition obtains the pall, 272; his charges against Thurstan, 273; they are referred to England, *ib.*; again at Rome, 281; is appointed papal legate, *ib.*; consents to Stephen's elevation, 287; his death, 288; present at Durham in 1104, i. 258.
Theobald abbot of Bec, consecrated by legate Alberic in 1138, ii. 299; goes to Rome, 300; 309; his quarrel with Henry of Blois, 319; 329.
Cantia, 222.
Canute, son of Sweyn, 84, 86; his gifts to St. Cuthbert, 90, 213; 217, 218; ii. 97, 144, 146, 147, 148; chosen to be king, 149; at Assandun, 152; is master of all England, 153; marries Emma, 155; visits Rome, 157; dies, 158; 197.
Canute IV., king of Denmark, ii. 187, 212; prepares to invade England, *ib.*; killed by his subjects, 213; translation of his relics, 229.
Caput Capræ, *see* Gateshead.
Caradoc, a Welsh king, ii. 178.
Cardinals; they attest by their signatures the conventions between Paschal II. and Henry V. in 1111, ii. 243; their names and titles, *ib.*
Carilef, St., or Karileph, monastery of, 119, 170.
Carl, son of Thorbrand, 219; ii. 198, 200.
Carleol, *see* Carlisle, 53, 169.
Carlisle, granted to St. Cuthbert, 32, 53; attached to Lindisfarne, ii. 101, 114; after the Danish inroads lay in ruins for 200 years, 220; restored by William II., *ib.*; 298; given to Henry of Scotland, 287, 306, 323; David dies there, 330.
Carlisle, see of, founded, ii. 285; bishop of, Aldulf.
Carltun, *Carleton* near Stockton, Durham, 215, 220.
Carrocoue, *Carrighova*, Denbighshire, (Stubbs' Hoveden), ii. 234.
Carrum, *Carham*, battle at, 84; ii. 155; given to St. Cuthbert, i. 200.
Cartmel in Furness, 200.
Casterford?, ii. 127.
Catalauni, *Chalons*, ii. 249.
Catenes, *see* Caithness.
Cathlon, a British king, 367.
Catterick, ii. 42, 44, 54.
Ceadda, Chad, a disciple of St. Aidan, bishop of York, then of Lichfield, 24.
Ceastre, *see* Cuncacestre.
Ceattune, *Seaton-Carew* near Hartlepool (Hinde), 213.
Cebbingtun, *Choppington*, near Morpeth (Hinde), 208.
Cedd, an Angle, preacher to the East Saxons, 23, 24.
Ceddesfeld, *Sedgefield*, Durham (Hinde), 208.
Celestine II., pope, ii. 315; dies, 316.
Celibacy of the clergy, ii. 250, 256.

Celnod, Ceolnoth, *see* Canterbury, archbishops of.
Cenci, bishop of Savigny.
Cenred, a priest of Anglesey, ii. 228.
Cenrimunt, for Kil-ry-mont, church of the king's mount, *see* St. Andrew's.
Ceolesegia, *Cholsey*, Berks, ii. 140.
Ceolfrid, abbot, 29; ii. 17, 20; resigns, 22; dies, *ib.*
Ceolwulf, bishop of Lindsey, ii. 43, 58.
Ceolwulf, puppet king in Mercia, ii. 82, 370.
Ceolwulf, *see* Northumbria, kings of.
Ceonwald, bishop of Worcester, ii. 128.
Ceorl, Karl, an ealdorman, ii. 70, 100.
Cernel, *Cerne*, Dorset, abbey of, ii. 235.
Ceteracte, Cateracta, *see* Catterick.
Cettingaham, Cottingham near Hull?, ii. 63.
Charlemagne, king of the Franks, ii. 44; wars on the Saxons, *ib.*, 46; takes Pavia, 46; opposes the second Nicene council, 53; honours the memory of pope Adrian, 57; subdues the Huns, *ib.*; crowned emperor at Rome, 63; envoys from various places seek him, 64; his treatment of Eadburh, 67; his descendants, 117, 118.
Charles the Bald, ii. 72, 103, 115.
Charles the Fat, ii. 117, 118.
Charles, count of Flanders, murdered in 1127, ii. 282.
Charles the Simple; married a daughter of Edward the Elder, ii. 121.
Chartres, ii. 120.
Chester, ii. 130, 133, 181.
Chester le Street, Cuncacestre, St. Cuthbert's see fixed there, 69; 78, 84, 208, 210, 237; ii. 89, 92, 114, 130; see removed to Durham, 136; 221.
Chichester, ii. 92, 248.
Chichester, bishops of: Heca, Agelric, Grimketel, Ralph, Stigand, Hilarius.
Chippenham, ii. 71, 83, 84, 102.
Christian, a Danish bishop, ii. 187.
Christina, a nun, sister of Edgar Atheling, ii. 155, 186, 190; at Romsey, 213.
Cice, *Chich St. Osyth*, Essex, ii. 269.
Cicestra, *see* Chichester.
Ciltern, the Chiltern hills, ii. 141.
Cineferth, abbot of Cartmel, 200.
Cingcesclife, *Coniscliffe* near Darlington (Hinde), 212.
Cinomannis, *Le Mans*, ii. 200, 217, 228.
Cirencester, Cairceri, ii. 84, 85, 113, 156; abbey of, 286.
Cirencestra, probably for Cicestra, ii. 251.
Cirtling, *see* Kirtlington.
Cissacestre, *see* Chichester.
Cistercience, ii. 228; *of Citeaux*, Burgundy.
Civitas Acamanni, *see* Bath.
Civitus Legionum, *see* Chester.
Civitas Rhofi, *see* Rochester.
Clarevalensis, of *Clairvaux*, 169.
Clarus Mons, *Clermont*, ii. 227.
Clement, abbot of St. Mary's, York, ii. 201.
Cletlinga, *Cleatlam* near Barnard Castle (Hinde), 83.
Cliftun, *Clifton*, Roxburghshire (Hinde), 197.
Clitherhou, *Clitheroe*, Lancashire, victory of the Scots at, ii. 291.
Clivelanda, Clyvelande, district of *Cleveland*, ii. 190, 221.
Cluny, abbey of, ii. 264; abbot Pontius unjustly deposed, *ib.*; Henry of Blois brought up there, 283.
Clutinenses, *see* Strath-Clyde Britons.
Cnapatun ?, Durham, 90.
Cnuto, Cnut, *see* Canute.
Cnuto, son of Carl, 219.
Cocertune, *Cockerton* near Darlington (Hinde), 212.
Cocwuda, river *Coquet* (Hinde), 201.
Coenwulf, Kenwulf, king of Mercia, ii. 58, 59, 65.
Coiners, severely punished by Henry I., ii. 281.
Coitmawur, Coitmawr, *see* Selwood.
Colcu, a learned Irishman, ii. 56.
Coldric, a fort at York, ii. 323.
Coldingham, monastery of, 59.
Colonia, *Cologne*, 105; ii. 192.
Columbanus, for Columba, St., 367.

Colwela, Colwell near Hexham ?, 197.
Commer, *Camboise* near Morpeth (Hinde), 208.
Condé, ii. 114.
Cono, a cardinal, ii. 249.
Constantine, king of the Scots, 76, 209; ii. 93, 124.
Constantinople, ii. 53, 64.
Copland, *Copeland* near Bishop's Auckland (Hinde), 83.
Copsi, *see* Northumbria, earls of.
Coqued, river *Coquet*, 81.
Corbridge, Et-Corabrige, Corebricge, Corebrygce, Cobre, 209, 210; ii. 57; monastery of, ii. 51; 289, 376.
Corfe Castle, Corvesgeate, ii. 132.
Cornwall, Cornubia, ii. 133, 136.
Cospatric, a son of earl Cospatric, 216; ii. 199.
Cospatric, *see* Northumbria, earls of.
Cospatric, son of Arkil, 217.
Cospatric, grandson of Arkil, 217.
Cospatric, Uchtred's son, ii. 197.
Cossham, *Corsham*, ii. 147.
Councils, the four œcumenical, ii. 245.
Councils:
that of 1108, its decrees.
„ 1112 at Rome.
„ 1119 at Rheims.
„ 1123 at Rome, its decrees, ii. 270–272.
„ 1123 at Bourges.
„ 1126 at Westminster.
Counties, English, list of, ii. 382.
Covantreo, *Coventry*, ii. 173.
Crag, *i.e.*, Holyrood, Edinburgh, monastery of, ii. 330.
Craike, 12 miles north of York, 32, 68, 69; given to St. Cuthbert, 199; seized by Ella; 202; 208, 237; ii. 43.
Creca, Cric, *see* Craike.
Criccelad, Cricgealada, *Cricklade*, ii. 148, 225.
Crinan Thane, 216; ii. 199.
Croyland, abbey of, ii. 299.
Crulant, *Croyland*, ii. 207.
Crusade, the first, ii. 227; taking of Nicæa, 228; of Antioch, 229; defeat of Curbaram, *ib.*; Jerusalem taken, 230; battle of Ascalon, *ib.*
Crusade, the second, ii. 319.
Cudda, abbot, 34.
Cueorningtun, *Quarrington* near Durham (Hinde), 83.
Cuicuin, the smith, 276.
Cumberland, ii. 137, 190, 191.
Cumbri, the Britons of Cumberland, 76; ii. 93, 123, 126.
Cumin, *see* Robert C., William C.
Cuncacestre, Cunecacestre, *see* Chester-le-Street.
Cundoth, *see* Condé.
Cunkecestra, Cunecestre, Cestre, Ceastra, Cunceceastre, Cunecacestre, *see* Chester-le-Street.
Curbaram, a Saracen leader, ii. 229.
Cuthbert, prior of Gisburn, ii. 311, 313.
Cuthbert, bishop of Hereford, ii. 32.
Cuthbert, St., 8; vision at Aidan's death, 21; he goes to Old Melrose, 22; succeeds Boisit as provost, *ib.*; Eata calls him to Lindisfarne, 26; his saintly life there, 26, 27; he goes to live on Farne, 28, 197; elected bishop, 31, 198, *see* Lindisfarne, bishops of; his body found incorrupt in 698, 36; it is removed for fear of the Danes in 875, 57; women excluded from churches where it rested, 58; cause of this, 59; breaches of the rule punished, 60, 95, 309; the body is carried from place to place, 61, 207; seven bearers appointed, 62; names of four of them, 65; the horse and the car, 66; apparition to Eadred, 68; right of sanctuary, 69; other privileges, 70, 71; his see at Chester-le-Street, 69, 237; his patronage sought by Athelstan, 75, 76; the body removed to Ripon, 78; on the way back it finds a home at Durham, 79; the white church there, 81; miracle, *ib.*; translation of 998, 82; the hair that will not burn, 88; story of Osulf, 95; of the thief who stole the offerings, 96;

Cuthbert, St.—*cont.*
the cathedral in danger, 99; translation to Lindisfarne, 100; ii. 189; the relics brought back to Durham, 101; the Conqueror desires an inspection of them, 106; the saint baffles Ranulf the tax-gatherer, 107; 129; his body removed to Norham, 201, 361; apparition to Alfred, 230–233; translations, 237; miracles, 240–247; the great translation in 1104, 34, 247–261; 292, 316, 317; ii. 236; churches dedicated to him, ii. 52; lives on Farne, 55, 92; Athelstan at his tomb, 93; 114; his right of sanctuary, 115; wanderings of his body, 234; ii. 82, 92, 110; translation to Durham, 136; to Lindisfarne, 189; earl Robert and the saint, 262; 335, 336–342, 344–353, 355–362.
Cuthbert, a disciple of Beda, his letter to Cuthwine describing his death, 43–6.
Cuthbertestun, *Cotherston* in Teesdale (Hinde), 83.
Cuthdred, *see* Cutheard.
Cutheard, *see* Lindisfarne, bishops of.
Cuthfrid, bishop of Lichfield, ii. 43.
Cuthred, king of Wessex, ii. 32, 40.
Cuuichelmeslawe, *Cuckhamsley Hill*, ii. 140.
Cycles, great, ii. 209.
Cyneheard, a West Saxon, ii. 51.
Cyneta, *see* Kennet.
Cynewulf, *see* Lindisfarne, bishops of.
Cynewulf, king of Wessex, ii. 51.
Cynibert, bishop of Lindsey, ii. 28, 30.
Cynoht, *see* Kenneth.
Cynwith, in Devon or Somerset, ii. 83, 112.
Cynwlf, Kenwulf, ii. 46.

D.

Daldene, *Dalden* or *Dawdon*, near Sunderland, 211.
Daltun, *Dalton*, near Dalden, 211.
Danes, the, take York, 55; defeat Osbert and Ella in a great battle, *ib.*; their ravages in England, 204, 229; their cruelty, 230; ii. 55, 56, 70, 73; ravage Northumbria and East Anglia, 76; in Wessex, 77; defeated, 80; Ethandune, 84; in East Anglia, 85; settle in Northumbria, 114; tribute paid to, 134; raids and conquests, 134–153.
Daniel, bishop of Winchester, ii. 28.
David Holifard, king David's godson, ii. 311.
David, son of Malcolm III., king of Scotland and St. Margaret, ii. 192; succeeds his brother, 275; his munificence to Kelso abbey, 281; swears to recognize Maud as Henry's successor, 282; invades England on Stephen's accession, 287; agrees to a truce, 288; truce broken, *ib.*; besieges Wark, 289; advances to Corbridge, *ib.*; spares Hexham, 290; retires into Scotland, *ib.*; again invades England, 291; advances into Yorkshire, 292; defeated at Northallerton, 294; favours William Cumin, his chancellor, 309; joins the empress his niece, *ib.*; retires into Scotland, 311; his friendship with John, bishop of Glasgow, 321; at Carlisle, 322; confers knighthood on Henry his great nephew, 323; at Skipton, 326; meets Paparone at Carlisle, 326; his death, 330, 386; panegyric of, *ib.*; his relations with William Cumin, 143, 159, 162, 169.
David's, St., see of, ii. 249, 269; bishops Wilfrid, Bernard.
Dearningtun, Dearthington, *Darlington*, 83, 123, 212.
Deerhurst, ii. 172.

Deerhurst, monastery of, ii. 133.
Deira, kings of, from Elle to Ethelwald, ii. 378.
Deirorum Silva, In-Dera-wood, Beverley, 224.
Demetica regio (Deòmod, Sax. Chron.) S.W. Wales, Caermarthenshire and Pembrokeshire, ii. 83, 111.
Deorestrete, a Roman road, Durham, 70, 210.
Depiestowe, ii. 392, *note.*
Derby, ii. 123, 125.
Derte ostium, *Dartmouth*, ii. 165.
Deruntmuthe, mouth of the Derwent, Cumberland, 207.
Deusdedit, *see* Canterbury, archbishops of.
Devennport, ii. xxxi., 93, 123.
Devonshire, ii. 83, 112, 114, 129, 133, 136, 185.
Dionysius, the "hierarchies" of, ii. 116.
Dofris, *see* Dover.
Dol, in Britanny, ii. 208.
Dolfin, son of earl Cospatric, 216, ii. 199.
Dolfin, son of Torfin, 217.
Domnania, *see* Devonshire.
Domneva, or Eormenburga, daughter of Eormenred, ii. 11; asks Ecgbert for as much land as her hind will go round in a day, *ib.*; the trial made in Thanet, *ib.*
Donald, succeeds his brother Malcolm III., ii. 222; expelled, *ib.*; restored, 224; expelled again by Edgar Atheling, 228.
Doncaster, burnt, ii. 42.
Donus, the river *Don*, at Jarrow, 51, 56.
Dorchester, near Oxford, 343; ii. 127.
Dorcic, *see* Dorchester.
Dorobernia, Dorobernium, *see* Canterbury.
Dorset, ii. 133.
Doruvernia, *see* Dover.
Dover, ii. 166, 167, 184.
Dovere, *Dover*, ii. 241.
Dregmo, a tenant of Hexham, ii. 47.
Duduc, bishop of Wells, ii. 174.
Dufenald, *see* Donald.
Dufnald, a sub-king, ii. 130.
Dumbarton, taken by the Angles and Picts, ii. 40.
Dun, bishop of Rochester, ii. 38.
Duna, the *Dunian* hills, Roxburghshire, 201.
Dunbar, ii. 199.
Dunbline, Dublin?, Dunblane?, ii. xxvi, 93.
Duncan (Dunechan), son of Malcolm III., expels Donald, and reigns in Scotland, after swearing fealty, ii. 222; killed by his subjects, 224.
Duncan, king of Scotland, 90; killed, 91.
Dunechald, a son of Malcolm III., ii. 214.
Dunelmum, Dunholm, *see* Durham.
Dunfermline, ii. 330.
Dunfoeder, *Dunnottar*, ii. xxxiii, 93, 124.
Dunstan, a Northumbrian, ii. 178.
Dunstan, St., *see* Canterbury, archbishops of.
Durham, 39, 47; churchyard, 60; how the site was first chosen, 79; a wattled church put up, *ib.*; a town arises, 81; siege, 91; Cumin and his men killed there, 99; the Conqueror comes there, 106; bishop Odo revenges Walchere's death, 118; monks settled here by bishop William, 122; the refectory built, 128; the (present) cathedral commenced, 129; obsequies of bishop William, 134; nave of the cathedral finished, 141; the castle, 143, 146; the Cumin outrage, 146–160; soldiers in the cathedral, 151, 166; atrocities, 153, 163; cathedral enlarged by bishop Hugh, 168; list of relics in, *ib.*; siege of, in 1006, 215; ii. 114; translation of St. Cuthbert, 136; Robert Cumin at, 187; state of the cathedral, 189; building of the castle, 199; 218; attempt of Cumin, 143 *seq.*, 162; ii. 309, 312; monastery of, established by bishop William, 122; ii. 201, 212; 260, 261, 262, 300; state of, during the Cumin outrage, i. 146, 148, 151, 162–6; ii. 314; fair at, 336; distress in, 339; the cathedral, 352, 357.
Durham and Lindisfarne, list of the bishops from Aidan to Ranulf Flambard, ii. 381; i. 3.

Durham and Lindisfarne, another list, from Aidan to Tunstall, i. xliii.
Durham, list of the early monks, 4–6.
Durham, list of priors, xlviii.
Durham, bishops of :
Aldhun, *see* under Lindisfarne.
Edmund, story about his election, 85; which Canute confirms, 86; he visits Peterborough, *ib.*; his episcopal qualities, 87; 90; his death, 91; ii. 156, 162.
Eadred, 91; ii. 162.
Egelric, a monk of Peterborough, 86; elected in 1042, 91; expelled and restored, *ib.*; appropriates treasure, 92; retires to Peterborough, *ib.*; his end, *ib.*; ii. 163, 172.
Egelwin, brother of Egelric, elected in 1057, 92; a plunderer, 94; flees to Lindisfarne, 100; leaves Durham with plunder, 105; perjury, *ib.*; sent to Abingdon and dies there, *ib.*; ii. 172, 174, 187, *seq.*
Walcher, 9; begins to build a monastery at Durham, 10; makes changes in the church office, 106; brings Aldwin and his companions to Jarrow, 109; then to Wearmouth, 112; ii. 201; not a monk, 20; 57, 58, 105; murdered, 116, 117; ii. 208; ii. 195, 198, 334.
William of St. Carilef, succeeds Walcher, 10, 119; the Conqueror sends him to Rome, 10; he brings the monks from Jarrow to Durham, 11, 222; after putting out the canons, 120; his kindness to the monks, 125; writes them a pastoral letter, 126; exiled, 128; ii. 217; restored to his see, 128; ii. 218, 340; begins to build the cathedral, 129; ii. 220; his last illness, 133; his death, 134; ii. 226; grief of the monks, 134; narrative of his trial before William Rufus, 179–194; he appeals to Rome, 184; he has to surrender the castle, 188; with much difficulty is allowed to depart, 194; in Normandy, *ib.*; returns to Durham, 195; his last illness and death, *ib.*
Ranulf Flambart, appointed by William Rufus, 135; ii. 230; seized by Geroldus, 136; his narrow escape, 138; made bishop of Lisieux, *ib.*; his character, 139; buildings, 140; ii. 204; gets money for the king, ii. 224; his rapacity and extortion, 231; imprisoned by Henry I., 232; escapes to Normandy, *ib.*, 235; present at the translation of 1104, i. 260; ii. 236, 361; his building works, i. 139, 140; ii. 260; dies, 141; ii. 283.
Geoffrey, consecrated in 1133, 141; ii. 285, 300; his death, 142–3, 161; ii. 309; his daughter, 316.
William of St. Barbara, elected in 1143, 149; ii. 313; consecrated at Winchester, 150; his distress during the Cumin outrage, 150; ii. 315; installed, 160, 167; ii. 316; his claims against the earl of York, ii. 320; sides with Henry Murdac, 320, 322; his death, 328.
Hugh de Puisac, elected in 1153, 167, 169; election condemned by Henry Murdac, 167; ii. 329; confirmed at Rome, 168; his building works *ib.*
Dyrwenta, the river *Derwent*, Cumberland 64.

E.

Eadbald, king of Kent, ii. 3, 4.
Eadbert, Aldberct, bishop of Dunwich, ii. 28.
Eadbert, bishop of Leicester, ii. 42.
Eadbert, king of Kent, ii. 59.

Eadbert, *see* Lindisfarne, bishops of.
Eadbert, *see* Northumbria, kings of.
Eadburg, Alfred's mother-in-law, ii. 106.
Eadburga, Eadburh, Brihtric's queen, her story, ii. 66.
Eadesbirig, *see* Eddisbury.
Eadfrid, Æthelwulf's master, 292.
Eadfrid, *see* Lindisfarne, bishops of.
Eadgar, son of earl Cospatric, ii. 298.
Eadgar, son of Edmund, 78.
Eadgitha, Edith, queen, ii. 168, 170, 178; her death, 206.
Eadmer, elected to St. Andrew's, but resigns the charge, ii. 259.
Eadmer, a monk, 79.
Eadmund, *see* Durham, bishops of.
Eadmund, king of East Anglia, martyred in 870, 55; ii. 76, 77.
Eadmund, a son of Harold II., ii. 186.
Eadmund, abbot of Pershore, ii. 212.
Eadnoth, bishop of Lincoln (Dorchester), ii. 144; killed at Assandun, 153.
Eadred, abbot, aids in removing the body, 56, 63; apparition of St. Cuthbert to him, 68; 69, 203; ii. 82, 110, 114.
Eadred, buys the see of Durham, 91; dies, *ib.*
Eadred, a monk of Jarrow, ii. 260.
Eadulf, a Northumbrian, ii. 38.
Eadulf of Bamborough, 209.
Eadulf, *see* Northumbria, earls of.
Eadulf Cudel, *see* Northumbria, earls of.
Eadulf Rus, ii. 197.
Eadulf's promontory, the *Naze*, ii. 165.
Eadulf, story of his resuscitation, 114.
Eadulfingham, Eadwulfincham, *Edlingham*, near Alnwick, 47, 202.
Eadward, son of Malcolm III., ii. 221.
Eadwine, brother of Athelstan, ii. 93, 124.
Eadwulf, a "dux," ii. 45.
Eadwulf, a "dux," ii. 46.
Eafic, Æfic, the high reeve, ii. 138.
Eagelesford, *Aylesford*, ii. 152.
Ealdsexos (Suthsexos?), ii. 43.
Ealdwine, bishop of Lichfield, *see* Aldwine.
Ealhstan, bishop of Sherborne, ii. 72, 75, 106
Eamotum, Etton?, Yorkshire, E. riding, ii. 124.
Eanbald I., *see* York, archbishops of.
Eanbald II., *see* York, archbishops of.
Eanbert, bishop of Hexham, 52; ii. 63.
Eanbert, *see* Lindisfarne, bishops of.
Eanbryth, *see* Eanbert.
Eanmund, abbot, 268, 269, 273; his death, 280.
Eanred, *see* Northumbria, kings of.
Eardulf, a "dux," slain at Ripon, ii. 52.
Eardulf, *see* Lindisfarne, bishops of.
Eardulf, *see* Northumbria, kings of.
Earnan, the clerk, 102, 103.
Earnred, "tyrannus," ii. 44.
Earnulfus, *see* Arnoul.
Earthquakes; in 1089, ii. 217; in 1110, 241; in 1119, 254.
East Anglia, kings of, ii. 368.
Eastry, near Deal, ii. 9.
Eata, father of Eadbert and archbishop Ecgbert, 48, 49.
Eata, abbot of Melrose, 22; made abbot of Lindisfarne, 25; sends for Cuthbert, 26.
Ebalus, count of Poitou, ii. 120.
Ebba, abbess of Coldingham, 59.
Ebbi, abbot, ii. 46.
Eboracum, Eboraca, *York, passim.*
Ecga, a Northumbrian, ii. 46.
Ecgbert, king of Kent, ii. 3, 4.
Ecgbert, bishop, 270; his message to Eanmund, 271.
Ecgbert, brother of king Eadbert, *see* York, archbishops of.
Ecgferth, king of Mercia, ii. 58.
Ecgfrid, *see* Northumbria, kings of.
Ecgfrida, Aldhun's daughter, marries Uchtred, 215; repudiated, 216; marries Kilvert, 217; takes the veil, *ib.*
Ecgfrida, daughter of Orm, wife of Eilsi, 220.
Ecgred, brother of archbishop Ecgbert, 49.
Ecgred, *see* Lindisfarne, bishops of.
Ecgwulfingham, *Eglingham*, near Alnwick, 47, 202.
Eclipses, explanation of, ii. 40.

Eda, daughter of Eilsi, 220.
Edderandun, *see* Heddington.
Eddisbury, Cheshire, ii. 122.
Edgar Atheling, ii. 155, 181; goes to Scotland, 186; 187, 190, 192, 200, 213; expelled from Normandy, 218; 219; sent to Scotland, 228.
Edgar, king of England, 78; ii. 95; portents seen by him, 95–97; 125, 128; governs well, *ib.*; 129; his children, *ib.*; 130, 131.
Edgar, king of Scotland, ii. 192, 228; his death, 238.
Ediscum, *Escomb*, near Bishop's Auckland (Hinde), 83.
Edmund, brother of Athelstan, 76; visits the shrine, *ib.*; 212; ii. 93, 94, 125, 126.
Edmund, St., king of the East Angles, ii. 76, 103; his martyrdom, 77, 107; his kingdom given to Guthrum, 113, 119; his relics, 145; 146.
Edmund, son of Edgar, ii. 130.
Edmund, Ironside, ii. 147, 148, 149, 150, 151, 152; defeated at Assandun, *ib.*; meeting with Canute, 153; his death, *ib.*
Edmund, son of Edmund Ironside, ii. 155.
Edmund, a monk of Jarrow, ii. 260.
Edmund, a bearer of the shrine, 65.
Edmund, St., monastery of (Bury St. Edmund's), ii. 157;
abbots of—
Baldwin,
Robert,
Anselm.
Edra, the river White *Adder*, Berwickshire, 199.
Edred, *see* Durham, bishops of.
Edred, king of England, 77; ii. 94, 126, 127.
Edred, son of Rixinc, 210; ii. xxix; defeated and slain, *ib.*
Edric, a Hexham canon, ii. 35.
Edric the steward, ii. 160.
Edric the Wild, ii. 185, 194, 195.
Edric Streon, ealdorman of Mercia, ii. 140; Ethelred's son-in-law, 141; 143, 147, 148, 150, 151; his perfidy, 152, 154; put to death, 155.
Edsi, *see* Canterbury, archbishops of.
Edulf, a monk of Lindisfarne, 319.
Edward the Confessor, 91, 92, 98; ii. 95, 97, 98, 145, 146, 158, 159; comes to England, 162; chosen king, *ib.*; lightens taxation, 166; sends away Edgitha his wife, 168; dedicates a church at Westminster, 179; dies, *ib.*; his alleged promise to duke William, 184.
Edward the Elder, son of Alfred, 63; succeeds, 71, 208; 72; ii. 92, 120; fights the Danes at Tettenhall, 92, 122; dies, 93, 123; his children, ii. 121.
Edward the Martyr, ii. 95, 131, 132.
Edward, son of Edmund Ironside, marries Agatha, ii. 155; 171; his death in England, 173.
Edwin or Edwy, son of king Edmund, 78; ii. 94, 127, 128.
Edwin, earl Leofric's brother, ii. 168.
Edwin, earl of Mercia, ii. 178, 180, 181, 185; killed, 195.
Edwine, or Eda, abbot, ii. 65.
Edwy, Eafic's brother, ii. 142.
Edwy, brother of Edmund Ironside, ii. 153; called "king of the churls," 155; murdered, *ib.*
Edwy, king of England, ii. 127.
Efenwuda, *Evenwood*, near Bishop's Auckland (Hinde), 90.
Efsig, bishop of Winchester, ii. 158.
Egbert, *see* Lindisfarne, bishops of.
Egbert II., *see* Northumbria, kings of.
Egbert, king of Wessex, ii. 65, 66, 68; his genealogy, 371.
Egcuuinna, wife of Edward the Elder, ii. 121.
Egelric, *see* Durham, bishops of.
Egelric, abbot of Middleton, ii. 235.
Eggiva, abbess, ii. 164.
Egglesbreth, *Eccles* in Berwickshire? (Stubbs' Hoveden), ii. 211.
Egitha, Edgitha, Turkill's wife, ii. 156.
Egric, ii. 44.
Eilaf, a Danish leader, ii. 140.
Eilaf, a huscarl, ii. 195.
Eilsi de Teisi, 220.
Eiric, a Dane, ii. 94, 126, 127.

Eiric, Irc, *see* Northumbria, earls of.
Eiric, Eric, Yrc, *see* Northumbria, kings of.
Eldunum, *Eildon Hills ?*, ii. 41.
Elfege the Bald, bishop of Winchester, ii. 125, 127.
Elfege, Alphege, St., bishop of Winchester, ii. 133, 135, 139 ; *see* Canterbury, archbishops of.
Elfere, prince of Mercia, ii. 132, 133.
Elfgiva, daughter of Ethelred II., 216 ; ii. 199.
Elfleda, three daughters of earl Aldred so named, 219, 220; one the wife of Siward, *ib.* ; ii. 199, 209.
Elfleda, daughter of Offa, ii. 54.
Elfred, ii. 143.
Elfred, son of Alchmund, 80.
Elfred, son of Brihtwulfing, 208 ; ii. xxviii.
Elfred, son of Westou or Westueor, grandfather of St. Ailred, 87 ; his vigilance over the relics, *ib.* ; collects new ones, 88 ; abstracts those of Beda from Jarrow, *ib.* ; ii. 48.
Elfric, Alfric, *see* Canterbury, archbishops of.
Elfsig, *see* Lindisfarne, bishops of.
Elfsin, bishop of Winchester, ii. 127, 128.
Elfstan, abbot, ii. 130.
Elfswitha, Ealhswith, Alfred's wife, ii. 109, 121 ; her death, *ib.*
Elfthrida, Elfrida, Edgar's second wife, ii. 132.
Elfwald, Aelfwold, king of East Anglia, ii. 39.
Elfwald, Alfwold, *see* Northumbria, kings of.
Elfwi, Ealfwi, a monk of Evesham, 4, 109 ; with Aldwin at Jarrow, *ib.* ; ii. 201 ; made prior there, 111.
Elfwin, Alwin, bishop of Winchester, ii. 158, 163.
Elfwold, prince of East Anglia, ii. 129.
Elfwold, brother of Ethelwin, ii. 132.
Elgifa, Edgar's mother, ii. 96, 125, 127.
Elgiva, wife of Edwy, ii. 128.
Elgiva, *see* Emma.
Elgiva, mother of Harold I., ii. 158.
Elig, *see* Ely.
Elledun, *Eldon*, near Bishop's Auckland (Hinde), 90.
Elmham, bishops of ; Headdolac, Ethelfrid.
Elstan, the earl, brother of Esbrid, 210.
Eltherburna, *Halterburn*, Roxburghshire (Hinde), 197.
Eltun, *Elton*, near Stockton (Hinde), 215.
Elwald, a canon of Durham, ii. 260.
Elwinna, Ethelfleda's daughter, ii. 123.
Elwyn, an anchorite on Farne, goes away when Bartholomew arrives, 300.
Ely, monastery of, 105 ; ii. 156, 159 ; abbot Richard deposed, 235 ; isle of, ii. 195 ; becomes the seat of a bishopric, 241 ; bishops, Hervé, Nigel.
Embenum, *Amiens*, ii. 115.
Emma, daughter of Richard I. of Normandy, 217 ; ii. 95, 138, 145, 155, 158, 159, 162 ; dies at Winchester, 168 ; 373.
Englefield, battle at, ii. 78, 107.
Eormenred, son of Eadbald, ii. 3.
Eorpwine, abbot, 280.
Eosterwine, abbot, ii. 18 ; dies, 19.
Eovesham, *see* Evesham.
Erconbert, king of Kent, ii. 3, 4.
Erigena, Joannes Scotus, ii. 115–117.
Ernest de Buron, 192.
Esbrid, son of Edred, a follower of Reginald, 210.
Esc, ii. 30.
Escemuthe, mouth of river *Esk*, near Edinburgh, 199.
Esingtun, *Easington*, near Durham, 208.
Esscotland, Escolland ?, 141, 158.
Essex, kings of, ii. 380.
Etbrunnanwerc, *see* Brunanburh.
Et Cippanhama, *see* Chippenham.
Et Gegenforda, *see* Gainford.
Etha, the anchorite, ii. 43.
Et-hamesforda, *see* Norham.
Ethelbald, succeeds his father Ethelwulf, ii. 68, 70 ; his ill-will towards his father, 72 ; marries Judith, *ib.* ; dies, 103.
Ethelbald, king of Mercia, ii. 30, 40, 41.
Ethelbald, a Northumbrian, ii. 46.

Ethelbald, *see* York, archbishops of.
Ethelberht, bishop of Hexham, ii. 53, 58, 59.
Ethelbert and Ethelred, sons of Eormenred, ii. 3; their sanctity, 5; wards of their cousin Ecgbert, *ib.*; murdered by Thunur, 7; prodigy, 8; the bodies discovered and interred, 9; translated to Wakering, 10; miracles, *ib.*
Ethelbert, son of Ethelwulf, ii. 72, 103.
Ethelbert, king of Kent, ii. 3, 4; built St. Paul's, London, 380.
Ethelbyrht, bishop of Whithern, ii. 46, 53.
Etheldritha, daughter of Aldred, wife of Orm, 220.
Etheldrytha, wife of Moll, ii. 42.
Ethelfleda, Egelfleda, Agelfleda, Alfred's daughter, ii. 88, 109, 120, governs Mercia, 122; dies, 123; founded Bridgnorth, 234.
Ethelfrid, bishop of Elmham, ii. 32.
Ethelgar, abbot, ii. 130.
Ethelgar, *see* Canterbury, archbishops of.
Ethelgyfa, Ethelgeofa, abbess, Alfred's daughter, ii. 90, 119.
Ethelheard, *see* Canterbury, archbishops of.
Ethelheard, king of Wessex, ii. 32.
Ethelhun, bishop of Worcester, ii. 122, 123.
Ethelingalge, Ethelingaige, *see* Athelney.
Ethelm, *see* Canterbury, archbishops of.
Ethelmar, ealdorman of Devon, ii. 145.
Ethelnoth, *see* Canterbury, archbishops of.
Ethelred, *see* Ailred.
Ethelred, Egelred, son of Edgar, 78; ii. 95, 132, 135, 136, 137; marries Emma, 138; orders a massacre of the Danes, *ib.*; 139, 140, 142; goes to Normandy, 145, 146; dies, 148.
Ethelred, Ethered, son of Ethelwulf, ii. 73, 75, 78, 79, 80; dies, 81, 104, 106, 107, 108, 109.
Ethelred, king of Mercia, 349.
Ethelred Mucel, a Mercian ealdorman, ii. 75, 106.
Ethelred, *see* Northumbria, kings of.
Ethelric, Agelric, bishop of Chichester, ii. 160.
Ethelstan, ii. 142.
Ethelstan, bishop of Hereford, ii. 172.
Ethelswitha, Alfred's sister, ii. 91.
Ethelwald Moll, *see* Northumbria, kings of.
Ethelward, a son of Alfred, ii. 87, 109, 123.
Ethelward, an assassin, ii. 154.
Ethelward, son of Aylwin, ii. 153.
Ethelward, an ealdorman, ii. 134, 135.
Ethelward, son of Ethelmar, ii. 155.
Ethelwin, Aylwin, prince of East Anglia, ii. 132; founder of Ramsey monastery, 134; dies, 135.
Ethelwold, an anchorite on Farne, 38.
Ethelwold, *see* Lindisfarne, bishops of.
Ethelwold Mol, *see* Ethelwald.
Ethelwold, St., bishop of Winchester, ii. 129, 130, 133.
Ethelwulf, ealdorman of Berks, ii. 72, 78, 103, 107, 108.
Ethelwulf, Athelwulf, king of Wessex, ii. 68, 70, 71; his will, 72; dies, *ib.*; 100, 101, 102, 103.
Ethered, *see* Canterbury, archbishops of.
Ethered, Eadred, ruler of Mercia, ii. 88, 118; marries Ethelfleda, *ib.*; dies, 122.
Ethewald, nephew of king Oswy, 366.
Ethric, son of Riggulf, 80.
Eufania, Eufonia, *see* Man, Isle of.
Eugenius III., pope, ii. 317, 318, 319; deposes St. William, 320; consecrates Henry Murdac to York, 321; 325; his death, 331.
Eugenius the Bald, king of the Strath-Clyde Britons, ii. 156.
Eustace, a baron, 144.
Eustace, count of Boulogne, ii. 166.
Eustace, count of Boulogne, besieged in Rochester by William II., ii. 216; goes on the Crusade, 227; marries Maria, 235.
Eustace, Fitz John, 154; compelled to give up Bamborough, ii. 291; joins David, 292.
Eustace, prince, son of Stephen, ii. 299, 323; knighted by his father, *ib.*; coerces the York clergy, 324; is recon-

Eustace, prince—*cont.*
ciled with Henry Murdac, 325 ; 326, 329 ; dies, 331.
Everard, bishop of Norwich, ii. 288.
Evesham, ii. 159, 163.
........., abbey of, ii. 206.
........., abbots:
Agelwin.
Walter.
Everwickshire, Eoverwicschire, *Yorkshire*, 217, 220.
Exanforda ?, 200.
Exeter, Exancestria, 177 ; ii. 82, 83, 92, 111, 137, 138, 185, 287.
Exeter, bishops of :
Osbern.
William.
Extoldesham, *see* Hexham.

F.

Farne island, inhabited by St. Cuthbert, 28, 197 ; he dies there, 33–5 ; inhabited by Bartholomew the anchorite, 299, 300 ; prior Thomas dies there, 307 ; description of it and the neighbouring islands, 312–314 ; eider ducks there, 315, 319 ; ii. 55.
Feadar, an official, ii. 161.
Fearndun, *Farndon*, in Mercia, ii., 123.
Fefresham, *Feversham*, ii. 327.
Felgild, an anchorite on Farne, 38.
Feigild, abbot, *see* Canterbury, archbishops of.
Feoccher, a married priest, 93.
Fescamnum, *Fécamps*, ii. 217.
Fifburgenses, the people of the Five Burghs, Leicester, Lincoln, Nottingham, Stamford, and Derby, ii. 144, 147.
Finan, *see* Lindisfarne, bishops of.
Finchale, near Durham, ii. 43, 51 ; synod at, 59.
Flamburge, *Flamborough Head*, 338.
Flandrenses, Flemings, ii. 245.
Fleury, monastery of, ii. 85 (note), 113.
Forno, son of Liulf, ii. 261.
Forth, the river, 339.
Forthere, bishop of Sherborne, ii. 28.
Fountains abbey, ii. 285 ; gifts of Thurstan to, 304 ; 319.
........., abbots of, Richard, Richard, Henry.
Frana, ii. 135.
Frana, Freana, a Danish earl, ii. 80, 109.
Franco, a bearer of the shrine, 65, 80.
Frank empire, the, ii. 117–119.
Frederic, archbishop of Cologne, ii. 242.
Frederic, count palatine, ii. 242.
Frederic of Suabia, nephew of Henry V., ii. 275.
Frehelm, abbot, ii. 42.
Fridegils the priest, 275.
Friothuberht, bishop of Hexham, 48 ; ii. 31, 43.
Frisians, Frixones, ii. 87, 117.
Frithegist, ii. 135.
Frithestan, bishop of Winchester, ii. 124.
Frithwald, bishop of Whithern, ii. 42.
Frome, R., ii. 136.
Fulco, Fulk, of Anjou, claims back his daughter, Henry I.'s daughter-in-law, ii. 263 ; quarrel with Henry, 267 ; marries another daughter to William of Normandy, *ib.*, 274.
Fulford, near York, battle at, ii. 180.
Fulham, Fulanhame, ii. 85.

G.

Gainesburh, *Gainsborough*, ii. 144, 146.
Gainford on Tees, 58, 201, 210, 213 ; monastery of, ii. 65 ; church at, 102.
Gaini, a Mercian people, ii. 75, 106.
Galclint, castle of, ii. 306, 308.
Galewegia, *Galloway*, ii. 293.
Galienses, the men of *Galloway*, ii. 386.

Galmanho, at York, monastery of, ii. 171.
Gamel, son of Orm, ii. 178.
Gamelbarn, a Northumbrian, ii. 178.
Gamelo, a monk of Durham, 4, 88.
Gant, *Ghent*, ii. 113.
Garmundi Via, *Garmondsway* moor, near Durham, 90.
Gateshead; here bishop Walcher is murdered, 116, 159; ii. 208.
Gateshevet, *see* Gateshead.
Gathan, *Yetholm*, Roxburghshire (Hinde), 197.
Geagenforda, *see* Gainford.
Gebhard, bishop of Trent, ii. 242.
Geddewerde, Geddewirth, Gedwearde; two places so named; *see* Jedworth, ii. 321.
Gegenford, Geagenforda, Gegnford, Geinforde, *see* Gainford.
Gelasius II., pope, ii. 251; his letter to the church of France, 252; dies, 253.
Genealogies of Saxon and Angle kings, ii. 366.
Geodene, or Iodene, two places of the name, Castle *Eden* and Little *Eden*, near Hartlepool, (Hinde) 207, 208, 209.
Geoffrey, count of Anjou, marries the empress Maud, ii. 282; stirs up trouble in Normandy, 287; dies, 326.
Geoffrey Boterel, ii. 311.
Geoffray, bishop of Coutances, 182, 190; ii. 206; conspires against William Rufus, 214, 215.
Geoffrey, *see* Durham, bishops of.
Geoffrey, a monk of Durham, biographer of Bartholomew, xxxix, xl, 295.
Geoffrey of Esscotland, 141, 158.
Geoffrey Halsalin, ii. 294.
Geoffrey Mandeville, ii. 315.
Geoffrey, abbot of St. Mary's, York, ii. 201, 285.
Geoffrey, abbot of Savigny, ii. 267.
Geoffrey de Trailli, 193.
Geoffrey Turcople, archdeacon of York, ii. 305.
Georgius, a papal envoy, ii. 51.
Gerard, bishop of Angouleme, ii. 246.
Gerard, bishop of Hereford, ii. 230; *see* York, archbishops of.
Gerbothret, *Gerberoi*, battle of, ii. 208.
German archbishops and bishops, witnesses to the rescript on investitures, names of, ii. 266.
Gernemutha, *Yarmouth*, Norfolk, ii. 248.
Geroldus, his plot against bishop Ranulf, 136.
Gervase, son of king Stephen, abbot of Westminster, ii. 330.
Geve, abbot of Craike, 68, 155, 208.
Gilbert, earl of Clare, ii. 324.
Gilbert of Ghent, ii. 188, 309.
Gilbert, sheriff of Hants, 191.
Gilbert, bishop of Lisbon, ii. 324.
Gilbert, a kinsman of bishop Walcher, murders Liulf, ii. 209; is put to death by the natives, 210.
Gilbert, abbot of Westminster, ii. 251.
Gildeforda, *Guildford*, ii. 159.
Gillingham, Dorset, ii. 150.
Gillomichael, his crime, 102, 103.
Gippeswic, *see* Ipswich.
Girvum, *see* Jarrow.
Gisa, Giso, bishop of Wells, ii. 174, 194.
Gisburham, Guilsborough ?, Yorkshire, N. Riding, 97.
Gisburn, Yorkshire, priory of, ii. 311.
Gisortium, *Gisors*, ii. 256.
Gistatadun, *Gateshaw*, in Roxburghshire (Hinde), 197.
Githa, Osgod Clapa's daughter, ii. 162.
Glasgow, bishops of: John, Herbert.
Glastbyrig, Cleobury ?, ii. 173.
Glastonbury, 62, 204, 230; ii. 97, 125, 131, 153; conduct of abbot Turstin, 211; 269; abbots, Turstin, Polochinus.
Glaworna, *see* Gloucester.
Glestingiensis, *of Glastonbury*, 62.
Glestonia, *see* Glastonbury.
Gloineorn, a Northumbrian, ii. 178.
Gloucester, 91; the city devout to St. Oswald, 369; ii. 123, 125, 162, 167, 172, 211, 213; abbot of, Serlo; the cathedral dedicated, 230; the town burnt, 233, 268, 328.
Gloucester, priory of, founded by Henry Murdac, ii. 328.

Goda, wife of count Eustace, ii. 166.
Goda, a Devonshire thane, ii. 134.
Godfrey, bishop of Bath, ii. 269.
Godfrey de Bouillon, ii. 227; elected king of Jerusalem, 230; his death, 233.
Godfrey, abbot of Croyland, ii. 299.
Godfrey Dedintun (*Deddington*), ii. 283.
Godfrey, a German count, ii. 242.
Godfrey, bishop of Hereford, ii. 249; dies, 254.
Godfrey Ridel, ii. 259.
Godiva, wife of earl Leofric, ii. 173.
Godman, king's chaplain, ii. 171.
Godric, abbot, ii. 171.
Godric, abbot of Peterborough, ii. 235.
Godwin, ii. 135.
Godwin, abbot, ii. 171.
Godwin, earl, ii. 138, 159, 160; pacifies Hardecnut, 161; 166, 167; contest with king Edward, 168–9; his death, 170; 183.
Godwin, a son of Harold II., ii. 186.
Godwin, ealdorman of Lindsey, ii. 153.
Godwin, bishop of Rochester, ii. 143.
Gospatric, *see* Cospatric.
Gospatric, slain by queen Edith's means, ii. 178.
Gotesheved, Ad Caput Capræ, *see* Gateshead.
Goths, the, ii. 70.
Grantabric, Granthebrige, *see* Cambridge.
Gregorian chant, ii. 211.
Gregory the Great, pope, ii. 164, 249.
Gregory VII., pope, 121; ii. 200, 205; his decree against incontinence, 206; contest with Henry IV., 211; his death, 212.
Grene-cyrice, a church on Lindisfarne, 59.
Grenewic, *Greenwich*, ii. 145.
Griffin, son of Rhys, king in South Wales, ii. 249.
Grimbold, the priest, ii. 121.
Grimketel, bishop of Chichester, ii. 160.
Grimsby, ii. 202.
Grisebi, Grisby in Cleveland ?, 83.
Grubba, *Gubeon*, near Morpeth (Hinde), 208.
Gryffin, king of the Welsh, ii. 168, 171, 174, 177, 178.
Gudfrid, Guthfrid, son of Sihtric, ii. 93, 124, 377.
Guiramuthe, *Wearmouth*, 10.
Gumer, a follower of Robert Mowbray, ii. 261.
Gundulf, bishop of Rochester, ii. 230, 235; dies, 239.
Gunhilda, ii. 155.
Gunhilda, Canute's niece, ii. 157; banished, 163.
Guthlac, St., ii. 39.
Guthmund, a Dane, ii. 134.
Guthred, *see* Northumbria, kings of.
Guthrum, ii. 82, 84; dies, 91, 119; 111, 112; converted, 368.
Gyrth, a son of earl Godwin, ii. 167; killed, 181.
Gyruum, Gyrwe, *see* Jarrow.
Gytha, Godwin's wife, ii. 164, 167.

H.

Hacun, Hakon, an earl, ii. 157.
Hacun, grandson of earl Godwin, ii. 183.
Hadwine, bishop of Mayo, ii. 44.
Hafodscelfe, *Hauxley*, near the mouth of the Coquet (Hinde), 201.
Hagustald, Haugustald, *see* Hexham.
Haimo, abbot of Cerne, ii. 235.
Haimo, abbot of Michelney, ii. 235.
Halfdene, Haldene, Halafdene, Haldana, Healfdene, a Danish king, 54, 56, 58; sails from the Tyne, 68; dies, *ib.*; 202, 204, 229; ii. 82, 104, 110, 111, 114.
Halieland, *see* Lindisfarne.
Halhtune, *Haughton* le Skerne, near Darlington (Hinde), 212.
Hamtona, *Northampton*, ii. 93.
Hamptone, Hamptona, *Southampton*, 191, 192.

Harald, a Danish earl, ii. 80, 109.
Hardecnut, son of Canute and Emma, 91; ii. 155, 158, 159, 160; his death, 162.
Hardecnut, father of Guthred, ii. 114.
Harold I., 90; ii. 158, 160.
Harold II., son of earl Godwin, 98; ii. 168, 170, 177, 178; succeeds Edward the Confessor, 179; defeats Harold Harfager and Tosti, 180; killed at Senlac, 181; story of his extorted oath, 183–4.
Harold III., king of Denmark, ii. 208.
Harold Harfager, king of Norway, ii. 164, 180.
Hasting, Hasten, the viking, ii. 119.
Hastingas, *Hastings*, 189.
Hastings, battle near, ii. 181.
Hathuberht, bishop of London, ii. 66.
Heabyrm, *Hebburn*, near Jarrow, 110.
Heaclif, *Aycliffe*, near Darlington (Hinde), 215.
Headdolac, bishop of Elmham, ii. 28.
Healande, Ealande, *see* Lindisfarne.
Heamstede, *Hampstead*, near Newbury, ii. 236.
Heardberht, a Northumbrian, ii. 46.
Heardred, bishop of Hexham, ii. 59, 63.
Hearrahalch: should perhaps be identified with "Harneshalg" (the "Erneshou" of Richard of Hexham), a hill on the north bank of the Tyne opposite Hexham, where St. John of Beverley lived as a hermit (Leland, *Collect.*). The explanation "Locus dominorum" might have dated from a time when the *n* of the original word had already been lost; ii. 53.
Heastinga, *Hastings*, ii. 168.
Heastingenses, the men of Hastings, ii. 165.
Heathewurthe, *Hedworth*, near Jarrow, 110.
Heathured, *see* Lindisfarne, bishops of.
Heca, bishop of Chichester, ii. 174.
Heddington, Wilts, ii. 83, 112.
Hefresham, *Heversham*, Westmoreland, 208.
Heli, *see* Ely.
Helme, Healme, *Helmington*, near Bishop's Auckland (Hinde), 84, 213.
Helpo, 192.
Hemeli, bishop of Lichfield, ii. 43.
Hemming, a Danish leader, ii. 140.
Hemmung, Gunhilda's son, ii. 163.
Hengest, king of Kent, ii. 3.
Henry I., youngest son of the Conqueror, knighted by his father, ii. 213; occupies Mont St. Michel, 218; nominates Turgot to the see of St. Andrew's, ii. 204; succeeds to the throne in 1100, 232; his good government, *ib.* marries Matilda, *ib.*; exiles Robert de Belesme, 234; quarrel with Anselm, 235; in Normandy, 237; the Norman barons join him, *ib.*; reconciled to Anselm, 238; defeats Robert at Tenchebrai, *ib.*; compromises the matter of investitures, 238; his severe government, 239; plants Flemings in Wales, 245; holds a Parliament at Salisbury, 249; requires Thurston to profess submission to Canterbury, 250; hears of the loss of his son in the White ship, 259; marries Adelais of Louvain, *ib.*; in Lincolnshire, 260; marches into Wales, 264; fortifies Carlisle, 267; in Normandy, 273; takes Puntaldemer, 274; in England in 1127, 281; makes all the chief persons in the kingdom swear to maintain his daughter's title, *ib.*; reconciled to Fulk of Anjou, 282; to whose son, Geoffrey, he gives Maud in marriage, *ib.*; he is distressed by their quarrels, 283; at Winchester, *ib.*; dies, 286; 295, 296.
Henry II., son of Geoffrey of Anjou and the empress Maud, king of England; comes to Carlisle in 1149, ii. 322; returns to Normandy, 323; invited back by the earl of Chester, 324; lands in England, 325; marries Eleanor of Aquitaine, 327.
Henry III., emperor, ii. 155, 164.
Henry IV., emperor, ii. 172; sets up Wibert of Ravenna as antipope, ii. 211; assaults Rome, *ib.*; dies, 237.

Henry V., emperor, ii. 237; at Rome, 242; compels pope Paschal to agree to two conventions, *ib.*; consecrated emperor, 245; 248; sets up an antipope in 1118, 251; 252; differences with pope Calixtus arranged, 265; absolved, 272; his death, 275; *see* Investitures.

Henry of Blois, bishop of Winchester, 144, 147, 163; ii. 283, 286, 288; appointed papal legate, 300; holds a synod for restoring discipline, 301; 309, 310, 313, 315; his quarrel with Theobald, 319; his kindness to St. William, 320; at Rome, 322; 331.

Henry de Coilli, abbot of Caen, ii. 306.

Henry, sub-prior of Durham, 326; his various promotions, 329.

Henry, king of France, ii. 174.

Henry Murdac, *see* York, archbishops of.

Henry, prince, son of David of Scotland, 157, 159; does homage to Stephen, ii. 287; his English fiefs, *ib.*; made earl of Northumberland, 300; marries Ada, *ib.*; in England, 306, 323; his death in 1152, 327.

Heordwald (Hereward), bishop of Sherborne, ii. 32.

Heortedun, *Harton*, near South Shields, 110.

Heorternesse, *Hartness*, the district round Hartlepool (Hinde), 53; ii. 102, 190.

Herbert, bishop of Glasgow, ii. 321; had been abbot of Kelso, 386; his behaviour during Sumerled's raid, 387, 388.

Herbert, bishop of Norwich, ii. 223, 235; his death, 254.

Herbert, abbot of Roxburgh, 146.

Herbert the treasurer, father of St. William, ii. 317.

Herbert, abbot of Westminster, ii. 259.

Herebald, abbot, ii. 39.

Hereford, ii. 172.

Hereford, bishops of; Cuthbert, Ethelstan, Leofgar, Aldred, Walter, Robert, Gerard, Roger, Reinelm, Godfrey, Robert, Richard.

Hereward, ii. 195.

Heriman, a German count, ii. 242.

Herman, archbishop of Cologne, ii. 171.

Hermann, bishop of Sherborne or Ramsbury, ii. 163, 166, 172, 174, 194.

Hermenfred, *see* Armenfred.

Hervé, bishop of Bangor, ii. 230, 235; translated to the new see of Ely, 241.

Heseldene, Cold *Hesleton*, near Sunderland (Hinde), 211.

Heseldene, Monk *Heselton*, near Hartlepool (Hinde), 215, 220.

Hestaldesham, *see* Hexham.

Hesterhoh, *Hesterheugh*, a hill in Roxburghshire (Hinde), 197.

Hestingi, *Hastings*, ii. 44.

Hexham, 30, 198, 224; bishop Ethelbert buried there, 59; failure of the see, ii. 115; menaced by the Scots, 289; David spares the town, 290; the legate Alberic there, 298; gifts of Thurstan to, 304.

Hexham, bishops of: Tunbert, Wilfrid, Acca, Friothuberht, Alchmund, Tilbert, Ethelbert, Headred, Eanbryth; church of, ii. 49; described, 52.

Hexham; canonry founded, ii. 34, 247; the place preserved from devastation, 36; 114; priors of, Aschetil, Robert, Richard, John; cardinal Paparone stays there, ii. 326; Henry Murdac there, 328.

Hicmar, a cardinal, sent by the pope to England, ii. 317; returns, 318.

Higbald, *see* Lindisfarne, bishops of.

Hii, *Iona*, 32.

Hilarius, a Roman clerk, proposed for the see of York, ii. 320; bishop of Chichester, 321.

Hildebrand, *see* Gregory VII.

Hildegils; *see* Brorda.

Hlotharii, the people of Lorraine, 20.

Hludensis, probably for Meldunensis, ii. 53.

Holisipo, *see* Lisbon.

Holm, *Houlme*, Normandy, ii. 22!.

Holme, Danes defeated at, ii. 121.

Holme Cultram, Cumberland, monastery of, ii. 330.
Holum, *Hulam*, near Hartlepool (Hinde), 207.
Homus, or Hoinus, Sancti Ebroini; Ouen or Audoen, bishop of Evreux, brother of archbishop Thurstan; *see* p. 301 of this vol., and Ric. Hag. *De Gestis Steph.* (Twysden, p. 329, 342); ii. 260, 301. The mistake in the name of the see may have arisen from a confusion between "Ebroicensis" and "S. Brioci" (St. Brieuc); *v.* Gams' *Series Episcoporum.*
Honorius I., pope, ii. 349.
Honorius II., antipope, ii. 186.
Honorius II., pope, ii. 275; sends John of Crema to England, 276; and Scotland, 277.
Horedene, Horetun, *Horden*, 207, 208.
Horternysse, *see* Heorternesse.
Hotun, *Hutton Henry*, Durham, 207; ii. 306.
Howel, king of the Britons, ii. 94, 127.
Howel, king of West Wales, ii. 124, 127.
Howel, Huval, a sub-king, ii. 130.
Hripadun, *see* Repton.
Hripum, *see* Ripon.
Huætbert, abbot, ii. 22.
Hubba, a Danish leader, ii. 104.
Huctredus, *see* Uthred.
Hugh de Beaumont, 181, 182, 185.
Hugh, earl of Chester, ii. 228.
Hugh, the Great, brother of Philip I., ii. 217.
Hugh de Moreville, 144.
Hugh de Porto, 193.
Hugh of Puisac, or Puiset, nephew of king Stephen, treasurer of York Minster, ii. 320; his quarrel with Henry Murdac, 322; defends Winchester, *ib.*; reconciled to Murdac, 325; *see* Durham, bishops of.
Hugh Pynton, 156; his treachery, 157.
Hugh, abbot of Selby, 258.
Hugh, earl of Shrewsbury, son of Roger, ii. 228; overruns Anglesey, *ib.*; killed by king Magnus, 229.
Hugh, dean of York, 226.
Hugh, son of Baldric, sheriff of Yorkshire, ii. 201.
Hugo, count, ii. 138.
Humbert, Hunbert, bishop of Elmham, 55; ii. 107.
Humphrey de Thorp, 155.
Hunbeanna, a king in East Anglia, ii. 39.
Hundredeskelde, *Hunderthwaite* in Teesdale, ii. 190.
Huuewic, *Hunwick*, near Bishop's Auckland (Hinde), 83.
Hunred, a bearer of the shrine, 65, 66; his descendants, 80.
Huuiterna, *see* Whithern.
Hwerf, the *Wharfe*, 225.
Hwerverdale, Wharfedale, 225.
Hwicca, bishop of Lichfield, ii. 32.
Hwitabi, Qwyteby, Witebi, *see* Whitby.
Hwitingaham, Hwitincham, *see* Whittingham.
Hybberndune, *Hebburn* Bell, a hill near Belford (Hinde), 199.
Hygbald, *see* Lindisfarne, bishops of.
Hyglac, or Iglac, a lector, 284, 291.

I.

Ilbert de Lacy, ii. 294.
Ileclif, *Cliffe* on Tees (Hinde), 53.
Ingeltun, *Ingleton*, near Staindrop (Hinde), 90.
Inguald, bishop of London, ii. 28, 39.
Inguar, a Danish leader, 54; invades East Anglia, and kills St. Eadmund, 55; ii. 83, 104, 107, 111, 114.
Innocent II., pope, 148; ii. 288, 297; sends Alberic as legate to England, *ib.*; 311; excommunicates Cumin, 314; his death, 315.

Investitures, controversy respecting, ii. 235, 238; privilege granted by pope Paschal to the emperor, 244; retracted, 245–247; names of archbishops and bishops attached to the retractation, 246; canon of Rheims concerning, 255; the emperor gives up the investiture by ring and crosier, 266.
Iodene, two places of the name; *see* Geodene; 73, 208, 209.
Iona, Jona; *see* Yonne.
Ipswich, ii. 134.
Ireland, 63, 82; ii. 168, 186.
Irmiric, king of Kent, ii. 3.
Isidore, St., his *Etymologiæ*, 45.
Ispalis, *Seville*, ii. 324.
Ivo Taillebois, 192.

J.

Jacob, a sub-king, ii. 131.
Jarrow, monastery of, 9, 10; Beda brought up at, 29; memorials of him there, 42; his bones abstracted, 88; ii. 15, 17, 56, 189; monastery restored by Aldwin, 201, 260, 261.
Jarum, *Yarm*, Yorkshire, ii. 324.
Jedworth, Roxburghshire, now called Jedburgh. The "altera Gedwearde," or Old Jedworth, stood at the junction of the Jed and the Teviot; the present town is four miles higher up the river, near the abbey. 201; ii. 101, 127, 198, 201, 321, 330.
Jerusalem, ii. 64, 89, 174, 227, 264.
John, a cardinal, ii. 192.
John XII., pope, ii. 129.
John XIX., pope, ii. 156.
John de Amundavilla, 141.
John, bishop of Bath, ii. 195, 219, 235; his death in 1122, 268.
John of Crema, cardinal and papal legate, his credentials, 276, 277; he is to settle the controversy between York and the
John of Crema—*cont.*
Scottish sees, 278; in England, then in Scotland, *ib.*; holds a council at Westminster, *ib.*; its decrees, 279–281; returns to Italy, 281.
John, bishop of Glasgow, ii. 264, 269; recalled to his see, 298; his death, 321.
John, prior of Hexham, ii. xxxvi; his history of 25 years, 284–332.
John Marshal, ii. 310.
John, cardinal Paparone, ii. 326; meets David at Carlisle, 326; distributes palls to the four Irish archbishops, *ib.*; does not visit Stephen, *ib.*; rejoins David, 327.
John, bishop of Rochester, ii. 288.
Jordan de Bussei, nephew of Walter Espec, ii. 289.
Joscelin, bishop of Salisbury, ii. 302.
Judith, daughter of Charles the Bald, 72, 103.
Judith, wife of earl Tosti, 94; ii. 167.
Justin, a Dane, ii. 134.
Jutes, the, ii. 70.
Juthanbyrig, *see* Jedworth.

K.

Kairleir, *see* Leicester.
Karl, Carl, *see* Charlemagne.
Karlmon, or Carloman, ii. 44.
Kelchou, *see* Kelso.
Kelso, abbey of, ii. 281, 321, 327, 330.
Kenelm, St., ii. 58.
Kennet, R., ii. 77, 107.
Kenneth, king of the Picts, ii. 45, 46.
Kenneth, Kynath, king of the Scots, ii. 130.
Kent, kings of, ii. 367.
Kentigern, St., ii. 387, 388.
Kenulf, bishop of Winchester, ii. 139.
Keresburch, *Cherbourg*, Normandy, ii. 217.
Kilvert, son of Liulf, 217.
Kinewold, bishop of Worcester, ii. 124.

Kingston-on-Thames, ii. 124, 126, 127, 133.
Kinsi, *see* York, archbishops of.
Kirkham, priory of, ii. 311.
Kirtlington, near Oxford, ii. 132.
Kyneburga, wife of king Oswald, 349.
Kynegils, king of Wessex, 349.

L.

Lamberht, Jainbert, *see* Canterbury, archbishops of.
Lamhithe, *Lambeth*, ii. 162.
Lancaster, honour of, ii. 323; granted to the earl of Chester, *ib.*
Lanfranc, *see* Canterbury, archbishops of.
Langadun, *Langton* near Staindrop (Hinde), 83.
Langetreo, Langtree in Devon ?, ii. 167.
Laurence, prior of Durham, xl, xli, xlix, 4, 300; ii. 328; retires to St. Alban's, 330; made abbot of Westminster, *ib.*
Leder, *Leader Water*, Berwickshire, 21.
Lee, R., ii. 119.
Legaceastra, *see* Chester.
Legraceastre, Leogarecestra, *see* Leicester.
Leicester, 345; ii. 94, 121, 125.
Leo III., pope, ii. 62; ill-usage of by the Romans and recovery, *ib.*; honoured by Charlemagne, 63.
Leo IV., pope, ii. 71, 101.
Leo IX., pope, ii. 164, 165.
Leobwin, chaplain to bishop Walcher, ii. 209; killed, 210.
Leodiensis, *of Liege*, 9.
Leofgar, bishop of Hereford, ii. 172.
Leofric, bishop of Crediton, ii. 163.
Leofric, son of Leofwin, earl of Mercia, ii. 155, 161, 166, 167, 170; his death, 173; foundations, *ib.*
Leofruna, abbess, ii. 143.
Leofsy, an ealdorman, ii. 137, 138.
Leofsy, bishop of Worcester, ii. 158.
Leofwin, a monk of Durham, 4, 250.
Leofwin, secretary of Durham, 123.
Leofwin, son of earl Godwin, ii. 168; killed, 181.
Leominster, ii. 173.
Leominster, monastery of, ii. 164.
Leopold, husband of Henry V.'s sister, ii. 275.
Lerins, monastery of, ii. 16.
Lestingaheu, Lestingaeu, *Lastingham*, Yorkshire, 24, 223.
Leuns, forest of Lions, near Rouen, ii. 286.
Leuthfriht, bishop of Mayo, ii. 45.
Licetfeld, Licetfeldan, *Lichfield*, 24.
Lichfield, bishops of: St. Chad, Aldwine, Hwicca, Hemeli, Cuthfrid, Brithmar, Wulsi, Robert Peche.
Lideforda, *Lidford*, Devon, ii. 136.
Lifing, *see* Canterbury, archbishops of.
Ligea, *see* Lee.
Ligulfus, Liulf, a rich Northumbrian, friend of bishop Walcher, ii. 208; quarrels with Leobwin the chaplain, 209; who induces Gilbert, a Norman, to murder Liulf and his family, *ib.*
Lina, the river *Line*, 201.
Lincoln, ii. 125, 202, 306, 307; battle at, 308; 324.
Lincoln, or Dorchester, bishops of: Ulf, Wulsi, Remigius (who transferred the see from Dorchester to Lincoln), Robert Bloet, Alexander, Robert de Chesney.
Lindicolinum, *see* Lincoln.
Lindis, the Low, near Holy Isle, 51; ii. 54.
Lindisfarne, Halieland, Healande, Holy Isle, *passim.*
Lindisfarne, possessions of the see; at and near York, 31, 199; Carlisle, 32; grants of Ceolwulf, 47, 201–2; Norham, Gainford, &c., given by Ecgred, 53, 201; depredations of Osbert and Ella, 55, 201–2; grants of Guthred, 69, 70, 203, 207; of Cutheard, 72, 208; of Athelstan, 75, 211; of Styr and Snaculf, 83, 212; losses, *ib.*; grants of Canute, 90, 213; of Copsi, 97; gifts of the Conqueror, 101, 108, 113; of William II., 127; losses, 139; grants of Oswy, 197;

Lindisfarne—*cont.*
boundaries, 199; grants of Ecgfrid, 200; other grants, 208, 210; lands held by vassals, 213.

Lindisfarne, abbey of, 23; destroyed by the Danes in 793, 51; description of the island, 51; ii. 54; the body of St. Cuthbert still preserved there, 52; it is taken up and borne away by bishop Eardulf, 57; Scottish raids, 70, 214, 241; flight there in 1069, 100, 246; monks from, visit Bartholomew, 318, 323.

Lindisfarne, the church of St. Peter besieged, ii. 39; Sicga buried there, 54; ravaged, 55; Osbald flees there, 57; the body removed, 82; ravaged by the men of York, 94; beer allowed to the monks, 102; 110, 175; St. Cuthbert's body brought there, 189; 343, 350, 354, 393.

Lindisfarne, bishops of:
Aidan, St., founder of the see, 7, 19; a monk, and succeeded by monks, 20; his death, 21; 25; ii. 102.
Finan, a Scot, 23; baptizes Peada and Sigbert, *ib.*; his death, 24.
Colman, a Scot, elected in 661, 24; returns to Iona, 25.
Tuda, elected in 664, 25; dies soon after, *ib.*
Interregnum of 14 years:
Eata, elected in 678 bishop of Hexham and Lindisfarne, 30; gives up the latter, 31, 198.
Cuthbert, St., elected in 685, 31; he retires to Farne and dies there, 33–5; is buried at Lindisfarne, 35.
Wilfrid, St., administers the see for a year, 36.
Eadbert, elected in 688, 36; his death, 37, 38; 252.
Eadfrid, elected in 698, 37; Beda dedicates to him his life of St. Cuthbert, 38; his death, *ib.*; 68, 252; his kindness to Eanmund, 270.

Lindisfarne, bishops of—*cont.*
Ethelwold, elected in 721, 39; his stone cross, *ib.*; the book of the Gospels, 68; 252; ii. 29, 32.
Cynewulf, 47; his troubled episcopate, 48; resigns the see in 780, 50; dies in 784, *ib.*; ii. 32, 39, 47, 50.
Higbald, elected in 781, 50; his death, 52; ii. 47, 51, 58, 59, 68.
Egbert, elected in 802, 52; poem addressed to, by Æthelwulf, 265; ii. 68.
Heathured, 52; ii. 92.
Ecgred, builds a church at Norham, 52; dies, 53; 108; translates St. Cuthbert's body to Norham, 201; ii. 68, 102.
Eanbert, elected in 846, 53; ii. 68.
Eardulf, elected in 854, 53; alarmed at the approach of the Danes, 54, he and abbot Eadred quit Lindisfarne taking the body of St. Cuthbert, 57, 234; they wander from place to place, 58, 235; resolve to cross to Ireland, 63; are prevented, 64, 236; lose a copy of the Gospels, *ib.*; recover it, 66; he fixes the see at Chester-le-Street, 69; his death, 72, 238; 203, 208; ii. 82, 92, 101, 110, 121.
Cutheard, elected in 899, 72, 238; 73; his death, 74; 208, 209, 210; ii. 92, 121.
Tilred, elected in 915, 74; dies, 75.
Wigred, elected in 925, 75; dies, 76; ii. 93, 124, 125.
Uhtred, elected in 942, 76; dies, 77; ii. 125, 126.
Sexhelm, driven away by St. Cuthbert, 77.
Aldred, 77; dies, 78; ii. 126, 130.
Elfsig, elected in 968, 78; ii. 126, 130, 134; brings Kenneth, king of Scotland, to Edgar, 382.
Aldhun, elected in 990; his virtues, 78, 83; translates the body of the saint to Ripon, 78; returning he is

Lindisfarne, bishops of—*cont.*
Aldhun—*cont.*
led to stay at Durham, 79; a new translation, 82; 83, 84; his daughter marries earl Uchtred, 215; ii. 134, 136, 155.
for succession of bishops, *see* DURHAM.
Lindissi, Lindesi, *Lindsey, i.e.*, North Lincolnshire, 21, 373.
Lindoria, *see* Lindsey.
Lindsey, Lindisse, bishops of: Cynibert, Aldwig or Alwih (Alowiochus, Flor.), Aldulf (Ealdwulf, Flor.), Ceolwulf: district of, 110, 147, 179, 202.
Lisbon, captured by crusaders in 1148, ii. 322.
Living, bishop of Worcester, ii. 160, 161, 162, 163.
Lodoneium, *see* Lothian.
Loida, Loidis, *see* Lothian.
Lombardy, portents in, ii. 251.
Lombormore, *Lammermoor* hills, Midlothian, 199.
London, burnt, ii. 42.
London, ii. 59, 66, 92, 110, 122, 133, 135, 141; St. Paul's church, 144, 149, 213, 227, 230; 145, 149; hurricane at, 219; accident at Bow church, *ib.*; great fire in 1133, 295; Maud driven out, 310; bell cast there, 357.
London, bishops of: Mellitus, Ingual d, Hathuberht, Alfhun, Elfward, Robert, William, Maurice, Richard, Robert de Sigillo, Richard.
Longobardi, the Lombards, ii. 46.
Lothair, duke of Saxony, elected emperor in 1125, ii. 275; his mild and just rule, 276.
Lothian, meeting here between William II. and Malcolm, 218; ii. 199, 278.
Louis VI., king of France, ii. 232, 240; at the council of Rheims, 255; protects William of Normandy, 282.
Louis VII., king of France, ii. 319; returns from the crusade, 324; divorced from Eleanor, 326.
Lucge, river *Lugg*, ii. 185.
Lucius II., pope, 316, 317; dies, *ib.*
Luel, Lulisc, *see* Carlisle.
Luercestre, *see* Carlisle, 203.
Lugubalia, *see* Carlisle, 32.
Lummalea, *Lumley*, near Durham (Hinde), 213.
Luteringtun, *Lutterington*, near Bishop's Auckland (Hinde), 90.
Luxoviensis, *of Lisieux*, 138.
Lyrtingtun, *Lartington* in Teesdale, near Barnard Castle (Hinde), 83, 213.

M.

Maccus, son of Anlaf, ii. 197.
Maccus, lord of the Isles, ii. 130.
Machethad, Macbeth, ii. 158, 166, 170, 171.
Machui, *see* Mayo.
Magesetenses, the men of Herefordshire, ii. 152.
Magnus, a son of Harold II., ii. 186.
Magnus, king of Norway, ii. 163, 164.
Magnus, son of Olave, king of Norway, ii. 228; sails to the Orkneys, Man, and Anglesey, 229.
Maia, a river in Ponthieu, ii. 183.
Maidulfi urbs, *see* Malmesbury.
Mailros, *Melrose*, 22, 39, 88; a desert, 112; 147, 197; abbots of, Eata, Ethelwold, Richard.
Malachy, St., archbishop of Armagh; in England, ii. 321; dies at Clairvaux, *ib.*
Malcolm, king of Cumberland, ii. 130.
Malcolm I., ii. 126.
Malcolm II., king of Scotland, 215; ii. 156, 158.
Malcolm III., 112, 195; made king by earl Siward, ii. 171; 36, 174, 180; ravages Cleveland, 190; receives the English exiles, 191; his and the Scots' cruelty, 192; does homage to William I., 196; shelters earl Cospatric, 199; is slain, 221.

CROYDON PUBLIC LIBRARIES CENTRAL

Malcolm IV., grandson of David, ii. 327, 331.
Maldon, Melduna, ii. 134.
Maldred, son of Crinan, 216 ; ii. 199.
Malmesbury, extracts from his "Gesta Regum," 95–98.
Malmesbury, monastery of, Erigena at, ii. 117 ; 125, 147, 172.
Malton, Yorkshire, ii. 292.
Malveisin, a castle built near Bamborough, ii. 226.
Man, Isle of, 50 ; ii. 54.
Manchester, Mammecester, ii. 123.
Marawuda, *Marwood*, near Barnard Castle (Hinde), 83, 213.
Marcus, a clerk of Glasgow, ii. 387.
Margaret, St., daughter of Edward the exile, ii. 155, 186, 190 ; marries Malcolm III., 192 ; her children by him, *ib.* ; her death and character, 222 ; 330.
Maria, wife of count Eustace, ii. 192, 299.
Maria, daughter of Malcolm III., married to Eustace of Boulogne, ii. 235.
Marinus, pope, ii. 87, 115, 118.
Marlborough, ii. 193.
Marlesweyn, a Northumbrian, ii. 186, 187, 190.
Maserfeld, battle at, 343.
Mathun, *Mantes*, ii. 213.
Matilda, the Conqueror's wife, 121 ; ii. 186 ; dies, 212 ; her family, 282.
Matilda, daughter of Malcolm III., ii. 192, 232 ; married to Henry I., *ib.* ; her death, 252 ; 299.
Matilda, wife of Stephen, niece of David, ii. 299 ; procures a peace between them, 300 ; her efforts for Stephen's release, 310 ; her death, 327.
Maud, daughter of Henry I., 145 ; betrothed to the emperor Henry V., ii. 241 ; espousals and consecration, 248 ; on Henry's death she returns to her father, 276 ; with whom she comes to England, 281 ; marries Geoffrey of Anjou, 282 ; is repudiated by him and goes to Rouen, 283 ; lands in England in 1139, 302 ; her party in the ascendant, 309 ; her pride, *ib.* ; at Winchester, 310.
Maurice, bishop of London, 135, 136 ; ii. 213, 235 ; his death, 239.
Maurice, abbot of Rievaulx, ii. 317.
Mearleasbeorge, *see* Marlborough.
Mearwold, king of Mercia, ii. 11.
Mechil Wongtune. A "vicus" called "Medil pong" (*i.e.*, Medil-wong, *see* Hen. Hunt. lii.) is mentioned in § 35 of the anonymous life of St. Cuthbert. It seems to have been not far from Hexham ; cf. Beda *Vit. Cuth.*, 33, and Vit. Anon., § 34. *Mäðel* in Anglo-Saxon is "speech," "discussion ;" the meaning of the name therefore is, the town of the field of conference. Perhaps Milfield near Wooler, or one of the various Middletons in Northumberland, retains a trace of the name : ii. 41, 376.
Medeshamstead, *see* Peterborough.
Medway, R., Medewege, ii. 136, 152.
Meilros, Old *Melrose*, 196.
Meldunum, *see* Malmesbury.
Melros, ii. 41.
Melrose, New, ii. 330.
Meodewage, *see* Medway.
Merchdeof, one of Eanmund's monks, 277 ; his story, *ib.*
Mercia, kings of, from Penda to Burhred, ii. 369, 370.
Meretun, *Marden*, Wilts, ii. 109.
Meretun, *Merton*, ii. 301.
Merrington, near Bishop's Auckland, 158, 165 ; ii. 316.
Merscum, *Marsk*, near Redcar, 97.
Merwinna, abbess, ii. 129.
Mevania, *Anglesey*, ii. 224.
Mevaniæ Insulæ, *Man* and *Anglesey*, ii. 228.
Micelenei, *Michelney*, Somerset, abbey of, ii. 235.
Middeltun, *Middleton*, near Bishop's Auckland (Hinde), 90.
Middilhame, *see* Peterborough, 374.
Middleton, *Milton*, in Essex, near Shoebury Ness, ii. 119.
Middleton, Dorset, abbey of, ii. 235.
Mildred, St., daughter of Mearwold, ii. 12 ; succeeds Domneva as abbess of Minster, 13 ; her sanctity, *ib.* ; ii. 315.

Minethrun, *Mindrum*, in Northumberland, near Coldstream (Hinde), 197.
Miracles and translations of St. Cuthbert, chapters on, 229–261 ; ii. 333–362.
Mogontia, *Mayence*, ii. 211.
Moll, a " dux," murdered, ii. 62.
Momerfeld, *Mordiford ?*, Herefordshire,* ii. 253.
Monege, *Anglesey*, ii. 137.
Mont St. Michel, Normandy, ii. 217 ; seized by prince Henry, 218.
Mordun, *Mordon*, near Sedgfield, Durham, (Hinde), 83.
More, abbot, ii. 62.
Morel, Moreal, a vassal of Robert Mowbray, ii. 226.
Morkar, Liulf's son, placed in Jarrow monastery by his cousin, earl Waltheof, ii. 209, 260.
Morkar, *see* Northumbria, earls of.
Morkar, a thane, ii. 147.
Morthpath, *Morpeth*, ii. 299.
Mortun, *Morton* near Gainford (Hinde), 83.
Mucelwudu, *see* Selwood.
Mundingedene, near Norham (Hinde), 214, 241.
Munecaceastre, Munekeceastre, *see* Newcastle.
Munecatun, *Monkton*, near Jarrow, 110.

N.

Nechtanesmere, near Forfar, 32.
Nedertun, *Netherton*, near Morpeth (Hinde), 208.
Neowatun, *Newton Cap*, near Bishop's Auckland (Hinde), 83, 213.
Newbottle, monastery of, ii. 330.
Newcastle, the three monks from Gloucestershire settle there, 109, 159 ; ii. 201 ; the castle built by Robert Curthose, 211 ; 288, 291, 327.
New Forest ; William Rufus killed there, ii. 231 ; inhabitants evicted thence by the Conqueror, *ib.*
Newminster, abbey of, ii. 299.
Nichil (Juchill, Flor.), a sub-king, ii. 131.
Nicholas II., pope, ii. 174.
Nicholas, prior of Brinkburn, ii. 329.
Nicholas, St., of Myra, ii. 213.
Nicholas, abbot of Whitby, ii. 202.
Niel, ii. xxx, 93, 123.
Nigel, bishop of Ely, ii. 285, 288, 301.
Niwanbirig, ii. 40.
Norageni, Norwegians, 224.
Norham ; Ceolwulf's remains there, 47, 52 ; ii. 101, 102 ; castle built there, 260 ; taken by king David, 291 ; anciently called Ubbanford, i. 361.
Northallerton, ii. 293, 316.
Northam, *see* Norham.
Northampton, ii. 178.
Northanhymbri, people of Northumberland, 98, *note.*
Northman, son of Leofwin, ii. 155, 190.
Northmannabi, *Normanby*, near Middlesborough (Hinde), 212.
Northumbria, desolation of, under the Conqueror, ii. 188 ; and through Malcolm's raids, 191, 192.
Northumbria, kings of :
- Ida, 40, 49, 339 ; names of his twelve sons, 40, 339 ; ii. 14, 374, 389.
- Glappa or Clappa, 339 ; ii. 14, 374.
- Elle in Deira, 339 ; ii. 390.
- Adda, 339 ; ii. 14, 374, 390.
- Ethelric, 339 ; ii. 14, 374, 390.
- Theoderic, 339 ; ii. 14, 374, 390.
- Frithuwold or Frithewulf, 339 ; ii. 14, 374.

---

* It is singular that in the Post Office Directory for Herefordshire, under "Mordiford," there is an account of a tremendous storm which broke there in 1811 with results rather similar to those of the storm at Momerfeld in 1118.

Northumbria, kings of—*cont.*
Hussa or Huss,* 339; ii. 14, 374.
Ethelfryth, 339; ii. 14, 374, 362–3, 390.
Eadwine, 341; ii. 14, 375, 390.
Eanfrid, ii. 375, 390.
Oswald, St., 7, 17–21; his life by Reginald, 338–385; ancestry, 339; his mother Acca, 340; his marriage, 342; his death, 343; stories about him in an old English book, 349; his head, 351; account of Oswald's Tree (Oswestry), 356; his son, 358; chronology of his reign, 365; translation of part of his relics, ii. 102, 375, 390.
Oswy, 345–9, 354, 359; ii. 23, 369, 375, 390.
Ecgfrid, 31; killed by the Picts, 32; 197, 199, 200, 267; ii. 15, 16, 390.
Aldfrid, succeeded in 687, 37, 267; ii. 15, 375, 390.
Osred, son of Aldfrid, his violent and despotic rule, 268; ii. 390.
Coenred, 40.
Osric, son of Aldfrid, 39; died in, 729, *ib.*
Ceolwulf, his descent, 40, 360; resigns the kingdom and goes to Lindisfarne, 47, 52, 361; ii. 15, 29, 30, 32, 42; his gifts to St. Cuthbert, i. 201; obtains permission for the monks to drink beer, 361; ii. 375, 390.
Eadbert, succeeds in 737, 47, 48; his greatness, *ib.*; resigns his crown, 49; ii. 32, 39; his Scottish campaign, ii. 40, 41; his death, 44; ii. 376.
Osulf, son of Eadbert, succeeds in 758, 49; murdered, *ib.*; at Mechil Wongtune, ii. 41; ii. 376.
Ethelwold Mol, succeeds in 760, 49; ii. 41, 42, 43, 376.

Northumbria, kings of—*cont.*
Alchred, descended from Edric son of Ida, 49; ii. 43, 44, 63, 376.
Ethelred I., son of Ethelwold Mol, succeeds in 775, 50; banished, *ib.*; ii. 45, 46, 52, 53, 54, 57, 62, 376.
Ælfwold, son of Osulf, succeeds in 778, 50; murdered by Sicga, *ib.*; ii. 46, 47, 377; his sons murdered, ii. 53.
Osred II., son of Alchred, succeeds in 789, 50; exiled, *ib.*; ii. 52, 54, 376, 391.
Ethelred I., restored, 50; murdered, 52; ii. 376, 391.
Osbald, ii. 57, 62, 376, 391.
Eardulf, 52; exiled, *ib.*; ii. 57, 59, 62, 63, 65, 376, 391.
Ælfwold, reigns for two years, 52; ii. 377, 391.
Eanred, succeeds in 807, 52; ii. 377, 391.
Ethelred II., son of Eanred, 53; murdered, *ib.*; ii. 377, 391.
Osbert, succeeds in 849, 53; expelled, 54; slain, 55; had wronged St. Cuthbert, *ib.*, 201; ii. 75, 101, 105, 377, 391.
Ælla, succeeds in 862; slain in 867, 55, 202; ii. 75, 105, 377, 391.
Egbert I., a puppet king, 55, 225; ii. 106, 110, 377, 391.
Ricsig, 56, 225; ii. 110, 111, 377, 391.
Egbert II., ii. 111, 114, 377, 391.
Guthred, son of Hardacnut, 68, 69; ii. 377; his grants to St. Cuthbert, 70, 203, 215; ii. 115; dies, 71; 207, 214; ii. 86, 92, 114, 115, 119, 391.
Eiric, Eric, ii. 197, 378.
Northumbria, earls of:
Osulf I., ii. 197, 382.
Oslac, ii. 197, 382.

* The order of succession of the seven kings following Ida is differently stated by the Cuthbertine and the author of the tract *De Primo Sax. Adv.* with whom Reginald in his *Vita Oswaldi* agrees.

Northumbria, earls of—*cont.*
Eadulf Yvelcild, ii. 382.
Waltheof I., 215 ; ii. 197, 383.
Uchtred, 81, 215–8 ; ii. 144, 148, 197, 383.
Eiric, ii. 148, 154.
Eadulf Cudel, brother of Uchtred, 218; cedes Lothian to the Scots, *ib.*; ii. 197, 383.
Aldred, son of Uchtred, 219 ; his five daughters, *ib.*; his murder, 218 ; ii. 198, 209, 383.
Eadulf, brother of Aldred, ii. 197, 198 ; his murder, 91 ; ii. 198, 383.
Siward, kills Eadulf and takes the earldom, 91 ; 219, 220; ii. 161, 163, 166, 171, 198.
Tosti, son of Earl Godwin, 94, 243 ; ii. 167, 171, 174, 177; expelled from York, 178; turns pirate, 179; joins Harold Harfager and seizes York, 180; killed, *ib.* ; 221.
Morkar, ii. 179, 180, 181, 185 ; joins Hereward, 195 ; captured, *ib.*, 198 ; released, 214; again imprisoned, *ib.*, 383.
Osulf II., ii. 198, 199, 383.
Robert Cumin, 98 ; killed, 99, 245 ; ii. 187.
Copsi, 97 ; ii. 198 ; murdered, *ib.*, 384.
Cospatric, son of Maldred, i. 102, 103, 104, 216 ; ii. 186, 187, 191, 195, 196, 199, 298, 383, 384.
Waltheof II., kills Carl's sons, 219, 220 ; ii. 199, 384 ; joins the conspiracy of the Norman earls, ii. 205; reveals it to William, 206 ; executed, 207 ; Lanfranc's testimony to, *ib.* ; 384.
Walcher, a native of Lorraine, bishop of Durham ; the earldom committed to him, 114 ; ii. 207 ; murdered in revenge for the death of Liulf, 208–210 ; 199, 200, 384.
Albri, appointed in 1080, grants Tynemouth to the monks of Durham, 124 ; ii. 199, 261, 384.

Northumbria, earls of—*cont.*
Robert Mowbray, gives Tynemouth to St. Alban's, 124 ; his fall, 125 ; ii. 199, 345, 384.
Northumbria, earls of, from Osulf to Robert Mowbray, ii. 382.
Northumbria, kings of, from Ida to Eric, ii. 374–8.
Northwic, *Norwich*, ii. 139, 206.
Norvegia, *Norway*, 298.
Norwich, bishops of :
Herbert, Everard.
Nottingham, ii. 75, 106, 125, 186.
Novum castellum, *see* Newcastle.
Nussa, near Cologne, ii. 248.
Nyweburne, *Newburn*, ii. 198.

O.

Ockley, Surrey, battle at, ii. 70, 100.
Octa, king of Kent, ii. 3, 367.
Odard, Odoard, sheriff of Northumberland, ii. 261.
Odo, bishop of Bayeux, at Durham, 118 ; 181, 191 ; ii. 185, 206 ; sent with troops into Northumbria, 211 ; imprisoned, *ib.* ; released, 213 ; conspires against William II., 214 ; seizes Rochester, 215 ; retires to Pevensey, 216 ; starved into surrender, *ib.* ; Robert commits to him the government of Normandy, *ib.*
Odo, *see* Canterbury, archbishops of.
Odo, count, 173, 176, 187.
Odo, count of Champagne, ii. 226.
Oelf, son of Alfwold, ii. 53.
Oelfwine, ii. 53.
Offa, son of Aldfrid, ii. 39.
Offa, king of Mercia, ii. 41, 44, 58, 66 ; his dyke, i. 353.
Offa, a Northumbrian of royal descent, takes sanctuary at Lindisfarne, 48.
Offedene, Hoveden ?, now *Howden*, Yorkshire, 173.
Oiric, Oisic, king of Kent, ii. 3, 367.
Oise, son of Hengest, ii. 3.
Olaf, Harold Harfager's son, ii. 181.

Olaf, or Olave, St., *see* Anlaf.
Olanege, isle of *Olney*, near Gloucester, ii. 153.
Old Saxons, ii. 87, 117.
Olilaf, ii. xxxiii, 94.
Onalafbald, 209, 238; ii. xxix.
Onlaf, *see* Anlaf.
Onlafbald, a Dane, 73.
Ordgar, ealdorman of Devon, ii. 129, 130.
Ordmer, a "dux," ii. 129.
Ordulf, bishop of Exeter, ii. 136.
Orm, son of Gamelo, 220.
Osbald, *see* Northumbria, kings of.
Osbald, a Northumbrian, ii. 47.
Osbern, a Danish earl, ii. 80, 109, 187, 188, 194.
Osbern, a Norman, ii. 170.
Osbert, Cumin's nephew, ii. 316.
Osbert, Osbryht, *see* Northumbria, kings of.
Osbrith, ii. 92.
Osburga, Alfred's mother, daughter of Oslac, ii. 69, 99; encourages Alfred to study, 74.
Osburn, bishop of Exeter, ii. 235.
Oscytel, a Danish king, ii. 82, 111.
Osgearn, Alcred's queen, ii. 44.
Osgod Clapa, a noble, ii. 162, 163, 165.
Oskytel, *see* York, archbishops of, ii. 127.
Oslac, *see* Northumbria, earls of.
Oslac, father of Osburga, ii. 70, 99.
Osmund, St., bishop of Salisbury, 193; ii. 219; his death, 230.
Osred, *see* Northumbria, kings of.
Osred, a West Saxon, ii. 51.
Osric, ealdorman of Hampshire, ii. 72, 103.
Ostrilda, queen of the Mercians, 349.
Osulf, story of, 95.
Osulf, earl of Northumbria, ii. 94.
Osulf, *see* Northumbria, kings of.
Oswald, St., 7; the true founder of Durham, 18; establishes Aidan at Lindisfarne, 19; his death, 20; removal of his relics to Gloucester, 370; the rest of his relics, 371–381; description of his person, 378; details in an old English book at York, 379; chronology of the period, 382–5.
Oswald, St., bishop of Worcester, ii. 129, 130; *see* York, archbishops of.
Oswiesdune, Oswigesdune?, 69, 203.
Oswin, St., ii. 177, 261.
Oswine, ii. 41.
Oswl Cracabam, ii. xxvi, 93.
Oswulf, ii. 47.
Oswy, ii. 142.
Oteleia, *Otley*, 225.
Oter, an earl, ii. 93.
Otford, Kent, ii. 152.
Otho I., emperor, ii. 121.
Othoel, tutor of prince William, ii. 229.
Ouania, ii. 40.
Oundle, Northants, ii. 127.
Ouse, Great, river, ii. 122.
Ovenden, near Halifax, ii. 320.
Owe, *Eu*, Normandy, ceded to William II., ii. 217; 223.
Owel, *see* Howel.
Owen, king of Cumberland, 76.
Owen (Uwen, Sax. Chron.), king of Monmouth, ii. 124.
Owen, a Welsh king, ii. 250.
Oxnaford, Oxenaforda, *Oxford*, ii. 92, 122, 141; taken by Canute, 144; 147; congress at, 156; 178; the empress besieged there, 317.

P.

Paganus, Payen, a knight, ii. 294.
Paganus, Fitz John, ii. 287.
Paggaham, *Pagham*, near Chichester, ii. 240.
Pannonia, *Hungary*, ii. 174.
Paris, ii. 88, 118.
Paschal II., pope, ii. 204, 230, 238; conventions between him and the emperor, 242; under coercion, he gives way on the question of investitures, 242–4; withdraws his concessions, 245; his death, 251.

Paul, abbot of St. Alban's, 124, 125; dies at Settrington, ii. 221, 261, 346; his visit to Tynemouth, 261.
Paul, earl of the Orkneys, ii. 181.
Pavia, *see* Ticina.
Peada, king of the Midland Angles, 23.
Pechtwine, bishop of Whithern, ii. 43, 46.
Pecthelm, bishop of Whithern, ii. 29.
Penda, king of Mercia, 345, 346.
Penho, *Pinhoe*, Devon, ii. 137.
Pente, R., the *Freshwell*, 24.
Penwithsteort, *The Land's End*, ii. 136, 168.
Peonnum, *Pen*, Somerset, ii. 150.
Persebrige, *Pierse Bridge*, near Darlington (Hinde), 83.
Pershore, monastery of, ii. 172, 212.
........., abbots of :
Eadmund.
Turstin.
Wido.
Peter, a cardinal, ii. 193.
Peter the Hermit, ii. 227.
Peter Leonis, antipope, ii. 297.
Peterborough, 86, 374; ii. 134, 145, 166, 172, 175; abbot Godric deposed, 235; abbot Arnulf elected to the see of Rochester, 248.
Petroces stow, *Padstow*, ii. 133.
Pevenesea, *Pevensey*, ii. 165, 181; the castle occupied by bishop Odo, 216.
Pharamus, nephew of queen Matilda, ii. 310.
Pharne, *see* Farne, 197.
Philip I., king of France, ii. 174, 208; aids Robert of Normandy, *ib.*, 217, 223; his death, 240.
Pictel, a "dux," ii. 44.
Picti, Picts, the, 267; ii. 38, 82.
Pipin, king of the Franks, ii. 44.
Plegmund, *see* Canterbury, archbishops of.
Podiensis, ii. 227; *of Puy*, Languedoc.
Polochinus, abbot of Glastonbury, ii. 269.
Pontefract, the honour of, ii. 294; Cluniac house at, 305.
Pontius, abbot of Cluny, ii. 264; refuses to resume his charge, 265.
Pontivum, *Ponthieu*, ii. 183.
Portascith, *Portskewith*, on the Severn, ii. 178.
Portland, ii. 133.
Portsmouth (Morthesmuth), ii. 233.
Portus Ecgfridi, *Jarrow Slake*, 51.
Prestun, *Preston*, near North Shields, 110.
Pucklechurch, Gloucestershire, ii. 126.
Puntaldemer, Normandy, ii. 273.
Putavensis, *of Poitou*, 176.

Q.

Queorningtun, *Quarrington*, near Durham (Hinde), 213.

R.

Rabi, Raby, *Raby*, near Staindrop (Hinde), 90, 213.
Raveneswurthe, *Ravensworth*, near Chester le Street, 114.
Ralph, bishop of Chichester, ii. 235, 240; dies, 275.
Ralph, abbot of Séez, bishop of Rochester, ii. 236, 240; his conduct at the translation of, 1104, i. 256–9; *see* Canterbury, archbishops of.
Ralph Nowel, bishop of the Orkneys, ii. 293, 315.
Ralph Paganel, sheriff of York, 172, 173, 190.
Ramsey, Hunts, Ramesege, ii. 134, 163, 166; abbot Aldwin deposed, 235; seized by Mandeville, 315.
Ranulf, earl of Chester, ii. 267; quits Stephen's court, 287; has designs against prince Henry, 306; occupies Lincoln, *ib.* conspires against Stephen, 307; his conduct to earl Alan, 308; 310, 315; at Carlisle, 323; does homage to David, *ib.*; loses Lincoln, 324.

Ranulf, archdeacon of Durham, 144, 145, *seq.*; ii. 312, 313, 328.
Ranulf, *see* Durham, bishops of.
Ranulf de Merlai, founder of Newminster, ii. 300.
Ranulf the tax gatherer, 107.
Ravenswart, a Dane, ii. 178.
Raymond, count of St. Gilles, ii. 227.
Readeclive, Redcar in Cleveland ?, 97.
Reading, ii. 77, 78, 107.
Reading abbey, ii. 286.
Reamnesbyrig, Ramsbury, Wilts, ii. 172.
Redwald, son of Uffa, king of East Anglia, 363.
Reginald, a monk of Durham, biographer of St. Oswald king, xli. 4, 326.
Reginald, a king of the Northmen, 72, 209, 210, 238; ii. xxvi–xxx, 93, 123.
Reginald II., ii. 126, 378.
Reinelm, bishop of Hereford, ii. 235; resigns his bishopric, *ib.*; consecrated by Anselm, 239; dies, 249.
Reinfrid, a monk of Evesham, 109; ii. 201; founds a monastery at Whitby, 111; dies there, *ib.*
Reinguald, son of Franco, 80.
Reingwald, Inguald, Regenwaldus, Reginwaldus, Regnaldus, *see* Reginald.
Reiningtun, *Rennington*, near Alnwick, 80.
Relics at Durham, 168.
Remigius, bishop of Dorchester, afterwards of Lincoln, ii. 219; said to have bribed William Rufus, 220; dies just before the dedication of his cathedral, *ib.*
Reofhoppas, *Ryhope*, near Wearmouth (Hinde), 211.
Repton, 56; ii. 82, 110.
Res, Rhys, Griffin's brother, ii. 170.
Rheims, synod at, ii. 165; Calixtus II. holds a council there, ii. 254; canons, 255; Henry V. excommunicated, 256.
Rheoppandune, Reopedun, *see* Repton.
Ribble, R., ii. 267.
Ricardus de Cultura, 193.
Richale, *Riccal*, near Selby, ii. 180.
Richard, duke of Burgundy, ii. 120.
Richard, earl of Chester, ii. 259.
Richard, a son of the Conqueror, ii. 231.
Richard de Courcy, ii. 294, 308.
Richard, Cumin's nephew, ii. 316.
Richard, abbot of Ely, ii. 235, 236; dies, 239.
Richard II., abbot of Fountains, ii. 311, 313; dies, 317.
Richard, natural son of Henry I., ii. 259.
Richard, bishop of Hereford, ii. 259.
Richard, prior of Hexham, ii. 311.
Richard, bishop of London, ii. 240, 324.
Richard de Lovetot, ii. 317.
Richard, abbot of Melrose, 147.
Richard I., duke of Normandy, ii. 125, 136, 373.
Richard II., duke of Normandy, ii. 136, 145, 156.
Richard III., duke of Normandy, ii. 156.
Richard, son of Robert of Normandy, ii 231.
Richard, abbot of St. Albans, 258; ii. 359, 360.
Richard, abbot of St. Mary's York, ii. 201.
Richard, prior of St. Mary's York, founder and first abbot of Fountains, ii. 285, 298; his death, 301.
Richard, abbot of Whitby, ii. 202.
Richard FitzRoger, ii. 287.
Richard Fitz-Scrob, ii. 170, 185.
Richmundia, *Richmond*, Yorkshire, 152; ii. 320.
Ricsig, *see* Northumbria, kings of.
Ricthryth, queen and abbess, ii. 51.
Rievalensis, *of Rievaulx*, 372.
Rievallis, *Rievaulx*, abbey of, Yorkshire, ii. 285; abbots: William, Maurice, Ailred.
Rigguli, descendant of one of the seven bearers, 79; his great age, *ib.*
Ringmere, near Ipswich, ii. 141.
Ripon, 38, 78; ii. 306, 315, 322.
Ripon, monastery of, ii. 50, 51, 52, 126.
Risewude, 219; ii. 198.
Rithwalan (Rigwatla, Sax. Chron.), Griffin's son, ii. 177, 185.
Robert de Amundavilla, 157; ii. 316.
Robert de Belesme, ii. 234; declared a public enemy, *ib.*; exiled, *ib.*, 237; at Tenchebrai, 238; imprisoned, 247.

Robert de Brus, 144; ii. 261, 293, 294; his death in 1142, 312.
Robert de Chesney, bishop of Lincoln, ii. 324.
Robert, chaplain of the Conqueror, bishop of Chester (*i.e.*, Lichfield and Coventry), ii. 213, 235; dies, 251.
Robert de Comitisvilla, 191, 192.
Robert Curthose, the Conqueror's eldest son; causes trouble in Normandy, ii. 208; battle of Gerberoi, *ib.*; he founds Newcastle, 211; 214, 216, 217, 218, 219, 223; goes on the crusade, 227; returns, 232; 233, 236, 237; defeated and made prisoner at Tenchebrai, 238; his death, 285.
Robert, archdeacon of Durham, 145.
Robert de Ferrers, ii. 294, 295; dies, 301.
Robert, count of Flanders, ii. 212, 227.
Robert of Ghent, dean of York, ii. 320.
Robert of Gloucester, natural son of Henry I. and Eda, ii. 267, 302; opposes Stephen, 307; at battle of Lincoln, 308; 310; taken prisoner, and exchanged for Stephen, 311; his death, 321.
Robert, bishop of Hereford, ii. 208; St. Wolstan appears to him twice, 225; his death, *ib.*
Robert II., bishop of Hereford, ii. 284, 288, 298; his death, 321.
Robert de l'Hôpital, ii. 311, 313.
Robert, earl of Leicester, ii. 300; joins Henry, 325.
Robert, bishop of London, ii. 166, *see* Canterbury, archbishops of.
Robert, count de Meulant, ii. 252.
Robert, count of Moretaigne, ii. 214.
Robert de Mowbray; conspires against William, ii. 215; grants Tynemouth to St. Alban's, ii. 221; engages in a second conspiracy, 225; besieged in Bamborough, 226; flees to St. Oswin's monastery at Tynemouth, *ib.*, 346; taken and imprisoned, *ib.*, 261, 384.
Robert, abbot of Newminster, ii. 299.
Robert, a Norman, ii. 170.
Robert, duke of Normandy, 128, 138; ii. 136, 156, 158.
Robert I., duke of Normandy, ii. 121.
Robert, bishop of St. Andrew's, ii. 275.
Robert, abbot of St. Edmund's, ii. 235; dies, 239.
Robert, chancellor in Sicily, ii. 318.
Robert de Sigillo, bishop of London, ii. 309; his strange death, 324.
Robert of Stuteville, ii. 238, 294.
Robert de Wituila (*Whittle-le-Woods*, near Chorley?), ii. 261.
Robert, of the York hospital, 378.
Robert Bisset, prior of Hexham, ii. 284, 290, 311.
Robert Bloet, bishop of Lincoln, ii. 220; besieges Tickhill castle, 234; 235; his death at court, 268.
Robert Cumin, *see* Northumbria, earls of.
Robert Malduit, ii. 259.
Robert Peche, bishop of Coventry, ii. 259.
Robert Pulleyn, his learning and virtue, ii. 319.
Robert Taca, a follower of Robert Mowbray, ii. 261.
Robertus de Insula, 193.
Rochesburh, Rokesburch, *Roxburgh*, 146; ii. 278, 288, 290.
Rochester, Rofecestrer, Rovecestra, ii. 86, 117, 133, 136; occupied by bishop Odo, 215; taken by William II., 216.
Rochester, bishops of: Justus, Aldwulf, Dun, Godwin, Gundulf, Ralph, Arnulf, John.
Rodolf, Ralph, earl of Norfolk, ii. 205; driven out of England, 206; 208.
Roger, duke of Apulia, ii. 229.
Roger de Conyers, of Bishopton, 146–160, 163, 166; ii. 314.
Roger de Conyers the younger, ii. 328.
Roger, prior of Durham, 146; ii. 312, 313.
Roger the larderer, bishop of Hereford, ii. 234; dies, 235.
Roger, earl of Hereford, ii. 205; his treason frustrated by St. Wulstan, 206; imprisoned, *ib.*; released, 214; again conspires, 215.
Roger, bishop of Lichfield and Coventry, ii. 283.

Roger de Mowbray, 192; ii. 289, 294, 308; his valour, 319.
Roger of Poitou, 176, 177, 178, 179, 181, 187.
Roger, chancellor to Henry I., bishop of Salisbury, ii. 235; consecrated by Anselm, 239; 240; his quarrel with Stephen, 301; dies, 302.
Roger, earl of Shrewsbury, 181; conspires against William II., ii. 214, 215; dies, 221.
Roger, king of Sicily, ii. 315, 318.
Roger Bigot, 181; conspires against William II., ii. 215; seizes Norwich, *ib.*; dies, 239.
Rollo (Rolf the Ganger), first duke of Normandy, ii. 111; repulsed from Chartres, xxxiv, 120; dies, 121.
Rome, 82; council at, in 1099, ii. 229.
Romsey, monastery of, ii. 129, 130, 213.
Roni, ealdorman of Hereford, ii. 161.
Ros, a district in South Wales, ii. 245.
Rothomagus, *Rouen*, ii. 145, 223.
Rudelant, *Rhyddlan* castle, ii. 177.
Rudolf, count, son of Goda, ii. 167, 171.
Rumesige, *see* Romsey.

S.

Sabrina, *see* Severn.
Sagiensis, *of Séez*, 257.
Sagium, *Séez*, 258.
St. Alban's, abbey of, 124, 258; ii. 222, 261, 359.
........., abbots of: Paul, Richard.
St. Andrew's, primatial see of Scotland, ii. 204; repudiates the jurisdiction of York, *ib.*; 275; Turgot, bishop of, *ib.*, 241; Robert, bishop of, 275.
St. David's, South Wales, ii. 392; bishops of: Wilfrid, Bernard, Tremerin.
St. John, copy of the gospel of, written by St. Cuthbert, ii. 361; preserved at Durham, *ib.*
St. John of Beverley, 223; his banner, ii. 293; 323.
St. Michael's oratory, near Hexham, ii. 290.
St. Valery, Normandy, ii. 217.
St. Wilfrid of Ripon, his banner, ii. 293.
Salisbury, 179; ii. 213.
Salisbury, bishops of (*see* Ramsbury and Sherborne):
 St. Osmund.
 Roger.
 Joscelin.
Samson, bishop of Worcester, ii. 227, 230, 235; his death, 247.
Sanctus Ægidius, St. Giles' church near Durham, 152.
Sanctus Audomarus, *St. Omer*, ii. 179.
Sandwich, 177; ii. 70, 100.
Sanguichium, *see* Sandwich.
Savigny, order of, ii. 247.
Saxon school at Rome, ii. 87, 110.
Saxones, ii. 44, 46.
Scaldingi, the Danes, 200, 202.
Sceafstesbyrig, Sceftesburg, *see* Shaftesbury.
Sceargete, Shergate, identified by Dr. Ingram (Sax. Chron., p. 129) with Sarratt, Herts. ii. 122; Shearsby, Leicestershire?
Scearstan, *Sherston*, Wilts., ii. 150.
Sceottun, *Shotton*, near Iodene or Castle Eden, 208.
Scerbedle, should be Merbedle (Hinde), *i.e.*, *Morbattle* in Roxburghshire, 197.
Scestonia, Sceftonia, *see* Shaftesbury.
Scheldt, R., Scald, ii. 86.
Scipetun, *Skipton* in Craven, 225.
Scolland, abbot of St. Augustin's, Canterbury, ii. 213.
Scone, Perthshire, ii. 275.
Scotadun, *Shotton*, near Wooler (Hinde), 197.
Scotia, invaded by Athelstan, ii. 93.
Scots, the, besiege Durham, 90; ravage the lands of St. Cuthbert, 214, 240; are swallowed up, *ib.*; besiege Durham under Malcolm II., 215; defeated, 216; Lothian ceded to them, 218.
Scottun, *Shotton*, near Staindrop (Hinde), 90, 213.

Scottus, *see* Erigena.
Scotwad, the river Forth, 339.
Scropesbyri, *Shrewsbury*, 353.
Scula, a Dane, 73, 209, 238; ii. xxix.
Scurufatun, *Sheraton*, near Hartlepool (Hinde), 208.
Scythlescester, Scytlescester, 50; ii. 52.
Searesbyria, *see* Salisbury.
Sedulius, quotation from, ii. 69, 99.
Seham, *Seaham*, near Sunderland (Hinde), 211.
Selby, abbey of, 258; ii. 186.
Selechirche, *Selkirk*, abbey of, ii. 247, 281.
Seletun, Monk *Hesleton*, near Hartlepool (Hinde), 207.
Seletune, Silton, near Northallerton?, ii. 47.
Selsey, bishop of:
  Ethelgar.
Selwood Forest, Mucelwudu, Magna Silva, Coitmawr, ii. 83, 112.
Seovenburgenses, the people of the Seven Burghs, ii. 147.
Serlo, abbot of Gloucester, ii. 212; his death, 236.
Seteringetun, *Settrington*, near Malton, 219; ii. 200, 221, 261.
Setun, *Seaton*, near Sunderland (Hinde), 211.
Severinus, abbot of St. Mary's, York, ii. 201, 315.
Severn, R., Sabrina, ii. 92, 122.
Shaftesbury, ii. 90, 95, 119, 133.
Sheppey, isle of, Scepige, ii. 71.
Sherborne, bishops of: Aldhelm, Forthere, Heordwald, Ealhstan, Brihtwolf, Brihtwold, Hermann.
Shires, *see* Counties.
Shrewsbury, fortified by Robert de Belesme, ii. 234.
Sibald, abbot, ii. 44.
Sibilla, queen of Scotland, dies, ii. 265.
Sicga, a Northumbrian, 50; ii. 52, 54.
Sidroc the elder, a Danish earl, ii. 80, 109.
Sidroc the younger, ii. 80, 109.
Siferth, a sub-king, ii. 130.
Sigbald, abbot, or Sibald, xxxviii, 281; ii. 44.
Sigberht, king of Wessex, ii. 40.
Sigbert, king of Essex, 23.
Sigeburht, ii. 46.
Sigeferth, a thane, ii. 147.
Sigen, daughter of Styr, 216.
Sigfrid, abbot, ii. 20.
Sigfrid, bishop of Selsea, ii. 30.
Sigred, abbot, ii. 51.
Sigrid, daughter of Kilvert, 217; her three husbands, 220.
Sigwine, abbot, 282; dies, 284.
Sihtric, ii. 93, 123; married to Athelstan's sister, 121; 124, 377.
Simon, bishop of Worcester, ii. 288.
Simony, condemned at Rheims, ii. 255.
Siric, *see* Canterbury, archbishops of.
Siward, *see* Northumbria, earls of.
Siward Barn, ii. 190, 195, 214.
Skipton in Craven, ii. 326; *see* Scipetun.
Skirningheim, Kyrningem, *Skirningham*, near Darlington (Hinde), 215, 220.
Sliceburne, *Sleckburn*, near Morpeth (Hinde), 208.
Sliddeuesse, *Sledwiteh*, near Gainford (Hinde), 83, 213.
Snaculf, a benefactor of St. Cuthbert, 83.
Snawedun, *Snowdon*, ii. 264.
Snothingaham, *see* Nottingham.
Socceburg, Sochasburg, *see* Sockburn.
Sockburn, near Darlington, monastery of, 83; ii. 58.
Solomon, king of Hungary, ii. 155.
Southampton, ii. 133, 135.
Sow, R., Stouue (Sowi, Flor.), ii. 122.
Spain, ii. 324.
Stafford, Stefforda, ii. 122.
Stamford, ii. 125.
Stamford Bridge, battle of, ii. 180.
Standard, battle of the, ii. 293–5; erection of the standard near Northallerton, 293; names of the English leaders, 294; defeat and rout of the Scots, *ib.*; the English do not pursue, *ib.*; cf. p. 296, *note*.
Stane, *Staines*, ii. 141.
Stantun, *Staunton*, near Barnard Castle (Hinde), 83.
Stephen, abbot, 258.

Stephen, pope, ii. 131. There was no pope of that name in or near 973; either Donus II. or Benedict VII. must be meant.
Stephen of Aumale, ii. 225.
Stephen of Blois, count of Chartres, goes on the Crusade, ii. 227.
Stephen, a partisan of Cumin, ii. 317.
Stephen, count of Boulogne, king of England; gives Tulketh to the monks of Savigny, ii. 267; succeeds Henry I., 286; meets king David at Durham, 287; in Normandy, 288; comes to an agreement with Geoffrey of Anjou for two years, *ib.*; advances against David, 290; his quarrel with the three bishops, 301; he makes Maud prisoner and lets her go, 302; his valour at Lincoln, 308; made prisoner, *ib.*; exchanged for Robert of Gloucester, 311; at York, 312, 323; at Beverley, 323; invites cardinal Paparone, 327; reconciled to Henry of Anjou, 331; treaty, *ib.*; its happy results, *ib.*
Stephen de Maynil, 154.
Stephen, abbot of St. Mary's, York, 111; ii. 201.
Stigand, *see* Canterbury, archbishops of.
Stigand, bishop of Chichester, ii. 194, 213.
Stigand, bishop of Winchester, ii. 163.
Stitheard, a bearer of the shrine, 65.
Stouue, *see* Sow.
Stou, *Stow*, monastery of, ii. 173.
Stour, R., ii. 87.
Straddale, South Wales, ii. 172.
Strath Clyde, Britons of, ii. 82, 121, 123, 156.
Stredford, Stretford, 83, 213.
Streneshalch, Streneshald, Streoneshalch, *see* Whitby.
Strenwold, a warrior, ii. 134.
Stretburg?, ii. 42.
Stretcledwali, Stretgledwali, Stretcluttenses, *see* Strath Clyde, Britons of.
Stretlea, *Streatlam*, near Barnard Castle (Hinde), 83, 213.
Styr, the mayor of the palace, ii. 160.
Styr, son of Ulf, 83, 216.
Suggariple, *Sowerhopeshill*, one of the Cheviots (Hinde), 197.
Sumerled, poem on the death of, ii. 386.
Sumerlede, son of Carl, 219.
Sungeoua, 60.
Suthewic, *Southwick*, near Sunderland, 112.
Suthgedluit, Yealand?, 200.
Suthregia, *Surrey*, ii. 141, and *passim*.
Suthwella, *Southwell*, Notts, ii. 166, 311.
Suthweorce, *Southwark*, ii. 167.
Swayn, son of Canute, ii. 158.
Swayn, son of earl Godwin, ii. 164; murders his cousin, 165; 167.
Swebriht, king of Essex, ii. 32.
Sweyn, king of Denmark, ii. 135, 138, 139, 144, 145, 187, 194.
Sweyn II., king of Denmark, ii. 163, 164, 165; his death, 208.
Swartebrand, a Durham monk, 20.
Swithin, St., ii. 104; translation of his relics, ii. 130.
Swithulf, abbot, ii. 44.
Sylceswurthe, *Silksworth*, near Sunderland (Hinde), 211.
Symeon, monk and precentor of Durham, 5, 226; ii. 3, 283.

T.

Taddenesclyf, Tadcaster?, ii. 126.
Tamar, R., ii. 136.
Tamefeld, *Tanfield*, near Hexham, ii. 290.
Tamesis, *see* Thames.
Tameweorde, *Tamworth*, ii. 93, 122.
Tatwine, *see* Canterbury, archbishops of.
Tavistock, monastery of, ii. 136, 235.
Tees, R., Taisa, ii. 102.
Tefegedmuthe, mouth of the *Teviot* river, 201.
Teisa, Tesa, Teysa, the *Tees*, 53, 81, 155.

Tened, *see* Thanet.
Tenercebrai, *Tenchebrai*, Normandy, ii. 238.
Teontanbole, *see* Tettenhall.
Tettenhall, Staffordshire, battle at, ii. 92, 122.
Thames, R., Tamense flumen, Tamesis, 136; ii. 77, 107, 248.
Thanet, isle of, ii. 11, 71; its British name Ruim, *ib.*, 73, 102, 104, 133.
Theobald, counts of Blois, nephew of Henry I., ii. 259; his death, 327.
Theobald, *see* Canterbury, archbishops of.
Theodford, *Thetford*, ii. 76, 107, 142.
Theodore, *see* Canterbury, archbishops of.
Theodore, count of Flanders, succeeds William of Normandy, ii. 283.
Theostcota?, 97.
Theowulf, Teulf, bishop of Worcester, ii. 247, 249; dies, 275.
Thetford, ii. 139.
Thirsk, battle of the Standard fought near, ii. 293.
Thomas I., prior of Durham, 301; dies at Farne, 307; his sanctity, 308.
Thomas I., *see* York, archbishops of.
Thomas II., *see* York, archbishops of.
Thorep, *Thorpe*, near Iodene, (*q.v.*), 208.
Thorhtmund, a "dux," ii. 62.
Thornburnum?, 197.
Thornege, *Thorney*, ii. 167.
Thorntun, Thornaby near Stockton?, 97.
Thunor, a wicked councillor; his advice to Ecgbert, ii. 6; murders the young princes, 7; his end, 11.
Thunorhleaw, *i.e.*, Thunor's mound, in Thanet, ii. 12.
Thuri, earl of Leicester, ii. 161.
Ticcelea, Thiccelea, *Thickley*, near Bishop's Auckland (Hinde), 83, 213.
Ticina, *Pavia*, ii. 46, 68, 91.
Tickhill castle, Notts, ii. 234, 308.
Tilaburg, *Tilbury*, Essex, 24.
Tilbert, bishop of Hexham, ii. 50, 51, 53.
Till, river, 199.
Tillemuthe, Tyllemuth, a place at the junction of the Till with the Tweed, 55, 201.
Tilred, abbot of Heversham, 208.
Tilred, *see* Lindisfarne, bishops of.
Tilthegn, a Northumbrian, ii. 62.
Tinemuthe, *Tynemouth*, 16.
Tiningaham, *see* Tynningham.
Tinus, Tina, Tine, the *Tyne*, 55.
Tiron, order of, ii. 247, 281, 298.
Tomemuthe, *Tynemouth*, 56.
Tomwyrthig, *see* Tamworth.
Tonebryge, *Tonbridge*, ii. 216.
Torksey, in Lincolnshire, Torchasia, ii. 110, 260.
Tornalau, *Thornley*, near Durham, 154.
Tosti, *see* Northumbria, earls of.
Totta, bishop of the Middle Angles, ii. 32, 42.
Towi, a Dane, ii. 162.
Tremerin, bishop of St. David's, ii. 172.
Trent, R., ii. 144, 242, 260.
Tresc, *see* Thirsk.
Treveris, *Treves*, ii. 321.
Tronhd, ii. 160.
Trumwine, bishop of the Picts, 31.
Tuggahala, Tughala, *Tuggal*, between Alnwick and Belford, 100; ii. 189.
Tulketh, Preston, Lancashire, ii. 267.
Tunbert, bishop of Hexham, 31; deposed, *ib.*
Turcople, *see* Geoffrey.
Turebrand, or Thurebrand, Hold, a Dane, 218, 219; ii. 148, 197, 198.
Turgot, prior of Durham, elected, 127, 129; appointed archdeacon of Christianity, *ib.*; assists at the great translation, 249; ii. 198; story of his life, 202–5; succeeds Aldwin as prior of Durham, 204; raised to the see of St. Andrew's, *ib.*, 241; at Melrose with Aldwin, i. 111; leaves Scotland and dies at Durham, ii. 205; 220, 249; his protest against the alienation of Tynemouth, 261; 338, 341, 343, 355, 356, 362.
Turketel, ii. 148.
Turkill the viking, ii. 140, 145, 154; banished, 156.
Turkill, a Danish earl, ii. 187.

Turkill, a monk of Durham, ii. 261.
Turkill, Gunhilda's son, ii. 163.
Turkill Mirenheafed, a Dane, ii. 144.
Turstan, an official, ii. 161.
Turstin, Thurstan, provost of Beverley, ii. 328.
Turstin, abbot of Glastonbury, ii. 211; removed, 212.
Turstin, abbot of Pershore, ii. 212, 213.
Tweed, R., 84, 199, 214, 241; ii. 101.
Tweoda, Tuida, &c., *see* Tweed.
Twilingatun, Twinlingtun, *Willington*, near Durham (Hinde), 207, 208.
Twisle, *Twizle*, near Morpeth (Hinde), 208.
Tychill, *see* Tickhill.
Tyne, R., ii. 37, 180, 289.
Tynemouth, ii. 105.
Tynemouth, monastery of, 124; ii. 54, 177; given to the monks of Jarrow by earl Waltheof, 209; 'granted by Rob. Mowbray to the monks of St. Alban's, 221; Malcolm III. buried here, 222; Mowbray is taken here, 226, 346; reclaimed by the monks of Durham, 260; their case heard at York, *ib.*; and at Durham, 261; they cannot obtain redress, 262, 345.
Tynningham, in East Lothian, 48, 199; ii. 94.

U.

Ubba, chief of the Frisians, 202, 204, 229.
Ubbanford, *see* Norham.
Uchtred, Liulf's son, ii. 209.
Uchtred, *see* Northumbria, earls of.
Uffertun, *Offerton*, between Durham and Sunderland (Hinde), 211.
Uhtred, *see* Lindisfarne, bishops of.
Ulf, son of Dolfin, ii. 178.
Ulf, son of Harold II., ii. 214.
Ulf, bishop of Lincoln (Dorchester), ii. 170.
Ulfketel, earl of East Anglia, ii. 139, 141; killed at Assandun, 152.
Ulpe, *Vulpen*, in Flanders, ii. 165.
Ulrici, cardinal, ii. 241.
Ultan, a Scot, 274: his skill at illuminating, *ib.*; his relics, 275.
Ultresport, *Tréport*, ii. 233.
Unfredus, Humphrey, a monk of Llanthony, prior of Gloucester, ii. 328.
Unust (Angus), king of the Picts, ii. 40; dies, 42.
Urban II., pope, ii. 219, 223; preaches the crusade, 227; holds a council at Bari, 229; another at Rome, *ib.*; dies, 230.
Urban, bishop of Llandaff, ii. 239.
Urso, sheriff of Worcestershire, ii. 206.
Ursus de Habetot, 179.
Usa, *see* Ouse.
Uthred, Ucthred, Waltheof's son, earl of Northumbria, 215; marries Ecgfrida, *ib.*; defeats the Scots, 216; marries Sige and Elfgiva, *ib.*; murdered by Turebrand, 218; ii. 148; submits to Sweyn, ii. 144; leads the English at Carham,* 156.

V.

Vecta, isle of *Wight*, ii. 180.
Virgil, abbot, ii. 121.

* This must be a mistake, for Uthred was murdered in 1016, and the battle of Carham was fought in 1018.

W.

Wacarfeld, *Wakerfield*, near Staindrop (Hinde), 213,
Wada, a Northumbrian, ii. 59.
Wada (Huda, Sax. Chron.), ealdorman of Surrey, ii. 71, 102.
Wætle, father of the Watlings, ii. 144.
Wakering monastery, ii. 10.
Walalege, *see* Whalley.
Walcher, *see* Durham, bishops of.
Walcstod, bishop of Hereford, ii. 28.
Waleran, count de Meulant, ii. 273; captured, 275; released, 283; 300; at the battle of Lincoln, 308.
Walia, *Wales*, 350.
Walingaford, *Wallingford*, ii. 302.
Walkelin, bishop of Winchester, 195; ii. 193, 219; his death, 228.
Wallingford, ii. 140, 145.
Walocense cœnobium, monastery of Wenlock, ii. 173.
Waltelin, bishop of Chartres, ii. 120.
Walter, cardinal, bishop of Albano, ii. 225.
Walter, abbot of Evesham, ii. 236.
Walter of Ghent, ii. 294; dies, 301.
Walter de Haiencorn, 191.
Walter, bishop of Hereford, ii. 174, 194.
Walter de Lacy, ii. 206.
Walter, archdeacon of London, ii. 307, 311, 313.
Walter Espec, ii. 261; founds Rievaulx, 285, and *note*; 292; at the battle of the Standard, 294.
Walter Tirel, ii. 231.
Waltheof, son of earl Cospatric, 216; ii. 199.
Waltheof, son of Eilsi, 217, 220.
Waltheof, prior of Kirkham, ii. 311, 313.
Waltheof, *see* Northumbria, earls of.
Waltheof, the instigator of Walchere's murder, 115.
Waneloc, *Much Wenlock*, 353.
Waquirton, *Whitton*, Roxburghshire (Hinde), 197.
Waredun, *Warden*, near Hexham, ii. 289.
Warewella, *Wherwell*, near Andover, ii. 168, 310.
Warnamuthe, perhaps the mouth of the Waren beck, near Holy Isle; 199.
Warner, a German marquis, ii. 242.
Warwick, Warawic, ii. 122.
Watling Street, Wetlingastrete, ii. 94.
Wazo, archdeacon, ii. 328, 329.
Weardsetle, *Worsall*, near Yarm, in Teesdale (Hinde), 83.
Wearmouth, 9, 29, 41, 42; ii. 190.
Wearmouth, monastery of, restored by bishop Walcher, 113; ii. 15, 17, 190.
Wecedport, *Watchet*, ii. 134, 136.
Welletune, *Welton*, near Hull, 173.
Welsh, the; revolt against William Rufus, ii. 224, 226; aid Robert de Belesme for a time against Henry I., 234; rise in 1121 and in 1136.
Wembury, in Devonshire, ii. 100.
Wendune, Weondune (Brunanburh), 76; ii. 93.
Wenta, *see* Winchester.
Weor, Wirra, Weorra, Werra, the *Wear*, 53, 140, 203, 209, 210.
Werburgh, St., abbess, ii. 50.
Wercewordc, *Warkworth*, Northumberland, 47.
Werdelaw, Wrdelau, *Warden Law*, between Sunderland and Durham, 14, 79.
Werc, *Wark*, Northumberland, ii. 289, 290; besieged, 291; reduced by famine, 292.
Werfrith, bishop of Worcester, ii. 88, 110, 122.
Werham, *Wareham*, ii. 82, 111, 132, 133.
Wertermorum, ii. xxxiii, 93, 124.
Werwulf, a learned Mercian priest, ii. 88.
Wessex and Britain, kings of, from Cerdic to William Rufus, ii. 370–4.
Westminster, council at, ii. 278.
Westminster, synod at, ii. 299.
Westminster, abbey of, ii. 330; abbots of Gervase, Laurence.
Westun, *Westoe*, near South Shields, (Hinde), 211.

Whalley, battle fought there, ii. 59.
Whitby, 296.
Whitby, monastery of, founded by Reinfrid, 111 ; ii. 202 :
  Abbots of :—
    William.
    Nicholas.
    Benedict.
    Richard.
Whithern, 67 ; bishops of : Pechthelm, Frithwald, Pechtwine, Ethelbyrht, Badwulf.
Whittingham, near Alnwick, 47, 202 ; ii. 114.
Wibert, Guibert, patriarch of Jerusalem, ii. 230.
Wibert, bishop of Ravenna, antipope, ii. 211, 219 ; dies, 230.
Wic, ii. 164.
Wido, abbot of Pershore, ii. 235.
Wido, or Guido, abbot of St. Augustine's, Canterbury, ii. 221.
Wigeclif, *Wycliffe* in Teesdale, near Barnard Castle (Hinde), 53.
Wigred, *see* Lindisfarne, bishops of.
Wiheal, Wighill, near Tadcaster ?, 218.
Wilferth, bishop of Worcester, ii. 123, 124.
Wilfrid, bishop of St. David's, ii. 249.
Wilfrid, St., driven from his see, 30 ; administers that of Lindisfarne, 36 ; bishop of all Northumbria, 223.
Wilfrid II., bishop of York, 224.
William the Conqueror, 98, 99 ; lays waste Yorkshire, 100 ; in Durham, 106 ; leaves it suddenly, *ib.* ; pays honour to St. Cuthbert, 108 ; 121, 123 ; his death, 127 ; ii. 158 ; visits England, 168 ; prepares to invade it, 180 ; lands at Pevensey, 181 ; victorious at Senlac, *ib.* ; ravages the country, 182 ; anointed king at Westminster, *ib.* ; invades Scotland, 195 ; wounded at Gerberoi, 208 ; ravages Northumbria to avenge the murder of Walcher, 211 ; imposes a land tax, 212 ; orders the Domesday survey, 213 ; exacts a general oath of fealty, *ib.* ; his death and burial, 214.
William II., 127 ; treats the Durham monks well, 128 ; keeps the see vacant three years, 135 ; his treatment of bishop William, 171, *seq.* ; his strange oath, 186 ; succeeds his father, ii. 214 ; his promises to the English, 215 ; puts down the conspiracy of Odo and the barons, 216 ; endeavours to deprive Robert of Normandy, 217 ; treaty between them, *ib.* ; marches against Malcolm, 218 ; at Durham, *ib.* ; peace with Scotland, *ib.* ; lies sick at Gloucester, 220 ; nominates to the vacant sees, *ib.* ; refuses to see king Malcolm, *ib.* ; his quarrel with Robert, 223 ; expeditions against the Welsh, 226, 228 ; overruns Maine, *ib.* ; shot by Walter Tirel, 231.
William, son of Henry I., ii. 249 ; his marriage, 258 ; does homage to Louis VI., *ib.* ; drowned in the White Ship, 259.
William, son of Robert of Normandy, ii. 267 ; annoys Henry I., 274 ; succeeds Charles as count of Flanders, 282 ; his death, 283.
William, grandson of David, ii. 327, 331.
William, son of Duncan, David's nephew, ii. 289, 291, 326.
William of St. Barbara, dean of York, ii. 311 ; *see* Durham, bishops of.
William of St. Carilef, *see* Durham, bishops of.
William of Champeaux, bishop of Chalons, his death, 259.
William Cumin, chancellor to David of Scotland ; narrative of his sacrilegious attempt against the see of Durham, 143–160 ; another account, 162–6 ; is favoured by king David, ii. 309 ; his tyranny at Durham, 312 ; excommunicated, 314.
William, Cumin's nephew, ii. 316 ; his sudden death, 159 ; ii. 316.
William of Curboil, *see* Canterbury, archbishops of.
William of Eu, the chanter, ii. 313, 320.
William, bishop of Exeter, ii. 239, 240.
William of Fécamps, his chant, ii. 211.

William Giffard, bishop of Winchester, ii. 235; refuses to be consecrated by Gerard of York, *ib.*; goes with Anselm to Rome, 236; consecrated, 239; 240, 245; his death, 283.
William, bishop of London, ii. 170.
William, abbot of Rievaulx, ii. 292, 311, 313; his death, 317.
William, bishop of Thetford, ii. 213.
William, St., the Treasurer, *see* York, archbishops of.
William, abbot of Whitby, ii. 202.
William, dean of York, ii. 299.
William of Albany, ii. 306.
William of Albemarle, earl of York, ii. 293, 295; supports the election of William the Treasurer, 307; at the battle of Lincoln, 308; 312, 313, 315.
William de Aldri, ii. 226.
William, duke of Aquitaine, ii. 319.
William Bigot, ii. 259.
William Clairfait, ii. 308.
William Crispin, taken at Tenchebrai, ii. 238.
William, count of Eu, deserts duke Robert, ii. 223; conspires against Rufus, 225; his sentence, 226.
William Fitz-Osbern, ii. 185, 189.
William Fossard, ii. 294, 308.
William Longuespée, duke of Normandy, ii. 121.
William Malet, a Norman, ii. 188.
William de Merlao, 190.
William, count of Moretaigne, ii. 236, 237; taken at Tenchebrai, 238.
William Painel, ii. 309, 311.
William de Percy, ii. 294.
William Peverel, ii. 224.
William Peveril, ii. 294, 308, 309, 312.
William de Romar, ii. 307.
William, son of Stephen, earl of Warrenne, ii. 299, 300; is killed in the second Crusade, 319, 331.
William Travers, ii. 294.
William of Ypres, ii. 310.
Wilton, battle at, ii. 110.
Wiltone, *Wilton*, near Salisbury, 190.
Wiltuna, *Wilton*, near Hawick, Roxburghshire (Hinde), 201.
Wincanbeorh (Wigganbeorh, Flor.), *see* Wembury.
Wincanheale, Pincahala, Pincanhalth, *see* Finchale.
Wincencomb, Wincelcumbe, *Winchcombe*, Gloucestershire, 15, 108; ii. 218.
Winchester, Wintonia, Wenta, 86, 343; destroyed by fire, ii. 42; 103, 127, 129, 144, 162; siege of, in 1141, 310.
Winchester, bishops of: Daniel, Frithestan, Byrnstan, Elfege, Elfsin, Brihthelm, St. Ethelwold, Elfege, Kenulf, Efsig, Elfwin, Stigand, Walkelin, William Giffard, Henry.
Winchcombe, monastery of, ii. 171.
Windalan, *see* Oundle.
Windelesora, Wyndesora, *Windsor*, 133, 195.
Winsin, dean of Worcester, ii. 130.
Wintringaham, Wyntringham, *Wintering-ham*, Lincolnshire, 149; ii. 313.
Wiramuthe, Wiramutha, *see* Wearmouth.
Wirus, *see* Weor.
Witsand, between Calais and Boulogne, ii. 241.
Wivestu, *see* Westun, 110.
Wolstan, St., bishop of Worcester, ii. 174; account of his life, 175; educated at Peterborough, *ib.*; his claim against archbishop Aldred, 193; settled in his favour, 194; opposes the conspiracy of the Norman earls, 206; defeats the second conspiracy against William II., 215; his death, 224.
Wonwaldremere, *Windermere?*, ii. 53.
Woodstock, ii. 267.
Worcester, St. Oswald of York buried there, ii. 138; Hardecnut sends an expedition against, 161; attacked by the conspirators against William II., 215; burnt down, 247; again, 296.
Worcester, bishops of: Wilfrid, Alchun, Werfrith, Ethelhun, Wilferth, Ceonwald, St. Dunstan, St. Oswald, Leofsy, Living, Aldred, St. Wulstan, Samson, Theowulf, Simon.

Worned, 199.
Wudecestre, Wudacestre, *Woodhorn*, Northumb. (Hinde), 47, 202.
Wudetun, Wudutun, *Witton-le-Wear*, near Bishop Auckland (Hinde), 83, 213.
Wuduforda, Woodford ?, ii. 59.
Wuer, *see* Owen.
Wulferi, *see* York, archbishops of.
Wulfeswelle, ii. 50.
Wulfhæth, abbot of Beverley, ii. 45.
Wulfhere, king of Mercia, 200.
Wulfric, son of Leofwin, ii. 142.
Wulmar, abbot, ii. 163.
Wulmar, a monk of Jarrow, ii. 260.
Wulnoth, a son of earl Godwin, ii. 183, 214.
Wulnoth Child, of Sussex, ii. 140.
Wulsi, abbot, ii. 153.
Wulsi, bishop of Lichfield, ii. 160.
Wulsi, bishop of Lincoln, ii. 185.
Wulsi, a recluse, ii. 176.
Wulsig, abbot, 285.
Wulstan, *see* York, archbishops of.
Wynfrid the priest, 286.
Wyntringham, *see* Wintringaham.
Wyrcesforde, 202, *note*.
Wyrcgeorn, king of the Wends, ii. 157.

Y.

Yonne, R., Iona, Jona, ii. 89, 118.
York, ii. 44, 52, 53, 58; St. Peter's church there, *ib.*, 62; great battle there, 74; seized by Reginald, ii. 93; by Anlaf, *ib.*; Danes at, 105, 106, 107, 114, 126; the cathedral at, 130, 187; seized by Tosti, 180; 195, 201, 261, 267.
York, see of; dissension on the election of Henry Murdac, 322; list of archbishops, 380; claim of jurisdiction over St. Andrew's, ii. 204.
York, archbishops of:
Paulinus, St., 49, 222.
Interregnum of 102 years.
York, archbishops of—*cont.*
Ecgbert, brother of king Eadbert, elected in 735, 49, 224; ii. 31, 43.
Albert, 224; ii. 43, 45, 47.
Eanbald I., 224; ii. 47, 51, 58.
Eanbald II., 52; elected in 796, ii. 58; i. 224; ii. 59–61.
Wulsi, 224.
Wimund, 224.
Wulfhere, 224; flees to Wharfedale, 225; expelled, 56, 225; ii. 71, 92, 101, 110, 119.
Ethelbald, 225; ii. 92, 121.
Lotheward, 225.
Wulstan I., 83, 225; ii. 94, 126–7.
Oschitel, 78, 226; ii. 127, 130.
Edwald, 226.
Oswald, St., 226; ii. 130–1–2–4–8.
Aldulf, 226; ii. 138.
Wulstan II., 226; ii. 138, 156, 126–7.
Ælfric, 226; ii. 156, 160–1–2–6.
Kinsi, 226; ii. 166, 174.
Aldred, 226; ii. 174–9, 181–2; his death, 187.
Thomas I., 175, 183, 195, 226; ii. 193–4–5, 232, 261; opposes Remigius, ii. 219, 223.
Gerard, elected in 1100, ii. 232, 235; promises canonical subjection to Anselm, 239; dies, *ib.*
Thomas II., establishes regular canons at Hexham, ii. 34, 247; consecrates Turgot to St. Andrew's, 204; elected in 1108, 239; his death, 248, 370.
Thurstan, elected in 1114, ii. 248; refuses subjection to Canterbury, 249; goes to Rome, 250; consecrated at Rheims by the pope, 254, 256; labours to reconcile Henry I. and Louis VI., 258, 260; reinstated in his see, 262; claims jurisdiction over Glasgow, 264; 269; visits Rome, 272; claims jurisdiction over St. Andrew's, 275, 278, 281–5; persuades king David to agree to a truce, 288; raises Yorkshire against the Scots, 292; sends his suffragan

York, archbishops of—*cont.*
Thurstan—*cont.*
bishop to the English army, 293; 299, 301; his last illness, 302; sketch of his career, *ib.*; his cause upheld by the pope, 303; his holy life, 304; retires into a Cluniac house, *ib.*; manner of his death, 305; his body found incorrupt, *ib.*; 306.
William, St., the Treasurer, elected in 1141, ii. 307; Stephen confirms the election, *ib.*; it is opposed, 311; cause heard at Rome, *ib.*; further proceedings, 313; the legate decides in his favour, 315; and consecrates him, *ib.*; his dilatoriness, 317; fails to obtain the pall, 318; goes to Rome, *ib.*; at Durham, i. 155; goes to his kinsman Roger, king of Sicily, ii. 318; deposed by the pope, 320; his patience, *ib.*; 325.
Henry Murdac, abbot of Fountains, ii. 317; elected in 1147, 321; not received at York, 322; excommunications, *ib.*; 324, 325; regains Stephen's favour, *ib.*; goes to Rome, *ib.*; at Hexham, 328; a zealous promoter of discipline, *ib.*; his death, 331.
Roger, elected in 1154, 226.
York, St. Mary's abbey, 111; ii. 201, 208; Fountain's abbey founded from it, 285:
Abbots of—
Stephen.
Richard.
Geoffrey.
Severinus.
Clemens.
York, monastery at, burnt, ii. 38; city burnt, 42; taken by Reginald, i. 72; 73.
Ytene, *see* New Forest.
Ythancester, in Essex, a place overflowed by the sea, 24.
Ytingaford, ii. 121.
Yxninga, *Exning*, near Newmarket, ii. 205.

PUBLIC LIBRARIES

LONDON: Printed by EYRE and SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[23159.—750.—9/85.]

CATALOGUE

OF

RECORD PUBLICATIONS

ON SALE

BY

Messrs. Longmans & Co., and Messrs. Trübner & Co., London;
Messrs. James Parker & Co., Oxford and London;
Messrs. Macmillan & Co., Cambridge and London;
Messrs. A. & C. Black, and Messrs. Douglas and Foulis, Edinburgh;
and Messrs. A. Thom & Co., Limited, Dublin.

CONTENTS.

	Page
Calendars of State Papers, &c.	
Chronicles and Memorials of Great Britain and Ireland during the Middle Ages	9
Publications of the Record Commissioners, &c.	26
Works Published in Photozincograph	29
Scotch Record Publications	31
Irish Record Publications	32

ENGLAND.

CALENDARS OF STATE PAPERS, &c.

[IMPERIAL 8vo., cloth. *Price* 15s. each Volume or Part.]

As far back as the year 1800, a Committee of the House of Commons recommended that Indexes and Calendars should be made to the Public Records, and thirty-six years afterwards another Committee of the House of Commons reiterated that recommendation in more forcible words; but it was not until the incorporation of the State Paper Office with the Public Record Office that the Master of the Rolls found himself in a position to take the necessary steps for carrying out the wishes of the House of Commons.

On 7 December 1855, he stated to the Lords of the Treasury that although "the Records, State Papers, and Documents in his charge constitute the most "complete and perfect series of their kind in the civilized world," and although "they are of the greatest value in a historical and constitutional point of view, "yet they are comparatively useless to the public, from the want of proper "Calendars and Indexes." Acting upon the recommendations of the Committees of the House of Commons above referred to, he suggested to the Lords of the Treasury that to effect the object he had in view it would be necessary for him to employ a few Persons fully qualified to perform the work which he contemplated.

Their Lordships assented to the necessity of having Calendars prepared and printed, and empowered the Master of the Rolls to take such steps as might be necessary for this purpose.

The following Works have been already published under the direction of the Master of the Rolls:—

CALENDARIUM GENEALOGICUM; for the Reigns of Henry III. and Edward I. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 2 Vols. 1865.

This is a work of great value for elucidating the early history of our nobility and landed gentry.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, ELIZABETH, and JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. (Vols. I. and II.), *and by* MARY ANNE EVERETT GREEN, (Vols. III.-XII.). 1856–1872.

Vol. I.—1547–1580.
Vol. II.—1581–1590.
Vol. III.—1591–1594.
Vol. IV.—1595–1597.
Vol. V.—1598–1601.
Vol. VI.—1601–1603, with Addenda, 1547–1565.
Vol. VII.—Addenda, 1566–1579.
Vol. VIII.—1603–1610.
Vol. IX.—1611–1618.
Vol. X.—1619–1623.
Vol. XI.—1623–1625, with Addenda, 1603–1625.
Vol. XII.—Addenda, 1580–1625.

These Calendars render accessible to investigation a large and important mass of historical materials. The Northern Rebellion of 1566–67; the plots of the Catholic fugitives in the Low Countries; numerous designs against Queen Elizabeth and in favour of a Catholic succession; the Gunpowder-plot; the rise and fall of Somerset; the Overbury murder; the disgrace of Sir Edward

Coke; the rise of the Duke of Buckingham, &c.; and numerous other subjects few of which have been previously known.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* John Bruce, Esq., F.S.A., (Vols. I.–XII.); *by* John Bruce, Esq., F.S.A., and William Douglas Hamilton, Esq., F.S.A., (Vol. XIII.); and *by* William Douglas Hamilton, Esq., F.S.A., (Vols. XIV.–XVII.) 1858–1882.

Vol. I.—1625–1626.
Vol. II.—1627–1628.
Vol. III.—1628–1629.
Vol. IV.—1629–1631.
Vol. V.—1631–1633.
Vol. VI.—1633–1634.
Vol. VII.—1634–1635.
Vol. VIII.—1635.
Vol. IX.—1635–1636.
Vol. X.—1636–1637.
Vol. XI.—1637.
Vol. XII.—1637–1638.
Vol. XIII.—1638–1639.
Vol. XIV.—1639.
Vol. XV.—1639–1640.
Vol. XVI.—1640.
Vol. XVII.—1640–41.

This Calendar presents notices of a large number of original documents of great value to all inquirers relative to the history of the period to which it refers, many hitherto unknown.

Calendar of State Papers, Domestic Series, during the Commonwealth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Mary Anne Everett Green. 1875–1884.

Vol. I.—1649–1649.
Vol. II.—1650.
Vol. III.—1651.
Vol. IV.—1651–1652.
Vol. V.—1652–1653.
Vol. VI.—1653–1654.
Vol. VII.—1654.
Vol. VIII.—1655.
Vol. IX.—1655–1656
Vol. X.—1656–1657.
Vol. XI.—1657–1658.

This Calendar is in continuation of those during the reigns from Edward VI. to Charles I., and contains a mass of new information.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Mary Anne Everett Green. 1860–1866.

Vol. I.—1660–1661.
Vol. II.—1661–1662.
Vol. III.—1663–1664.
Vol. IV.—1664–1665.
Vol. V.—1665–1666.
Vol. VI.—1666–1667.
Vol. VII.—1667.

Seven volumes of this Calendar, between 1660 and 1667, have been published.

Calendar of Home Office Papers of the Reign of George III., preserved in Her Majesty's Public Record Office. Vols. I. and II. *Edited by* Joseph Redington, Esq. 1878–1879. Vol. III. *Edited by* Richard Arthur Roberts, Esq., Barrister-at-Law. 1881.

Vol. I.—1760 (25 Oct.)–1765.
Vol. II.—1766–1769.
Vol. III.—1770–1772.

These are the first three volumes of the modern series of Domestic Papers, commencing with the accession of George III.

Calendar of State Papers relating to Scotland, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Markham John Thorpe, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509–1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589–1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543–1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots.

These volumes relate to Scotland, between 1509 and 1603. In the second volume are Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568–1587.

CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, in Her Majesty's Public Record Office, London. *Edited by* HENRY SAVAGE SWEETMAN, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland). 1875-1881.

Vol. I.—1171-1251. | Vol. III.—1285-1292.
Vol. II.—1252-1284. | Vol. IV.—1293-1301.

These volumes contain a Calendar of documents relating to Ireland to be continued to the end of the reign of Henry VII.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGNS OF HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860-1877

Vol. I.—1509-1573. | Vol. III.—1586-1588.
Vol. II.—1574-1585.

The above have been published under the editorship of Mr. H. C. Hamilton.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* the Rev. C. W. RUSSELL, D.D., and JOHN P. PRENDERGAST, Esq., Barrister-at-Law. 1872-1880.

Vol. I.—1603-1606. | Vol. IV.—1611-1614.
Vol. II.—1606-1608. | Vol. V.—1615-1625.
Vol. III.—1608-1610.

This series is in continuation of the Irish State Papers commencing with the reign of Henry VIII.; but, for the reign of James I., the Papers are not confined to those in the Public Record Office, London.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. 1860-1884.

Vol. I.—America and West Indies, 1574-1660.
Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513-1616.
Vol. III.—East Indies, China, and Japan, 1617-1621.
Vol. IV.—East Indies, China, and Japan, 1622-1624.
Vol. V.—America and West Indies, 1661-1668.
Vol. VI.—East Indies, 1625-1629.

These volumes include an analysis of early Colonial Papers in the Public Record Office, the India Office, and the British Museum.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London (Vols. I.-IV.); and *by* JAMES GAIRDNER, Esq., (Vols. V., VI., VII., and VIII.) 1862-1885.

Vol. I.—1509-1514.
Vol. II. (in Two Parts)—1515-1518.
Vol. III. (in Two Parts)—1519-1523.
Vol. IV.—Introduction.
Vol. IV., Part 1.—1524-1526.
Vol. IV., Part 2.—1526-1528.
Vol. IV., Part 3.—1529-1530.
Vol. V.—1531-1532.
Vol. VI.—1533.
Vol. VII.—1534.
Vol. VIII.—1535, to July.

These volumes contain summaries of all State Papers and Correspondence relating to the reign of Henry VIII., in the Public Record Office, of those formerly in the State Paper Office, in the British Museum, the Libraries of Oxford and Cambridge, and other Public Libraries; and of all letters that have appeared in print in the works of Burnet, Strype, and others. Whatever authentic original material exists in England relative to the religious, political, parliamentary, or social history of the country during the reign of Henry VIII., whether despatches of ambassadors, or proceedings of the army, navy, treasury, or ordnance, or records of Parliament, appointments of officers, grants from the Crown, &c., will be found calendared in these volumes.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI., preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1547-1553. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn Barrister-at-Law, &c. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY, preserved in Her Majesty's Public Record Office. 1553–1558. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, &c. 1861.

The two preceding volumes exhibit the negotiations of the English ambassadors with the courts of the Emperor Charles V. of Germany, of Henry II. of France, and of Philip II. of Spain. The affairs of several of the minor continental states also find various incidental illustrations of much interest. The Papers descriptive of the circumstances which attended the loss of Calais merit a special notice; while the progress of the wars in the north of France, into which England was dragged by her union with Spain, is narrated at some length. These volumes treat only of the relations of England with foreign powers.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office, &c. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, (Vols. I.–VII.), and ALLAN JAMES CROSBY, Esq., M.A., Barrister-at-Law, (Vols. VIII.–XI.) 1863-1880.

Vol. I.—1558–1559.
Vol. II.—1559–1560.
Vol. III.—1560–1561
Vol. IV.—1561–1562.
Vol. V.—1562.
Vol. VI.—1563.
Vol. VII.—1564–1565.
Vol. VIII.—1566–1568
Vol. IX.—1569–1571.
Vol. X.—1572–1574.
Vol. XI.—1575–1577.

These volumes contain a Calendar of the Foreign Correspondence during the early portion of the reign of Elizabeth. They illustrate not only the external but also the domestic affairs of Foreign Countries during that period.

CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. 1868–1883.

Vol. I.—1557–1696.
Vol. II.—1697–1702.
Vol. III.—1702–1707.
Vol. IV.—1708–1714.
Vol. V.—1714–1719.

The above Papers connected with the affairs of the Treasury comprise petitions, reports, and other documents relating to services rendered to the State, grants of money and pensions, appointments to offices, remissions of fines and duties, &c. They illustrate civil and military events, finance, the administration in Ireland and the Colonies, &c., and afford information nowhere else recorded.

CALENDAR OF THE CAREW PAPERS, preserved in the Lambeth Library. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London; and WILLIAM BULLEN, Esq. 1867–1873.

Vol. I.—1515–1574.
Vol. II.—1575–1588.
Vol. III.—1589–1600.
Vol. IV.—1601–1603.
Vol. V.—Book of Howth; Miscellaneous.
Vol. VI.—1603–1624.

The Carew Papers relating to Ireland, in the Lambeth Library, are unique, and of great importance to all students of Irish history.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. 1862–1868.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.
Vol. II.—Hen. VIII.—1509–1525.
Supplement to Vol. I. and Vol. II.

Mr. Bergenroth was engaged in compiling a Calendar of the Papers relating to England preserved in the archives of Simancas in Spain, and the corresponding portion removed from Simancas to Paris. Mr. Bergenroth also visited Madrid, and examined the Papers there, bearing on the reign of Henry VIII. The first volume contains the Spanish Papers of the reign of Henry VII.; the second volume, those of the first portion of the reign of Henry VIII. The Supplement contains new information relating to the private life of Queen Katharine of England; and to the projected marriage of Henry VII. with Queen Juana, widow of King Philip of Castile and mother of the Emperor Charles V.

Calendar of Letters, Despatches, and State Papers, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* Don Pascual de Gayangos. 1873–1883.

Vol. III., Part 1.—Hen. VIII.—1525–1526.
Vol. III., Part 2.—Hen. VIII.—1527–1529.
Vol. IV., Part 1.—Hen. VIII.—1529–1530.
Vol. IV., Part 2.—Hen. VIII.—1531–1533.
Vol. IV., Part 2.—*continued*.—Hen. VIII.—1531–1533.

Upon the death of Mr. Bergenroth, Don Pascual de Gayangos was appointed to continue the Calendar of the Spanish State Papers. He has pursued a similar plan to that of his predecessor, but has been able to add much valuable matter from Brussels and Vienna, with which Mr. Bergenroth was unacquainted.

Calendar of State Papers and Manuscripts, relating to English Affairs, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* Rawdon Brown, Esq. 1864–1884.

Vol. I.—1202–1509.
Vol. II.—1509–1519.
Vol. III.—1520–1526.
Vol. IV.—1527–1533.
Vol. V.—1534–1554.
Vol. VI., Part I.—1555–1556.
Vol. VI., Part II.—1556–1557.
Vol. VI., Part III.—1557–1558.

Mr. Rawdon Brown's researches have brought to light a number of valuable documents relating to various periods of English history; his contributions to historical literature are of the most interesting and important character.

Syllabus, in English, of Rymer's Fœdera. *By* Sir Thomas Duffus Hardy, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. I.—Will. I.–Edw. III. 1066–1377. Vol. II.—Ric. II.–Chas. II.; 1377–1654. 1869–1373.

The "Fœdera," or "Rymer's Fœdera," is a collection of miscellaneous documents illustrative of the History of Great Britain and Ireland, from the Norman Conquest to the reign of Charles II. Several editions of the "Fœdera" have been published, and the present Syllabus was undertaken to make the contents of this great National Work more generally known.

Report of the Deputy Keeper of the Public Records and the Rev. J. S. Brewer to the Master of the Rolls, upon the Carte and Carew Papers in the Bodleian and Lambeth Libraries. 1864. *Price* 2*s*. 6*d*.

Report of the Deputy Keeper of the Public Records to the Master of the Rolls, upon the Documents in the Archives and Public Libraries of Venice. 1866. *Price* 2*s*. 6*d*.

In the Press.

SYLLABUS, IN ENGLISH OF RYMER'S FŒDERA. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. Vol. III.—Appendix and Index.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. Vol. IV.—1588–1590.

CALENDAR OF DOCUMENTS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office, London. Vol. V.—1302–1307. *Edited by* HENRY SAVAGE SWEETMAN, Esq., B.A., Trinity College, Dublin, Barrister-at-Law (Ireland); *continued by* GUSTAVUS FREDERICK HANDCOCK, Esq.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* WILLIAM DOUGLAS HAMILTON, Esq., F.S.A. Vol. XVIII.—1641–1643.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS, relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* DON PASCUAL DE GAYANGOS. Vol. V., Part I.—1534–1536.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, DURING THE COMMONWEALTH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. Vol. XI.—1658–1659.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* JAMES GAIRDNER, Esq. Vol. IX.—1535, Aug. to Dec.

In Progress.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. Vol. VII.—America and West Indies, 1669, &c. Vol. VIII.—East Indies, 1630, &c.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH, preserved in Her Majesty's Public Record Office. Vol. XII.—1577.

CALENDAR OF TREASURY PAPERS, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOSEPH REDINGTON, Esq. Vol. VI.—1720, &c.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. Vol. VII. 1559, &c.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. half-bound. *Price* 10*s.* each Volume or Part.]

On 25 July 1822, the House of Commons presented an address to the Crown, stating that the editions of the works of our ancient historians were inconvenient and defective; that many of their writings still remained in manuscript, and, in some cases, in a single copy only. They added, "that an uniform and con- " venient edition of the whole, published under His Majesty's royal sanction, " would be an undertaking honourable to His Majesty's reign, and conducive to " the advancement of historical and constitutional knowledge; that the House " therefore humbly besought His Majesty, that He would be graciously pleased " to give such directions as His Majesty, in His wisdom, might think fit, for " the publication of a complete edition of the ancient historians of this realm, " and assured His Majesty that whatever expense might be necessary for this " purpose would be made good."

The Master of the Rolls, being very desirous that effect should be given to the resolution of the House of Commons, submitted to Her Majesty's Treasury in 1857 a plan for the publication of the ancient chronicles and memorials of the United Kingdom, and it was adopted accordingly. In selecting these works, it was considered right, in the first instance, to give preference to those of which the manuscripts were unique, or the materials of which would help to fill up blanks in English history for which no satisfactory and authentic information hitherto existed in any accessible form. One great object the Master of the Rolls had in view was to form a *corpus historicum* within reasonable limits, and which should be as complete as possible. In a subject of so vast a range, it was important that the historical student should be able to select such volumes as conformed with his own peculiar tastes and studies, and not be put to the expense of purchasing the whole collection; an inconvenience inseparable from any other plan than that which has been in this instance adopted.

Of the Chronicles and Memorials, the following volumes have been published. They embrace the period from the earliest time of British history down to the end of the reign of Henry VII.

---

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

   Capgrave was prior of Lynn, in Norfolk, and provincial of the order of the Friars Hermits of England shortly before the year 1464. His Chronicle extends from the creation of the world to the year 1417. As a record of the language spoken in Norfolk (being written in English), it is of considerable value.

2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1858.

   This Chronicle traces the history of the great Benedictine monastery of Abingdon in Berkshire, from its foundation by King Ina of Wessex, to the reign of Richard I., shortly after which period the present narrative was drawn up by an inmate of the establishment. The author had access to the title-deeds of the house; and incorporates into his history various charters of the Saxon kings, of great importance as illustrating not only the history of the locality but that of the kingdom. The work is printed for the first time.

3. Lives of Edward the Confessor. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1858.

The first is a poem in Norman French, containing 4,686 lines, addressed to Alianor, Queen of Henry III., probably written in 1245, on the restoration of the church of Westminster. Nothing is known of the author. The second is an anonymous poem, containing 536 lines, written between 1440 and 1450, by command of Henry VI., to whom it is dedicated. It does not throw any new light on the reign of Edward the Confessor, but is valuable as a specimen of the Latin poetry of the time. The third, also by an anonymous author, was apparently written for Queen Edith, between 1066 and 1074, during the pressure of the suffering brought on the Saxons by the Norman conquest. It notices many facts not found in other writers, and some which differ considerably from the usual accounts.

4. Monumenta Franciscana. Vol. I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. Adæ de Marisco Epistolæ. Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vol. II.—De Adventu Minorum; re-edited, with additions. Chronicle of the Grey Friars. The ancient English version of the Rule of St. Francis. Abbreviatio Statutorum, 1451, &c. *Edited by* Richard Howlett, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1858, 1882.

The first volume contains original materials for the history of the settlement of the order of Saint Francis in England, the letters of Adam de Marisco, and other papers connected with the foundation and diffusion of this great body. It was the aim of the editor to collect whatever historical information could be found in this country, towards illustrating a period of the national history for which only scanty materials exist. None of these have been before printed. The second volume contains materials found, since the first volume was published, among the MSS. of Sir Charles Isham, and in various libraries.

5. Fasciculi Zizaniorum Magistri Johannis Wyclif cum Tritico. Ascribed to Thomas Netter, of Walden, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. Shirley, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.

This work derives its principal value from being the only contemporaneous account of the rise of the Lollards. When written, the disputes of the schoolmen had been extended to the field of theology, and they appear both in the writings of Wycliff and in those of his adversaries. Wycliff's little bundles of tares are not less metaphysical than theological, and the conflict between Nominalists and Realists rages side by side with the conflict between the different interpreters of Scripture. The work gives a good idea of the controversies at the end of the 14th and the beginning of the 15th centuries.

6. The Buik of the Croniclis of Scotland; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by William Stewart. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, 1858.

This is a metrical translation of a Latin Prose Chronicle, written in the first half of the 16th century. The narrative begins with the earliest legends and ends with the death of James I. of Scotland, and the "evil ending of the traitors that slew him." Strict accuracy of statement is not to be looked for; but the stories of the colonization of Spain, Ireland, and Scotland are interesting if not true; and the chronicle reflects the manners, sentiments, and character of the age in which it was composed. The peculiarities of the Scottish dialect are well illustrated in this version, and the student of language will find ample materials for comparison with the English dialects of the same period, and with modern lowland Scotch.

7. Johannis Capgrave Liber de Illustribus Henricis. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.

This work is dedicated to Henry VI. of England, who appears to have been, in the author's estimation, the greatest of all the Henries. It is divided into three parts, each having a separate dedication. The first part relates only to the history of the Empire, from the election of Henry I., the Fowler, to the end of the reign of the Emperor Henry VI. The second part is devoted to English history, from the accession of Henry I. in 1100, to 1446, which was the twenty-fourth year of the reign of Henry VI. The third part contains the lives of illustrious men who have borne the name of Henry in various parts of the world. Capgrave was born in 1393, in the reign of Richard II., and lived during the Wars of the Roses, for which period his work is of some value.

8. Historia Monasterii S. Augustini Cantuariensis, by Thomas of Elmham, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* Charles Hardwick, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

This history extends from the arrival of St. Augustine in Kent until 1191. Prefixed is a chronology as far as 1418, which shows in outline what was to have been the character of the work when completed. The only copy known is in the possession of Trinity Hall, Cambridge. The author was connected with Norfolk, and most probably with Elmham, whence he derived his name.

9. Eulogium (Historiarum sive Temporis): Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. Haydon, Esq., B.A. 1858–1863.

This is a Latin Chronicle extending from the Creation to the latter part of the reign of Edward III., and written by a monk of the Abbey of Malmesbury, in Wiltshire, about the year 1367. A continuation, carrying the history of England down to the year 1413, was added in the former half of the fifteenth century by an author whose name is not known. The original Chronicle is divided into five books, and contains a history of the world generally, but more especially of England to the year 1366. The continuation extends the history down to the coronation of Henry V. The Eulogium itself is chiefly valuable as containing a history, by a contemporary, of the period between 1356 and 1366. The notices of events appear to have been written very soon after their occurrence. Among other interesting matter, the Chronicle contains a diary of the Poitiers campaign, evidently furnished by some person who accompanied the army of the Black Prince. The continuation of the Chronicle is also the work of a contemporary, and gives a very interesting account of the reigns of Richard II. and Henry IV. It is believed to be the earliest authority for the statement that the latter monarch died in the Jerusalem Chamber at Westminster.

10. Memorials of Henry the Seventh: Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1858.

The contents of this volume are—(1) a life of Henry VII., by his poet laureate and historiographer, Bernard André, of Toulouse, with some compositions in verse, of which he is supposed to have been the author; (2) the journals of Roger Machado during certain embassies on which he was sent by Henry VII. to Spain and Brittany, the first of which had reference to the marriage of the King's son, Arthur, with Catharine of Arragon; (3) two curious reports by envoys sent to Spain in the year 1505 touching the succession to the Crown of Castile, and a project of marriage between Henry VII. and the Queen of Naples; and (4) an account of Philip of Castile's reception in England in 1506. Other documents of interest in connexion with the period are given in an appendix.

11. Memorials of Henry the Fifth. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* Charles A. Cole, Esq. 1858.

This volume contains three treatises which more or less illustrate the history of the reign of Henry V., viz.: A Life by Robert Redman; a Metrical Chronicle by Thomas Elmham, prior of Lenton, a contemporary author; Versus Rhythmici,

written apparently by a monk of Westminster Abbey, who was also a contemporary of Henry V. These works are printed for the first time.

12. MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859–1862.

The manuscript of the *Liber Albus*, compiled by John Carpenter, Common Clerk of the City of London in the year 1419, a large folio volume, is preserved in the Record Room of the City of London. It gives an account of the laws, regulations, and institutions of that City in the 12th, 13th, 14th, and early part of the 15th centuries. The *Liber Custumarum* was compiled probably by various hands in the early part of the 14th century during the reign of Edward II. The manuscript, a folio volume, is also preserved in the Record Room of the City of London, though some portion in its original state, borrowed from the City in the reign of Queen Elizabeth and never returned, forms part of the Cottonian MS. Claudius D. II. in the British Museum. It also gives an account of the laws, regulations, and institutions of the City of London in the 12th, 13th, and early part of the 14th centuries.

13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS, K.H. 1859.

Although this Chronicle tells of the arrival of Hengist and Horsa in England in 449, yet it substantially begins with the reign of King Alfred, and comes down to 1292, where it ends abruptly. The history is particularly valuable for notices of events in the eastern portions of the kingdom, not to be elsewhere obtained. Some curious facts are mentioned relative to the floods in that part of England, which are confirmed in the Friesland Chronicle of Anthony Heinrich, pastor of the Island of Mohr.

14. A COLLECTION OF POLITICAL POEMS AND SONGS RELATING TO ENGLISH HISTORY, FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. Vols. I. and II. *Edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A. 1859–1861.

These Poems are perhaps the most interesting of all the historical writings of the period, though they cannot be relied on for accuracy of statement. They are various in character; some are upon religious subjects, some may be called satires, and some give no more than a court scandal; but as a whole they present a very fair picture of society, and of the relations of the different classes to one another. The period comprised is in itself interesting, and brings us, through the decline of the feudal system, to the beginning of our modern history. The songs in old English are of considerable value to the philologist.

15. The "OPUS TERTIUM," "OPUS MINUS," &c., of ROGER BACON. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.

This is the celebrated treatise—never before printed—so frequently referred to by the great philosopher in his works. It contains the fullest details we possess of the life and labours of Roger Bacon: also a fragment by the same author, supposed to be unique, the "*Compendium Studii Theologiæ.*"

16. BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA; 449–1298: necnon ejusdem Liber de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.

The author, a monk of Norwich, has here given us a Chronicle of England from the arrival of the Saxons in 449 to the year 1298, in or about which year it appears that he died. The latter portion of this history (the whole of the reign of Edward I. more especially) is of great value, as the writer was contemporary with the events which he records. An Appendix contains several illustrative documents connected with the previous narrative.

17. BRUT Y TYWYSOGION; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. JOHN WILLIAMS AB ITHEL, M.A. 1860.

This work, also known as "The Chronicle of the Princes of Wales," has been attributed to Caradoc of Llancarvan, who flourished about the middle of

the twelfth century. It is written in the ancient Welsh language, begins with the abdication and death of Caedwala at Rome, in the year 681, and continues the history down to the subjugation of Wales by Edward I., about the year 1282.

18. A Collection of Royal and Historical Letters during the Reign of Henry IV. 1399–1404. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.

This volume, like all the others in the series containing a miscellaneous selection of letters, is valuable on account of the light it throws upon biographical history, and the familiar view it presents of characters, manners, and events. The period requires much elucidation; to which it will materially contribute.

19. The Repressor of over much Blaming of the Clergy. By Reginald Pecock, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.

The "Repressor" may be considered the earliest piece of good theological disquisition of which our English prose literature can boast. The author was born about the end of the fourteenth century, consecrated Bishop of St. Asaph in the year 1444, and translated to the see of Chichester in 1450. While Bishop of St. Asaph, he zealously defended his brother prelates from the attacks of those who censured the bishops for their neglect of duty. He maintained that it was no part of a bishop's functions to appear in the pulpit, and that his time might be more profitably spent, and his dignity better maintained, in the performance of works of a higher character. Among those who thought differently were the Lollards, and against their general doctrines the "Repressor" is directed. Pecock took up a position midway between that of the Roman Church and that of the modern Anglican Church; but his work is interesting chiefly because it gives a full account of the views of the Lollards and of the arguments by which they were supported, and because it assists us to ascertain the state of feeling which ultimately led to the Reformation. Apart from religious matters, the light thrown upon contemporaneous history is very small, but the "Repressor" has great value for the philologist, as it tells us what were the characteristics of the language in use among the cultivated Englishmen of the fifteenth century. Pecock, though an opponent of the Lollards, showed a certain spirit of toleration, for which he received, towards the end of his life, the usual mediæval reward—persecution.

20. Annales Cambriæ. *Edited by* the Rev. John Williams ab Ithel, M.A. 1860.

These annals, which are in Latin, commence in 447, and come down to 1288. The earlier portion appears to be taken from an Irish Chronicle, used by Tigernach, and by the compiler of the Annals of Ulster. During its first century it contains scarcely anything relating to Britain, the earliest direct concurrence with English history is relative to the mission of Augustine. Its notices throughout, though brief, are valuable. The annals were probably written at St. Davids, by Blegewryd, Archdeacon of Llandaff, the most learned man in his day in all Cymru.

21. The Works of Giraldus Cambrensis. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vols. V., VI., and VII. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1861–1877.

These volumes contain the historical works of Gerald du Barry, who lived in the reigns of Henry II., Richard I., and John, and attempted to re-establish the independence of Wales by restoring the see of St. Davids to its ancient primacy. His works are of a very miscellaneous nature, both in prose and verse, and are remarkable chiefly for the racy and original anecdotes which they contain relating to contemporaries. He is the only Welsh writer of any importance who has contributed so much to the mediæval literature of this country, or assumed, in consequence of his nationality, so free and independent a tone. His frequent travels in Italy, in France, in Ireland, and in Wales, gave him opportunities for observation which did not generally fall to the lot of mediæval writers in the twelfth and thirteenth centuries, and of these observations Giraldus has made due use. Only extracts from these treatises have been printed before, and almost all of them are taken from unique manuscripts.

The Topographia Hibernica (in Vol. V.) is the result of Giraldus' two visits to Ireland. The first in 1183, the second in 1185–6, when he accompanied Prince John into that country. Curious as this treatise is, Mr. Dimock is of opinion that it ought not to be accepted as sober truthful history, for Giraldus himself states that truth was not his main object, and that he compiled the work for the purpose of sounding the praises of Henry the Second. Elsewhere, however, he declares that he had stated nothing in the Topographia of the truth of which he was not well assured, either by his own eyesight or by the testimony, with all diligence elicited, of the most trustworthy and authentic men in the country; that though he did not put just the same full faith in their reports as in what he had himself seen, yet, as they only related what they had themselves seen, he could not but believe such credible witnesses. A very interesting portion of this treatise is devoted to the animals of Ireland. It shows that he was a very accurate and acute observer, and his descriptions are given in a way that a scientific naturalist of the present day could hardly improve upon. The Expugnatio Hibernica was written about 1188 and may be regarded rather as a great epic than a sober relation of acts occurring in his own days. No one can peruse it without coming to the conclusion that it is rather a poetical fiction than a prosaic truthful history. Vol. VI. contains the Itinerarium Kambriæ et Descriptio Kambriæ: and Vol. VII., the lives of S. Remigius and S. Hugh.

22. Letters and Papers illustrative of the Wars of the English in France during the Reign of Henry the Sixth, King of England. Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861–1864.

These letters and papers are derived chiefly from originals or contemporary copies extant in the Bibliothèque Impériale, and the Depôt des Archives, in Paris. They illustrate the policy adopted by John Duke of Bedford and his successors during their government of Normandy, and other provinces of France acquired by Henry V. Here may be traced, step by step, the gradual declension of the English power, until we are prepared for its final overthrow.

23. The Anglo-Saxon Chronicle, according to the several Original Authorities. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited and translated by* Benjamin Thorpe, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.

This Chronicle, extending from the earliest history of Britain to 1154, is justly the boast of England; no other nation can produce any history, written in its own vernacular, at all approaching it, in antiquity, truthfulness, or extent, the historical books of the Bible alone excepted. There are at present six independent manuscripts of the Saxon Chronicle, ending in different years, and written in different parts of the country. In this edition, the text of each manuscript is printed in columns on the same page, so that the student may see at a glance the various changes which occur in orthography, whether arising from locality or age.

24. Letters and Papers illustrative of the Reigns of Richard III. and Henry VII. Vols. I. and II. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1861–1863.

The Papers are derived from MSS. in the Public Record Office, the British Museum, and other repositories. The period to which they refer is unusually destitute of chronicles and other sources of historical information, so that the light obtained from them is of special importance. The principal contents of the volumes are some diplomatic Papers of Richard III.; correspondence between Henry VII. and Ferdinand and Isabella of Spain; documents relating to Edmund de la Pole, Earl of Suffolk; and a portion of the correspondence of James IV. of Scotland.

25. Letters of Bishop Grosseteste, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.

The Letters of Robert Grosseteste (131 in number) are here collected from various sources, and a large portion of them is printed for the first time. They range in

date from about 1210 to 1253, and relate to various matters connected not only with the political history of England during the reign of Henry III., but with its ecclesiastical condition. They refer especially to the diocese of Lincoln, of which Grosseteste was bishop.

26. DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. Vol. II.; 1066–1200. Vol. III.; 1200–1327. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1862–1871.

The object of this work is to publish notices of all known sources of British history, both printed and unprinted, in one continued sequence. The materials, when historical (as distinguished from biographical), are arranged under the year in which the latest event is recorded in the chronicle or history, and not under the period in which its author, real or supposed, flourished. Biographies are enumerated under the year in which the person commemorated died, and not under the year in which the life was written. This arrangement has two advantages; the materials for any given period may be seen at a glance; and if the reader knows the time when an author wrote, and the number of years that had elapsed between the date of the events and the time the writer flourished, he will generally be enabled to form a fair estimate of the comparative value of the narrative itself. A brief analysis of each work has been added when deserving it, in which original portions are distinguished from mere compilations. If possible, the sources are indicated from which compilations have been derived. A biographical sketch of the author of each piece has been added, and a brief notice of such British authors as have written on historical subjects.

27. ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III. Vol. I., 1216–1235. Vol. II., 1236–1272. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, D.D., Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford. 1862–1866.

The letters contained in these volumes are derived chiefly from the ancient correspondence formerly in the Tower of London, and now in the Public Record Office. They illustrate the political history of England during the growth of its liberties, and throw considerable light upon the personal history of Simon de Montfort. The affairs of France form the subject of many of them, especially n regard to the province of Gascony. The entire collection consists of nearly 700 documents, the greater portion of which is printed for the first time.

28. CHRONICA MONASTERII S. ALBANI.—1. THOMÆ WALSINGHAM HISTORIA ANGLICANA; Vol. I., 1272–1381: Vol. II., 1381–1422. 2. WILLELMI RISHANGER CHRONICA ET ANNALES, 1259–1307. 3. JOHANNIS DE TROKELOWE ET HENRICI DE BLANEFORDE CHRONICA ET ANNALES, 1259–1296; 1307–1324; 1392–1406. 4. GESTA ABBATUM MONASTERII S. ALBANI, A THOMA WALSINGHAM, REGNANTE RICARDO SECUNDO, EJUSDEM ECCLESIÆ PRÆCENTORE, COMPILATA; Vol. I., 793–1290: Vol. II., 1290–1349: Vol. III., 1349–1411. 5. JOHANNIS AMUNDESHAM, MONACHI MONASTERII S. ALBANI, UT VIDETUR, ANNALES; Vols. I. and II. 6. REGISTRA QUORUNDAM ABBATUM MONASTERII S. ALBANI, QUI SÆCULO XV^{mo} FLORUERE; Vol. I., REGISTRUM ABBATIÆ JOHANNIS WHETHAMSTEDE, ABBATIS MONASTERII SANCTI ALBANI, ITERUM SUSCEPTÆ; ROBERTO BLAKENEY, CAPELLANO, QUONDAM ADSCRIPTUM: Vol. II., REGISTRA JOHANNIS WHETHAMSTEDE, WILLELMI ALBON, ET WILLELMI WALINGFORDE, ABBATUM MONASTERII SANCTI ALBANI, CUM APPENDICE, CONTINENTE QUASDAM EPISTOLAS, A JOHANNE WHETHAMSTEDE CONSCRIPTAS. 7. YPODIGMA NEUSTRIÆ A THOMA WALSINGHAM, QUONDAM MONACHO MONASTERII S. ALBANI, CONSCRIPTUM. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Cambridge and Oxford; and of the Inner Temple, Barrister-at-Law. 1863–1876.

In the first two volumes is a History of England, from the death of Henry III. to the death of Henry V., by Thomas Walsingham, Precentor of St. Albans, from MS. VII. in the Arundel Collection in the College of Arms, London, a manuscript of the fifteenth century, collated with MS. 13 E. IX. in the King's Library in the British Museum, and MS. VII. in the Parker Collection of Manuscripts at Corpus Christi College, Cambridge.

In the 3rd volume is a Chronicle of English History, attributed to William Rishanger, who lived in the reign of Edward I., from the Cotton. MS. Faustina B. IX. in the British Museum, collated with MS. 14 C. VII. (fols. 219–231) in the King's Library, British Museum, and the Cotton MS. Claudius E. III., fols. 306–331: an account of transactions attending the award of the kingdom of Scotland to John Balliol, 1291–1292, from MS. Cotton. Claudius D. VI., also attributed to William Rishanger, but on no sufficient ground: a short Chronicle of English History, 1292 to 1300, by an unknown hand, from MS. Cotton. Claudius D. VI.: a short Chronicle Willelmi Rishanger Gesta Edwardi Primi, Regis Angliæ, from MS. 14 C. I. in the Royal Library, and MS. Cotton. Claudius D. VI., with Annales Regum Angliæ, probably by the same hand: and fragments of three Chronicles of English History, 1285 to 1307.

In the 4th volume is a Chronicle of English History, 1259 to 1296, from MS. Cotton. Claudius D. VI.: Annals of Edward II., 1307 to 1323, by John de Trokelowe, a monk of St. Albans, and a continuation of Trokelowe's Annals, 1323, 1324, by Henry de Blaneforde, both from MS. Cotton. Claudius D. VI.: a full Chronicle of English History, 1392 to 1406, from MS. VII. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge; and an account of the Benefactors of St. Albans, written in the early part of the 15th century from MS. VI. in the same Library.

The 5th, 6th, and 7th volumes contain a history of the Abbots of St. Albans, 793 to 1411, mainly compiled by Thomas Walsingham, from MS. Cotton. Claudius E. IV., in the British Museum: with a Continuation, from the closing pages of Parker MS. VII., in the Library of Corpus Christi College, Cambridge.

The 8th and 9th volumes, in continuation of the Annals, contain a Chronicle, probably by John Amundesham, a monk of St. Albans.

The 10th and 11th volumes relate especially to the acts and proceedings of Abbots Whethamstede, Albon, and Wallingford, and may be considered as a memorial of the chief historical and domestic events during those periods.

The 12th volume contains a compendious History of England to the reign of Henry V., and of Normandy in early times, also by Thomas Walsingham, and dedicated to Henry V. The compiler has often substituted other authorities in place of those consulted in the preparation of his larger work.

29. Chronicon Abbatiæ Eveshamensis, Auctoribus Dominico Priore Eveshamiæ et Thoma de Marleberge Abbate, a Fundatione ad Annum 1213, una cum Continuatione ad Annum 1418. *Edited by* the Rev. W. D. Macray, Bodleian Library, Oxford. 1863.

The Chronicle of Evesham illustrates the history of that important monastery from its foundation by Egwin, about 690, to the year 1418. Its chief feature is an autobiography, which makes us acquainted with the inner daily life of a great abbey, such as but rarely has been recorded. Interspersed are many notices of general, personal, and local history which will be read with much interest. This work exists in a single MS., and is for the first time printed.

30. Ricardi de Cirencestria Speculum Historiale de Gestis Regum Angliæ. Vol. I., 447–871. Vol. II., 872–1066. *Edited by* John E. B. Mayor, M.A. Fellow of St. John's College, Cambridge. 1863–1869.

The compiler, Richard of Cirencester, was a monk of Westminster, 1355–1400. In 1391 he obtained a licence to make a pilgrimage to Rome. His history, in four books, extends from 447 to 1066. He announces his intention of continuing it, but there is no evidence that he completed any more. This chronicle gives many charters in favour of Westminster Abbey, and a very full account of the lives and miracles of the saints, especially of Edward the Confessor, whose reign occupies the fourth book. A treatise on the Coronation, by William of Sudbury, a monk of Westminster, fills book iii. c. 3. It was on this author that C. J. Bertram fathered his forgery, *De Situ Brittaniæ*, in 1747

31. Year Books of the Reign of Edward the First. Years 20–21, 21–22, 30–31, 32–33, and 33–35 Edw. I.; and 11–12 Edw. III. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple, Barrister.

at-Law. Years 12–13 Edward III. *Edited and translated by* Luke Owen Pike, Esq., M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. 1863–1885.

The volumes known as the "Year Books" contain reports in Norman-French of Cases argued and decided in the Courts of Common Law. They may be considered to a great extent as the "lex non scripta" of England, held in the highest veneration by the ancient sages of the law, and received by them as the repositories of the first recorded judgments and dicta of the great legal luminaries of past ages. They are also worthy of attention on account of the historical information and the notices of public and private persons which they contain, as well as the light which they throw on ancient manners and customs.

32. Narratives of the Expulsion of the English from Normandy 1449–1450.—Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normendie, par Berry, Hérault du Roy: Conferences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham. 1863.

This volume contains the narrative of an eye-witness who details with considerable power and minuteness the circumstances which attended the final expulsion of the English from Normandy in 1450. Commencing with the infringement of the truce by the capture of Fougères, and ending with the battle of Formigny and the embarkation of the Duke of Somerset. The period embraced is less than two years.

33. Historia et Cartularium Monasterii S. Petri Gloucestriæ. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. H. Hart, Esq., F.S.A., Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie. 1863–1867.

This work consists of two parts, the History and the Cartulary of the Monastery of St. Peter, Gloucester. The history furnishes an account of the monastery from its foundation, in the year 681, to the early part of the reign of Richard II., together with a calendar of donations and benefactions. It treats principally of the affairs of the monastery, but occasionally matters of general history are introduced. Its authorship has generally been assigned to Walter Froucester, the twentieth abbot, but without any foundation.

34. Alexandri Neckam de Naturis Rerum libri duo; with Neckam's Poem, De Laudibus Divinæ Sapientiæ. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1863.

Neckam was a man who devoted himself to science, such as it was in the twelfth century. In the "De Naturis Rerum" are to be found what may be called the rudiments of many sciences mixed up with much error and ignorance. Neckam was not thought infallible, even by his contemporaries, for Roger Bacon remarks of him, "this Alexander in many things wrote what was true and useful; "but he neither can nor ought by just title to be reckoned among authorities." Neckam, however, had sufficient independence of thought to differ from some of the schoolmen who in his time considered themselves the only judges of literature. He had his own views in morals, and in giving us a glimpse of them, as well as of his other opinions, he throws much light upon the manners, customs, and general tone of thought prevalent in the twelfth century. The poem entitled "De Laudibus Divinæ Sapientiæ" appears to be a metrical paraphrase or abridgment of the "De Naturis Rerum." It is written in the elegiac metre, and though there are many lines which violate classical rules, it is, as a whole above the ordinary standard of mediæval Latin.

35. Leechdoms, Wortcunning, and Starcraft of Early England; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vols. I., II., and III. *Collected and edited by* the Rev. T. Oswald Cockayne, M.A., of St. John's College, Cambridge, 1864–1866.

This work illustrates not only the history of science, but the history of superstition. In addition to the information bearing directly upon the medical skill and medical faith of the times, there are many passages which incidentally throw light upon the general mode of life and ordinary diet. The volumes are interesting

not only in their scientific, but also in their social aspect. The manuscripts from which they have been printed are valuable to the Anglo-Saxon scholar for the illustrations they afford of Anglo-Saxon orthography.

36. ANNALES MONASTICI. Vol. I.:—Annales de Margan, 1066–1232; Annales de Theokesberia, 1066–1263; Annales de Burton, 1004–1263. Vol. II.:—Annales Monasterii de Wintonia, 519–1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1–1291. Vol. III.:—Annales Prioratus de Dunstaplia, 1–1297. Annales Monasterii de Bermundeseia, 1042–1432. Vol. IV.:—Annales Monasterii de Oseneia, 1016–1347; Chronicon vulgo dictum Chronicon Thomæ Wykes, 1066–1289; Annales Prioratus de Wigornia, 1–1377. Vol. V.:—Index and Glossary. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge. 1864–1869.

The present collection of Monastic Annals embraces all the more important chronicles compiled in religious houses in England during the thirteenth century. These distinct works are ten in number. The extreme period which they embrace ranges from the year 1 to 1432, although they refer more especially to the reigns of John, Henry III., and Edward I. Some of these narratives have already appeared in print, but others are printed for the first time.

37. MAGNA VITA S. HUGONIS EPISCOPI LINCOLNIENSIS. From MSS. in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by* the Rev. JAMES F. DIMOCK, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.

This work contains a number of very curious and interesting incidents, and being the work of a contemporary, is very valuable, not only as a truthful biography of a celebrated ecclesiastic, but as the work of a man, who, from personal knowledge, gives notices of passing events, as well as of individuals who were then taking active part in public affairs. The author, in all probability, was Adam Abbot of Evesham. He was domestic chaplain and private confessor of Bishop Hugh, and in these capacities was admitted to the closest intimacy, Bishop Hugh was Prior of Witham for 11 years before he became Bishop of Lincoln. His consecration took place on the 21st September 1186; he died on the 16th of November 1200; and was canonized in 1220.

38. CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST. Vol. I.:—ITINERARIUM PEREGRINORUM ET GESTA REGIS RICARDI. Vol. II.:—EPISTOLÆ CANTUARIENSES; the Letters of the Prior and Convent of Christ Church, Canterbury; 1187 to 1199. *Edited by* WILLIAM STUBBS, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864–1865.

The authorship of the Chronicle in Vol. I., hitherto ascribed to Geoffrey Vinesauf, is now more correctly ascribed to Richard, Canon of the Holy Trinity of London. The narrative extends from 1187 to 1199; but its chief interest consists in the minute and authentic narrative which it furnishes of the exploits of Richard I., from his departure from England in December 1189 to his death in 1199. The author states in his prologue that he was an eye-witness of much that he records; and various incidental circumstances which occur in the course of the narrative confirm this assertion.

The letters in Vol. II., written between 1187 and 1199, are of value as furnishing authentic materials for the history of the ecclesiastical condition of England during the reign of Richard I. They had their origin in a dispute which arose from the attempts of Baldwin and Hubert, archbishops of Canterbury, to found a college of secular canons, a project which gave great umbrage to the monks of Canterbury, who saw in it a design to supplant them in their function of metropolitan chapter. These letters are printed, for the first time, from a MS. belonging to the archiepiscopal library at Lambeth.

39. RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAIGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. Vol. I. Albina to 688. Vol. II., 1399–1422. Vol. III., 1422–1431. *Edited by* Sir WILLIAM HARDY, F.S.A. 1864–1879. Vol. IV. 1431–1443. *Edited by* Sir WILLIAM HARDY, F.S.A., and EDWARD L. C. P. HARDY, Esq., F.S.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-law. 1884.

40. A COLLECTION OF THE CHRONICLES AND ANCIENT HISTORIES OF GREAT BRITAIN, NOW CALLED ENGLAND, by JOHN DE WAVRIN. Albina to 688. (Translation

the preceding Vol. I.) *Edited and translated by* Sir William Hardy, F.S.A. 1864.

This curious chronicle extends from the fabulous period of history down to the return of Edward IV. to England in the year 1471 after the second deposition of Henry VI. The manuscript from which the text of the work is taken is preserved in the Imperial Library at Paris, and is believed to be the only complete and nearly contemporary copy in existence. The work, as originally bound, was comprised in six volumes, since rebound in morocco in 12 volumes, folio maximo, vellum, and is illustrated with exquisite miniatures, vignettes, and initial letters. It was written towards the end of the fifteenth century, having been expressly executed for Louis de Bruges, Seigneur de la Gruthuyse and Earl of Winchester, from whose cabinet it passed into the library of Louis XII. at Blois.

41. Polychronicon Ranulphi Higden, with Trevisa's Translation. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Senior Fellow of St. John's College, Cambridge. Vols. III., IV., V., VI., VII., and VIII. *Edited by* the Rev. Joseph Rawson Lumby, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catharine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge. 1865–1883.

This is one of the many mediæval chronicles which assume the character of a history of the world. It begins with the creation, and is brought down to the author's own time, the reign of Edward III. Prefixed to the historical portion, is a chapter devoted to geography, in which is given a description of every known land. To say that the Polychronicon was written in the fourteenth century is to say that it is not free from inaccuracies. It has, however, a value apart from its intrinsic merits. It enables us to form a very fair estimate of the knowledge of history and geography which well-informed readers of the fourteenth and fifteenth centuries possessed, for it was then the standard work on general history.

The two English translations, which are printed with the original Latin, afford interesting illustrations of the gradual change of our language, for one was made in the fourteenth century, the other in the fifteenth. The differences between Trevisa's version and that of the unknown writer are often considerable.

42. Le Livere de Reis de Brittanie e Le Livere de Reis de Engletere. *Edited by* John Glover, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight, formerly Librarian of Trinity College, Cambridge. 1865.

These two treatises, though they cannot rank as independent narratives, are nevertheless valuable as careful abstracts of previous historians, especially "Le Livere de Reis de Engletere." Some various readings are given which are interesting to the philologist as instances of semi-Saxonized French. It is supposed that Peter of Ickham was the supposed author.

43. Chronica Monasterii de Melsa ab Anno 1150 usque ad Annum 1406. Vols. I., II., and III. *Edited by* Edward Augustus Bond, Esq., Assistant Keeper of Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum. 1866–1868.

The Abbey of Meaux was a Cistercian house, and the work of its abbot is both curious and valuable. It is a faithful and often minute record of the establishment of a religious community, of its progress in forming an ample revenue, of its struggles to maintain its acquisitions, and of its relations to the governing institutions of the country. In addition to the private affairs of the monastery, some light is thrown upon the public events of the time, which are however kept distinct, and appear at the end of the history of each abbot's administration. The text has been printed from what is said to be the autograph of the original compiler, Thomas de Burton, the nineteenth abbot.

44. Matthæi Parisiensis Historia Anglorum, sive, ut vulgo dicitur, Historia Minor. Vols. I., II., and III. 1067–1253. *Edited by* Sir Frederic Madden, K.H., Keeper of the Manuscript Department of British Museum. 1866–1869.

The exact date at which this work was written is, according to the chronicler, 1250. The history is of considerable value as an illustration of the period during which the author lived, and contains a good summary of the events which followed

the Conquest. This minor chronicle is, however, based on another work (also written by Matthew Paris) giving fuller details, which has been called the "Historia Major." The chronicle here published, nevertheless, gives some information not to be found in the greater history.

45. LIBER MONASTERII DE HYDA: A CHRONICLE AND CHARTULARY OF HYDE ABBEY, WINCHESTER, 455–1023. *Edited, from a Manuscript in the Library of the Earl of Macclesfield, by* EDWARD EDWARDS, Esq. 1866.

The "Book of Hyde" is a compilation from much earlier sources which are usually indicated with considerable care and precision. In many cases, however, the Hyde Chronicler appears to correct, to qualify, or to amplify—either from tradition or from sources of information not now discoverable—the statements, which, in substance, he adopts. He also mentions, and frequently quotes from writers whose works are either entirely lost or at present known only by fragments.

There is to be found, in the "Book of Hyde," much information relating to the reign of King Alfred which is not known to exist elsewhere. The volume contains some curious specimens of Anglo-Saxon and Mediæval English.

46. CHRONICON SCOTORUM: A CHRONICLE OF IRISH AFFAIRS, from the EARLIEST TIMES to 1135; and SUPPLEMENT, containing the Events from 1141 to 1150. *Edited, with Translation, by* WILLIAM MAUNSELL HENNESSY, Esq., M.R.I.A. 1866.

There is, in this volume, a legendary account of the peopling of Ireland and of the adventures which befell the various heroes who are said to have been connected with Irish history. The details are, however, very meagre both for this period and for the time when history becomes more authentic. The plan adopted in the chronicle gives the appearance of an accuracy to which the earlier portions of the work cannot have any claim. The succession of events is marked, year by year, from A.M. 1599 to A.D. 1150. The principal events narrated in the later portion of the work are, the invasions of foreigners, and the wars of the Irish among themselves. The text has been printed from a MS. preserved in the library of Trinity College, Dublin, written partly in Latin, partly in Irish.

47. THE CHRONICLE OF PIERRE DE LANGTOFT, IN FRENCH VERSE, FROM THE EARLIEST PERIOD TO THE DEATH OF EDWARD I. Vols. I. and II. *Edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A. 1866–1868.

It is probable that Pierre de Langtoft was a canon of Bridlington, in Yorkshire, and lived in the reign of Edward I.. and during a portion of the reign of Edward II. This chronicle is divided into three parts; in the first, is an abridgment of Geoffrey of Monmouth's "Historia Britonum," in the second, a history of the Anglo-Saxon and Norman kings, down to the death of Henry III., and in the third, a history of the reign of Edward I. The principal object of the work was apparently to show the justice of Edward's Scottish wars. The language is singularly corrupt, and a curious specimen of the French of Yorkshire.

48. THE WAR OF THE GAEDHIL WITH THE GAILL, or THE INVASIONS OF IRELAND BY THE DANES AND OTHER NORSEMEN. *Edited, with a Translation, by* JAMES HENTHORN TODD, D.D., Senior Fellow of Trinity College, and Regius Professor of Hebrew in the University, Dublin. 1867.

The work in its present form, in the editor's opinion, is a comparatively modern version of an undoubtedly ancient original. That it was compiled from contemporary materials has been proved by curious incidental evidence. It is stated in the account given of the battle of Clontarf that the full tide in Dublin Bay on the day of the battle (23 April 1014) coincided with sunrise; and that the returning tide in the evening aided considerably in the defeat of the Danes. The fact has been verified by astronomical calculations, and the inference is that the author of the chronicle, if not an eye-witness, must have derived his information from eye-witnesses. The contents of the work are sufficiently described in its title. The story is told after the manner of the Scandinavian Sagas, with poems and fragments of poems introduced into the prose narrative.

49. GESTA REGIS HENRICI SECUNDI BENEDICTI ABBATIS. THE CHRONICLE OF THE REIGNS OF HENRY II. AND RICHARD I., 1169–1192, known under the name of BENEDICT OF PETERBOROUGH. Vols. I. and II. *Edited by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, Oxford, and Lambeth Librarian. 1867.

This chronicle of the reigns of Henry II. and Richard I., known commonly under the name of Benedict of Peterborough, is one of the best existing specimens of a class of historical compositions of the first importance to the student.

50. Munimenta Academica, or, Documents illustrative of Academical Life and Studies at Oxford (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Henry Anstey, M.A., Vicar of St. Wendron, Cornwall, and lately Vice-Principal of St. Mary Hall, Oxford. 1868.

This work will supply materials for a History of Academical Life and Studies in the University of Oxford during the 13th, 14th, and 15th centuries.

51. Chronica Magistri Rogeri de Houedene. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1868–1871.

This work has long been justly celebrated, but not thoroughly understood until Mr. Stubbs' edition. The earlier portion, extending from 732 to 1148, appears to be a copy of a compilation made in Northumbria about 1161, to which Hoveden added little. From 1148 to 1169—a very valuable portion of this work—the matter is derived from another source, to which Hoveden appears to have supplied little, and not always judiciously. From 1170 to 1192 is the portion which corresponds with the Chronicle known under the name of Benedict of Peterborough (*see* No. 49); but it is not a copy, being sometimes an abridgment, at others a paraphrase; occasionally the two works entirely agree; showing that both writers had access to the same materials, but dealt with them differently. From 1192 to 1201 may be said to be wholly Hoveden's work: it is extremely valuable, and an authority of the first importance.

52. Willelmi Malmesbiriensis Monachi de Gestis Pontificum Anglorum Libri Quinque. *Edited, from William of Malmesbury's Autograph MS., by* N. E. S. A. Hamilton, Esq., of the Department of Manuscripts, British Museum. 1870.

William of Malmesbury's "Gesta Pontificum" is the principal foundation of English Ecclesiastical Biography, down to the year 1122. The manuscript which has been followed in this Edition is supposed by Mr. Hamilton to be the author's autograph, containing his latest additions and amendments.

53. Historic and Municipal Documents of Ireland, from the Archives of the City of Dublin, &c. 1172–1320. *Edited by* John T. Gilbert, Esq., F.S.A., Secretary of the Public Record Office of Ireland. 1870.

A collection of original documents, elucidating mainly the history and condition of the municipal, middle, and trading classes under or in relation with the rule of England in Ireland,—a subject hitherto in almost total obscurity. Extending over the first hundred and fifty years of the Anglo-Norman settlement, the series includes charters, municipal laws and regulations, rolls of names of citizens and members of merchant-guilds, lists of commodities with their rates, correspondence, illustrations of relations between ecclesiastics and laity; together with many documents exhibiting the state of Ireland during the presence there of the Scots under Robert and Edward Bruce.

54. The Annals of Loch Cé. A Chronicle of Irish Affairs, from 1014 to 1590. Vols. I. and II. *Edited, with a Translation, by* William Maunsell Hennessy, Esq., M.R.I.A. 1871.

The original of this chronicle has passed under various names. The title of "Annals of Loch Cé" was given to it by Professor O'Curry, on the ground that it was transcribed for Brian Mac Dermot, an Irish chieftain, who resided on the island in Loch Cé, in the county of Roscommon. It adds much to the materials for the civil and ecclesiastical history of Ireland; and contains many curious references to English and foreign affairs, not noticed in any other chronicle.

55. Monumenta Juridica. The Black Book of the Admiralty, with Appendices. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L. 1871–1876.

This book contains the ancient ordinances and laws relating to the navy, and was probably compiled for the use of the Lord High Admiral of England. Selden calls it the "jewel of the Admiralty Records." Prynne ascribes to the Black Book the same authority in the Admiralty as the Black and Red Books have in the Court of Exchequer, and most English writers on maritime law recognize its importance.

. MEMORIALS OF THE REIGN OF HENRY VI.:—OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BEKYNTON, SECRETARY TO HENRY VI., AND BISHOP OF BATH AND WELLS. *Edited, from a MS. in the Archiepiscopal Library at Lambeth, with an Appendix of Illustrative Documents, by* the Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Vicar of Ringwood, late Fellow of King's College, Cambridge. Vols. I. and II. 1872.

These curious volumes are of a miscellaneous character, and were probably compiled under the immediate direction of Bekynton before he had attained to the Episcopate. They contain many of the Bishop's own letters, and several written by him in the King's name; also letters to himself while Royal Secretary, and others addressed to the King. This work elucidates some points in the history of the nation during the first half of the fifteenth century.

57. MATTHÆI PARISIENSIS, MONACHI SANCTI ALBANI, CHRONICA MAJORA. Vol. I. The Creation to A.D. 1066. Vol. II. A.D. 1067 to A.D. 1216. Vol. III. A.D. 1216 to A.D. 1239. Vol. IV. A.D. 1240 to A.D. 1247. Vol. V. A.D. 1248 to A.D. 1259. Vol. VI. Additamenta. Vol. VII. Index. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge. 1872–1884.

This work contains the "Chronica Majora" of Matthew Paris, one of the most valuable and frequently consulted of the ancient English Chronicles. It is published from its commencement, for the first time. The editions by Archbishop Parker, and William Wats, severally begin at the Norman Conquest.

58. MEMORIALE FRATRIS WALTERI DE COVENTRIA.—THE HISTORICAL COLLECTIONS OF WALTER OF COVENTRY. Vols. I. and II. *Edited, from the MS. in the Library of Corpus Christi College, Cambridge, by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1872–1873.

This work, now printed in full for the first time, has long been a *desideratum* by Historical Scholars. The first portion, however, is not of much importance, being only a compilation from earlier writers. The part relating to the first quarter of the thirteenth century is the most valuable and interesting.

59. THE ANGLO-LATIN SATIRICAL POETS AND EPIGRAMMATISTS OF THE TWELFTH CENTURY. Vols. I. and II. *Collected and edited by* THOMAS WRIGHT, Esq., M.A., Corresponding Member of the National Institute of France (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres). 1872.

The Poems contained in these volumes have long been known and appreciated as the best satires of the age in which their authors flourished, and were deservedly popular during the 13th and 14th centuries.

60. MATERIALS FOR A HISTORY OF THE REIGN OF HENRY VII., FROM ORIGINAL DOCUMENTS PRESERVED IN THE PUBLIC RECORD OFFICE. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. WILLIAM CAMPBELL, M.A., one of Her Majesty's Inspectors of Schools. 1873–1877.

These volumes are valuable as illustrating the acts and proceedings of Henry VII. on ascending the throne, and shadow out the policy he afterwards adopted.

61. HISTORICAL PAPERS AND LETTERS FROM THE NORTHERN REGISTERS. *Edited by* JAMES RAINE, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1873.

The documents in this volume illustrate, for the most part, the general history of the north of England, particularly in its relation to Scotland.

62. REGISTRUM PALATINUM DUNELMENSE. THE REGISTER OF RICHARD DE KELLAWE, LORD PALATINE AND BISHOP OF DURHAM; 1311–1316. Vols. I., II., III., and IV. *Edited by* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records. 1873–1878.

Bishop Kellawe's Register contains the proceedings of his prelacy, both lay and ecclesiastical, and is the earliest Register of the Palatinate of Durham.

63. MEMORIALS OF SAINT DUNSTAN, ARCHBISHOP OF CANTERBURY. *Edited, from various MSS., by* WILLIAM STUBBS, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1874.

This volume contains several lives of Archbishop Dunstan, one of the most celebrated Primates of Canterbury. They open various points of Historical and Literary interest, without which our knowledge of the period would be more incomplete than it is at present.

64. Chronicon Angliæ, ab Anno Domini 1328 usque ad Annum 1388, Auctore Monacho quodam Sancti Albani. *Edited by* Edward Maunde Thompson Esq., Barrister-at-Law, and Assistant-Keeper of the Manuscripts in the British Museum. 1874.

This chronicle gives a circumstantial history of the close of the reign of Edward III. which has hitherto been considered lost.

65. Thómas Saga Erkibyskups. A Life of Archbishop Thomas Becket, in Icelandic. Vols. I. and II. *Edited, with English Translation, Notes, and Glossary by* M. Eiríkr Magnússon, M.A., Sub-Librarian of the University Library, Cambridge. 1875–1884.

This work is derived from the Life of Becket written by Benedict of Peterborough, and apparently supplies the missing portions in Benedict's biography.

66. Radulphi de Coggeshall Chronicon Anglicanum. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A. 1875.

This volume contains the "Chronicon Anglicanum," by Ralph of Coggeshall the "Libellus de Expugnatione Terræ Sanctæ per Saladinum," usually ascribed to the same author, and other pieces of an interesting character.

67. Materials for the History of Thomas Becket, Archbishop of Canterbury. Vols. I., II., III., IV., V., and VI. *Edited by* the Rev. James Craigie Robertson, M.A., Canon of Canterbury. 1875–1883.

This Publication will comprise all contemporary materials for the history of Archbishop Thomas Becket. The first volume contains the life of that celebrated man, and the miracles after his death, by William, a monk of Canterbury. The second, the life by Benedict of Peterborough; John of Salisbury; Alan of Tewkesbury; and Edward Grim. The third, the life by William Fitzstephen; and Herbert of Bosham. The fourth, Anonymous lives, Quadrilogus, &c. The fifth and sixth volumes, the Epistles, and known letters.

68. Radulfi de Diceto Decani Lundoniensis Opera Historica. The Historical Works of Master Ralph de Diceto, Dean of London. Vols. I. and II. *Edited, from the Original Manuscripts, by* William Stubbs, M.A., Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford. 1876.

The Historical Works of Ralph de Diceto are some of the most valuable materials for British History. The Abbreviationes Chronicorum extend from the Creation to 1147, and the Ymagines Historiarum to 1201.

69. Roll of the Proceedings of the King's Council in Ireland, for a Portion of the 16th Year of the Reign of Richard II. 1392–93. *Edited by* the Rev. James Graves, A.B. 1877.

This Roll throws considerable light on the History of Ireland at a period little known. It seems the only document of the kind extant.

70. Henrici de Bracton de Legibus et Consuetudinibus Angliæ Libri Quinque in Varios Tractatus Distincti. Ad Diversorum et Vetustissimorum Codicum Collationem Typis Vulgati. Vols. I., II., III., IV., V., and VI. *Edited by* Sir Travers Twiss, Q.C., D.C.L. 1878–1883.

This is a new edition of Bracton's celebrated work, collated with MSS. in the British Museum; the Libraries of Lincoln's Inn, Middle Temple, and Gray's Inn; Bodleian Library, Oxford; the Bibliothèque Nationale, Paris; &c.

71. The Historians of the Church of York, and its Archbishops. Vol. I. *Edited by* James Raine, M.A., Canon of York, and Secretary of the Surtees Society. 1879.

This will form a complete "Corpus Historicum Eboracense," a work very much needed, and of great value to the Historical Inquirer.

72. Registrum Malmesburiense. The Register of Malmesbury Abbey; Preserved in the Public Record Office. Vols. I. and II. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Preacher at the Rolls, and Rector of Toppesfield; and Charles Trice Martin, Esq., B.A. 1879, 1880.

This work illustrates many curious points of history, the growth of society the distribution of land, the relations of landlord and tenant, national history customs, &c.

73. Historical Works of Gervase of Canterbury. Vols. I. and II. The Chronicle of the Reigns of Stephen, Henry II., and Richard I., by Gervase, the Monk of Canterbury. *Edited by* William Stubbs, D.D.; Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History and Fellow of Oriel College, Oxford; &c. 1879, 1880.

The Historical Works of Gervase of Canterbury are of great importance as regards the questions of Church and State, during the period in which he wrote. This work was printed by Twysden, in the "Historiæ Anglicanæ Scriptores X.," more than two centuries ago. The present edition has received critical examination and illustration.

74. Henrici Archidiaconi Huntendunensis Historia Anglorum. The History of the English, by Henry, Archdeacon of Huntingdon, from A.D. 55 to A.D. 1154, in Eight Books. *Edited by* Thomas Arnold, Esq., M.A., of University College, Oxford. 1879.

Henry of Huntingdon's work was first printed by Sir Henry Savile, in 1596, in his "Scriptores post Bedam," and reprinted at Frankfort in 1601. Both editions are very rare and inaccurate. The first five books of the History were published in 1848 in the "Monumenta Historica Britannica," which is out of print. The present volume contains the whole of the manuscript of Huntingdon's History in eight books, collated with a manuscript lately discovered at Paris.

75. The Historical Works of Symeon of Durham. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Arnold, Esq., M.A., of University College, Oxford. 1882–1885.

The first volume of this edition of the Historical Works of Symeon of Durham, contains the "Historia Dunelmensis Ecclesiæ," and other Works. The second volume contains the "Historia Regum," &c.

76. Chronicles of the Reigns of Edward I. and Edward II. Vols. I. and II. *Edited by* William Stubbs, D.D., Canon Residentiary of St. Paul's, London; Regius Professor of Modern History, and Fellow of Oriel College, Oxford &c. 1882, 1883.

The first volume of these Chronicles contains the "Annales Londonienses" and the "Annales Paulini:" the second, I.—Commendatio Lamentabilis in Transitu Magni Regis Edwardi. II.—Gesta Edwardi de Carnarvan Auctore Canonico Bridlingtoniensi. III.—Monachi Cujusdam Malmesberiensis Vita, Edwardi II. IV.—Vita et Mors Edwardi II. Conscripta a Thoma de la Moore.

77. Registrum Epistolarum Fratris Johannis Peckham, Archiepiscopi Cantuariensis. Vols. I. and II. *Edited by* Charles Trice Martin, Esq., B.A., F.S.A., 1882–1884.

These Letters are of great value for illustrating English Ecclesiastical History.

78. Register of S. Osmund. *Edited by* the Rev. W. H. Rich Jones, M.A., F.S.A., Canon of Salisbury, Vicar of Bradford-on-Avon. Vols. I. and II. 1883, 1884.

This Register, of which a complete copy is here printed for the first time, is among the most ancient, and certainly the most treasured, of the muniments of the Bishops of Salisbury. It derives its name from containing the statutes, rules, and orders made or compiled by S. Osmund, to be observed in the Cathedral and Diocese of Salisbury. The first 19 folios contain the "Consuetudinary," the exposition, as regards ritual, of the "Use of Sarum."

79. Chartulary of the Ancient Benedictine Abbey of Ramsey, from the MS. in the Public Record Office. Vol. I. 1884. *Edited by* William Henry Hart, Esq., F.S.A., and the Rev. Ponsonby Annesley Lyons.

This Chartulary of the Ancient Benedictine Monastery of Ramsey, Huntingdonshire, came to the Crown on the Dissolution of Monasteries, was afterwards preserved in the Stone Tower, Westminster Hall, and thence transferred to the Public Record Office.

80. Chartularies of St. Mary's Abbey, Dublin, &c., preserved in the Bodleian Library and British Museum. *Edited by* John Thomas Gilbert, Esq., F.S.A., M.R.I.A. Vol. I. 1884.

These Chartularies, published for the first time, are the only documents of that description known to exist of the ancient establishments of the Cistercian Order in Ireland; two being of St. Mary's Abbey, Dublin, and one of the House at Dunbrody, Wexford. One Chartulary is in the Bodleian Library, Oxford, together with that of Dunbrody; the second is in the British Museum.

81. Eadmeri Historia Novorum in Anglia, et opuscula duo de Vita Sancti Anselmi et quibusdam Miraculis ejus. 1884. *Edited by* the Rev. Martin Rule, M.A.

This volume contains the "Historia Novorum in Anglia," of Eadmer; his treatise "De Vita et conversatione Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis," and a Tract entitled "Quaedam Parva Descriptio Miraculorum gloriosi Patris "Anselmi Cantuariensis."

82. Chronicle of William of Newbury, with an appendix. Vol. I. 1884. *Edited by* Richard Howlett, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

This History of English Affairs, from the Conquest to A.D. 1198, by William of Newbury, is the work of a man of great mental power. It has taken a place among mediæval histories.

In the Press.

CHRONICLE OF ROBERT OF BRUNNE. *Edited by* FREDERICK JAMES FURNIVALL, Esq M.A., of Trinity Hall, Cambridge, Barrister-at-Law.

THE METRICAL CHRONICLE OF ROBERT OF GLOUCESTER. *Edited by* WILLIAM ALDIS WRIGHT, Esq., M.A.

A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* Sir GEORGE WEBBE DASENT, D.C.L., Oxon., and M. GUDBRAND VIGFUSSON, M.A.

LESTORIE DES ENGLES SOLUM GEFFREI GAIMAR. *Edited by* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records; *continued by* CHARLES TRICE MARTIN, Esq., B.A., F.S.A.

THE HISTORIANS OF THE CHURCH OF YORK, AND ITS ARCHBISHOPS. Vol. II. *Edited by* JAMES RAINE, D.C.L., Canon of York, Secretary of the Surtees Society.

CHRONICLE OF THE ANCIENT ABBEY OF RAMSEY, from the Chartulary of that Abbey, in the Public Record Office. *Edited by* the Rev. WILLIAM DUNN MACRAY, M.A., F.S.A., Rector of Ducklington, Oxon.

POLYCHRONICON RANULPHI HIGDEN, with Trevisa's Translation. Vol. IX. *Edited by* the Rev. JOSEPH RAWSON LUMBY, D.D., Norrisian Professor of Divinity, Vicar of St. Edward's, Fellow of St. Catherine's College, and late Fellow of Magdalene College, Cambridge.

THE TRIPARTITE LIFE OF ST. PATRICK, with other documents relating to that Saint. *Edited by* WHITLEY STOKES, Esq., LL.D., D.C.L., Honorary Fellow of Jesus College, Oxford; and Corresponding Member of the Institute of France.

CHARTULARY OF THE ANCIENT BENEDICTINE ABBEY OF RAMSEY, from the MS. in the Public Record Office. Vol. II. *Edited by* WILLIAM HENRY HART, Esq., F.S.A., and the Rev. PONSONBY ANNESLEY LYONS.

CHARTULARIES OF ST. MARY'S ABBEY, DUBLIN, &c., preserved in the Bodleian Library and British Museum. *Edited by* JOHN THOMAS GILBERT, Esq., F.S.A., M.R.I.A. Vol. II.

MATERIALS FOR THE HISTORY OF THOMAS BECKET, ARCHBISHOP OF CANTERBURY. Vol. VII. *Edited by* JOSEPH BRIGSTOCKE SHEPPARD, Esq., LL.D.

REGISTRUM EPISTOLARUM FRATRIS J. PECKHAM, ARCHIEPISCOPI CANTUARIENSIS. Vol. III. *Edited by* CHARLES TRICE MARTIN, Esq., B.A., F.S.A.

CHRONICLE OF WILLIAM OF NEWBURY, with an appendix. Vol. II. *Edited by* RICHARD HOWLETT, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

WILLELMI MONACHI MALMESBIRIENSIS DE REGUM GESTIS ANGLORUM, LIBRI V.; ET HISTORIÆ NOVELLÆ, LIBRI III. *Edited by* WILLIAM STUBBS, D.D., Bishop of Chester.

CHARTERS AND DOCUMENTS, ILLUSTRATING THE HISTORY OF THE CATHEDRAL AND CITY OF SARUM, 1100–1300; forming an Appendix to the Register of S. Osmund. Vol. III. *Edited by* the Rev. W. H. RICH JONES, M.A., F.S.A., Canon of Salisbury, Vicar of Bradford-on-Avon

In Progress.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. IV.; 1327, &c. *By* Sir THOMAS DUFFUS HARDY, D.C.L., Deputy Keeper of the Public Records.

THE TREATISE "DE PRINCIPUM INSTRUCTIONE," of GIRALDUS CAMBRENSIS; with an Index to the first four volumes of the "Works of Giraldus Cambrensis," edited by the Rev. J. S. Brewer. *Edited by* GEORGE F. WARNER, Esq., of the Department of MSS., British Museum.

RANULF DE GLANVILL; TRACTATUS DE LEGIBUS ET CONSUETUDINIBUS ANGLIÆ, &c. *Edited by* Sir TRAVERS TWISS, Q.C., D.C.L.

FLORES HISTORIARUM, PER MATTHÆUM WESTMONASTERIENSEM COLLECTI. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, D.D., Fellow of Trinity College, Registrary of the University, and Vicar of Great St. Mary's, Cambridge.

CHRONICA ROGERI DE WENDOVER, SIVE FLORES HISTORIARUM. *Edited by* HENRY GAY HEWLETT, Esq., Keeper of the Records of the Land Revenue.

RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAIGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. Vol. V. 1443–1461. *Edited by* Sir WILLIAM HARDY, F.S.A., and EDWARD L. C. P. HARDY, Esq., F.S.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.

A COLLECTION OF THE CHRONICLES AND ANCIENT HISTORIES OF GREAT BRITAIN NOW CALLED ENGLAND, BY JOHN DE WAURIN. 1399–1422. (Translation of Vol. II). *Edited and translated by* Sir WILLIAM HARDY, F.S.A., and EDWARD L. C. P. HARDY, Esq., F.S.A.

YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD III. Years 13, 14. *Edited and translated by* LUKE OWEN PIKE, Esq., M.A., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.

PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, &c.

[In boards or cloth.]

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIÂ SCACCARII ABBREVIATIO. Hen. III.—Edw. III *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 Vols. folio (1805—1810). 12*s.* 6*d.* each.

CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM. Hen. III.—Ric. III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN BAYLEY, Esqrs. Folio (1821—1828): Vol. 3, 21*s.*; Vol. 4, 24*s.*

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS. Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. HARTWELL HORNE. Folio (1812), 18*s.*

ABBREVIATIO PLACITORUM. Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 Vol. folio (1811), 18*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 3). 21*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), (Domesday-Book, Vol. 4), 21*s.*

STATUTES OF THE REALM. *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. Vols. 7, 8, 9, 10, and 11, folio (1819—1828). 31*s.* 6*d.* each; Indices, 30*s.* each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Hen. VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1817–1834). 25*s.* each. The Introduction, separately, 8vo. 2*s.* 6*d.*

ROTULI SCOTIÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI. 19 Edw. I.—Hen. VIII. *Edited by* D. MACPHERSON, J. CALEY, W. ILLINGWORTH, Esqrs., and Rev. T. H. HORNE. Vol. 2, folio (1819). 21*s.*

Fœdera, Conventiones, Litteræ, &c.; or, Rymer's Fœdera, New Edition, folio. Vol. 3, Part 2, 1361—1377 (1830): Vol. 4, 1377—1383 (1869). *Edited by* John Caley and Fred. Holbrooke, Esqrs. Vol. 3, Part 2, 21*s.*; Vol. 4, 6*s.*

Ducatus Lancastriæ Calendarium Inquisitionum post Mortem, &c. Part 3, Calendar to Pleadings, &c., Hen. VII.—13 Eliz. Part 4, Calendar to Pleadings, to end of Eliz. (1827—1834.) *Edited by* R. J. Harper, John Caley, and Wm. Minchin, Esqrs. Folio. Part 3 (or Vol. 2), 31*s.* 6*d.*; Part 4 (or Vol. 3), 21*s.*

Calendars of the Proceedings in Chancery, Eliz.; with Examples of Proceedings from Ric. II. *Edited by* John Bayley, Esq. Vol. 3 (1832), folio, 21*s.*

Parliamentary Writs and Writs of Military Summons, with Records and Muniments relating to Suit and Service to Parliament, &c. *Edited by* Sir Francis Palgrave. (1830—1834.) Folio. Vol. 2, Div. 1, Edw. II., 21*s.*; Vol. 2, Div. 2, 21*s.*; Vol. 2, Div. 3, 42*s.*

Rotuli Litterarum Clausarum in Turri Londinensi asservati. 2 Vols. folio (1833, 1844). Vol. 1, 1204—1224. Vol. 2, 1224—1227. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. Vol. 1, 63*s.*; Vol. 2, 18*s.*

Proceedings and Ordinances of the Privy Council of England. 10 Ric. II. —33 Hen. VIII. *Edited by* Sir Nicholas Harris Nicolas. 7 Vols. royal 8vo. (1834—1837). 14*s.* each.

Rotuli Litterarum Patentium in Turri Lond. asservati. 1201—1216. *Edited by* T. Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. folio (1835), 31*s.* 6*d.* The Introduction, separately, 8vo. 9*s.*

Rotuli Curiæ Regis. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir Francis Palgrave. 2 Vols. royal 8vo. (1835). 28*s.*

Rotuli Normanniæ in Turri Lond. asservati. 1200—1205; 1417—1418. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 12*s.* 6*d.*

Rotuli de Oblatis et Finibus in Turri Lond. asservati, temp. Regis Johannis. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1835). 18*s.*

Excerpta e Rotulis Finium in Turri Londinensi asservatis. Henry III., 1216—1272. *Edited by* Charles Roberts, Esq. 2 Vols. royal 8vo. (1835, 1836); Vol. 1, 14*s.*; Vol. 2, 18*s.*

Fines, sive Pedes Finium; sive Finales Concordiæ in Curiâ Domini Regis. 7 Richard I.—16 John, 1195—1214. *Edited by* the Rev. Joseph Hunter. In Counties. 2 Vols. royal 8vo. (1835—1844); Vol. 1, 8*s.* 6*d.*; Vol. 2, 2*s.* 6*d.*

Ancient Kalendars and Inventories of the Treasury of His Majesty's Exchequer; with Documents illustrating its History. *Edited by* Sir Francis Palgrave. 3 Vols. royal 8vo. (1836). 42*s.*

Documents and Records illustrating the History of Scotland, and Transactions between Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir Francis Palgrave. 1 Vol. royal 8vo. (1837). 18*s.*

Rotuli Chartarum in Turri Londinensi asservati. 1199—1216. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. folio (1837). 30*s.*

Report of the Proceedings of the Record Commissioners, 1831—1837. 1 Vol. folio (1837). 8*s.*

Registrum vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir Henry Ellis. 1 Vol. folio (1838), 31*s.* 6*d.*

Ancient Laws and Institutes of England; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, with Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry I.; Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from 7th to 10th century; and Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws. *Edited by* Benjamin Thorpe, Esq. 1 Vol. folio (1840), 40*s.* 2 Vols. royal 8vo, 30*s*

Ancient Laws and Institutes of Wales; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by Regulations prior to the Conquest by Edward I.; and anomalous Laws, principally of Institutions which continued in force. With Translation. Also, Latin Transcripts, containing Digests of Laws, principally of the Dimetian Code. *Edited by* Aneurin Owen, Esq. 1 Vol. folio (1841), 44*s*. 2 Vols. royal 8vo., 36*s*.

Rotuli de Liberate ac de Misis et Præstitis, Regnante Johanne. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6*s*.

The Great Rolls of the Pipe, 2, 3, 4 Hen. II., 1155—1158. *Edited by* the Rev. Joseph Hunter. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 4*s*. 6*d*.

The Great Roll of the Pipe, 1 Ric. I., 1189—1190. *Edited by* the Rev. Joseph Hunter. 1 Vol. royal 8vo. (1844). 6*s*.

Documents Illustrative of English History in the 13th and 14th centuries, from the Records of the Queen's Remembrancer in the Exchequer. *Edited by* Henry Cole, Esq. 1 Vol. fcp. folio (1844), 45*s*. 6*d*.

Modus Tenendi Parliamentum. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 Vol. 8vo. (1846). 2*s*. 6*d*.

Registrum Magni Sigilli Reg. Scot. in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* Thomas Thomson, Esq. Folio (1814). 10*s*. 6*d*.

Acts of the Parliaments of Scotland. Folio (1814—1875). *Edited by* Thomas Thomson and Cosmo Innes, Esqrs. Vol. 1, 42*s*. Vols. 5 and 6 (in three Parts), 21*s*. each Part; Vols. 4, 7, 8, 9, 10, and 11, 10*s*. 6*d*. each; Vol. 12 (Index), 63*s*. Or, 12 Volumes in 13, 12*l*. 12*s*.

Acts of the Lords Auditors of Causes and Complaints (Acta Dominorum Auditorum). 1466—1494. *Edited by* Thomas Thomson, Esq. Folio (1839), 10*s*. 6*d*.

Acts of the Lords of Council in Civil Causes (Acta Dominorum Concilii). 1478—1495. *Edited by* Thomas Thomson, Esq. Folio (1839). 10*s*. 6*d*.

Issue Roll of Thomas de Brantingham, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer, containing Payments out of the Revenue, 44 Edw. III., 1370. *Edited by* Frederick Devon, Esq. 1 Vol. 4to. (1835), 35*s*. Or, royal 8vo., 25*s*.

Issues of the Exchequer, James I.; from the Pell Records. *Edited by* Frederick Devon, Esq. 1 Vol. 4to (1836), 30*s*. Or, royal 8vo., 21*s*.

Issues of the Exchequer, Henry III.—Henry VI.; from the Pell Records. *Edited by* Frederick Devon, Esq. 1 Vol. 4to. (1837), 40*s*. Or, royal 8vo., 30*s*.

Handbook to the Public Records. *By* F. S. Thomas, Esq., Secretary of the Public Record Office. 1 Vol. royal 8vo (1853). 12*s*.

Historical Notes relative to the History of England. Henry VIII.—Anne (1509—1714). A Book of Reference for ascertaining the Dates of Events. *By* F. S. Thomas, Esq. 3 Vols. 8vo. (1856). 40*s*.

State Papers, during the Reign of Henry the Eighth: with Indices of Persons and Places. 11 Vols. 4to. (1830—1852), 10*s*. 6*d*. each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.
Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.
Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.
Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

WORKS PUBLISHED IN PHOTOZINCOGRAPHY.

DOMESDAY BOOK, or the GREAT SURVEY OF ENGLAND OF WILLIAM THE CONQUEROR, 1086; fac-simile of the Part relating to each county, separately (with a few exceptions of double counties). Photozincographed, by Her Majesty's Command, at the Ordnance Survey Office, Southampton, Colonel Sir HENRY JAMES, R.E., F.R.S., &c., DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, under the Superintendence of W. BASEVI SANDERS, Esq., Assistant Keeper of Her Majesty's Records. 35 Parts, imperial quarto and demy quarto (1861–1863), boards. *Price* 8s. to 1*l*. 3*s*. each Part, according to size; or, bound in 2 Vols., 20*l*. (*The edition in two volumes is out of print.*)

This important and unique survey of the greater portion of England* is the oldest and most valuable record in the national archives. It was commenced about the year 1084 and finished in 1086. Its compilation was determined upon at Gloucester by William the Conqueror, in council, in order that he might know what was due to him, in the way of tax, from his subjects, and that each at the same time might know what he had to pay. It was compiled as much for their protection as for the benefit of the sovereign. The nobility and people had been grievously distressed at the time by the king bringing over large numbers of French and Bretons, and quartering them on his subjects, "each according to the measure of his land," for the purpose of resisting the invasion of Cnut, King of Denmark, which was apprehended. The Commissioners appointed to make the survey were to inquire the name of each place; who held it in the time of King Edward the Confessor; the present possessor; how many hides were in the manor; how many ploughs were in the demesne; how many homagers; how many villeins; how many cottars; how many serving men; how many free tenants; how many tenants in soccage; how much wood, meadow, and pasture; the number of mills and fish ponds; what had been added or taken away from the place; what was the gross value in the time of Edward the Confessor; the present value; and how much each free man or soc-man had, and whether any advance could be made in the value. Thus could be ascertained who held the estate in the time of King Edward; who then held it; its value in the time of the late King; and its value as it stood at the formation of the survey. So minute was the survey, that the writer of the contemporary portion of the Saxon Chronicle records, with some asperity—"So very narrowly he caused it to be traced out, that there was not a single hide, nor one virgate of land, nor even, it is shame to tell, though it seemed to him no shame to do, an ox, nor a cow, nor a swine was left, that was not set down."

Domesday Survey is in two parts or volumes. The first, in folio, contains the counties of Bedford, Berks, Bucks, Cambridge, Chester and Lancaster, Cornwall, Derby, Devon, Dorset, Gloucester, Hants, Hereford, Herts, Huntingdon, Kent, Leicester and Rutland, Lincoln, Middlesex, Northampton, Nottingham, Oxford, Salop, Somerset, Stafford, Surrey, Sussex, Warwick, Wilts, Worcester, and York. The second volume, in quarto, contains the counties of Essex, Norfolk, and Suffolk.

Domesday Book was printed *verbatim et literatim* during the last century, in consequence of an address of the House of Lords to King George III. in 1767. It was not, however, commenced until 1773, and was completed early in 1783. In 1860, Her Majesty's Government, with the concurrence of the Master of the Rolls, determined to apply the art of photozincography to the production of a fac-simile of Domesday Book, under the superintendence of Colonel Sir Henry James, R.E., Director-General of the Ordnance Survey, Southampton. The fac-simile was completed in 1863.

* For some reason left unexplained, many parts were left unsurveyed; Northumberland, Cumberland, Westmoreland, and Durham, are not described in the survey; nor does Lancashire appear under its proper name; but Furness, and the northern part of Lancashire, as well as the south of Westmoreland, with a part of Cumberland, are included within the West Riding of Yorkshire. That part of Lancashire which lies between the Ribble and Mersey, and which at the time of the survey comprehended 688 manors, is joined to Cheshire. Part of Rutland is described in the counties of Northampton and Lincoln.

FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS, from WILLIAM THE CONQUEROR to QUEEN ANNE, selected under the direction of the Master of the Rolls, and Photozincographed, by Command of Her Majesty, by Colonel Sir HENRY JAMES, R.E., F.R.S. DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, and edited by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of Her Majesty's Records. *Price*, each Part, with translations and notes, double foolscap folio, 16*s*.

Part I. (William the Conqueror to Henry VII.). 1865. (*Out of print.*)
Part II. (Henry VIII. and Edward VI.) 1866.
Part III. (Mary and Elizabeth). 1867.
Part IV. (James I. to Anne). 1868.

The first Part extends from William the Conqueror to Henry VII., and contains autographs of the kings of England, as well as of many other illustrious personages famous in history, and some interesting charters, letters patent, and state papers. The second Part, for the reigns of Henry VIII. and Edward VI., consists principally of holograph letters and autographs of kings, princes, statesmen, and other persons of great historical interest, who lived during those reigns. The third Part contains simi ar documents for the reigns of Mary and Elizabeth, including a signed bill of Lady Jane Grey. The fourth Part concludes the series, and comprises a number of documents taken from the originals belonging to the Constable of the Tower of London; also several records illustrative of the Gunpowder Plot, and a woodcut containing portraits of Mary Queen of Scots and James VI., circulated by their adherents in England, 1580–3.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Lieut.-General J. CAMERON, R.E., C.B., F.R.S., and edited by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part I. *Price* 2*l*. 10*s*.

The Anglo-Saxon MSS. represented in this volume form the earlier portion of the collection of archives belonging to the Dean and Chapter of Canterbury, and consist of a series of 25 charters, deeds, and wills, commencing with a record of proceedings at the first Synodal Council of Clovestho in 742, and terminating with the first part of a tripartite cheirograph, whereby Thurstan conveyed to the Church of Canterbury land at Wimbish in Essex, in 1049, the sixth year of the reign of Edward the Confessor.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Major-General A. COOKE, R.E., C.B., and collected and edited by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part II. *Price* 3*l*. 10*s*.

Also, separately. Edward the Confessor's Charter. *Price* 2*s*.

The originals of the Fac-similes contained in this volume belong to the Deans and Chapters of Westminster, Exeter, Wells, Winchester, and Worcester; the Marquis of Bath, the Earl of Ilchester, Winchester College, Her Majesty's Public Record Office, the Bodleian Library, the Somersetshire Archæological and National History Society's Museum in Taunton Castle, and the Salt Library at Stafford. They consist of charters and other documents granted by, or during the reigns of Baldred, Æthelred, Offa, and Burgred, Kings of Mercia; Uhtred of the Huiccas, Ceadwalla and Ini of Wessex; Æthelwulf, Eadward the Elder, Æthelstan, Eadmund the First, Eadred, Eadwig, Eadgar, Eadward the Second, Æthelred the Second, Cnut, Eadward the Confessor, and William the Conqueror, embracing altogether a period of nearly four hundred years.

FAC-SIMILES OF ANGLO-SAXON MANUSCRIPTS. Photozincographed, by Command of Her Majesty, upon the recommendation of the Master of the Rolls, by the DIRECTOR-GENERAL of the ORDNANCE SURVEY, Colonel R. H. STOTHERD, R.E., C.B., and collected and edited by W. BASEVI SANDERS, Assistant Keeper of Her Majesty's Records. Part III. Price 3*l*. 10*s*.

This volume contains fac-similes of the Ashburnham collection of Anglo-Saxon Charters, &c., including King Alfred's Will. The MSS. represented in it, range from A.D. 697 to A.D. 1161, being charters, wills, deeds, and reports of Synodal transactions during the reigns of Kings Wihtred of Kent, Offa, Eardwulf, Coenwulf, Cuthred, Beornwulf, Æthelwulf, Ælfred, Eadward the Elder, Eadmund, Eadred, Queen Eadgifu, and Kings Eadgar, Æthelred the Second, Cnut, Henry the First, and Henry the Second. In addition to these are two belonging to the Marquis of Anglesey, one of them being the Foundation Charter of Burton Abbey by Æthelred the Second with the testament of its great benefactor Wulfric.

Public Record Office,
September 1885.

SCOTLAND.

CATALOGUE OF SCOTCH RECORD PUBLICATIONS

PUBLISHED UNDER THE DIRECTION OF

THE LORD CLERK REGISTER OF SCOTLAND.

[OTHER WORKS RELATING TO SCOTLAND WILL BE FOUND AMONG THE PUBLICATIONS OF THE RECORD COMMISSIONERS, *see* pp. 26–28.]

On Sale by—

MESSRS. LONGMANS & CO., AND MESSRS. TRÜBNER & CO., LONDON;
MESSRS. JAMES PARKER & CO., OXFORD AND LONDON;
MESSRS. MACMILLAN & CO., CAMBRIDGE AND LONDON;
MESSRS. A. & C. BLACK, AND MESSRS. DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;
AND MESSRS. A. THOM & CO., LIMITED, DUBLIN.

---

1. CHRONICLES OF THE PICTS AND SCOTS, AND OTHER EARLY MEMORIALS OF SCOTTISH HISTORY. Royal 8vo., half bound (1867). *Edited by* WILLIAM F. SKENE, LL.D. *Price* 10*s.* Out of print.

2. LEDGER OF ANDREW HALYBURTON, CONSERVATOR OF THE PRIVILEGES OF THE SCOTCH NATION IN THE NETHERLANDS (1492–1503); TOGETHER WITH THE BOOKS OF CUSTOMS AND VALUATION OF MERCHANDISES IN SCOTLAND. *Edited by* COSMO INNES. Royal 8vo., half bound (1867). *Price* 10*s.*

3. DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF THE HISTORY OF SCOTLAND FROM THE DEATH OF KING ALEXANDER THE THIRD TO THE ACCESSION OF ROBERT BRUCE, from original and authentic copies in London, Paris, Brussels, Lille, and Ghent. In 2 Vols. royal 8vo., half bound (1870). *Edited by* Rev. JOSEPH STEVENSON. *Price* 10*s. each.*

4. ACCOUNTS OF THE LORD HIGH TREASURER OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D. 1473–1498. *Edited by* THOMAS DICKSON. 1877. *Price* 10*s.*

5. REGISTER OF THE PRIVY COUNCIL OF SCOTLAND. *Edited and arranged by* J. H BURTON, LL.D. Vol. 1, 1545–1569. Vol. 2, 1569–1578. Vol. 3, A.D. 1578–1585. Vol. 4, A.D. 1585–1592. Vol. 5, 1592–1599. Vol. 6, 1599–1604. Vol. 7 in progress. *Edited by* DAVID MASSON, LL.D. 1877–1884. *Price* 15*s. each.*

6. ROTULI SCACCARII REGUM SCOTORUM. THE EXCHEQUER ROLLS OF SCOTLAND. Vol. 1, A.D. 1264–1359. Vol. 2, A.D. 1359–1379. *Edited by* JOHN STUART, LL.D., and GEORGE BURNETT, Lyon King of Arms. 1878–1880. Vol. 3, A.D. 1379–1406. Vol. 4, A.D. 1406–1436 (1880). Vol. 5, A.D. 1437–1454 (1882). Vol. 6, 1455–1460 (1883). Vol. 7, 1460–1469 (1884). Vol. 8, A.D. 1470–1479 (1885). Vol. 9 in progress. *Edited by* GEORGE BURNETT. *Price* 10*s. each.*

7. CALENDAR OF DOCUMENTS RELATING TO SCOTLAND. *Edited by* JOSEPH BAIN. Vol. 1 (1881). Vol. II. 1272–1307 (1884). *Price* 15*s. each.*

8. REGISTER OF THE GREAT SEAL OF SCOTLAND. A.D. 1424–1513 (1882). A.D. 1513—1546 (1883). A.D. 1546–1580. In progress. *Edited by* JAMES BALFOUR PAUL and J. M. THOMSON. *Price* 15*s. each.*

FAC-SIMILES OF THE NATIONAL MSS. OF SCOTLAND. (*Out of print.*)
Parts I., II., and III. *Price* 21*s. each.*

Stationery Office,
June 1885.

CROY

IRELAND.

CATALOGUE OF IRISH RECORD PUBLICATIONS.

On Sale by—

MESSRS. LONGMANS & Co., AND MESSRS. TRÜBNER & Co., LONDON;
MESSRS. JAMES PARKER & Co., OXFORD AND LONDON;
MESSRS. MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE AND LONDON;
MESSRS. A. & C. BLACK, AND MESSRS. DOUGLAS & FOULIS, EDINBURGH;
AND MESSRS. A. THOM & Co., LIMITED, DUBLIN.

CALENDAR OF THE PATENT AND CLOSE ROLLS OF CHANCERY IN IRELAND. HENRY VIII., EDWARD VI., MARY, AND ELIZABETH. *Edited by* JAMES MORRIN, Royal 8vo. (1861–3). Vols. 1, 2, and 3. *Price* 11*s*. each.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF IRELAND.
Senchus Mor. (1865–1880.) Vols. 1, 2, 3, and 4. *Price* 10*s*. each.
Vol. 5 in the press.

Abstracts of the Irish Patent Rolls of James I. Unbound. *Price* 25*s*.
Abstracts of the Irish Patent Rolls of James I. With Supplement. *Price* 35*s*.

FAC-SIMILES OF NATIONAL MANUSCRIPTS OF IRELAND, FROM THE EARLIEST EXTANT SPECIMENS TO A.D. 1719. *Edited by* JOHN T. GILBERT, F.S.A., M.R.I.A. *Part* 1 *is out of print.* Parts II. and III. *Price* 42*s*. each. *Part IV.* 1. *Price* 5*l*. 5*s*. *Part IV.* 2. *Price* 4*l*. 10*s*.

This work forms a comprehensive Palæographic Series for Ireland. It furnishes characteristic specimens of the documents which have come down from each of the classes which, in past ages, formed principal elements in the population of Ireland, or exercised an influence in her affairs. With these reproductions are combined fac-similes of writings connected with eminent personages or transactions of importance in the annals of the country to the early part of the eighteenth century.

The specimens have been reproduced as nearly as possible in accordance with the originals, in dimensions, colouring, and general appearance. Characteristic examples of styles of writing and caligraphic ornamentation are, so far as practicable, associated with subjects of historic and linguistic interest. Descriptions of the various manuscripts are given by the Editor in the Introduction. The contents of the specimens are fully elucidated and printed in the original languages, opposite to the Fac-similes—line for line—without contractions—thus facilitating reference and aiding effectively those interested in palæographic studies.

In the work are also printed in full, for the first time, many original and important historical documents.

Part I. commences with the earliest Irish MSS. extant.
Part II.: From the Twelfth Century to A.D. 1299.
Part III.: From A.D. 1300 to end of reign of Henry VIII.
Part IV. 1.: From reign of Edward VI. to that of James I.
In Part IV. 2.—the work is carried down to the early part of the eighteenth century, with Index to the entire publication.

(This work is sold also by Letts, Son, & Co., Limited, 33, King William Street; E. Stanford, Charing Cross; J. Wyld, Charing Cross; B. Quaritch, 15, Piccadilly; W. & A. K. Johnston, Edinburgh; and Hodges, Figgis & Co., Dublin.)

ACCOUNT OF FAC-SIMILE OF NATIONAL MANUSCRIPTS OF IRELAND. IN ONE VOLUME, 8vo., WITH INDEX. *Price* 10*s*. Parts I. and II. together. *Price* 2*s*. 6*d*. Part II. *Price* 1*s*. 6*d*. Part III. *Price* 1*s*. Part IV. 1. *Price* 2*s*. Part IV. 2. *Price* 2*s*. 6*d*.

Stationery Office,
June 1885